Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Tractatus, sermones et vitae sanctorum.

https://hdl.handle.net/1874/339341

Hs.
8 C 35

Hs. 35
Kast 8, Pl. C

Sir T.P.
Middle Hill
580

VIII. C. 35
11

omnes qui transitis per viam
attendite et videte si est
dolor sicut dolor meus

Gregorius xxxv. p[?] nocte ablata
fuit quia lucem consideracionis
habere noluit

UNIVERSITEITS BIBLIOTHEEK UTRECHT

Vita hoīs q̄e assilat' vapori

Preciosa in conspectu
dnī mors scōrum eius
ps Thoma sanc-
ti dr̄ Que ē vita
vra vapor est Rō
vita hoīs assimilatur pmo
vapori rone duraconis
Jac iiii ad modicu apparens
Job xiiii Breues dies ho-
minis sunt Scdo ron eleua-
cionis q̄ ls de crepuscul
Vapores in aere nō distan-
dut longius tribus milia-
ribus Et sic vita in tribus
etatibus prima ē augmē-
tatiua usq ad xxxv
annos 2a statiua usq
ad xl annos Tercia desstiua
usq ad senectute prima ē
caliditatis 2a tpatā 3a
frigida Nam aliq vapores
resoluuntur a pmo eleuati
ut nebule quidā in medio
ut i vaporibus quidē in
nubibus Quidā in supmis
in vaporibus stellis Et sic
de quibus Unde Mors
etati nō parcit Ambro.
Mors in senibus i iamuis
i iuuenibus i sepulcris Eccs
stultus e qui pter etatem
de vita confidit Tercio rone
motus ut sursu ul infra
in pspitatē ul aduersitate
Job xiiii Nunq in eodem
statu pmanet Quarto
racioe resolucois q̄ diuisi
vapores diuisiōde resoluit
Sic diuisi hoīes diuisis viuis
absorbētur quidam sorbentur
i igne sicut illi qui i supma
regione aeris eleuatur
incenduntur ab igne Sic
eleuati in statu dignitatis
in igne iracudie ut crude-
lis Nero vel in igne aua-
ricie ut antyochus De quo
Sen. Perijt auarissime

Unde vapores in ventu
in aere i. in superbiam Na
ventus p foramina terre
ingressus facit terremotus
Et sic vita tyrannica facit
alios time et ponit bea-
titudine in hoc ut potentes
reputentur Sen. de clā-
mi lio de beneficijs Dicebat
summu bo^m terrore ignorans
q vanenosa animalia time
ut serpens Unde vapores
in altu eleuati efficiuntur
nubes Et sic vita instorum
qui a terrenis p affectu ē-
leuati et sagacitati uelocit
eunt ad deu Ysa. 6
Qui sunt hij q ut nubes vo-
lant Ex nubibus oriuntur
pluuia et sic aque gratie
ex talibus De quibus ps
Preciosa in conspectu
Nota multiplex est mors pri-
ma e mors preciosa 2a
fructuosa 3a penosa quarta
dampnosa prima e preciosa
sanctorum Unde tria faciunt
eorum morte preciosam
quies a labore gaudiu de
nouitate securitas de eter-
nitate De pmo Apc.
xiiii Amodo iam dicit sp.
ut req a la Et quod q
q ociosi nō requiescent sed
pro labore quorum nō sunt
requiescit a laboribus i.
ab actibus penalibus Et
actiones spuales et emana-
tiones habebunt sicut apl.
Scdo preciosa q gaudiu de
nouitate ps Letabitur
iustus sicut de nouitate corpis
philip iii Saluatorem ex-
pectamus Tercio preciosa
quia securitas de eternitate
nichil manebit i eis q
mortem causare posset Pri-
mo causat mors rapere

Mors multiplex

Scorum morte 3 faciunt preciosa

Mors vix ca

tibi corrupti in partibus
Ceci. xxxxvm. propter crapu
laz multa pe. Sz de illo abo
Job. vi. panis vivus etc.
Bz° aeris infecti, mag[ister]
notet aer infectus q[ui] tibi
corruptus, unde propter
infectum homines subito mo
riuntur unde narrat ph[ilosophu]s
in li° de prop[r]ietatibus elemen
toz Qr in diebus philippi
regis via erat inter duos
montes per quam ambulan[te]s
subito corruebant morien
tes et causa sciri non posset
ideo sacerdotes turrim altaz
ex adverso fieri fecit et in sum
mitate specula multa con
posuit, viditq[ue] in speculis
duos dracones unum ex uno
monte aliu[m] ex alio os
aperientes et aerem infici
entes Tunc rex dracones
occidi fecit et aerem sana[vi]t
Sz ibi non erit ysa. xl
Occupabit salus muros tu
os. Tertio ex tris
ticia, pu. xvii. Spiritus
tristis exiccat ossa, ij
Cor. vii. Seculi tristicia
morte operatur Et sic cor
et aia ibi firmat[ur], pu.
xvi. Dulcedo aie sanitas
2 Bza e mors fructuosa Nu[meri]
xxiii. Moriatur aia mea
morte iustoz Colloss. iij
Mortui estis et vita vra
abscondita est cum xpo, phil
iij Michi vivere xps est et
mori lucru[m] Et e [...] quis
perfectis moritur Nota p[er]
multa media pervenitur ad
hanc morte[m], primo inva
dit hoiem quasi horror.
Je. Ve michi super contricioe
pessima plaga mea Job x
In horrore visionis nocturne
pavor tenuit me et oia

ossa mea perterrita inhor
ruerunt pili carnis mee
Bz° incipiunt pavere et dole[re]
i. dolor de commissis, p[ost] infir
mata est virtus i. paup[er] in
Brig. magna paupertas e
penuria virtutum et maior
si affuerit cumulus maloz
Can. ii Nunciate dilecto q[uia]
amore langueo Brig.
Tunc dabit michi infirma
ri et deficere a meipso Tertio
cibi et potus destitutio i.
carnaliu[m] abdicatio, p[ost] Ren
nuit consolari aia mea i.
in aliis delectari Quarto
viriu[m] destitutio i. profudis
sima humilitas q[ue] optima
obsequia deo tribuit n[ihi]l
reservans sibi, ysa. xxvi
Oia opa nra operatus es dne
Quinto sensuu[m] ebetatio i.
oia sensualia contempnit Cap.
v. Ego dormio et cor meu[m]
vigilat, Abbati macharis
dixit b[eatus] Bade ad sepulcra
mortuoz vitupa et lauda
et sic nec laudibus inflare[ris]
nec vituperiis provocaris
Brig. qui mortuus e mu[n]do
non sentit laude[m] nec vitu
periu[m] in facto Sexto est
abhominabilis videtibus Job
xii. lampas contempta apud
cogitaciones divitu[m] Septio p[ost]
contempnit[ur] i. egreditur se[cun]d[u]m
ad contemplacois exerciciu[m]
scz aia cu[m] toto affectu e
exuta et tamq[uam] p[ro]lixima le
vissima Et tunc sepelitur in
requie tranquilla ab oibus
exterioribus curis Job. xxvi
In mundo pressura habe[bi]t i. me
aut pace, p[ost] Abscondas
eos in abscondito faciei tue.
Job. v. Ingredieris in habu[n]
dancia sepulcrum Vita in
alio sepulcro solo sudario

ad mediu[m] fructuosi p q
pervenit[ur]

sepultus hoc glose / ysa.
Erit sepulchru eius gloriosum
Eccl. xxviii. Cu consumaverit
hō incipiet glavi Rom. vi
Si facta carnis mortificaveritis
vivetis / ysid. oportet in
carne mori mundo ne in aia
3 moriamur xxpo ¶ Tercia
e mors penosa / Rom. v.
per unum hoiem mors intravit
in orbem Eccl. xli. o mors
quam amara est memoria tua
Secunda p° q2 non est vitanda
Hebr. ix Statutum omni hō
semel mori / ii Reg. xiiii
Omnes morimur et qi aqua
Nichil neque sapia neque divicie 2c. / Seneca Vide in
sermon. o mors. Attamen licet
hec mors sit penalis attamen
tollerabilis qa et ta sunt
contra eam comparanda / primo
sacramenta sit sumenda. quia est
medicina per quod ad eternam
vitam pervenitur / Sec. xv
Caro et sanguis reg. dei
possi. non put. i. iustificare
Prov. x Iusticia liberat
a morte. Ergo mors est
meditanda / de pe dis. vii
c. ultimo Indignus est in morte
recipe solamen qui se
non noverit moriturum / Tercio
opus tunc eis impendendum
xiii. q. ii / Non existemus
Aug. in enchir. xxiii. q. ult.
Anime defunctorum / Quatuor
modis salvantur aie defunctorum
s. oblacionibus sacerdotum. precibus
sanctorum vivorum. elemosinis
amicorum. et ieiuniis cognatorum
Eccl. vii. Mortuo non
4 denegabis graciam ¶ Quarto
est mors dampnosa / ps.
Mors peccatorum pessima / Ideo
non fit mencio Iobe Iob
vii. Qui descendit ad inferos
non revertatur ultra / Aug.

Si scirem patrem meum esse in
inferno / non magis orarem pro
eo / quam pro dyabolo / Ideo Ezech.
xxiiii. Non plangens neque
plorabis sed taces luctum mortuorum / Aug. / Mors eterna
est que nullo fine clauditur /
nulla accedit consolacio / nulla
recedit desperacio / Sed d. quod
est quod positiva dicit ex pro-
sint eis bona aliqua sed
non totaliter. Tradit S. Tho. in
iiii. Et amadus et doctores
communiter quod non tenetur ibi
positivum quia eciam suffragia vel
ulla prosunt alii inquantum
sunt membra unius corporis
Sed dampnati quia iam obstinati sunt in malo non
sunt membra corporis xpi quod
est eciam cum sint capax vivificabitur per formam finalem
igitur eis non possunt. Ergo
ii Macha. xii. Salubris
est cogitacio pro defunctis exorare Ergo sed pro omnibus
oratur fidelibus defunctis
intelligere fide formata. Sed
si obicitur de fide troyani
Tradit S. Tho. Non fuit
finaliter firmatus ibi debere
manere sed dispensative ad
tempus quousque aliquis fidelis
oraret pro eo. Sed d. tamen dicit
Aug. Suffragia prosunt ad
hoc non quod plena sit remissio sed tollerabilior dampnatio
modo nullis attribuitur dampnacio nisi hiis qui sunt in
inferno / Igitur suffragia eciam
possunt illis / Respondetur quod
ibi dampnacio recipitur large
pro quacumque punicione ut eciam
includit penam purgatorii
ut sic aliquis dicitur dampnatus
in expensis vel eciam temporaliter
pene deputatus / Ulterius
xxxiii. Neque tu times deum

qui in eadē dampnatōe est
Et sic vz vn hys s. aug
In purgatoriis ut pene miti-
gentur vel a penis totalr
liberentur Vz d. damasce
narrat ex caput cuiusdaz
gentil dixit macario Et di-
cit in vitasprm Igitur
vir q dampnati i inferno
put ab alys iuvari Vndit
armadus ex nō aliter iuva
buntur p preces eoz nisi q se
mutuo videbunt in tormentis
aliqui et de hoc nō pote
rant habē vm gaudiū sed
sm quid et fantasticu Sic
gaudiu est inset sociis ha
bē penaz Sic demones
dicuntur gaudē qn homines
ad pctm ptraxerit pena tn
inflicta dampnatis non
remittitur Vz d. tamē
Ipositiuus dcit ex in vita
Sancti brandani cōtinetur
q vidit iudā incedentez
p prata et cu quereret ab
eo quare nō esset i inferno
Vndit q ad tempus refrigerium
habet inter bona q fecit
in vita sua Vndit alius
Ex iste qui fuit i caritate
quasi p tota vita sua et
p aliquo mortali in fine
vite sue commisso eternaliter
dapnatur amplius me
ruit q sibi retribuebatur
in vita sua nō habebit
gloriam quam meruit quia
sequens pctm destruxit
meritu suu et radicē miti
scz gratiam Et sic ex latitu-
dine caritatis possunt damp-
nati sz nunqm nō vidaz
Cu econuerso dicitur Ezech.
xviii. Si auertit se ius-
tus a iusticia sua oēs iusticie
sue nō recordabuntur
Utru anime quoqz exeunt
de suis receptaculis Vndit
Petrus da thar Beati et
dampnati et purgandi
exeunt dapnati ad terro
rem hoim et ad emenda
tionē mittuntur appare purgandi
gandi ad impetranda suf-
fragia et hoc ex pmissione
diuina Beati ac ubicumqz
sint nō fraudantur visione
diuina et sic nec aly pena
Et sic exitus ē duplex primus
mus sm re et corporalis to-
talem et completa in die
iudicij Secundus sm dispen-
sationem diuinaz ut beati
nos reuocando consulendo
docendo et liberando et
reuelando Utru suffra
gia viuoz possint defunctis
Vndetur q sic qr sunt me
bra corporis ecclie Et dicit
S. tho. in iiii. dis. xlv
Et Bonauētura Dico sunt q
suffragia faciunt valē scz
dignitatis et necessitatis Et
iusticia dei considerat digni-
tatem q'a dignum sit qui
in caritate decesserunt Et sic
nō est in dapnatis quia
isti meruerunt illa nō scz
nō merito absoluto sed con
dicionali vt si fierent suf
fragia ecclie p eos liberen
tur Et mia dei considerat
necessitatem et hec est mag
na in hys qui sunt in pur
gatorio et sic nō possunt illi
in celo q'a nō indiget
Et sic liberentur i purgato
rio q'a si soluit frater meus
debitu meu ego absolu
tus sum Utru suffragia
a peccatoribus facta possint
animabus Vndetur sic. S.
tho. i iiii. dis. xlv. Ex
in suffragijs duo sunt con
siderari Vno mo opus

opatu .i. sacristiam altaris
non dependens ab opan
te, et sic valet Scdo modo
consideratus opus opans Et
hoc dr, Primo tut ppa
opatio et priuata et sic nullo
modo q meritoria nec sibi
nec alii nisi forte p acci
dens, vt si malus homo
dans elemosinam excitat
pauperes ex ad orandu p
aia defuncti, vel forte qual
satisfactio esset assupta in
gra que forte posset fieri
extra caritate, et imple
tur pena iniucta et satis
sit sim vna opinionem licet
no sit meritoriu vite etne
Alio pt considerari talis
opacio meritu alius, et sic
dr ~~pt considerari~~ ratingit
Primo meritu pctor suffra
gia faciens gerit psona
ecce totius vel sacerdotis
exequijs mortuoz, et sic
psunt ex caritate ecce cui
psona gerit Alio mo ut mi
nister priuatus s. alicuius p
uate psone Et hoc dr
aut hoc facit ex madato
psone existentis in cari te
siue defuncti siue alius, et sic
psunt, vel no existentis
in caritate, Et sic no psunt
Multo melius esset p hom
instru Utru purgato
riu sit videtur q sic, p
pbatur multitudine appa
ricionu et reuelacionu q
viuis religiosis facte sunt
De quibus Greg. iiii. dyalo.
Itm pbatur auctoritate ecce
Itm Greg. pbat p illud
Mt. xii. Qui dixerit verbum
in spiritum sanctum no dimittetur in futuro
remittitur. Ubi innuit aliquas
penas in futuro remitti
Itm Greg. pbat p hoc
i Cor. iii. Ipse saluus erit
quasi p ignem purgatoris
Aliter. ii. Macha. xii.
Ex anime illoz q mortui
fuerunt oratos p eis facte
Judas misit xii. milia drag
ma si no esset purgatoriu
sequeretur q omne pctm esset
mortale, quia si nullum pec
catu in quo mortui post
morte dimittitur nec aia
ab illis purgabitur, tunc
omnis culpa siue magna siue
parua in perpetuu durabit
Ex quo sequitur q sunt ali
que mori in caritate qui
no saluantur ut in venijali
bus qd des ordinacio purg
gat Utru suffragia ecce
militantis iuuare valent de
functos sit triumphantis Dicendum
q sancti magnu habent
desiderium de liberacione aia
ru Sic in simili, leticia e
de rege electo in regnu
quamuis ipse sit in carcere tn
expectatur cu desiderio eius
liberacio, sed ecce iuuant
defunctos si no intm sic viui
vel essemus, q in ecclesia
triumphanti no sunt celebra
ciones missaz que finaliter
instituite sunt tam p viuis
qm p mortuis, Nec sunt
peregrinatos ieiunia et alia
sic in ecce militante Et
specialiter fim S. tho Suffra
gia ecce ab ecca institu
ta ut in die animaz missa
p defunctis celebrata a sa
cerdote plus prodest q mis
sa eodem die de scta tri
nitate ceteris paribus, qm
eadem die e missa defunctoz
Hec S. tho. in iiii. dis.
xlv. Utru penalis
satisfaccio a viuis assupta
p defunctis quietat eas a

penis Vnde magister Henricus
de Hassia in lectura super Sen
Si quis infirmus valde doleat
et confiteatur commissa et
petit sacerdotem ut iniustam
satisfactionem secundum forum penitentiale
seculi pro illis peccatis in
iungat quia velit per se vel
per alium libenter perficere In hoc
casu credo quod si alter actus
moriens vel quicumque ab
ipso rogatus satisfactionem iniunctam
tempore vite compleverit pro
istis peccatis in purgatorio non
punietur Et quod dici quod non
suspendatur a visione divina
anima illius defuncti quousque
ille impleat Ratio quia iste
non est obligatus ad istam
satisfactionem sed alter pro eo quam
tertium tempus et modum quamvis
vite habebit eam perficere
Et sic concedit aliquis beatum
in celo cuius pena peccati sol
vitur in mundo Sed si vivus
benevole assumptat opera pe
nalia que non fuerunt iniunc
ta ille licet ex merito faciet
sentire alleviationem penarum
tamen non earum inquietationem
sicut in priori casu Etiam non
in isto 2o casu moriens
incidit simpliciter in obliga
tionem penarum purgatorii
Igitur secundum forum punitionis
pro istis punietur nisi per
suffragia ecclesie iuvetur
Utrum remissio peccatorum
in purgatorio sit solum secundum
intensionem vel abbreviationem
temporis Vnde Henricus de
Hassia quod acerbitas pene
non mitigatur sed solum eius
duratio per suffragia ecclesie
abbreviatur, quia anime in
purgatorio summe appetunt
deum beatifice videre propter
quod forte magis eligerent

multo acerbius puniri quod ci
tius ad deum venirent Sed
dicunt doctores communiter quod suf
fragium ecclesie sit mitigatio
pene et abbreviatio duratio
nis Et dicunt aliqui quod ali
quando propter festa sit interrup
tio. Deus scit et quo nescit
Utrum suffragia facta pro
defunctis prosint facientibus
Vnde S. tho. quod sic Et quod
opus satisfactorium quod alio factum
habet in se duo, primo
expiationem pene et sic pro
dest defuncto quia illum ab
solvit Secundo habet meritum
vite eterne ex radice caritatis
et sic prodest facienti Utrum
ex suffragiis vivorum omnes
anime in purgatorio exi
stentes equale sentiant sub
sidium Vnde Henricus de
Hassia Et S. tho. in iiii
Suffragia sunt duplicia. Vnum in
quo ad universale ecclesie, et sic
omnibus prosunt vel aliter equa
liter ceteris paribus Et hoc
addo quod anima unius potuisset
hoc magis meruisse quam
alia sibi perficere, forte quia
multa opera misericordie fecit
et libenter aliis subvenit
Aliud in speciali et sic magis
prosunt illi pro quo fiunt aliter
frustra essent specialia suf
fragia Non autem est simile
de candela ut dicit Hostiensis
cuius omnibus lucet quod non
est ad honorem etiam lumen
candele quicquid sit pro non
notitatem, lucem autem specia
le pro intentionem Utrum
suffragia facta pro multis tamen
valent singulis quantum va
lerent si fierent pro uno spe
cialiter Respondetur quod sic Sed contra.
Cum pro centum missa dicitur vel
minus quam pro unoquoque

dicetur accipitur Vndet
tho. k. iiii. dis. xlv Et no
valent equa(liter) quia debitu
no pt equa(liter) pluri creditori
p duobus creditoribus sic p
vno Vna pmittens petro
florenu et iohanni florenu
no liberatur p vnu nec
satisfacit ambobus dando
vnu tn Vna quilibz vide(tur)
pete ppam missam go te(netur)
intentioz sua implere nisi
esset de consuetudie Qut
est vni p osuetudo illius co
stat qui omittit Et a sic
ti dolus no infertur Et
consuetudo scitu excusaret
sed no liberaret Et sacs
mod patit tricesim et
licet plus tenet dice Si
aut specialit exprimetur
et tunc si iste se obligaret
suare tenet Ad, d. p q
sunt iuuari Videtur fm
Greg(orium) p quatuor enim
sut absolui Et hoc dut
Vel p intercessioz publicaz
s sacerdot Et oblatione
corporis xpi Vel p uatam
et sic sut oros Alio p via
iusticie Et hoc e dux Vel p
mod redemptois pene
altius et sic e elemosina
Vel p mod solucois pene
et sic est ieiuniu Horu
quatuor fm tho. primu
optim post oros scto? p9
elemosinu p9 ieiun p
ieiunium intelligitur oia opa
corrie affligentia sic pere
grinacio etc. Nota qntu
ad id qd est subale i missa
scz quatu ad virtute sacra
menti equa valet defuc
to quelibz missa Sz qntu
ad id quod e actio le sz
qntu ad vtute oracois et
sic valet plus missa scoz

Hunc tn confessu pt re
compensare maior deuoco
celebrantis et proxim sci de
quo celebratur Sz dices
quare cantat requie p in
fantibus si decedentes euo
lant sine penis ad celu
Nota no e simile de puer
qui cito pq baptismu mo
riuntur et de alys q in
ceperut loqui Vnde dicit
Greg(orius) 4 iiii dyalog Mult
puulos qui loqui put reg
na celestia ingredi creden
du no e quia aliqibus a
parentibus aditus regni ce
lestis clauditur Et si male
nutriatur Et legitur de
quodam puero qui turpit a
parentibus loqui iussus e et
ad infernu de synu patris
raptu a demonibus Et go
tales merentur i inferno
cruciari nichil phibet multas
eoz in purgatorio penas lu
ere sequitur cantare requie Vel
de illis pueris loquo sz in
fantibus baptisatis cantatur
multis rationibus requie po
ad gratiarum actionem qa sut
enarrator dne misericor
Sco ad consolacoz aliaz aiaz
in purgatorio indigenciu
Tercio qa a viuis plange
da est mors gnia eo q eis
accidit propter pctm Quarto q
dicunt aliqui licet anime il
loru pueroz no purgetur a
reatu et a pena dicunt tn
generaliter omnez aiam ante
adeptionem glorie oporte pur
gari a fomite contracta ex
carne et ab ignorantia et ab
alys imperfectionibus Vna go
ad quandam pfectoem sut
se extendere preces suoru
ideo no vituperabit sit offi
ciu p puer defunct Vnde

apparet licet nō omnibus a
nimabus sit que purgato
riū punitiua, tñ tamē
purgatoriū presitiū. Item
anime in purgatorio possūt
aliqd mereri cū sint in
caritate Videtur q̄ nō q̄a
meritū respicit statū p̄ntis
vite. A qui ē eo militant
nec possemus augeri per
suffragia eorū meritū et
caritatē Quia solū ex actibus
viuorū possūt mortui consequi
mitigationē aut abbreuiationē
pene vel remissionē ve
nialis culpe in hac vita
eis nō remisse Ex hoc
sequitur q̄ viuus pt plus
mereri viuus incomparabiliter
q̄ mortuus etc. Manifestū
est q̄ pt mereri remissionē
culpe et p̄ma gratiam ex
congruo licet nō ex condig
no, et augmentū caritatis
quorū quodlibet incomparabiliter
excedit omne bonū quod
viuus mortuus pt mereri
Item ex hoc pt q̄ diues con
diuiciarū plus recipiet i
p̄mio eterno quod meruit
opes in vita sue distribu
endo aut q̄ meruit i lecto
mortis vel ante ordinando
q̄ post morte ad dei laudē
distribuentur, ex utroque enī
p̄miū eternū recipiet si ex
caritate fecit in quantis ce
teris paribus, et p̄mo
longe maiorē gloriam acci
piet Si vō neutrū nō de
diuiciis in vita disposuit
tñ post eorū distributionē
quotcunque vel p quoscunque nil
augmenti celestis p̄mij
habebit intensiue, licet
consequatur mitigationē
pene purgatorij. pro suf
fragiis ē caritate fontes distribuat

Adiuuetur me oracionibus
vestris Ro. xv. Queri
tur utrum suffragium
factum pro defuncto prosit
facienti Videtur Quia tho. i. iiij
dis. xlv. Opus suffragij
pro altero consideratur dupliciter
Uno modo put est expiatiuum pene
per modum cuiusdam recompe
sacionis hoc modo reputatur
eius pro quo fit quem absol
uit a debito pene sue et
quo fit Quia nō absoluit a
debito pene illius qui opus
illud facit pro illo Alio modo
pt considerari inquantum est
meritū vite eterne quod ha
bet inquantum procedit ex radi
ce caritatis Et secundum hoc non
solū prosit ei pro quo fit sed con
facienti et magis. Item ps. Oracio
mea in sinum meum reuertetur
Quid d. quibus suffragijs aia
bus est subueniendum Videtur
q̄ multis. Primum suffragium est
dominici corporis ymolacio et
missarum celebracio Aug. in
Enchy. Cum sacrificium altaris pro
valde bonis est graciarum actio
pro nō valde malis est propicia
cio et releuacio, De conse
dis. ij. Vuckil Vuckil in
sacrificijs magis nulla oblacio
potior ista ad liberandum Item
de epo Tebensi Theobaldus
nomine Qui piscatores aterum
glaciei apportauerunt, et
ipse audiuit vocem plangen
tis et admirabatur. Interro
gauit et audiuit vocem Ego sum
anima defuncta in purgatorio
grauiter afflicta, et rogauit
episcopum ut pro ea celebraret
habens glaciem sub pedibus
usque dum esset resoluta tunc
sciret eam liberatam Item
felix presbiter i balneis in
uenit seruitorem ignotum ad

eius obsequium. Et dedit ei duos
panes. Rndit ille non indigere
quia fuisset dominus illius loci
et ibi torqueri. Sed petiuit sa-
crificium altaris. Et c. Item
Gregorius in dyalogo de mo-
nacho ante tres aureos
gregorius precepit xxx mis-
sas celebrari. Deinde defunc-
tus apparuit fratri carnali dicens
se nunc bene habere sed prius
male. Ideo ecclesie catholice lumina
attendantur ut corporis vera lux
luceat eis. Secundum suffragium
suorum oblacio. ii Machabeorum xii
Iudas misit xii milia drag-
mas argenti. Eccli. xxxv. Oblacio
iusti impinguat altare.
Exemplum petrus Cluniacensis
scribit de molitore. Et molens
montem tradidit uxor cottidie
obtulit vinum et panem et can-
delam usque ad finem anni ex-
cepto uno die ubi predicta in
fine anni homines cauantes
predictam foueam eum sanum inve-
nerunt. Et dixit se singulis
diebus panem et vinum ha-
buisse excepto uno die. Ter-
tium quia oracio fidelium. ii Machabeorum
xii. Sancta et salubris est co-
Exemplum de milite qui
consueuit pro orare pro defunctis
semel descendit de equo suo
emuli sequebantur eum ipse
inuocabat homines et mor-
tui surrexerunt sub instru-
mento in quo uxor lit
illum defendentes. Et hostes
territi fugerunt. Item Jacobus
de vitriaco Tusculanensis episcopus
scribit de quadam muliere que
cum pertransisset cimiterium vidit
infinitas manus ab ymo as-
cendere quasi vellentes eam
detinere. Ipsa perterrita fugit ad
ecclesiam rogans dominum ut in-
timaret ei quid vellent.

Aut dictum est ei quod essent exis-
tentes in purgatorio desidera-
tes oracionem eius. Augustinus. Per
oracionem ira dei placatur. Quartum
est amicorum bonorum pena facta
pro eis si sunt astricta ecclesie
membra. Iohannis q. ii. Pena
penitencie viuorum sunt aliqua
mortuorum. Quia sunt membra
eius ut sint communia pegna-
ades. Et c. Ad Gal. vi. Al-
ter alterius onera portate etc.
Exemplum cuiusdam mulier mor-
tuo marito facta est meretrix
que dum sensit amatores eam
contempserunt et pauper ef-
fecta desperauit. Apparuit ei
dyabolus dicens si faceret uo-
luntatem eius eam ditaret. Que
promisit. Et iniunxit ei quatuor.
Primum quod religiosos homines
reciperet et fornicari permitteret
et precipit. Secundum quod pauperes
reciperet de die et nocte expel-
leret. Tertium quod qui ad eccle-
siam veniret oraciones gar-
rulando impediret. Quartum quod
hoc nulli reuelaret nec con-
fiteretur. Tandem ipsa infirmata
et filius eius clericus induxit
eam ad confitendum. Rndit se non
posse confiteri. Tandem filius
lacrimis et precibus institit. Et
ipsa reuelauit omnia. Cui de vo-
luntate eius iuit ad vocandum
sacerdotem. Venerunt demones
super eam ob quorum horrorem et
timore mortua est. Et filius eius
penam confitens et septenem
duxit pro ea. Vidit matrem
gracias agentem de pena sua.
Quintum quod debitorum solucio. Eccli.
vii. Mortuo ne prohibeas
graciam. Exemplum legitur de
quodam mortuo nobili appa-
ruit famulo portans baldta
ignita in manibus et pedi-
bus. Et respondit. Si uxor solueret

Sabata esset liber, postea appa-
ruit in balneo ignito ligatus
cathenis dicens. solue me q
fecit Sextu opus misericor
die exhibias Thobie xii.
Elemosina a morte liberat
Ecci. iii Elemosina patris non
erit in obliuione sed in die
tribulacionis commemorabit Sic
glacies in sereno sic soluet
peccata tua Ibidem ignem ar-
dentem extingwit aqua sic
elemosina resistit peccatis Ecci.
xxix. Super scutum potentis
et super lanceam aduersus ini-
imicum pugnabit tumbo.
Sola elemosina comes
defunctorum Septimum sanctorum
intercessio. nam si fuerunt
potentes in terris magis in
celis, sed in via magis in
patria Sicut enim dominus in terris
ad preces magdalene et marthe
liberauit lazarum de inferno
contra magis precibus multorum
sanctorum Ieremias. impple et preces
multorum non exaudivi Sed
d. angelus valet missa pro
defunctis quam de sanctis Re-
spondit S. thomas. in iiii. dist.
xlv. Missa qualibet continet
duo oraciones et sacrificium Ex
parte sacrificii oblati equaliter
prodest missa defuncto, et hec
est primum Ex parte aut ora-
cionum magis valet missa
requie, quia sunt oraciones ad
hoc deputate et determinate
Sed tamen iste defectus potest recom-
pensari per maiorem deuocionem
eius qui legit missam aliam
vel eius qui facit legere vel
iterum per intercessionem sancti de
quo celebratur

Non contristemini sicut
ceteri qui spem non
habent, i thess. iiii.
Thema dicit plinius

in speculo naturali Quod gal-
lus timens aquilam et accipi-
trem unum oculum deprimit in
ferius alterum in aere ut ad-
uentum aquile uel vulturis
scire possit Spiritualiter per gallum
intelligitur quilibet fidelis
Job xxxviii quis dedit
gallo intelligenciam i. fideli
Sic debet timere aquile ad-
uentum et accipitris i. xpi
Unde gallus cum nutrimentum
accipit habet unum oculum
sursum et alium infra Sic et
nos in esu et potu unum
oculum sinistrum infra medi-
tando nos mortales esse alium
supra meditando futurum iu-
dicium et mortem Sicut Ieronimus
Siue comedo siue bibo etc.
Ps. a iudiciis enim tuis timui
Nam iste timor figuratur Gen.
xxxii. Jacob timuit fratrem
suum ezau Et ait domine erue
me de manu fratris mei quia
valde eum timeo Sed quid
fecit destinauit prius munuscula
fratri et numos et placauit
eum, et cum frater obuiauit
ei invenit eum spiritu clemencia
dixit placabo eum muneribus
et postea videbo eum forte pro-
pitiabitur michi et fratrem
Spiritualiter et sic nos xpm con-
movimus peccatis nostris ideo
studeamus eum placare mune-
ribus precedentibus i. bonis
operibus / Prov. xxi Munus ab-
sconditum extingwit iras.
Prov. xvi Misericordia et veritate
redemitur iniquitas Aug.
Redime te dum viuis Malach.
iii Omnes stabimus ad viden-
dum eum quasi enim quasi ignis
conflans Joh. vi Venit
hora qua omnes qui in monumentis sunt aud.
De quo thess. in tuba dei des-
cendit de celo In summa

eple duo imuntur, primo con
imuntur aplica co solacõs ibi
ro ostristem Scdo describit
futura resurez, de quo dicit
Volumus vos fr̄es ignro .i. vol
mus uos scire quod ptinet
ad salute anime Et homo dz
fate diligenciã ad hoc ut sciat
alias impletur in eo illud
i Cor. xiiii ignorãs igno
rabitur Et, xxxviii dis.
Qui ea cum ea q̄ dei sunt
sapiut a dño sapiut, et q̄
ea q̄ dei sit nesciut a dño
nesciuntur ¶ De dormientibus
.i. de mortuis Nota mortui
dicunt̄ dormientes, primo ppt
gnalitate qa sopnus est
gnalis et sic mors. ii Reg
xiiii Omnes morimur et qi
Scdo ppter quiete qz dormi
entes a labore vacat, et sic
mortui Apk. xiiii amodo
dicit spũs ut requiescat a la
boribus suis, De quibus ysa
xiiii Et erit in die ia cu
requiẽ dederit dñs a labore
tuo et a concussione tua et a
seruitute dura qua an seruisti
primo a labore mdi. ii Cor.
xi In laboibus plurimis Job
v. Nascit̄ hō ad laborẽ
Scdo a concussioe .i. teptatoe
dyali, Luc. xxii Simo
sathanas expetit ut crib. v.
Tcio a seruitute dura corpis
Sap. ix Corpus qd corrumpit̄
aggrauat aiam ¶ Ro. viii
ipa cratura liberabit̄ a seruitu
te corruptois ad libertate
glorie filioz dei Tcio ppt
visione dormientibus inl
te visioes apparent Quidam
hnt nullas visiones ut par
uuli no baptisati .i. non
delectabiles, qa corpalibus
oculis deu vide no pnt
Nec horribiles qz no dya

bolu sz in quiete requiescat
quid sunt quioz psona dic
Job. iii Quare no in vul
ua mortuus egressus ex ute
ro no stati peri, nuc em
dormies silem Quida dul
ces et delectabiles visiones
et hii sunt Job xxxiii Vi
debunt facie eius in iubilo.
Sic dicit Aug. sup Gn. ad
lram Beati habebunt tria
gña visionu sz corpalem
spualez et intellectualem
Corpalez qz videbunt xpi
humanitate celu nouu ter
ram noua et corpa btoz
Spualez qa videbunt btoz
spus angeloz corda et aios
singloz Intellectualez qa
videbunt ipm ingnitu eis
e possibile Quida sunt qui
habent visioes horribiles
ut dampnati Sap. xvii
psone tristes illis apparentes
pauore illis pstabunt Job
xx. vadent et venient sup
eos horribiles .i. dyaboli
Quida sunt visiones tristabiles
et delectabiles ut in purga
torio, qui videt demones q̄
eas cruciat et anglos qui
eas confortat ¶ Job. iiii In
horroe visioz nocturne pauor
tenuit me et tremor quo ad
visiom demonu Et vocem
quasi aure lenis audiui sz
quo ad consolacoz angeloru
Quarto ppt consecucioz, quia
ista consequunt̄, na consurgit
integer, Luc. xxi Capillus
de capite no peribit Itm
consurget letus Job viii De
us no piciet simplice donec
porriget manu malignis
donec impleat̄ risu os tuu
et labia tua iubilo Itm con
surget robustus Apok. xx
xi. Dolor clamor luctus

gemitus ult^a no erut Itm
Fataliter 4 lenit' Job. xiiij
Vocabis me 4 ego rndebo t^e
J Cor^r xv. Canet em tuba
et mor. resur. ic. Ut non
cotristemini sic ceteri q' spem
no hnt .i. totalit' 4 inconso
labiliter. Ut getiles qui
credut corpa etiā deti
neri Itm credut aīas cu
corpe mori et i spetuu no
coniungi Ideo spem no hnt
Nos vo fideles ut dr Cipa^9
ad fortuatum Qum^9 i mu
do ut naute i naufragio
pegrini i via. hospites
in ruinoso hospitio Quib
pegre cotitutis no gaudet
redire ad patria q.d. nll9
ij Cor^r v. Qndiu i corpe
sum^9 pegrinam^r dno Ideo
ps heu m^i quia icolatus
pegrin^9 qui hz via appar
et malu hospicu ic Et
sic nos Cor ij Cucti di
es ei9 erupna plem Job
xiiij In mdo pressura ha
aut Jo xvi Venit i imicus
ho sup seminauit zizania
i medio tritici Ideo no con
tristemini sic gentales pimo
moiendi nccitate, ps cis
e ho qui viuit 4 ppt no vi
deb. ic Statutu e om
hom sel mori Aug^9 de cu
ra agenda p mortuis pot
exemplu de pagano sat
ficate dys mutaiatur ei q
honngeitus suus ess mor
tuus vo dixit pt sacrificiu
s vndit meritu me genu
isse morlem filiu, ij Reg'
xiiij om^s morimur ic
Pro ppter reuocandi imposs
bilitate Ut z in dauid, ij
Reg' xii. de filio mortuo
No veniet ad me s ego ad
eu Iste fluuius haim gr

habuit tres status In pimo
fuit dispositus ad stand' et no
fluendu .i. mori no mori
Mo ptinue fluit 4 no re
uertitur Q3 in resurrectoe
iste fluui^9 redtet^2 qn oes
surgent 4 nuq fluet, q'a
nulls de ceto morietur Ieo
in epla ad thyrasiu, dns
fleuit lazaru ad seculu
reuocare' ad hostilez vitaz
Atti ppter incredulos refu
tandos 4 creditiuos vocan
dos resuscitat^r Ecio ppter
finiedi deo maiorm fraul
tatez Exemplu sibit Ieo.
de melania mortuo viro
4 eode die viro ihumato
mortui sut ei9 duo fily, q
pcidens ad genua orauit 4
risit dices, gras ago tibi
q'a expediciens sruiti tue
sum dne, J Cor vii Innup
ta cogitat q dni sit, nupta
v'o quo placeat viro, Cui
est cordis diuisio no pt esse
plena dilecto Xpo ppter
dei beneplacitu 4 volutate
Et hec sola causa 4 si alia no
esset sufficere' debet, J Reg' ij
dns mortificat 4 viuificat
Job J. dns dedit dns abstu
lit dno placuit Glosa Mg
na e consolacio s^ez eo ordi
nante geritur cui nil nisi
iustu placet Ieo. Resurge
nos spam^9 et plangim^9
quid facim^9 si moritur
pparet de^9 volutas sola
suffit ad solaciu tui nllm
tione' illic affitin Xpo
ppter immortalis vite adepci
one Aug^9 in li^o de ci dei
Theobertus lecto libro pla
tonis inuenit de imortalita
dedit se pcipite de muro
vt melioem habet vitam
Si pagan^9 q xpian^9 hoc

alter paganus scilicet tulius in libro
de senectute affectabat dicens
O preclarum diem cum proficiscar
ad diuinum consultum animorum
proficiscar veniam ad cathonem
quo nemo vir melior et ad
sapientes. | Ethicorum omnia
bona appetunt Vnde hoc erit
ibi et non hic ... Nemo
bonus nisi solus deus Sexto
propter miseriam euasionem apocalipsis
xxi. cum porta transierunt abs-
terget deus omnem lacrimam Sep-
timo propter debiti solucionem Exemplum in
de tribus amicis Octauo propter
lucrum philippensis i. Michi viuere
christus et mori lucrum Nota non
dicit absolute vt non contriste-
mini sed sicut ceteri i. infideles
circa naturale ... Ecclesiastici xxxi
Madicii plora super mortuum
primo propter specialem dilectionem
Iohannis xi Ecce quomodo amabat
eum que lacrimatus est Secundo propter
naturalem affectum ii machabeorum
iiii de anthiocho Tercio propter
dubietatem status Ecclesiastes ix
Omnia in futurum reseruantur
incerta ... Secundo describitur
futura resurreccio D. Sed cre-
dimus quod ihesus videlicet articulus
fidei quod ihesus mortuus est et
resurrexit Ita et deus i. tri-
nitas eos qui dormierunt i.
qui mortui sunt per ihesum i.
in fide ihesu tamquam per viam
Iohannis xiiii Ego sum via etc.
adducet cum eo scilicet in beatitudinem
et immortalitatem licet omnes
suscitabit tamen non omnes glo-
rificabit Iohannis xvii Vbi ego
sum illic et minister meus Va-
lerunt in ducatu domini, propter ab
auditione mala non timebit
Mali sine ducatu domini sed
dyaboli Circa resurrectio nostra de-
pendet a resurrectione christi
sicut a causa efficiente Romanos v.

Resurrexit propter iustificacionem nostram
scilicet explendam in presenti et in
futura resurrectione. | Corinthios xv
Si non est resurrectio mortuorum
neque christus resurrexit, hoc enim
vobis dicimus in verbo domini, circa
dominus reuelauit nobis et nos qui
viuimus qui residui sumus scilicet in
hoc mundo a patribus defunctis
non preueniemus eos qui dormi-
erunt sed quod citius resurgemus
circa dicit S. thomas et qui in
aduentu christi inuenientur
morientur tamen iudicentur
cum ipse dominus in iussu scilicet di-
cendo surgite mortui Et
in voce archangeli scilicet sancti
michaelis Et in tuba dei
Nicolaus de lyra i. vox christi
ad similitudinem veteris testamenti
~~vocabat ad concilium~~ tuba
materialis in veteri testamento
circa vocabat ad concilium ad
bellum ad festum Et ideo xx
Et sic hic Crisostomus. O quam mag-
na tunc erit vox et terribilis
cui omnia elementa obediunt, pe-
tras scindit monumenta aperit
inferos frangit O quam magnum
est bellum Iohelis iii Congre-
gabo omnes gentes et discep-
tabo cum eis, ysaie xxxiii
Quid respondebo, propter quod omnis
iniquitas opilabit os suum,
Zacharie ix. dominus in tuba ca-
net et exibit fulgor et gla-
dius ex utraque parte Augustinus
Mallent reprobi omne tor-
mentum sustinere quam faciem
irati iudicis videre, Descendet
de celo et mortui qui in christo
sunt resurgent primi Quinto qui
erit ordo resurgencium Re-
spondet S. thomas in iiii dis-
tinctione. In resurrectione aliquid
fit ministerio angelico, sicut
vox tube et pulueris collectio
et hoc non fit in momento sed

repente / quia no fit i instati
s; in tpe imptepcibili aliqd
fit i imediate uirtute diuina s;
animaz reunio et corpm refor-
matio / et hoc fit in instanti
sic q no erat pus nc postius
Et bene de illo quod fit mi-
sterio agelor. Nicol de lyra
pmi dicat dignitate . i digni
meruerit Et dit aug9 in de
ciui dei Non iuem an in
eode instanti q pus mor-
tui et qui repientur viui
nichil certi legi pt stare u-
truq; ex tradius inter dista-
ciam colligedaz prius / vel
ciciu9 inter pprinqtate prius
Et qa deus in eode instanti
oia corpa sic organisaret et
aias imret Ergo subdit
Deinde nos q viuim9 si-
rapiem cu illis i aera
Et sic sp cu dno erim9 / no in
aere s; in corpib9 i mortalib9

Homo cu mortu9 fue-
rit nudat9 atq; con
sumptus ubi qso e Job
xiiii thema dicit
naturales / pauo cu facit ro-
tam et respicit pulchitudie;
pennaz gliatur extendens
pennas / cu deorsu respicit
ad pedes et videt eos glau-
cos terretur depones pen-
nas et rota dissipat et sic ho
cu viuit i multis diuicijs
et gla mudi exaltatur / sed
si deorsu respicet pedes . Et
est extremitate vite q more-
retur a rebus et omi gla
spoliaretur rota vane gloie
deponet a pp in humiliaret
De quo aug9 in lio exhorta-
cionu Nichil sic reuocat a
pcto sic frequeis mortis me-
ditacio pdeo Ecci vii Memo-
rare nouissima et ieternu no
peccabis . i. no pseucabis

in pcto si exercas te in
bono Gregl valde se sollic-
itat in bono ope qui fre-
quenter cogitat de extremo
fine pdarco ut bonu agamus
et malu fugiam pponitur
thema Homo cu mor
In suma verbor qtuor tanguntur
tur / pmo Humane condicois
vilitas ibi ho / 2o ipius sub-
sistencie fragilitas ibi cu
mortuus fuerit / 3o rei tpa-
lis amissibilitas ibi nuda-
tus Certo eternalis mansio
dubietas ibi ubi queso est
Dixi pmo tangit humane
condicois vilitas cu dicit
ho ab humo Gn. ii fformat
deus hoiem de limo terre
q est vilius int cetera ele-
meta pdeo pmoce9 de vilitate
hua condicois Homo de
pulue de luto de cine aqui
vilius e de spurcissimo sper-
mate Job xvii putredini
dixi pr meus es mr mea
et soror mea vermibus pdeo
miratr Bnh . unde supbia
et exclamat dices Unde su-
pbis ho cuius concepcio culpa
natitas miseria vita dolor
mors horror Cui consonat
aug9 Quid horribilius hoie
mortuo / qd fetidius cadaue
humano cuius erat in vita
tam gratissa amplexus
fit i morte tam horribilis
aspectus / quid ergo diuicie q
delicie qd honores psunt Nec
diuicie a morte nec delicie
a verme nec honores liberant
a corrupcoe Si hoies hec
aduterent no se i mudana glo-
ria decipi pmitterent pdeo
legr du quidam dux burgu-
die patre suu vellet trans-
ferre s; corpus expto sepul-
chro vidit busone magnu

sup faciē patris. Dixit prudent[er]
ad se rediens coram suis mili-
tibus exclamat. O falsa mun-
di gloria delusisti patrem meum
me aut non decipies, et con-
versus ad patrem dixit. Ubi sunt
divicie et delicie quas habu-
isti. mus comedeis turpiter a
buffone et omnes te deseret
sic pauperes deserasti, et re-
lictis statim omnibus intravit
religionem. Sicut posses dicere de
allexandro magno. Aug[ustinus]
Cogitacio de futura morte
cohibet omnes motus superbie.
Innocen. de vili. qua condi.
homo in principio est sperma feti-
dum. in medio saccus stercorum
2 in fine cibus vermium. Secundo
subiungitur quam esse substancie
fragilitatis, nos enim vilis
quantum ad originem materialem
quod notatur cum dicitur mortuus
fuerit. Et ait Aristoteles. Mors
est separacio anime a corpore. Et
quia huiusmodi separacio potest fieri
faciliter ideo substancia fra-
gilis est. Ideo scriptura comparat
nostram substanciam fragilibus
rebus. Primo vento. Job.
vii. Ventus est vita hominis super
terram cum flat et nescitur
quo pergat. Secundo vapori. Vnde
dicitur Jac. iiii. Que est
vita nostra nisi vapor ad mo-
dicum parens. Tercio spume.
Sap. v. tamquam spuma gracilis
que a procella dispergitur.
Quarto umbre. Ps. Dies
eius sicut umbra pretereunt. Ideo
mali cognoscent ibi dicentes
Sap. v. Quid profuit nobis
superbia aut divitiarum iactancia
omnia transierunt velud umbra
Ideo Job xiiii. Breves dies
hominis sunt. Et subdit. quasi
flos egreditur et conteritur
Ps. Mane floreat decidat

De tali vanitate dicit philosophus Vil-
helmus de tempore nisi presens nunc
in philosophico. Ideo quia preteritum
non est. et quod futurum nondum est
et incertum. ii Cor. iiii. Id
quod in presenti est momentaneum
et leve. Et hoc considerans filius
regis unicus intravit reli-
gionem sine scitu patris, pater
agnoscens commotus intravit
monasterium minans monachis
omnibus monachis illi com-
pulsi vocaverunt filium ad pa-
trem. Pater intuens filium ait. O
mi fili tu es mihi uni-
cus et habebis omnia que desi-
derabit anima tua et me mortuo
rex eris. Respondit filius o pater
magnum unum habet defectum
in regno vestro si posset illum
aufferri faciam voluntatem
vestram. Pater interrogavit quis esset. Re-
spondit filius ille est quod iuve-
nes tam cito moriuntur sicut se-
nes et nemo certus de vita
sua. Hoc dicitur Eccli. ix
nescit homo finem suum audiens
pater quievit. Seneca de reme-
diis fortuitorum. Nulla terra a
morte est aliena. Eccli. xli.
Omnia que de terra sunt in terram
convertentur. Ideo refert Vincencius
in speculo. Et sicut Barlaam
ponit exemplum de vita nostra
Est sicut arbuscula cuius radi-
ces duo mures unus albus
alter niger corrodunt. Ar-
bor est mensura vite nostre, duo
mures dies et nox qui cotidie
auferunt partem vite nostre
quia hodie propinquius morti
quam heri. Augustinus. Vita nostra
nichil aliud est nisi cursus
ad mortem. Unde in Novo
secures ad radicem arboris po-
site. Refert Johannes pa-
triarcha allexandrinus. Et
erat antiquitus consuetudo tal

Et eo die quo imperator coro
nabatur artifices fragmeta
marmorea diu'sorum colorum ad
imperatorem portabat dicens
de quo marmore iubet im
periu tuu ut sibi paretur
sepulchru / et oportuit q ipe
eligeret vt eo die quo sibi im
ponebatur corona elegebatur
sepulchru et pabatur vt ex
hoc bruitate vite cognosceret
sue et de imperio no superbiret
Et sic sit aplica de sculpa ac
censa d. pater scta sic trãsit
gla mudi Greg9 Unde Hei
lentius fastus et supbia cui9
natiuitas exiguitas uita la
boriosa. mors necessaria et
penosa Jeo. Vita huana flu
uio comparatur / fluuius a
pri° et fine habet amari
tudine / a mare orit~ et ad
mare pgreditur / et in me
dio labitur / ij Reg° xiiij
Om's morimur et quasi aq
3 Tertio tangitur rei tpalis a
missibilitas / Duplex e res
tpalis s. res exteriores et
corpus quod p nos conuictu
Quatu ad res exteriores dicit~
nudatus / quatu ad corpus dicit~
consumptus Amici se opprimut
p rebus sed vermes p cor
pore Jsco j ad thio. vj
Nichil intulim9 in hunc mudu
nichil deportabim9 Et qlibet
dicet cu Job j. Nudus egres
sus sum Et ps ne timueris
cu diues factus fuit ho cu in
te. no suet oia Qu sit nuda
tus demu consumetur cor9
a vermibus Job xiiij. Qui
quasi putredo consumend9 su
et quasi vesti Ei utina
considerarent hoc isti delica
ti et luxuriosi Ecc. xj Si
ho annis mltis vixerit me
minisse debet tenebrosi tpis
Job xxxvij. Diues cu dormi
erit nichil secu afferet Et ps
Dormierut sop. suu et nil
inue. om's viri di Et possit
vnusquisq conqueri cu Jsa
iacob Gn. xxxj Nisi deus
patris mei abraha et tir
ysaac affuisset nudu for
san me dimisisses Celera
sic facit mudus et caro / Vi
detur eni tibi opulentia
et carnis delicie felicitas
et decipieris Boet. Mundus
inexorabiliter sibi obsistit iam
tiue Ut Joh. ij. Nolite dili
gere mudu qa transit mud9 et co
cupia ei9 Ecc. j Vanitas
vanitatu et oia va Nichil
bonu sine eterno summo bono
Hoc adutens quida mgr de
licatissim9 rome comorans
qui intm refugiebat pme
statu q nec uolebat ire ad
sermone ne audiret loqui de
ea ffitm est ut quida de or
dine pdicatoru cu visitaret
illu et videns eu dixit / fr
ad quid venistis si vultis
loqui de deo nec curo nec
attendo. si aut de aliis bene
venistis Cui ille habes inquit
vobis aliqd dicere et loqbatur
de tpalibus in recessu vidit
vestimeta delicata et lectu
delicatissim et pciosu. dixit
frater / finaliter peto tpm ubi est
dormitu recogitate quale
lectu habebit p9 morte
De quo ysa. xiiij Subter
te sternetur tinea operime
tu tuu erut vermes Que
uba ponderas in lecto non
potuit dormire et intm pon
deras vermes infirm9 in
gressus e religione Et sic
nos si consideram9 possem9
dicere Ecc. xlj o mors q
amara e meo Primo qa

amittit amicos / 2o amittit
bona Ambo vero sunt hec
bona que non pt ferre secu
ips / relinquet alieis divi
Tercio amittit tps aptum. vo
post hoc tps no erit tps s. gre
bato ad regioz ignotaz vadt
¶ Quarto tangit eternalis ma
sionis dubietas cu additur
ubi quo 3 / Dit aug de cura
agenda p mortuis Sicut diversa
merita morientu diversa sunt
receptacula mortuor Aliq
sunt valde boni q ad requie
transeunt Gap. iiii Justus
si morte preoccupatus fuerit
aia eius i refrigerio erit
aug de disciplina xpiana
Non pt male mori qui bn
vixit Isti no indigerit ad
iutoriis q iuvat nos eorz me
rita Sunt aliqui valde ma
li qui decedunt in mortali q
mox descendunt ad infernu
Job xxi Tenent tympanu
et cithara etc ad s. / De quo
rum sunt ie avari et vo
luptuosi divites illius xvi
Mortuus e dives et sep
ultus e gravis et tribulis
marpio / ysa. ult. Ignis
eoz no extinguetur / p illis
no est orandu aug / Si
scire parem meu inferno
Sunt alij nec valde boni nec
valde mali sed medio modo
s. cu pcto veniali vel cu in
pfecta pnia mortalium migra
verunt isti i purgatoriu
intraverunt Exemplu Ju
das machabeus misit ie
rusale xii dragmas etc
compdat q hy q cu pie dor
mierint Cor xiii Ipse salvus erit
quasi p igne aug Qui
distulit hic fructu cuiusois
oportz ut luat i igne pur
gatorio aug pcta su pena
sic magna no pt esse im
punita Iudex eternus ya eritque
pt manus tua instanter fat
tua dit Greg Et habetur
xxv dis. Qualis qualis
quisque hic egreditur talis in
iudicio psentatur Rich. Sta
tim psentabor ante districtu
iudice de oibus opibus red
diturus racoz / ps talibus e
orandum Rich. de s. victore
Nulli dubiu qui caritatis
opa desiderat sedant supplicia

Gaudere cu gaudenti
bus flere cu flentibus
Ro xii Thema
Cum sapiens debet se
conformare in conversacione
illis cu quibus vivit vita sua
int letos dz se letu ostendere
s vo inter tristes debet se
talem qualis sunt demonstrare
Et hoc docet aug Et habetur
xii dis. Illa que no sunt con
fidem nec contra bonos mo
res se alys conformare in
illis que no sunt contra precep
tu dei vel ecclesie Et nos
heri letati sumus cu oibus
sanctis ut exhortati sumus in
introitu Gaudeamus omnes in
dno etc in honore sctorum omn
Econtra debemus hodie flere
et contristari cu flentibus aia
bus Ecc. iii tempus ridendi
tempus flendi Ecc. xxii.
Sup mortuu plora qm de
fecit lux eius .i. tpus me
rendi pdiderunt Ideo dicit
flere cu flentibus ubi sup
Boni q mortui q flendi
sunt sunt triplices / Primi sunt
boni q statim evolant / 2i
mali qui ad infernu des
cendunt / 3i mediocriter boni
qui ad purgatoriu vadunt
Primi sunt flendi q statim
evolant qa nos pcesserunt

et in hac valle inserie reli
querit Unde leg' de scto ambro
sio cui cu obitus alicq sacti
sacerdotis vel epi nunciaretur
amarissime flevit a vix co
solari potuit Et cu interro
garetur cur sctos viros sic fle
ret / respondit ne putatis
me fle q'a recessit sz q' me
precessit a q'a difficile inve
nietur qui tam dign9 offi°
habeatur Unde etc legitur
de b. martio q disscipuli
eius fleverunt eu dicentes
piu e flere martinu a piu
e gaude martinu Sz' mor
tuu q' mox ad infernu des
cendit etc sut deflendi ex
ipi flent / q'a sut ubi e fle
tus et stridor dencui ut
xxiij. Legit' enim de david
ij reg' xviij et xix et
defleuit morte filij sui ab
solonis que sciuit esse malu
q' in psecucoe patris mor
tuu et sic ssequeter dapnatu
Exo. xxij cum maledixe
rit patri vel mri morte mo
riatur tn flevit filiu suu ab
solon fili mi absolon Non
tn debem9 sup illos flere
ex copassioe / quia con dina
fatem9 iusticia que vult
eos ppetue esse dapnatos q'
hic p mala opa meruerunt
Na si bta virgo maria cu tota
celesti curia p vno dapnato
exoraret deus ea no exau
diret / q no fieret q'a volu
tas sctorum vnita e dei volu
tate Et sic si hodie omes
sanguineas guttas funderemus
no exaudiremur Aug' Si
scire prem meu in inferno
no plus orarem p eo qm p
dyabolo Job vij qui descendit
no adiciet ultra ut ascendat
a veritatur eia i inferno n°
est redemptio Na si alicui
anime dampnate talis fi
eret gra q deus diceret ei
q si omia grana frumentorum
que vnq creverit ab inicio
essent i vno cumulo et p
p mille anos vnum granu
de hoc reciperetur a sic con
sumpto cumulo tu salua fias
anima illa diceret deo gracias
som q pena debet habere
fine Sz no erit ita quia
ult ignis eorum no extingu
etur Heb vij priorit' finiti
ad sibi infinitu nulla e ppor
cio / hoc quis cogitare debe
ret anteq peccaret ut plus
ad igne applicaret a pbaret
si pntem igne sufferre pos
set Et fecit quida sic leg
in vita patrum Ideo no est
flendu p liberacione eorum si
ex quadam psuasion ut eorum
penas tuleat Terci mor
tui tu qbus e flend ex
compassioe sut illi i pur
gatorio q'a illi flent / ps
anima mea turbata e val
de pro pter pterite pene
omissione q obmiserunt
implere pniam in pnti vita
ubi in brevi tpe iram dei
evenire potuissent a pecca
sua emedasse eia hic dat'
dies p anno Ezech. iiij
diem p anno dedi tibi Ideo
petit Job p tpe pene .x.
dimitte me dne ut plan
gam paulu dolorem meu ffi
gurat' in filijs isrl qui ab
usi beneficijs dei i deserto
viam qua potuisset fecisse
p xl. dies pfecerunt in
deserto p xl. annos Num.
xiiij Dies annu p die
reputabit' et recipietis xl.
annos iniquitates vras et
sciatis ulcione vram / ps

Convitetur plus qui et dicens ple
aug^9 purgandus e igne pur
gatorii qui distulit fructum con
versionis Secundo flent propter in
stantis pene afflictionem Aug^9
ignis purgatorii licet non est
eternus miro tamen modo gravis
Unde legitur de quodam presbitero
qui reputabatur adversus stetit
adque dulces et egit asperam
penitentiam ita quod volutabatur in
igne interrogatus cur faceret
respondit si latus circa eccle
siam totus esset igneus mal
lem esse in eo usque ad diem
iudicii ut possem evadere pe
nam purgatorii, Dicit Gregorius
in dyal. Nulla est differentia
inter ignem purgatorii et in
ferni nisi temporalitas et eterni
tas sed. attende qualitatem
et quantitatem pene que igni
purgatorii debet equipollere
ideo aug^9 O domine hic seca
hic ure sed parce in futuro, bre
vis ignis materialis non vrat ig
ne infernali, quia materialis
ignis est quasi depictus re
spectu eternalis infernalis
ideo adamandus in dyalogo
sapientie dicitur Si vis penam
purgatorii longam et acer
bam in purgatorii temporalem
quam brevius et levius commu
tare, primo debes contrito
enormitatem peccatorum ponde
rare Secundo confitendo accusa
do te cogitando quid fecisti
quem offendisti quid demeruisti
Tertio te humiliare dicendo cum
manasse ii. paral. ult. pec
cavi super numerum arene maris
Et illud Luc. xv. pater
peccavi in celum et coram te et
non sum dignus Quarto debes
passionem domini recordare qua
redemptus es et magne sue
redemptionis commendare nil

cogitando aug^9 pronior est
ad dandum quam nos ad recipiendum
Quinto remittere omnibus inimicis
inimicis aug^9 Unusquisque ta
lem indulgentiam accipiet.
Tertio flent propter tarditatem suo
rum oblivionem, sunt obliviosi su
tamquam mortuus a corde Et
vix est amicus secundus mense
et non permanet in tempore tribu
lationis, Sicut est amicitia ca
nis qui in mensa sumit Et
tales parentes perhibet memoria
eorum cum sonitu Ideo statuit spe
cialem memoriam ecclesia sancta
figuratur Gen. xl. pincer
na oblitus est ioseph succes
sionis prospere, sic relinquunt
alicuius divinis sed qualis Quarto
flent propter visionem dei privationem
bona et expectatione glorie di
lationem aug^9 Nulla maior
pena quam visione dei carentiam
sed quo ad penam dampni sp
em habet firmam spem ad
futuram gloriam teste sapiente
prov. xiii. Spes que differtur
affligit animam Et pri aug
Ipso est tota merces Et non
est modicum per unum diem privari
visione dei Vnde aliquis in
celo qui faciem dei vidit qui
mille mortes carere vellet Aug
Mallem esse in inferno et faciem
dei videre quam in celo et carere
Et ideo flent et nos cum eis
pro delictis eorum aug^9 super
epistolam ioh. Peccata lelia
nolo contempnere, nam licet
pro venialem Deo non frangitur
tamen oportet ut sentiatur Vero
est plus ut exhonorat deum
aug^9 peccatum sui magis sine
pena non potest esse ~~~~
impunita nam posset ita
vere delicta eorum ut liberantur
de suppliciis, De quo scribit
vincentius in speculo hystoriali

li° xxxv. de karulo magno
cum i quadam nocte diei dnice
p9 matutinas vellet ire re
pausatum raptus in spiritu
ductus i vallem q ex vna
pte erat tenebrosa et ardens
velut clibanus ignitus ex al
tera pte erat amenissima Ver
tens se contra tenebrosam vidit
aliquos reges de genere suo i
magnis supplicijs et ibi vi
dit dolium in quo erat fer
uens aqua et patrem suum in
ea stare usque ad femora ci
dixit ad eum karule fili q
spus tuus reuertetur ad corpus
tuum ideo si tu et mei amici
epi et abbates et omnis ordo
ecclesiasticus missis fletibus
et ieiunijs ac orationibus
michi subuenietis cito libe
rabor et factum est Cantus flet
propter eorum paupertatem et consu
lacionem quia ita paupes et
se iuuare non possunt Luc. xvj
Diues vero nec est opus neque re
net stultam apud inferos Apk.
x Iurauit dns p9 hec tempus
non erit amplius Ioh. ix Ope
rarimini dum dies est venit
nox etc. Qz tm pati in penis
nra si totus daretur eis mun
dus p vno obulo non habe
rent quia sunt in carcere Mt
v Esto consenciens aduersario
tuo in via etc. Non exies
inde donec reddas nouissi
mum quadrantem ideo post amicos
paupum ne obliuiscaris

Memorare nouissima
et methu non pecca
bis Ecc. vij Non
multa sunt nouissima
quorum homo debet memorari
primum est quod solus ab homine
vadit propter Singulariter su
ego donec transeam Nam
nullus amicorum quibus hic
multociens amiticiam ostendis
ti et dilexisti tecum vadet
conducendo te Baltazar vi
Vnusquisque onus suum porta
bit Ezech. xviij Non portabit
filius iniquitatem patris Nisi
forte te consequitur ad
sepulchrum et quod peius est
cito obliuiscitur tui ps.
Perijt memoria eorum cum so
nitu Idem est cum quibus ultra
maria ad sepulchrum xpi vult
peregrinari vel ad sanctum Ia
cobum querit sibi socios Qz
qn homo de hac vita pe
regrinari debet tunc nullum
socium vel amicum habere pt
qui secum ire vellet et socie
tatem ei prestare et protegere
nisi solus deus vel angelus
eius ps. Nisi dns adiu
uit me paulominus habi
tasset anima mea. Et quia deum adiutorem et protectorem
sepe offendisti ergo fac placa
eum in pntia Et si offendisti
p superbia placa p humilitate
Si p auariciam placa p lar
gitate Secundo quod nullus ami
corum vadit tecum tunc propter
nullius hominis amiciciam debes
te negligere in salute tua
seu anime tue Sed debes que
rere amiciciam dei et sanctorum
Nam amicabiliter apparet corpus
in agone Gregorius pertendit co
tingit iustis ut in hora mortis
sanctorum visione appareant ne
mortis sentencia pertimescant Exem
plum legitur Qz quidam deuo
tus homo in hora sue obitus ho
minibus circumstantibus cepit se
hylarescere et pulcher et can
didus apparere et in leta va
prorumpere quentibus autem
illis cum loquitur Respondit
Nonne videtis sanctos patriarchas
illos ibi in loquente scilicet interrogaue
runt cum loquetur respondit

none vidat sctos pphetas
Tercio dixit ecce iam veni
ut sancti apli / 4to dixit ecce
venit angeli / vltio dixit
fugite quia ihus venit Et
inter vba hec migrauit ad
2 dnm Item nouissim q nu
dus vadit et in terra sepeli
tur et a vermibus consumitur
Ista tria sa dicta ostendunt
hom tria / pmu mes q nudus
vadit ostendit hom q oia
bona mundi no sut ppa hois
quia oportet ea post se relin
que unde ambo Bona ho
mis no sut que secu ferri no
pt Aug. Mundus inexora
bilem sibi constituit iamtore
nil sinit deportare / De quo
1 ad thi vi. Nichil intulim
in hunc mudu nec aliq depor
Et pt relinquet alienis di
Et sic illa meditatio valet
con auaricia Jero. ffacile oia
contempnit qui se Et si tue
habuisses x milia florenos
tue possent tibi qui nullu
tecu recipies et oia relin
ques Ideo petrus rauen Si
hic mansurus es hic repone
si iturus illuc mitte Et si ha
buisti octo tunicas et decem
pallia tue peyor datur tibi
in tegumentu nuditatis tue
Job 1 Nudus egressus su de
ventre matris nudus reuert
Item q ho sub tra sepelitur
hoc valet con supbia Ecci. x
Quid supbis terra et cinis
Ideo Jo. xxi Terra tra tra
audi vbu dni Quid e id
quod dcm est pmo hoi pul
uis es et in puluerem reuerter
Eccs xii Omnia que de tra
sut in terra reuertantur Ideo
possis dice cu abraha Gen.
xviii. Quid loquar ad dnm
cu sum puluis et cinis Ecce
qua audes te ultra pxim e
leuare Grego Unde homi
fastus et supbia cuius corrup
tus culpa nasci miseria viue
pena mori angustia e Ex
empli Comitissa campanie
obiit que receptis pnos pa
nis se stetit / quida abbas
cu cam horribile mouensset
et clamaret / milites conuocat
et cadauer exegit ecce appa
rate in hoc seculo qual vng
quis e filium / Ex quo
quida curlens iam se repu
tauit mortuu relinques
vanu secltn et recipiens
feretru ad camera replens
elemosinis que illi e dedit
pauperibus Augs in lo ex
hortacionis Nichil sic reuo
cat a pcto sic frequens mor
tis meditato Augs de vbis
dni Agnoscat se ho morta
lem et frangat elacio Item
q ho erit cibus vmiu valet
contra carnis delectacoz / qua
re ita delicate nutris corpus
quod in breui erit vmiu cibus
Job xvii putredini dixi pr
Ecci. xi Cu morietur homo
hereditabit bestias et spectes
ffinnet ergo homo racionalis
q et fecit bestia brutalis
vt sic tanda i. morte mes
via expellat muscas i. co
gitacoes et nudas Grego In
mort Cu carnis desideris
macreat quid aliud fiat q
q vermes amat Itm oms
gulosi seipos ut porci in
gurgitates sut cibi vmiu
Grego Quid enim sit carnis
fuba testantur sepulchra Et
nichil ita ad domandu eius
desideriu valet q ut quis
q hoc quod diligit quale
sit mortuu pensat Idcirco
tu inuitatus fueris ad nup

cias luxurie meditare nouissima Gregorius Cum corpus ad tempus suauiter viuit spiritus metum percipit Ieronimus oportet ut in carne moriamur mundo ne in anima moriamur xxpa Gregorius Momentaneum est quod delectat eternum autem Augustinus O quam parua est concubitus hora per qua perditur vita eterna Tercium nouissimum quod est meditandum quia peccatum sequitur hominem si hic non penituerit inter quod deus cum condempnat angeli a bonis separant demones metum truncant Apocalypsis xiiii opera enim illorum sequuntur illos Ergo quilibet debet videre et studere ut veniat honeste ante summum regem et iudicem Romanorum xiii Abiciamus opera tenebrarum et induamur arma lucis sicut in die honeste ambulemus Siquis venerit in fide firma obuiant sibi patriarche, siquis in vera sapientia obulat sibi prophete Siquis in paupertate voluntaria apostoli, si in sciencia martires, si in humilitate confessores, si in castitate maria et omnes virgines, si in caritate amicorum suorum xxpus, qui pro inimicis orauit dicens, pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt ec contra cum gaudium eternum tui Si aut in vicijs ante summum regem veneris ipse una cum omnibus celestibus te repellet dicens id est Apocalypsis xxii foras canes venefici et impudici et cetera nihil coinquinatum intrabit Et peccata tua obiacet tibi ubi grana si in superbia veneris dicat Ecce homo qui me superare

voluit honorem in eos sibi attribuendo Cum spiritu sancto ysaie xlii Gloriam meam alteri non dabo, psalmus Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum Si in luxuria posset dicere Ecce homo qui plus dilexit carnis delicias quam me ideo impletur id Apocalypsis xviii Quantum glorificauit se in delicijs tantum date illi tormentum et luctum ideo Mathei xvi Reddet vnicuique iuxta opera Quapropter dicitur Ecclesiastes ix Quodcumque potest manus tua operari instanter fac Et Galatas vi Dum tempus habemus operemur bonum Quartum nouissimum eius est meditandum quod demones occurrent ad agonem hominis et ibi sunt expectantes ysa xxxx Deus dereliquit eum persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat Exodi xv Dixit inimicus persequar et comprehendam et diuidam spolia Item metrista, post hominis morte tria querunt diuidere partem Vult vermis carnem sathan vmbra proximitas rem Et illi tres se diuidunt ita intra se quod quilibet non daret partem pro alijs duabus Hoc patet quia vermis non querit animam nec substanciam sed vult habere cadauer et corpus Similiter dyabulus non querit temporales res nec corpus sed animam amici non curant de corpore nec de anima multum sunt solliciti sed querunt solum temporalia Et sic semper sit cum quibus in peccato mortali moritur quod corpus datur vermibus anima demonibus temporalia bona amicis Et sic xxpus nullam partem habet in illis hominibus et

pro mors et passio xpi in
tali homine frustra sit Et ergo
tu invitatus fueris ad nupti-
as culpe memorare novissima
scilicet demonum occursum / De quo
sibi ipsi talamenu meu obs
habuit in fine Exemplum E-
rat adolescens pulcher di-
ues et viuens contra deum
se exposuit et contra salutem corporis
vixit corisando ludendo
fornicando etc. qui cecidit
in grauem infirmitatem Et cum
sic iaceret et nullum signum contri-
tionis in eo appareret dixit
quedam cognata sua debilis
es prepara te propter deum ad con-
fessionem et ad sacramentorum
receptionem et invoca illum qui
pro te mortuus est et tunc ut
peccata tua tibi dimittet et spa-
cium penitentie fructuose tibi con-
cedat ad quod ille desperatus
respondit / quid tu michi dicis
de confessione et sacramentorum
receptione ego numquam in vita
mea deum vidi nec quesiui
sed semper contra deum vixi et dominum
ad iram provocavi ergo ab eo
sum derelictus quod amplius eum
invenire non potero et iam
in potestate demonum sum Et ad
iacet vides illud horreum
magnum ex opposito nostri
dico tibi quod non sunt in eo tot
calami quot sunt circa me
demones congregati / Et hoc
dicto mox expirans ego
insanuit et miserabiliter spiritum emisit
Gregorius Erunt tortores in pena
qui erant suggestores in culpa
Tercium novissimum est ultimus finis
quod nescis quis qualis quando erit
et forte in illo momento in quo
consentis peccato morieris Eccle-
siastes nescit homo finem suum sed
pisces hamo et aues laqueo
capiuntur sic homo in die temp-
tationis / ecclesiastes xxx. Dubito

dum non sperat venit contricio
eius ideo possumus dicere cuilibet
illud Jone i. Surge invoca
dominum deum tuum quibus sopore
deprimeris si forte recogitet
de nobis et non pereamus ideo
si invitaris ad nupcias cul-
pe memorare novissima scilicet de
extremis ignorantiam recor-
dando illud psalmi ii. Quis
scit si convertatur et ignoscat
deus ideo hortatur apostolus
ii Cor vi. Per arma iusticie
a dextris et a sinistris ad
iustitiam perfectam. Beati qui cus-
todiunt iudicium et faciunt ius-
ticiam ut obsessi in castro Sex-
tum novissimum est periculosum
divinum iudicium in quo in fine
constitueris Unde recordabatur
quotidie sanctus Jeronimus dicens Sive
comedo sive bibo sive aliud
ago semper sonat vox tube in aure
Et non solum debemus memo-
rare iudicium quod fiet in ge-
nerali sed etiam in speciali Un-
de Bernardus Ve statim presentabor
ante districtum iudicem de si-
bus operibus redditurus rationem
tunc demisso capite in iudicio
stabo et dicetur michi ecce
homo et opera eius ideo ti-
muit dauid dicens Ps A iu-
diciis enim tuis timui Et me-
rito timendum est Crisostomus Nec est
resistendi virtus nec fugiendi
facultas nec penitentie locus
nec satisfactionis tempus ex an-
gustia omnium rerum nichil manet
nisi luctus Et ideo dicitur i pe-
tri iiii. Justus vix saluabitur et
impius ubi parebit ideo me-
morare novissima et fac ipsum
illud Ecclesiastici xviii. Ante
obitum para iusticiam Augustinus
Qui vult bene mori discat
bene viuere Exemplum quidam
mercator transiens per siluam
invenit ibi heremitam degentem

a quo quesiuit quid ibi faceret
Cui heremita disco mori / et
mercator que necessitas te co-
git cum sis senex et alias cito
oportet te mori Et heremi
ta hoc est quod timeo quia scio
me moriturum et tamen nescio
mori bene / et mercator
quid est scire bene mori · he
remita vicia dimittere et bona
opera facere iuxta illud ps · de
clina a malo et fac bonum
Mercator ultimus quesiuit
quid comedis quod ita senex
factus es / heremita cibum
optimum / mercator quis tibi
illum facit / heremita cocus
optimus scilicet fames / mercator
que est deductio tua / heremi
ta respondit / recogito deo
omnes annos meos in amari
tudine anime mee et ubi in
venio bene vixisse gratias
deo meo ago / ubi autem ma
le doleo Mercator dives
dixit es ne dives / here
mita plus habeo quam volo
quia corpus / mercator
ergo velles mori / heremi
ta libenter vellem bene mo
ri / mercator posses ne me
docere bene mori · heremita
possum / subdit quid operis scis
At ille mercator sum / here
mita. si vis dare pro maiori
minus respice celum quod est
maius toto mundo Quo au
dito mercator omnia reli-
quit et studuit mori mundo
et vivere deo August. Non est
mala mors putanda ubi
precessit bona vita / ideo mul
te fidelium anime patiuntur
in purgatorio ex eo quod non
memorabantur de novissimis
ideo eis debemus suffragari
iuxta illud / Cant. · im
mittite partes eis qui sibi
non preparaverunt i · spiritualem

elemosinam pro animabus que
multum grate sunt de bonis
operibus que pro eis fiunt Un
legitur in libello qui dicitur
horalogium sapiencie cap. x quidam
devotus homo perpendens
quod salubre esset pro animabus
orare imposuit firmiter quod
comedere debet vellet
dicere psalmum de profundis qui
pro speciali elemosina pro
animabus / et cum hoc aliquot
diebus ferventer et mag
na devotione fecisset appa
ruerunt in quadam visione
anime multe locis purga-
bilibus deputate quarum me
dia ex vili habitu et eiu
lando una inter illas accessit
sit et flebiliter peryt ut se
permitteret esse hanc elemosi
narum qui ante vel post
mensam psalmum de profundis
habet pro elemosina Ex quo
visione perpendimus frequentius et
ferventius fecit elemosinam
Ecce quam grate sunt et ardenter
ter desiderant

Memento vinctorum
quasi simul vincti
Hebr. xiii. In pre
missis verbis duo in
nuuntur / primo defunctorum
magna necessitas ibi memen
tote vinctorum / 2o vivorum
fraterna caritas ibi tamquam si-
l vincti / De primo dicit me
mentote vinctorum Solent
domini et rectores civitatum ha
bere pallacia ubi presentibus
recipiunt et reponunt et sti
pendarys expendunt / ha
bent eciam carceres ubi male
factores includunt Sic illud
est iudicium in eis constitutum
gloria hec est omnibus sanctis eius
f. ne maleficium transeat im
punitum etiam secundum venia lex
Boecium · in iiii · prosa · in

Dic usq ad no desunt pena
sic nec malis debent ab
esse sua supplicia Et carceres
sunt duplices quos habere
solent s. carcerem dampna-
torum et carcerem debitorum Spi-
ritualis sicut dns dnancium
pallacium in quo regnat et le-
tatur cum milicia angelorum
et sanctorum Ita habet car-
cere dampnatorum in centro
terre s. infernum / habet etiam
supremus carcerem debitorum qui
postquam solverint liberantur ut
purgatorij carcerem / de quibus
aplus memorantur vinctorum
s. propter arrestate in debita
in carcere de quo exire non
possunt nisi solverint novissimum
quadrantem Duplicia sunt
debita pro quibus captivi tene-
tur in purgatorio s. debita
corporalia et debita spiritualia
Spiritualia debita sunt peccata
De quibus dicit vos dicimus in
dominica oratione dimitte nobis
debita nostra Et dicit s. tho
in 2 2e q. lxxxix. Quia
illud quod debimus non solvimus
ideo peccata contraximus Et ista
debita i. peccata persolvuntur
pena Sed corporalia debita persolvuntur
solvuntur pecunia et aliis
rebus corporalibus cum red-
ditur quod iniuste detine-
batur Ex quo consyderari potest
quod duo sunt valde consolatoria
illis qui sunt in purgatorio
Primum quod pena que pro eis
agitur / Secundum est si pro eis quod
tenebatur persolvitur Nam
si hec duo stant pro eis a
penis liberantur Circa pri-
mum s. contra debitum culpe
pro qua detinetur et punita
solvenda Nam vivi possunt pe-
nitere pro mortuis qui sunt
in purgatorio ... tho

primo sicut si viuens suscepit ex
caritate penam quia mortuus
susceperat in extremis cum adhuc
viveret et eam perficeret tunc mor-
tuus tam a pena purgatorij
quam a pena si esset condigna
liberari posset / Et quod magister
Gerwinus de Cassia in lec-
tura sup 4 sn ad literam dicit
Si infirmus vere doleat et co-
fiteatur commissa et petit
sacerdotem ut ultra satisfactiones
sibi forum pnitis seculi pro
illis peccatis iniungat quia
velit per se vel per alium libenter
perficere Illud in hoc credi potest si
alter amicus moriente qui-
cumque ab eo rogatus satisfac-
tionem istam rite compleverit
pro istis peccatis in purgatorio
non punietur / et potest dici quod
non suspendatur a visione
dei quousque ille compleat / eo
quia iste non est obligatus ad
istam satisfactionem sed alter pro
eo qui per certum tempus et modum
huius vite habebit eam
perficere / ergo nec punitur nec
retardatur ab introitu be-
atitudinis quousque ille perficiat
Si aut habet alia peccata
venialia vel obligata pro ill
posset plus puniri / sed pro illis
pro quibus suscepit penam
nichil pati oportet Et sic
concedit ipse alius beatum
esse in celo cuius pena peccati
solvitur a mundo In simili
si aliquis ponit fideiussorem
ille qui tenebatur carcere
liberatur ab illo signanter si
reus non esset sufficiens in
solvendo / tunc creditor tenetur
debitum suum querere super fide-
iussore et debitor per fideius-
sorem liberabitur Et sic hic
dicitur Primo si vivus bene vo-
le sumpserit opera penalia que

16

no fuerunt innucta ille licet
ex merito fratris sentiret al
leviationem penarum non tamen eam
inquietationem sicut in primo
casu, quia in isto 2o casu mo
riens mandat similiter in obli
gationem et penas purgatorii
sequitur quod istis punietur nisi
per suffragia ecclesie adiuve
tur. Et de isto 2o modo vide in
fra in sermon diligite proximum
sicut quarti quod corrigitur
Queritur utrum remissio penarum
sit solum secundum alleviationem pe
ne vel secundum abbreviationem temporis
Respondet Henricus de Hassia quod
acerbitas pene non mitigatur
sed solum eius duratio per suf
fragia abbreviatur quia anime
in purgatorio summe appetunt
deum beatifice videre, propter
quod magis eligerent multo
acerbius puniri eo quod citius
ad deum venirent. Sed doctores
communiter dicunt utrumque, quod per
suffragia ecclesie sit miti
gatio pene et abbreviatio
durationis temporis. Et dicunt ali
qui quod propter festum sit inter
ruptio doloris sicut et Homo
nescit. Cum tamen dicat Augustinus
Non stat dedecus culpe sine
decore iusticie. Et ait Iovinianus
Tradent cum tortoribus quo
usque reddet novissimum debitum
Tertium quod est valde consolabile
eis in purgatorio quod solvas
debitorum, et si aliquid iniuste
detinebant quod illud restitu
atur cum debet et quibus hic
est illis ita necessarium et utile
quod per eis nichil utilius fieri
potest a vivis, penitentia sicut dixi
est eis multum utilis. Et hoc
est verum de illis qui tenebantur
corporalia debita, de hiis vero
qui involuti sunt debitis cor
poralibus, si decem penitent

et quilibet illorum penitentiam quam
ille debuisset facere sustinerent
non possent illum liberare
nisi debita solventur et hoc
quod iniuste habuit reddetur
Augustinus peccatum non dimittitur
nisi ablatum restituatur. Et
habetur xiiii q. vi Si res
Si res reddenda est et non red
ditur penitentia non agitur sed
simulatur. Ergo qui vult pa
tri vel matri vel defunctis bene
facere et multum consolari prin
cipaliter solvat debita et
reddat aut restituat abla
ta si scit aliqua via bonum
est per defunctis ut leguntur
vigilie misse psalteria et
dantur elemosine, sed melius
est quod per eis solvatur resti
tuatur quod tenebatur. Patet
de milite qui tenebatur
fabro. Unde infra sermon di
ligite proximum. Item aliud exem
plum fuit aliquis miles qui fuit
bone vite et multum devotus
qui cum esset in ecclesia solus
et oraret apparuit ei quidam
cognatus eius qui ante aliquot
tempus mortuus fuerat. Et cum
quereret ab eo quis sibi esset
respondit quod gravissime affli
geretur propter aliqua que in
iuste tenuerat et non recorda
vat tempore mortis ut disposu
isset ea reddi licet quam plures
aliquotiens intendebat sed eos
per septem annos iam se in
gravissima pena dicebat ro
gans instanter eum ut digna
retur sollicitum se exhibere de
restitucione et qui illos peteret
quibus iniuria fecerat ut ei
ignosceret, et designavit ei
res quas illicite tenuerat
et addidit si hoc fiat spero quod
deus mei miserebitur et cito
liberabar. Considerate ergo si hoc

fuit in illo qui attendebat sa
tisfacere et non fecit quod septem
annis arsit / et quia bonum post
hoc satisfaccionem postulauit
ab amico / quid ergo de hiis
qui ex malicia et proposito no
luerunt reddere ablata et debita
per circo memetate vinctorum
ne traderem ablueriam Emi
do conquerunt anima in pur
gatorio quod non sit mecum corpus
in hoc seculo Et sunt plura
genera hominum de quibus conque
runtur de hoc vide infra in
sermone diligens proximum
Accipite armaturam
dei ut possitis resis
tere in die malo Eph
vi Thema Obsessi
in aliquo castro sobrie viuunt
parum dormiunt raro et cum
timore castrum agrediuntur
Diligenter portas et muros
girant strenue se inuicem
excitant ad terrendum ad
uersarios / super muros cantant
licet tristes sunt / valua insu
per hostiis cum conficiunt ape
ritur ne inimici subintrant
eos expellendo uel occidendo
nuncios ad dominum suum uel ad
alios amicos mittunt petentes
subuencionem Moraliter cor hu
manum est castrum totius corporis
Nam sicut castrum est sedes et do
mus principis sic cor est se
des anime que principaliter
in homine Bernardus ceres lectio in
lib. de sensu et sensatu anima
habet sedem in corde sicut ara
nea in tela in domo sua /
Hoc castrum sepe obsidetur
ab inimicis .i. demonibus qui
nituntur nos expellere a
quiete gracie dei et occidere per
peccata / quare vigilare debemus
ut habetur i petri v. Sobrii
estote et vigilate quia aduersarius

Nullum dubium dyabolus circu
ire non cessat querens quos
perdat ex fidelibus / maxime
quos ardenciores in seruicio
creatoris conspicit Unde Gregorius
Cunto magis se ibi rebellare co
spicit tanto forcius inquie
tare intendit / Exemplum de sancto
Eusebio et morte eius / et
de sancto martino / et de sancta
martha Nam de malis non
curat sed bonos ledere contendit
De quo Gregorius Hos inqui
etare ~~intendit~~ desperat quos
plenos iure possidet ideo non
dormiamus per ocium nos securos
tradentes / licet dyabolus
quoque ad tempus videtur cessare
hoc facit dolose ut postea vehe
mencius aggrediatur ideo
dicit ieronimus ad rusticum monachum
Et habet dist. v. Nunquam
Semper aliquid operis facito ne
te dyabolus inueniet ocio
sum Et dicat quilibet cum propheta
Illumina oculos meos ne un
quam obdormiam in morte rex
porte huius castri sunt quinque
sensus qui debet custodiri
iuxta illud prouerbiorum iiii Omni
custodia serua cor tuum / por
tarius est timor dei / hic de
bet conspicere ne inimicus
intret et per peccatum mortale
hominem a deo repellet et te
in anima occidet Capitulum xvi
Homo per maliciam occidit animam
suam Nam peccatum cum consumma
tum fuerit generat mortem
Jac. i. Videmus etiam cum aliquis
potens obsidet castrum / primo
iaciat tela ignita / deinde bom
bardo / deinde machinis pro
iicit lapides ut expugnari
possit ideo necesse est habere
arma et scutum contra tela
aliam turri et spissos muros
Moraliter sic dyabolus qui cum

potens. Secundum illud Job xli
Non est potestas super terram que
comparetur ei. Possidens in
corde meo [illegible] tela ignita
Secundum Haymo. Suggestiones
pravas que nos incendunt
ad agendum mala opera Contra
quod docet apostolus Eph. vi
In omnibus sumentes scutum
fidei in quo possitis omnia tela
nequissimi hostis extinguere
Sed contra alias impugnationes
bombardum et machinarum
requiritur alta turris .i. divini
auxilii postulatio a celo / ps
C.xx. auxilium meum a domino
Et firmitas seu spissitu-
do murorum .i. custodia sensuum
et protectio Insuper multiplicia
arma virtutum que hortatur
apostolus nos assumere dicens
Accipite armaturam dei Figuratur
i Macha. iii Judas
machabeus videns sibi im-
minere bellum contra regem antho-
ocum propter legem dei et con-
temptum ydolorum induit se
lorica et galea ut fortis
gigas et succinxit se armis
bellicis ut sit in audacia si-
milis factus leoni Moraliter
cuilibet homini instabit bellum
fortissimum in morte corporali
quod bellum semper habeat in
memoria homo prudens iuxta
illud Job xl. Memento bel-
li et ultra non addes loqui
Et contra hoc debet se armare
armis virtutum Secundum doctrinam
Eccl. xviii Ante obitum operare
iusticiam .i. opera iusta et virtuo-
sa / De quo Aug. in epistola ad
Dyascorum Vigilare debet omnis
christianus ne eum imparatum
inveniat domini adventus Sed
hic est imparatus qui non est
virtuosis operibus adornatus
et circumdatus ideo hortatur
nos apostolus omnes dicens Accipite
armaturam dei ut possitis re-
sistere in die malo sicut ubi
supra Nota media fidelium de-
functorum agitur duabus de cau-
sis primo propter nos, 2o propter
eos primo propter nos ut ista
vita brevis et abscindentem
dies prime vita periculosam
in qua nemo de salute sua
certus est, in qua defuncti et
antecessores nostri fuerunt co-
gitemus et semper deum timeamus
Secundum quod proverbium Beatus homo
qui semper est pavidus Glosa
timore filiali non servili, quo
voluntas peccandi est et semper
queritur opus si non timetur
pena Aug. Cum non absti-
net a malo amore iusticie
reus est in voluntate non
liber nec alienus a peccato Greg.
in mor. Cum cogitat qualis
erit in morte semper pavidus
est in operatione Eccl. xxvii Si
in timore dei te non tenueris
cito subvertetur domus tua
.i. edificatio virtutum propter pro-
nitatem ad malum ideo dicitur
xxi q. i Omnis etas Et dicitur
homo sicut navis in medio
fluminis curret, que nisi
fortiter teneatur et pellatur
sursum descendit statim in im-
petu fluminis et mergitur
Sic qui labitur ad vicia nisi
in timore dei fortiter teneatur
contra impulsum semitis Nam
secundum doctores timor dei est cus-
tos iusticie ideo Aug. libro
de officiis c. x Nemo securus
in hac vita que tota temp-
tacio nominatur et pugna Job
vii militia est vita hominis
super terram Et qui hodie est
bonus forte cras erit malus
et econverso ideo i Cor. x
Qui se existimat stare videat

ne ꝑdik cadat Vñ pronitas
ad malū ꝑstrauit dauid, ij
Reg. xi Petrū eadē fecit
i negacioꝫ mt xxvj Et pc
ccī te sterne possct Ideo
quilibꝫ hō debet time ia
que ꝯtingit in fine hoīs
decentꝫ a seculo et cont
illa se armae vt docet i
ꝑhemio Et sūt quatuor, po
contra demonū ocurſioēꝫ
Sco contra peccoꝫ mltī ne
3o contra penaꝫ purgato
rij acerbitate, 4to contra
mortis hora incertitudinē
Dixi primo debemꝰ nos ar
mare contra demonū ocur
sione Quia dicit Brik. in
quod̄ ꝓmoē ī morte hoīs
demones caterua ocurrūt
querentes aliquid iuris sui
Vt patꝫ de s. henrico impa
tore, etc de s. martino
qui dixit quid stas h' cruē
ta bestia Quod et de eusebio
discipulo sc̄ti ieronimi legit
et de sc̄ta martha et mltis
alijs, primo dicit Beda. In
cornu crucꝭ sedit ꝑ tpe pas
sionis xpi videns an aliqꝫ
in eo habet Brik. ad xpm
venit credens purū hoīeꝫ
nec cognouit diuinitatem la
tente quousqꝫ emisit spm
nichil qꝫ in eo sui repꝑit Joh.
xiiij. venit princeps huiꝰ
mudi et ī me nō h3 quicqꝫ
Sup quo Brik. Solus sine
peccato de mūdo exijt qui
sine corrupcōe pcc̄i in mūdū
venit / hoc nō audebat dicē
petrus clauiger a me nō
habet quicqꝫ Vꝫ ait luc. v
Exi a me quia hō peccator sū
Nec paulꝰ in tercium celū
raptus, qui dixit i thic. i
Cristus venit ī hūc mūdū
peccatores saluos facē quoꝝ
primus ego sū, nec iohannes
recumbens in cena sup pectus
dn̄i Vꝫ ait i Joh. i Si dixe
rimꝰ qa pctm nō habemꝰ
ipi nos seducimꝰ Sine culpa
in mudo esse nō potuerūt
qui tn̄ culpa nūq̄ intraue
rūt Subdit Brik. dyabolꝰ
venit ad bonos et ad malos
ī morte ꝓ differenter ad bo
nos venies licet aliqꝑ sui
inuenit tn̄ eos ledē nō pt
quia xpus ꝑ eis debita
soluit ad malos venit mul
ta pcc̄a inuenit racōe quoꝝ
eos secū ad pena pātit Vn
ait Idem Malignꝰ spūs ab
anima egrediēte oīa opa
requirat ꝓuincia replicant
sua ut secū ad tartharea
tormēta trahat Vn qui
timore accipiet hō ꝑposse
larga elemosinaꝝ largicioꝫ
quia elemosina pꝰ morte
est tamqꝫ lancea anime ad
feriendū demoēs et ut scu
tū ad ꝓtegendū Eccī. xxix
Sup scutū potentꝫ et sup
lancea aduersus inimicos e
lemosina pugnabit, ps. l.
Btus qui intelligit sup ege
Quod Aug. exponens ait
Ille intelligit sup egenū q
elemosina largitur quid
ꝓdest miserei inopis si nō
elemosina largiaris i. Joh.
iij filioli nō vbo et lingua
ꝓ opē et veritate Et sic per
talem elemosina liberatur
homo ab incursu demonū
De quo thob. iiij. fiducia
magna ꝫ elemosina facien
tibus eam, qm elemosina
a morte liberat et nō sinit
animaꝫ intrare ī tenebras
Scdm quod tollit hoī timoꝫ
ē peccoꝫ mltiplicatas Brik.
Demoēs in extremis adducit

omnia peccata per penitenciam non deleta
scilicet cogitacionis locucionis et operacionis
Et qui se per multa dilectauit
in seculo viuens in morte an-
gustiatur a demonibus scilicet pec-
catorum obiectione et de dei
misericordia desperet. De quibus aug.
hec animaduersione peccator
percutitur ut qui dum viueret
oblitus est dei in morte ob-
liuiscatur sui. Nam tunc dicent
demones Tu equissime iudex
hunc iudica esse nostrum qui
fecit opera nostra. Tunc dicet
peccator flens illud in psalmo ult.
Peccaui super numerum arene ma-
ris in psalmo. Timor et tre-
mor venerunt super me. O
certe timor dicit namque petrus
Damiani. Pensandum est cum
iam peccatoris anima incipit
carnis vinculis solui quanto a-
mari timoris concutitur
quantis stimulis consciencie lace-
ratur. Recolit vetita que
commisit. precepta que imple-
re neglexit. dolet indulta
penitencie tempora inaniter transisse
mane satagit. quoniam
compellitur recuperare vult
perdita non auditur. totius
vite cursum post tergum respi-
ciens vnius pedis reputet
passum. O si mereri posset
spacium consciencie quam diu-
tur consilium opus iter ac-
ciperet ne se iterum vinculis
demoniorum innodaret. Sed
ille Ibi aut compulsus fuit
comparere ante conspectum iu-
dicis etiam tunc cum aliis in-
cipit dicere illud Apostoli. Vel
Montes cadite super nos et
colles cooperite nos. Et Luc.
xxiii. Beate steriles que non
genuerunt et ubera que non lac-
Contra hunc timorem debet deus
se armare per vera et pura
confessione Prima dicit aug.
Accidentes dolores dyabolos
inferre non possunt quando quidem
peccata nostra confitendo sana-
mus Et ita sciat ea per confessionem
fore dimittenda. Vnde psalmo. Dixi
confitebor aduersum me et tu
remisisti. Io. j. Si confi-
teamur peccata nostra fidelis
et iustus est ut remittat
aug. li. de penitencia Confessio
est salus animarum dissipatrix
viciorum. Ideo ysa. xliii.
Narra si quid habes ut iu-
stificeris aug. Non habeat
quod timeat in futuro iudicio
qui confessionem fecerit de pec-
cato preterito. Crisostomus. Habes ac-
cusatorem acerbissimum obtura
os eius per confessionem At
tamen confessio secundum tempus est
triplex. Prima que fit in
vita et sanitate Eccl. xvii
Confiteberis viuus confite-
beris sanus. Et impetrat
facilius dei misericordiam vnde subdit
ibidem Et glorificaberis in mi-
serationibus illius. Alia fit in
morte talis aut fit ex timore
seruili quia tunc nulla vel
pauca habet misericordiam Et ita
dicit aug. et allegatur per
magistrum in sent. dis. xx.
penitentem in fine nec laudo
nec vitupero quia penitencia sera
raro vera. Si vera si non est
sera. penitenciam in fine non
negamus nec securitate dare
possumus ideo de pe. dis. vii.
Nullus Nullus exspectat
quousque peccare non potest. deus
non respicit necessitatem sed arbi-
trii libertatem aut fit ex
timore filiali tunc meretur
diuinam propiciationem Eccl. xviii
ante iudicium interroga te ipsum
et in conspectu dei inuenies
propiciacionem. Tercia confessio

fit p9 morte. hec nullius est
utilitatis quia habent dampnati
nati Cap. x Ecclesiastes dicunt
Erravimus a via veritatis et lux
iusticie nō illuxit nobis
Sz q. an confessio facta interior
p contritionē sine confessione
sacerdotis sufficit si tempus con
fitendi et sacerdos haberi po
tuit Respondetur q nō sufficit
confiteri deo sine sacerdote Quia
sacerdotibus concessit deus po
testatē solvendi et ligandi Mt
xvi Et Joh. xx Accipite spm
sctm quorum remiseritis pec[cata] con.
Et Cris. et habetur de pe. di
1. Nō pt Non pt quisquam gra
ciam vite celestis accipe n
purgatus ab omni sorde Combo
li° de pnia Agite pniam
qualis agitur in ecclesia ne
mo dicat apud se occulte ago
Qui dedit claves sacerdotibus
Non pt quis a pecto iustificari
nisi confessus fuerit antea sa
cerdoti, si pt haberi Ideo Aug
Vult deus q homo revelet
ne dyabolus habeat quod
obiciat Tercium homini mo
rienti timorē incuciens est
pene purgatorij acerbitas
De qua patz supra in sermone
Contra quē timorē debet se
homo armare p extremam
unctionē Jaco. v. Infirmatur
quis ex vobis inducat psb
Ex qbus patet q extrema
unctio valet ad tria primo
ad celeriorē de purgatorio
liberacionē et salvacionē quia
oracio fidei salvabit infirmū
Sc° ad pctorū remissionē ibi
si in pctis est dimittentur ei
Tercio ad pene alleviacionē
ibi et allevabit eū dns s.
a penis purgatorij quas pctor timet quia p ipam
multa deleantur venialia

et sic pene purgatorij minus
ledunt Sm mgr in iiii dis.
xxiii Devote et fideliter
sacramentū unctionis sumentes
alleviatur in corpe et anima
Et tn expedit ut in utroque alle
vietur Quandoque eni expe
dit magis corporalis infirmitas
q sanitas anima virtus in infir
mitate pficitur ii Cor. xii.
Quartū et ultimū homi timorē
incuciens est vie et quietis in
certitudo Unde legitur de scto Cris.
qui comminus dixit miserere
mei deus quia vado in regionē
ubi nunq fui vadam in viam
ignota nescio hospitiū ubi
manebo Na quatuor sunt
vie una ad celū, alia ad pur
gatoriū, 3a ad lymbū puerorum
4ta ad infernū / De duabus
primis dicitur Cap. x sipsū de
duxit dns p vias rectas s.
in operacione ad morte Aug
Non multū p ut moriamur s
quo ire cogimur Sz contra
istū timorē debet se homo ar
mare p sacri corporis domini
receptionē Nam aīa habens
dei filiū secū qui suscipitur
in sacramento in via errare
nō pt quia dixit Joh. xiiii
Ego sū via veritas et vita
via in exemplo veritas in promis
so vita in premio Ideo scus
Aug9 docuit discipulos suos
in extremis Nullū xpianū
debere mori sine comunione cor
pis Et scus Jeronimus vicinus
morti supplicabat ut sibi ap
portaretur corpus xpi ut in
suo lumine videam lumē, et
apportato corpe xpi oravit
Dne quis ego sū ut intres
sub tectū meū / na moysi
petenti noluisti te ad vivū
vultū oculi ostendere te nunc
michi prebes in omni veritate

cur te tm̄ quelias q̄ descen
dis ad homines publicu, et no
pom cu illo vis manducare
sz tecum ꝑbos manducari, et
orauit o sacru me pegri
nacionis viaticu quo pue
nitur de hoc seculo neque ad
celestis glie brauiu, tu pa
nis angelorum anglos reficis
et glorificas. tu es esca anime
no corpus impinguens sz me
tem no ventre sz animam Ergo
agamus memoriam defunctorum
propter eos ut eis subueniamus
et opa mie exhibeamus, quia
necessitate affectat ut deu
ploremus p eis figuratur
Gn. xl. dixit yoseph in car
cere ad pincerna cu libera
du esto, memento mei du be
ne tibi fuerit et facias mecu
miam ut suggeras pharaoni
ut educat me de isto carce
Sic petit qlibz anima in pur
gatorio in quo similia sunt
tormenta sic in carce infi
Hon scribit Cirillus epus
ierosolomitanus, quedam a
morte suscitatu meritis sat
tissimi ieronimi dixisse pe
ne purgatorij sunt eedem
magnitudie in vno tame
differut quia pene inferni
fine no expectat sz aug
mentu scz vltis iudicij qn
corpa cruciabuntur cu ani
mabus Sz pene purgatorij
sunt cu fine na post plena
formam inde exempti gau
dijs celi ꝑfruentur Inter
rogatus idem ab eusebio
Sunt enim omnibus existentibus
in purgatorio eade torme
ta vel diuisa respondit di
uersa in aliquibus minora
in aliquibus maiora iuxta
magnitudine pctorum Ita
credend e q̄ aliqui tum

tpe admittatur et fiant li
beri aliqui usqz in fine se
culi penis purgatorij obli
gatur nisi oraco quibus fide
lium eos sm ordine tangat
Pro hijs est memoria defunctorum
generalis constituta hijs de
bemus subuenire tribus de
causis, primo propter pene
grauitate Aug⁹ pena
purgatorij licet no est et
na tn miro mo grauis
excellens omnem penam
mudi Modo videmus q̄
hominibus pacientibus igne
sancti anthonij libent sub
ueniunt et porrigitur ele
mosina propter miserie mag
nitudine Et si aliqs cadit
in igne amici subueniunt
ymo pocius illis de cogna
cione nra in igne purga
torij clamantibus id Job.
xix. Miseremini mei mise
mei saltem vos amici mei
Ergo propter magna paupertate
ps xxxi. Animas paupm
ne obliuiscaris i finem Pau
peres enim in pnti sut co
pulsi paupertati laborando
vel mutuando vel mendicando
Sz ibi no est locus laborandi
Luc. xvi. fodere no valeo
Sed potius mercede recipi
endi mt xx. Voca opa
rios et redde illis mer. Ibi
no est locus mutuandi mu
tuandi quia no tpus nec
facultas soluendi Job xxxvij.
Diues cu dormierit nichil
secu affert Cu quo vult tu
solue Ambo Sola elemo
sina est comes defunctoru
ibi no est locus mendicandi
Luc. xvi. diues epulo no
potuit habe gutta aque
Tercia patet in fatuis vir
ginibus mt xxv. Date

nobis de oleo vro / dictu
est eis ite potius ad ven-
dentes et emite uob | ideo
pu xx. ppter frigus piger
arare noluit mendicabit
estate et nō dabitur ei Et qr
quo de celo nō qr audiuntur
nec aliqd datur mendicant
a nobis dicentes id Iob xix
Memento iudicij mei sic erit
et tuum michi hodie tibi
Tercio ppter recompensacionem seu
retribucionem nā cū liberati
fuerit a purgatorio et sta-
bunt ante faciem dei tunc in
tercedent diligent pro nob
et plus valet una oracio
eorum qm nunc mille oraciones
a nobis facte pro eis Ambro
in lio de offic Cumqd
pro defunctis impenditur totu
ad salutem et meritum nrm
restauratur Refert petrus
Cluniacensis Cū quidam mo-
nachus adhuc in seculo es-
set quottie faceret oracionem
pro animabus specialem / eo
mortuo et sepulto cū dice-
batur anima eius requiescat
in pace omnes anime quas
oracione sua liberauerat deo
permittente apparuerunt totu
da voce dicentes amen Sed
cū homines dubitaret unde
hee voces venissent / prius eius
nui et hoc notū erat retulit
quare ali eodem orig orabat
pro defunctis Et pie credendu
est qr anime que pro tunc ap
paruerunt animam deuoti
suffragatoris conduxerunt
ad amena loca celestis pa
disi illuc et nos perducat q
sine fine regnat

Ante obitū operare ius
ticiam qm apud infe
ros nō est invenire
cibū Ecc. xiiii In

verbis premissis duo tanguntur
primo hortatur nos ad morti
ficacionem / 2o subdit ppter anos
racione / primum ibi ante obi-
tu / 2m ibi apud inferos nō
est invenire cibū / De primo
dicit ante obitū operare iusti
cia / nō dicit humilitate mi
sericordia vel pacienciam sed ius
ticiam / Racio primi sm ideo
Nomine iusticie omnes vir-
tutes comprehenduntur / De
quo Greg in exameron
Ubi prudencia ibi malicia
ubi fortitudo ibi iracundia
ubi temperancia ibi impaciencia
plerumque et alia vicia / ubi aut
iusticia ibi omm virtutum con-
cordia Ita ut dicit Tulius
Iusticia est omm virtutum regina
2o nominat iusticia ideo qr
iusti nō pnt mala morte
mori Sap. iiii Iustus si
morte preoccupatus fuerit aia
eius in refrigerio erit Sed
contrario de iniusto ps Viru
iniustu mala capiet in interitu
ideo pu xiiii Sperat iustus
in morte sua Et bene est
in spe / quia dicit Ambro in
lio de offic Nunquam iustus
solus est qui ipse cū deo est et
deus cū eo / ppter qr dicit
aug Cū iustus essem nō
timeui / pu xi Nō proderit
diuicie in die ulcionis sed ius
ticia liberabit a morte ideo
Sap. i Diligite iusticiam q
iudicatis terram Sap. v. Ius
torū aut anime in manu dei
sunt et nō tanget pu x. Be
nediccio dni sup caput iusti
Et notanter dicit ante obitu
operare iusticiam ante obitū
iusticiam debemus operare pri-
mo ppter mortis accelera
cionem Ecc xiiii Memento
qm non tardat mors Secun

no tardat quia scribitur Luce iii. Jam securis ad radice arbo posita e Na quot dies et hore pterierunt tot pticule abscinduntur ab arbore vite tue Na sm aug. Vita nra nil aliud e nisi cursus ad morte Et sero parantur remedia cu imminent mortis pericula ideo Ecc. v. Ne tardas converti ad dnm deu tuu ne differas de die in diem ne dicas cras cras quia mors no tardat Ecc. xi. Nescis qd tpus p terit et mors appropinquat et impletur in multis id Job in subito ne du no sperat veniet contritio eius s. mortis Greg. cui penitenti venia respondit die crastinu non promisit. i Thess. v. Cum dixerint pax et securitas veniet sup eos repentinus interitus Sco propter ignorantiam condicionis quia ignoramus statu locu et tpus. primo nescimus statu in quo statu Ecc. ix Nescit homo fine suu s. an diues an paup morieris ul senex Et subdit sic piscis hamo a vis laqueis sic ho capitur in die malo Sco nesciuus locu an in aqua terra uel igne domo ul extra domu. Bern. in meditacio. Certu est qd morimur incertu v qn Ben. mors insidiatur tibi in omni loco si prudens es ubiqz expecta eu Nam homo timens capitalez inimicu ubiqz portat aliqua arma Sic nos arma iusticie et pnie. hoc docet nos apls ii Cor. vi. p arma iusticie a dextris et sinistris i. in psperitate et aduersitate Tercio nescimus tpus mt xxv Vigilate quia nescitis diem neqz

Greg. in via sumus qua ad patriam pgimus nescimus hora exitus Itez Aug. homo est in pnti vita sic in domo aliena ideo Luc. xii Estote parati quia hora no putatis &c. Kemud tractatus Aug. de cura agenda p mortuus Si nescis qua hora veniet sp vigila ut paratu te inveniet Dicit enim Ben. Venientez morte nemo hylaris suscipiet nisi qui se ad illa pparavit Tercio ante obitu operare iusticiam propter securitatis opacos Na quod scias nunc securus es qd fecisti de faciendis vo nescis an facies Aug. de hoc conqueritur dicitur faciam hoc nunc illud sed venit tpus in quo nec hoc nec illud Dicit enim Greg. Timendu est qui expectat tpus venie inveniet iudicij iusticia ideo apls ad Gal. vi. Du tps habemus operem bonu Nam usqz ad extremu vite expectare est incautu De quo Aug. et habetur de pe dis. vii c. Quamquam Nos pniaz negamus attn si securus hinc exit no promittimus quia penitencia q sera raro vera ideo subdit tene certu dimitte incertu Dicit neqz ambos sup Bti Amaculati Considera tempus mcioni occo mors urget contra pnit dyabolus terret ideo noli tardare cuna docet Aug. in li. de pnia et habetur de pnia. dis. vii. c. Nullus Nullus expectat quousqz peccare no pt arbitrij libertas no necessitas delet ea impsa Quarto propter diuturnitatem Dicit enim Greg.

Et habetur xxxv dis. Qualis
Qualis vnusquisque hinc e
greditur talis in iudicio pre
sentatur Scribitur Eccl. xi.
In fine hominis denudacio
operum eius. Ideo aug. timu
it dicens Angustie sunt mi
vndique in carne mea ma
nere non valeo carnem dese
rere contremisco corporis for
mido iudicem qui an ianua
est times. video eum quem
contempsi cuius mandata trans
gressus sum cuius beneficiis
ingratus et quanto maiora
beneficia suscepi tanto acriora
supplicia. Hiis ibo misere a
deo irato ad deum placatum
Et hoc dicit fieri per penitenciam
Scribitur Eccl. ii. Si penitenciam
non egerimus cademus in
manus dei viventis Et luc.
xiii. Nisi penitenciam egeritis omnes
simul peribitis. Idcirco Eccl.
xviii Ante iudicium interro
ga teipsum et in conspectu dei
invenies propicium Eccl. xi
Si lignum ceciderit ad austrum
vel ad aquilonem ubicunque ce
ciderit ibi manebit. Hoc
mandens Bern. in medita.
Statim post dissolucionem pre
sentabor ante districtum iu
dicem de omnibus operibus red
diturus racionem tunc demisso
capite male consciencie in iu
dicio stabo et dicetur ecce
homo et opera eius. Tunc im
pletur illud Apoc. xiiii. Opera
enim illorum secuntur illos. Ideo
Bern. Ante senectutem cogi
tavi ut bene vivendo ut
in senectute bene morerer. Sed
Aug. de timore dei li. Pro
multum est quod ineamus si
quo iure per mortem cogamur
sed ad solium dei iudicari De
quo ps. Dic. iudex ante ianua
consistit. Idcirco propterea vos ad
utrosque vita eterna dicit
Aug. de disciplina christiana
Non potest male mori qui bene
vixerit Et scribitur Sap. iiii
Iustus si morte preoccupatus
fuerit in refrigerio erit, dic
exemplum. Ruperti Holkoth.
Idcirco Eccl. xi In die bonorum
ne sis immemor malorum quoniam
facile in die obitus unicuique
retribuere secundum vias suas Circa
to propter gravem temptacionem
quere in sermone quarte do
minice in adventu

Miseremini mei filii david
dicitur xv. In verbis
premissis duo innu
untur, primo promitit
animarum fervens depreccio ibi
miseremini mei, 2° subiungit
corporis merens supplicacio ibi
filia mea male torquetur a
De primo dicit miseremini mei
Nota debemus animarum miserere
in purgatorio duabus de
causis. primo propter dei compla
placitate, 2° propter nostram
utilitatem, primo propter dei
complacitate quia maxime
tale facit eis quando decedunt
in contricione, tunc quod una sua
ineffabili illam penam debitam
aliquas mutat eis in specialem
De quo ps. Misericordia tua magna
na super me eruisti me ex
inferno inferiori Et amplius
ore maximum facit eis quod ali
quas capit de generali pur
gatorio et ex una deputat
hic in tribus specialem scilicet
in sequenti sermone Nota quod
duplex est purgatorium generale
et speciale Generale de quo
in sequenti sermone dicetur. aliud
est purgatorium speciale in
quo aliqui una aliqui plu
res anime puniuntur aliqui

in domibus aliqui in nemori-
bus prout eis deus statuit in
illo ad tempus pati. Ideo temptum
est ut dicit Gregorius in dyalogo
Et in monte siliciano qui est
in sicilia et mons continuo
ardet et aliquae animae puniuntur
Et aliqui dicunt quod ibi sit pur-
gatorium. Sed si hoc intelligunt
de purgatorio in generali tunc
errat quia id est circa infernum
Si autem intelligunt quod ibi sit
purgatorium privatum in quo
aliquae animae cruciantur sic est
credibile et possibile. Et non
aliqui in privatis puniuntur
multis de causis, primo ut
minus puniantur circa mi-
nima pena ut scribit Ci-
rillus ad aug. est maior
quam maxima potest esse in mundo
Sed qui mitissime ibi pu-
niuntur adhuc acrius puniuntur
quam si quis bulliretur in liquido
plumbo aut ere aut in parti-
culas dirumperetur. Sic aliquae
animae ab hac decedunt cum mi-
nutissimis peccatis que perpetraverunt
per solam ignorantiam de quibus
non fecerunt sibi conscientiam si sci-
vissent fuisse peccata nequaquam
fecissent aut penituissent aut
per oblivionem aliqua non fuerunt
confessa ab eis aut contraxe-
runt per infirmitatem absque
malicia. Hec licet sint parva
tamen dei iusticia non sinit ea fore
impunita. Et tamen parcat talibus
minus et non trudat eas in
purgatorium ubi tales pene
sunt sed castigat eas in aliquo
alio loco multo minus. Et
de talibus credendum est quod ali-
quam penam non concedat pe-
na quibus indiget aliquam sit
esse minor quam aliqui viven-
tes puniuntur quo ad penam
sensus patiuntur tamen penam

dampni quod est animabus separa-
tis multum penale et penalius
quam nos loqui vel credere possimus.
Crisostomus: Omnes pene non possunt
comparari huic pene quod non
possunt faciem dei videre. Ideo
dicit Gregorius ut in dyalogo Ex-
ceptum est aliquas pati in um-
bra propter pene moracionem et
vocantur tamen loca purgatoria
non ab igne sed ideo sic in
generali purgatorio ab igne
sic etiam in privatis locis pur-
gantur per afflictiones quas deus
eis imponit. Tercia causa ut
eo cicius liberentur et hoc con-
tingit misericordibus qui pau-
peribus impercierunt et aliis
mestis [?] pro posse succurrerunt, et
qui dum hic vixerunt animabus
in orationibus et elemosinis
et aliis piis operibus subvene-
runt talibus mensuratur sicut
ipsi aliis mensuraverunt prout
dicitur Mat. v. Beati miseri-
cordes quoniam misericordiam consequentur. Ergo
si decedunt tunc implebitur in
eis id est Crisostomus Beati qui succurrunt
miseris quoniam sic rependitur
eis. Secunda ut puniantur in
domibus et ex permissione
appareat amicis vel aliis
piis hominibus qui eos iuvant
suis orationibus ut cito libe-
rentur. Sic contigit Ottoni
imperatori de quo scribitur
in apicalo [?]. Et fuit benig-
nissimus ad miseros et reli-
giosos quod tres ecclesias [?] multos
nutrivit in cenobiis et hos-
pitalibus largis elemosinis.
Sed quia a potentibus deus
non solum requirit propria peccata
sed etiam peccata subditorum si ne-
gligentes sunt. De quo Bernardus:
Cremet ad iudicium dura al-
legatio pauperum clamor
pupillorum et viduarum ut

impletur i° Dyal. iiij pote
tes potent tormenta susti
nebunt. Jdeo dum obyt i mag
na tormenta puenit. Habu
it materteram virgine abba
tissam in quodam monasterio
virginum que multum sathage
bat pro eo eius honeste et
sancte viuent. Obsuans g°
die quadam fenestram locutorij
summo mane quendam leniter
pulsante audiuit, quam aperta
imperator apparuit. Et ait de
functus sum et penis purga
tory excrucior, diriges g°
ad diuersa et deuota cenobia et
decem mille psalteria p me
legi facias ita ut ad fin lo
psalmos dr pr nr et aue
maria, et accipiat disciplina
na virtutum, psalmus vero
de profundis dicatur qui disti na
accipitur. Talibus subsidijs
p9 morte viues meruit li
beratur. Hec m abbatissa
municijs ut peteat ab om
nibus summa deuotionem hoc sus
ceptum et pfecerunt propter pie
tatem quam eis exhibuerat
Apparens autem eadem mat
tertere circa p dicta fenestram
in aurora circumdatus tanta
claritate ut eum nullo modo
cernere posset sed audiuit gras
ago tibi et p me misericordi
dno gratias redde quia iam
a penis ereptus ad gloriam
transeo eternam. Tertia de causa
anime puniuntur i domibus
aut alias circa hoies ex dei
permissione propter nram instruc
tionem ut ex hoc informemur
quid credere quid omittere q
agere quid sperare quid timere
debeamus, primo quid credere q a
debemus, credam aliam vitam s.
eternam p9 mortem. Corinthi
Cor. v. Scimus s. p fidem

si terrestris domus nra huius
habitationis dissoluetur habem
domum non manufactam s. in
celis. Hebr. xiij. Non habem
hic manentem ciuitatem s futu
ram quam inquirimus. Nam quoque
anime p9 morte corporis appa
rent cuique notum est q homo
non totus moritur dum corpus
sepelitur s q optima pars s. aia
remanet imortalis. In hoc
q conqueruntur penas et pe
tunt a viuentibus subsidia mi
sterium orationum et elemosinarum
Et in hoc informamur ad mi
sericordiam ut eis subueniamus
propter quod si nobis vellemus sub
ueniri si ad talem articulum
veniremus. Scdo informamur
quid omittere et cauere debeamus
s. peccata. Ex quo i alijs cognos
cimus esse deum tam iustum ut
ea nequaquam inulta relinquit
De quo aug9. Non stat dede
cus culpe sine decore iusticie
Et in decuplo est dolor in
iusticia dei. Hoc est in pena
quam fuit delectatio in culpa
Augustinus dicamus hoc peccatum
paruum est ut aliqui paruipen
dendo dicunt si non maius
peccatum fecerim quam hoc nichil
esset, Dico tibi si nec ma
nec minus sed solum id peccatum
fecisses quod paruipendis nimis
graue tibi fiat nisi peniteas
De quo aug9 sup epistolam
Joh. omnia, peccata leuia
noli contempnere s. contemp
nis s. appendis expauesce
quia minuta multa leuia faciunt
unum grande multe gutte
implent flumen multa gra
na faciunt massam. Et aug9
de oratione dnica in simone
p veniale licet non naufra
gatur tamen oportet ut sentinet
s sentina paulatim nam

ingreditur bene tota nauis
mergatur Sentinac aut e
oratione et elemosina fac et
sic sentinatur ne nauis aie
mergatur et motibus agi
tatur ut manibus et vocibus
agimus Manus agimus du
facimus illud ysa. frange
gi esurienti panem tuum Vo
cibus dum dicimus dimitte no
bis debita nostra Ieronimus quid
interest utrum plumbum te
premat aut arena Plumbum
una massa arena multa gra
na sunt Sic copia te premit mi
nuta sunt peccata propter quod dicit
Gregorius in omelia de igne purga
torii Peccata venialia licet
non occidant animam tamen quibusdam
postulis vel quasi quadam hor
renda scabie replentes dif
formem faciunt et eam ad am
plexibus sponsi non admittunt
Apocalypsis . xxi Nil coinquinatum
intrabit propter quod dicit Brich
de precepto Stultiloquia et
multiloquia et verba ociosa
venialia sunt excepto cum per
contemptum vertuntur in consue
tudinem tunc non peccati species sed
peccatis intencio compensatur
Elacio quippe contempnentis atque
obstinatio inpenitentis in
minimis quod culpam facit non
minima et culpam satis leuem
comitit in graue rebellionis
crimine Anshelmus in oracionibus
in primo dicit Ne reputas pa
rum seu paruum peccatum sed magnum
quod exonerat deum et separat
a deo Unde exemplum legitur
parisius contigisse cum magister
Sylo quendam suum scolarem so
cium egrotantem obnixe
rogauit quod si fieri posset post
mortem ad se rediret et
statum suum renunciaret post
hoc uno die apparuit cum cap
pa de pergameno tota zoph
ismatibus plena et intus
flamma ignis tota tecta qui
requisitus a magistro quis na
esset dixit ille utique sum qui ad
te redire promisi qui de sta
tu suo requisitus ait hec cap
pa super me plus me premit
quam si una turri super me
haberem et est michi data ut
eam portem propter gloriam quam in
zophysmatibus habui por
ro flamma ignis qua coopertum
est pelles sunt delicate et
varie quas ferebam que
flamma me cruciat et comburat
Et cum magister illam penam fatale
iudicaret dixit ei defunctus
ut manum extenderet et sic
facilitate sue pene sentiret
Cum manum extendisset ille
gutta una sui sudoris dimi
sit que predicti magistri manum
quasi sagitta perforauit ut
quod cruciatum intollerabile sensit
et ait talis sum totus ille ergo
magister ex pene illius acerbi
tate perterritus seculum dese
ruit et religionem intrauit
unde mane quotatis scola
ribus hos uersus composuit
Linquo coax ranis cra cor
uis vana quod vanis ad loyca
pergo que mortis non timet
ergo et sic seculum deserens
ad religionem confugit Sed
dicit aliquis non possum relin
quere et dimittere si scires quod
lingwa deberet tibi putrescere
aut plumbum postula fieri in ea
quando mentireris aut detraheres
uel inhoneste loquereris
dimitteres Et si scires quod oculi
deberent tibi eruere quando vo
luntarie turpia cerneres re
puto quod cito desuesceres dimit
tere et sic dicis te non posse
quia non pensas penas

futuras vt Greg. xxxv. mor. Nunquam culpa sua reprobi cognoscunt nisi in pena, et quia pena differtur culpa despicitur. Tertio docemur quid agere debemus, i. peccata penitere que commisimus. Unde dixerunt iudei quid faciemus Act. ii. Respondit petrus penitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum s. baptismate contritionis. De quo Judith viii. penitentiam et indulgentiam cum lacrimis postulantes et quibus illi dicas magis et in spiritu contrito et humiliato sumentes. Ex quo quod penis acrioribus cognoscitur quod peccata que per penitentiam non sunt deleta que tamdiu et acriter puniuntur et quod ibi penitere non possunt nec aliquid meritorium agere. Si prudentes fuerimus tempus nobis indultum non negligemus ut docemur. Ecc. iiii. fili observa tempus. Bernh. Vilius precio tempore sed heu nil vilius hodie reputatur dies salutis transeunt et nemo recogitat. Aliqui ludentes dicunt oportet nos abbreviare tempus que hora presens. Et sicut perpenderent dampnum quod per hoc incurrunt non gauderent sed flerent. Bernh. Omne tempus impensum queretur qualiter expensum sit. Sed non perit capillus de capite sic nec momentum de tempore. Exemplum de anima dampnata que maxime ululando flevit interrogavit quidam pro ceteris que sit maior causa fletus sui, respondit amissio temporis gratie penitentie. Et quis aurum et argentum perdiderit recuperare potest qui autem tempus perdiderit in venire non potest quod perdidit sed eo Bernh. in sermone ad scolares. Nemo vestrum parum estimat tempus quod in verbis consumitur ociosis volat verbum irrevocabile nec advertit insipiens quid amittit transeat tempus irremeabile quod nequaquam redeat. Bernh. sed Cant. Servum dei nec dies nec hora inveniet ociosum. Ieronimus ad filiam mauricii. Omne tempus in quo te de deo nil boni noveris cogitasse nec te meliorasse noveris te perdidisse. Ergo sicut aurifabri minutissima colligunt grana ne pereant sic nos non solum unum diem quod hora sed etiam sicut pale esset ad instar non debemus tempus negligere. Unde ii Cor. vi. Hortamur vos ne in vanum gratiam dei recipiatis. ait enim in tempore accepto exaudivi te et in die salutis adiuvi te. ecce nunc tempus acceptabile dies salutis. Prima nunc homo una die potest plus penitere quam si neglexerit potest contingere quod ibi integrum annum peniteat. Sic legitur Ezech. iiii. Fili hominis diem pro anno dedi tibi. Et cum illa pena sit tam gravis quod deterius penitentia gravissima hinc vite non est tam gravis sicut ibi pati una hora. De hoc Aug. Gravior est pena purgatorii quam dici possit ut claudi quod omnis pena qua sustinuit laurentius in craticula. Unde scribitur in apiario. Ex[illegible] in dyoc. lausonensi quidam nobilis venatu circa alpes prexit familiam sua inclinato die perdidit solusque in silva relictus est. Illo igitur horrente solitudine et siquid audiret diucius expectante. Tandem duos quod tonitribus la-

trantes auscultauit in monte
quos venaticulos inordinate co
fortans intrabat reptando
manibus et pedibus ascende
ubi latrantes canes audiuit
at ibi cum difficultate peruenit
inuenit locum planum pulchrum
et graminum inter montes
in quo quasi hominem magnum
prostratum videns et duas cla
uas ferreas ad utrumque latus
eius nimis plagis et vulneri
bus cruciatum cum dicti duo
canes latrantes circumsta
bant sed mox videntes dominum
suum plauserunt qui appropinquans
et vincens horrorem prostrato
dixit ex parte dei eis loquere
michi quis sis aut unde huc
veneris Cui ait ex parte dei
sum et ordinacione diuina tibi
talis appareo ut a me mise
ro prime sumas exemplum
mortuus sum licet tibi corporaliter
appareo miles fui peccator
amarissimus ea guerra qua
richardus rex anglie con
philippum regem francie bella
continuauit depredaui et
afflixi innocentes nec peper
ci alicui persone fui diu
ulacione percussus valida fe
bre quod obmutui nec confes
sus nec corpori christi communica
instante ergo hora mortis
tunc deus oculis mee me re
spexit et commouit cor meum
ad contricionem et agnicionem pec
catorum meorum quod desiderabam
confiteri sed non potui et in
hys fletibus deo [illegible]
vitam finiui defunctus traditus
nequissimis duobus demonibus
qui me admiserunt clauarum
istarum ferrearum cruciat et
nisi michi ex [illegible] succurrit
[illegible] usque ad nouissimum cru
ciabit et hodie super hos

montes et eduxisse deorsum
hys clauis ferreis impu
lerunt sciatis tamen quod spes re
demptionis valde michi al
leuiat hoc dirum tormentum
que redemptio si non cito
tamen in fine mundi eueniat
nec mora ubi spiritus hec
verba finiuit corpus aereum
quod videbatur cum clauis
ferreis quasi fluuius eua
nuit Nobilis ille qui hec
viderat a rapinis et ab
exactionibus suorum pauperum
cessauit et vitam emendauit
et multos alios peccatores ad
penitentiam hoc narrans promouit
Ex hoc exemplo amonemur
ad duo scilicet ad timorem et ad
spem Timere habemus si
differimus et negligimus pe
nitenciam quod eciam sic ille dixe
paterem Sperare eciam habemus
et nunquam desperare eciam in ultima
hora Unde Leo papa de pe
nis. vel Nemo nemo desperan
dus est qui in hac vita est con
stitutus. ysid. Nulla est tam grauis
lis culpa que non habet veniam
nisi desperationis crimine Spes est
in qua salus nostra consistit ad
Ro. viii Spe salui facti sumus
Spem locare debemus in eius
meritum passionis Bernh. deficien
te michi iusticia et meritis
succurrit passio tua cruciatio
propter culpe in loco perpetratorum
in quibus deliquerunt. De quibus
scribitur. Presbiter volebat ire
ad aquas calidas propter infir
mitates et cum die quadam
fuit ingressus vidit virum que
dam ignotum ad suum obsequium
per omnia paratissimum qui sibi
caliciamenta abstraxit vesti
menta suscepit et exeunte
pedes cum magna humilitate
tersit Cumque hoc sepius faceret

Idem presbiter quadam die ad bal
nea iturus in semetipso cogitat
Viro illi qui solet michi de
uote obsequi non debeo esse
ingratus sed aliquid ei oportet
me portare, et accipiens secum
duos panes qui fuerunt ei
oblati volens illi dare et
mox ut illic venit Florens
invenit atque eo modo sibi more
in omnibus consequebatur lavit Itaque
se et cum vestes debuit abire hos
duos secum tulit obsequenti viro
porrexit petens ut pro bene
dictione benigne acciperet Qui
ille merens respondit, quare
michi ista das pater iste panis
sanctus est ego eum manducare
non possum. me enim quem tu
vides aliquando dominus loci huius
fui sed pro culpis meis post mor
tem pati deputatus sum, si
aut michi bene vis facere offer
panem omnipotenti pro peccatis meis et
intuemini deum pro me pro hoc
designans quod missus pro eo
debet legere Et subiungit D.
tunc te exauditum agnosce
cum huc ad lavandum veneris
In quibus verbis disparuit sed he
tagnovit quantum spiritus fuit Ide
veo presbiter per ebdomadam
salutare pro eo obtulit hos
tiam et oravit, et post reuer
sum non invenit Et sic nos
De conse. dis. ii nichil, dicit
Alexander nichil in sacrifi
ciis maius nulla oblatio po
tior est Et nos omnes in
quantum debemus orare pro eis ita
scribitur ii. Machabeorum xii.
Sancta et salubris est cogitatio
pro defunctis exorare Et hoc in
scribit Gregorius iiii. dyalogorum
De sancto Pascasio qui fuit
archidyaconus ecclesie rome
vir illuminatus doctrinis et
scripturis, et scripsit optimos

libros de spiritu sancto contra
hereticos, qui et duxit vitam
in mera sanctitate largus
in elemosinis pauperibus
humilis in semetipso contemptor
mundialis glorie devotus et
assiduus in orationibus Cum esset
mortuus dalmaticam supra
positam feretro quidam demo
niacus tetigit et statim libe
ratus est in signum sue sanctitatis
contigit post hoc ut Germanus
sanctus sanctus episcopus ex consilio
medicorum propter infirmitates
corporis veniret ad balneum
ubi aque fluxerunt ex mon
te et invenit eundem Pasca
sium ibidem quo viso vehementer
expavit et admirans quid
illic sanctus vir faceret inqui
sivit Cui ille respondit quod pro
nulla alia causa ad hunc
locum deputatus esset nisi quod
in dissensione que fuit inter
Symachum et Laurencium qui
de papatu contendebant ipse
fuit pro parte Laurencii licet ob
cum iudicaret Symachum iu
stiorem et valenciorem, tamen
ego magis dilexi eum et ele
gi eum, et ego libenter vivissem
quod ipse permansisset et in tali
opinione defunctus fui, quia
putabam quod omnes alii errarent
et quod ego veritatem cognos
cere, sed queso te domine deum
ora pro me atque in hoc scen
tias te exauditum si huc ve
nies et me non invenies Cui
sanctus episcopus Germanus pro eo
oravit et post dies paucos re
diens eum non invenit Ex
quibus verbis habemus quod non sem
per sanctis sed etiam pro peccatis igno
rantis penitenciam agere debemus
et semper mutuam penitenciam ali
quid facere, et pro hoc timere debe
mus ut aliqua sint peccata

que agnoscere no possus nec
confiteri / et p talibus bonu
est habe generalez [illegible]
contricioz et ppositu confitendi
si possem9 noste ea pnm ecc
debem9 petere [illegible] deu ut
illuiat corda nra ad cognos
cendu omia mala que fe
cim9 ne ibi ita grauit pu
niamur quod pstat nobis
pr et filius et ss

Quale michi gaudiu
cu in tenebris sedeo
et lucem celi no vi
deo Thob. iii. In ver
bis pmissis duo tanguntur
pmo ponit leticie ipeditu
ibi quale michi gaudiu / 2o
subiungit tristicie augmentu
ibi lucem celi no video / De
pmo dicit quale michi gau
diu cu in tenebris sedeo Se
pe dic aliud thema quis
michi tribuat ut i inferno
ptegas me et abscondas.
Thema dicunt naturales ex
sompmantes habet in se qua
druplici dra aliqui nichil
vident in sopno ut pueri
qbus nulla est occupacio aliq
delectabilia aliqui mixti
bona et mala aliq horri
bilia Moraliter p dormies
significant mortuu ut ha
betur Joh. xi Lazarus a
micus m dormit i mortuus
e Tales in sopno mortis
habent se in quadruplici
dra in visione sopni aliq
nichil vident nec tristicie
nec leticie 4 sut aime pue
rorum sine baptismo deceden
tiu qui nec hnt sensibile
pena nec sensibile leticia
No sensibile pena quia
caret culpa actuali nec
sensibile gaudiu quia no
habet bonu ppriu nec alie
nu quod eis subueniret qua
no renati Joh. iii. Nisi qs
renatus fuit ex aq et spu
Sed pena dampni habent
quia origiale no e deletu
nec remissu quia dicit
aplus ad Hebr. ix Sine ef
fusione sanguinis no fit re
missio pctorum Secundi sunt
qui iocunda vident 4 sut aie
sanctorum que vident faciem
dei patris / ipsi [illegible]
regem i decore suo videbunt
Aug9 Visio e tota merces
Et illam hnt ex caritate et
consciencie puritate Mt v. Be
ati mundo corde qm ipsi dm
videbunt Nunqua nascitur vera
leticia nisi ex pura consciencia
Tercij aliquid leticie 4 aliqd
tristicie ut sut aime in pur
gatorio / vident aliqd triste
quia pena et aliqd lete qa
spem redempcionis qua dic
Aug9 Sic ptinet ad diuina
iusticiam animas ppter venia
lia i purgatorio cruciari sic
ptinet ad bonitate dei eas
p suffragia liberari de qbus
hic fit mencio qa scribit
Gr. vii Mortuo no dene
gas graciam Quarti tm mali
vident et nichil boni quod
eos letificaret Et sut damp
nati qui vident dyabolos
et pena eterna Sap. v.
Videntes turbabuntur timore
horribili qua dicit Greg
xvi mor Maligni spus
morientes pertrahunt ad tor
menta quos vinctos acce
dunt ad vicia Et hoc e qd Job
timuit dicens quis michi hoc
tribuat ut i inferno. Pro
despderat absconsionem a penis
purgatorij de quo dicit quis
michi tribuat ut i inferno
ptegas me Greg xii mor

Ante adventu mediatoris
dei et hominis ihesu xpi unde 4
pbate uite fuit homo ad
infernu claustra descendit ideo
Job sciuit se post morte ad
inferna descensuru; et ho
qui p se cecidit p se ad requie
padisi venire non potuit Na
ad padisi ianua flammica
rumphea porta esse mco(?)ra
tur et versatilis dr, eo q
qnq; eueniret tps q remo
ueri potuisset Ideo Job pos
tulat redemptor p(?) tectione
d. cuius michi tribuat ut in
"p° iii" Nota allegant" et B. tho.
P iii. senti dis xxii. q. ii.
ar ii. Dicit q infernus
fuit qdrup, pmus infimus
est supmus fuit lymbu
puerop sci' sinus abrahe
De quo ait Jacob Gn xxxv
lugens descenda ad infernu
Ibi erut tenebre cotiores q
ad carenciam visiois diue g
no intiores quo ad carencia
luis gre, s ibi no fuit pea
sensus s dampni De quo
Greg' xxxi mor' preres
in lymbo licet corpys acti
bus suppliciu no habent q
ue tn tediu eis fuit ps so
lucionis carnis spem non
vide' creator' Et dicebatur
sinus abrahe quia coopet
tabat saluatore in illu in
fernu descendit xps, de q°
mgr in iii dis xxii. Aia
xpi ad infnu descedit cao
in sepulchro iacuit sapia
in utroq; pmansit cuius
infernu illuiabat lumen
vite infidelat illuc lux
vera diue sapie irradiabt
qos depcabant p ps Emit
te luce tua et veritate tua
Et luc' i. Illuiare hys q in
tenebr' Et consolatus 3 cos

p pmissionem Osee xxiiii pe
netrabo inferiores ptes terre
et liberabo omes spantes in
dno Et dicit penetrabo quia
in illo no claudebat' cuius
dicit p ps No derelinquas
aniam mea inferio Act ii
impossibile illu tene' ab eo
Sed illu destruxit 4 precos
liberavit, Zach. ix Tu in
sanguine testamenti eduxisti
vinctos de lacu Et queniens
erat xpm descende' pmo
ut detentos educe' et potes
tatem ostendit 2° ut nos
a descensu ab inferis liberaret
Na ex pcto homo no solu in
currebat morte corpis s ecia
pm aniam descensu ad infos
Ita sic queniens fuit eu mo
ri ut a morte nos liberaret
Ita descende' ad inferos ut nos
a porta inferi liberaret, De
pmo ysa' liii. Ve' languores
nros ipse tulit, De 2° Oze.
xiii. O mors ero mors tua
morsus tuus ero inferne, apt
quod scribit aug' a simoile
de passione dni Cu xpus ad
inferna descendit porta infer
ni et uectes ferreos 4fregit
et omes iustos reatu peccati
origialis detentos absoluit
no actuali nec culpa origi
nali detentos Scds est in
fernus pueop et ibi sut
tenebre ppt carenciaz visois
diue 4 ppter carenciam gre
s no est ibi pena sensus, p
batur de baptismo et eius
effcu Et maiores doctores
Pena origialis pcti est ca
rencia visiois diue Sz pena
actualis pcti est sensibilis
cruciatus gehene ut purga
tory Ideo Joh. andree in glo.
c. maiores Puuli qui sine
baptismo decedut in tenebr'

manent Et hetur de conse. dis
iiii. Nulla nulla pter baptis
mu salus pmittitur infanti
bus Ita sit puuli tenuerut
mediu in via int culpaz et
gram / et sic in retributioe te
nent mediu inter dampna
tos et beatos / cu beati caret
pena sensibili cu dampnati
carent vision dei / et sic hnt
pena dampni / De qua aug
Mitissima om penaru
erit qui pter pctm origiale
quod ottrapeat insup adde
rut nullu quia no habent
pena sensus Cz d. tn Crisos
dicit Et sit maiora in hijs
uerbis Omnes pene no put
compari hnt pene q non
put facie dei ande Respondet
hoc est vim in illis q sua
culpa pdiderut Et sic pena
dampni q est carentia visios
dine maior est a dampnatis
adultis qm pena sensus / de
quo Crisos Multi ptimescut
solu iehenna et no glie
amissionem amarior est glie
amissio qm qualibz pena ie
henne Cz d. an eos tristari
puuli de hoc q caret visioe
dina Respondetur q puuli
habent pfecta cognitiom
eorum que nali cognitoe sub
iacent et cognoscut se bonu
etim amisisse nec tn trista
tur de hoc / quia n9 sapiens
tristatur de hoc q caret eo
quod sua pportione excedit s.
q no pt volare vl q no est
rex cu no sit ei sibi debitu
Puuli aut nuqm fuerunt
pportioati ad hoc ut vitam
etna habent / quia nec eis
debebatur ex principiis nae
cu omem facultatem nature
excedit Nec ex actibus qr
illos adhuc no habuerut

pdicto adhuc no habent pe
nam sensus et nl dolebut
quia nichil boni a mali
egerut et sic nec dolore nec
pmiu habuerut Gaudebut
tn de hoc q multu pticipabt
de bonitate dina in bonis na
turalibus Tercius infernus
est dampnatorum ibi est ca
rencia lucis gre et carencia
visionis dine et pena sensibil
De tali inferno hetur luc.
xvi Mortuus e dives et se
pultus in infno Similiter
Job xxi. cuius inicii hoc
tribuat ut ptegas / De hoc
etl inferno dicit ps Descen
dut i infernu viuentes i. sci
entes / Dicit Gregorius xviii
moral Mortui descendut in
infernu qui ignorantes des
cendut Sed viui aut scientes
descendut Et iste infernus
dampnatorum est i medio terre
Unde dicit Jeros. sup jonam
Sicut cor est i medio aialis
ita infernus i medio terre
pbatur / Ideo Beda de ymag
mundi Infernus dr quia in
ferius positus e Et merito
Aug9 xiii sup Gen Anima
sic anime peccatorum pter car
nalem amore peccauert
morta ideo locus carnis
mortue datur eis Et tales
put torqueri i.d. Job. in
Equale in gaudiu cu in te
nebris sedeo Anima ibi sunt
tenebre obscuriores et maiores
illorum memoria Hodie no sit
quia vulnus insanabile /
De qbus ps Sic vulnerati
dormientes in sepulchris qui
eni de manu tua s. gracie re
pulsi sut / de talibus scribitur
apoc. viii Ve ve ve habi
tantibus in tra rauca ne
p multiplex e Ita sic an li

habent vo chotos angelorum
in celo sic dampnati princi
paliter vo penas in inferio
¶ R° vermes et tenebre fla
gellum frigus et ignis demo
nis aspectus scelerus confu
sio luctus prima pena est
vermis consciencie ysa. ultimo
vermis eorum non moietur i
consciencia mordens ysid. de su.
bono li. 1 Qualem consciam
homo secum tulit tale iudicium
habebit Si bonam bene si ma
lam male Greg. in ylem
Mala consciencia semper se nunquam
recedit a se propter quod dicit
ysid. in synonim Nulla gra
vior pena quam remordens
consciencia si non vis habere pe
nam corrige consciam Rea
consciencia semper in pena reus
animus nunquam securus Secunda
pena tenebre mat. xxii. li
gatis manibus et pedibus proi
cite eum in tenebras exteriores.
Greg. in mor. Illorum
flamma victorum concrematorum
habet et lucem non habet
quo ad solamen sed quo ad
pene augmentum Et dicit
ysid. li. 1 de su. bono Illucet
ut videant unde doleant
sed non lucet ut videant unde
gaudeant propter quod dicit magister
in iiii di. xl. Ibi exte
riores pene erunt quia
fuit penitus extra deum e
runt Quod enim est esse peni
tus extra deum nisi esse in
summa cecitate quia deus
inhabitet lucem inaccessibilem
luce 1 Thio. vi Hee te
nebre hic incipiunt in peccato
Cum ab interiori luce dei ex
cluditur sed non penitus dum
in hac vita est quia adhuc
de deo cogitare potest et loqui
sed ibi erit quedam malignitas

odii et voluntatis que tunc
extrahet a mentibus reproborum
et quedam oblivio dei
circa tormentorum interiorum et ex
terioribus doloribus adeo affi
cientur et turbabuntur de illis
quod ad cogitandum aliquid de
deo vix raro vel nunquam men
te revocent tanta erit ve
hementia doloris quod alibi non
potest fieri impetus cogitationis
Tercia pena flagella prout
Multa flagella peccatoris Unde
et singulis ex tempore dabi
tur pena singulis membris
prout fuerint facte iniquitatis
Unde apoc. xviii quantum
glorificavit se in deliciis tan
tum date ei tormentum et luctum
Deut. xxv Secundum mensu
ram delicti plagarum erit modus
Quarta pena erit frigus in
suportabile mat. xxii Ibi erit
fletus et stridor dencium
Aug. merito quia qui erat
frigidus a amore dei ibi eris
Quinta pena ignis inextinguibilis
ysa. ult. Ignis eorum non ex
tinguetur S. tho. super iiii
sen. varietas penarum non
prestat dampnatis refrigerium
eo quod de summis ad summum aliud
Ideo datur illis ignis inex
tinguibilis quia exarserunt
in concupiscenciis suis Et de
illo igne dicit S. tho. in iiii
Et est corporeus et non agit
in modum nature sed ut instru
mentum divine iusticie Sex
ta pena est demonum aspectus
Sap. xviii. Personae tristes
pavore illis prestabunt Erunt
enim tortores malorum prout
tribulatores et impugnatores
an los malos Aug. Erunt
tortores in pena qui fuerunt
suggestores in culpa Greg.
xviii mor. Eos vincentes

traxerunt ad vitia hos morie
tes trahunt ad supplicia Ita ut
dicit Eusebius Quid horribi
lius et penalius excogitari
potest quam demonum aspectus Unde
legitur quod quidam religiosus
in dormitorio iacens vidit dy
abolum clamans insperabili
horrore fratres audientes vene
runt et interrogaverunt quid hoc
esset non loquitur sed horribilius
clamavit mane quesitus
dixit se vidisse dyabolum In
terrogatus de forma respondit
non est explicandum sed hoc dico
si esset fornax ardens ex parte
una et forma dyaboli ex par
te altera potius intrare
ardentem clibanum quam adhuc
semel videre dyabolum Sep
tima pena est scelerum confusio
confundetur sicut fur cuius fur
tum ad collum ligatur Jere.
xvii Omnes qui te dereli
querunt confundentur et in ter
ra scribentur id est in inferno Augustinus
Ibi erit dyabolus obiciens
omnia que fecimus Quanta
confusio Job. Erunt omnia
facta quasi in tabula conscrip
ta O homo erubesce qui
tota vice scribere ne confun
deris ubi tota omnibus Ite
rum Est confusio adducens
gloriam Et est confusio inducens
ignominiam propter quam perdit
homo animam suam Octava
pena est luctus Unde sicut de
lectabile est audire cantum in
celo et laudem angelorum qui
incessabili voce proclamant
Sanctus sanctus dominus deus sabaoth
Et quam dulce est laudem dei au
dire sicut Beati qui habitant
in domo tua domine Et econtra
horribile est audire clamorem
luctus dampnatorum et ullu
latum demonum Unde de luctu

et clamore dampnatorum Scri
bitur Zach. xii planget
terra id est infernalis familie
et familie seorsum/ seorsum
familia superborum seorsum fam
ilia luxuriosorum Et textus
est audire clamorem hominis tri
bulati qui clamat o we ge
ter zeter etc. Quid tunc ubi
omnes dampnati clamabunt
o ve ve ve Apoc. viii Ve
quia nati sumus unquam ve quod
sine termino vivimus ve quia
unquam illicite gavisi sumus
Et quanto magis hic lete canta
verunt et illicite cum cachinnis
riserunt et in musicis cytha
ris et fistulis maiorem com
placentiam habuerunt tanto
in futuro terribilius clamabunt
et flebunt Luc. vi Ve vobis
qui hic ridetis quoniam flebitis
Albertus Et Tho. 4 in dicit
fletus ille non erit solucio
eorum lacrimarum quia cessante
motu celi non potest esse in cor
poribus alteratio sed capitis et
oculorum turbacio quia affli
gentur ab agente exteriori et
interiori Nonus luctus cum
exibunt angeli et separabunt
malos de medio iustorum
Mt xiii Cum dicetur eis in
ysa. xxxvi Tollatur im
pius ne videat gloriam dei
Cris. o pena horribilis
pena intollerabilis non vide
re faciem salvatoris Cum
dicit Augustinus Mallem esse
in inferno et faciem dei videre
quam in celo et non videre Tho.
Tho. in iiii dist. ult. Et du
randus De quanto aliquod
bonum est melius dulcius et
delectabilius tanto eius
privacio est amarior et sic de
divina visione Et quid est cu
eorum luctus nichil impetrat

aug⁹ peccatores frustra fle-
bunt quia nunquam veniam ob-
tinebunt. Nona pena est e-
ternitas. Gregorius. Erit miseris
mors sine morte defectus
sine defectu, et qui semel
ad mala inferni descendit
nunquam ultius ad lucem redibit.
Aug⁹ in sermone quod si in inf'
no queritur mors et non in-
venietur. Cum quibus in hoc
seculo vita offertur et nolunt
recipere in inferno quererent et
non poterunt invenire, propterea
quod habetur de pe. dis. i.
§. pt iuste puniuntur peccatores
eternaliter ut qui hic nolue-
runt carere peccato ibi non carebunt
supplicio. Aug⁹. et habetur de
pe. dis. ult'. cum semper plus
iniquitate sit sine caritate tor-
quebitur sine fine. Et Bulg.
lio de conspdcanse. Quid tam
penale quam semper velle quod
nunquam erit nunquam nolle
quod semper aderit, propter quod
dicit angelus. Si omnes ho-
mines nati ab adam usque in
hodiernam diem adhuc vive-
rent et omnes boni predicatores
essent et omnes de minutissima
pena predicarent inferni illi
omnes minutissimam comparare
non possent. Quartus in-
fernus purgatorum. Unde canit
ecclesia. dolores inferni circumdederunt me
Simulit' in missa libera eas
de ore leonis et de manu in-
ferni. Et hoc propter dolores sen-
sibiles pene. Ita dicitur in Ca.
xxxx. dis. cum li aliud cum
in aliud locum distulit secundum
quorundam purgabitur igne
purgatorii. Et si talis pena non
est eterna tamen mirro modo gra-
vis et superat omnem penam quam
homo passus est in hac vita.
Unde Cirillus ad aug. Omnia
mundi tormenta simul aggre-
gata videntur esse solacia
respectu purgatorii pena.
Et sanctorum pena in tormentis
non est equa, de quo aug⁹
in li° de pena. Et habetur de
pe. dis. vii. §. ult'. licet in-
numerabilia passi sunt martires
tormenta tamen talis pena nun-
quam est inventa. Sed heu non
timet quidam quia id quod non
apprehenditur sensu non timetur.
Exemplum. Quidam viri litterati
et religiosi loquentes de pur-
gatorio dicebant se multum ti-
mere. Hoc audiens laycus
ait, mirum est tamen patres boni et
timentes possetis facere secula-
res desperare. Tunc unus illorum
dixit exemplum de ceco qui
habuit puerum ductorem veni-
ens ad fossatum habens parvam
semitam vel ponticulum puer
non audens pertransire timuit
sed cecus audax dixit osten-
de michi baculo viam audacter
transiuit. Ratio quia non vidit
periculum et tamen ad fossatum cecidit.
Et sic multi qui non vident per
scripturas ergo non credunt ne-
que timent. Sic legitur Gen.
xix. Noluerunt credere de
submersione civitatis loth neque
noe de diluvio ut supra. Appa-
ruit eis tamquam ludens loquentes
edentes et bibentes nuptui
se tradentes quousque diluvium
venit et delevit omnes. Cum
tamen dicat aug⁹. Gravius est esse
in purgatorio quamdiu oculus
potest claudi et aperiri quam omnis
illa pena quam sustinuit lau-
rencius in craticula. Ideo aug.
dicit sicut hic ure ut parcas in
futuris. Et nos volumus esti-
mare nostras animas sine pe-
nis purgatorii evolare. Quod est
est perfectorum et innocentium

vel martirum, propter quod ideo. Attende qualitatem et quantitatem et acerbitatem pene que debet pene purgatorii equipollere, tunc levissima pena gravior est quam omnium martirum tormenta. Ideo bene potuit dicere: quale mihi gaudium. Propter quod dicit Gregorius et habetur xxxviii dis. cum ca. Stultus in tribulatione simplicis fit in pena. Et apostolus ad Hebreos x: horrendum est incidere in manus dei. Ideo petitur pro eis in missa pro defunctis: libera eas de ore leonis, id est crudelis pene, ne absorbeat eas tartharus sicut absorbet animas dampnatorum, ne cadant in obscurum, scilicet desperationis, quod utique posset fieri quantum in eis est si relinquerentur sibi ipsis in tali et in horribili pena. Unde dicit sanctus Thomas: ignis purgatorii et inferni unus est quo ad acerbitatem, sed differt in hoc quia ignis purgatorii est temporalis, sed ignis inferni eternus. Unde Augustinus: ignis materialis hic est tamquam depictus respectu purgatorii vel inferni ignis. Et propter hanc acerbitatem tunc breve tempus videtur eis longum. Exemplum de duobus fratribus religiosis qui se mutuo dilexerunt et multo tempore simul deo servierunt devote. Tandem contingebat unum infirmari usque ad mortem et in tali gravi infirmitate laborans venit angelus domini ad eum referens eum moriturum in brevi, et tamdiu in purgatorio debet esse donec sibi una missa legetur, et quamdiu missa legetur deberet liberari et evolare ad salutem. Tunc ille frater infirmus illam visionem insinuavit fratri

suo rogans eum ut quamcito moreretur statim missam legeret propter caritatem habitam, et ipse promisit se facturum, et infirmus obiit. Et ille frater immediate se preparavit ad missam. Lecta missa defunctus apparuit fratri dicens: o frater infidelis, maledictionem erga me meruisti. At ille quare? Respondit: promisisti statim legere missam et iam per xxx annos in magnis penis me misisti, nec tu nec aliquis fratrum tuorum in tam longo tempore. Tunc ille respondit: in veritate cadaver tuum non dum est sepultum et immediate postquam exspirasti ad missam me disposui et iam a primo finivi. Respondit ille: sic est propter acerbitatem pene videtur hoc tempus tam longum. Ideo Augustinus cum petit purgatorium nescit quid petit. Ut legitur de sancto Karolo magno qui petit per decem dies esse in purgatorio. Post apparuit cuidam suo dilecto dicens: o quot mille annis arsi in igne isto. Stulte facit qui sibi elegit purgatorium, homo debet petere ut conservetur ab igne infernali. Si tamen non vixit ita perfectus quin oporteat eum purgari, tunc quia facies dei videbitur donec per penam venialium peccatorum minimus quadrans persolvatur. Ergo potuit conqueri quale michi gaudium etc. Sed diceres an anime in purgatorio habent aliquas consolationes. Respondetur triplicem habent consolationem. Prima consolatio quia angeli visitant eas et consolantur et indicant eis suffragia que fiunt pro eis consanguinei. Secunda consolatio quia certiores sunt nobis de

etria beatitudie Et dicit B
tho. Et anime in purgatorio
tenent mediu int nos in mu-
do et illos in celis In celis est
certitudo sine expectatione Et
ye In mundo aut timor cu
expectatione Et B yo Nesat
homo finē suū In purgato-
rio est expectatio cu securita
te. A in hoc pcellunt aīe in
purgatorio nos. Et ista certi
tudo est eis consolatio mag
na Tercia consolatio qua spes
qua habent ad suffragia co
sanguineorum et aliorum

Intende anime mee et
libera eam Scribitur
ps lxviii. Et legitur
pro salute animarum et ap
plicatur pro parentibus fratribus
defunctis In verbis premissis
duo continentur primo postu
latio beneficij et pietatis
ibi intende anime mee Se
applicatio subsidij et cari-
tatis ibi et libera eam De primo
dicit intende anime mee Non
dicit homo derelictus Nec
dicit intende corpori sed anime
mee Et quo intendendum inten
dere debemus animabus de
functorum pluribus de causis
Primo propter naturam docetur
Est namque lex naturalis que
docet nos quod vij. Omnia
que vultis ut faciant nobis ho
mines et vos eadem facite il-
Hoc intelligitur quantumque
vultis secundum rectam rationem et
sic si velletis liberari co
operamini ad liberationem ali-
orum. Dicit namque Albertus
in libro rerum quod irrationalia
animalia ut cervi elephantes
succurrunt alijs Cervi cum
debent transire magnam
aquam fortes ordinant in
principio et in fine debiles

in medio ut sustententur
a fortibus ponentes capita
super dorsa fortium cervorum
et sic transeunt Similiter
elephas si ceciderit per se
non potest surgere A tunc clamat
et occurrunt alij et subveni
unt Crisostomus scribitur Et xom
Omne animal diligit sibi simile
Si hoc faciunt irrationalia
multo magis rationalia ut
docet apostolus Gal. vi Alter
alterius onera portate Et de
ad Ro. xv. Debemus nos
firmiores imbecillitates
infirmorum sustinere Cum
vel tam plus quam nature in
uare consorte Na omnes
sumus instabiles et defec
tuosi secundum et inseitores Et
dicit B tho ti 2a 2e q. x
xx. ar. ij Ideo prov. xxv.
Homo indigens misericordie e
Et xxxj Intellige que
proximi tui sunt ex teipso Se
propter scripturam amonentem
Na omnis scriptura veteris
et novi testamenti hortatur
nos ad subveniendum animabus
sicut filius Syrach Ec. vii
Mortuo non prohibeas gratiam
Item ij Macha. xij Judas
Machabeus misit xij mi
lia dragmas argenti Iherusa
lem offerre earum ibi pro peccatis
mortuorum considerans
quod hij qui cum pietate dormi
tione acceperunt optimam
habent repositam gratiam Sancta
ergo et salubris est cogitatio
pro defunctis exorare ut a
peccatis solvantur Contra hoc
contra illos qui dicunt quod avari
tia sacerdotum excogitaverunt co
memorationes animarum quod est falsum
Crisostomus scribitur Ec. iij Ele
mosina patris tui non erit in
oblivionem et pro peccato matris

restituetur tibi bonum .i. pro sub
sidio patris et matris fiet tibi
recompensa equalis At sub
dit sapiens in iusticia edificabit[r]
tibi et in die tribulacionis co
memorabitur tibi tui et sic
in sereno glacies solventur
tua peccata Propter quod 3 eccle
sie sancte constitucio de cele
brare. Cum creatura Et de
conse. dis. i. visum Et nulla
debet celebrari missa qui
defunctorum debet fieri memoria
Tercio propter amiciciam refful
gentem Scribitur enim prov.
xvii Omni tempore diligit qui
amicus est s. tempore sanitatis
et infirmitatis tempore tristicie
et leticie tempore vite et mortis
tempore prosperitatis et adversitatis
De quo Greg. lex vere ami
cicie est ut qui diligit in pro
speritate diligit et in advers
itate Et docet ignis filius
syrach Eccl. vi Si possides
amicum tuum in temptacione
posside illum Sed heu amicicia
vera est rara multi ostendunt
se fore amicos in prosperitate
pauci veros reperiuntur in ad
versitate De quo prov. xix
Divicie addunt amicos pluri
mos a paupere autem separantur
quos habuit Et impletur quod
Eccl. vi Est amicus socius
mense et non permanet in
tempore tribulacionis Et sepius ob
liti sunt benefactoris eius propter
ter quod dicit Varro in suis
amici non vere probantur in
prosperis sed in adversis Sic con
tingit pauperibus amicabus
ut scribit Gelasius papa
Et habetur xxv. q. ii. Ita nos
Sic folia deserunt arborem in
yemis adversitate cum illis
contra frigus plus indige
ret Ita qui convertitur ad

inimiciciam tempore paupertatis amici
Cateros confortans dicit de mu
tabilitate veteri Si quis se a
micum iactat tale non se ver
bis sed opere demonstrat Iuxta
illud Ioh. iii. Non diligamus
verbo sed opere et veritate Et
dicit Iohannes cum viderit fratrem
necessitate pacientem et clau
serit viscera eius quomodo caritas
patris manet in eo Et sic
nos fratres sumus xxiii. Omnes
enim fraternitas est unus enim
est pater noster qui in celis est
Ubi Aug. Omnes fratres sunt
secundum quod homines conterminales
secundum quod xpiani sumus et in
fide xpi racione fraternitatis
spiritus est unus pater deus una
mater ecclesia que fraternitas
tanto magis constringit ad
diligendum quanto reverencior
deus pater quam homo et mater
ecclesia quam carnalis mater
et quanto celestis hereditas ma
ior quam temporalis ideo faciamus
iuxta illud i macha. v. Con
venit ecclesia magna cogi
tare quid facerent fratribus
in tribulacione Agamus secundum
id deut. xv Precipio tibi
ut aperias manum tuam egeno
et pauperi Et ostendamus
veram amiciciam Nam secundum
Constantinum Qui fingit ami
ciciam peyor est illo qui fabri
ficat falsam monetam Et
sic quod vera amicicia tene
mur subsidium corporis multo
magis anime De quo
Aug. in li. de catheziszan
dis rudibus Sic sentencia est
verbis preponenda ita et cor
pori anima Exemplum de
abbate qui debebat mori ad
venientibus monachis et
tractantibus de abbate eli
gendo abbas infirmus vo

gabat pro amicabilo suo ut eli
geretur loco sui Et factum est
mortuo illo electus est in ab
batem / et abbas defunctus
habebat purgatorium in fonte
Et abbas electus animus de
facta deambulans in orto cir
ca fonte audivit lamentabi
lem voce / et interrogavit quis
ibi esset / respondit ego sum
abbas quondam amicus tuus
et crucior hic pro eo quod procura
vi te + eligere in abbatem Cui
ille non est tibi magna pe
na quia in aque refrigerio
Respondit anima illius vade
fer aureum candelabrum de ec
clesia et immitte in fontem
et videbis Allato candela
bro et in fontem misso dissol
vebatur sicut cera a facie ig
nis Neque lego quod aliquid boni
pro anima eius sensisset ecce
quanta ingratitudo Augustinus
Ingratus est qui accipit be
neficium et non reddat obse
quium Quarto tenemur eis
subvenire propter causam indi
gente sunt enim valde indi
gentes quia pauperes pro
animas pauperum ne obliviscaris
in finem Pauperes sunt quia
nichil operari possunt Ut dicit
psalmista Sedentes in tenebris et
in umbra mortis vinctos in
mendicitate et ferro Con
stat quod tenebre impediunt
operationem quod se iuvare non
possunt Ecclesiastes ix Non est opus
nec racio apud inferos / Vin
cula impediunt evasionem / me
dicitas impedit solucionem quod
non possunt satisfacere divine ius
ticie / sunt tamen membra cor
poris mistici ideo possunt capere
influenciam a corpore Et quanto
corpus medicans maior tanto
in subveniendo eis est pietas

corporalior Unde dicit Augustinus
Magna pietas est illos iu
vare qui se iuvare non possunt
Sed dicitur quomodo possunt cognoscere qui
quibus beneficia eis impendit
Respondetur secundum Augustinum de cura
agenda pro mortuis quod quatuor
modis possunt scire / primo ex li
beracione vel ad minus ex pe
ne alleviatione / quia si non
statim liberantur cum pro eis ali
quid fit tamen aliquantulum minus
cruciantur ut volunt doctores co
muniter Sed magister Henricus de
Hassia dicit / quod acerbitas pe
ne non mitigatur sed solum fit
eis refrigerium / verbi gratia ut
portans intollerabile pondus
et est aliquis portans ei haustum
aque frigide / apparet sibi quod
levius portet licet est idem
pondus Et sic eis alleviatur
per nostra suffragia et tamen hoc
duratio pene alleviatur ab
breviatur / licet secundum Henricum
acerbitas non mitigatur Racio
eius est quia anime in purga
torio summe appetunt deum bea
tificum videre propterea quod magis e
ligerent acrius puniri et quod ci
cius ad deum venirent Sed
prima racio est quidem / et sic
secundum antiquos doctores ex mi
tigatione pene cognoscerent quod
aliquid pro eis fit sed tamen adhuc
ex se nesciunt quis hoc fecerit
Secundo sapiunt hoc ex an
gelica revelatione quibus co
missi erunt in baptismo et
ante et post qui sepe eas visi
tant qui exhortantur eas
ad pacienciam / illi dicunt eis
de caritate quid sit qui faciunt et
dicunt eis quicquid minuitur pena
et in hoc valde consolantur
eas sicut angelus Thobiam Thobie v. Forti animo esto in
proximo est ut curere / ideo

tamit celestia mitte archan
gelum sanctum michaelem ut ille
dignetur eas eripere de penis
tenebrarum Tertio percipiunt
hoc ex decedentium relatione
qui descendunt et ad eas ve
niunt et quod agnouerunt
per eis fieri antequam decederent
hoc illis nunciant ex caritate
quia in purgatorio non est
odium nec inuidia sicut in in
ferno sed caritas maior quam in
mundo ideo vna anima congratulatur
aliam quo potest Quarto per
cipiunt hoc ex diuina inspira
tione et cognoscunt quod a se
scire non possunt neque ab aliquo
didicerunt Vnde legitur in
speculo quod quidam defunctus
precibus cuiusdam sanctissimi vi
ri resuscitatus fuit hic re
ferabat se vidisse et audisse
quod anima quedam que hic pa
in vita cognouerat grauissime
torquebatur / que in medio
ignis subito exultando cla
mauit / eya misericordissime
deus gratias ago tibi quod non
in fine oblitus es mei Cui
alia anima consors in pena
vnde tibi talis exultatio in
talibus horrendis penis Et
illa multo tripudio quia a
domino datum est michi scire quod
hodie natus est puer qui postquam
quam ad virilem venerit etatem
presbiter efficietur in cuius
prima missa ab hiis penis
ad eterna regna volabo Pre
dictis sequitur si fiat aliquis pro
anima defuncti que nunquam
vidit et nouit in seculo an
ima potest eum in purgatorio cog
noscere / respondetur quod sicut
dictum est in purgatorio non nos
cit eum dilectione sicut eos quos
in seculo nouerat / nichilominus
tamen regratiatur ei et desiderat

eum cognoscere et diligit eum Vt
nos facimus qui aliquos tante
famam ad nos quos nunquam
vidimus Sed postquam liberate
fuerint et peruenerint ad celum
tunc cognoscunt omnes bene
factores suos de caritate quos
sibi nunquam viderunt et mag
nifice regratiantur eis ora
tes deum pro illis

Mortuo non prohibeas
gratiam Scribitur Ecc
vij Thema videmus
quod membra sana inte
rim quod sunt in corpore non ab
scisa vegetantur a corpore
capitali et sic anime defunc
torum sunt membra corporis xpi
mystici scilicet ecclesie sancte de
quo ad Ro. xij Sumus
enim inuicem membra Et sunt
sana non putrida nec abscisa
in caritate mortui et re
sine caritate discesserunt ideo
vegetantur a corpore i. sunt parti
cipes sunt bonorum ecclesie
De quo Pau. Caritas est
virtus largiflua que facit
omnia omnia Et habetur in
c. de conse. dis. ij Ca.
caritas Ubi dicitur Cum sunt in
caritate participes sunt omnium
bonorum ecclesie / propter quod sicut
vnum membrum aliud non
despicit sed ei in necessitate con
dolet et subuenit / Cor. xij
Si patitur vnum membrum
compatiuntur et omnia Et sic
compati debemus animabus de
functorum eis condolendo et sub
ueniendo / de quo thema Mor
tuo non prohibeas gratiam Scri
bitur vbi supra Circa quod
sciendum mortuis non debe
mus negare gratiam propter
multa / primo propter pena
multitudinem Vnde secundum S.
Tho. in operibus misericordie

illis citius est succurrendum qui
i maioribus sunt penis Et sicut
anime in purgatorio sunt in
tanta pena quam nemo in ter
ris passus est aut etiam nemo
excogitare potest in hac vita
De quo aug. Ignis purga
torij durior est quam quidquid ex
cogitari potest licet enim martires
innumerabilia passi sunt tormen
ta minor tamen talis pena inve
ta est Et subdit aug. Grauius
est esse i purgatorio quamdiu
potest oculus claudi hoc est quo
ad ictum oculi quam fuit pena
i craticula sancti laurencij
Et subdit ipsum cum purgato
rium patitur nescit quod patit ideo
subdit jacobus episcopus tusculanus
quod quidam mortuus habuit
cuiusdam sanctissimi viri e
reptus de purgatorio ad a
genda penitenciam in terris hic
mirum se afflixit quod in sepul
chris habitauit et nunc gla
cie et in igne se volutabat
interrogatus cur faceret respo
dit si latus ante ecclesiam
totus igneus esset mallem
esse in eo usque ad diem iudicij
ut possem euadere penam pur
gatorij ideo Crisostomus intende
anime quascumque penas senti
totum leue erit respectu pe
ne purgatorij Et cum sanctus
aug. peccata sit pura sine
magna non potest esse impuni
ta idem in libro de penitencia pur
gandus est igne purgatorio qui
distulit fructum conversionis
post Et committetur plus mere
hic si per penitenciam et non le
uem per arduam si vis euadere
purgatorij ignem propter quod
inquit ideo Intende quali
tate et quantitate penitencie que
debet purgatorio equipollere
ideo propter grauitatem pene

Dicit wilhelmus in romali
sicut missa defunctorum non ca
nitur gloria quia non sunt in
ea pax non datur quia
pace non fruuntur ideo peti
mus requiem eternam dona eis
domine hec osculum datur per
ewangelium quia non sunt
in luce sed in tenebris ideo
petimus in missa et lux per
petua luceat eis Queritur est
ignis ille purgatorius corpora
lis vel spiritualis Respondent
doctores super iiij. senten. quod
ignis purgatorij est corporalis
Sed queritur quomodo tunc potest agere in
spiritum respondetur quod ille
ignis potest considerari dupliciter
Uno modo prout est res corporea
et sic non habet agere de natura
sua in spiritum Alio modo consi
deratur prout est instrumentum
divine iusticie vindicantis
hoc enim ordo divine iusticie ex
igit ut anima que habet ma
teriam huius igni congruentem
scilicet peccatum ardetur in eo sicut
sicut filum de stupa cito con
sumitur per ardorem ignis
sed aut pinguedine de sepo
vel de carne de quanto ping
uedo maior adheret tanto
tanto diutius durat in igne
Et sic de anima de quanto pec
catum maius et amplius de
scelere de tanto diutius durat
in purgatorij igne Sed queritur
quomodo anime exute tenentur a
a corporali igne respondit
magister iulianus Sicut spiritus vita
lis hominis tenetur in corpo
re non ergo post mortem tene
atur corporeo igne Et aug.
xxi. de civitate dei Sic anima
coniungitur corpori ut det ei
vitam spiritus illud spirituale
et hoc corporale Et anima
aggrauatur per corpus iuxta

Illud Sap. ix Corpus quod cor
rumpitur aggravat animam Et
sic iste ignis sic se habet quod spi
tus incorporeus per ei commu
ni Sed d. a. quo puniuntur
utrum per demones vel angelos
Respondit S. tho. sup iiii
Et puniuntur a divina iusticia
non a demonibus quorum victores
existerunt / neque ministeriis ange
lorum qui totiens suos non af
fligunt Sed tamen possibile est
ut eas ad loca penarum addu
cant sed divina iusticia eas pu
nit Q. d. utrum idem sit
locus purgatorii et inferni
Respondetur secundum S. tho. in
iiii locus purgatorii est du
plex scilicet secundum legem quem
et secundum dispensationem / primo
modo loquendo tunc locus pur
gatorii inferno est quietus
ut dicit sco. Et infernus
est in medio terre sicut cor in
medio animalis Et supra
infernum est purgatorium ge
nerale alterum aliqua sunt
loca privata secundum dispensationem
prout deus statuit Et quare
aliqui in locis privatis puni
untur sunt quatuor cause / pri
mo propter corporum celerem libe
rationem ut alii possint in
digenciam revelare Et le
gitur de piscatoribus apud
theobaldum cum prendentes
ceperunt unam magnam por
tionem glaciei cogitantes quod
videlicet episcopo pro refrigerio
pedum qui erat infirmus, et
oblata glacie posuit subtus
pedes et audivit vocem la
mentabilem interrogavit quid
esset / respondit anima xpi
ani et hic crucior igne pur
gatorii / respondit episcopus cur
hic deputaretur ei purga
torium / respondit quod speciali
gracia dei ut notificaret suum
defectum ut eos ciciius liberaret
Et sic episcopus sanatus legit tri
cesimum et finito eo dissolueba
tur glacies et liberabatur anima
Secundo propter nostram informa
tionem magistri sylo quere in
passionali de animabus Ter
cio propter corum leuem punitionem
ut Gregorius vidit quod aliqui
in umbra passe sunt Quarto
propter culpe perpetracionem ut
legitur quod presbiter quidam
balneum intrans invenit
ibi quendam sibi sedule servien
tem / cui semel apportavit
panem benedictum et dedit ei
Respondit ille pater illius
panis non indigeo sed orate
deum pro me hoc est michi
sume necessarium Cui sacer
dos quis es / respondit ille
ego sum anima cuiusdam defuncti
respondit sacerdos et quid
hic facis / respondit hic pec
caui ut in hoc loco pacior
purgatorium orate deum pro
me et disparuit cuius et
ille fecit et ultra non compa
ruit in signum quod liberata
fuit secundo scribitur ii machabe
orum. Sancta et salubris est
cogitatio pro defunctis exorare
Secundo nos debemus magnam
misericordiam mortuis propter
penalitatem comminationis
Comminatur enim nobis Salomon
pro. xxi Qui obturat
aures ad clamorem pauperis
clamabit et non exaudietur
Racio luc. vi Eadem mensu
ra qua mensi fueritis reme
cietur et vobis Et inquit
Beda indignus est omni suf
fragio qui defunctorum immemor
fuerit in hoc seculo Et plus
est pena consequetur Et
dicit haymo super apocalypsin. iusto

dei iudicio se subicit qui de
functorum immemor fuerit. Etiam
scribit Jacobus in canonica c. ii
Judicium sine misericordia fiet illi qui
non facit misericordiam. Exem
plum de quodam monacho qui o
biit pro quo fratres in suis vi
giliis psalteria legerunt post
hoc apparuit uni de fratribus
conquerens se esse in magna
pena petens subveniri
Cui frater respondit pro eo
multa fore facta. Cui ille
respondit omnia nichil pro
fuerunt quia alii receperunt
quibus tenebar quod negl
exeram et qui pro dedi eis
in vita meruerunt. Ecce
hunc non profuit qui negliges
fuit quia illis qui contempnunt
orare pro defunctis. Seneca Re
da prodigius est omni suffra
gio qui defunctorum immemor
fuerit in hoc seculo. Tertio
propter utilitatem consequetem
na sunt ambo. Omne quod
defunctis impenditur totum
ad salutem nostram restauratur
Et impletur id Ps. Ora
tio mea in sinu meo revertetur
Na omnes qui sunt in pur
gatorio certitudinaliter pervenient
ad regna celorum et sunt securi
et certi et licet adhuc
captivantur a in captivitate
tenentur. Ergo si donaveris
petrum et paulum in corpore viventi
bus ut si tu videres in carce
re vel [illegible] ignem iacere utique ex
traheres multo magis animabus
defunctorum intende. Si
videres terrenum regem detentum
ministrares ut evaderet ut postquam
veniret in regnum centu
plum rependeret tibi et sic a
nimabus ideo Giglar de
D. victue. Nunc r excep
te de purgatorio du assunt

celesti gaudio miro modo
interpellunt pro eis qui eis
subvenerunt in hoc seculo nam
deus nichil eis negat qui
sunt in celo. Ideo Augustinus in ser
mone ad fratres heremitas de
misericordia Fratres orate pro defunctis
ut dum fuerint in vita eterna
orent pro vobis. Secunda uti
litas quia per opus suffragii
nos merebimur nobis. Aug.
Certus sis ex nullum opus suf
fragii pro defunctis amittis si
illis non profuerit quia non
dum in illo statu sunt tibi at
meritum erit. Cuilla dicit S.
tho. in iiii. opus suffragii
pro alio factum dupliciter habet
effectum est comparatum pene
illius et meritorium vite et
ne nobis et hoc meritum
sit ex radice caritatis. Tercia
utilitas ut misericordiam post mor
tem consequamur. Unde mt
v. Beati misericordes quia
ipsi misericordiam consequentur. Un
de luc. vi. Eadem mensura qua
mensi fueritis. Ideo Aug.
Cupis quod ut tui misereatur
deus fac ut primo miserea
ris. Unde Aug. de cura agen
da pro mortuis, etiam quod non
non opistimea dicit illis
suffragia prosunt qui dum vi
vunt cooperantur ut prodesse
possint. Namque dicit Hen
ricus de Gassia et S. tho.
in iiii. Suffragia duplicatur
sunt. Uno modo in genere et ab
uli ecclesia et sic omnibus
prosunt equaliter ceteris pa
ribus hoc addo Cuilla vero
anima potuisset hoc magis
meruisse quam alia sibi si
fecisset forte quia multa opera
me et pietatis fecit a li
benter aliis subvenit alio
mo in speciali et sic magis

psint illi p quo fiut alias f
rustra essent spealia suffra
gia Et no attendatur pp̄o
situm / qui ponit similitudi
ne de candela que omnibus
lucet licet vni est ad hono
rem no est simile qua lu
men candele quicat se p
nature necessitate lumen
aut spuale p intencio
Qz d' tn̄ dicat jeo. Cu p C
animabus missa dic̄ michil
min9 qm̄ p vnaquaqz dice
retur accipitur 2c. respon
det S. tho. in iiii. dis. xlv
Duo creditores equalit' sunt
vide' vnu aureu sic cong
solus no tn̄ equalit' solui
sit duabus sic vni Et quod
tu ad dictu jeo' responde'
q̄ hoc intelligit' qntu ad
meritu facient' no aute'
qntu ad utilitate' eius p
quo fit ideo qui in hac vita
magis fuit viuus et defunc
tus misericors magis erit
communioru suffragiorum pti
ceps ideo ps. beatus qui
intelligit sup egenu et pau
pem in die mala libe̅a
Et thob. iiii. ffiducia mag
na erit cora sumo deo ele
mosina, qm̄ elemosina
liberat a morte et no sinit
animaz intrare i tenebras
Eccl. xxi Misericordia vni
cuiqz parat locu, sm̄ me
rita opm̄ suam sm̄ ambo
Sola elemosina est comes
defunctoru

Memento iudicij mei
sic erit et tuu mi
hi heri tibi hodie Eccl.
xxxviii In verbis
premissis duo innuitur, pmo
optabile desiderium in pur
gatorio degencium ibi me
mento iudicij mei, Sco sub
iungit formidabile exitium in
mundo viuentium ibi sic erit
et tuu / De pmo dicit me
mento iudicij mei, p quo
nota triplex ē iudiciu qd'
est in memoria habendu
pmu ante morte, 2m
i morte, 3m p9 morte
Pmu est iudiciu ante mor
tem de quo i Cor. xi Si
nosmetipsos iudicaremus
no utiqz iudicaremur / ha
betur eni de pe dis. in
hac auctoite, Deus non
iudicat bis in idipm .i.
quod ē in pnti iudicatu
De quo anacletus papa
vi. q. i Si oia Si omnia
congrue essent iudicata di
uina iudicia no haberent
locu ideo ps Beati qui cus
todiunt iudiciu et faciunt ius
ticiam Naum i No con
surget duplex tribulacio.
hoc fecit Job xxxi Si .i.
no totempsi iudiciu subire
cu suo .i. hoc 9 cu corpa
mes Et hoc ē iudiciu pme
quod docet aug9 in li° de
pnia Ascendat homo tri
bunal mentis sue et accu
set se ante conspctm iudic
sit racio iudex consciā teste
timor carnifex, Ideo ipa
Non remanet a iudicio con
dempnanda quod fuit hic
in pnia purgatu / De hoc
iudicio clamat anima in pur
gatorio memento iudicij mei
s. penitencie Et pniam p
eis face' debem9 qua ipi
neglexerut Vna ipi in
purgatorio sut membra ec
clesie et reficiuntur p hanc
bona operacionis nre / Dicit
eni S. tho. i iiii. dis. xlv
Duo sut que faciunt suffra
gia ecclesie vale dignitas

et necessitas Vna iusticia
dei considerat dignitatem
quia digne sunt quia in ca
ritate decesserunt / et hoc non
est in dampnatis quia isti
meruerunt illi non ut eis
prodesset s. proquid eis fieret
Et vna dei considerat neces
sitatem et hec est magna
in hys qui sunt in purgato
rio / et hoc non prodest hys
in celo quia non indigent
et sic liberatur / quia sicut sol
uit frater meus debitum meum
ego absolutus sum Exem
plum de duobus fratribus ciui
tatis roma vnus grauiter
peccauit Accepta penitencia in
curia rediens infirmabatur
et tristabatur quod non imple
uisset penitenciam / promisit al
ter penitenciam tenere pro eo
quod et fecit / primo anno
apparuit ei in 2a parte albus
in 2o albior in 3o vero
anno apparuit in toto albis
simus gracias ei agens
Secundum iudicium quod est
memorandum est in morte
ipsa mors / quia per sentenciam
suam iudicis est afflicta
omni carni / De quo Eccl.
xli. O mors bonum est
iudicium tuum homini indigenti
et qui minoratur viribus
defectu etatis Et subdit hoc
iudicium a deo omni carni Con
dictum erat Gen. ii. in qua
cumque hora comederitis mor
te moriemini Ad hoc iudi
cium citamur per egritudines
diuersas / deo Eccl. xviii ante
iudicium para iusticiam
quod docet apostolus ad Gal.
vi Dum tempus habemus
operemur bonum / Videmus
enim cum homo citatur ad
iudicium ipse cogitat quo

iustificari poterit Et sic nos
facere debemus cum citamur ad
iudicium mortis per egritudines
De quo Bern. quid facies
nunquid cum mundo manebis
nunquam pactum cum morte fecisti
absit Sed attendamus hoc
propheta (?) se. li. Egredimini de
medio babilonis ut vnusquis
que saluat animam suam .i. de
mundana conuersacione Vnde
hugo de claustro anime ffuge
luge attende desprecia ffu
ge mundum quia vanitas / lu
ge peccatum quia iniquitas / at
tende carnem quia fragilis
est / desprecare deum quia mi
serabilis est A ipse inmortalis
est Sed dicitur mors iudi
cium quia equat omnes in
dicet yosue. xxiii. Ecce
egrediar viam vniuerse carnis
Ps. quis est homo qui viuit
et non videbit mortem / Hebr.
xi Statutum est omni homini
semel mori Eccl. ii Moritur
doctus pariter et indoctus
Bern. Mors inopie non mi
seretur diuicias et potestates non
feretur non moribus nec e
tati parcet Eccl. xli Omnia
que de terra sunt in terram reuer
tentur Tercio mors dicitur iu
dicium quia homo talis
qualis in morte inuenitur
xxv. dis. Qualis Qualis
quis hic egreditur talis
in iudicio presentatur Eccl.
xi Si ceciderit lignum ad aus
trum vel ad aquilonem ubi ce
ciderit ibi manebit / hoc iu
dicium quottidie expectamus
Aug. Vita nostra nichil a
liud est nisi cursus ad mor
tem Bern. Mors ubique
te expectat si prudens es
ubique expecta eam ut dum
venerit te paratum inueniat

Et talis fuit Gen. d. Ante
senectute cogitaui ut bene vi
uerem ut in senectute bene mo
rerer ideo Eccl. xiiij Ante
obitu para iusticia Et tal
fuit iuuenis quida nobil
progenitus sui patris qui re
ligione intrauit de quo pr
multu doluit et comminatus
est q monasteriu et monachos
combureret nisi filiu redderent
Sed filius ascendit equu et
venit ad patre obsecrantem
ut reuerteret et succederet
patri in hereditate ut filius
patri Et filius inquit qda
periculosa consuetudo e in terra
tua pater quia habitu mo
nachalem suscepi Et pater
inquit ego amouebo ea
et filius inquit hec e con
suetudo qua video et timeo
q ita cito et tocius moritur
quisq iuuenis q senex.
Nam quo promittis futuru
heredem tuu cu no sim certus
q debeam plus viuere et
diucius q tu Nisi hanc co
suetudine amoueritis no
reuertar / pater videns q
no posset eu auertere quod
deus introduxit compunctus
est et cu filio habitu mona
chalem suscepit Ideo dicat
memento iudicij mei s. mor
tis Nota q talis memoria
est utilis ad multa · primo
valet ad humilitatem Aug
de verbis dni Agnoscat se
homo mortale et frangit
elacione Unde antiqui vo
lentes se humiliari ponebat
cinerem sup caput in me
moria mortis quia cineres
essent futuri Eccl. x Quid
superbis terra et cinis Na
pauo visis pennis superbit
et q totam caudam ostendit

s visis pedibus glaucis
deponit Sic homo visu
fine suo se humiliat Ciriaco di
cit Greg Despecti iace
ant in putredine qui plus
tumescebant in vanitate
Ideo consuetudo solebat esse
imperatorum ut dicit Johannes
patriarcha imperatores qui
electi erant tunc primo die
coronacionis venit latamus
ferens tres vel quatuor pe
tras diversorum colorum interro
gans de quo genere marmo
reorum velit sibi fieri mo
numentu Ideo Greg Qui
homini superbus et superbia tumidus
conceptus culpa nasci mi
seria viuere pena mori
angustia Et e exemplu
de lapide allexandri vt
Scdo valet ad mundi contemp
tibilitate Jero. Facile oia
contempnit qui se moriturum
nouerit Seneca omnia mu
di delectabilia diuicias po
tencias delicias / Primo di
uicias 1 ad thi vi Nil
intulimus in hunc mundu ne
c quid deportabimus Job. 1
Nudus egressus de utero
matris nudus reuertar illuc
Ps Relinquent alienis di
uicias suas Quid prodest si
habes centu mille florenos
et nullum recipies tecu Buch.
Mundus incorporabiles sibi
constituit ianitores nil
sinit deportare ambo nos
sunt homines bona que non
pt ferre secu / s sola elemo
sina e comes defunctorum Se
cundo potencias Eccl. x Rex
hodie e cras morietur. 1
Macha- xj. Rex ptolomeus
imposuit sibi dyadema et
tercia die mortuus e Ps
Que utilitas in sang meo

du descendo in corrupcione
Et sic impendit potenciam
per mortis memoriam. Dya
genes de quo refert Greg(orius)
2o. et Seneca Cum fuit
maximus mundi contemptor
ita quod tantum baculum et cyphum
cum ad fontes bibebat secum
portabat, cum autem vidisset
semel hominem manibus bi
bentem cyphum suum fregit
dicens, nesciebam quod natura
hoc michi concessit isto ca
rere amiculo Nolebat enim
in civitatibus habitare nec
domum possidere sed in deserto
quasi in quadam vegethe
i. doleo habitabat, eo quod
in estate semper fundum soli
opponebat in yeme vento
os ad solem volvebat ita
quod in estate umbram et in
yeme solem habebat Cum
autem allexander imperator
in venando transiret et
ad eum veniens et ante eum co
sistens umbram sibi faceret, dix
it ei. vellem quod michi non
aufferres quod michi dare
non potes Quod imperator
intelligens ad aliam partem
divertit dicens se mirari quod
non timeret eius potenciam Cui
ille respondit. potenciam tuam
non timeo, quia aut est pre
terita aut presens aut futura, que
preterita illa non est, futuram
tuam potenciam non timeo quia
dubia et incerta est Nec illam
presentem timeo quia modica
est et cito transitoria Cum autem
qui astabant in ipsum vellent
irruere precepit ne quis eum
tangeret quia homo dei erat
qui propter timorem potencie
veritatem non timebat Ter
tio delicias mundi contempnit
quia homo erit cibus vermium

quare delicate nutrit ita
corpus quod tacito erit cibus
vermium Job. xvii. putredi
ni dixi pater meus es mater
mea et soror mea vermibus
Ecc(lesiastici) x. Cum morietur homo
hereditabit serpentes bestias
et vermes Facit ergo ra
tionalis homo quod facit
bestia brutalis scilicet
cauda i. mortis memoria ex
pellat muscas i. cogitaciones
immundas Greg(orius) in mor(alibus)
Cum carnis desideriis inhe
reat quid aliud facit quam quod
vermes amat Ideo omnes
gulosi ut porci se ingurgi
tantes sunt cibi vermium Greg(orius)
Quid enim sit carnis substan
cia testatur sepulchra Et
nichil ita ad domandum eius
desideria valet quam ut quis
que hoc quod vivum diligit quale
sit mortuum penset Et sic
vilescunt omnia mundi delec
tabilia Aug(ustinus) in li(bro) exhorta
cionum Nil sic revocat sic a
peccato sicut mortis frequens me
ditacio Et Quarto valet ad
elemosinarum largitatem Ut
patet in allexandro ut cog
novit quod moreretur di
visit partem pueris suis Et
sic memoria mortis facit
condere testamentum et elemo
sinam dare cum enim homo cog
noscit se consumere seu
non posse vivere Et me
lius est dare in vita quam
post mortem, sic una can
dela plus lucet ante fa
ciem quam tres post tergum
et sic elemosina melior est
in vita quam post mortem, quia
in vita habet racionem mere
ndi et liberandi post mortem
vero solum liberandi, eo quod
post mortem non restat meritum

ideo bonum est q homo ordi-
nat in vita et condit testa-
mentum Ut dixit lucia matri
da dum vivis et dum tua sunt
Tercio valet ad prime ospa-
statem ut patet de ezechia
iiii. reg. xx. Et ysa. xx
xxxviii. Cum audivit q de-
beret mori dicente propheta
ysaia Dispone domui tue
morieris incepit flere Et
similiter rex ninive Jone
iii audita comminacione ione
indutus est sacco Et homo
quanto morti propinquius de tan-
to de penitencia et bonis
operibus sollicitior Stultus
viator si non festinat quando
vidit noctem appropinquare et
pontem elevari et adhuc lon-
ge est ab hospicio Greg.
valde sollicitat se de bono
ope qui frequenter cogitat
de ultimo fine Ut patet
in exemplo in libro de do-
no timoris Cum quidam
miles flagiciosus nullam
penitenciam iniunctam a pa-
pa allexandro vellet suscipere
Dedit ei anulum suum q pro
penitencia portaret tali con-
dicione q quando anulum inspi-
ceret de morte sua cogita-
ret Et cum pluribus diebus
fecisset rediens ad papam
dixit q paratus esset ad
qualemcumque et quantamcumque
penitenciam faciendam
Quarto 2° subiungitur for-
midabile exitum de hoc
mundo dicendum ibi ut erit
et tunc Cor. i. singulariter in
certitudinaliter sic breviter
primo ut singulariter Ps.
Singulariter sum ego donec
transeam Via nullus aliorum
secum vadit Gal. vi
Unusquisque onus suum portabit
Ezech. xviii. Non porta-
bit filius iniquitatem patris
et cetera sed anima que pec-
caverit ipsa morietur Va-
dens ad sanctum iacobum querit
sibi socium ibi nullus nisi de-
us et angeli eius ideo
placa eum per humilitate que
per superbiam offendisti placa
per elemosinam que offen-
disti per avariciam Ex quo nullus
amicorum tecum vadit tunc
propter nullius amiciciam debes
negligere tuam salutem Se-
cundo sic incertitudinaliter Ecclesiastes ix
Nescit homo finem suum Ecc. t
xxv. Vigilate quia nescitis
diem neque horam Aug. de
cura agenda pro mortuis
Nescis qua hora venit vigi-
la et semper te paratum invenire
et Aug. Ro. l. omnibus
latet ultimus dies ut ob-
servetur omnes dies Tercio
sic breviter subdit michi
heri tibi hodie Unde dicit
Greg. Cum penite-
ti veniam promisit diem
crastinum non promisit Ysa.
xxx. Subito dum non spe-
rat veniet contricio eius
Ecc. xiiii Memento q mors
non tardat Ecclesiastes v.
Cum dixerint pax et secu-
ritas veniet repentinus in-
teritus Exemplum de iuve-
ne supra in sermone ar. lo. in
Cum invitatus fueris ideo
Ecclesiastes ix Quodcumque potest ma-
nus operari instanter fac quia
post ipsi mortuum aliqui non
fecerit ideo conqueritur
Memento iudicii mei
Sic tuum iudicium post mortem
Bern. in meditacionibus
Statim presentabor ante dis-
trictum iudicem de omnibus
operibus redditurus racione

et dicetur ecce homo et opera
eius Jac. v. Judex ante ia-
nuam assistat. ii Cor. v.
Omnes stabimus ante tribu-
nal xpi. vnusquisque recipiet
put gessit. Aug. Nullu
malu inpunitu. Aug.
xxv. dis. Qui in alud se-
culum aliud seculu distu-
lerit fructum conuersionis prius
purgabitur igne purgatorio.
Et illa pena ignis erit tan-
to grauior quanto culpa gros-
sior. Deut. xxv. Pro
mensura delicti plagarum
erit modus. i Cor. iij.
Ipse saluus erit quasi per ig-
nem s. purgatorij. Quia
vniuscuiusque opus quale sit
ignis probabit. Et sic habes
ab apostolo quod purgatorium sit
quod est contra aliquos here-
ticos negantes purgatorium
dicentes non esse orandum pro
animabus. Hec heresis sur-
rexit post obitum beati Jero.
sic scribit Cirillus ad Aug.
Qui apte testabatur con-
tra eos. Ut patet in sermone oreg.
ubi incipiuntur vigilie. Ideo
ii Macha. xii. Sancta et
salubris est cogitacio pro de-
functis exorare. Propter misera-
bilem penam. Aug. Ignis
purgatorij durior erit quam
quidquam in seculo excogitari
poterit. Idem. Grauior erit
ignis purgatorij quamdiu potest
oculus claudi quam omnis pe-
na quam sustinuit Laurencius
in craticula. Ideo. Attende
quantitatem et qualitatem pe-
nitencie que ignem purgatorij
debeat equipollere. Eccl. vii.
De negligencia tua purga
te cum paucis. Estimas quod
sancti fatui fuerint quod ita
arduam et grauem vitam hic
duxerunt. De pe. dis. vii.
§ ult. Licet sancti innu-
merabilia passi sint tormen-
ta nunquam talis pena in-
uenta est. Et subdit ibidem.
Studeat unusquisque hic vitam
suam emendare ut post
mortem non oporteat eum
penam tollerare. Ideo indig-
nus est post mortem recipere
suffragia qui non nouerit
se moriturum. Ysidorus in
exemplari. Est de racione salutis
nostre quottidie pro eis orare.
Eusebius. Qui in defunctis con-
solacionem negat ipse per se
a consolacione alienus erit.
Ideo. Quantam consolacionem de-
functis impenderimus tantam
vice versa recipiemus.

Diliges proximum tuum
sicut teipsum. Mat. xxii.
In verbis premissis
duo innuuntur. primo
dileccionis necessitas ibi diliges
quod notat preceptum auctoritate.
2o diligendi qualitas ibi
sicut teipsum. De primo dicit
Diliges proximum tuum, ecce pre-
cipit. Nota necessitas dilec-
cionis patet ex multis.
Primo ex scriptura expresse que
crebrius monet ad di-
leccionem ex scripturis. Leuit.
xix. Diliges proximum tuum.
Joh. xv. Hoc est preceptum
meum ut diligatis inuicem.
Et Luce. x. Et hic in proposito
adeo necessaria est huius
mandati observancia quod deus
seipsum diligi non reputet
si non et proximum diligamus.
Joh. iiii. Siquis diligit
deum et fratrem suum odit men-
dax est. Secundo quod fratres sui
bibliei in deo ita dilexit
nos ut omnes homines vult
saluos fieri. i Thim. ii. Et sic

nos omnibus debemus fauere
salutem quia deus misit fi-
lium suum pro omnibus Sic dicitur
Rom. viij. proprio filio suo non
pepercit deus sed pro nobis omnibus
Tertio necessitas huius precep-
ti patet ex natura quia to-
taliter sumus ad inuicem / De quo
Augustinus Voluit deus unicum
hominem formare a principio
a quo omnes homines proce-
derent ut tamquam fratres se
omnes homines amaret Et
sic non est factum in angelis
nec in brutis Nec solum fra-
tres sumus secundum humanitatem
sed etiam secundum spiritualem fraternitatem
De quo Augustinus Omnes fratres
sumus secundum quod homines quanto
magis secundum quod christiani sumus
et in fide christi Facior fra-
ternitatis spiritus unus est
pater deus una mater ec-
clesia Cuius fraternitas tanto
fortius stringit ad diligen-
dum quanto reuerencius deus
est noster pater quam homo et
quanto reuerencior mater ec-
clesia quam mater carnalis et
quanto hereditas celestis maior
quam temporalis Ideo ecclesia orat
in communi oremus pro fideli-
bus defunctis Non pro infi-
delibus quia scribitur Joh.
iij. Qui non credit iam iu-
dicatus est / Heb. xj.
Impossibile est sine fide pla-
cere deo Quia tales non sunt
spirituales fratres nostri in fide
Quarto patet natura ex
creatura Omnes enim creature
unius speciei diligunt se mu-
tuo Ecc. xiij. Omne animal
diligit sibi simile Et sic ho-
mines Dixi 2o sub-
iungitur diligendi qualitas
ibi sicut teipsum i. ad quod
teipsum scilicet hic ad gratiam et

ibi ad gloriam Nam di-
lectio proximi est via pro-
pria que ducit ad graciam et ad glo-
riam / De quo Ambrosius Sicut
sine via nullus peruenit quo
tendit sic nec sine dilectione
dei et proximi / Dixi ad
graciam et ad gloriam Sunt enim
plerique qui diligunt corpus
proximi ad presentem uolup-
tatem uel utilitatem et obliuis-
cuntur animam proximi dili-
gere ad futuram uitam eternam
Illa est animalis dilectio
Cor. ij. Animalis homo
non percipit ea que spiritus dei
sunt Sic tales non habent
respectum ad spiritum sed solum
ad corpus ne infirmaretur
ne turbaretur corporaliter
Nam anima hominis est dili-
genda sicut ymago regis e-
terni scilicet dei Nam sicut yma-
go diligitur propter illum cuius
est ymago et signum Sic
crucifixum diligimus propter
christum non quia lapis uel
lignum sed quia christum repre-
sentat Et sic debes diligere
animam proximi tui sicut yma-
ginem dei Quis enim fidelium
si uideret ymaginem beate
uirginis uel alicuius sancti in
igne et non eriperet uel contra-
heret / multomagis animam pro-
ximi que ad ymaginem
dei creata est Item debes
enim diligere animam proximi sicut
preciosum thesaurum pro quo christus
sanguinem dedit Unde Augustinus
Sicut deus omnem creaturam sic
anima omnem corpoream naturam
et dignitate precellit Ideo
Bernhardus Totus mundus res-
pectu unius anime precio es-
timari non potest Non enim pro
toto mundo christus animam
daret quam pro anima humana

dedit Ideo debem⁹ animam
proximi dilige̅ sic thesauru̅
preciosu̅ no̅ solu̅ in vita s
eciam in morte / prou. xvii.
Omni tpe diligit qui ami
cus est Ideo proximam debet
se inuice̅ dilige̅ sicut men
bra vni⁹ corporis vna mot
tu adhuc sunt menbra ec
clesie qui in gra̅ decesserut
Roma. xii. Unu̅⁹ enim inui
cem mebra vna nullu̅ me
bru̅ despicit aliud. et sic tu
nulla̅ animaz debes despice̅
Itm̅ quodlibet menbru̅ corporis
alti' pro possibilitate subuenit
nullu̅ menbru̅ sibi soli re
tinet officiu̅ Et sic nos non
solu̅ pro nobis orac̅ et nobis
ipis benefacc̅ s3 eciam pro
aliis / Ioh. iii. Qui ha
buerit substancia̅ huius mu̅
di et videlt fratre̅ suu̅ ne
cessitate paciete3 et clause
rit viscera sua ab eo quo ca
ritas patris manet in eo
Et sic tu es in pn̅ti seculo
indiuiis gre̅ ergo pohibe
dilectione̅ et proximo tuo im
ptire Eccl. vii. Mortuo no̅
prohibeas gracia̅ Sic fecerut
machabei / macha. v. Co
uenit ecclesia magna cogi
tare quid facerent fratribus
in tribulacione / Deut. xv
Precipio tibi ut aperias ma
nu̅ tua̅ fratri egeno et pau
peri Unde sic vis q deus
in necessitate tua tibi subue
niat et sic tu proximo debes
subuenire Luc. vi Eade̅
mensura̅ qua mensi fueritis
remecietur et vobis Ido.
Tanto viciniores erim⁹ e
terno gaudio quanto miseri
cordes fuerim⁹ sup defuncto
ru̅ suppliciis Itm̅ vnu̅ men
bru̅ reputat sibi fieri quod
alteri fit Unde si pes leditur
os loquitur tu me ledis
Et sic corp pena debet no
bis fore sicut ppia Greg.
Tanto dicitur quis esse p
feccior quanto pfectius sen
serit dolores alienos Ideo. Ro.
~~[illegible]~~ xii. Gaudete cum
gaudentibus flete cum flentib⁹
~~[illegible]~~ /
Cor. xii. Cum gratulat' vnu̅
menbru̅ gaudet omnia si pa
titur vnu̅ menbru̅ patiuntur
omnia Sed heu plerique sunt
nulla menas sinceras nec
habentes pro defunctis / De q̅
bus Beda indignus erit oi
suffragio qui defunctorum in
memor fuerit in hoc seculo
De his conqueruntur anime
defunctorum prout dicit Gwido
in sermone Conqueruntur aie
in purgatorio q no̅ fit me
cio de eis in hoc seculo ¶ No
ta anime conqueruntur in pur
gatorio sup multa gn̅a ho
minu̅ / Primo sup eos qui
bona eorum derelicta eis attra
hunt vel sibi usurpant Sed
heu sepe contingit ut qui mo
riendis famulantur et eos
temptant attrahunt eorum de
relicta quasi ppia vel ecia̅
hii quibus ad fideles manus
aliqua commissa sunt ad con
seruand ut dent heredibus
vel pro anime salute et tunc
sibi ipsis usurpat Tales pe
iores sunt ceteris furibus q̅a
tales duplex furtu̅ commit
tunt spoliando tam viuos q̅
mortuos Mortuos spoliat
ipse et consolacione qua ex
pectant / et heredes mortu
oru̅ spoliant substancia cum
qua consolarentur mortuos
elemosina̅ faciendo cum eis
et eos fidelius orarent pro eis

si aliqua eis fuissent derelicta
Et duplicant lacrimas orpha
norum et viduarum quia perdi
derunt parentes et spoliantur
bonis parentum / sed deus qui
est pater orphanorum et vi
duarum et iudex eorum non si
nit hoc inultum / De talibus
ysa. xxxiij. Ve qui predaris
nonne predaberis Ita quod dei
permissione tales aliquando plus
perdunt quam receperunt / Vel
deus quandoque eos feriat gra
uibus infirmitatibus ita
quod consumat in lecto infir
mitatis vel eos aliquando fla
gant temporali pena per quam per
ueniat ad eternam / et sicut
aliorum heredes priuauerunt
bonis suis sic et heredes e
orum spolientur Et implet
illud Ps. Fiant filii eius
orphani et uxor eius vidua
filii eius mendicent et eii
ciantur de habitationibus suis
Et si deus eis parcit et tempus
prolongat et prosperatur
et non restituent tunc thesau
rizant sibi iram in die ire.
Greg. Quanto misericordius
hic parcit tanto durius in
eternum feriat Secundi de
quibus conqueruntur sunt he
redes eorum qui ea que dere
liquerunt praue consumunt
et pro animabus modicum
uel nichil faciunt Super tales
conqueruntur querulose id
Job. xix. Miseremini mei
miseremini mei saltem vos
amici mei Nota tres gra
ues iniquitates ostendunt
eis / prima quia immiseri
cordes sunt non compacien
tes eorum exilio Ambr.
Indignum est illi deum esse pro
picium qui crudelis est in pro
ximum Et Jacobi ii Iudicium

sine misericordia fiet illi qui
non fecerit misericordiam
Secundo quia ingrati sunt
quia immemores beneficiis
eis impensis Non memores
quantos dolores labores et
curas cum eis habuerunt pa
rentes eos educando et cus
todiendo / si enim viuentibus tu
fuissent temporaliter parentes
abstraxissent propter deum et te
redimissent et tu obliuisce
ris eorum / De talibus Eccli.
iii. Quam male fame est qui
relinquit patrem maledictus
qui exasperat matrem Tales
sunt qui male expendunt
derelicta et augent penas
eorum Tercio ostendunt eis
infidelitatem quia posuerunt
fidem in eos et studiose la
borauerunt in vita confidentes
si relinqueret filiis compe
tente necessitate non opor
tet eos ita grauiter labora
re quod eo diligencius seruiret
deo et pro eis oraret Sed
implebitur in eis illud
Zach. iii. Dolebit nimis
accaron quam confusa est spes
eius Tercii de quibus con
queruntur fideles anime
sunt qui odiose litigant aut
disceptant pro derelictis
Multi sunt qui dum viuunt
habent paucos aut nullos
amicos sed cum moriuntur in
veniunt se amici. non quia
amicabiliter eis agunt quasi
uolentes bonum eorum sed quia
derelicta habere volunt / hinc
incipiunt rixe disceptacio
nes iuramenta / falsi testes
adducuntur criminantur mu
tuo detrahunt Quam mag
nus meror sit hoc esse a
nimabus defunctorum quod occa
sione bonorum que ita gra

inter acquisierunt et prepare
runt eis ad consolacionem perue
nire, quia valde dolent quod
deus aliquo peccato offenditur
quia ibi cognoscuntur vindic
tam viciorum. Sed dices quo
modo possunt scire quod si aliqui pro
eorum bonis certant. Respon
dit aug⁹ in libro de cura age
nda pro mortuis. Ex reuelacione
angelorum vel animarum de mun
do decedencium vel ex diuina
reuelacione, sicut cognoscunt
quid boni pro eis fit et a qui
bus. Quarti de quibus con
queruntur sunt qui noluerunt sol
uere debita. Nota quod duplici
bus debitis patiuntur cap
tiui in purgatorio pro debito
corporali et spirituali. Spiritualia
debita sunt peccata ait vi
dimitte nobis debita nostra
Corporalia sunt pecunia et res
Spiritualia debita id est soluuntur
penitencia que sunt peccata
Corporalia vero pecunia vel
alia re que iniuste detine
tur. Sic duplicem dilectionem
debemus eis exhibere, primo
soluendo debitum spirituale i.
penitenciam pro eis suscipe
re. Dicit enim magister henricus
de hassia in lectura sua super
Gen. Si viuens susciperet ex
caritate penitenciam quam
mortuus susceperat in extre
mis cum adhuc viueret et eam
perficeret pro eo, et si condigna
esset imposita a sacerdote
posset mortuus liberari a
pena et a culpa si non habet
alia, quia ipse iam est liber
et ille qui susceperat obligatur
Si autem habet alia venialia
vel oblita pro talibus solum
posset puniri Et sic stat a
liquem fore beatum pro quo
adhuc agitur penitencia

in hoc seculo. Sed diceres
esto quod viuens morientis pe
nitenciam suscepit et post
ea non satisfaciat numquid im
putabitur mortuo. Respon
detur quod non sed illi qui sus
cepit et neglexit. Ut patet
in exemplo de quodam fratre
cui hoc contigit quod suscepit
Post obitum apparuit cuidam
fratri dicens se in maximis
penis non pro propriis sed alienis
satisfaccionibus. Sed dices
ponamus quod fideliter inten
dit implere et eadem die cito
post illum moriatur pro quo
suscepit et sic perficere non
potuit, punietur ne ille qui
suscepit. Respondetur puto
quod non sed pocius credendum est
quod pius deus cum sic placet
caritas et misericordia ei
dixit ait v. Beati miseri
cordes quoniam misericordiam
consequentur. Non solum re
mittit penam ei quam pro alio
debet pati quam ex caritate
et misericordia super se suscepit
sed singularem retribucionem
et specialem contricionem ei con
cedat pro pietate. Secundo mo
do viuens penitere pro mor
tuo si contritus fuit et desi
derauit confessionem et peni
tenciam et siquis sciret illa
peccata de quibus fuisset con
tritus licet non confessus et
confiteretur et penitenciam
assumeret. Ut legitur in le
genda aurea fuit quedam
mulier cui vir moriens
misit magnas diuicias sed
illa hoc prodigando cum ama
toribus consumpsit, cum
autem senuisset et deformis
et depauperata facta fuisset
ab amatoribus fuit dere
licta de quo cepit contristari

Cui dyabolus apparuit di-
cens / non contristeris fili
ut te docebo et dabo tibi di-
uicias et amaberis ut prius .
Cui respondit tunc commisit
ei quatuor / primo quod in
domo sua permitteret luxuria-
ri familie et quicumque vel-
let Secundum quod pauperes de
die deberet hospitare et de
nocte expellere Tercium cum
veniret ad ecclesiam debet
fabulari et alios in oratione
et predicatione impedire .
Quartum quod nequaquam debe-
ret confiteri nec hec alicui
reuelare / Hec omnia misera
fecit ad tempus / Post hec in-
firmata hortabatur a filio
ad confitendum et ad sacramen-
ta percipienda Cui respondit
gratis est perdita sum / sed cum
filius instaret pro causa re-
uelanda illa noluit sibi di-
cere Ille supplicans ei cum
lacrimis quod tamdiu quo-
usque ei omnia patefecit Ille
consolans eam et obhortans
quod nequaquam deberet despe-
rare quia dominus ihesus ita gra-
uiter passus est pro peccato-
ribus quod maior est dei mi-
sericordia quam omnis vestra
miseria . quod solum confidet
et speret in deum et confite-
retur in spe venie Et illa
nimis tarde est / respondit
ille non penitens quod tamen
confiteretur et vellet pro
ea penitere Ex hoc ipso est
ipsa consolata et iussit eum
ire pro sacerdote / et dum fi-
lius iret pro confessore dya-
bolus ei ita horribiliter
apparuit quod pre terrore mo-
reretur antequam sacerdos
veniret / tunc filius con-
fessus est pro ea et suscepit
septennem penitenciam et eam
strenue et devote compleuit
Post septem annos apparuit
ei mater et retulit ei gra-
tes de penitencia suscepta et
facta Est tamen differencia
inter primam et secundam pe-
nitenciam et confessionem
Unde in prima qui confessus
est et totaliter absolutus
est ab hys ad que extendit
se penitencia iniuncta pro al-
terum implenda Sed non
sit absolutus est a pena
licet per contricionem a culpa
qui non est sacramentaliter
confessus sed alius pro eo
Tamen oportet eum pati in
purgatorio quousque imple-
tur penitencia seu satisfactio
in pena Secundo modo per vi-
uentes penitere pro mortuis
in generali etiam dum nesciunt
que quod et quanta peccata
fuerunt defuncti Unde vi-
ui possunt orare ieiunare e-
lemosinas dare et pietatis
opera exercere tali intencione
ut sit ad honorem dei et ad
satisfactionem pro delictis de-
functorum ut a penis libere-
tur Et hoc modo nos omnes
debemus ieiunare ad libe-
racionem defunctorum / et si
non possimus integras peni-
tencias pro eis portare saltem
aliquid faciamus Gal. vi.
Alter alterius onera portate
Rom. q. v. penitencie pe-
nitencie viuorum sunt auxilia
mortuorum Secundum debitum
corporale Roma. xiii. Red-
dite omnibus debita cui tri-
butum tributum cui vecti-
gal Si igitur bene vis
facere defunctis animis redde
debitum ante testamentum
Debita non sunt sua sed aliena

bona. modo de alienis bonis non debet fieri elemosina Ecc. iiii Ex substancia tua fac elemosinam / Prouer. iii. Honora dominum de tua substancia, xxxiiii q. v. ymolantis ymolantis ex iniquo huius maculata est oblacio Et Ecclesiastici Ecc. xxxiiii. Ubi subditur Qui offert sacrificium de substancia pauperis quasi qui victimat in conspectu patris filium / ideo melius est quod restituatur quam per alia opera non potest iuuari nec absolui sine debitorum solucione Legitur in apiario Ex quidam miles mortuus apparuit cuidam suorum seruorum gerens pondus babatorum flamantium dicens. Dic domine tue uxori mee ut soluat huic fabro debitum nominans fabrum / ecce propter babata michi facta et non soluta gerere me oportet babata flammancia quousque persoluentur Quod illa audiens accessit fabrum querens de debito viri defuncti, respondit tenetur michi vna marca ego eum eum sepius ammonui tandem tedio affectus dimisi debita et michi mortuus est / post ipsa soluit inmediate, et tunc post hoc vir apparuit uxori in longa veste bene ligatus inferius veste et superius ait uxori solue me attinge vestem in fine et trahe de me quod ipsa et fecit Et ille gratulans ait iam solutus sum, gracias ago tibi quia soluisti debita Multa fuerunt per eo facta sed non profuerunt sine solucione debitorum ¶ Quinti

de quibus conqueruntur sunt qui non dant quod legauerunt augustinus xiii q. v. Ultima ultima uoluntas hominis morientis omnibus modis est adimplenda et tanto cicius quanto potest Exemplum parisius accidit Ex quidam studens moriturus commisit socio suo ut culcitram quam habuit vendere debet et precium pauperibus erogare Sed mortuo illo socius distulit hoc facere iacens per se in eadem culcitra, tunc apparuit ei in visione multum afflictus quasi iacens in lecto super nudas cordas Ad quod ille territus vendidit culcitram et dedit precium pauperibus Quo facto apparuit iterum defunctus quasi in lecto bene disposito suauiter requiescens Ex quo patet quod qui prolongat facere pro animabus sepe eorum penas procrastinat ideo Ecc. iiii. Cor inopis ne afflixeris ne protrahas datum angustianti Et prouer. iii. Ne dixeris amico tuo reuertere cras tibi statim dare possis Et fac iuxta id Ecc. ix. Quodcumque potest manus tua operari instanter fac quia non est opus nec racio nec sciencia nec sapiencia aput inferos, per que possent eripi Sed dicit bernhar. de ꝯ vit. Caritatis vestre opera sedant defunctorum supplicia

Nota materia de quinque sensibus Et primo de sensu visus

Visus est primus sensus
per quem cognoscimus corpus visibile
corporalis et duplex scilicet
incautus et cautus. Incau
tus generat distractionem cordis 2o causat
suspicionem hominis 3o dilectionem libi
dinis. Primo namque distrahit cor unde
quicquid oculus videt cor appetit et
eidem imprimit et violat. Unde dicitur cor
est quasi molendinum super quod si po
natur bonum frumentum conterit. Si aut
malum frumentum facit malam fari
nam. Dicit enim Albertus magnus oculus
ad superiorem partem gustus in famam intus
declarat et illud hominem esse vorace
et superbum atque vanam gloriam appe
tentem. Si aut sint declinati in
mites et implacabiles homo loquitur.
Bernardus probat quod visio incauta facit
distractionem cordis ita quod oratio de
votio et deo recollectio perditur 2o
generat visio vaga suspicionem unde
Albertus capitulo aut oculi predicti
et suspiciosi desunt Ita quicquid tales
videt sive sit in ecclesia sive in pla
teis videtur hominis sicut stantes
vel confabulantes quod male suspicantur
et temerarie iudicant. Cum tamen non pos
sint occulta eorum intentionem aliorum vide
seu secreta cognoscere. Augustinus Qualis
quis in alio putat quod in se sentit ergo si
ex tali visione aliud male iudicant
signum est quod ipsi met non sunt boni sicut
Albertus isti qui habent oculos parvos vel
de glaucos sine pudore sunt sine
fide seu fidelitate et sine iustitia
quod omnis patet de suspiciosis 3o incauta
visio trahit amorem carnalem secundum Albertum
dicentem Oculi vagi et moderati et ad
sinistram declinantes intemperata
ostendunt libidinis atque amoris carnales
Hic namque est causa quod visus incautus inc
entivus sensus corporalis sit ad delectationem li
bidinis et maxime propter octo que
sunt talia.

Primo	Inflammat ad veneria
2o	Creat secretarius
3o	Petat audaces
4to	Manet secretus
5to	Figit facilius
6to	Rapit extasis
7mo	Instat velociter
8ua	Cessat difficilius

Primo visus incautus ad libidinem pro
vocatus inflammat ad veneria licet enim vo
luptas venerea vigeat in omnibus sensibus
consistit tamen ad visum vehementer quia
visus de muliere rapit secretam eius fi
guram colorem gestum ornatum rubea
singula scilicet manus albas labia rubea
genas dentes oculos nasum et totius
corporis dispositionem quod quanto sunt pluri
tanto maioris amoris sunt incitativa
Et ideo Bernardus dicit certe nonnulli propter speciem
mulieris multi perierunt talis de speciem
incautus scilicet de multis locis sacre scripture
Genesis 6o dicit quod filii dei videntes fi
lias hominum quod essent pulchre uxores
quas elegerant acceperunt. Item Iudas
quam Thamar aspexit in bivio ex
arsit libidine et cum ea peccavit Genesis
38. Item senes quotidie Susannam in po
merio viderunt ambulare concu
piscentia exarserunt Danielis 13 2o
visus secretarios creat quia pluries co
piam sui obtinet pro thesauro de muliere visa
quam alii sensus quia sepius potest videre quam
tangi vel audiri. Et ita facilius so
latium de ea quaerimus et ipsius occultibus
potest haberi sicut potest videri et talis secre
taria est multum periculosa sicut apparuit
de malis senibus qui videbant eam
quotidie introeuntem. 3o petat
audaciam quam alii sensus. Ita quod ubi audet
multas mulieres videre quas nec
audet tangere nec cum eis communicare vel ad
loquendum seu adulandum appropinquare. Unde
Amon Scripture 2e decepit in amore
Thamar quam videbat speciosissimam
nec tamen audebat eam tangere nec de
turpitudine petere quia cum esset virgo dif
ficile videbatur ei ut quicquam contra eam
inhoneste ageret sicut clarius ex 2. Re
gum 13o. 4to manet secretus vel petat secre
tius quam alii sensus. Si aliquis loqueretur mu-

licet et tangeret eam facilius videretur et ma-
nifestum esset. Sed visus in tantum pec-
cat libidinose secretius. secretiusque so-
dixerunt senes susanne. Ecce hostia
pomerii clausa sunt et nemo videt
nos quia secrete et secretius peccamus.
Unde aliqui nec putant debere qui in femi-
nam figit oculum ab aliis se non videri
ad hoc faciat primum propter hoc quod multi sunt
tales qui se non videri credunt et in
securius de videndo excedunt quia con-
cupiscentia excecat eos sicut asinum
stolidum qui cum inter sentes caput
habet et lupum non videt non putat se
etiam videri a lupo quem timet sic
ypocrite. Sunt etiam sicut pueri in fatuitati-
bus ludo cadunt ad genua ut tremi-
nt in medio tibi caput abscondunt non
putant se videri ab aliis quos ipsi
non conspiciunt. Item multi cum disciplinate
nate mulieres intuentur non credunt
se videri cum tamen a circumstantibus cum
videntur. Non putabat ysaac se vi-
deri cum iocabatur cum uxore sua re-
becca. Sed hoc videbat abimelech
rex palestinorum per fenestram Genesis
26. Non estimabat ille iuvenis qui
ambulabat ad vesperam post terciam diem iuxta
domum meretricis que de palacio osculata
est putans se non videri a salomone.
Sed ecce tamen vidit salomon de fenestra
domus sue despiciens per cancellos
Proverbiorum 7. Cum vidisset et illa mulier de-
prehensa in adulterio que adducta est
ad Ihesum Johannis 8 putavit se videri
vel adulterium cum ea quod sunt visi et appre-
hensi. Tales dicuntur stirpes quia sepe vi-
dentur et non videntur ab aliis propter preceptum
tamen aspectum ad talem mulierem
vel virginem et preceptum quod deus videt
talia. Unde legitur in vitis patrum De
quodam sancto abbate qui cum vellet cum
quadam peccatrice peccare non tamen quia
peccare voluisset sed eam a via sua
mala revocare cum esset solus cum ea
dixit per eam. Ausculta diligenter ne
aliquis videat. Et post ea illa dixit
nemo deus omnia videt. Et dixit ei Non
solus deus sed omnes sancti omnia sunt nuda
oculis eius. Quarto visus facit peccare
dire facilius quam alii sensus quia
ceteri sensus non sunt facilius hec compedi-
tur ab extendere eam mulieres visus
vero non potest ita impediri quia comple-
tio aliorum sensuum ex facto alieno
dependet. Unde non potest quis tangere
mulierem vel loqui ad eam vel commede-
re seu commorari cum ea sine eius consensu.
Visus vero non sic dependet ex facto
alieno sed ex voluntate propria
et ipso. Sed tamen cum oculos levat nolen-
te vel volente muliere ipse eam videre
potest. Unde illud ysaias. Qui levat oculos
vestros et videre. Et ideo visus de muliere
peccat libencius quia non potest ita impe-
diri sicut alii sensus. Sexto pec-
cat ex eo suo quia liberius omnibus
civitatibus potest videre plurimos mulieres
et nobiles et innobiles coniugatas
viduas et virgines non autem potest sic
omnes tangere vel amare vel cum eis loqui et
ideo oculus est plures potest quam alios ipsos
peccare quia cum oculus quas tangit eius
visus. Unde libere per civitatem dis-
currentes ad videndum mulieres oculos
suos tamen de mirabilibus sunt peccatores
et implentur in eis id Trenorum. Oculus
meus depredatus est animam meam cunctis
filiabus urbis mee. Septimo visus est
velocius actus enim oculi est velocior
ceteris actibus sensuum quia secundum magistrum Ale-
xandrum de alia visio sit subito et in instanti sit
tota visio sine intervallo temporis perfecta
est. Et ideo amplius adiungit visus ad
momentum quod id ipso adiunctum dicit
tamen aut momento in ictu oculi. Ipsi Thore
sic et ideo actu suo velocissime peccat
et expedit sicut patet in iudith et holo-
ferne. Adque cum iudith pulcerrima
adducta fuisset intravisset ante faciem
eius statim captus est oculis suis holo-
fernes. Unde origenes. Aspectus
feminei subito et in transitu cecum
vulnerat et velut sagitta alicuius
oculum iactat. Octavo cessat difficilius
tamen quia de suo actu non habet fastidium tamen
quasi semper in presenti sed prius abstinendo
cum difficilius ab actu suo cessat visus
quia auditus aliquando fastidit et sic tamen
mulierem et alios sensus quibus delec-
tantur quam visus sicut patet quod dicitur capitulo primo

non saciatur oculus visu 20 quia alii sensus
non habent obiectum continue presens sicut od-
oratus auditus gustus et tactus sed visus
semper habet aliquid quod videat si velit
Et ideo quasi incessanter peccare potest ut ipse
dicit puer dici de luxuriosis oculis
impudicis 2 petri 20 habentes oculos
plenos adulterii et incessabiles delicti propter quod
per peccatum in mulieres per oculos committi-
tur multiplicatur et incessat Et ideo dicitur
Ecclesiastici 31 nequius oculo quid creatum est
propter quod sed tot peccata committat Et sic patet
primum debet igitur confiteri de visu
attentione illicito et vago dicendo O pec-
cavi in visu quia non capite inclinato
oculis depressis incessi aspiciendo terram
me esse factum de terra et in terram rever-
surum ad publicum non lucem [illegible] qui ocu-
los meos declinavi in terra dicens de
propheta esto in peccato Et heu in-
cessi erecto collo elevatis oculis et va-
gis de quo Job propheta hortatur dicens
Erecto collo currit adversus dominum
Job 15 Item peccavi quia non inspexi
celum ad dominum precans cum gemitu stando
nec ad eadem suspirio ad eternam
celestia desiderando eum david dicentem
Ad te levavi oculos meos qui in [illegible] Item
non inspexi miseriam et tribulationem pro-
ximi mei eum subveniendo ac compati-
endo [illegible] Job dicit [illegible] Si quid ha-
buerint subtrahimus modo videlicet [illegible]
fecit Item peccavi per dictum quia devotionem
non devote et humiliter diligenter [illegible]
vivissimum corpus christi vidi de eleva-
tione vel sacerdotis manibus [illegible] aucto-
ritate volendo meam videndo et circumspi-
ciendo alia et vilia et me impedientia sua
et ignorabam corpus dominicum elevatum
esse vel non obtinui intrare ecclesiam cum
elevatione [illegible] spectare vel vi-
dere corpus domini devote et velint
ad quod nos hortatur propheta dicens
Respice in faciem christi tui [illegible]
dicens psalmo 20 De eis qui [illegible]
a me [illegible] Item peccavi de visu quia
potius vidi vana et utilia mundana
quam sancta vel spiritualia quia distractionem [illegible]
dis [illegible] omnem devotionem destruxit

certe cor meum inquietaverunt non
deum videri ut propheta Averte oculos
meos ne videant vanitatem Item vidi
prosperitatem honores divitias orna-
menta clenodia proximi ex qua visi-
one in [illegible] cogitationes invi-
diose [illegible] vel displicentiam seu
alterius rei concupiscentiam quod est contra preceptum di-
vinum Non concupisces rem proximi tui
Exod 20 Item quod oculus meus [illegible] predicte
vidi vel aspexi personas [illegible] vel
signis ad alliciendum ad inhonesta-
tem [illegible] proximi [illegible] De eo
[illegible] per que venit scandalum [illegible]
Item vidi cum magna complacentia hasti-
ludia spectacula et [illegible] festivis
diebus propter que neglexi predicationes verbi
dei vel officium divinum vel missas quod
prohibitum est iure de consecratione dist. prima ubi
dicit missas [illegible] Si quis [illegible]
[illegible] dominicis diebus [illegible] ad specta-
cula et neglexerit missas audire ex-
communicetur Item videndo [illegible] ad maius
delectationem [illegible] circa quod
in tantum peccat sicut ipsi [illegible]
et quia ipsi dant occasionem [illegible] quia si
[illegible] non aspicerent tunc ipsi non
[illegible] unde est regula in iure Qui
dat occasionem dampni dampnum videtur
dedisse [illegible] de [illegible] Insuper fecerit
in hoc quia [illegible] dispendium [illegible]
salutis [illegible] ex quibus [illegible]
videt eas vel [illegible] Sic mical
vidit david [illegible] psalterium [illegible]
domini [illegible] deus punivit eam quia non est
ei natus filius usque ad diem mortis sue 2 Re-
gum 6 Et iudicat eos talis qualis quod est
contra dictum christi Nolite iudicare et non
iudicabimini luce 6 Item peccavi vi-
dendo et aspiciendo me ipsum faciem et
[illegible] vel [illegible] in speculo
vel in speculum steti per horam vel ultra
me ornando capillos vel [illegible]
ubi neglexi missas predicationes
et officium divinum [illegible] se-
cretum [illegible] et quia [illegible] debilem et in-
firmam [illegible] speculum [illegible] visibus
suis [illegible] et maculat [illegible]
[illegible] ex [illegible] visus [illegible]

ex concupiscere mestam. Sic mlto sup
ba in spiracl(o)s vnu(m) concupit ad p(e)ccand(u)
et concupit claritate a(n)i(m)e sue. Sicut
enim ysidorus d(icit) hystoria naturalibus q(uod) ti
gris e(st) a(n)i(m)al velox et nulla arte capi
p(otes)t nisi p(er) speculu(m) positu(m) in via qua di
noscit(ur) ambulare q(uia) e(st) a(n)i(m)al velocissimu(m)
aliunde pulcheru(m) coloribus varijs q(uod)
depictu(m) in speculo aspiciens ad pulchritudine(m)
attentissime et diligentissime contemplat(ur)
et ex gaudio de tali speculacione sui val
de delectat(ur) et sic mora facta capit(ur).
Sic pueri et ioculatores aut venatoribus capi(un)t(ur)
et laqueis retinet(ur). Sic p(ro)p(ter) tigrem mlt(us)
ipse mlto velox ad superbiam et ad pec
candu(m) capit(ur) et retinet(ur) a diabolo
p(ro)p(ter) tale in spectu(m) speculi et continuo O
p(ro)p(ter) peccatum videndo mulieres et anima(l)
las impudice in cantu bene ornatas
in placea chorea et ecclesia qua(m)
sepius visitaui p(ro)p(ter) mulieres quam qua(m)
p(ro)p(ter) deum et si fuissem ipse ipsa ad talem
ecclesiam non fuisse nequaq(uam) ecclesia(m)
ingressus fuissem. Hic consequens q(uod) mlto
3ᵉ videt(ur) ... { specialis figura
{ specialis pictura
{ specialis formatura
Primo vi(de)t(ur) mlto specialis figura et facie ad
faciem dulcendo corporalibus oculis eius
forma(m) et spe(cie)s elegantia(m) et susp(e)c(to)r(um)
lineame(n)tor(um) corporaliu(m). Et h(ic) vide 3ª
nis p(otes)t esse. Primo cu(m) moros(e) in
spicit(ur) et d(e) figura et pulchritudine
eius vide(t) et morat(ur). Et sic fiebat
illi de quibus dic(itu)r Judith x° et
erat in oculis eoru(m) stupor q(uonia)m am
mirabat(ur) pulchritudinem eius et di
cebat alt(er) ad alteru(m) Non est talis
mlr sup(er) t(er)ra(m) in aspectu et decore
2° videt(ur) cu(m) adiut(ur) d(e) spirit(u) cu(m) quis
ex visu actuali concupiscentia tangit(ur).
Sic vidit dauid mulierem et ex
h(oc) adulteriu(m) p(er)petrauit 2 Re(gum) xi.
Item sic videbant seniores susanna(m) dan
13 gaudentes ad actuale(m) peccare
cu(m) ea. 3° adiciendo in spirit(u) et vi
dens ad concupiscentia(m) consen(tiens) iuxta
illud Math 5°. Qui viderit
mulierem ad concupiscendu(m) eam etc.
Luxuria (?) ... vide mulier ad concupis

cendu(m) ea(m) sit peccatum mortale. Ad q(uest)io(n)em
questionem dicendum est s(e)c(un)d(u)m beatum aug(ustinu)m
de s(er)mone d(omi)ni 4 concupiscentie sunt 3 e
contingere primo modo suggestione na(m)
statim ex memoria vel visu vel auditu
aliquo delectabilium concupiscentiu(m)
suggerit(ur) nobis aliq(ua) concupia nalis
2° delectatione q(uia) p(ro)pugna d(e) concupiscentia
illa suggesta p(er) visu(m) vel auditu(m) ma
incipit p(ro)cuta et titillat aliq(ua)li delec
tacione optando illa delectabilia
h(oc) non dum est in deliberacione (con)firma
pecc(atum) sit a deo p(ro)hibitum in non
3° consensio q(uia) s(ecundu)m consenti(tur) et deliberat(ur)
talis talis concupiscentia vel sed oppo
rtunitate habita quantitatem etiam a deo
p(ro)hibita et ope completur. Primis 2 du
obus modis s(ecundu)m aug(ustinu)m concupiscentia
vel vide(t) pulchra(m) mulierem et mira
turdiur(?) d(e) eius pulchritudine ut
dictu(m) est p(ri)mo non est peccatum mo(r)
tale et tale concupiscentia non p(ro)hibi
b(itu)r sic exp(ositio). 3° aut qui videt ea(m)
ad concupiscendu(m) ea(m) et ea intencione
et h(oc) a(n)i(m)o deliberato atq(ue) ope et
oportunitate data ut ea(m) concupiscat
et si ope non completur vel viso contra
concupiscentia(m) est peccatum mortale h(oc) non
est, sibi tociens quociens. Unde aug(ustinus)
d(e) (con)fo(rmitate)(?) Oculus viri sit ie(iunium)(?) aliquam
feminam vel d(e) nulla figurat(ur) vel aspi
cit ab ipso appeti velle continuo
3° Qui vident mulieres de effigialis
pictura ut in tabula vel picte sunt
mulieres in muris obscene depicte
vel nude vel ornate videntur ad libi
dinem prouocanda. Si aliquis talem
picturam intuet(ur) et respicit delecta(tur)
consentiendo q(uia) talis mulier aspectu(m)
violatur est et ad turpia inclinatur
et inflammatur. Vide p(otes)t 3ᵉ ostendi
primo { sceptrum statuis
2° { speculum gestis
3° { fictorum dictis
Primo p(atet) p(er) Ezechielem 23 d(e) oliba
Jerusalem. Dicit(ur) q(uod) cu(m) vidit viros de
pictos depicte imagines caldeor(um)
expressos coloribus et vestibus insaniuit
sup(er) eos concupiscentia oculorum suor(um) et mi
sit nuncios ad eos in caldea etc.

venisset ad eam ad cubile pollueret
eam stuprio. Tercio quod vterum pic
turae fuit ei causa luxuriae 2o hoc
idem apparet ex quodam gestio sicut dicit
valerius quia ad aspectum ymaginum
nouarum hominum et bestiarum ad luxuriam
Ita ut videat ibidem eam quidam videt
vxorem vulcani in marmore nimis
decore sculptam ad ipsam libidinose
amplexum excitatus est. Sicut ut qui
dicit valerius equus eam equam de
pictam vidit hinnitum dedit. Et ca
nis videns figuram canis dedit la
tratum et taurus vidit vaccam pictam
ad coitum excitatus est. Et hoc idem 2o ho
idem appet ex septem dictis 2o vid augustini
2o de ciuitate dei ait de quodam iu
uene qui per ennuchum se gessit eundem
non esset in ciuitate hic virgine
quadam debuit custodire et cum vidit
sibi picturam in pariete quo ingenit dyana
filiam agenoris corrupisset et ostu
latam et amplexatam fuisset statim
tunc virginem illam uiolauit. Pro ilo
est ergo atque prioresque tales picturas p
curare depingere vestras ad libidinem
despicere. Et 4 scilicet modernis temporibus
quidem sunt circa lectos vel in sacris plateis
vel domibus secularium qui complacentur
humanis ymaginibus cum delectatione potius
quam ymagine corporis 2o videtur mihi
allectiue in ymaginali formatiua
hoc est visione ymaginaria et cogi
tatiua scilicet eam quis ymaginatur et co
gitat de mulieribus vel virorum dispositione et
formas et trahit motum de visione hic
hic complacentiam de ea talis visio mentem in
citat ad venerea et 3 ei causa procedit

a 1o. Ex re a
a 2o. Ex / rea corporali visione
a 3a. / rea demonis imagine
lubricam locutione

Primo namque procedit ex visione corporeo
cum mulierum presentia per visionem corp
te remanet de absentia de mente et
ymaginacione et mouet sepissime
sepius cogitacionem in spectare. Et talis
cogitatio vel ymaginatio mirabile
potius hic mouendi in humano corpore
vt dicit algazel de medicina sua. Tunc
nimirum venit de anima forte horribilis

quidem complexio corporis et prouenit ex eius
humectando sudoris. Cum vero venit de
anima forma verecundie complexio corporis
rubescit et ex eius facies rubescit. Cum
autem de anima venit forte despecta species
venerea fit de mente spermatio calo
vaporabilis mouens ventrem ita ut im
plicetur venae in strumentum coitus et ap
tetur ad illud hoc eam fuit de corpore a
tali visione et ymaginacione sic ex
emplificant ouidius de quodam qui quam
dam pulcherrimam lucreciam nomine respexit
nimis attente et deuote propter allectus
illius pulchritudine non potuit illius speciem
a mente expellere. Et formam absentis propter
receptam conspexit in corpore quottidie et in
credibile vexabatur amore. Cogitauit
sic alta fuit sic incessit erecto collo
sic capillos habuit hic vultus hic
illi oculi fuerunt hic color hic facies
hic decor eius erat. Sic namque ma
net forma mulieris vel viri absentis
de anima hec est vna experientia in morali
tate. Ideo forma mulieris interius procedit
sed subtilis non custoditur cogitatio in
immundicie ptrinque ad operacionem trahit. Et
augustinus de his confessus dicit quod per quales ima
gines ibant oculi mei et per tales ibat
cor meum. 2o vid si quis pudicam hu
mile intuetur hic complacentiam de eius pu
dicicia sed lasciua superba impudica
placet eius serciosa. 2o vid legitur ex
emplum de quodam milite qui cum ad
amasset quandam virginem tenerem in
quodam monasterio existentem propter eius
formam et ymaginem sue pulchritudinis
et perfectam propter virginis oculos pulcerri
mos in mente sua depressos. Cum autem
pluries ad cenobium venisset vouit
virgini dicens. O virgo dilectissima dili
go te super omnes mulieres totius mundi
nec quiescere valeo die ac nocte cum
non sis induta vel professa habeam te in
vxorem quia semper presentiam tuam habeo
in corde. Respondit illa. Tunc quid est
domine propter quod me sic diligis ait. O
sponsa mea propter formam totius corporis
et perfectam propter oculos tuos pulcrios
qui vulnerauerunt cor meum. Tunc ipsa
dixit O mi domine appetens paulisper

et quemadmodum ad vos quidem oculos
proprios sibi eruunt quos parvi velo vix
et duobus scutellis inclusos militi
ducenti obtulerunt. Et o mi domine ex
aspectus oculos quos dilexistis in
me. Ioseph autem meum non habebis sed
neque fecit secundum consilium salvatoris math.
¶ Si autem tamen secundum dulcissimi te exire
eum. Item visio mulierum ymaginaria
causatur ex prava demonis suggestione
nam demon mulierum absentium
formas duplicat ymaginacionem et
videre videtur et videre mentem perturbat
et hec ex miraculo albertus magnus libro
2 de mirabili scientia dei primo per im-
pediendi devotionem. Secundo per novarum spe-
cierum ostensionem primo per devotionem impe-
diendis. Unde libro de spiritu et anima. Angelus
tam boni quam mali operatur de fantas-
maticis et dormiendo et vigilan-
do demones apparendo in eatur
et incoare et formatum atque clari-
ficando specierum apud nos pertinent. Hoc probant
formas mulierum sic de sancto intellexisse
fecerunt. Unde gregorius narrat 2 dya-
logorum de sancto benedicto quod quadam
die feminam quandam quam aliquando vi-
derat cogitare de ea cepit et dya-
bolus in specie mulieris volitans
ante oculos eius animum accendit quod
etiam deserere heremum voluntate nata
cogitavit sed subito dei gratia ad se
reversus et spinis et urticis se volta-
vit et sic corporis dolore calorem
libidinis extinxit. Unde legitur de vitis
patrum de quodam fratre capto aspectu
fornicacionis qui ad quendam senem
rogavit ut pro eo orare dignaretur
quatinus dicta temptacio cessaret. Sed
cum senior frequenter orasset et ille se
liberatum non asseruit senex turbatus
quod eum dominus non exaudiret. Et nocte
eadem vidit illum iuvenem fratrem sedentem
et demones in diversis formis mulierum
eum deludentes et ipsum cum eis delec-
tari. Et agnovit senior quod eum contingit in
quandam quia non subiciebat nec ad oracionem
se convertebat ut tale temptationem
a se removebat. Mane senex iu-
veni dixit. Tua culpa est frater quia
eum delectaris de visione formarum

et de cogitationibus simplex est species for-
nicationis a te recede. Alienis ora-
tionibus sic in frater non proficit eum et
pollutio medicorum si non abstinet
a nocivis cibis secundum avicennam 2o
visibus ymaginaria mulierum in
notabus aliquando procurat demones
per nove specie ostensionem ad decipiendum
et ad videndum homines. Unde legitur eum
domino ad mulierem sicut vani
ad ipsam naturalem inclinationem et sic mi-
litaverit. Hec intentum sit per femi-
nam Ioseph in tentatus est Nabothi
curiis. Sampson vinculatus Salo-
mon infatuatus ut assumitur in canone
23 q. 4 et 32 q. 2. Unde quidam
delectatur probari mulieris dat locum
temptationi dyabolo per quod videt
omne eo cedere. Unde legitur de vitis patrum
Et allegat Hubertus se et glas aliquis
quod ad quendam fuisse nutritus in mo-
nasterio a iuventute demones ad nec
visisset ostenderunt ei formas christi
mulierum per visum de nocte quod ad prius
credidisset et sed cum eo ad seculum de-
scendisset ubique mulieres vidisset
dixit iterum prius. Hec ipse sunt quas
videbam de nocte in cella. Et miratus
est senex de demonum fraude. Sed cum
copiam mulierum non habent procurant
demones in sompnis mulierum visi-
ones. Et inde eam transformat se fo-
rmas mulierum et species specie succubi vo-
cantur ad homines illis ponens. Et etiam
transformat se in virorum formas
et sic pollutione mulieres et cognoscunt
eas ut legitur in libro de hystoria scolastica
super genesim 6. et quod demones incubi
genuerunt gygantes. Et Beda super
lucam ait. Quidam demones vo-
cantur incubi qui cognoscunt mulieres
in specie virorum. Et quidam succubi qui
se supponunt in specie feminarum forte
non luxuria tracti sed ut homines
illudant nec forte semen emittunt. Sed
alii dicunt incubi semen calidum et
ab alio receptum infundunt matrici et
sic generant. Et in velle b. thome in prima
parte q. 51 ar. 3 et in plu. 6 ii argumentum
Et etiam narrat Cesarius de sompnia collon-
diensi filia presbyteri sacerdotis demon
in orbis corrupit. Et quedam mulier incre-

ibili libidine per septem annos a quo dum
fuit vexata demone se semper conspexit militem
sibi apparentem. Que facta generali confessi-
one per beatum bernhardum est liberata ut
narratur in vita eius. Idem et cetera dicitur de uno
scolastico per demonem succubum illuso.
Et de alio iuvene de leodio. Ex quibus
omnibus apparet quod demon formis muli-
erum maxime utitur ad deceptionem scolarium
et ideo fugere deberent boni viri aspec-
tus feminarum ut laqueos demonum iuxta
consilium salomonis prover. 6. Ne concupi-
scas pulcritudinem eius ne capiaris
nutibus illius. 2o visio mulierum
... per lubricam locucionem ... probatur
scilicet quod licet illi qui loquuntur de mulie-
ribus primo habuerunt illas de
quibus loquuntur ... quod ea que sunt
de corde sunt earum que sunt de alia ... secundum
... parabolas. Et math. 12
Ex abundantia cordis os loquitur. Sed
illi qui actualiter de eis nil cogitaverunt
... eas viderunt aliquo ... cogitantibus
... concupivit. Et non visas ad concupis-
cendum ... concupivit ex col-
locucione lubrica de illis. Et scitur apo-
stolum j chor. 15 Corrumpunt bonos mo-
res colloquia mala seu prava ...
nota aspectum mulierum ab antiquis fuit
prohibitum quod ex 4or declaratur

1o / 2o / 3o / 4to scilicet:
- institucione gentilium
- proposito theologica
- tradicione ethica
- fictione poetica

Primo quidem ex sanctione et institucione
gentilium nam antiqui legislatores
et mundi sapientes omnem aspectum pro-
hibuerunt venereae voluptatis ... ex
3bus ad moralitatem aspectum invitantibus

1o / 2o / 3o scilicet:
- fabricis exposuerunt
- legibus prohibuerunt
- penis mulctaverunt

Primo antiqui mulierum aspectum libidi-
nosum fore illicitum fabricis exposuerunt
nam ut docet valerius de architectura
libro ... veneri extra civitatem sunt tem-
pla edificanda ...
et ... ambrosius ... venenda et
visione illicita sacrificium dee veneris
... celebrabant et sine dissolucione fe-
minarum civitatis. Non dicit Ne ex
aspectu matrone adolescentes et vi-
... ad illicitas voluptates

seu cogitaciones templa quamquam deberet
esse extra urbes ... loca ubi mulieres
non quererent. Civitatis enim non tantum
instituta ... sed magis ...
... in recessibus 3o
... constituentes et
... mulierum ... a civibus
sunt extirpanda. Secundo hoc legibus
prohibuerunt. Unde narrat valerius
quod spartana civitas idest lacedemonia
severissimis ligurgi legibus obtemperans
omnium suorum oculos ad contemplandas
mulieres alienas retraxit. Que-
rebat et mirabatur senes et rectores
non luxuria adulterium et amor alieni
... invenerunt ut audierunt
a sapientibus quod ex visione illicita omnia
voluptatis genera et gule et luxurie
et mundane leticie affluxisset. Ideo
strictissime prohibuerunt ... visu ...
... mulieres et viros in terram
inclinato capite et oculis depresso 3o
... penis mulctaverunt mulieres
enim se ornantes ad maritorum compla-
centiam puniebant se aliis ornantes ...
... Unde
dicit valerius quod indulgebat maritis
... et auro abundanti et purpu-
ra ... capilli cineribus rutilabat sed
nulli ... oculis
intuebantur. Et ... pudore custodiebant. Et sub-
dit valerius quod repudiaverunt uxores
si ... Nam quidam ...
uxorem suam repudiavit et dimisit eo
quod eam capite aperto oculis virorum
conspectam cognoverat ... inquit mea
... oculos quibus tuam formam
approbes ... formae ...
oculis videaris ... tua debes esse contenta
ex lege mariti tui ... hec ille 2o
... declaratur et prohibet ex proposito
theologica nam aspectum illicitum mulierum
prohibet spiritus sanctus in diversis locis Eccli
nono ne respicias mulierem mali-
volam ne incidas in laqueos eius 3o
... Averte faciem tuam a muliere com-
pta et non circumspicias speciem alie-
nam ... noli circumspicere in vicis
civitatis non enim saciatur oculus visu
... speciem mulieris ...
... fuit ... augustinus ...

ethic 32 q n nec solo affectu sed
aspectu et affectu qz appetit et appe
q f nec dicit sanm hec pudam s o
th d pu qt d pudici e d pu oc ad
videndu Et si in sibi etia tacite
lingua mutuo corde videat d pudica
ie fugit ipa castitas d' mach ic
3o hoc est declarat ex tradicione ethici
vid dt aristotiles 2o ethicorum 10o versus
Iz illud q senes plebis regne pa
trobat ad helenam hoc oz nos pati
ad delectacionem Et d erbg illorum dire
vox hac Sic enim abstractos ipsa
helena nimis pectoribus Iz dt ex
ponit albertus magnus Iz helena
grecorum pulcrima pulcritudine sua
theosecundum menelaum z paride seductus
illexit et ferit Quadragesi sapientes
plebis n ausi videre bellum ver
tentes eius secundum t obviacione Et
tho videbatur eorum fuit helena esse
fugienda ne considerata pulcritudine
eius et videntem alliceret et ligaret
animos eorum seu corda eorum vulne
raret Itm dicit ovidius q persena ca
put gorgonis et eius meretricis
pulchritudine accepta facie abscidit
eo q gorgon p pulcritudine sua
ligavit q transeuntes et conspicientes
fecit immobiles d amore eius et cor
da eorum vulneravit z ideo persena s
facie sua ad gorgone conuertisset
secundo albertus debemus facere ante
a delectatione et affectu n alterum
s concupiscentia volumus vincere contra
tho est patet ex poetica fictione
Declarat enim ovidius 3o metha
morphoseos fabula quanta q acthyon ve
nator plus ac canibus ad venandum
silua adyt ubi dyana dea silua
rum virgine se balneabat dum vidit
Et nuda vidit Ideo h visione d cerva
mutatus fuit quem canes cervum
esse videntes d secuti fuerunt et ip
dilaceraverunt Sic qui nimis cu
riose mulieres nudas conspiciunt
in balneis vel alias cervi fiunt
q ut cervi obstupescunt et cornua
superbie e capillorum ipsorum complacere
habent z pulmo tandem in quos s
no attendunt q canes infernales

tales dilacerant in suis diversis temptationibus
z cogitacionibus vnde plinius et hec
d proprietatibus q cervi tante simplicitatis
sunt ut omnes miret novitate et stu
peat donec equo vel alio audit ad
eos accedere ita d ipso conspiciunt q
homine inp se venientem et sa
gittis interfecte volente no atte
dunt Sic expressum in david patet
qui bersabee se lavante conspexit
z inde vulneratus fuit q homi
cidium z adulterium commisit 2 reg 11
Sic dyabolus vulnerat corda talium mu
lieres conspiciencium Quapropter ad tal
aspectum sit adeo periculosus et agenti
bus prohibitus ista modo super dicta
Item non ad custodiam oculorum sunt consi
nata

primum 2 m 3 m 4 tum	est sz	docimenta figura hortamenta na fundamenta scriptura nocumenta generica	

primum maxime e nota custodia o
culorum p quod hoc capitulo legitur commendare
quod patet in figuris vnde qua e contraria
int duo regna vel principes locum
q sunt d confinyo sz castra sunt maxime
tenenda seu custodienda Est aut co
tinua contraria int regnum dei ubi
est princeps xristus co et castrum est
cor Et regnum mundi cuius princeps
est huiusmodi q possessio seu dyabolus
Iuxta illud Ioh venit princeps mundi
huius et in me non hz quicquam Et
sunt ista regna e bellum continuum
in custodia cordibus iuxta Iob Mi
licia e vita hominis super terram Et oculi
sunt duo portas in castro corporis vel
cordis quas portas impugnat d'
versus delectacionibus ymaginibus
pulcris speciebus ad capiendum oculos
homi et ad conservacionem illicitis visibus
Nunc itaque dilegens porte claudende
z custodiende atque munienda q si mi
nimi fuerint potius aliquem castri
vel eius apperte fuerint ingrediuntur
castrum intrat capiunt omnes z capi
vel eorum mactant z nihil fiunt quos
repiunt Sic dyabolus nimium hoc
impugnat castrum ut z cordis
nostri diversis temptacionibus delecta
cionibus speciebus ymaginibus mulierum

atque virorum ad aspiciendum oculos ad vi-
dendum delectabiliter et illicite. Sic enim
porte, id est oculi, non bene custodiuntur, clau-
duntur atque cum diligentia nimia et co-
hibentur ad videndum illicite seu dampnose
vel si non conspicit sibi concedere volun-
tate allicit consensum percutit affectum et
mentem secum trahit. Tandem predicte
ratione Capellanus contra voluntatem
memoriam retrorsum aut passo et capit
alios ex stipendiariis, id est sensus, intus fecit
et omnia bona decepit. Unde propheta de se
metipso conqueritur: Oculus meus depredatus est animam meam, omnia
bona aut. Que omnia provenire poterat
si in primo fuisset custodia diligens
et clausura apposita. Unde proverbiorum 4° Cor-
dium ad custodiam suam. Sic domus
fenestre clauduntur, porte castri vel
civitatis ne nimia ingrediatur. Sic
thesaurus ne auferatur. Sic etiam visus
et oculi. Unde Alanus de planctu na-
ture metro suo: Ne te gulose stella vo-
raginis urgeat profunda nocte libidi-
nis effrenes oculos ne nimis in
probe venereas quia beatum opera predaque mo-
tumque afferat. Secundo docet cu-
stodire visum et oculos hortatur eos
videntque natura quia valet quam verum omnes sensus
visus est debilior quam eius vincit
attrahitur et facilius leditur. Nichil deci-
piti potest nec vestimentum vel similia dicunt
medici quod per quod aud... tertio sermo dicitur
quod quia natura oculi est creata ex humiditate
et indiget custodia propter suam debilitatem
et subtilitatem. Quare sibi custodia est
a natura tradita scilicet palpebre et membra quibus
custoditur et clauditur contra aliquid
dolori senserit. Et non aures non enim
habent custodiam qua claudantur sicut oculus. Unde
homo ex natura claudit oculum non ex volun-
tate scilicet quia timet aliquid nocivum oculo
provenire. Quare oculo custodia
est magis ex natura habenda. Unde
Philaretus in tractatu de naturis morborum
dicit oculus qui suscipit radios contractum et
tegit, infirmior in effectu quia
semper consistendum. Constitutus humidus
lentus in brevis febricitantibus est
morbosus. Sic oculus
non bene clausus et custoditus affecti-
bus carnalibus contractus debilitatur ...

lux ac quod non potest bene et limpide contem-
plari celestia. Contemplatio enim super-
norum est remedium contra mulierum aspectum
sicut ait mente sic valens innumerum
ampliatur, quod oculo volunt videri non potest
videre aliud. Ideo Ricardus ... sicut
in contemplatione super novum coniugatio
nectit licet a corporalibus affectibus esse li-
berum et Richardus in libro de contem-
platione: Nunquam affectio non ad desi-
derium eternorum perfecte attendit nec
intellectus in celestium contemplatione perfecte
attingit nisi tam ratio foris et co-
tinue repellat nec affectibus illicitis
contrectetur. Et ideo ut mens ab illecebris
abstrahatur Deum et eius precepta medi-
tari monet et tunc ab aliis supportatur
dicente Salomone Eccli 30: Que
precepit tibi Deus cogita illa semper. Unde
omnis homo fuerit cogitationes conmunicas
evadet. Item quod qui oculos cordis
ad Deum erigit et ad vana spectacula
claudit a vinculis et laqueis et oculorum
morbis tutus erit. Unde psalmus: Oculi mei
semper ad Dominum quia ipse evellet de laqueo pedes meos.
Ideo natura dedit clausuram oculo ut dicit
ante ut homo eo melius et cautius custo-
diat et claudat ne ledatur intus et ex-
terius. Tertio docet et monet visum
custodire diligenter nocumentum. Nota
quod aspectus mulierum et illicitus multi-

1° — impedit perfectionem
2° — attrahit affectionem
3° — scilicet — infert mentis mortem
4to — impedit cogitationem
5to — frangit fidei sponsorum
6to — inficit et deficit duas

Primo namque impedit perfectionem, nam ostendit ...
dit carnalia in eis que appetit carnalia
quare se ab hiis quam ea perficiunt ab-
strahit etiam in illecebris carnis co-
sentit. Unde Seneca de remediis fortuitorum
humane? ... oculi ad ultimum mo-
strat hominem ... necessarium ... pu-
dicitie et honestatis ... Et ideo perfecti
viri etiam mundanos aspectum dicunt
esse pueri et continentes. Et plures sic
fuerunt gentiles. Unde Valerius et Tullius
de officiis dicunt quod quidam philosophus forma et ingenio
preclari pulcerrimi ante eos transeuntis

laudaverunt et dixerunt o pulcrum
puerum video quam formosus est. Et dix
it ad illud aliquis prelatus. Non solum mag
ad puerum interius sed etiam oculos ab
illicito et libidinoso aspectu continere
esse debet. Si igitur ille prelatus ad aliud re
darguit quod puerum nimis attente aspex
it quid fecisset si mulierem vidisset
procul dubio eum multo plus concupivisset
multo magis hoc docet religiosos et
viros ecclesiasticos carere prefectos
Unde legitur in vitis patrum quod cum quidam
monachus vidisset in via quasdam
mulieres cum sociis et propter eas
viam divertit una illarum ei
dixit Si perfectus monachus fuisses a nobis
non divertisses quia nos tamen non respe
ximus quod possemus discernere utrum esses
mulier vel non. Devoti igitur viri
et spirituales debent oculos claudere
et non inspicere illicite formas mulie
rum. Unde Vincentius in speculo dicit
de Alberta arsenio quod cum quedam
nobilis ad eum videndum venisset et ip
sum in cella invenisset prostravit se ad pe
des eius prostravit quam cum vix
vultum elevaret eius dixit. Si fa
ciem meam videre vis vide illam pro
verecundiam faciem eius non vidit et
subiungit nescis quod per mulieres
seducuntur viri perfecti. Numquid fi
fiat tibi audisse opera mea. Et illa
nolo videre te sed rogo ora pro me.
Et illa inquit. Tu deum ora pro
me ut deleatur memoria tui de cor
de meo. Et notet quod attrahit
affectionem adeo ad dilectionem et affec
tionem mulieris. Hec enim experientia
docet sequitur in mulierem per oculos
cordis sequitur ad videndum in passioni
one sicut quod augustinus dicat de se in libro con
fessionum per quales et magnificos ibant
oculi mei per tales ibat et cor meum.
Unde forme qualitas quod solet virorum
affectum attrahere. Unde legitur in vitis
patrum. Et quidam abbas quemdam
a pueritia in heremo nutrivit et propter
[illegible] dixit. Et ad quasdam
mulieres formosas vidisset et

oculos in eas fixisset interrogavit
eum quid essent. Cui abbas. Sim
senes sunt fili mi. Sed quod ad mona
sterium redisset ille filius dixit ab
bati. Pater dico in via de anseribus
illis quod animus meus de amore earum
exardescit. Tunc abbas fecit amo
nuit ultra spectacula mulierum cave
rent dicens. Ita hic puer qui numquam
feminam viderat quam sola aspexit ea
in quantum [illegible] 3º no
tet quod in facie [illegible] motorum
[illegible] indicatur species ad animam que [illegible]
[illegible] ipsa [illegible] se
quis facile a tali specie [illegible]
Unde autem sapiens vult tale tri
bulatorem [illegible] quod numquam quiescit
Job glo super Job 13 Pepigi fedus
cum oculis meis ne [illegible] pro [illegible]
caute respiceret quod [illegible] amicam
quam [illegible] pulcram mulierem
cogitat quam feda sit qualia [illegible]
tes [illegible] subtilitate [illegible]
opaca penetrare [illegible] secundum ysidorum
In videndo quod formosas mulieres
lynceos oculos habeat ut quod fede
sunt intrinsecus cogitabit. Unde [illegible]
corpus mulierum aliud pulcrum in pulc
[illegible] sterquilinis. Unde autem [illegible]
possent sterquilinum videre. Et inter
alias pulcra es amica mea absque
eo quod intrinsecus latet. pulcra es
exterius sed feda intrinsecus. Unde boe
tius libro 3º prosa 8ª. Si [illegible]
lynceis oculis ait homines uterentur
ut eorum visus penetraret obstantia
nonne introspectis visceribus illud al
cibiadis sed mulierum illius superficie
pulcerrimum corpus turpissimum videretur
Igitur te pulcrum videri non tua na
tura sed oculorum spectantium reddit debi
litas. Secundo notet quod in [illegible]
dit [illegible] ut ait [illegible]
[illegible] visus [illegible]
ad [illegible] ostendat [illegible]
[illegible] a passionibus
[illegible] ab [illegible]
visus mulierum et aliarum rerum [illegible]

Si oculus tuus scandalizat te

trahit ab intellectu et quanquam generosi ho
mines passiones carnis sentiunt et ab
amore terreno subtrahuntur. Unde legitur
quod cum paris helenam duxisset philosophus
quidam ad eam videndam pergentes et eius
pulcritudinem videntes velatam a pue
ris. fugiamus. Quod cum naturaliter magis
noceat oculis videre rem valde albam
quam nigram sic magis nocet anime videre
mulierem pulcram quam fedam. Item quod aui
re sanitate tua a muliere corrupta
Unde agellius dicit de quodam democrito
philosophorum qui cum ditissimus esset omne
patrimonium suum relinquens ambu
lationibus profectus est. Item sibi oculos su
os ipse eruit ut aspectu mulierum
a bono sapientie et cognitionis stare non im
pediretur et ne vagationes cordis
haberet. Tertullianus etiam dicit quod
sibi oculos eruit quia mulieres sine con
cupiscentia aspicere non potuit eligens
magis vivere oculos eruendo quam eos
conservando. Math 22. Si oculus
tuus scandalizat te erue eum et proice
abs te. Quamvis non debeamus
ad literam intelligere non tamen et multum
concordat premisse sine Unde augustinus
Impudicus oculus impudici cordis
est nuncius 32 q 2 nec solum. Item dicit
confessionum Resiste seductionibus oculorum
ne implicentur pedes mei quibus in
gredior viam tuam deus meus et erige
ad te invisibiles oculos meos
et cetera. Nudus notandum quod as
pectus illicitus frangit fidei sponsionem
Corpus enim est quoddam castrum ut supra dictum
est a domino nobis commissum et sponsus est
positus ad ipsum et castrum eo quod ibi ca
strantur libido secundum ysidorum quod est ymago
oculi vero sunt fenestre et porte sunt
custodiende Ierusalem Ecce hostes domum meam
ingrediuntur et thesaurum quem portamus
in vasis fictilibus scilicet castitatem aufe
rat per portam visus demones intrent
Et sic bus vituoli dicitur quod dei
sunt et aspicere et destruunt ut volunt
superbos et superbus bono Inde illud
Intravit mors per fenestras meas
Hoc ergo qui oculos tanquam portas a domino
custodiendas ad mulieres illicite vi
dendum non claudit quid aliud facit
nisi quod inimicis dei castrum suum custodie
aperit et sic fidem domino suo frangit. Ideo Job
primo illud supra allegatum dixit pepigi
cum oculis meis fedus ne cogitarem
quidem de virgine scilicet male et subiungit
quam enim partem haberet in me deus desuper
quasi dicat Nonne sic deus amitteret quia non
me plus haberet. Job 31. Sextum
notandum est quod aspectus mulierum
illicitus inficit et infatuat animam Mulie
rem enim secundum avicennam in secretis mulierum
debilis et menstrua sepe speculum ma
culat propter venenosas corruptiones menstrui
Et cum mulier libidinose viro aspiciat
fumus libidinis eius ad oculos eius as
cendens aerem inficit et aer infectus
sic inficit oculos viri Et sic infectio
ad cor descendit et tali mulieri. Legitur
in legenda beati thome cantuariensis episcopi
quod fuit quedam domina de anglia varios ocu
los habere oblistinam et maiorem pul
critudinem affectabat ut sic inficeret
et volueraret ea sancta virorum Que post
hoc votum venenosum nudis pedibus se
pulcrum beati thome visitavit quod cum
in oratione prostrata iaceret surgens non
ducens se privatus extitit et penitentiam
ne sic inficiet. Item sicut
basiliscus visu suo animales valde acu
dit hominem cum inspiciat. Item legitur
quod quidam rex obsedit quandam civita
tem in cuius muris foramine quodam
habitabat basiliscus. Dum igitur sui milites
nobiles civitatem impugnarent mu
ros quod appropinquarent mox mortui
sunt non sagitta vel huius di quia sit
alios quibus sibi consiguit siccum omnia
et alii abierunt. Cumque rex tam ami
rareretur quod sic tam facilis infectio sit
non ab inimicis habuit quendam prudentem
tem philosophum qui dixit: mi rex puto
quod ex visu venenoso cuiusdam basili
sci sunt infecti. Et sic fuit. Sic ergo as
pectus mulieris igne vel veneno con
cupiscentie vel signorum mali amoris
conflatus animam vir tacite sic fiat. Unde eccli 22
Zforce mortuo mulieris decorem averte oculos
oculorum. Item dicitur fornicatio et forsis

nerario qr fortis uicerat viuus ipse pz
figurialiter in iudith 16 q holofer
nes fuit visu iudith captus et pz
ab ea capite truncatus e Qui dna
sui fauebat ioseph oculos s inicerat
in eum et e eius ardentis libidine
molestauit ut z gen 39 io cauendum
est ab aspectibus mulierum q z to z
oblatio gerat custodire visu sum
damentum spirituale Na aspectus in ani
mo est preceptorum transgressionis et
commissionis omni peccatorum ut z s eua q
in culice pomum aspexit tenta et respexissa
e precepta ex quo oia peccata exorta
sunt Gen 3o Item timuit abra
ham ne ex incauto aspectu homi
num aliquid fieret vo dixit sare v uxori
sue Si uiderint te egipcii occident
me et te conseruabunt quam cum viderent
egipcii q esset pulcherrima nunciaue
runt pharaoni et laudauerunt illam
apud illum Et sublata e mlr in
domum pharaonis propter quod pharao
et tota domus eius flagellati sunt
plagis maximis ut hec Item cum
vidisset sichem filius emor principe
terre 29 dinam adamauit eam rapuit
dormiuit cum ea propter quod interfectus
est ipse et emor et omnes masculi
ciuitatis gen 3 e Item iudic 16 Cum
sampson vidit mulierem de filiabus
philistiim accepit eam q eam ipse ea per
didit et causa mortis eius fuit sic z Re
11 Vidit dauid mulierem lauantem
se tulit eam et hec fuit causa ipsa ho
micidii et magne rei dm Cum
propter salomon eccli 9 q Ne respici
as maliuolam ne incidas in laqueos
illius hec et multa alia ex aspectu
incauto mulierum legimus euenisse
Et in multam dampna duxisse Et mo
derno tpe multa mala et pecca fiunt
q raro cessaret Caueat igitur mulier
tenerum aliquorum oculorum se co
locare ut ad oculos tradiret nec mu
tuo ut pygmenoque non cum qr non
licet sm gregorium videre quod non licet
concupisci Et studeat isto facto hoc
oculos auertere ab illiciis et eos ad

dominum gaudere et contemplari peccatorum
in aquilio deuote z humiliter d. pe
peccata in celum z eius re dni su
mus Qec 29 sic auditus
n Vnde restat dicere d 20 sensus
auditum p in formacione simpli
cium qualiter sit custodiendum Cuius sensus dif
fusis extendit quam olfactus et est a(el)
visus et nobilior ex disciplina et
doctrine capax Auditus igitur a mul
tis confunditur et multiplicatur e contra
p°) (musicorum delectacione
2°) (malorum collocucione
3° }de{ proximi detractione
3tio) (sui ipsius commendacione
4to) (turpium narracione
Quantum ergo ad primum est sciendum
q de quolibet istorum quod z esset faciendum
sermo si placeret ut Sic primo de
bona informatione ad illud Job
21 Tenent tympanum et citharam
et gaudent ad sonum organi Et ysa. 5
Cithara lira z tympanum z tybia
et vinum in conuiuiis vestris et opus
dni non respicitis Vnde legitur alex
andri pedagogus citharam eius co
fregit adiciens dicens Etati tue
iam regnare competit pudeat igitur in corpore
regimine luxurie voluptate deseruire
Item notandum q 3 e instrumenta mu
sice sm aug quibus cantant z audit
hic habet vita
p'm } { corporale
2m }est{ naturale
3m } { spirituale
In primo sunt dicenda genera musicalia
armonia cithara etc io 2m est musicale
vox omni homini qui sm Fulgencium na
turaliter est dulcior aliis et quo e nobilior
aliis auditus 3m e graciarum accio
deuocionis quibus tenentur grates speciale
bn artardi et nota esset q quilibet
sciret bn gestare quale audiret ta
lia musicalia Caueat igitur hic
maxime vt non sit audire laudare
talia sine peccato mortali dicendis sm
S. tho. Caueat Et q musicalia
faciunt duorum clericis ut plus actus
in organis et ecclesiasticis in ecclesia
et officio diuino Quo hec de clericis
q tal cantus ecclesie in usum e ut ad eo

pudorem provocat. Modo audiamus
de eis. Primo videamus quod dico quod sirenes
non mediocriter. Secundo quomodo non
est consentiendum, scilicet audire cantatrices
et cantus vel mulieres vel cantantes in or-
dinatum gaudium. Tertio, ceteros excitat ad
atque illicitum amorem est periculosum
et pravum. Quarto quia multa mala faciunt
in homine nam sua blanditia et dulcedine
homines primo

1o, 2o, 3o, 4to, 5to, 6to, 7mo — sic:
homines depauperat
famam denigrat
sensum enervat et effeminat
in inane gaudium excitat
motum carnis provocat
cor multum vulnerat
malos mores generat

Primo cantatrix mulier est sirena et
musica homines depauperat et inducit
pudorem temporalium rerum. Unde signum
fingebant a poetis 3es sirenes fuisse
ex parte virgines et ex parte
inferiori volucres et ungulas
habentes quarum una voce dulciter, alte-
ra altera tibia, tertia lira canebat que
nautas navigantes trahebant sub cuius
dulcedine in naufragium deducebant
ut dicit Ysidorus xi Ethimologiarum 4to ca°. Sed ista
cum dulciter canebant decipiebant quia homines
de navibus de mare faciebant quos deve-
nientes peccata necabant, omnes quia qui
eos audiebant predicta naufragia in-
currebant omnia bona que habebant perdebant
et sic tandem depauperabantur. Secundo
fingitur secundum Fulgentium eo quod vox et
cantus mulierum honorem attrahit
attractus eos adherere et laute expen-
dere facit pecuniis multis, pecuniam
et sic egestatem inducit et exponit
unde Ysidorus ubi supra dicit sirene que secundum
veritatem fuerunt meretrices que transeun-
tes deducebant ad egestatem et ideo
cum non fingitur volatiles quia
amatorum animos celeriter
penetrant habuerunt ungulas quibus
substancias et res temporales ab istis audi-
toribus ad se rapiunt et trahunt quod
figuratur in filio prodigo qui consumpsit sub-
stanciam suam vivendo luxuriose. Tertio sirena
mentem vulnerat et Ysidorus super ethi 4
ca° 10mo. Sirena etiam de armonia de-
lectatur et sibilo fistule et admiratur

et erectis auribus attendit. Et ideo
secundum arcem, dicendo de avibus: certe isto
modo venatur. Nam vix venatorem sen-
tiat et cervus de cantu delectatur et ipse
sequitur et interim aliquis eum ad venabu-
lo trahit vel sagittas impetit et occi-
dit. Sic revera diabolus facit qui cantu
mulierum attrahentium corda excitat
quo illectus vulneribus illiciti amoris
sauciatus cadit/ quod talis amor/ ut dicit
Ysidorus volat et vulnerat ut sagitta
penetrat secundum quod dicitur et dicit Papias vulne-
ret et clausum pectus sub pectore telum
et sic sicut auceps ponit ante catone
domesticam in cavea imprimis que
dulci sibilo alias aves adducit
et sic illaqueat et modo aptat. Sic re-
vera diabolus auceps doctissimus mu-
lierem cum dulci cantu(?) imprimis virum
bonum ordinat ut desuum catus per
mulierem eum trahat et sagittis illicite
copulacionis seu delectacionis caritas
vulnerat illaqueat et occidat secundum quod dicitur
1mo de virtute aut sapiens 4. Blan-
diciis labiorum iuvenem pertraxit quod
eum ut agnus lasciviens et ignarus fuit
nescit quod ad vincula trahetur donec
sagitta transfixit cor eius et velut
avis festinaret ad laqueum. 3o
enervat et effeminat. Nam cantus mu-
lierum sua suavitate intrat aures
emollit et illecebris animos trahit
et effeminat. Unde audivi de arte
musice: aliquem citharam tantum quod licet
Vere et hoc mirabile dictu, maximum quia
sic dicit Ysidorus 3o ethi 4 ca° nono
Cervus et musica et bestias et ser-
pentes et volucres atque delphinos
ad auditum sue modulacionis provocat
multo magis homo vox inducitur cuius
speciem facit quod simile gaudet simili et
perfecta voce mulieris et cantu vinci ad
quam natura inclinatus est. Et ideo dicit
ovidius 3o de arte puellas discere cantum
si cupiat trahere per se multitudinem
amantium. Et hoc probat per 3o hystorias
per orpheum qui suo cantu saxa mol-
livit et feras portavit per armoniam
delphinus de mari ad se salvatus

mouit Quia solius delphini a
musica mulcet et gaudet cantus
tibiarum Et ubicumque est symphonia
ibi congregantur Et per amphionem qui
muros erupisse suo carmine quando fuit
dicitur uti suo carmine ore uincibile et du-
rum gestans emolliuit Quando in
ane gaudium excitat naturalis cum musica
et musice simul earum cantus subtiliter
et ad specialiter factus est gaudii excitatiuus
Vnde aristoteles de pollicie omnium dicit Inmo
signum esse quod pueri cum mox fuerint
nati gaudent cantu propter musicam naturalem
sibi inditam Et propterea in pueritia uel in fan-
tia motu et gestu saltuoso harmo-
nia ostenditur et delectatur Quare
nutrices industriose modum cantandi
et motum quibus eas hic tristantur et
plorat ipsorum animos demulcent gestu
facientes et gaudere ita uerbis medio pu-
eri consolantur sed postea mamillarum
motu seu percussione brachiorum Et me-
lodia musicarum Et aristoteles in politi-
carum ait musicam esse delectabile
et secundum dicit et quia musica delectatio-
nalem propter quod omnibus etatibus et mo-
ribus usus est augustinus Et dicit beatus
augustinus Qui gaudet habet cum seculo
nullatenus poterit gaudere cum deo
in celis Confitearis ergo in quibus
peccasti Quando carnis motum pro-
uocat ergo secundum ex ea dicit quod cum cantus
mulierum ad gaudium incitat mox
ad illicitam delectationem venereorum un-
dique undique mulierem desponsatum peccatorum
et carnalia respondere pronat volup-
tati operam dat et laqueum in membris
dat et parat quo in perpetuam lugen-
dum uat secundum tractat ambrosius dexam
Que ipsa serpentem quem nequissimum
que dum cupiditati coeundi stimula-
tur murene querit copulam progreditur
et ad litus aque et in murena ac-
dit latitantem sibilo illum euocat et
ad amplexum prouocat Hunc mox
uocata adest Sed aduentus sperma ne-
quissimo uexat sed carnis stimulo quem
apostolus uocat angelum sathane
Hic cantibus et in secundis

ministris feminas euocat et despo-
sitis pulsibus eas attrahere laborat Qui
docet ouidius Si tibi uox canta si mol-
lia brachia salta Sexto cum ad
notam uariat Nam cantus magis uo-
calis et tonalis magnam uim habent
de immutatione cordis ut ait aristoteles secundo
polliticorum et decasmuti secundum canonem au-
dientes melodias unde ex cantu sui
melodia secundi thomi planctum ho-
mines efficiunt et contrahunt Ex
melodia quinti toni infatuum et
compassiuum Ex melodia tercii raptum
Vnde cum plures uideles choros
in cantu lacrimantes et flentes sic de
beato augustino libro suo confessionum quod flebat ube-
rime de ymnis et canticis suaue so-
nantis ecclesie uocibus uehementer af-
fectus alios compassiuos secundum legitur de
quodam rege cuidam quod cum pro tribu-
nali sedit cantores ante se ordinat
qui secundum tonum psallerent et sic eum
ad misericordiam flecterent ut iustitiam
misericordia temperet alios reatos
sic de septimo tono habet ut de clangore
forte tubarum de quibus ysidorus tercio ethimologiarum
capitulo quarto Ad oppositum tube gemitus pug-
nantes attendit et quanto fuit uehe-
mentior clangor tanto fit ad certamen
animus forcior Alius uero ex finctibus
fuit cantu mites sic i regum xvi habetur
de saul frenetico qui melius habuit
dauid cithara tangente Vnde cum ergo
bonorum et mulierum cantus fugere et
mentem uoleti carne dicendo illud
amos v Auffer a me tumultum
carminum tuorum et cantica lire tue non
audiam Septimo malos mores ge-
nerat nam cantatrices quando sunt me-
retrices et cantus eius et cantores le-
nones nam ex cantus dulcedine dat
se totum et uoluptati dedignantes
sed aliquos suo carmine Venerem
qui uotis amantum preminet
Lasciua mode suis ludit prefatum
iocosa scriptis anteponit et tanto uita
peiores quanto uoce meliores Nono
2 auditus expandens est a mulierum maliorum
collocatione et qualis hic expressit

d auditu tali ostendendum est Nam ser
mo mulieris est qui trahit ad capi
endas animas contra mulierem fallaci
dicitur prov. 1. per retivit eum sermonibus
suis Et est quasi gladius acutus
prov. 4. Per quo notandum quod colloquia
mulierum sex assimilantur ratione quorum
fugienda demonstratur Nam comparatur pro

primo / 2o / 3o / 4to / 5to / 6to — scilicet:
favo seducenti
igni incendenti
haste transfigenti
rethi involventi
telo ferienti

Primo assimilatur favo seducenti se
cundum prov. 5to favus distillans labia
meretricis novissima eius amara quasi
absinthium labia enim meretricis dicuntur
favus mellis propter dulcedinem et
suavitatem sermonis quod per suavita
tem verborum trahit ad illecebrosum
amorem Iuxta illud ovidii Dulcibus
est verbis mollis alendus amor et
dicuntur verba mulieris favus melli
ne dum propter suavitatem vocis verum etiam
propter compositionem sermonis favus enim compo
site et ornate componitur per cellulas
sic mulier verba composite et ornate lo
quitur verius Cant. prov. 16 favus
mellis verba composita que verba sapiunt
sibi dulcia in auditu et tandem de
capitur Unde ricardus cito transit quod
delectat et diu remanet quod cruciat
Un confirmatus primitias mellis se
quitur fellis luxuriosa locutio dulcia
proponit sed fellita concludit Vt ait
alanus in deplanctu nature metus ymo
per dulcedinem voluptatis sequitur amari
tudo penitentie et doloris Et dicuntur favo

primo / 2o / 3o — scilicet:
nativitati clarificante
figurali deverando
et spirituali sedando

In figura primi legitur I Reg. 14 quod
Jonathas propter hoc quod illicite contra precep
tum sui patris comedit mellis mo
dicum fuit in periculo mortis Unde
ait gustans gustavi paululum mell
et ecce ego morior Sic qui illicitis
fruitur alloquiis venereę voluptatis
est in periculo mortis eterne tropis Unde
sapiens 24 prov. Fili comedit
mel quia melius non est ei bonum sed nec

locutio dulcis mulierum Secundo
ho … appet nata declarando dicit quod
Theofrastus quod ursus mel nimium diligit
et per odorem mellis favum in arbori
bus sentit quam ascendit mel extra
hit et comedit Et de consuetudine eum
esuriit frequenter ad locum redit quod attendens
venator infra pedes arboris sudes et
clavos acutos undique transfigit an
te ramum malorum pondus ossa suspendit
quam ursus veniens ut mel comedit
pede malleum a se piciat sed rediens
malleus ipsum ad aures tangit quo in
dignatus fortius a se reicit qui de pe
tiosius rediens acrius ipsum feriens et
tamdiu contendit quousque ex frequenti
ictu caput quod debile est deficit et
cadens super palos propria stulticia se
occidit Sic eum voluptuosus quod ex oc
cupatione dicitur ursus talis odorem
mellis sequitur id est blandicias verborum
mulierum delectatur Et voluptate per
multos labores propter torrentem quem ut
mel ab eo respuitur Et scilicet huic malleus
divine minacionis quia Jer. 22o
Nonne verba mea quasi ignis et malleus
conterens petras Quem cum peccator
a se victus libidine piciat Iuxta illud
Pro picicasti retrorsum sermones me
os Et ad adulterii potione
tuam ponebas Sic malleus postea
fortius impingit et eternaliter occidit
Et 3o homo appetit spiritualis et prov. 21
Anima esuriens et malum amarum pro dul
ci sumet Colloquium igitur mulierum
est mel seducens instans seductivum
et deceptivum virorum Jo. Chrysostomus est
qualis delectatio est quis et seductus
per auditum et hinc gaudet vera Secundo
principali colloquium mulierum assimilatur
igni incendenti Iuxta illud ecclesiast
ici Nono Averte faciem tuam a mulie
re compta Et sequitur inferius collo
quium eius quasi ignis exardescit
ignis scilicet illicite amoris sine gelo
Ex tali colloquio exardescit ignis effec
tu quod facit concupiscentia mulieris ex
ardere In quo habemus in figura regis
ut fortitudinem gentis Iudaice sig
nificat cum felle meretricis ut venule

Quia adhuc isto igne succensa est diffi
cile potest extingui. Sed tota maris
aqua non potest talem ignem extinguere quia dicitur
Proverbiorum: virgo in flammam satiatur sanguine
terrae [illegible]. Item vetule et leo
nes excitant istud igne sicut folles
qui suis persuasionibus perducunt ut vo
luntati mulieris vir ut nuntiolo
quaerunt. Tertio simus ferit quatuor quasi
iaculis transfigenti. Nam Hugo contra
de claustro animae quod istis ictibus quatuor
generibus armorum scilicet

primo — Telis
secundo — hastis — propter — distantes
tertio — gladiis — aequaliter appropinquantes
prope stantes

Sic mulier eos suo [illegible] tribus
armis solet esse in [illegible] viriles. Quod
exemplificatur de uxore Putifari
Ioseph castus Genesis 28. Primo vti
telis id est oculorum nutibus quibus vulne
rat distantes. Unde dicit Hugo oculi
sunt prima adulterii tela. Hoc telo fuit
tactus Ioseph quia super iniecit uxor
domini sui oculos suos in Ioseph. Se
cundo vti hasta cum vicem aggredi
per verba lubrica et blanda. Unde dixit uxor
domini Ioseph dormi mecum. Tertio gla
dio impetit cum molli tactu traxit
de quo infra dicetur. Nec habentes
Ioseph viriliter restitit pro pudicitia
oculorum per munditiam cordis et per
munditiam corporis. Quarto assi
milatur rethi involventi mulierem
sub veste polita et deceptoria blan
da sicut se castam ostendit quod si vide
ret vitaret. Super illud Ecclesiastici
Nec nimis apparent etiam vitat
amicos. Et blandimento lenonis tra
hit ad laborem deceptionis sicut
ait sapiens Proverbiorum 29. Qui blandis
fictisque sermonibus loquitur amico re
the expandit pedibus eius. Sic mulie
rem [illegible] se diligere dicit castitatem
fingit multa promittit rethe volup
tatis luxuriosos sed ad interitum trahit
sicut sapiens exemplificat de me
retrice Proverbiorum 7 ubi dicit Ecce occurrit
ei noctis tenebris mulier ornatu
meretricio [illegible]

lata invenem et procaci vultu blan
diebatur: Victimas pro salute vovi de
novi hodie reddidi vota mea. Ideo
[illegible] in occursum tuum veni cupi
ens te videre. Et sequitur. Irretivit
eum multis sermonibus quibus ponit eum
in rethe deceptionis sicut pisces blande
intrant sagenas sed non possunt exire.
Sic de isto Ecclesiastes 7. Inveni mu
lierem amariorem morte, sagena vena
torum cor eius et vincula manus illius. Quinto
loquitur blanda mulier comparatur vaso
picti. Vasa [illegible] ore suo fo
uet [illegible] aborsa [illegible] formes [illegible]
[illegible] quasi fenestra [illegible] quam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Sic format lingua [illegible] protulit [illegible]
[illegible] ille. Hic versa mollitie est mu
lier lubrica et fraudata [illegible] nullos [illegible]
[illegible] fecit [illegible] culpabiles et [illegible]
formes. Hic [illegible] [illegible] ubi [illegible]
[illegible] [illegible] hominem de facili formatur
sathanae plenum [illegible] voluptatis.
Item propter [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]. Et [illegible]
[illegible] Sic mulier fons est voluptati
bus unde [illegible] 26. Sicut [illegible] ad fonte
aperit os suum et ab omni aqua [illegible]
bet sic mulier fatua [illegible] se [illegible] ex
ponit ut det [illegible] de fonte
voluptatis suae. Sexto assimilatur
telo ferenti. Sic enim telum sagitta
ad iaculum est penetrans acutum et subi
to vulnerat. Ita blanditiae mulieris sunt
penetrantes propter [illegible] loquutionis acuta
propter facilitatem [illegible] et vulne
rativa propter [illegible] delectationis.
3 Tertio videndum est quomodo auditus
[illegible] a primi detractione
sicut supra dictum est de [illegible] detrac
tione. Unde [illegible] [illegible]
audivi detrahere primo fama sua
[illegible] mala sua et defectus re
citare non [illegible] prima alios [illegible]
[illegible] ad dicendum talia [illegible] quadam
[illegible] bona vel honore suo [illegible]
Si laus vel honor de eo diceretur
displiceret in vituperium placuit
[illegible] Item [illegible] de eo [illegible] magis [illegible]

secreta publicani non resistebat
detractoribus nec compescuit et po
tius etc. Cum talibus dicit Salomon
ad detractoribus ne misceatis quia
subito veniet ira dei super eos
ut habetur. Hic sciendum quod omnis detractio sit
ad nocendum alias non esset detrac
tio si esset ad utilitatem et profectum
quia detractio dicitur quasi de alio tractio
scilicet id quod sibi committitur honoris vel huiusmodi
vitandum est ergo detractio non solum
lingua sed etiam auditu quia si audiens
non esset nec loquens esset. Sed nonne
qui loquitur alteri loquitur et si alter non
audit ipse audit. Ita quod detractio
non est sine auditione quadam proprie
non dicitur auditio nec detractio nisi
detractio alterius auditoris quia nullus alteri
detrahit apud semetipsum audiens
ergo detractioni multum est restringen
dus quia etiam necessario nimium refert au
ditum. 6. q. 1. Thomas. Sepi igitur
linguam tuam spinis ut Eccl. 28. Et
Bernardus detrahere aut detrahentem
audire quod eorum damnabilius sit
non facile dixerim. Unde beatus Augustinus
contra huiusmodi detractores scriptos in mensa
habebat: Quisquis amat dictis
absentum rodere vitam hanc mensam in
dignam noverit esse sibi quia non solum reus
est qui falsum de aliquo profert. Et is
qui aurem suam criminibus cito prebet.
11. q. 3. Non solum. Et Eccl. 7 ne appel
laveris susurro coram populo ne lingua
capiaris et confundaris. Glo: Detrac
tori. Dicitur susurro a vocis sono
secundum Ysidorum 10 ethi. quia su
surro non in facie alicuius sed in aure
loquitur de altero detrahendo. Iob
4°. Quasi furtive suscepit
auris mea venas susurri eius.
Queritur utrum audiens detractorem
vel detrahentem quis peccet semper
vel peccet utrum audiens detrahentem
peccet. Videtur quod non. Dicitur enim Eccl.
Non contradicas verbo veritatis ullo modo.
Sed quandoque aliquis detrahit dicendo
vera vitabilis generaliter est quod verum est. Et
Item aure nec lingua aliter aures habeas

ut alii detrahentes ad alios audias
detrahentes. Dicendum secundum b. Tho. alle
gantem apostolum ad Ro. p°. Digni sunt
morte non solum qui peccatum faciunt sed
etiam qui facientibus peccatum consentiunt. Quod
quidem contingit dupliciter. Uno modo directe
quando scilicet quis inducat vel peccatum placeat
sed propter aliquem timorem vitandum di
cendum ergo quod si quis detractorem
audiat absque resistentia videtur detrac
tori consentire unde fit particeps peccati
eius. Et si quidem inducat eum ad tra
hendum vel saltem placeat ei detractio
propter odium eius cui detrahitur non minus
peccat quam detrahens et quandoque magis.
Unde Bernardus: detrahere aut detrahentem
audire quid horum damnabilius sit non
facile dixerim. Si vero non placeat ei
peccatum sed ex timore vel negligentia etiam
verecundia quadam obmittat repellere detra
hentem peccat quidem sed multo minus
quam detrahens et plerumque veniale.
Quandoque etiam hoc potest esse peccatum mortale
vel propter hoc quod alicui ex officio incum
bit detrahentem corrigere vel propter ali
quod periculum consequens vel propter radicem
qua timor humanus quandoque potest esse
peccatum mortale. Ad argumentum ergo
dicendum quod non semper debet aliquis re
sistere detractori arguendo eum de
falsitate maxime si quis sciat verum
esse quod dicitur. Sed debet eum verbis redar
guere de hoc quod peccat fratri detrahendo.
2 Quarto auditus corrumpendus est a
sui ipsius commendatione de qua agitur
necesse est contra predictum peccatum auditus
quod tamen magis delectare audiunt meam
personam laudare commendare de pul
chritudine de fortitudine de sua divitiis
de progenie vel progenitorum laudare
deum meum de predicationibus. Primo
sciendum quod sui ipsius commendatio nulla
est quam adulatio. Adulatio autem non
permittit peccatorem a via sua ut dicit
Augustinus super ps. Cum laudatur
peccator in hoc est ira magna dei ut
desit correctio et assit adulatio.
Adulantium lingue alligant animas in
peccatis delectat enim ea facere

ca in quibus non solum mentiuntur et detra
hunt sed adulationi intendit. Gregorius super
illud Luce Ve vobis si benedixerint vobis homines etc.
Ypocrite pene est peccare sine scandalo nisi
non aliquo ymo quasi benefacta laudati
sunt. Seneca. Melius est a sapiente cor
ripi quam stultorum adulatione laudari
vel vituperari decipi ipsa. Ysa. iii°. popule
meus qui te beatum dicunt ipsi te de
cipiunt quia adulator blande loquitur
nec curat vana sed verba non valencia
sed placentia et decipit audientem. Unde Ie
ronimus (?) et deseritur in. iii°. ymo
nos adulatori presentis vitae. Legitur
vero cuidam adulanti res
pondit nil proficias adulator ut te
intelligam qui audiendo diligenter cu
stodit sicut fecit plus et. Quarto au
ditus peccandus est in turpium narracione
que consistit quando luxuriosis carnalibus
quibus audiendis corrumpuntur ut dicit
apostolus. Corrumpunt bonos mores
colloquia prava. Sed confitendum est pro
peccatum non fecisse de talibus au
dimi vana lubrica de mulieribus de
virginibus de actibus carnalibus de locu
tibus vel tali sine contra mensa quod pocius
audimi quam spiritualia seu edificatoria
non habetur vicium. Item. Ex habundancia
cordis os loquitur. Bernhardus. Si ad lu
bricum sermo quantum quanto dilectus astric
tior tanto loquacior diverit. Ex
tali auditu generantur multa mala
cordis distractio mala cogitacio
nocturna pollucio et aliorum scanda
lisacio. Item consistit in plasphemys
periurys maledictis et quietis et
contencionis quod pocius audimi quam lau
dem dei ad primum. Sicut non fecit
propheta. Audiam inquit quid loquatur
in me dominus deus. De quorum auditu
dicit peccator pro peccatum ymo permisi
talem dicere in domo mea a filys vel
familiam et potui impedire et non
feci. Item consistit in narracione diutur
be rumorum et secretorum auscultacione.
Item dicit eciam contra carnalibus actibus
licet eos eodem recordare et astringi dicitur
qui audiendo turpiloquium delectatur.

quam eum qui turpitudine operatur. Item
non confessio eius sed de auditu neglec
to circa verbum dei d.o pro peccatum quod
non libenter audimi correctiones supe
riorum nec correptionem bona doctrina seu
veritate contra sermonibus. De Augustinus. O oculus
egreis odiosa est lux quod purus est
amabilis. Non homines habent se ad au
diendum veritate sicut se habent ad recipiendum
benedictam aquam. Contra indignanter sacer
dos incipit eos aspergere aqua benedicta
totus populus applaudit et occurrit ei
deponunt capucia et inclinant capita
et manus elevant ut aquam benedictam
suscipiant. Et si sacerdos sit liberalior
de aqua sua et det eis habundanter
in facie statim se avertunt et fugiunt ut
se ab aqua defendunt. Isto modo con
tingit quando mittunt homines de veritate au
dienda multos homines tam divites quam
pauperes tunc audiunt et tale gaudent
et eum audire desiderant. Et si contingit
quod ad eos inclinat et dat eis abun
danter de aqua benedicta id est pungit eos
propter vicia eorum et tangit eos ad veritatem
statim in murmuracionem suam avertunt et
peccata sua defendunt. Veritatem audire no
lunt tamen verbum dei quod est prius audire
contra. Stultam magistram noluntque sapientiam.
Et ergo de quo apostolus. 2° ad Thimotheum 4°. a
veritate quidem auditum avertunt ad fabu
las aut gaudium. Confitendum est igitur d.
o pro peccatum quod verbum dei non libenter
audimi non frequentavi quomodo moreret
nec videbat ymo ad tedio contingere
in feruencione. De quo Augustinus et assump
contra canone I q. i. Interrogo vos fratres. Non
minus reus est qui verbum dei negli
genter audit quam ille qui corpus Christi
de eca cadere ex negligencia sua permiserit.
Unde illi non immundus est verbum dei quando
quis vero peccat et est fidem eius tussiam et
ne ex probatione non libet audire verbum dei
secundum Hugonem tamen pro ex... de illo qui
verbo predicante audivit in sua defunc
tione et obsequias causa suorum clausit
oculos et auris nolens audire oracio
nes. Ipse noluit me audire in predica
cionibus nec ego audiam nunc preces orationis

Item plures dies confiteor in quibus
non audivi missam presertim festivis
diebus de quo habetur in canone de con-
secratione dis. i. missas quod quilibet tenetur dominicis
diebus totam missam audire. Item contra
generalem legem in ecclesia non audivi
reverenter quod debent et studiose est au-
diendum ut de consecratione dis. i. apostolica
Item cum audivi nomen christi non
inclinavi cum apostolus dicat ad Phil.
2o In nomine domini ihesu omne genu flec-
tatur. Item audivi pulsare ave
maria non surrexi ad salutandum be-
atissimam virginem mariam. Item ob-
turavi aures ad clamores pauperum.
Contra salomon. Qui obturat au-
res suas contra pauperes clamabit
et ipse non exaudietur. Contra fortiatus
de omnibus sanctis materia numquam divinis
auribus preces eius innotescunt cum au-
res ad clamorem pauperum obsurdescit
Item augustinus contra faustum numquam me-
rentur audiri preces quorum au-
res ad clamorem pauperum obsurdescunt
Ad ostendendum est quod sit permissibilis item
pauperes clamare. Item notandum
de auditu verbi dei Richardus de sancto
victore. Auditus quippe verbi dei
prudentie est penitentie consolatio ac
dulcedo contradicentis intime. Item
augustinus de libro 83 questionum. Qui verbum
dei digne audit divinitatem et
humanitatem christi videt se suscipit
dignum ex perpetua felicitate se osten-
dit. Et multa bona sibi proveniunt
ex devota auditione verbi dei de ista
materia vide alibi sic. Hec audiendo igitur
verbum dei quadruplicata facies de oppo-
sito consideratur

Primo | cum | fidelitate | credere
Secundo | audire | sinceritate | vivere
Tertio | | assiduitate | adimplere dicitur
Quarto | | voluntate | perficere
| | sine impietate | resistere

Primo secundum audire verbum dei cum credu-
litate et fide. Sicut cum aaron verba domini
locutus fuisset ad populum credidit
omnis populus et proni adoraverunt
ut habetur Exod. 4. Item ad uetandum specialiter
qui audierunt verbum dei et

recepit ecclesia actuum 17. Item quod tres
audientes quod paulus et barnabas
predicabant gavisi sunt et crediderunt
actuum 13. Et igitur tu peccator verbum dei
audivisti et non credidisti verbo dei
de non credendo unde te vere sic predicatur vel sic
confiteri debes quod homo est non credere
deo. Contra hylarius. Qui corpus non
audierit cum fide predicare corpus au-
diet iudicio gravi prolatum. Item secundo
audire debet cum reverentia et devotione
cordis et gestus sicut eglon rex statim
surrexit de solio cum ayoth qui
dixit ei verbum dei habeo ad te o rex
maximam reverenciam exhibens verbo
dei Iudicum 3o. Contra philosophus de problematibus
homo enim non debet ut inclinato meo capite
acra illa quae a remotis attendit audi-
ant. Item vero est inclinato capite incli-
nato sanguis confluit de eo contrari-
tibus aurium concavitates aut au-
ricule a sanguine auditus signatur
Et tunc per inclinationem capitis humili-
tas et reverentia significatur tunc devotio
humilitatis quam devote audiunt. Item
helias docuit samuelem ut reverenter
disceret loqui domino quando audit sermonem
Regum 2o. Reverenter audiebat maria
magdalena sedens secus pedes domini
audiebat verbum illius ut habetur Luc. 10. Sic
quilibet homo audire debet verbum domini propter
multas rationes primo quia procedit ex
ore dei et de corde dei prius unde
psalmista Eructavit cor meum verbum bonum.
Item est sic corpus christi corporis et cetera ei quod
ad omnem reverentiam tractandum est. Contra
augustinus et ponitur 1 q. 1 Interrogo vos fratres
dicite mihi quid vobis plus videtur esse
verbum dei quam corpus christi. Si vultis
verum respondere hoc utique dicere debetis
quod non sit minus verbum dei quam corpus
christi. Et ideo quanta sollicitudine observamus
quando nobis ministratur corpus christi ut ad terra
cadentia guttamus ad tanta reveren-
tia verbum dei audiamus. Non enim
minus reus est ut ait quidam alius lacte
habens quamquam parte negligentie confiteri sicut re-
verentie negligentie de studiose frequenter per
bibit audiens verbum dei. Tertio audire

vm̄ nō sufficit n̄ ho adimpleat
ope id qd̄ audit ꝯ dixit pp̄ls moy
ſi oia uā q locutꝰ ē dnꝰ faciemꝰ
exod ſe ſcd̄m iob dixit dnō auditu
auris audiui te Et ꝓp̄ea ago
pn̄iaꝫ ī fauilla et cine ibidē 42
Vnd dnō ꝯfine ſmonis audite dixit
ihesus oīs qui audit uā mea et
facit ea ſilabit̄ uiro qui edificat
domū ſuā ſup̄ firmā petrā math
7. Vnd luce 11 btī qui audiūt v̄ dei
ⷮ custodiūt illud ſꝫ ope ꝯplendo
Et iacobi p̄o Estote factores v̄i
ⷮ nō auditores tm̄. ſic ig̃ ꝯfiteri
dēs o dne ⷮ p̄c peccaui ñā vigīti
annis ul 30 audiui vm̄ dei ſed nō
feci nec ope ī pleui Vnd eu
ſebiꝰ ꝯ quodā ſmōe Nil nō nic
cet quoī ꝯ audiēdo vm̄ dei niſi
qui audiunt ꝯtritꝰ obt̄pauit q̄ ſe
moni Et ſcptꝰ pitagoricꝰ hoc
ig̃ eq̄ m̄ utile ex pendis dm̄ vm̄
dei audire ⷮ iniciūd ſp̄ nō aut
memorie nō r̄condis Quarto
audire debet vm̄ dei cū volunta
te penitēdi nā auditꝰ v̄i dei
ꝯuītit peccatorē et ab errore ducit
ꝯ dixit dō 9 ſe 26. Noli ſubtra
here v̄m ſi forte audiat et ꝯuītat
Sic nā ꝑ fecerūt niniuite q̄n
Jonas p̄dicauit eis vm̄ dei ꝯme
quētbāt et egerūt pn̄iaꝫ vide hyſ
toriā Jone 3o Sic et eunuchꝰ
audiuit vm̄ dei a philippo ꝯuſus
ⷮ baptiſatꝰ ē actuū 8uo Si ig̃
o ppo tu feciſti ꝯfiteri debes d. o p̄c
peccaui audiui vm̄ dei vit̄ ſfeo
tentē ē nec tn̄ p̄niaꝫ egi Ꝗ̄o
viſitaui ſmonē ꝓpt̄ emēdā ꝑ mo
ꝓpt̄ curioſitatē ut de p̄ꝰ r̄dicatore
vl p̄dicatorē ꝯ ſmōe. Et p̄e ſic phu
riſei ibīd ul ſic nōnulli uadūt
ad forū nō ut aliquid emāt uel
vendāt ſꝫ ut uide loquā Vn p̄o
phemaū erūt. ſbi ſermone nequā
ꝯ quibꝰ ꝯquerit dnō ezech 33
Audiunt ſmones necobēt nō fa
ciūt eos ſꝫ ꝯ cātica oris ſui uertūt
illos Nono ē q̄ ꝓponās ꝯ epi

thimijs ꝯpitulātes obſtruē ꝑ ca
pitulo deponis nā ꝓpria et im
becillitate audit d. ho ipſo nō dicat
euenisse ꝯ attēdit eo tp̄e quo lag
nidꝰ actū auuisit audiēdi nō te
ꝯtingere et ſcēpit Sꝫ cū ꝑ lang
uidꝰ petiorē qūeu deſperare qui
m̄ petiō languestit quilꝫ petus auco
ale m̄ cecitꝰ ſꝫ et affectꝰ ꝯpitulo
ⷮ vocē dei ul vm̄ dei nō audiunt
aut diuīti audiūt nec ꝯuītē ſe nolunt
nec ꝑ p̄niaꝫ agunt nāt ꝓpt̄ue ſe
indicant ſubiectos Vn arcꝰ ꝯ
ꝓblē vocis audit ī meā ꝓ longa
latē q̄ loco ⁊ ſpatia ab eo tn̄ qui
dilectorē ſcēit audiā Sꝫ tūc ꝑ
miūc ꝯtritꝰ et p̄niā Sic ꝑ mōꝫ p̄di
cabil ꝯ meāꝫ ī diſto tp̄e qd̄ Bꝫ ee
tp̄ꝰ amarū ſe mat longiꝰ et ꝑ fectiꝰ
audire dꝫ a ſtatibꝰ dilectorē ī apertu
toribꝰ decemꝰ affectionibꝰ ut faciat
debitā p̄niaꝫ ꝯfeſſoꝫ ꝯtritꝰ et
ſatiſfactioꝫ Quarto dꝫ audire
vm̄ dei ſine reſiſtēciā Multi nāꝑ
ⷮ incorrigibiles nolunt ne audiat
ad q̄ tenet̄ ſic d. nolo audire
vm̄ dei ſi audierimꝰ ⷮ nō faciemꝰ
eſſet nobꝰ maiꝰ peccm̄ Et etiā opo
teret nos ꝯuīti ꝯ dixit moyſes dnō
filij iſrl̄ nō me audiūt Et quō au
diet me pharao Exod 4o Et de
talibꝰ nāꝑ dixit dnō ezech. domꝰ
iſrl̄ nolunt me audire q̄ domꝰ
exaſꝑans ē ibidē 30 Sic iudei ob
turauerūt aures ſuas ut nō au
dirent ſtephanū et audientes diſſe
cabāt cordibꝰ ſuis actꝰ 7 mo ſꝫ
ꝯo nolo te reū m̄ hijs dc̄ p̄c
peccaui | Nono eſt ꝯ ſolū
me ſme ī pn̄iā petitā ſuā d. q̄ au
ditꝰ corpāl incipit et dicēcium q̄oꝫ
quedā mōꝫ ꝑ ſꝫ ex ꝯformitate
valida ſic ſpualit auditꝰ aīe ex
infirmitate ꝓprium nō delectat̄
ullā correctiā audiē ſic ī infirmi
nō pn̄t bn̄ pati molānā Ꝗ̄o ex
leſione capitꝫ ſeu dolor ſic nō pt̄
audire vm̄ dei ex leſione ꝓpria ⁊
aīe ꝯ ꝯ volūtā 30 ex aurium oppilatē

seu obscuratione. Sicut quedam obscu
rat per obstinationem et obdurationem verbi
dei aures ne verba cor et intus
mediat. 3° ex sensibili seu excel
lentia rei audibilis aliquando magnitu
dinem sicut vel tube sonitu aliquando auditus
debilitatur sicut ab excellentiis impe
ditur et strepitu undarum. 4° ex
medio conplentibus nulla sonus n
quod vox ab inmersis aquis vel sub
aquis percipitur seu sentitur. Quidam
cum aquis se infundi habent statim
qui diu sub aquis fuerit nulla
vocem percipiunt nullumque sonum per
hoc intelligitur quod nulla vox verbi dei ab
immersis sub aquis deliciarum a modo
percipitur vel auditur et est signum eterne
reprobationis. Non enim hii sunt ex deo Joh.
8. Qui est ex deo verba dei audit.
Unde hugo de sancto victore. Evidentis
simum signum est mortis eterne verbum dei
vere contempserit audire predicationes
sacre. Magnum exemplum legitur de
quodam qui semper contempserat verbum dei
spreverat que audire nec voluit. In die
suo moriens sic in nuptiis et ornamentis
nobis tenuit fixus altari extraxit
manus de cruce et obturavit au
res et sic noluit nec audire co
met eum audiat nec vos oratores
pro eo. Et ideo libenter audire debemus
verbum dei quia per ipsum adheremus domino
deo. Unde ps. Michi adherere deo
bonum est ponere in domino deo meo spem
meam. Non enim debemus adherere cre
aturis ut dicit philippus cancellarius
parisiensis super psalterium super 10
vo. mihi adherere deo.

Primo
2° | non debemus adherere | carni
3° | | mundo
| | dyabolo

Primo namque adherere carni non est
bonum quia hoc est pabulum apponere
igni. Unde prov. 6. Numquid potest homo
abscondere ignem in sinu suo ut vestis
eius non ardeat aut ambulare super
prunas ut non comburantur plante eius.
Sic qui ingreditur ad uxorem proximi
sui non erit mundus cum tetigerit eam.
Unde dicitur super prov. dicta. Et quedam
religiosus moriens ad vellet eum
qui infirmaretur. Tolle inquit paleam
adhuc vivit igniculus. Quidam mu
nus cessit sedere ad mulierem et collo
quia habet ad ipsos. Et tales assimilan
tur miserabili homini sedenti in foco qui
diu non tacet sibi comburit pellem sua.
Unde eccli. 9. Colloquium illius quasi
ignis exardescit cum aliena mu
liere non sedeas omnino nec accubes
ad eam super cubitum et ne alterceris
ad illa in vino ne forte declinet
cor tuum in illam. Unde prudens sed est quorumdam
religiosorum qui per gratiam ad mulieres
que multum colloquuntur sic facere dicuntur
illi quibus est ad thy. 3° habentes
speciem ut ex hiis qui penetrant do
mos et captivas ducunt mulierculas
pon. po. de hiis dicitur ibidem 2° prophana
et inaniloquia devita multum enim
proficiunt ad impietatem et sermo eorum
quasi cancer serpit. Adherere etiam
carni nichil aliud est quam lutum tangere vel
picem et inquinari ab eo. Unde eccli. 13.
Qui tangit picem coinquinabitur
ab ea et ideo longe recedendum est
non accedendum vel adherendum. Unde 1. chor.
6. Effugite fornicationem. Secundo ad
herere mundo non est bonum quia bona tempora
lia sunt quasi viscus et gluten quibus
penne contemplationis et spiritualium in
viscantur et volare non possunt. Unde cum
quidam diceret fratribus predicatoribus bonum
esset ut haberetis certas vineas et terras
quibus sustentaremini fratres. Videtur quidam
ex eis nolite ponere contra nos viscos
et laqueos quibus capiamur. Unde ps.
Viscerum propter dolos posuisti eos et cetera.
Et sap. 14. Creature dei in odium
facte sunt et in muscipulam pedibus
insipientium. Unde 1 ad thi. 6. Habentes
alimenta et quibus tegamur hiis con
tenti simus. Nam qui volunt divites
fieri incidunt in temptationem et laqueum dyaboli.
Nec debemus etiam quia labitur et separatur nam
semper quod apprehendit cum eo perit.
Unde Job 21. Dulcis fuit eius
cum eo et post se omnem hominem trahit

Est etiam quasi herba radicatum de aqua
que sibi humecto liquet et duo luit
Job 8° z R[?] ultro Pignauicos q
nauigabant de opibus propter amicum con
fractam sui et publicitate opituare mit
tens herbosum Est etiam qui lappa
mittens se vestibus et detinens vnde
osee 9. Desiderabile argentum eorum ho
tica hereditabit lappa in tabernaculo
eorum lappa hereditabit argentum quod
cupidus conservatur invadit divitias quas
amat et osee 2° de cupiditate sa
cerdotum propter quos celebrandum lappa et
tribulus ascendit super aras ipsorum
Tercio non adherere dyabolo non est
bonum Est enim sicut quidam predictor latro
nus cum mixtus qui de loco secreto et
solitario prodiit ei gula et spoliat
eum locum solitarium petunt ut securum
latro dyabolus Est sicut qui liuere et
qui propria ei ut faciat dormire
et impellet eum Job 8 Tu au
dare non eas cum ostium quod quasi
nil reputatur sed sordum te etiam 13.
Tamen gradabit cocabus ad alium
quod se collisserunt confringet cocabus
dyabolus igne iehenali et patuerum cum
bombus denigratus enea quod semper
perseuerans dextinacione sua et in
suba petiuit ho illa est de terra alci
losa Et quam fragile dyabolo sordatum
conspectus Et ego qui adheret eadem
vnum fit cum ea vna thore. 6. Qui
adheret meretrici vnum corpus efficitur
ad ea Qui adheret mundo vnum
fit cum eo hinc inolevit vos laqui
Qui mundani seipsos supponunt re
bus suis et cum domus eorum combusta
est sedicionem combustam hinc est quod non
videt sunt solum. Et mundum eum non
cognovit id est mundi amatores Ille
qui adheret dyabolo vnum fit cum ipso
Job dixit dominus Nonne 12 vos ele
gi et vnus ex vobis dyabolus est Et qui
etiam adheret deo vnum fit cum ipso vnde
1 Corinthios 6. Qui adheret deo vnus
spiritus est cum ipso non autem est quia amor
ignis est qui materiam sibi coherentem
ignit et de sui naturam convertit Amor

vinculum est vniens conligans Job ad
colossenses 3° super omnia caritatem habete que
est vinculum perfectionis Sextum de 2°
sensu scilicet auditus

Tercio videndum est de 3° sensu scilicet
gustu et eius de ordinata de
lectatione qua viciosus est ille sensus
dicendum est et qualiter sit ghistandus Item
in quibus consistit 30 dico ea que deserua
dit delectationem gustus primo dico gustus
tactus quidam videre vsca Consistit
de lingua per sapore vel per gustum et de gutture
per tactum Et peccat de eo 3bus modis

primo		Cibus appetit vvistrose
2°	scilicet si	perpendit studiose
tercio		Comedit sumptuose

Primo considerandum est si propter delectationem
et dulcedinem gustandi cibus appetit
vvisterose id est scilicet nimis ardens ex
gratulia sumat cibaria Quia hoc
sermonem exponendum de dicere ne principio noceret
aie eo quod nimis sunt sumptuose fuit
gulosus Et in spatium eciam non et corpori
et hominem habet indirectum Et gula
que ex tali gustu eueniunt morbos facit
molestias ingerit et egritudines
generat De quo ergo dicitur nil valet cibus
vel sapores cum nimia auiditate
sumptus non bene masticatur et per quod minus
digeritur Job ad ecclesiastes 30 et hoc de gt
quod moderata est delectatio cum cibus attingit
linguam sed maior cum attingit gutturi
nimis ergo adeo cibum si nucleos non
delectaret quod ne cibus diu de ore
remaneat cupiunt ut cito de guttur
descendat et per quod cibus de masticu
tus maneat Secundo peccat si preparari
verit ut Job exemplis de supra delinquunt
qui nimis studiose preparant cibaria et
debita in sua communicandi extendunt
que in infructuose expendunt per allatam
sua salsamentum seductam ut sepe
et multum bibat et sepius bibe conmixtum
vt dicitur est Alanus de planctu nature prosa
ista Tales sunt qui per retrus re
pleatorum et potus debriatorum cum non sci
ant nec esuriat sitis et esuriei
nomen tamen ipsis excitat rapidus
et frequentibus depulsit et sine in sua
lineas precioris extendunt Tales

sed quibus non sufficiunt fructus arborum non genera leguminum non radices herbarum non pisces marini non aves celi non bestie terre ¶ Et quod nec pigmenta patrum aromatica nutrimentum alialia tapudium quod studiose preparant per tota regio quam vnguentum et volat alius constituit subtiliter vincit delicatus naturam mutat de arte ut saturitas et suavitas transeat de esurie et excitat appetitum ¶ Unde bernhardus de apologetico Tanta inquit accuratione et arte coquina cuncta preparantur ut quatuor vel quinque ferculis devoratis prima non impediat nouissima nec satietas minuit appetitum ¶ Cuius sufficiat dicere quot modis sola ova versantur et vexantur quanto studio subvertuntur liquantur durantur nunc frixa nunc assa nunc mixta apponuntur hoc faciunt hoc gulam despice et noua res et appetite toto uexare ¶ Tercio petrus super genesim sumptuose Sunt quippe quidam qui nil comedunt in gustu salsando et pipere croco et cinnamomo thome nec satis sicut ne sedeat nouellis condimentis instigat ad esuriem provocant ut plus comedere delectentur ¶ Quibus bernhardus comparat ad modum mulierum pregnantium ad ista et mar applicat in secundo ¶ Item non de isto ipse in tegali confessione nostra delectaciones que sunt secundum gustum et tactum satis sunt nota ¶ Unde illeque sunt secundum gustum sunt gustus a tactu distinguuntur sed cibis et potibus ¶ Nec autem sunt secundum tactum per se sunt conveniens gustus enim licet non sit sine tactu [illegible] pro obiecto gustus de re tactu et aliud tactus in re gustata ¶ Et per gustum nutrimentum assumitur et per generationem in diuiduum conseruatur et isti duo sensus longe vehementiores quam alii nec sic quod ita leuiter audit sicut ab aliis [illegible] et qualibet audit et distat qualiter de eis sit confitendum ¶ Voluptas namque et gula de gustu sepe sunt cum multi plures de aliis et cum quod propter gustum et delectationem pomi mortales facti sunt Genesis 3° ¶ Item

Ionathas modicum mellis gustauit et preceptum patris et fuit condempnatus usque ad mortem primo Regum 14 ¶ Item filii Iob vescebantur et bibebant vinum domus cecidit et oppressit eos ibidem primo ¶ Delectatio namque illius sensus de multis constituit

Primo — in — Ciborum delectabilitate
Secundo — in — Bonorum potuum preciositate
Tercio — in — Specierum nobilitate
Quarto — in — Confectionum maturitate

Dixi primo quod delectatio gustus perpetrat de ciborum preparatione et ipsius delectatio consistit tantum in lingua quoniam in gutture [illegible] modo de tu quia de lingua gusta [illegible] in gutture non tangendo Et quilibet enim excipit maiorem delectationem cibi et potus de gutture per tactum quam in lingua per gustum que delectatio gustus inuitat ad ciborum delectabilitate ut si de uno non veniat delectatio saltem de alio ¶ Ex quo tunc generatur de specia [illegible] condimenta et crapula quod ultra necessitatem sunt talibus ¶ Unde philosophus 3° ethicorum Philoxenus nimium [illegible] gustum aliud quo sicut ora et post [illegible] sunt cauca [illegible] talia natura [illegible] non dare [illegible] sed intrinsecus [illegible] gutture cibi sentiunt dulcedinem [illegible] Unde ysidorus de summo bono Nimium tales [illegible] quo magis [illegible] pastus [illegible] plus sensum [illegible] Et tales non sunt contenti de duobus vel tribus ferculis primo [illegible] preparant tam magna cura [illegible] diligencia et sollicitudine nunc speciebus aromaticis nunc croco nunc pipere nunc salsa nunc assata ut eo delectabilius sapiat et alios placeat ¶ Unde notetis Sunt qui propter gustum et delectationem querunt cibaria [illegible] exquisita et quanto sunt cariora tanto estimant meliora tota subtilitate quasi de emptione [illegible] experiencia [illegible] querentes [illegible] ut aues plures [illegible] aqua ut nobiles pisces [illegible] ferinas carnes Et [illegible] clemente ut preciosos et [illegible] corum [illegible] repleantur ¶ Albertus Sunt aliqui [illegible] laute et studiose preparantur

Confiteor ego domine primo de tanta solli
citudine atque studio in preparando cibi con
quos dicat dominus math 6. Nolite solli
citi esse dicentes quid manducabimus. Et igitur
ego saneque sollicitudinem et studio sic tan
te impendat circa alimenta preparandi sic
ut deus ei cibum preparauerat necessitatis
non voluptatis quod superfluum est Deus enim
creaturis suis prout non deficiunt bonum de
necessitate victus sui. Et qui circa talia
nimium occupatur et studet segnitiem in
gluuie est gulositatis et depravat et
corporalis delectationis. Sic enim ex studiis
virtutum quis generositatis virtuosus utique ex
de superfluitatibus ex studiis te seconiungit
Sic ergo ex studiis delectabilium carne
nis carnalis huius presumi et appetit.
Secundo confiteor de domine pater peccaui
de gustu et de sapore preciosos et quanto
preciosius et tanto magis in appeti
tus meus excitatus est quod non poteram
resistere appetitui tante preparatur ratio
et non poteram appetitum de prime ratione
illius saporis que de cibo consumi. Con
quos dicat dominus Gen. 4. Subter
te erit appetitus tuus et tu dominaberis
illius talis libertas non est de bestiis appre
henso enim ab eis aliquo delectabili
presenti vel gustu statim tendunt in
fruitionem et attendunt eorum concupiscentia
adeo quod non habent libertatem vel prudentie
aliud eligendi vel temperandi. Qui ergo
hanc virtutem non habent non possunt esse liberae
voluntatis et magis ut bruta quam sicut ho
mines viuunt vel testimonio (?) secundum ho
rum sic victus per delectationem gustus de quo
appetitus perdidit rationem est quasi equus
effrenatus qui et ubique vult hoc
ostendi est quod non exhibuit secundum te
perantie. Con Seneca de epistola impo
ne concupiscentie tue frenum. Item
non arcl. (?) de domine principum li 3.
cap. 4o dicit. Qui appetit viuere et
diu studeat acquirere conditiones salubres
conuiuit (?) et vita conuiuat et de studio proprie
voluntatis (?) non indiget neque comestionis
comestionibus super addat. Audiui enim
ego de ypocrate quod consuluabat dietas per
quibus debilitate corporis sustinebat qui
dixit discipulis suis docendo exigisse si
uelles bene comedere non sustinens tanta
corporis debilitate. Cui ypocras. Fili ego uolo
comedere ut viuam non uiuere ut comedam.
Alimentum enim propter durabilitatem que
rendum est non durabilitas propter ali
mentum. Sane multos noui qui dimi
nuerunt de alimentis et comestione
abstinentes se a suis appetitibus pre
ter gule vincentes temperate per dietas
qui fuerunt propter hoc sani corporis
melioris operationis longioris vite
boni appetitus et leuioris motus hoc
ego manifestissimum arguendo ab
stine a nimia comestione. Et su
perfluitate purgare est summa sanitas
Nimia abstinentia est summa medicina
hec auicenna de dec. domine principum ad
allexandrum. Tercio confitendum est pe
peccaui de gustu quod postquam cibum ratione
saporis sui de nimia superfluitate
totum corpus meum factum est graue tediosum
somnolentum ad omnia bona unde per ..
de summo bono. Qui nimium cibi
onus quanto magis venter pastus
tanto a plus mentis sensus obnubilant
Unde greci et philosophi dixerunt ex ventre
crasso subtilem sensum gigni non posse
Item repletus vel pigricia et somno
generat sobrietas aut vigilias. Item
est vigiles et sobrii simus. I pe. 4.
Sobrii estote et vigilate. Quarto
confiteor est o pater peccaui quod non sobrie
accepi tantum gustum cibi primo sed post
ratione saporis precios cibi ad sup
fluitatem non ad necessitatem sufficientiam
habuissem de duobus vel 3bus per manducare mea
sed sapor decepit me quod volui et nimium
ventre (?) comestione superfluum quando unde
uentrem comedi (?) contra et ego contra caritatem
proximi mei in hoc peccaui quia
expendi sine necessitate pauperibus
erogandum. Con quos dicat in decretis
Non tibi sed auditatis tibi et superflui
tas tibi aliquando est. Et etiam 3 s noli
auidus esse vel epulator neque te ef
fundes super omnes escas. Quinto
confitendum est o pater peccaui tamen gustum
de ordinatum ratione sua superfluum cibi
vel potum de quo nihil quesiui nisi delectationem
fruitionem et voluptatem carnis unde
corpus meum principium et per me fuit

ad venereos et carnalia perpetranda seu
perpetrata de quibus Jeronimus qui per
carnem ambulat contra vetere et libidinem
primi rationabilis impedit compuncte
Cavenda sunt igitur carnalia desideria
que militant adversus spiritum virgines apta
Tunc temerari ab his non tamen non pos
sit quin dulcibus et preciosis sapidis
et terrapule consuevit in quibus gaudet
delectatione lingua et gutture Unde
sicut ponit Aristoteles 3° ethicorum
capitulo . 0 de quodam qui optavit ut
guttur eius longius esset gutture gruis
ut comedendo et bibendo preciosum cibum
vel potum diutius delectaretur in gutture
Sicut non nulli vellent quod per totam diem
vel noctem possent habere delectationem in
talibus Et hoc tangit apuleius in
libro de morte plonis proverbium est eorum
qui dulcem cibum sumunt morsu im
pinge maxillas sepe quod lingua la
bia allidunt et mordent Item dicit
tantum cibus eius deglutitur qua dentibus
masticatur et ait enim Cuius causa
est quia valde applaudit validi quod
appetitui offertur dulci cibo et non antequam
dentibus masticatus sunt cibi dulces
atque sine masticatione debita in
firmitatem nutriunt sed in corruptionem et
putredinem convertuntur secundum philosophum de 6°
de animalibus Secundo consistit delec
tatio gustus de potu et preciosis vino
Dicitur enim primo de eius principali ipsius
potus et vini Josephus dicit quod
vinee silvestres et labruscam amaram
quam ipse dulcorat eo sumo ex
quo in plerisque sanguinem ea lucem
sed leonis agni porci et simee et
exposuit ipse Josephus quod hoc fecit
ut discerent homines quod quidam per vinum
fierent homines leones per animositatem
vel vera quidem agni sine nocte
per verecundiam Quidam porci pluxuria
quidam simee per vanitatem vel sy
meca quietem videt sicci totum
faciunt cum coma et totum male facit
et ebrius secundum philosophum Quinto est vinum
dicit vinum est aqua putrescens in
vite Sic hanc originem vini
Sequitur de eius virtute et natura dicit
enim Constantinus de naturalibus quod vi
num de aura turbida pluviosa et
nubila contrahit et turbidum fit et
calaris quia pluviositas fecit ali
quando solvit et sepe dicit statim
ymber exactus de pondere melancho
lia et dicit equiparatum de accidiosis
vinum ipsum Et quod est tamen per turbis cla
rescit propter quod fex eius ad fundum descen
derit In aliis claudunt ne oculis habens
delectationem videtur potius quam divisionem
corporis quod patet de ecclesiastico hoc considerandum
est Item dicit theophilus de rerum
loquio de spacium attemperandum aquam
nimis in vino erit calidius et dulcius
de vino quod aqua pigredine et acce
dit virtutem et spacium de dulcedine et
glacies de estate aque apponitur et fri
giditas efficacior Item fontinus de
scriptis enim dicit quod vinum forte
solidum et nobile de aliis tantum non ple
num de vase est intus et plus paulatim
fundendum Causa autem vinum sit
stipsum de tanto paulatim descenderit
et profundius desiderium descenderit
grossius tres statuas et defectus
nec per turbis exalare facit et vinum
melius sapit eo vinum naturas sibi in me
diatis mediante stipitum est medicabile
et vitis sibi immediatam stipitem est non
de tanto quod est nocivum Item Joh
mesue dicit valde nocivum vinum ad cibum
stipitum nec pueris expedit nec
mulieribus neque regibus quibus intel
lectum est vinum propter sua fortitudine
de regibus dicitur proverbiorum 31 Noli regibus
dare vinum quod nullum secretum ubi
regnat ebrietas ne forte bibat
et obliviscatur iudiciorum Quia autem
mulieribus non expedit secundum predictum
valerium quod vini usus olim romanis fe
minis ignotus fuit Item de pueris
dicit Joh mesue pueris dare vinum est
dare ignem super ignem Sed hodie
heu omnis studet vinum bibere et in
ebriari propterea fiunt debriati dulci
gustu vini in multa mala facaunt que
non facerent si a vino abstinuissent

Vini limphare qd fiat

vi.ni qualiter infundend'

vi.ni ad cibum nocet

Ex ebrietate vini sex accidunt infirmitates

Qua propter expedit quod sciatis mala
que sunt commissa ex tali gustu et po
tatione dicat enim philosophus de problematibus quod
per ebrietatem ex dicto gustu vini
contracta sex infirmitates nobis
accidunt. Primum namque est pustula et
1 et apostemata dicta. Unde eadem
teste avicenna libro nobis 4 capitulo
primum solet esse eorum qui in ebriati
fuerint corpus ulcera apostemata
et pustulas perficere nisi se cibum
et natura que non potest superfluitatem
vini naturaliter consumere seu vertere
in sanguinem eo expellendo per pu
2 stulas. Secundum est capitis inclinatio
lanque cum dicat philosophus Ebrietas inquit
multos usus capitis et procontrahit
mittit vapores capiti autem repletum
vaporibus vehementer inquinatur et
inebriari. Tertium est valida so
3 poratio de quo dicat constantinus
Illi igitur qui dormientes fuerint comes
sationi et ebrietati comparate ratione
quia ebrietas et commessatio valde
4 inducunt ipsum sompnum. Quartum
est sitis in superfluitatis. Unde iohannes in
ysagoge dicit hoc dictum est eis qui
de ebriari consueverint ut magis
sitiat minus vero esuriat. Cuius causa
stat in hoc quod ex multa potatione
corpus multum repletur vaporibus ad
locum autem ubi multi vapores et hu
mores confluxerint totus ipse calor
confluit naturalis ut etiam ait galienus
li. medi. 8. Ad epar igitur confluit
calor naturalis calefactum itaque epar
ex calore confluente valde efficitur
5 sitibundum. Quintum est omnium eorum
que sunt apparentes alteratio de quo philosophus
de problematibus dicit Ebrios inquit circum
quod sunt circumferri videtur. Unde dicitur
e] quod quidam ebrius venit ad domum
in transitu stabella sua videbatur
sibi quod domus esset fornacibus intus de
quis fecit alia sufficit de via per
cussit et fregit vera. Item aliud
r] de quo dicitur quod ad domum intrasset
vidit 6 filios ad numerum 30 habuit per
cussit uxorem dicens tu fornicata es cum

aliis viri alii 30 filii. Sed vere non
video nisi 30 meos et ea vehementer
afflixit tale secundum ignitum fecit
dixit quod uxori. Qui invenerunt eo po
tu hoc ferrum mihi autem iure dixit
ut sibi porrigeret qui eo fecit mole
statim manus suas et pro ebrius effectus
6 est. Sextum est lingue et pedum de
bilitatio. Calor enim vini impedit
de aliquibus pro mititudine loquendi
et ambulandi quod non loquitur veritate
neque sessione nec sine cura stat sed
cito cadit de luto et lucratia. Unde
apostolus ad ephesios: Nolite inebriari
vino in quo est luxuria scilicet effectus
huius est quod loth inebriatus cum
propriis filiabus peccavit et duplex
incestum commisit. Sed Bene se credo
non fecisset si gustus vini non decre
pisset. Tertio delectatio consistit
de gustu secundum artificium et aliorum
quibus cibus preparatur et conditur ut me
lius sapiat et delectet. Contra quo
evidencias dicitur. Sciendum est
quod pauperes aliter solent condire
cibos suos et aliter divites de pau
peribus vero dicitur primo inde prepa
rat cibum cum cepis. Cepa est calida
et calida hec habet virtutem quod si de mane
comesta fuerit ad se omnes humores
ad se attrahit et educit. Item
cepa decocta et comesta bona
facit digestionem et maxime mollificat
propter hos humores expellit. Secundo
de comesta de mane multum oc
los clarificat et flegma purgat
2a species pauperum est alleum quod est
calidum et calidum quod etsi comestum
fuerit de mane pectus purgat malos
humores exsiccat et appetitum
comedendi reddit cum oculis no
cet. Item si comestum fuerit cum vino
de ore deletur cum fetores fetiditate
omnem putredine sua virtute ex
pellit. 3a species pauperum est porrum
quod est calidum et calidum et hec habet
virtutem quod si crudum fuerit et ad pustulas
per tactum de cataplasma et vinum po-

siccum et ex hoc comestum omnes in
mundicias eiciat potenter. Item caput
purgat si crudum de aceto mixtum
fuerit et ex hoc comestum fuerit flegma
de capite et reuma descendere
facit. Item species pauperum est raphanus
maior qui has habet virtutes quod si co-
mestum fuerit de mane facit cibum crua(?)
-re et pectus calefacit et omnes
malos humores gelatos(?) et coagu-
latos mollificat et per suam amaritu-
dinem extirpat et exire compellit.
Item si morsus fuerit per pediculos et
ego(?) ut alii cum auena mixtum
fuerit et cum salea(?) assatum(?) ad comedendum
datum fuerit vermes in ventre mo-
riuntur. Item species pauperum est petrosilium
quod est humidum et calidum quo pau-
peres cibum eorum condiunt et has habet vir-
tutes quod comestum stranguriam re-
pellit et vrinam adducit. Item calcu-
los sepe dividit(?) de vino bono de mane
comestum vel potatum prodest cibus sepe(?)
post comesta. Item species pauperum et
aliorum est sinapis quod est calidum et hu-
midum ... quod si gargarizatum cum aceto fuerit
comestum caput purgat virtute(?) purgat
et alleviat. Item expellit fetorem
de mane cibum ... sumptum. Item co-
ctum(?) vino super caput ligatum
compescit frenesim capitis tollitque
dolorem. Item dat bonum ... niue(?) co-
ctum tympana quod sanat. Item dige-
rit cibum illudat(?) ... calidum
vel gustu raro pauperes peccant n-
isi ordinate viverent. Unde dicit
Hugo de ... de instructione religiosorum
hoc non solum faciunt hominum medium(?)
et seculares ymmo plus ecclesiastici
qui tanto mirabili industria querunt
ut eorum cibos conficiant artificiose pro
gustu et delectatione explenda. Com-
ponant eorum cibos ... dispi-
ce non conditos cinamomo et pig-
mentorum pulvere eorum colorando co-
... et odorum delectatione. Ipsa enim
qualitas rerum vt ... vendit
in suo appposito tanto deforis appe-
tentiam ut eo minus aspectus quam gustus

delectet et ad iam stomachus acrebus(?)
mutabilius impletus se indicet nec
tamen tantum curiositas saciatur. Item dicit oculi colo-
ribus palatum et lingua sapidibus alli-
ciuntur. Infelix stomachus qui non colo-
res illucet nec sapores demulcent
dum omnia suscipit coquit compressa magis
obruitur quam reficitur. Hec ille. Quarta
species diuiditur ... ditis lente vi-
uentium qui comparant cibum eorum speciebus
preciosis de comedant et bibant eas
incitentur vt ... Prima species est
cinciber quod est calidum et humidum et has
habet virtutes quod si in cibo comestum fuerit
stomachum in frigiditate sua refor-
mat. Item quod comestum pertinacia(?)
de mane cibum indigestum et crudum(?) sua
digerit et ... educat. Item quod si co-
mestum fuerit de mane ieiunos ocu-
los minus vitiat et flegma depur-
gat et pectus. Secunda species est piper quod
est siccum et calidum et has habet virtutes
quod si comestum fuerit humores expellit
a corde omne venenum dimouet
et stomachum calefacit sed oculis obest
et tussim auget. Tercia species est cariofila
re siccum et calidum qui ad de mane co-
mestum fuerit cerebrum confortat et fe-
torem malum de capite expellit. Item
quod ad vinum masticatum fuerit vocem
eleuat et omnem fetorem oris expel-
lit. Quarta est cinamomum et est siccum
et calidum quod si de mane comestum fuerit
omnem tussim compescit oculos alle-
uiat ... Quinta est muscatum quod est hu-
midum et calidum et habet virtutes has
quod comestum de mane confortat caput
quod per nimiam ebrietatem est confusum.
Item comestum de mane ad salem mo-
dico mixtum cor confortat quod pali-
que errore est debilitatum et humores
malos depellit. Sexta est galganum vel
galgana siccum et calidum et est ra-
dix valde bona et utilis ad multa
et has habet virtutes. Prima est quod sag-
uinem mouet et si etiam radix ma-
sticata in ore tenuerit multum sag-
uinem exire cogit et bonum pro vir-
tute sua ... retinet. Item scida

vtatis e qr si gmestio fuit dinanie
amicis fetore denaud to ris ex
pellit et dectos gsortat Item 3a vtatis
est qr cum vinio masticatum et de
glutitum fuit ste mathid gsortat
et bn calefacit Item si quis ea co
medit et pte d ea masticatum
d vinio cum tympana linierit ca
put suum eo die a nullo dolore te
quet visceo intdres nultum con
fortat vna e ecom quo cibus
condit et colorat et e humidis et
sicis ecom gmestus dat sepe pul
crum colore auget sigimus si pc
cera mollificat pectis gsortat ca
put sua spes e zeduare qs e
calidi et humidi et har vtute thzq
si gmestio fuit indigestum digerit
cum et corpus gpellit Item mor
bum fugat dustemtam thorez sanum
reddit dinanie gmestum hec dant
gsortamg dr astorides amicis gali
enus scha magis plurimi et vmcenn
in speculo nali Sumerit igr
sat p gstione hmg me eo to
sapere gustare cibus ul potus hys
spebs delicate gdiui et dlectari
i eos sic pitum mortale vl veniale
Dicendi e q p sobrietas respicit
ets qualitate vin expedit h e
cibos leuiores et sanioreb ad
digerendum no dicos delicatores n
forte infirmis nobilibus et plur
qr no qlibz cibaria omni q nime ut
d nc dis. E quisquis no totam
h cibi ont bis aug d vio dmi
d. No consult diuiteb pauperibus
v esti frota gsuetudine infirmi
tatis sue sed dolat se alit non
sustentare cibis no consuetis Et
igr pz gcludendo q qualitas ciba
riorum et potuum no e sm se culpa
bilis si illa no prdx intendat ppt
delectatio sed ppt neccessitate no ad vsu
vl finem aliquis mali in intentione
latentis Ad dicendi e ad qrz Et
delectare cibi vl potus sapore si
inordinata et no regulata p roz
est ets illis quibus ex statu no

gpetit humgdi d licito et pcios
cibi ul potu na nolunt rusticio vti
abis nobilium nec paupi diuitum con
dyo. m q d diui. no Et totum
malum aut est a regula romis re
cede Item vel qr talis inordinate
delectatio sapore cois abi ul potus
e tanta qr tollit vltimum fine et
ipsum deum itaqr ho ardenter ad di
lectum paup et adheret cibos de
lectationibg pondus ibi fine suum
qr amquam auererit aget contr
dei precepta In quoz psona dt
aplus quorum deus venter e et
cum ho peccat mortaliter ho nam
e peccatum et gsitum d. pro petrum
in gustu talis et talis vt sup
Peccato et illo d lectato gsstt
d gustu et sapore desorum fructuum
pomoz piccoz munda Et Quida
nam plerin sapordbs amaritudo
Quida plern humoribs inflatus
Quida plern saporibs dulcibus
mortificatius sapnit dulce infir
mitatis cum vl morte inducunt ut
d eua qr pomum dulce et saporosum
gustauit mortem nobis omnibs reliquit
con gsitamq d ra liquidorum ve
nenum fraudulent primatu pmi
gustum dulce e p statim vehemter
amarescit sic pz delectaco fruc
tuum in obedienta sequi amaritudo
penitentie Item no habeas mag
na gplacentia et delectatioz d gustu
fructuum dulcium fructuum saporis
melliflui In quo punitus fuit
Jonathas qui gustauit modicum
mellis gtra preceptum pris et fuit co
depnatus ad morte ||| Et sic Dic
ti fili ul familia gustasti cumulte
fructus pma ul dnoz tuorum q
intentioz cotra gsitudinis d. pro
peccatum et fructus eius dulces gutt
meo Cant 2o Quare at hoc
gsitendi et e ndandum quia sm Jo
hannem d dne sanitatis pprop
dulcedine illius fructus de gustu q
d sp speciebs effica nob ouis potus ut
in melle et humgdi Et pprop dul

ordine prout seculi et carnis gustus
tunc non sapit dulcedo fructuum spi
ritualium Plinius li. 6. medi
cinalium dicit Ex nimia dulcedine
sepius accidunt vermes et lubrica in
alvis infantium vel puerorum cuius causa
est quia dulcedo flegma gignit ex
flegmate vermes efficiuntur. Hic ille
Dicitur ex nimia dulcedine huius mundi
seu carnis nostre generantur in nobis
vermes maligni quia spiritum nostrum
corrodentes et tandem ad mortem
nostram perducentes Item ypocras dicit
ex cibis et potibus seu fructibus
dulcibus in corpore humano generantur morbi
varii quia dulcedo avide et frequenter
sumpta cum separare constringit ventrem quia in
star lapidis fiunt caveas ne cedas
lapis [illegible] pro tali dulcedine. Iste
predicta spectant ad nobiles prelatos
et divites qui frequenter utuntur talibus
Sequitur igitur de fructibus agrestium quibus
vescuntur simplices pauperes et rusti
ci qui fructus sunt compendiosi sicut
rape pise cum apud caules et lentes
de quibus notandum est Rapa est calida
et humida et si placet dicitur quod
vis isti fructus sint grossi et sim
plices posset tamen homo adeo avide cra
pulose ex nimia delectatione sumere
quod peccaret et aliquis de cibo valde
pretioso. Huius figura habetur Genesis 25
Nam esau propter delectationem et gustum
quem habuit de edulio lentis vendidit
primogenita fratri suo. Sicut legitur
sit qui de lenti [illegible] corporales desi
derant et quamvis de cibariis potibus
et fructibus [illegible] suam famem mori
permittunt. Et legitur sit quidam homo
qui dum a facie unicornis ne ab eo
devoraretur velociter fugeret in quoddam
baratrum magnum cecidit. Cum autem
caderet manibus arbustulam quandam
arripuit et in base quadam instabili
pedes fixit respiciens vero vidit
duos mures unum album et unum nigrum
qui cessabant radicem arbustule quam ap
prehenderat corrodentes et iam pene
erat ut ipsam abscinderent. In fundo

et

autem baratri vidit draconem terri
bilem spirantem ignem et aperto ore
ipsum devorare cupientem. Super basem
vero ubi pedes tenebat vidit quatuor
aspides capita sua de parietibus. Ele
vatis autem oculis vidit exiguum mell
de ramis illius arbustule [illegible]
[illegible] in quibus undique positum erat
se ipsum dulcedini illius mellis modici
totum dedit in tantum quibus se tenebat
ne caderet ad mel extendit tandem
in os draconis cadit. Moraliter
Unicornis mortis tenet figuram
que hominem semper persequitur et apprehendere cu
pit Baratrum vero mundus est omnibus
malis plenus Arbustula est uniuscuiusque
vita que per horas diei et noctis quasi per mu
rem album et diem et nigrum et noctem
intercise consumitur corroditur et inci
sioni appropinquat Basis vero quatuor
capitum aspidum est corpus hominis ex quatuor e
lementis compositum quibus inordinatis
compago corporis dissolvitur. Draco ter
ribilis os inferni cunctos devorare
cupiens. Dulcedo mellis ramusculi
delectatio et voluptas corporis [illegible] effectu
eorum de statu [illegible] prosperitate
in superbum nobilitate in senectutem [illegible]
[illegible] per quam dulcedinem deceptus
homo seducitur et tandem damnationem
eternam incidit. Breviter Breve
est quod delectat sed eternum est quod cruciat
Tema [illegible] abstinendum et suspendendum
appetitum et abstinendum de quo [illegible]

Item hic notandum est de quadruplici gustu
de cibo et potu quem suadet quadruplex

- primo — instigatio nature
- 2o — attestatio [illegible]
- 3o — exhortatio scripture
- 4to — ordinatio creature

Primo suadet natura moderare gustum
et delectationem de cibo et potu [illegible] modicitatem
[illegible] Unde philosophus de his de animalibus
[illegible] animalia magnorum corporum
nulla natura dedit os [illegible] propter
[illegible] quia homo [illegible] pusilli
nec os [illegible] corporis [illegible] tanta carnis
est [illegible] magnum os et patu
[illegible] indubie natura voluit hominem

In cibo et potu esse aliquis temperatore
Vnde boe. de (con)so. li 2o p(ro)sa 4 inquit
na(tur)a in paucis et minimis contenta est
In cuius signum s(ecundu)m albertum na(tur)a dedit
animalibus brutis aures et geminos oculos
atque alia instrumenta sensuum duplica-
ta. Ob hoc quod unitum pertinens ad gustum
instigans pl(us) no(n) querere alime(n)tum n(isi) ne-
cessarium et modicum. Item na(tur)a dedit
gustui instrumentum breue tantum
sc(ilicet) linguam et guttur vix habens lon-
gitudinem et latitudinem duorum digi-
torum ad (con)notandum q(uod) na(tur)a non curat de-
lectabilitate s(ecundu)m varietate ciborum
q(ui) posuit ita paruum delectationis et
gustus organum. Vnde albertus Cibus et
potus tantum transit quantum aliquis p(er) os
suo sit non plus delectat q(uam) in faba
vel pisa seu legumine. legit(ur) hugo
li 2o de claus. ait Homines non in-
gerere solent quedam scaulaueta q(ue)
terit et tu(n)c de ipsis preciosis utitur ciba-
rios corpus tam magno labore (con)sumit
(con)sumit et tu(n)c cito (con)sumit(ur) et euane-
scit tales extrahere deberet. Ciborum
preciosorum cupiditas et fedi(ta)s et delectatio-
nis cibi potus breuitas. Breuis volup-
tas gutturis q(ue) tanta hodie estima-
t(ur) p(er) duorum sc(ilicet) longitudinem digitorum guttu-
rum nec durat illa delectatio
nisi quamdiu durat ille transitus
gutturis. Et mira(bi)le satis est q(uod) p(ro) illo
solo transitu ho(mo) vult tanta here-
ticam q(ue) ex post corporis ac bona
spiritualia p(er)dere. Beatus bern(ardus) tem(per)an-
tiam suadet figura dicens [illegible]
qui corpora sua nimis gulose nu-
triunt spiritum suum in fide(li)te mi-
serie et viciorum necant. Item ypocra-
tes nimis delicate nutritus fuit
de equorum in domitorum. Nam qui ni-
mis pasti transcendent p(er) vias ra-
piunt et in fluuios precipitant sessores
eorum. Item p(ro) salute equitan-
tium et equos primo domare p(ro)pter
equitare dicitur ps. In chamo
et freno maxillas eorum constringe. Item
equi sunt carnaliter [illegible]
ps. 31 equi eorum caro et non spiritus

nos e cuius vel re. Nec igitur cibus et re-
p(er)iculosa in luctu peti. Bonauentura est
vero et corpus p(ro) temperancia gustus et so-
brietate. In figuris etiam maiorum
sanctorum p(ri)mo legit(ur) primo de Iohe
baptista qui vinum et siceram non
bibit sed in heremo locustas et
mel silvestre comedit ut (habet)ur math.
primo. Item dan(iel) i. legit(ur) q(uod) daniel
et socij sui elegerunt vesci leguminibus
et aqua ad bibendum. Item helias
non petijt a vidua vinum sed aquam
et buccellam panis ut 3 Re. 17. Item
s(anctu)m nicolaum 3bus diebus de p(re)dicta ie-
iunauit etc. Textus inducat ex
doctoribus scripture. Vnde dicit ait luce
Attendite ne grauent(ur) corpora vestra cra-
pula. Item scriptura querens ponit
esca nam non delicata sed pane
et aqua. Eccl(esiastici) 29 Initium vite hominis
panis et aqua. Item Cassiodorus. Vigi-
lemus et sobrij simus. Item thy.
quo misterium eius in plebe sobrius
est tu. Item iniuria canonico dicitur
delectatio gustus cibi et potus
nimia et inordinata [illegible] et
[illegible] dis. 4ta. Quarto suadet
gustus temperantia. Cum docet creatu-
re certum modum et mensuram et q(uod)
libet creatura certis est limitibus
clausa dicente Salomone In mensura
et pondere sunt disposita. Et creatu-
ris non transgredi modum et mensura
debitum de gustando de cibo et potu
Vla vnius equus ad altius nisi aliter no
plus comedit nec bibit. Et ipso videa-
tur q(uod) qui nati sunt in mensura cibi vel
potus sunt contenti et potuit se ad genere
Sed homo qui voluntate naturali inclinatur
sed libertate arbitrium in mensura excedit
et nec esurit nec sitit propter delecta-
tione gustus seu saporis. Vnde palla-
dialis ait in suo de fortuna. Et dies suos
abreuiat s(ecundu)m Salomonem. Si cum
equi et alia aialia sibi dimitterentur
naturaliter puta non excederent sed
q(ui) homo subsistit de ipso et sepe ni-
mis vexatur et fatigatur ideo mensu-
ra continentiam excedunt. Est

igitur intra delectatio gustus et inimica
est sobrietas quam multa bona pro-
curat. Unde suadet quadam igitur
sunt medicinalis arca sua de gstadiis
(?) vocatur quod sic(?) nitro curatis q esset
pro fine medicina, rendit abstinentia
et parcia et concordat septimus qui ait
capitulo 37. Qui abstinens est adiciet
vitam et parca ibidem 31. Sed ultra aic
temporis vinum moderate sumptum con-
trassit nil sic suat sed nil nichil
sic hoc atum et opatur nil sic egri-
tudine fugat sicut moderata refec-
tio. Et aliquis pedagogice thuorebus
tudinalari nobo laborantes absti-
nentia et sobrietate sunt ciati ut dixi
q legimus. Unde Avicenna duas cau-
dicit generales omnium egritudinum pro-
priorum, ne se et multiplicationem ferculorum
et ploratione incipit digestio
quia quadamque moderata cibi
stomacho porcio tibi digestione
non impedit. Sicut per ad aqua bulliens cui
additur aqua frigida stomachus cum
cibo supra se claudit et digestionem
ipsam intendit. Et cum supervenit aliquis
cibus impedit in digestione primi cibi
primo ipsam primum cibum dimittit
indigestum ex quibus egritudines
multe nascuntur. Sicut est cum de stoma-
cho ut de cacabo bulienti cui si
aliquid apponitur statim bulire desinit
et per consequens indecoctio impedit.
Sequendum est igitur sobrius ne tenuitmum
sanitatem predictam prima(?) non dulcedo
saporis neque gustus proueat et
decipiat et per ignorantiam stomachus
impediatur ut dictum est. Tertium
est multiplicatio ferculorum que non
sunt eiusdem qualitatis et digestionis
et commixtionis elemetorum. Et si unum
ferculum fuit cremens alterum dis-
cremens. Et unum impedit aliud
de sui digestione. Et sepe contingit quod
queniens tibi tu discriminati recede
dum quod discriminans expellit antea quod
aliud venenosum non separet. Et
si unum fuerit recipitur si esset co-
lienens nam inde recipit confortationem

et nutrimentum. Sed discernens nam tran-
sit leniter expellet unum cum plurimum ex-
pectandum est igitur hora prandii dist. 22.
Non licet. Et illa sumenda sunt cibus plus
ad necessitatem non ad voluptatem nec
reiteranda est hora frequentius nisi nata
tam notabilis hoc expostulat non propter
gustum et saporis dulcedinem. Unde
Iheronimus libro 2° contra Jovinianum dicit
et Ypocras de amplo eximiis
omnibus docet crassa et obesa corpora
que in sua crescendi impleuerunt
tempus nisi sint deliciata tibaria et
magnum nutrimenti nisi cito ablacione
sanguinis minuantur et paralisim et
passionem maliorum genera incurre-
re. Ideo necessarium est corporis de quo ut corpus
habeat in quo possit crescere dixi
distinctio y ne tales. Unde Galienus
vir doctissimus Ypocratis interpres
adletas vitam sua(?) sagina est
ut vivere possunt nec diu sanos esse
atque eorum nimis sanguine et adipe
qui luto diuturnos nil tenue nil
celeste. Et sunt de vultu de cerebrus
et ventris in gluvie cogitare suf-
ficiat de ipsu gustus.

De Quarto videndum est de ipsu quarto
scilicet tactu. Qui secundum philosophum 2°
de anima est tertius alius. Visus namque
per distantiam potest decipi et similiter auditus. Sed
tactus non qui gestat dulces delec-
tat dulces et pertrahit in dispositione.

primo 2° 3° 4to 5to	scilicet in	vestimentis unguentis lectisternis balneis venereis

Primo et principaliter igitur delectatio
vestimentorum unguentorum et lectorum et
balneorum sepe sunt ante peccatum et ad
delectationem venereorum ac luxurie
seu avaricie ordinatur et fugienda est
igitur delectatio vestimentorum delicatorum
subtilium ut vita arceat mollia preciosa
vestimenta sunt fugienda atque sua-
viaque insiliant carnem sicut corpus
quod nil dici propter deum sustine pro.
Unde psalmista de ferro tali Corpus
indutum magis fetet secreto quippe

linteo precioso involutam Tunc ex quo est
natura sentiendi calida et naturaliter In calido at
computrescit caro omnes quod Fuit cum
tunc studiosus erit circa deo et hominibus
vtens tamen de vestimentis mollibus
Habitus eius deus sancte grossus atque
asperum et non pene sicut diuiti epu
loni qui fuit indutus purpura et bis
so idest panno lineo cum tamen sepelitur sed
tandem in inferno est sepultus luce 16
Vnde dominus Jhesus non fuit vsus li
neis nec Joh baptista qui utebatur pel
ibus camelorum qui fuit sanctissimus nec mo
derno tempore veri religiosi qui utantur
lineis secundum glossam math 3o Ergo
dei non debent vestimenta ad decorem
vel ad delectacionem sed tamen ad tegendum
nuditatem In veste sicut inter ceteros sunt
dei abstineas a tactu talium et
2 dicit alipa pe pcatum Recitando
de vngentis nam suauitas vnge
torum vitanda est quia certe non decet
viros bonos et pastores quod delectacionem
nisi forte in fermo quia signum est
meretricie et voluptatis longeincius
apponere corporibus suis vnde dicitur in ca
none 22 q 2 Vbi accidunt Et
eos qui vngentis vtuntur oportet emendari
Alioquin si in hoc perseuerauerit epi
thimio corrigantur epithimum dicitur
ab ebdomada et est pena ebdomadalis
suspensionis secundum glossam ibidem et hoc
tangit ecclesiasticus 20 in lecti
3 sternis Quantum autem ad lecti
excessum ea uidetur culpabilia
mollicies preciositas magnitudo
nimia mollicies fouet carnale
concupiscenciam nimia preciositas sup
biam et excellenciam nimia magni
tudo vanam apparenciam Vnde I Joh 2
Omne quod est in mundo aut est concupiscencia
carnis et dicitur ergo primo quod mol
licies lecti respicit carnalem concu
piscenciam Vnde mollicies lecti vi
detur non propter sed tantum ad appe
cia quietis sed ad delectacionem et
suauitatem et ideo dampnatur Quantum ergo
valet tanta mollicies lecti incentiuum
carnalis delectacionis atque carnalis

difficulter detrahitur ut dicitur Decretis
dist. 41 q 2 Studeas tua vindicari
ergo ne per lecti mollicies et suaui
tate sompno dediti fortitudinem
perdat ad sompnum qui dormiens
in sinu dalide de delicys et volup
tatibus ut perdidit hereditatem et sit
recessione puer nec non ysbosteth II Re
quarto nam talis dormientes et iacen
tes in lectis stratis mollibus torpe
scunt mane surgere ad laborandum
orandum ecclesiam visitandum neglige
tes quia mollicies detrahit et figit
eos ne surgant vnde dicitur vulgariter
Ein warm weich bethe vnd
ein treger fauler mensche sthi
den sich gern vngern nam plani
tas lecti et linthiaminum tangit
suauitatem carnis nam sicut Cheosi non
habuit lectum sed durum pauperem Secundo
considerandum est de preciositate lecti tamen
tecti ornatis picturis vestimentis sericis
quod petendum est pauperibus cum capite
quoniam superflue expenditur compertum
secundum lectum aut preciositas magis
est elacionis quam necessitatis vnde dicitur
talibus amos 6 Ve uobis qui
dormitis in lectis eburneis Primus
est lectus ligneus et Secundus eburneus
3o est lectus argenteus pro 24 Item
est lectus fulgens et aureus hester
1o Quarto vitanda est lecti
magnitudo quia cum lectus ex vanitate
in latum extenditur timendum est
ne vacuum impleat malignus
spiritus qui secundum petrum apostolum Circuit
querens quem deuoret Qui ex puis
suis de hominem pabulat locum aridum
querens requiem et non inuenit ysque
ingressus habitat ibi quod in tali lecto
molli precioso et lato vbi habet locum
et requiem et habitacionem ut iacentes
in tali lecto impugnet ad peccandum
vnde luce 11o De quo lecto seu loco
dicitur ysaie 28 Coangustatum est
stratum ita ut alter decidit et
palium breue vtrumque operire non potest
Vnde augustinus super non committit nobis lectum
sum dicit Qui vult cum sponso delicias

quiescere cum illo in lecto quiescat | mo
riam in terre | que fuit lectus corpo
ris et arduus vel strictus sic congre
bat dominus math. ¶ Filius autem hominis
non habet vbi caput suum reclinet | Quarto
ostenditur esse de tactu verecundo balneis
vino vitanda sunt balnea superflua
non necessaria nisi proporcionis nature
et sanitate | De quo dist. 3 puerit prop-
ter eum viri et feminae balnea possunt
cum mundicia accipi seu nature
egentes sicut patet de sancto Iohanne evangelista 2l.
q. 1 Omnino qui recedit Item et reli
giosi ad naturam patet ex regula beati
Augustini vbi dicitur non eat ad balnea
nisi duo vel 3o | Item cum malis hominibus
puta cum mulieribus adherebis prio
ris propter delectationem voluptatis ob
amorem mulierum tangendo videndo
mundicie delectando non licet nec ante
dendum est vt dist. 8 | Ad quod de
quadam domina refert petrus dami
anus quod erat ita delicata quod noluit
aquis quibus balnearis sed aquis de
rore celesti cum magnis laboribus
congregatis | Item tamen ea domina ea
de causa periit quod statuerunt ver
mibus et in tantum fetebat quod non potuit
in publico tollerari | Item cuius impu
dicitia ab omnibus mirabilis inspira
vit Et in balneis et talibus est
punita vbi pro tactu pone de orbus
peractus est pudenda | Iuxta illud per
que peccat per hec et torquetur | Tertio
de tactu inverecundo | Pro peccatum
per meipsum reduxerunt tetigi loca
pudibunda | Ad concupiscentiam carnalem
me provocaui | Item vtinam mulieres
non tetigeri | Item tetigeri in
mundum crimina cum Et po q. 1
Vrbanus | Item Querit vtrum
in tactibus osculis et amplexibus
consistat peccatum mortale. Respondetur dist.
22 q. | Hec aliquod dicitur esse peccatum
mortale dupliciter vno modo secundum speciem
suam et sic osculum amplexus et huiusmodi
vel tactus non est peccatum mortale potest
enim habet absque libidine fieri vel propter
consuetudinem patrie vt in anglia

et etiam racione vel ex quibusdam partibus similiter
choreis qui sibi choreisant amplexando
et est consuetudo | Alio dicitur peccatum mor
tale ex sua causa sicut ille qui dat ele
mosinam vt aliquem ducat in heresim
peccat mortaliter propter intentionem cor
ruptam | Sic etiam qui exercet oscula
amplexus Et tactus corrupta intentione
et consentit delectationi est peccatum mortale
non solum consensus in actum sed etiam
consensus in delectationem peccati | Item dicit beatus Tho
mas est aspectus libidinosus quanto magis
tactus amplexus vel osculum | Sed aspectus
libidinosus est peccatum mortale secundum id
math. 5 Siquis viderit mulierem ad
concupiscendum magis osculum et amplexus
et tactus sunt peccata mortalia | Pro co
trario sciendum est quod maior delectatio
excitatur et informatur per tactum quam
actus quam passiones mulierum | Et notandum
quod patet sub breuibus exemplis | Na
turalis tactus est primo

primo 2o 3o 4to 5to 6to	sicut	gladius mucro gladio perimit Vrtica corpus et intra conflammat pix tangens manus contaminat manus contrectans florem maculat malleus durus quod mollificat Terra viros veneno repleat

Primo tactus mulierum est gladius vi
cia vt dicit hugo de claustro anime
impudicitiam hominis zelus confirmans ad
morem aggreditur sicut telis. Hasta
gladio Telum sunt oculorum impudicitia
hasta aspectus | hasta blande locutiones
et afflatus quibus vulnerat longe
positos et distantes | Item 3o impedit
gladius corporalis contactus de quo sicut ait
Gladius quo consumitur comminus et mollis
adultere tactus cui resistendum est per
mundiciam corporis exemplo Ioseph
qui adultere tactum repulit cum fim
bria cepit Gen. 38. Attendens
illud quod scriptum est ne incumbas
fuis apud alienam neque continueris
amplexibus non tuam Iste tactus est
gladius flammeus | Gen. 3o Igne luxu
rie intima penetrauit | Item Iero
nimus gladius flammeus est species mulierum
vulnerans et destruens sicut
et de persona luxuriosi dicitur Iob 16.

Circumdedit me dolor lanceis
per circuitum vulneravit lumbos
meos. Iste gladius bene figuratur
in hasta qua abner asahel inguine
est percussus. Gladio enim in
inguine percutitur qui ille terebro stantum
in inguine luxurie agitat. Hic
gladius vulnerat omnes quasi. Hunc mundi
infideles iuvenes senes scolares
doctores sacerdotes monachos et re
gulares. Vide sexto. Accepit gladium
de ambus et suppressit electum eius gla
dius tactus carnalis suppressit electum
prelatum ad dignitatem. Hic gladius
in pede est splendidus et ad habendum
celi amenus. Sed in novissimo ceme
tum corporis et tale suppressum ad pu
tridum sequatur delectatio consensus et tactus
in consentiendo est. Ideo est vetita cum
dicitur in libro de proprietatibus rerum quod
vetita ex eo vocatur eo quod eius tactu
adurea est enim ignee naturae et exuret
digitos eam tenentes. Ita tactus
impudicus non potest esse sine piacu
lo inflammationis concupiscentie. Quia
mulieris colloquium attendit vir
quasi ignis eius prima ... magis
tactus qui tamen diuicius maxime
urit. Et de quodam legitur aliquem sed
in ultimo fuerit dicta ho ... Ita
quandam mulierem portans per flumine trans
portavit manus palleo involvit
ne eam tangeret propter inflammationem
periculum ut dicit Speculum ho. leo
papa bene sensit qui dum die re
surrectionis missam celebraret et
per ordine fideles communicaret et quedam
matrona manum eius osculata
fuisset et ex hoc vehemens ardor
tentationis in animo concrepisset
vir dei in seipso severus ultor
eadem die manum que scandalizaverat
abscidit et reiecit. Et cum propter hoc
pluribus diebus non celebraret et ex
hoc murmur in populo concrepisset beata
virgo sibi manum restituit et ad
satisfaciendum suo filio apparuit ut in
morali. Per modum vetite solet
tactus mulieris inuruere con

tereret so more tractat in pede per
argentum pregrei thoris translatum. Et cum
totum repleverat vetica prurie
ta tamen de papulis pinguedine et fugiendis
est igitur ille tactus quia inflammativus
secundum Jeronimum de epistola. Est tamen aliquod
attendendum de virtute vetice quam frumine
dicitur est calidissime naturae et grossa et ad
unius bibita scepius tussim sedat et
lenit spumam. Sic tactus tussim
sedat ne audiatur. Sed esse tales per
sone ad tangere se mutuo. Item folia
cum sale tusa vulneribus super posita pur
gat et mundat vulnera et vetera ad ulce
ra et ad mortem propter carnis suppositam.
Item sucum in vulnere positum facit
fluere sanguinem et si in naribus fluat
de pectore limi tempora et frote et
cessabit. Sic tactus impudicus facit
fluere sanguinem peccati. Item erit
tactus mulieris sicut pix corpus co
taminat dicitur Sapiencie. Qui
tetigerit picem coinquinabitur ab ea
Assimulatur enim luxuria eius mulier
subiectum est mulier pici propter pestilentiam
tem

Pix est:
1o calida
2o amara
3o nigra
4to fetida
5to inflans
6to constringens
7ma obturans

Est enim calida propter fomitem luxurie
cuius tactus ut dictum est solet infla
mare et incendere quia bene adulte
rantes quasi clibanus succensus a coquente
Vide sexto. Cor enim mulieris
est ut clibanus suggestione dicta
quasi ignis coquentes. Ut alibi
in postilla nec est ardor tactus in
motibus sulphureis qualis in
voluptuosis corporibus. Cui alludit
Jeronimus de epistola est. Non violentia
de quo tellus non etnee montes non
vesuvius olimpus tantis ardet ardori
bus qualis delicatus et consuetus in
tactibus illicitis. Secundo est vir
vel mulier tangens illicite ut pix
amara cuius tactus amaricat ter

dura prima et modici gusta quam
delectatio facta non sit nisi amari
tudo amarissima Aliaque loquens
de cupidine inde placitum non est met
ipso sit quod e dulce malum mala dul
cedo dulcor amarus et tum mors
sit omni amariorem finis que e finis
omni terribilium secundum aristotile 3o ethi
corum Super cuius amaritudine ex
clamat sapiens eccl. 41. O mors quam
amara e memoria tua Adhuc est
amarior meretrix lubrica Dicitur eccl.
ibidem 7o Inveni mulierem
amariorem morte Et sic tamen molli
dulcorat sic tamen mulieris sale
pena quam amaritat que favus distillans
labia meretricis novissima eius amara
quasi absinthium prov. 5to Absinthium
de aqua tractu et sapori conformat stomachi
tomis dolores eius sedat et mollifi
cat ventre et lubricos enecat secundum me
dicos Item absinthium folia viride
sub pix grossa et cocta e vinum bibita
pellit ventos humores stomachi
Sic tamen mulieris qui amarus
est ut pix et absinthium postea tamen
expellit humores devotionis 3o
est mulier in tactu ut pix que eius
tactus e inquinamentum infamie deducti
ius Hic enim dicitur glossa aucte
et e sequens notitia de aliquo tu
laude ut dicit tullius 2o rethorice
et ideo sic pulcra e quasi tacta ad
claritatem scilicet fame Sapiens quanto sta
ntur est de feminis vita ad tactum
impudico maculata ex thoro divino
matrimoniale et calore luxurie
combusta ut talis dicat Cutis mea
denigrata e super me et ossa mea
aruerunt vero rolandus Cutis de
nigrata e quando exterior gravitatio bone
fame ex tactibus impudicis e obsu
rata sic dicitur de talibus trenorum 4o
facies eius denigrata e super carbones
prov. 6. Qui ingreditur ad uxorem
proximi sui non erit mundus cum te
tigerit eam bom 22o Quarto
est fetida ut pix que in suo tactu e
fetorem inductiva Sic enim qui

tangit pomum odoriferum manu
tenebit pomi odore per tempus ut dicit
bernhardus de similitudine de cepi Ita qui tangit
immundum reddit ipsum fetidum Sic
enim luxuriam sequitur fetor et immunditia
unde iohel primo Computruerunt
iumenta in stercoribus suis super
quo gregorius dicit Iumenta in stercore
putrescere e vita in luxuria fine
Quinto e sic pix infectiva que secundum
apostolum 1 thessalonicenses 15 Corrumpunt bo
nos mores colloquia prava multo
amplius tactus impudicus et prava opa
sunt infectiva 2o unde augustinus ait quod vo
luptas libidinis est blandum vene
num quod dulcibus propinat aureo cypho
Quod serpentes sugunt ex radicibus
dulcibus sic pectore ex tactu venenum
per quod mortaliter efficitur anima Sexto
e constringens et glutinans scilicet ingens vel
ut bitumen glutinans et attrahens
sic pix in vasis de piso quorum compages
iunguntur Unde prius Sic re vera
facit tactus mulieris quod iungit vi
ros mulieribus que qui adheret meretrici
unum corpus cum ea efficitur ut apostolus 1.
thessalonicenses 6. Est enim mulier sic ut ista
Ambrosius Sicut viris femine ha
bitue non decrevit visitatio dyaboli
Septimo est obturans sic enim pix
obturat rimas ut nichil intrare
queat Sic tactus mulieris obstru
it et obturat ut parietes et nichil
quod honestum a luxu trahere possit illabi
valeat Sic enim ut dicit aures talium
sicut aspidis surde obturantis au
res suas que non exaudiet Sic
peccatores obturant aures suas audi
endi tactum et luxuriam ne audiat
increpationes vel alia que possent eos
retrahere ab illicito tactu nec verbum
dei intrare et sic obstruit sic pix
aures Quarto tactus mulieris
ut magnus cursus flores deficit
dicit enim aristotiles de problematibus quod flo
res confracti sine fetore quodammodo
oleant Sic et dura flores munditie
et castitatis de quibus cantica 2. flores
mei fructus honoris et fetida ex

contractibus impudicas mulieres enim
natura fetent ut dicit aristotiles ibidem
Iste fetore causat saltem spiritualem carnis
contactus Iuxta illud leui 22 qui tetigerit
immundum eius tactus est sordidus et immundus
erit Verum autem non fetet nisi quantum ad
venerea mouetur et venerea exer
cet ut dictum est supra et ideo sicut manus
intingens stercus fetorem contrahit
ita tactus libidinosus dum fedat corpus
stercore coopat Gregorius super illo
Iohel Computruerunt in stercore iu
menta id est carnales quosque in fetore luxu
rie quod ex illicito contactu est vita fi
niere Secundo est tactus malleus
qui dura corpora mollificat dicitur
enim malleus malleo a moliendo eo
quod tanto ferrum moliat. ferreas enim
mentes libido domat secundum Ieronimum
ad Nepocianum Et Claudianus ferrea
lascivis mollescunt pectora fa
cettis vnde Bernardus quod non
moliit mollis quod non moliit mallea
quasi dicit nichil est quod moliat Cuius figuram
legimus Genesis 20 quod costa fuit posita
mulieris formam deus assumpsit de
viro Os enim durius est quam caro
vel terra de qua vir fuit factus sed
mulier tamquam malleus mollificauit
corda Vnde Ouidius dicit de quodam
pictore qui videbat cunctas ciuitatis
turpiter se defedantes videns omnem
muliebrem contactum abhorruit De
crevit non quod pulcram ymaginem de
eborem quod causat castitatem et conficeat
sculpsit a deo quod nulla femina mulierum
huius ymaginis pulcritudini equiri
potuit cuius formositate vincens
tamen deinde amore raptus fuit quod ipse
sed ymaginem lecto et iuxta se posuerat
locat et tandem eo deprecante venerem
eburnea facta fuit ymago quam tan
gens esse carnem dum coepit in uxorem
sumpsit per istum pictorem intelligi potest
quilibet sacerdos vel doctor seu bonus
temporibus incorporatus vel illegitimus licet
sancte virgini et vidue atque bone
maritate se familiariter et pure
propter deum vel aliqua noticia tamen
illicitum tactum abhorreat et licet sint
eburnei per candorem mundicie virgi
nalis tamen ex continua familiaritate
incipiunt tangere iocose Et per consequens car
nalia sequuntur seriose Vnde Genesis
26 dixit Abimelech Qui te
tigerit huius hominis mulierem morte
morietur Sexto tactus est ut terra vi
res venereas roborat Quando
enim cum hic contingere quis sit per di
tus si mulierem pulcram tetigerit re
bellionem carnis contra spiritum sentiret
Vnde dicitur Et valde difficile
est mulierem tangere et illesum a venere
permanere primo nisi deo special et persuade
re potest Genesis 2 dixit autem dominus Abimelech
qui tulerat uxorem Abrahe Ego
Custodiui peccatores et non di
misi te ut tangeres eam homini est ergo
mulierem non tangere ut dicit apostolus 1 Chorin
7 contenendum est. Sermo

de non re petitis alienis

A Ab alienis prece sibi tuis per
18 Circa quod sciendum quod non re
sit petitum aliena In quorum
peccato et inmote et vino et per fe suo
fuit dampnum ac si ex proprio peccato damnatus
est iusso Vnde eas quod iubet aliud
percutere vel gra sicut dominus qui iubet
famulum et domina que iubet ancillam
ea facere que sunt contra caritatem dei et proxi
mi sic castrici qui iubet famulos
in fide dampna proximis cum peccatoribus
suis et cominibus vel forgetibus vel etiam
domina que iubet ancillam ad peccatum al
terius nec etiam consumina alterius tempe
et tamen compromissit esse voluptate eius
aut peccatum est Et sic nisi vinum pa
num plenum contumnibus ancilla ex iussu
sue domine recepisset domina obligatur
ad restitutionem satisfactionem Item metha
nia de ciuitate qui iubet suos fa
mulos in fidelit laborare Item
parentes qui iubet filios et filias cho
risare Cuicumque iussisti quod
est contra caritatem dei et proximi in
ipsis dampnabis et dampnabeis
ad illos qui hoc ex iussu tuo perpetra
verunt Vnde sapiens 8. Filius pena
Cuius domino afflictione Sedutus

talēs teneat̃ ad restitucōẽ Res
pondeo q̃ sic qm̃ quilibȝ q̄sulens
accedit secūdum ei rei oblatam uel
nōie suo factum ⁊ tractatum huī ali
as no // Sed cum petrum alienum c
q̄silium Similiter q̄o alterum malum co
silium q̄sulit siue suo superiori siue infe
riori vel alio cuicumq; du͂ p̄uabi
tur ille p̄ficit vnd̄ p̄cut mali co
siliarij dominorum qui suadet exac
tas rapinas exactiones vel alij
qui suadet fornicaciones furta et
huiusmodi Sicut qui dat q̄silium vnde
dampnum p̄ximi infertur et noua
theolonia instituere vel antiqua theolo
nia augmentare et cet̄ere p̄ pau
peribus aggrauat Item qui d̄ ciui
tate dat q̄silium ad nouas q̄stitu
ciones ad dampnum pauperum et q̄cumq̄
tales rei erunt omnium peccatorum illorum
que ex talibus eorum q̄siliis p̄petrata sunt
vel adhuc p̄petrabuntur et illorum pena
scilicet accidentalis augmentabitur usq;
ad nouissimum diem sicut dicitur
quod quilibet sibi caueat a q̄silio et
doctrina mala que talis causa deo
odiosa est Vnde aug̃ sup Iohannem
homicida spiritualis dicitur non q̄ gla
dio armatus uel ferro accinctus ad hominem
veniat sed qui malum q̄silium dat
noli ergo te homicidam esse qm̃
utique mala sed tuo persuades sicut
qui sunt ei similes in culpa quam erunt
eis similes in pena Sed boni q̄siliarij
sunt sicut angeli dei qui semp suadent
hoc quod bonum est et salubre et
ea q̄ sunt pacis et iō merito cum an
gelis possidebunt gloriam eternam Sci
endum q̄ mali consiliarij sunt fre
quenter mala morte moriuntur ut
de principibus qui malum q̄silium dederunt
contra danielem ut mitteretur in lacu
leonum qui p̄mo p̄se in lacum leo
num sunt missi et sic a leonibus deuo
rati Et l̄e 2 Re q̄ achitofel seipsum
suspendit etc Item q̄ | a facto q̄si
lium iniquissimum sup ipsum uoluit
Vnde nota exemplum Quedam
erat ecclesia que paciebatur d̄ festum

quod quidem intrauit de nocte stragu
latus fuit a maligno hoste huius
rei et cum volens scire quod deuota
ergo q̄silio sui confessoris mediante
confessa et contrita sacramenta eukari
stie accepto quadam nocte intrauit
attencius lacrimis quatuor angul
sepultatis et se signauit deumque ora
uit ut sibi ostendere dignaretur
tam magistra aiam stragem Et cum
esset circa secundam vigiliam noctis
et ecce strepitus horribiles usque ad ec
clesiam audiuntur apertis ut sibi uide
batur ianuis [illegible] horribiles quod
tum in feretris portauerunt adduc
horribiliorem cum maximo lamento
⁊ vocibus horribilibus in medio eccle
sie lamentauerunt atque mugitus atque
bagitibus horribiles q̄ ipse plus q̄
dici potest exterruerunt Ergo deuota
sepe diuino q̄fortata q̄siuit
secreto id Cui ille qui in feretro iace
bat Ego sum rex terre et rapinam
pauperum accepi cum theolonium q̄silio me
potui nam Et ecclesia hec fuit mo
nasterium quod destruxi et inique
eorum q̄silio ad aulam regiam totum co
uerti Ergo nos datus ex pena
usque ad nouissimum diem ut ipsi me
portent atque locum in maximo
horrore Sed in nouissimum diem
reuiuiscam et nunc in inferno hec
ego tantum et talia videas ex isto
pro terre et rex illa ecclesia modo
p̄fano destruit et mox strages
huiusmodi cessauit Item excludalienum
petrum c q̄sensus scilicet cum quis ex
corde diligit malum quod alter facit
p̄mo et fouet et tales digni sunt
morte q̄ illud nulli placere debet
quod deo maxime displicet hoc est
peccatum et iniusticiam ergo si nouissisti
nec q̄sulisti sed solum q̄sensisti ad
mala facienda ad Ro 2 Digni
sunt morte non solum qui faciunt
sed et qui q̄senciunt facientibus
in gra Sicut nec iubes aliquem
ludere nec q̄sulis sed solum q̄sentis
in hoc etc Leo Siue per vel me

qui non iubet filium vel filiam occidere
sed consentit nihilominus reus fiet. Ergo quicumque
preest alicui civitati vel communitati
licet non iubeat mala fieri nec consulit
sed consentit et permittit mala fieri
sed hoc fiat pro lucro temporali vel propter
favorem humanum reus erit omnium
illorum malorum que sub dominio
eius fiunt. Unde Sap. 6. Iudicium du-
rissimum fiet eis qui presunt. Hic ad-
vertere debet qui lupanares fovent
in civitatibus et in domibus suis ludere
permittunt. Et sic de aliis malis que
sine eorum consensu fieri non possunt.
Quartum peccatum alienum est pal-
po i. adulatio. Et sunt isti qui peccata
commendant in hominibus qui male fecerunt
pro quo apostolus dampnabuntur. Nam qui
ita dampnabuntur adulatores male facien-
tibus et hos eis laudant ita rei
quasi sunt ut isti qui talia peccata
fecerunt. Adulatio namque laudans
malefactores ipsos fortificat ad
similia facienda. Et contra tales expedi-
ret esse in curiis principum prelatorum et
aliorum potentum scilicet consilium divinum
medicinam vel puto necessarium expedi-
ret esse in aulis eorum qui veritatem quam
sentiunt sine timore exprimere au-
derent. Puto quod non diu aula eos con-
tineret ut Iohannes baptista qui decollatus
fuit propter veritatem nunciatam Hero-
di ut Math. 14. Condolendum
esset aulicis vitam in necesse ducere
cupienti ut pedes suos ab aulis
principum extraheret ne sit adulator
aut peccata aliorum laudaret. Unde frater
B. Tho. 2a 2e. Adulatio quandoque potest
esse peccatum mortale. Uno modo ratione ma-
terie ut cum quis laudat peccatum alterius
quia hoc est contra deum et contra iustitiam dei
ac dilectionem proximi quem in peccato
fovet. Secundo ratione intentionis cum quis
adulatur alicui ut fraudulenter ei
noceat corporaliter vel spiritualiter. Tertio
occasionis scilicet cum laus adulatoris
fit alteri occasio peccandi si tamen preter
intentionem adulatoris. Et tunc consideran-
dum est utrum sit occasio data vel
accepta vel qualis ruina sequatur
scilicet peccatum veniale vel mortale secundum
Thomam ubi supra. Sic quis ex sola
aviditate delectandi vel ad evitandum
aliquod malum vel consequendum aliquid
in necessitate alicui adulatur non est contra
caritatem nec mortale sed veniale.
Velle tamen placere hominibus propter carita-
tem aut ut eis spiritualiter
proficere possit laudabile est sicut apostolus
ait I Chor. 10. Ego per omnia placeo omnibus.
Sed propter inanem gloriam vel propter
lucrum est peccatum. Unde apostolus: Si adhuc
hominibus placerem servus dei non essem.
Unde psalmus: Deus dissipavit ossa eorum qui
hominibus placent confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Caveant
autem servi ne adulentur dominis suis
cum mala faciunt vel volunt facere. Nam
si laudant vel adulantur ita rei sunt
sicut illi qui peccata faciunt. Sed tamen
quos peccant in ecclesia non laudari
debent. Ideo ita heu propter adulatores
et detractores bonorum et honores veritas
datur bonum facere quod miserabile est au-
dire et iam tales plures sunt omni-
um gaudii pectora et propter eos dampnabuntur.
Ps. 5. Sepulcrum patens est guttur
eorum ut dicit Ysa. 9. Et erunt qui
beatificant populum istum seducentes et
qui beatificantur precipitati. Et prov. 24.
Qui dicunt impio iustus es male-
dicent eis populi. Molliti sunt ser-
mones eius super oleum ut psal. 54.
Ve vobis qui dicitis bonum malum
et malum bonum. Circa propter quod venerabilis
doctor Thomas credit esse
causam quare dominus talibus potentes tan-
tum vinci quando feminine tot sunt dissoluti
peccatores. Quando laudantur in hiis que faciunt
et non cognoscunt se tales esse peccatores
et peccatores ut sunt et ita de-
cipiuntur. Unde psalmus laudatur peccator in
desideriis anime sue. Et ita cum boni de-
cipiuntur. Prov. 17. Qui iustificat
impium et qui condempnat iustum uterque
abhominabilis est apud deum. Ideo propter
deum nolite dicere bonum et lau-
dare malum. Sicut ille qui dat
alteri audaciam peccandi per muneribus

vsu· q2 de qui iustificatis p(ro)p(ter)
p(ro) muneribus Ulterius notandum
q(uod) vicia apud adulatores acqui
serunt sibi nomina virtutum

Primo	superbia		honestas
2o	avaricia		prudentia
3o	astucia	dicitur	prudentia
4to	luxuria g(u)stia		libertas
5to	scurrilitas		affabilitas
6to	rapacitas		strenuitas

Primo superbia e(st) nuncupata hone
stas quando vestium singularitas et curiositas
notatur i(n) formis gestuum et exhibicione
ipsis sc(ilicet) adulatoribus e(st) nuncupata
ut dicendo quam bene decorat te tu
nica tua vel ista vestis quam pulc(h)re
incedis etc. Sic i(n) illo imitatur
lucifer qui in superbia extollebat
se et per deiectus fuit ut v(ersus) p(salmus) et
in illo q(ui) intendit q(ui)d e(st) valde notandum
et p(er)hensibile coram deo de(o) etc.
Math· Qui se exaltat humiliabi(tur)
Secundo avaricia nominatur prudentia qua(n)do
quis diu noctuque toto viribus labo
rat p(ro) acquisicione rerum temporalium sed
iuste sed iniuste quomodo non p(ro)
sed sic tu deo vel h(uius) deum nunc tu
leat omni sollicitudine adhibeo
quo possit temporalia congregare et tam
tum avidus est ut numquam etiam sa
ciat et in hoc p(ro)p(ter) infra non
eum ad quendam ignem Avarus
infernus est. Sicut infernus enim quantu(m)
cumque devorat tamen numquam dicat satis
est Unde Catone dicitur Ab Homo
huius seculi dilectores in terrenis
rebus fortes sunt in celestibus debi
les nam p(ro) temporali gloria usque ad mor
tem despicit appetunt sed p(ro)p(ter) p(er)
petua et non non p(er) pauca quidem
in labore consistunt laborans quas
libet iniurias tollerat et p(ro) celesti
mercede frequenter tamen retrahat
Saepe meditatur fame dietiam
p(ro) acquirendis divitiis atque ho
noribus tollerat supra valde la
boriose quod tanto magis dissimulat
quanto magis sancta tandem tribui pu
tat Et tales ab adulatoribus no

nantur avarus sed prudentes Tercio
astucia ab ipsis vocatur prudentia
ut cum quis est astutus hinderlistig
ut decipiendo et aliorum negocia sua
lucra meditando et decipiendo p(er)cios
suos tam novas dictiones invenitur
adinvenit ut se propheticos designare possit
tales vocantur prudentes Unde luc(as) 16
filii huius seculi prudentiores filiis
(h)ominum ... Quarto luxuria cum
spectacula libertas vocatur et adiungens
sine timore dei vivunt et cetera tu exemplis
et timens deum c(on)gregationibus locu
tionibus et operibus Et sine ullo timore
dei peccat et q(ui) delectabilia sunt car
ni perpetrat et tales nominantur leti de
quibus dicitur Duo luc· 6· ve vobis qui
nunc ridetis Quinto scurrilitas
affabilitas vocatur ut cum quis est
scurrilosus kleffig sed viris sed mu
lieri valde scurrilia proferens ne ti
mendo an deum in hoc offendat et ta
les nominantur solaciosi kurczweylig
In quo aliqui multum delinquunt
sc(ilicet) dictando honores adnos post ad na
tivitatem ad blasphemiam et ad p(at)i
enciam qui alias ex natura et ex sermo
nirabiles sunt et qui p(ro)p(ter) tales se pec
cant redundat in caput suum qui cog
gitaverunt Sexto dissolutio
socialis sodalitas est vocata ut
cum quis conformat se aliis inde(n)t
sed bonis sed malis sed in licitis
sed in illicitis sed in chorisando sed
saltando bibendo etc. Et tales ab
adulatoribus non nominantur dissoluti sed
sociales socii Et tales qui se sic
conformant malis illicitis propter ea habent
societate dominum demonum et omni disciplina
torum et carebunt societate dei
Sic ergo virtutes vicia nominantur

Primo	abstinentia		avaricia
2o	humilitas		ypocrisis
3o	maturitas	nominatur	fidei fletus
4to	gravitas		pigricia
5to	simplicitas		stulticia

nam primo cum quis est abstinens
et vult parte vivere et tamen necess
ariis contentus est talis abstinentia ava
ricia nominatur quia non audeat uti

de bonis sibi commissis cum tu talis
non propter paupertatem dimittat sed sicut ipse
redditurus est rationem de bonis creaturis
quibus usus est ideo abstinet. Quintum si
humilitatem diligit christi qui
dixit discite a me quia mitis sum
et humilis corde et humilitatem studet
suadere in factis suis et dictis suis et
nititur scandalum cavere timens id dictum
christi math. xviii. ve homini per quem scan
dalum venit tunc talis ab amatoribus
mundi ypocrita nominatur. Tercio ma
turitas scilicet quando quis maturitatem incedit
in verbis et in factis caveo levitatem
et actionibus ostendere tunc talis maturi
tas seu obstinatus appellatur. Quarto
quietis devocionis scilicet quando quis nititur expel
lere omnes occupationes et deo
tranquillitatem offerre tunc talis
quietis devocionis pigricia notatur.
Quinto simplicitas scilicet cum quis
secundum preceptum de simplicitate cordis
querit deum et secundum dictum christi studet
simplicitatem columbe ostendere. Et
tunc talis simplicitas notatur stulticia
unde Job xii deridetur iusti simplici
tas ut contra [illegible] litigiosa co
scientia notatur scilicet cum quis deum pre
oculis habeat in mente et factis
timens deum offendere. Sexto fu
gere publicam et generalem societa
tem adulterans [illegible] Septimo seve
ritas et tunc talis notatur singularitatis
et [illegible] si quis iusti
tiam querit et exigit tunc austeritatis
et inpacientie notatur. Nono si quis
correctorum et informatorum [illegible] te
nt tunc notatur [illegible] suo.
Quintum peccatum est receptatorum scilicet recepta
tore ita qui recipit raptores et fu
res et eos tuetur vel res raptas celat
vel excusat ita quod impeditur restitutio
[illegible] tenetur quia talis prestat pa
trocinium peccatori et fovet eum in
delictis suis. Quia [illegible] videbas
furem currebas cum eo et cum adulteris
Rego si est potens et [illegible]
[illegible] raptores cum rapinis
reus erit omnium peccatorum illorum. Item

si est receptor hospitum et recipit in
domum tuam hospites non timentes
deum et ministras eis cibaria illicita
et prohibita ut [illegible] lacrimam [illegible]
si est pincerna et recipit hospites
lusores lenones blasphematores
qui cum meretricibus peccant quas scien
dum quod non sunt legittime uxores
eorum et hoc facit propter lucrum temporale
reus erit omnium peccatorum illorum [illegible]
pe familias qui tenet famulum aut
ancillam sive peccantes in domo sua
reus erit illius peccati. Et breviter
quicumque in domo sua committit quod
est contra deum ab hiis quos hospitio
recipit fiet reus eius omnium peccatorum
illorum. Unde patet exemplum. Legitur quod
quidam tabernarius propter precium vinum
omnibus tam bonos quam malos hospitio
recepit et permisit eos in domo sua
ludere conversari blasphemare ebri
ari et meretrices permisit domum
suam intrare et ad istos lenonibus
peccare et multa mala permisit fieri
in domo sua propter lucrum temporale. Sed
una die cum [illegible] ad vinum in cella
rio porrigendum et cum januam eius ex
posita ret hospitibus ibi sedentibus
Et ecce turbinis ventus eum videlicet
rapuit et eum supra in aera levavit
in conspectu totius populi et cum sic a de
monibus duceretur clamavit compuncto
corde O deus quid fiet de anima mea
Cui demones dixerunt eum tradere
[illegible] super [illegible] quia
obliti es omnia transitoria scilicet de tempore
proprio vitam filios uxorem et amicos
et deum solum per audaciam compuncto corde
invocasti ideo non volumus te ulterius
ducere quia omnipotens deus non vult permittere
ut nos voluntatem meam exerceamus
contra te eo quod compuncto corde deum
vocasti quod si non fecisses cum corpore et
anima te ad infernum duxissemus et
sic disparuerunt. Et per modum ductus
[illegible] reportatus est in domum suam
et amplius non permisit in domo sua
ludere nec choreizare nec blasphe
mare et. Item de illo peccato sunt

omnes qui tenet malas feminas
in domibus suis vel domos locant
quibus dicti feminis rei sunt omni peccatorum
que fiunt in domo. Item si tu tenueris
tercium carbunculum vel alteri ea for-
nicariam. Unde non tribus beniamin
pene tota periit propter gabaoni-
tas quibus assistit ac defendit in
maleficiis suis ut iudicum 19. Sex-
tum peccatum est participacio de alienis
peccatis scilicet qui de re ad lucro iniquo
et dampno alterius se participe reddit
et tamen tenetur quantum ad partem que fuit si non
fuit tamen totum rapta. Et non est du-
bium quin peccat mortaliter etiam si primum
quod percepit contra voluntatem domini illius
rei si sciret eo fecit. Item qui lu-
sores permittunt in domibus suis deum
blasphemare et beatam virginem sanctos
dei pro lucro quod inde habet. Et bre-
viter quilibet particeps est delicti iuste
particeps erit et dampnacionis ut merca-
tatores in societatibus quorum unus
fraude committit in proximum suum
decepit fratrem suum scienter consentit
in computacionibus vendendo et emendo.
Sed non intelligendum est de hiis qui a
iudicio dona vel munuscula re-
ceperunt quia tales restituere debet
non tamen ipsis iudicibus dona vel mu-
nuscula receperunt sed illis quibus
ipsi iudici pro iusticia extorserunt si
habent noticiam illorum. Si autem non tamen
secundum consilium confessoris dent dare pau-
peribus. Item idem est dicendum de lu-
soribus et hiis qui bona sua perdunt
seu qui receperunt nam non consentit tamen
lusoribus ludere vel bibere vel commedere
nec ipsis peccuniam ad ludendum
accomodare nec etiam denarios quos
illi dant ad lumina recipere sicut quando habu-
erit ludum pro uno denario quod recipiat
3 vel 4 tales omnes tenentur
ad restitucionem secundum consilium confessoris.
Item iudices qui permittunt panem
vel vinum minorare propter suum lucrum
et alii quam plurimi qui participant
quocumque modo sciret in lucro pro-
ut uxores pueri familie reo

iniustas possideret. Unde legitur danieli
13. quia tam uxores quam filii a radice
sunt combuste. Septimum peccatum alie-
num est mutus in peccato quod corripere et
reprehendere debet. Contra quibus deus co-
misit subditos ut prelati et precessi-
vidias tenentur subditos corripe-
alias una cum subditis dampnantur.
Unde legitur 1 Regum 3o. Hely sacer-
dote qui non correxit filios suos
inique agentes vel quia tepide correx-
it eos et non punivit et hic pro iudicio
temporalem et fractis cervicibus cadens
de sella retrorsum exspiravit ut in
canone et nullam aliam
causam invenimus nisi quia filios suos
non correxit. Unde qui filios a parentibus
et laici a prelatis suis reprehendendi
nequaquam ipsi vel subditi in dig-
nacionem dant nam ad hoc tenentur alias
dampnarentur. Unde dicitur 23 q. 4. Sunt
quidem enormia flagicia que potius per mundi
iudices quam per antistites et rectores
ecclesiarum iudicantur. Sunt enim max-
ime consenti propter horridas rapinas
ut illos dampnat et alios suo timore
compescant. Item ibidem capitulo Rex debet
furta cohibere adulteria punire
impios delere parricidas et
periuros non sinere vivere filios
suos non sinere impie agere. Unde
augustinus ad latorium in super decanonicis
Qui vicios parcit et timet ne
contristet peccantium voluntatem tamen
non est misericors quia qui nolit cul-
tum recipere puerum ne audeat plora-
rem et non timet ne vulneratum
dolcat in spiritu. Item ad librum
de civitate dei in super decanonicis Non
est pertinet etiam ad innocentis offi-
cium non solum nemini malum inferre
verum et cohibere a peccato vel punire peccatum
ut ipse ait qui propheta odio habebat
corrigat exprimendo ad alios exercitatum
exemplo habetur in canone 23 q. 4.
De ipso capitulo ut unde ezechielis
3o. Si dixero ne admirum pro morte
morieris scilicet superbia luxuria ava-
riciam et non annunciaveris ei neque

Potuit sui ipse d iniquitate morie[tur]
sanguinem eius d manu tua requiram
Inde oia petit h plati pnt corripe
re [et] facere ipsos impunitabunt [et] dap
nabunt ic 2m sapie jo Judicium
durissimu his fiet qui psunt Cauc
te igit vos sacerdotes caucte prec
[et] inicos dm ac precessamiliares ne
tueatis dissimulando petis subdi
tor Si eni subditus tibi gmissus
d fide [et] auaricia peccat [et] tu taces
adhoc ad p negligentia [et] p munere
[et] timore et amore que bn corri
piendo emendare posses oia petta
illa tua sunt sive sis epus sive sacerdos
sive pridepositus sive rme sive pre 2m aug
d regla Si sed tuo velud hz dare
pore qd' velit ocultare dd trinet
secreto no ale siler h misit d indi
caret ne generacione pestifera plu
rimos pdat Quado go peccat dz
manifestari ne detrius putrescat
micorde heraug. Sciend go
q tales muti peccat mlt

P[rim]o — naturam
S[ecund]o — figuram
T[erci]o — creaturam — petunt
Q[uar]to — scripturam
Q[ui]nto — platuram
S[ex]to — iure censura

Primo petunt q naturam q dedit hoim
os [et] lingua ut exprimat mentis con
ceptum et dssinuet q sibi placet dis
plicat notet ul psit 2m phm
dt onia malia data e logla hoi
ppt sz pdictu et ut corrigat malu
[et] pettm ab alys q deum [et] pximu
gmissu sz ipo displicet [et] taceat [et]
no vtit benficio loquele caduideat
agere cont deum [et] iusticia pfecto
petunt q nat 2o q figura leg[itur]
eni d phinees nui 21 Riu
zelo zelatus p dno iuit ferit adul
teros Et cessauit plaga ab israhel
et sibi [et] pgtidami sue meruit
ppetuu sacerdotiu Unde ibidz
figura ac hystoria Itm figa[tur]
hec' do ppo te de hely qui no co
repit ut sup 3o q creatura vi
dem eni q canes custodiut domu
dni sui et gregem dni Si fure fura[tur]
lupi devorat no tacet ymo clamat
et latrat no cessat fures et lupus
clamando et inuadendo ac mordendo
corripit ac pdit seu manifestat
Itez canes silere deberent a dno
Sic brm vos plati ac sacdotes
necnon superiores vos estis canes
dm dei gregem ac domu custodie
Sed dns det vobis victu oblaco
nes decimas et alios reditus jo
tenemini forte latrare q fures diya
bulos ac peto[re]s qui furat aias
[et] devorat tamqua lupi p pettm eas
dem comedendo Io p nullo di
mitte debetis n clametis sicut
dominus domus iut dd p uocat et
opatur canes ad latrandu Ita
dominus deus quelibz superiorem
amonet d. ysaie 58 Clama
ne cesses quasi tuba exalta voce
tua annuncia ppo meo scelera
cor eius Sz cont facientes no cla
mantes et tacentes dicat dominus
ysaie 56 Canes muti no valet
latrare 2m dt quida doctor O
vos presbiteres hic tenaura aiaz
vos estis canes dni nil pmittatis
in vos ppi d patribus neq timo
rem neq amore neq pecunia
neq bonu priedu [et] hui d Sz
forte clamare q pettm hoim sz m p
dia ysaie 41. ppt no tacet
bo et ppter Quado tacendo pec
cant gtra scriptura dicat eni dns in
enc Si permanserit in te se tangi
tm apls jo thi 2o peccates sz
publice cora oibz argue ut ceteri
metu habeant Et gregorius dt debito
rectoris e cu magna asperitate co
rripe ne culpa parvenit tonec fo ba
rissimu laici nolite quad gt eos
qui ex debito vos dephendunt licz
duite faciunt Aliud dno eos dap
nauit ppt culpas cuius ut d amose
d sup Quinto cont platura ud
vos dno plati vos estis ipsius mag
ni dni nuncy [et] speculatores sm

quod dicitur esech. 3o Si dicente me ad impium morte morieris scz plus pu ria quadam superbia et non annunciaveris ei neque locutus fueris ut auertatur a via sua impia et morietur sanguinem eius de manu tua requiram Item eiusdem 33o speculatorem dedi te domui israel Si locutus fueris scz corrigendo impio ut custodiat se a via sua mala ipse in iniquitate sua morietur porro tu animam tuam liberasti quia non tacuisti Io qui prelati et confessores correctionibus resistunt proinde committunt peccatum scz quod deus a quo committunt prelaturam et prudentiam ut dicit petrus de epistola sua prima per Ve prelatis aut et pastoribus israel qui pascebant semetipsos non ne greges a pastoribus pascuntur lac comedebatis et gregem autem meum non pascebatis et quod fractum erat non alligastis et quod periit erat non quesistis ideo ego requiram gregem meum de manu eorum Ideo subditi et laici audiunt preditu te suos et superiores et correctiones in ambone et in confessione Sexto gt iuris censuram etc non recipere nullos si tacendo eos fouere est eos occidere ut 23 q. 4. Item pater non sp dz filium osculari sed eum disciplinare 4 q. 4. Nouus Item paterfamilias dz familiam corrigere et ad bonum incitare alias … et temporaliter punire et … Et quibus ordinibus … confessor vel prelatus dicere subditum vel confitentem … potestatica non dz indignando … ad hoc te Et confessor dz duobus vel 3bus expedire quod si vel sic negligentes quia non est redditurus de minimo quadrante utrum multos vel paucos audiunt sed qualiter eos expediunt Si aut confessor propter lucrum temporale negligenter expediat sibi confitentes grauiter peccat Item sunt doctores qui aliquem scienter absoluunt quod probabiliter credo sit non esse absoluendum ipso facto peccat mortaliter Videat quod confessores quos absoluant pomposos homines qui non intendunt

suam superbiam dimittere ymmo ipso facto ostendunt suam superbiam de vestimentis et scissuris de longis caudis Et sic etiam mittis … alios peccatoribus qui ostendunt notabilia signa quod non habent firmum propositum abstinendi a peccato ut puta fornicatores adulterii qui meretrices et concubinas secum in domo detinent nec eas amouere intendunt a se similiter et lusores et falsi mercatores qui non sunt parati ad restituendum simile confessores Similiter et superbi coriziates et tornoamenta exercentes qui sicut illa ornamenta cum quibus peccauerunt Et hoc est euidens signum quod tales non intendunt firmiter desistere ab illis peccatis quia si ita esset vitarent illa ornamenta quibus non utuntur ad peccandum tunc in futurum eos alia ornamenta superbie portare Non vera penitens non solum fugit peccatum sed etiam occasiones peccandi Et hoc ille appetit qui manet grauiter et firmum committit propositum se emendandi quod tales alicuius superbie habeant caputia maius et pepla magna cum quibus peccauerunt

Decimum peccatum alienum est non obstans scz non obsistere peccato et hoc spectat ad prelatos et presidentes vnde vos prelati et domini qui subditos vestros non correctis sed dimittitis eos inferre dampnum pauperibus pullos aucas aucas pecora auferre fruges eorum equis vestris de pabulum … et fructus arborum et vinearum furari vel vi rapere vel etiam pauperes vituperare pauca ledere dum unde et male tractare et vos non prohibetis dampnabimini Vnde esech. 13 dicit dominus prelatis non ascendistis ex aduerso nec apposuistis eis murum pro domo israel Dicit enim rectores ad hoc statuti sunt ut vnusquisque teneat sibi subiectum in pace teneat Et si forte ipse prelatus et rector non spoliat subditos et tamen non restitit spoliatoribus Et si esset tica quod ita simpla scilicet ultra mare suam peccatum fuit de ea per raptores quibus resistere potest tunc de omnibus tenetur reddi-

turq est rex. Unde si presidentes
possunt prohibere mala et non faciunt
dampnabuntur. Vos si vos domini et domine per-
mittitis vestros filios turpia loqui
et mala opera perpetrare et videtis non
prohibetis. Et vos viri uxores familias.
Et vos iudices potestates subditos
vestros si impedire potueritis talia
mala et aliud peccatum non habueritis
quod id dampnabimini. Item non re-
ges et principes et ceteri domini ha-
bentes dominium ab inferioribus tri-
buta et stipendia exigentes obligati
sunt ad restituendum dampna subditis
quod per negligentiam ipsorum presidentium
eis inferuntur. Si salte eius sunt in-
timanda et dominio existere possunt in-
telligere quod tamen opere unquam obtinuerit
quod quomodo possit obstare non enim ter-
quod per plateas ire et obstare velle
omnibus peccatis. Item quod potest sine suo
dampno obstare et non obstat non
enim tenetur cum dampno proprio resistere
dampno alieno nisi dampnum esset tale
ut vitam alterius salvaret. Dampnum
temporale proprium debere vilipendere quo
enim exigeret ordo caritatis ut ponit
exemplum Augustinus de iuramento ne alter
fieret periurus. Et si vellet deus proposi-
te iuramentum ergo potius deberem
dampnum temporale sustinere et habeo non
exigere iuramentum. Unus obstare
isto peccato. Cuius per certa maxime pec-
cant principes et potestates iudices domini
et consules ac consules et precessores mi-
ali subditos non conati defendere
nec a malo arcentes seduario
non permittentes suos ledere pauperes
sed potius vituperare vel male trac-
tare in personis aut bonis aut
fama et maxime qui non obstant
qui ledunt personas religiosas viduas
as et orphanos de quibus querit
dominus per Ezechielem 13 non ascendistis
ex adverso nec opposuistis murum pro domo Israel ut staretis
defensi sunt scuta ecclesie secundum illud
Cant. 4 mille clipei pendent
ex ea omnis armatura fortium. Sed
illa scuta unquam comburet igne si non

in peccatis et obstet peccatis ut possunt.
Tales domini et non obstantes
primo
2o
3o
4to
5to
peccant quod
natura
figura
creatura
sacra scriptura
iuris censura
Primo peccant quod natura vidiamus animalia
et medicos etc. quod nec obstat ad quod
sibi nocivum est et contrarium per surdum vel
formicam ad infirmitatem. Secundo
peccant quod figura docet omnium Num. 25
ubi moyses dixit ad iudices ob-
stare peccato filiorum Israel et occidit unus
qui suorum proximos suos qui iniciati
sunt beelphegor et occisi sunt illa die
23 milia hominum tales iudices occi-
derunt malefactores. Nec autem
iudices nisi volunt obstare minis et
correctionibus 3o quod creatura vi-
demus enim ad sensum quod multe creature
obstant aliis creaturis male facere
intendentibus ipsis et suis minoribus
ubi vult aves gallina obstat for-
titer volentibus pullis suis porci sub-
tenens et alie creature. Quarto
contra platuram domini enim et plati
statuti sunt ad hoc ut terram sibi sub-
iectam in pace teneant et raptoribus
et spoliatoribus obstet Rom. 13. Et
qui potuit homines liberare a morte
et non liberavit eum occidit. Quia principes
apes et duces tenentur suos subditos
defensare et tueri a crimibus et plati
unde si aliquis plati ac domini homines exte-
derent se adiunt usque mactare peccata
quod fuit deo quod ab eo exigunt qui pos-
set emendare et non emendat potius dampnabitur.
Cuius illud patet tes potest
contra patie. Item O plati et du-
ces milites comites et barones
si peccatum subditorum non propterea emenda-
veritis sed et coram pictis dampnabimini
non obstante si tanto bona feceritis ut
hominum imperato et otto qui 30 con-
struxerunt ecclesias et dotaverunt nec
magna terrestre nec elemosinas largiti
sunt nec ieiunia nec corpus virgilio
maceratur et ideo liberabunt vos quod

dampnabimur si per derivacionem nostram peccatis
non obstamus. Cum putatis decem pauli-
tiones hoc videlicet ad honorem istorum
et dilectionem illorum. Sed per quod ut unus-
quisque loco suo mala prohibeat. Quan-
to contra scriptura sit et principes fi-
liorum Israel qui non obstiterunt pecca-
torum in iussi sunt suspendi contra solem
cum patibulis numeri 25. Concilio ora
peccata quod superiores civitatum rectores
digne emendare deberent et possent
ut compleatur non obstat venationes dicta
dominicis ut festis apostolorum et in multis
locis abusive consuetudinis tripudia mundanis habendi
diebus feriatis et talia non fiant
nec curant neque volunt propter illud dam-
nabuntur nec illi qui peccata fiunt
quia non obstant. Sexto non faciunt
contra iura et leges. Non non obstare est con-
sentire. Consentire enim dicitur cui
licet non prohibens obstando et talis
plus peccat. Nonum peccatum alienum
est eius manifestans scilicet peccata alicuius
ad correctionem in quantum ea revelare
aut manifestare tenetur et posset sine
periculo proximi. Unde Augustinus quando
potius debes manifestare ne dete-
rius putrescat in corde. Unde si scio
aliquem peccantem et hoc possem manife-
stare bono viro qui corrigere ac emen-
daret. Si hoc non fecero timeo quod
reus ero. Ergo quicumque cum consacerdotibus
vel advocatis vel etiam cum laicis non pro-
clamaret peccatum quod proclamandum esset
talis graviter peccaret. Item qui
adhuc scribit hereticum et non proderet
cum illo talis peccaret. Unde dicit
venerabilis doctor: Melius esset ta-
les corruptores fidei prodere prelatis
ecclesie prodere quam diu in pane et
aqua ieiunare. Item qui scit ubi
res furata sit vel rapta et de hoc
interrogatur et non dicit eum qui peccat
hoc tamen ut habere inimicos eorum quia
vita sua est ibi sed aliud vel maius pe-
riculum quod imminere posset si indi-
caret et scilicet homicidium vel necessitatis
tantis sed et talia multa si dis-
cernere. Sed si nullum esset periculum

aliud et ipse malivole celaret et in-
dicaret tunc esset alienum peccatum. Non
tamen tenetur talis ad revelacionem nisi ex
officio ad hoc teneatur sicut de prelatis
dictum est et de custodibus rerum. Sed ali-
quis dicit: Si aliqua diviseris in fide videt
aut quod hoc pertinet ad me. Respondeo
quod ex precepto fraterne caritatis quilibet
tenetur prevenire periculum sui proximi cor-
poris et ad hoc commode potest. Sicut si
cecum videres transire iuxta foveam et
permitteres eum cadere illique esses reus
deo si sic in foveam caderet et moreretur.
Hec et plus illa nova que homini qui
dampnatur pro alienis peccatis ut diffuse
visum est. **Nota materiam**

De peregrinatione

Preparate vos per domos et cog-
nationes vestras scribitur II Paralipo-
menon. Pro istius materie persuasione
quatuor status peregrinorum considerantur

primo, secundo, tertio, quarto — scilicet quantum ad:
- preparacione
- progressorum
- puerorum
- reversione

Quantum ad primum dicit Preparate vos. Solet enim
veri peregrini preparare se antequam in-
cipiat viam. Et disponendo domos et
pueros eorum. Unde numeri 32 dicitur
Ruben et Gad Moysi: Caulas ovium
fabricemus ut stabula iumentorum parvu-
lisque nostris urbes munitas. Post
hec autem nos armati et accincti pergemus
ante filios Israel donec introducamus
eos ad loca sua. Sic reverendi sponsalibus
peregrini sponsales dum dum eos dis-
ponere nova divina dei. Tunc quod debet
preparare docuit a peregrino christo
de quo dicitur Luce 24: Tu solus pere-
grinus es. Unde isto bono peregrino de-
betis vos preparare et secundum ambulare
viam. Ad preparacionem igitur multa requiruntur:

scilicet:
- primo testamenti condicio
- 2o [illegible] arbitrio
- 3o habitus assumptio
- 4to sacculi portacio
- 5to baculi baiulatio
- 6to pilei protectio
- 7mo calciamenti deductio

Primus solet fieri testamentum antequam
exeat notarius, testamentum pluribus
modis dicitur. Dicitur enim lex vetus testa-
mentum quod hedorum et vitulorum sangui-
ne confirmabatur et promittebat bona
temporalia ut est de celebratione misse.
Item dicitur lex gratie novum testamen-
tum et promittit bona eterna. Item
est testamentum immobile procedit quod
testatoris obitu confirmabatur ibidem.
Sed qui hoc modo appropinquat vel qui
intendit personam testamentum tale
facit filiis amicis et electis pro salu-
te anime. Et hoc est quod dicitur 13 q. 1. Si
quis de testamento super rebus conventus
est pro uno filiorum. Et de testamentis
decedentium ultima voluntas testato-
ris est observanda ut ibidem 16 q. 1. Item
qui res ecclesiis vel monasteriis de testa-
mento dimissas detinet puniendi sunt
necatores 13 q. 2 clericus. Item hec
solum appellatur testamentum secundum leges.
Et infra annum debet adimpleri ex-
ecutio testamenti per episcopum debet adim-
pleri ex voluntatis defunctorum
specialis ... dicitur et adimpleri per
de potestatis ... testamentarios
ut ultima voluntas testatoris ex-
pleatur ut est de testamentis ca. Johes.
Quare ergo secundum ... dicit careret
inter illos sublevarentur quod eis de-
beret fieri de isto testamento si de eo
tempore expeditum fuisset. Talis modus tibi
est pro deum perficiendum. Christus enim vita
ambulans perficientiam durissima
passa scilicet ad mortem condidit testa-
mentum electis suis amicis perfectis
spiritualibus de exemplo et doctrina.
De quo testamento sic dicit Ambrosius
Auctor humani generis de cruce exem-
pietatis officia ... debat scilicet conde-
do spirituale testamentum de recessu huius
mundi pretiosa legata dimisit scilicet 8

p°	legavit	Apostolis persecutionem	Bona
2°		discipulis suis pacem	
3°		iudeis corpus suum	
4to		predoni animam suam	
5to		virginem matrem Johanni	
6to		latroni paradisum	
7mo		peccatoribus veniam	
8uo		desperatis tormentum	

Primo legavit apostolis persecutionem.
Illud enim in morte legavit quod ipse
dum vixit possedit Johannis 15 Non est
servus maior domino suo. Si me persecuti
sunt et vos persequentur. Et illud testa-
mentum perfecte solutum est quando apostoli
multas persecutiones sustinuerunt usque
in capitis amputationem ... in hereditatis
quidem transit ab herede ad suos
omnes et honores secundum ... Legavit
hereditati eterne beatitudinis adiungi
omnium tollerantie passionis ad istos
omnes voluit eam hec propter lucis solatio
oportuit Christum pati et ita intrare
gloriam suam. Sic isto onere possidere
eam apostoli qui dixerunt act. 13 Per
multas tribulationes oportet intrare
regnum dei. Sic quidem spiritualis per-
egrinus volens spiritualiter in statu vel in ecclesia
romana debet legare persecutionem
... suis quod secundum ... suis et in
...ibus exterioribus corporis quod dum isto
sacro tempore ... persequi mortificare
... et mortificante membra vero
oculos ab illicito visu aures ab
auditu detractionum manus ab illicitis
tactum etc. 2 Thimo 3. Omnes qui
volunt pie vivere in Christo Jhesu persecutionem
patientur. Qui vero volunt assequi
veniam peccatorum et vitam eternam et nulla
pati tribulationem videtur quod volunt Christo
esse dignior et apostolis sanctis
et cunctis fidelibus melior. Secundo
Difficile est et immo impossibile ut presen-
tibus quis fruatur et in futuris ut
de deliciis transeat ad delicias.
Secundo legavit discipulis pacem que
est nobilissimum donum. Non enim augus-
tinus dicit pax bonum ut delectus creatis
nil gratius solet audiri nil desi-
derabilius concupisci nil melius pre-
dicari nil postremo felicius
possideri. Hec ille 10 dicitur 23 q. 1
Noli ... nisi pro humana si ...
dulcis est pro temporali salute quanto
dulcior est pro divina et eterna sa-
lute quam Christus veniens docuit et
reliquit pacem discipulis suis. Tertio.
Habebat enim Christus 12 discipulos

ultra apostolos qui non erant adeo
fortes ut apti ad sustinendum persecutiones
et ideo reliquit eis pacem eternam et temporalem
donec scilicet fortificarentur. Et tunc
etiam ipsi legatum apostolorum accipere meruerunt
Jo. dicitur Joh. 14. Pacem relinquo
vobis pacem meam do vobis. Non
enim infirmis et debilibus statim
iniuncta sunt in pondera et fortia. Ideo
dixit dominus Math. 9. Numquid possunt
filii sponsi lugere quamdiu cum illis
est sponsus. Venient autem dies quando
ab eis auferetur sponsus et tunc ie-
iunabunt. Nemo autem mittit vi-
num novum in utres veteres. Alioquin
rumpuntur utres et vinum effun-
ditur et utres pereunt. Sed vinum novum
in utres novos ambo conservantur. Ex
quibus verbis habetur quod non sunt imponenda
fortia infirmis nec disciplina dex-
teritatis. Per filios sponsi intelliguntur
viri contemplativi qui sunt quasi
festivi quia a mundo se abstra-
hunt et cogitatus suos in deo re-
ponunt. Et tamen tempore quadragesime festum
iocunditatis futurum post reliquie
cogitationis diem festum agent tibi.
Stat enim spiritus sponso celesti in
thalamo et iubilatione mentis ludit
coram deo. Deutro 33. Amantissimus
domini in thalamo tota die morabitur.
Prov. 8. Delectabar per singulos di-
es ludens coram domino omni tempore. De
isto festo presentis iocunditatis transibunt
ad festum perpetue felicitatis. Sed utres
veteres id est animi vel homo ha-
bens inveteratos affectus qui nec cog-
noscunt spiritualia diligere nec celestia
cogitare per vinum novum id est doc-
trina inducere ad amorem spiritua-
lium et desiderium eternorum. Sed tales
homines non sunt talibus assueti ideo non
sunt adipiscendi spiritualia sed compellendi.
Sed paulatim sunt inducendi aliquid
animi eorum frangitur per patientiam
et doctrinam et committi per im-
prudentiam ideo dicitur Prov. 13. Substantia
festinata minuetur que autem pau-
latim colligitur multiplicabitur. Et qui

per quod corpus suum discipulis debilibus
legavit pacem cordis et operis et
eternitatis. Sic spirituales peregrini domini
legatum testamenti pacis ad eos suos scilicet
in interioribus viribus suis et aliis cum
quibus conversantur. Secundum Augustinum pax
est serenitas mentis tranquillitas
animi simplicitas cordis amoris
vinculum et consortium caritatis. Hec est que removet
rancores tollit suspiciones bellicosas amat
discordias sedat inimicos concordat.
Tertio legavit iudeis corpus suum
ut scilicet ipsum flagellarent crucifigerent
et occiderent ut sic misterium nostre
salutis impleretur. Job 9. Terra est corpus
Christi data est ad manus impii scilicet Pilati
et impiis iudeis. Jo. dicit dominus Jere. 12.
Reliqui domum meam dimisi here-
ditatem meam dedi dilectam animam
meam in manus inimicorum meorum.
Ipse enim domum suam celestem quodammodo
reliquit quando ad nos venit et nobiscum
habitavit hereditatem dimisit quando hu-
manum genus quod fecerat ut ipsum
hereditaret merito sue prevari-
cationis deseruit. Dedit dilectam
animam suam in manus inimicorum suorum
quando vitam suam tradidit in manibus
iudeorum. Voluit igitur Christus corpus
suum legare et dare iudeis ut nostre
redemptionis misterium erat tamquam
alabastrum plenum unguento. Erat
tamquam apotheca plena balsamo
ideo autem erat in pluribus vulneribus con-
fectus. Dedit igitur corpus suum iudeis
ut ipsum tamquam saccum scinderent
et inde pretium emanaret et quo cap-
tivos redimeret. 1 Petri 1. Non corrup-
tibilibus auro et argento redempti estis
sed precioso sanguine agni immacu-
lati Christi. Ille est iste sacculus
plenus thesauro de quo psalmista dicit:
Saccum meum conscidisti. Sed tunc
iste saccus fuit conscissus a iudeorum ma-
licia. Psalmo. Conscidisti saccum meum
et cetera. Saccum plenum in ma... misit
deus pro nobis ut scinderetur et
pretium nostre redemptionis emanaret.
Dedit ergo corpus suum iudeis ut ipsum
tamquam alabastrum frangerent et inde

vngento effluet quo vulneratus homo curaretur Ista sunt vngenta de quibus [illegible] j. c. trahe me post te in odore vngentorum tuorum curremus

Ista sunt vngenta preciosa que celestis medicus confecit christus procedit iocunditas anime et mitis gracie ex quibus sanatur vulnera anime sauciate hec signatur luce 10 vbi dicitur quod samaritanus alligauit vulnera sauciati infundens oleum per quod mitis gracie et vinum per quod iocunditas anime intelligitur

Dedit corpus suum iudeis ut ipsum tamquam apotecam aperirent et inde balsamum exiret quo fetidus homo recuperaretur Aperuit ista apothecam apta fuit qui vnus militum lancea latus eius aperuit Joh 20

De huius balsami odore dicitur eccl 24 Sicut cinamomum et balsamum odorem dedi quasi mirra electa et quo odore homo fetidus iacens in stabulo demonum recreatur et In quo demonstratur quod peccatores in hac vita corpus totum debent legare et diuino officio mancipare et toto tempore et omnibus viribus die noctuque deo seruire sicut testamentum deo cum apostolo Sicut exhibuistis membra vestra seruire in mundicie sic exhibeatis seruire deo

Item dedit homo corpus eius aliis suis ut vnusquisque ad pretium suum expendat proximo suo in subueniendo [illegible] et [illegible] acquirendo

Ipso legauit animam patri luce 22 Exclamans ihesus voce magna ait pater in manus tuas commendo spiritum meum In quo instruit peccatores [illegible] vita et corpore quod dicunt fiat tua pater in te magno cordis affectu dei misericordiam implorare quod notatur per hoc quod dicitur clamans voce magna magni cordis affectus quia est magnus clamor in auribus dei quem clamorem libet deus exaudit ps. Clamaui in toto corde exaudi me domine 20 dixit ipse deuote commendare deo quod notatur per hoc pater in manus tuas comendo licet enim non sit auctoritas legitur tamen quod Ihesus dicere ex non totum illud ps. [illegible] deus meus [illegible] usque in manus tuas commendo spiritum meum [illegible] quibus [illegible] hec debet anima sua ne dampnetur per salute Et sic patet qualiter testando legauit deo patri

Christus [illegible] qui voluit et intendit spiritualiter peccator [illegible] et est [illegible] debet quod testamentum sed ipsam animam in manibus dei commendare dando se et hoc propter 3 rationes primo ut deus spiritum meum uel animam meam custodiat etiam [illegible] liberasti me a tumultibus [illegible] a demonibus ne ipsa anima ambulare via dei rapiatur sed secure incedat vnde ps. Custodi me domine ut pupillam oculi sub vmbra [illegible] sub vmbra tue potencie.

2o per ministerium angelorum spiritum meum ad celum deducat exodi 23 Ecce ego mitto angelum meum qui precedat te et custodiat te et ducat et introducat te in locum quem paraui

Tercio ut spiritum securitatis quia anime in manibus dei commendate sunt secure ut nullus auferat Joh. 10 Neque potest rapere de manu patris mei Sap. 3o Justorum anime in manu dei sunt et non tanget illos tormentum mortis. Ideo ut sic deo proprie et ipsa [illegible] videat io dicitur ysa. 49 Ecce in manibus meis descripsi te muri tui coram oculis meis semper.

Secundo ut tota anime manus dei ornet Sicut enim vestitum ornat corpus et anulus manum sic anime [illegible] et bonorum hominum ornat corpus et manum eius io dicitur ysa. 58 [illegible] deus hoc [illegible] velut ornamentum [illegible]

Tercio ut deus animam supportet nutrix enim puerum incipiente in corde [illegible] et manum [illegible] qua in capite orde supportat [illegible] manum supponendo ne cadens ledatur [illegible] enim est nutricius in [illegible] Osee 2o Ego enim nutricius effraim et brachiis meis portabo eos. Effraim enim interpretatur crescens et sic [illegible] viatores qui crescere debent de virtute in virtutem

Due enim sunt manus dei iusticia et misericordia. Pro primo in manus tuas domine commendo spiritum meum. Iusticia deicipit ut bonum iudicandum misericordia sublevat ne nimis ledatur. Pro secundo Cum ceciderit iustus non collidetur quia dominus supponit manum suam. Septimo demum commendat spiritum in manus dei ut eum confortet unde ezechielis 30 Manus enim domini erat mecum confortans me. Consilio nobili presentetur et retrahatur de manu domini sui. Aliquas sic velud effectus suo regimine evolaret a domino suo. Sic sic pastum nos suis brachiis complexa tenet de manu sua et tua virtute alia. Pro secundo Et sic omni nocte spirat domine et tu dux esto illius aliquis ita a deo avolaret omnes quos efficax quasi amicus quolibet. Sic qui nimis abundat tremens evolat a deo sic stulto a domino suo quod nimis sana suo debemus legare animam nostram deo pro et ut ipsam conservet. Illud nisi iste continue de manu sua tenet. Pro bonum conservat ipsa enim devotos homines peregrinos de manu dei de manibus. Solet enim homo dicere quod iste non aliquis spiritum de lectus suo heu illud de lectus meos ipsi animi bonos peregrinos de manibus suis recepit ita quod nos pro meo oblivisti ysaie 49 Numquid oblivisci potest mulier infantem suum ut non misereatur filio suo uteri sui et si illa oblita fuerit ego tamen non oblivisci tui. Ecce de manibus meis descripsi te ex quo tu duxit animam tuam commendasti michi. Quarto legavit virginem matrem in custodiam quod fuit commisisse dominus dicit Iohanni de custodie suam. Et 20 genere fuisse voluit triplici de causa.

Pro 10 | sui
20 sic bone | meis
30 | legimus

Primo racione sui. Deus enim dator legis sua legem servare voluit. Ipse namque statuit lege de honore et honorare precipit et meum ille qui honor non nichil tamen de assumendo hunc maxime de obsequio. Dicitur esse in eorum

de meo de solatio tu ad se et ipsam sollicitudine commendat de ecclesia pro peregrinacione admone ut debemus. Racione meus meo ut omnem diligenciam faciamus ergo illos qui nos genuerunt et non obliviscamur eorum. Unde ecclesia Noli oblivisci gemitus matris tue et etiam ut unum sit misericordia testatum et matrem de qua fuit per mariam recommendemus iohannem. Tercio gracie dei que sunt conservare et misellas constitutum ut de decretis. Racione virginis ut aliqualiter consolatorem recipet de recessu et peregrinacione admodo filii sui ex custodia fidelis apostoli iohannis. Et tamen qualis illa consolatio esse potuit de brachio dulcis unde tunc matris animam gladius pertransivit gladius ille fuit unus Iohannes ecce filius tuus pro filio dei. Sexto legavit latroni paradisum quod dixit amen dico tibi hodie mecum eris quod optimum testamentum recepit latro amen dicit ecce quanta frementes meos enim fuit in medio pro peccato et paglam quem veniat non sunt intelligendum heb. 6. Et post quod predicit de labore meo non facta recita Quamquam hodie ecce quanta celestis parum. Non dicas adiuto vade et redeas et cras dabo tibi tamen statim possessor dare. Istud meum eius. Ecce quam bonum sanctus enim sed bonum qui de amicitia tua decorari fuit in paradiso. Istud in paradiso. Ecce quam felix locus amenitas paradisi locus deliciarum. Ambo. Cum est esse cum Christo quia ubi est Christus ibi regnum. Et sic spiritus peregrini potest vitare dominum regnum dei legare et acquirere pro bono opera et peregrinacione devotus latroni et anime peregrinacione ut valeat cum Christo habitare. Ex quo Christus peregrinus suum testamentum ita legavit nos sic facere debemus pro certo non antequam accipiamus unam et dicere de post dispositum testamentum meum eleccionis meis. Decimo requiritur pro peregrinacione expensas cambitio. Solet enim peregrini pecunias pro modo tali transferre propter securitatem ne spolietur in via periculosa. Unde apostolus Ad Chorinthios

In itineribus sepe periculis fluminum periculis latronum periculis in falsis fratribus fui constitutus. Sic contigit illi de quo dicitur luce 10 homo descendebat de ierusalem in iericho et incidit in latrones qui spoliaverunt eum. Indiget ergo bonus peregrinus et spiritualis sicut in predictis statu de ista pericula et deceptiones latronum et raptorum videlicet mundi demonum et carnis et eciam malorum hominum et priorum amicorum qui eum nituntur bonis spoliare bonis temporalibus et gratuitis expedit ei ut faciat cambium ut secure et fructuose bona sua expendat et usum eorum habeat. Talis namque peregrinus attendat nummularium ad cambiendum pecuniam non tamen ad illos quos dominus eiecit de templo ut math 11. Item non ad modernos nummularios qui interdum decipiunt simplices et extraneos peregrinos monetam ignorantes. Item non ad illos qui plures decipiunt et numquam restituunt alibi scilicet 8o. Sed dicam de alio nummulario quem attendere debent. Qui iste est nummularius non decipiet scilicet ipsum dominum deum per se ipsum cum dominus de bonis operibus suis et ... Item qui hic mutuum recipit scilicet de hac vita et plus restituet alibi scilicet in vita eterna recipit enim hic unam pecuniam elemosinam et restituet vitam eternam. Recipit hic unum florenum per modum elemosine et restituet centum quod ipse testatur in evangelio math centuplum accipietis et vitam eternam possidebitis. Item pro denario corruptibili reddet eternum. Item pro denario cupreo reddet aureum ut dicit ipse apoc 3o Suadeo tibi emere aurum probatum ut locuples fias ut dicitur Lc 6 ... sicut ... felix est usura ubi pro parvo pauperi dato centuplum accipietur a domino quam propter merito faciendum est cambium bonorum temporalium cum isto campsore qui omnia efficit et indubitanter reddet tamen hic quidam fructum quem cum peregrinabitur de tempore plerumque ut habeat expensas quibus reficiatur nam sic homo peregrinus facit

cum prius sorte expensarum in hac vita se curat. Sed de expensis anime et presentare thesaurum incorruptibilem hic deposuit illum ipso ad manus pauperum per elemosinarum largitionem et post hanc vitam tollet thesaurum incorruptibilem ut dicitur math 6. Thesaurizate vobis thesauros in celo ubi nec fures nec tynea ledunt. Istud cambium scilicet bonorum temporalium per elemosinam est frequendum antequam homo decipiat in via et antequam expediatur anima de corpore scilicet ipso vivente et non post mortem ut dicit dominus math 12. Afferte vel denarium scilicet divitum et non de morte ... cum ... elemosinam de vita quam de morte et magis prodest anime quod procedat quam quod sequitur ut legitur exemplum quod quidam heremita raptus in spiritu vidit divisione ... sedebat duas ... videt unam sedere et ante se mensam habere et repletam de ipsis bonis et tabulam de ... videre ... retro se aliquam tabulam longe distare vacuam et nil de cibariis continere. Quem cum miro risset quid hoc designaret. Respondit in sua quam ante me stat sunt opera mea que tempore feci cum deo ante mortem tamen ad aduc venire et tamquam delicatissimis ferculis refertam meo et delectare. Mensa vero que retro me est illa post mortem que mea quidam uxorem filios et amicos ut post mortem anime mee elemosinis et aliis bonis subvenirent qui obliti sunt mei tamquam mortui a corde et propter hoc in ista remanet vacua et si in vita per me tantum bonorum operum non fecissem unquam haberem ideo quidam poeta dicit. Sic bonum dum vivis post mortem vivens si morte illa pecunia bonorum operum magis est deo acceptabilis in vita quam in morte ut dicitur Gregorius ... pecuniam quam dedisti mihi probatum ego hec et restituam tibi. 5o requiritur ad peregrinationem ... quem habuerunt peregrini ... quando apparuit discipulis duobus de emaus ut luce

Et in signum q vel p ei debeat
esse h'itu distinctu ab alijs hoibus
quia debet esse brevis no longus
et simplex et no superflus No mollis
sed durus Primo d3 ee brevis non
longus ne impediat in via q oz p
sepes et fossata transire d ma et
hoc multu impediunt vestes longe
et caudate io habitus xpi fuit brevis
et succinctus ux . d . / Et 2o tunica
sua et breve fecit sibi mr eius q
fuit tuca d q sutil quam ipse btus
gestabat sm, Jero . io qui volunt
spuales ee pegrini et ambulare d via
dei illo sacro tpe dnt uti habitu brevi
et curtato ut eo melius valeant
transire et ambulare d suicio dei et de
ponere abusiones vestis caudate
Qui aut no ulla longas caudas
d vestibus habentes sup terram trahentes
et ipsam terram conculcantes vestes
d medietate in brevior xpi no cu
rantes Tales sunt ut pbabile no
solum a ppo iuo a via sicut sibi au
dis quemadmodum equi ul vacce quas
ra eis negant tales impediunt in
pegrinatione et indulgentia perdit no
consequentur ppt longitudinem vestiu q
alios alicuius sm tempus. Et 2o d3 ha
bitus esse simplex no superflus ne in
vna pciositate et multitudine ve
stiu lesent io debet xpianus humilis
induti et cu vesta simplici et no pcio
so habitu Und aplus j. thy 2o No
i veste varia et pciosa . Jo volens
pegrinari illo sacro tpe debet d pone
superfluitate vestiu Qui enim no
credit q tuo ul sex ul 30 paria ha
bentes vestimentorum ult necessitatem
pximus corum ex ijs tu mittit sed potius
p mittunt ledi p vermes et tine
as q pximo darent Tales
sunt nimis gravati et onerati
vestibus q no valent incedere et im
pediunt in via dei Contra ppt pau
allogui tales luc 9 Neq duas
tunicas qui h3 duas det alteri no
hnti Jo d3 b aug 2 het dis l
Et ut hy . Nudorum indumenta est

qd excludis in cista Und Jero 9 o
homo quid degitus d viua tuna
contentus vestis regina celorum vnica
tm hnit tunica no ad ornatu sed
ad tegendu tu mater no contentaris
in pluribus Unde aug in regla No
affectetis vestibus placere sed moribus
Sup quo vo dt venlibus h3 bea d
ex posicre d3 Und dicat vico religio
so ne affectes placere vestibus hoc
enim e meretricu Und apicium d3
mulieres effugat virgines et pudice
cultus et habitus impudicus in sig
num meretricu Si aut mulieres
bone dnt fugere quanto magis viri
sed no e sequendu hung di eis placentia
mundana s potius d plorandu Jerom
d bono monachio qui tu vidisset quam
da meretrice ornatu dixit agnosce
in corpore dei qe ista meretrix tanta
p modo apposuit et ego tu dne placere
pposui et sciud p mea negligentia
no d plem d ut assequend d q tu
abbas bnis hominibus absterrdes in
alle q nodum vidisset quandam mulier
meretricem flevit in lrcgatus qua
fleret dixit due res me movet vna
p pdicione illius alia qe ego no habeo
tale studium placendi deo sic hec
tunc p eis hoibus no ergo debet querere
vici sed ornando placere vestibus
sed ornando morib ppt qd subdit
s morib Et z inquit velle placere
mundo licitu e cu dicat aplus gall
j . Si adhuc hoibus placerem s vus dei
no esse Respondeo sic appetitus ex
cellencie sibi sistat sp e petm Si
aut appetit excellencia ppt dm
a ore sentitur ppter ibi quod facere vel
similiter no e petm Sic e volutus
placendi hoibus si sit in hnt placentia
vltimus fines e sp petm Si ad dei
gla ad fine meliore ppt ee sine peto
Und glo . sup hunc locum d aplus dt
no sic hoibus placeret ut te dicebat
q d eo ipo ut deo placeret vetebat
Et io dico epheso 6. d s vis no ad
oculum servientes q hoibus placentes
s ut servi xpi Qui enim intendit

placet hominibus propter proprium contentum tali pla-
centiam sicut patet exemplo iterum talis pla-
centia aliquo adeo deversa quod propter
eam facit aliquis aliquid quod displicet
deo. Exemplum huius actum videmus herodes
quod placet iudeis nam sancto iaco-
bo apposuit apprehendere et petrum. Actuum
xii. Contra sic facit placentiam talem
inhabilem. Contra contra eos super illo no-
Si ergo hominibus placere dicit apostolus
Sic quod habeo accepi a patribus ad
… non quod si adhuc ho-
minibus placerem vellem ut olim sicut
patet non essem. Et ideo dicitur ad ro. 3.
Unusquisque vestrum proximo placeat in bono
quod dicitur ad differentiam illorum quos pla-
centia talis ducit ad malum sicut habetur.
Tertio habitus peregrinorum
debet esse durus ideo dicitur … Peni-
tentes. Item vestes penitentium per
vestes duce sit aliquid asperum et
non mollis nec mollities et suavi-
tas eius alliciat ad delectationes
sicut factum est de divite epulone de quo
luce 16 qui vestiebatur bysso et purpura
sicut … sepultus est in inferno.
Viri … et boni homines
in via dei ambulantes tam in veteri
testamento quam in novo portaverunt cili-
cia et saccos et talia aspera vestimen-
ta quod tamen … prophetam et
regem david dicit posui vestimentum meum
cilicium et induebam me cilicio. Item
sic fecit ysaias propheta cum dominus dixit
Vade et solve saccum de lumbis tuis
quo indutus es. Item samuel ait
de sancto helia vir propheta est et zona
pellicea accinctus renibus. Item ezechi-
as rex et propheta scidit vestimenta
sua et indutus est sacco. Item tales
reges induebant cilicio et sacco quod
abundabat auro et serico ut dicit glossa
ad … peccatorum … In
novo vero testamento Ille summus
inter peregrinos iohannes baptista de
… vestitus …
pletus … de … camelorum
… indutus est cilicio
de pilis camelorum. Item sanctus ieronimus

confectus est sacco. Item paulus primus
heremita usus est tunica sparta facta
in modo textilia ad eum induta est cili-
cio de super aurat vestibus tegebatur.
Item beatissimi qualis habitus fuerat
talem sanctorum sequimini vestigia eorum
possit aliquis dicere non habeo aliquid nec
possum ex infirmitate sufferre dicit
tali Si non aliquid habeas tamen sal-
tem veste lanea ad eum sicut multi
religiosi isto tempore quia propter deus
fecit ade et uxori eius tunicas pel-
liceas genesis 3o. Notandum est ulterius
quod diversus habitus quorundam religiosorum
sit talis ut primum. Et sicut quod habetur
20 q 2 videmus quod habitus religiosorum
non debet esse nobilior et preciosior ut de…
coloris sicut quis prius ut religiosus tan-
tum quidem religiosi … ergo debet se
spiritualiter vestire triplici veste cum proprio
peregrino domino meo. Sic testamentum
est conditum cum proprio dictum est per quo
sciendum quod proprius dicitur peregrinus quo ad
… cuius tunica
qua deitas fuit induta quam proprio
… sibi … de … sanguine
… fuerat et tunc
… fuit albissima. In signum quod
devoti homines et religiosi debent esse
induti alba veste puritatis et
munditia ut dignus valeat ambulare
cum proprio … et de aliis talibus
qui sunt corpore puro apocalipsis 3 am-
bulabunt mecum in albis … et de
illa tunica proprio angeli admirantes
dixerunt ysaie 63 Quare rubrum
est indumentum tuum. In signum
… spirituales peregrini debent esse
induti veste rubea caritatis ita
sicut vestis regit corpus ita caritas
… multitudinem peccatorum ut i petri
4. Unde qua veste caritatis non
potest esse verus peregrinus dei sed sponsus a deo
… illud math. 22 Amice quomodo
huc intrasti non habens vestem nupcia-
lem. 3o. … vestis …
quod … et nuptialis
… plena apoc. 6. Sol
factus est niger tamquam saccus cilicinus

In exemplum quod devoti peregrini volentes proficisci ac venia peccatorum impetrare debent esse induti veste nigra et humilitatis que est prime fidei indicium ut habetur de pe. dis. 2. Item si per de habitu peregrinorum. Sed heu multi sunt qui de sua illicita gravitate non habent peregrinacionem sub habitu peregrini qui et immo fraudulenter sanctos defraudat et hospites. Hoc est exterius in habitu videntur devoti humiles et iusti intrinsecus autem lupi rapaces quibus dicit dominus per prophetam Sophoniam primo visitabo super omnes qui induti sunt veste peregrina quasi scilicet vestes exterius appetit devocionis et palles et induta et vultus visitabo in quam adveniet scilicet vera sit boni peregrini vel falsi sicut sunt quidam circumvagi qui simulat se peregrinos licet non sint. Ideo videntur humilibus complexionibus in toto et tercio sed sunt exteriori ut decet bonos peregrinos. Secundo requiritur assumptio scarcelle in qua solet peregrinus portare thesaurum suum sic Christus assumpsit scarcellam in qua bona et in qua thesaurum potavit scilicet divine misericordie et gracie sapiencie de quo Iohannis thesaurus de quo sol vidimus gloriam eius et gloriam quasi unigeniti patris quantum ad thesaurum misericordie licet enim omnia que sunt de deo eius gloria sua predicavit periculum in eius misericordiam reddidit ipsum et protulit gloriosam plenum gracia quantum ad thesaurum gracie et virtutis quantum ad thesaurum sapiencie Colos. secundo In quo sunt omnes thesauri sapiencie et scientie dei absconditi.

In signum cuius spiritualis peregrinus debet portare peram id est animam que habeat in se thesaurum gracie per virtutem gracie dei et sapiencie quibus utitur in via dei. Apostolus ait si placet. Tercio requiritur baculi assumptio Christus enim in sua peregrinacione quando erat velud ambulando ad montem Calvarie assumpsit baculum sancte crucis qui baculus fuit ferratus clavis in cuius signum episcopi utuntur baculo pastorali ut dicit Iohannes de sacramento. Isto debet peregrinus debet portare baculum sancte crucis in memoriam sancte crucis dicta peregrinacio et habetur omnis [illegible] qui delicias huius mundi [illegible] baculum sancte crucis potuit ut scilicet affectus decorum qui erat perpetuo racione mouea et deserebat et fuit specialiter sicut apostolus dicit ad Philipenses 3o Multi ambulant quos sepe dicebam ut inimicos crucis Christi. Iterum peregrini baculo ad tria primo scilicet

Primo ad sui sustentacionem
2o scilicet ad fluviorum transvadacionem
3o ad malarum bestiarum percussionem

Sic Christus per baculum sancte crucis homines tribulatos in via dei ambulantes sustentat ne fatigentur ad Hebreos 12 Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus scilicet Iudeis contradictionem crucifixorum ut non fatigemini in cordibus vestris deficientes. Ideo quilibet debet memoriam sancte crucis portare in corde ut sustentet se ne cadat per Ezech. 3o lignum vite his qui apprehenderint eam. Homo apprehendens mundum scilicet se ad lignum credentem vel quasi ad baculum arundineum qui est fragilis et cito cadit apprehendens non Christum lignum seu baculum sancte crucis per memoriam sancte crucis unde non sicut Ezech. 3o [illegible] qui in signum de manu tua et quasi monimentum ante oculos tuos id est in cella cordis tui crucis crucifixi ut passionis crucis ad memoriam nobis reducimus et non sed eo melius sustentemus ne cadamus per peccata in via dei de decret. dis. Ex dicta philosophi Sicut virga per correccione puniuntur sic baculo per consolacione sustentamur. Unde propheta virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. 2o per baculum sancte crucis Christus flumine huius mundi transvadavit et ad gloriam pervenit. Sic peregrinus huius mundi debet tenere baculum crucis et saltare flumen et fossata in via dei. Hoc est quod debet salire de peccatis ad virtutes de hoc mundo ad gloriam fervente desiderio et tunc potest dicere quilibet illud Genesis 32 In baculo meo transivi Iordanem istum id est miseriam huius mundi. Et in ista transvadacione [illegible]

ul' saltuare offendit a frigiditate
et semper auget desiderium. Unde prov.
13. lignum vite desiderium veniens.
Tercio pro peregrinare ad
montem calvarie propter bestias et
canes: contra hunc baculo sancte crucis
ysa. 30. A facie domini pavebit assur
virga percussus. id est demones baculum
sancte crucis timent. Unde theophilus
in breviloquio de sanctis [illegible] dicit
Cancellatis digitis per transversum in
modum crucis recitamus et expelli-
mus ipsum demonem sic cancellatis a nobis
digitis ad modum crucis mox tamen
infernale ambitus a nobis ne nobis
noceat divina potencia. Unde
Crisostomus. Ubicumque demones baculum cru-
cis viderint territi fugiunt timentes
baculum quo percussi sunt a christo. Ideo istum
baculum crucis mente et desiderio portare
debet christianus peregrinus. Unde 4 Re.
4. dicitur cuilibet devoto homini: accinge
lumbos tuos scilicet per continenciam et tolle
baculum meum in manu tua et vade
scilicet divina dei. Septimo utuntur pileo
ad tegendum caput quem christus in
sua peregrinacione portavit. Unde 2
Re. 19. Rex operuit caput suum
qui rex est christus ihesus qui texit
caput suum pileo corone spinose
Joh. 19. plectentes coronam de spinis
posuerunt super caput eius. Sic
quilibet spiritualis peregrinus debet habere
pileum propter quatuor

- Primo contra estum
- 2o contra pluviam
- 3o contra ventum
- 4to contra verecundiam

Solent enim peregrini portare pileum
contra estum ne caput ab ardore
solis nimis ledatur. Unde dicitur Levi. 10.
Capita vestra nolite discooperire. Sic
spirituales peregrini debent contra estum
portare pileum christi scilicet coronam spi-
neam aut consideratio eius esse umbra
contra ab estu voluptatis et carnalis
concupiscencie. Unde Judith 8. Venit
estus super caput eius. Ideo consideratio de-
vota capitis christi spinosi refrigerat
sed [illegible] estum. Unde aug. et

[illegible]. Non decet sub spinoso capi-
te membrum fieri delicatum et volupt-
uosum. Ideo dicitur sub umbra alarum tuarum
protege nos. Quemadmodum caput sub
pileo. Unde sponsa cant. 2o. Sub
umbra illius quem desideraveram sedi.
Secundo solent peregrini portare pileum contra
ventum qui eciam debilitat caput
et generat vertiginem. ysa. primo: omne
caput languidum et capite langues-
cente singula membra corporis conficiuntur
ut habetur 6 q. 1. Unde Sic spirituales
boni peregrini debent ponere coronam
christi super caput contra ventum cor-
[illegible] vanitatis superbie qui flat de
quorundam [illegible]. Quare in medio
eum capite superbo cum deus tuus incedat
capite spinato. Tercio solent
peregrini uti pileo contra pluviam. Pluviam
namque sustinent peregrinos [illegible] divina
et caput [illegible] non tamen membra ex
pluvia lassantur per continenciam. Ideo
dicit magister hubertus quod quidam peregri-
ni [illegible] ad sensum contra tempesta-
tes et pluvias in capite gestaverunt
[illegible] et dicit Inundaverunt
aque super caput meum Tren. 3o. Ideo propter
securitatem utuntur pileo. Sic spirituales
peregrini spirituales debent portare in ca-
pite mentis et affectum pileum corone
christi contra pluviam tribulacionum et temp-
tacionum quibus tribulatores vexat
membra corporis et anime et perturbat
atque concuciunt ne procedat divina
dei [illegible]. 11o quasi
non in sinu [illegible] in hac parte scilicet
ad sustinendum pluviam tribulacionis
ideo consideratio corone spinose est po-
nenda super caput tuum et credendum
iuxta illud ysa. 59. Galea salutis
super caput tuum pone quod est spes co-
rona domini quod tribulaciones [illegible]
vat et exsiccat ut tales peregrini co-
fessusque et libenter procedunt et se
sustineant divina tribulacionum. Quarto
utuntur pileo propter verecundiam tegendam.
Contingit namque sepius quod aliquis pileum
trahat pro verecundia ad oculos
ne alicui videatur. Sic spirituales

peregrini debet tegere caput pileo cog-
nicionis propter vilitatem et deformitatem
et sic inclinare caput consuetudinari
coram deo angelis et hominibus secundum illud
ps. 94 venite adoremus et procidamus ante dominum
quia naturale est virginibus et feminis signum
subiectionis et verecundie portare
quod induxit eas caput tegere et velare
ut habetur 1 cor. 11. hiis ita habitis
peregrinus qui isto modo predicto utitur
pileo dicetur tunc illud ysai. 35 le-
ticia sempiterna super capita eorum
Et de hiis predicitur ysai. 4. ta-
bernaculum erit in umbraculum
diei ab estu et in absconsione a tur-
bine et a pluvia. Sextum re-
quiritur calciamentum ad peregrinacionem
meam. Iuxta illud exod. 12 Calcia-
menta habebitis in pedibus vestris. Scien-
dum est autem quod peregrini vident cal-
ceos propter tria
Primo
2o propter lutum viarum
3o putrefaciones spinarum
duriciam petrarum
Ista tria solet mittere deus in pedibus
et commovere peregrinos ab incepti-
one peregrinacionis et anichilare
pedes eorum ideo expedit ut pedes bene
muniat calciamentis fortibus et bene
consutis de optimo corio contra pedes le-
dencia et a rapsa reducencia secundum tractatum
1 lo ad peregrinum. Precessit tamen de cal-
ciamentis in calciamentis scilicet non sub-
tilibus non strictis vel rostratis. Ve-
rum non nulli portantes calceos arctos
et rostratos cum superbie signo quod suf-
ficit eis superbire capite et ceteris
membris ymo vilibus pedibus infe-
rioribus ceteris membris ceteris olim de luto
diu noctuque exeuntibus superbiunt calceis
strictis ablibus et rostratis. Unde
Ciprianus Natura dedit animabus rostra
hominibus et ora plana ideo sicut quoniam nature
rostra in pedibus turpem animam dilige-
ret et sollicitudinem vnde au 9 heu sit
nonnulli a ore curam exhiberent or-
nando cerura caligis et pedes cal-
ceis rostratis quam ipsa anima. Si cal-
ge laceratur mox consuunt animam non

Si calcei maculantur mox abstergunt
maculata anima aut permittunt de
vulneratione et laceratione peccatorum
et de mundicia nulla diligenciam
exhibendo tamen tunc anima fit melior cor-
pore hec ille. Illos ergo ideo depone
propter tria primo propter strictitudinem ne pe-
des et pedicas corrumpant et claudicet
in via dei 2o propter subtilitatem nam ad
sit nimis subtiles de corio subtili
et tenui faciliter deficiunt de luto et terra
saxosa 3o propter rostri longitudinem
qua cespitare faciliter solet de via
unde ysaye. Qui se existimat stare
videat ne cadat scilicet de manibus dyaboli
unde legitur quod venatores volentes ca-
pere in heremo symeas solent
infra arborem in qua residet symee
induere calceos et postea derelinquunt eos
stare sub arbore tunc symea est
talis condicionis quicquid videt ab
aliis visum facere et vult facere tandem
descendit de arbore induens cal-
ciamenta mox occurrit venator ipsam
capiendo in calciamentis racione quorum
evadere non potest. Sic ad propositum dyabolus
plures capit tali modo applica.
Quapropter dicitur de talibus ysai 3o
Auferet dominus ornatum calciamentorum
suorum. Quapropter peregrini spirituales debent
assumere calceos huiles et amplos
ne dominum dei impediantur. Nota cal-
ciamenta fiunt de pellibus animalium mo-
ruorum in signum quod pedes talium debent
esse mortui ad omnem ingressum illi-
citum pedes illorum affectiones quas
debet munire exemplis sanctorum
ne lutum viarum id est immundicia meas
affectiones maculet. Unde 1o prov. Eripe
me de luto ut non infigar 2o
debemus pedes meos munire contra
putrefaciones spinarum et duriciam
contempnendo. Seneca. Non est dig-
nus deo qui opes non contempserit
ideo sic pedes conculcat terram sic affectus
mens bona terrena quod pungunt pedes
id est affectus mentis velut spine secundum propheta
conculcando luce huius comparat divicias
spinis 3o debet munire pedes

affectionis exaltandas prime contra la-
pides duros id est tribulationes ne pedes
ledantur ut patiantur prius et ale sponte
mente sicut cavet pede zona prius
ne forte offendas ad lapidem pedem
tuum. Secundo dicitur ad quemlibet talem sicut
angelus dixerat petro Actuum 12 secundo
Surge velociter precinge te et calcia te
et sequere me Actuum 12. Et illud tanti
Exercitii tui exaltandus tuus
scilicet medicina ne deviam maculeris

Sequitur de quibusdam dietis peregrinationis.

Egredere de terra tua et de cogna-
tione tua et de domo patris tui
et veni in terram quam monstrabo tibi scribi-
tur Genesis 12. Karissimi supra dictum est de
statu peregrinorum quantum ad progressionem
scilicet iter arripiendi. Secundo ostenditur quod ad
quemlibet peregrinum bonum dispositum
tamen ut dietas eius impediri sine
egredere de terra et per illorum nostrorum in-
troductione accipio in dietam primam de-
quo omnis motus a termino a quo recedit
ad terminum ad quem scilicet tendit. Et quo
se egredi debet et facere viam per quo non
turbet, ultra per ulteriori informatione
Christum nunc prosequere quadraginta
diete sunt spirituales quibus ambulatur ad
terminum scilicet ad curiam vel indulgentiam
omnium peccatorum que nonne multiplicat
iusticia spiritualia primo de filiis israel
ut Exodi 12 qui egressi sunt de egip-
to usque terram contrapetram morati 40
annos in deserto antequam terram intra-
verunt et isti 40 anni sunt sodicos
secundum ingenium in quibus 40 diebus
probavissent venisse ad terram eis pro-
missam si non peccassent. Sic de 40
diebus debemus nos ambulare ad
terram indulgentiarum scilicet tunc habetur 3
Regum 19 helias ambulavit 40
diebus ad montem dei oreb non come-
dendo neque bibendo. Secundo ihesus ambu-
lavit 40 diebus in absconditis vicini
nis et moyses. Secundo isto tempore Jheremias
40 dies in quibus quolibet die dele-
mus facere dietam et egredere usque

prima scilicet ut curia. Unde dicitur
40 dietarum tempore sunt etc. et contra supra
1o] [Temporalium divitiarum preciorum
dissolutione. De terra tua
2o] quatuor [De cognatione carnalium peccatorum
egressus [ignorantia. De cognatione
3o] [Domus patris ac meus
peccatorum receptacula. De domo pa-
4o] [De patris et virginis per veram
penitentiam. Venit in terram
Primo predicta una sicut dictum est quod quilibet
peregrinus egredietur de uno termino
ad aliud terminum. Et hic respondendo dicendum
dicendum est quod prima dieta de terra est
a mundi divitiis et bonorum temporalium
dissolutione quia scilicet bona temporalia re-
linquendo propter bona spiritualia et
celestia. Unde propter Christum omnia in est
mundo. Sicut non egredere domine de mundo
divitiis ut nec per affectum nec per
opus affectum eius adhereat quod
ad deum vel adventum peccatorum valeat
cum pedibus vel ad deum contemplandum
ascendendo. Ita sicut pulvis dicitur
studio impedit ipsum corporale sic contra
patrio et possessio rerum temporalium secundo ingre-
dientibus. Si vis ad deum ambulare
fuge divitias et res temporales que mentes
devotorum extinguunt fervorem amoris
tepefaciunt ipsamque virtutis probitate
tam dissolutam reddunt secundum quod pro-
cedendo virtutibus debilitant orationes
negligere et tediose dicere faciunt
et per consequens viam dei precludunt tales
hominem ad diversas temptationes in-
ducunt. Denique hominem a regno dei
expellunt unde apostolus. Qui volunt
divites fieri incidunt temptationes
et laqueum dyaboli. Unde dominus Mathei
difficile est divitem intrare regnum dei
sicut camelum per foramen acus. Ita sicut
spine impediunt pedes ambulandi
sic divitie hominem religiosum de via
dei ambulare quod divine gratie spi-
nis multis meditari.

Primo] [Sub tempore purgatur
2o] est sub [Sub testudo lateralis
3o] pedes tutus [Sub pericula geranie
4o] [Sub spinis veruine
5o] [Sub termino sufficiente
Primo quidem est sunt sub flore et ...

sicut ex flore fructus et nudatus se
sequentes pugnat labores in
acquirendo timoris in possidendo et
doloris in perdendo. Unde petrus rauen
ne de quo dicit simeon: Cum custo
diatur argenti servitute non habebis
deo et domino conciliatis: secuti ei instru
menta penarum que fuerat oblecta
menta culparum. Ideo quia spine sunt
ne sub diu lateat atque in ipso peregrini libere
solet egredi de via spinosa sicut
divitie latebat interiores latro
nes. Unde gregorius: sed illud expert qui
seminat. Sed divitie spine sunt quia
cogitationum suarum punctionibus
mentem lacerant. Ideo sicut bernhardus in tracto
de nostri salvationis decimo extinguunt
ergo sicut serpentes in quodam loco solet
peregrinus fugere divitie serpentium semel
tantum propter quod dicitur: Sed qui
dixit pater saepe modo volucres
sed qui latitat inter spinas sicut
divitie latibulum sunt serpentium infer
nalium in thesauro. Qui volunt divities
fieri incidunt in temptationes et in laqueum
diaboli. Fuge igitur divitias sicut spinas
ne insidiaris. Ideo quia spine sunt
ignis in aestu sic divitie sunt ma
gnis cupiditatis incendii. Sicut ex
arserunt ignis in spinis et
venerabilis beda de ipso libro 20 metro
20 licet sunt potius in venenis fluxus
sunt ardentes habendi rapi. Et spi
ne aggregante igne comburentur et ideo
sicut seminum suffocantur ne propter suam
densitatem radios solis intrare sinunt
et tori influxus celi guttis ad eas
que sub celo sunt descendere non per
mittunt. Unde lucas: Et aliud ce
cidit inter spinas sicut divitie
suffocant sua sollicitudine fructum
seminis verbi dei et ideo dicitur ibidem:
qui in spinas ceciderunt hi sunt
qui audierunt verbum dei et sollicitudi
nibus et divitiis suffocantur et non ferunt
fructum. Unde hubertus venerabilis
doctor: Sollicitudo ordinata rerum
temporalium suffocat bonum propositum in
homine bonam voluntatem et cordis

pietatem. Quarta pars de qua quibus pe
regrinus vocatur egredi de terra sua est
de terrenis bonis invenitur in themate
ut ergo eo securius et levius incede
ret, divitias peregrinatorum. Unde venerabilis
beda libro 20 de ipso passio ista tu igitur
o homo induimini spiritus gladium sol
licitus properare. Item mitte hunc tolle
vacuus viator in transitu coram latrone
sed in nemore securus cantaret hoc
Lectio qui vel divitias lanceam et
gladium latronum sed aliquid nemini
transiret et si nihil in bursa haberet utique
coram latrone cantaret et esset sine
timore. Ergo pila ea apud multos
vel voluntate quam tu homo adeptus fuisti
securus ac depositus. Hoc ille. Unde quidam
poeta: Ram lauter ain muot geit
oder all zeytlich guot. Igitur ut vale
ant securi incedere dicitur: egredere
de terra tua. Quinta autem pars dicta dic
ta bonum peregrini de divitiis egredi
entes tamen quinque miliaria ad am
bulandum et sunt quinque transitus civi
tates quos ambulant omnes religiosi de
monasterio secum exeuntes sed quinque
tantum de claustro. Et de seculo exis
tentes devote persone quando per vis
tare ecclesias et in quolibet miliare
vel transitu spirituale habet exercitium.
Primum miliare vel transitus est peram
bulare cogitando de ingressu principio
de nativitate hominis tamen venerit ut pauper
et miser absque divitiis in ingressus
est. Unde seneca de epistola ad lucil.
Nemo divites nascitur. Ymo dicit beatus tho
de aquino propter q. 11. quod nulla creatura
miserabilior et pauperior generatur quam
homo. Licet dicit aliorum animalium corpora tamen
dignatione visita cognoscuntur puta pi
lorum loco vestitum et unguium loco
calceamentorum. Tamen nam et arma sunt
data sicut ungues dentes et cornua
homo autem nudus et nihil horum tamen in
greditur mundum. Item quilibet de pro
transitu propter exercitias cognitione sunt et
si occupat corde ut eo cantet si
aliquis egrediatur de hunc mundum divi
tiis in miliare seu transitum est

ambulare et se occupare cogitando
de egressu et recessu de hoc mundo quod
fine mortis ubi nudus de mater paupertate
tate relictis omnibus divitiis vix linteamen
men habebit de omnibus divitiis suis
Iob Nudus egressus sum et nudus revertar
tar illuc. Item Dives cum dormierit
secum nihil secum deferet. Ps. Non
sumet omnia cum interierit neque descendet
det cum eo gloria eius. Hec quilibet pere
grinus revolvere debet in mente ut eo magis
et facilius egrediatur de divitiis mundi
iuxta illud Ps. 61 Divitie si affluant nolite
divitias sicut gerentes sic relinquentes
pauperes principes sed necessitatis et sermo
sed mortis. Item ad Thimotheum 6 Nihil in
tulimus in hunc mundum haud dubium
quod nec auferre quid possumus. Item
militare hunc debet quod debet ambulare
cogitando quomodo deus possit eum
nudum peregrinum de mundi divitiis de eius
suo debitus est regnum celum et
eternitatis divitias. Bernardus. O
homo desertum quas divitias celestes
pales dabit tibi deus et habebit. Item
dicit idem Ps. 61 sic deus paupertate
esse voluit ut sustineret pro paupertate
coronaretur et divites fieri merentur.
Talia debet homo pauper ut peregrinus sicut
cogitare ut eo gaudiosius ambulet contra
via dei. Item Secundo tractatu sue
militare debet de sanctis apostolis et de aliis
sanctis ymaginari qui egressi sunt
de terra eorum sed omnia bona temporalia re
linquendo. Sicut sanctus Bartholomeus
reliquit regnum suum qui fuit rex an
apostolatum et unusquisque quod habuit
Item sanctus Matheus Laurencius martir
et Ceciliam qui dixit Ypolito dedi the
sauros meos pauperibus. Item sancti
confessores et plures alii et Anthonius
et Nicolaus est ecclesia audiens evangelium
Si vis perfectus esse. Item sanctus Dominicus
pro me libros suos quos causa
vendidit et pretium dedit pauperibus.
Item sancte virgines quarum una sed
sancta Katherina egressa est de regno
et de omnibus divitiis. Item et gentiles
et philosophi. Legitur quod philosophus quidam

[illegible] ciphum suum videns quendam pauperem
bibere cum manu de quodam fonte ait
nesciebam me natura dedisse ciphum et
statim ancum vas quo bibere solebat
ad lapidem confregit et manu bibit.
Et perfectius apostolus ipse dixit omnia ut
stercora reputavi. Item apostolus et Matheus
Ecce nos reliquimus omnia et secuti te
alia dicunt homines ad egrediendum de
divitiis et honoribus mundanis.
Tercio militare etiam debent
ymaginari et se occupare de egressu
christi ipse filius dei qualiter ipse fuit
ditissimus et peregrinatus est in mundo
et factus est pauperum ut ipse testatur per
prophetam ego inops et pauper sum. Item
apostolus Bernardus. Scitis gratiam domini
nostri qui cum dives esset factus est
pauper propter nos ut nos divites fa
ceret et dixit vulpes foveas
habent et volucres celi nidos filius
autem hominis non habet ubi caput reclinet
suum. Item egrediendo de terra sua
hiis miliaribus et transitibus et pleris
sequitur contemplatio etiam et quarta actio
ut solet vivere peregrini sicut quo nomine
quod quidem debent contemplari de sero
pro dicta et transitu primo quo filius
dei parvulus incarnatus est. 2o quod
tota trinitas illa incarnationi operata
est. 3o qualiter in visceribus in utero
portatus est. 4to qualiter de virgine in
de presepio natus est et 5to qualiter ipse pan
nis paupertatis involutus est.
Primo quomodo filius dei parvulus incar
natus virginem custodisse Luce 2o dixisse
est angelus ut per quo debet devote regratiari
deo et dicere in honore incarnationis
quidem pro me et totum ave maria
sepius genuflectendo. 2o debet contemplari quod
tota trinitas illa incarnationem operata
est sicut magister sentencias et Thoma
ibidem ubi fuit ponere prius qui statim
corpus christi formavit de purissimo san
guine virginis matris et animam de nichilo
creavit et eodem instanti corpori organi
zato ipsam coniunxit. Et illa dixit dei
tam terminat et eodem instanti quod dixit
Ecce ancilla domini Luce 1. Item glossa

ibi operata est sapientia filii qui corpus suum
pulcre et optime disposuit unde illud
Speciosus pre filiis hominum Secundo sic
qualiter operata est de gratia sua ista qui
conceptionem illam mundam ab omni peccato
reddidit quod numquam factum est de aliquo
puero Et tunc deo pro beneficio tali
referamus gratias ad honorem illius
qui pro nobis et cetera ave maria
Tertio dicunt etiam quod qualiter corpus nove
ad filius in thalamo virginico por
tatus est Et spiritus videns clara divi
nitatis essentiam adeo perfecte quemadmodum
plus ante incarnationem secundum augustinum et thomam
Et in honore illius sacerdos ge
nibus elevatis oculis ad maiestatem ora
cione pro nobis tottidem et ave maria
ut nunquam puerum visione spe
culi scripsisse trinitatis Quarto quia
de virgine sit natus in bethlaem in
diversorio in salutem meam et tunc
cepi spirituale gaudium ab angelis
dicit luce 2o Secundo evangelistam ubi
gaudium magnum et cetera Item sancta brigit
ta dicit quod cum tempus pariendi appropinquasset
deposuit virgo gloriosa vestimenta
dedit se ad devotam orationem in tali ad
devotione estimans tempus pariendi
adhuc non adesse peperit et vidit
pulcerrimum puerum ante oculos eius
iacere per totum stabulum tamquam sole
illuminatur quem devote adoravit
tamquam dominum et creatorem suum In ho
nore illius scripsisse nativitatis et pre
nosce et ave maria dicere dominum Isto
dominus peregrini spirituales dicta dieta
obvillantes meditando et scripsisse omnium
parce qualiter rex regum et dominus dominantium
cum omni ditissimus pariens pauperculam
sit involutus et in presepio positus rec
lamatio paupertatis tradere ad pastoribus
vibus mentibus affectibus inde regere
terrenam et deum iacere in feno et
de presepio ut eo faciliter et tunc egre
dietur de terra sola unde verum thematis
de terrenis omnibus dicere ave maria pro
me et ave maria de terra prestitimus
coram puero iacente in presepio
Secunda dieta quam spirituales pere

grinos Est egressio de cognatione et
amicitia ut in verbo thematis Considerantes
enim ad spiritum quod peregrini volentes visitare
limina sancta et egrediuntur de adfectis
cognatis quos relinquunt scilicet uxorem
pueros et cetera scilicet adhuc ne per tales
nimium retraherentur et impedirentur Sic
etiam spirituales peregrini volentes spiritua
liter visitare regnum et consequi gratiam et ve
niam omnium peccatorum debent triplicem
cognationem relinquere que maxime impedivit
homines scilicet
Prima
2a
3a
cognatio est
terrena
quadrua
belluina
Prima cognatio terrena secundum qua
homo de terra factus est et non habet homo
propinquiorem cognatum quam terram corpus
quae prima mediam et finis corporis
humani suum id est Memento homo quia
cinis es et in cinerem reverteris Undo
dicit plinius Terra infirma est et hu
millima elementorum et est mater mea de
qua omnes nati sumus vero glosa rex
Salomon sapientie 1. Dicit Sum quidem et
ego mortalis homo et ex genere illius
terre qui prius factus est Unde propter
secundum philosophum unusquisque diligit sibi simile
naturaliter scilicet corpus suum terrenum tamquam
cognatum et magnum adeo que nimium
corporis delectatio impedivit homines
in spirituali peregrinatione ne libere valeat
pertingere ad terminum patrie celestis
unde est igitur egredi de eo iuxta verbum
thematis Egredere de cognatione tua
Et videtur igitur qualiter egrediendum
est de corpore dicendum per magnum et conti
nuum mortis desiderium Quare scriptum
est corporis secundum philosophum quam morte
peregrinantes sunt in terra despiciunt dominum
ut anima exuta corpore ad patriam mox
veniat Quare mors corporalis ubi
quid est ut patet quia dicit enim Robertus
super librum sapientie peregrinus inquam
perfectequi est quod quotidie exeqi
tur de timore videlicet exeunt Et ad eum
fervens desiderio anhelat pervenire
Sic peregrinantes in hac miserie valle
cogitare dominum ut ambulet ad eum

minus prie celesti. Con(tra) excepti
sunt et dicitur i° Joh. 3. Vado ad
illum qui me misit. Con(tra) aug(ustinus) fecisti
sti nos d(omi)ne ad te et inquietum est cor
meum donec veniat et requiescat
in te. Est enim anima corpore exulans
in hac vita peregrinans. Inquieta
peccat celi peregrini sicut terra
habet ... totum
... quia est ... in miseria
... inquieta
ria dominus dedit cunctis creaturis
locum in quo quiescunt ut piscibus
aquam avibus aerem animalibus terram sed
animae ... dedit seipsum sed ...
... inquietat ... doloribus ...
... a deo sicut columba emissa tempore
diluvii per noe non invenit requiem
nisi in arca. ... est in valle in
... sicut mundo de quo dixit dominus
Joh. In mundo pressuram habebitis
in me vero requiem quia mundus plenus
est miseriis et vitiis ... luxuria ...
... superbia ... terra ...
... odium ... invidia
... tribulationes
... et ideo non potest deo ...
Con(tra) Joh. ... totus mundus in maligno
positus est omne quod est in mundo est
concupiscentia ... 3° quia nullum bonum ipsam
quietare potest ut satiare sed solus deus
nunquam enim fuit creatura tam bona
tam nobilis ... quae posset tam de
lectabiliter ... quiescere. ... Ideo deus
creavit animam propter se ... nihil toto
... diligat nisi ipsum solum ut ipsam
repleat. Con(tra) ps. ... Qui replet in
bonis desiderium tuum. Con(tra) enim
ista ... in via ... est
non potest ... est ... Quia
... est in mundo tremula ut infra
... plenum liquore teneri non
potest quia cum ex una parte ...
tur ex alia parte effunditur sed quod
... situatum ... repletur potest
... plenum ... corpore
tremula ... variis
tribulationibus quibus fatigatur et ideo
... a deo infunditur ... propter ...
concupiscentiam ... effunditur

... quia ... quod anima corpore separabilis
exit ... non potest plenum gau
dium habere et non ... vita quamquam
dicatur in ps. ... Egredere de congrega
tione sicut corpore ... desiderium
separatus ... a corpore prudenter ...
... cupio dissolvi et esse cum christo
... potest intelligi ... malorum
... imperfectiones
... illud Job. Tedet animam meam vitae meae
Con(tra) venerabilis beda ... in ...
... Mors hominum felix ...
... requiem ... trenos
... tribulationem ... celestium ...
est perfectius et ideo ... cupio dissolvi
ad phil. ... et ... 1 ... ...
... heu non ... pigri ad egrediendum
... separatorum ... timet
mori ... manere ... sed ...
... anima ... Con(tra) seneca ...
... epistola ... et ...
... venimus ... Nemo
enim ... cogitat quod sibi ex ho
... ex ... est ...
... dicit ... Job ... dominus
... ad ... ut ... diligamus
corpora et animas negligamus ut illud quod
a nobis ... parte sua
... idem ... Job. ... mihi
... tecum tollo ... Con(tra) ... homo ...
... memor esto
quoniam mors non tardabit et ... de
... et memoriae ...
... separatio ... mors ...
... corporis ... qui ... et ...
... quia non videtur esse per
fecti quia ... non ...
... voluntarius sed ... quamvis
Con(tra) aug. ... de trinitate ...
... naturae ... et
... vivere non potest
nisi ... egrediatur ab hac vita ...
... a corpore. Quamquam dicatur ...
... Egredere de terra ... Et
... dieta ... spiritualis pe
regrinationis ... posteriori
... ista dieta sicut quidam
miliaria ... ut ...
quos ... die ut quidam

arcessiti ecclesiarum a personis secularibus
Et in qualibet earum sunt spiritualis exercitus
certamina hec seu certamina ubique qui faciunt
eos voluntarios promptos et paratos
ad egrediendum a corpore pro magno de
siderio Et corpus in morte expon
endo pro christo Est autem primum militare
exercitatio quod miles non timet equum
pigrum et senilem qui portat a rege tun
serviunt velociorem tamen minore dextra
rium Hoc corpus meum est tamquam equus
piger et antiquus seu asinus vel
tardus ad omne opus bonum iuxta illud
Corpus quod corrumpitur aggravat animam Ideo
eo libentius exponere debemus corpus
in morte pro christo et libenter ab eo separari
ut ipse rex inducat nos corpus velox
et immortale quantum ad dotem agi
litatis Unde beatus thomas Corpus enim mor
tale tardum post mortem et resurrectionem erit
agile quod potius ubi volet spiritus ibi
erit non solum ad motum localem et ad
sensum et ad omnes alias anime opera
tiones exequendas ad quas nunc
tardum est Illud debet peregrinus spi
ritualis in militia primi exercitus
magnum et speculum ut eo libentius
egrediatur et dicat quare protrahis me et aue
nitum Secunda militia est exerci
tatio et exercitium quod quolibet susti
net laceratione aliqui vestimenti quod
sit pannis laboribus divo et suorum
quem portat et sicut se accepturum no
vum indumentum pulcrum et melius
quam primum fuerat Sic et ducam vestem
meam id est corpus meum quod est vestis
anime in servitio dei debemus libenter
lacerare per abstinentiam et castigationem
et illud aliquando corpus deponere et ex
ponere in morte pro rege meo ihesu christo
quia novam vestem et subtile ac no
bile sumus accepturi quantum ad dotem
subtilitatis Unde apocalipsis amicti stolis albis
et palme in manibus eorum Unde secundum beatum thomam Corpus
enim nunc grossum quasi saccus grossum
erit subtile post mortem eius ut nun
quam sine ullo obstaculo penetrare pos
sit quandocumque carne et ossibus resurget
sic corpus christi ut lucas ultimo dicit
ihesus Spiritus carnem et ossa non habet
Unde Job in gaudiosa dicit In carne
mea videbo deum meum Secunda nova ve
stis pulcra et immortalis apocalipsis 19
Datum est ei ut cooperiat se bisso splen
denti et candido Stimulum suum non curat
vestes a tineis corrodi sed scit et
sperat induturum vestes de celo unde sit
perfecte omnis peregrinantes in ista dieta
et futuro dum non non duret tunc corpus
et nudum et corrodi a vermibus resur
recturo iuxta illud Job 19 Rursum cir
cumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum vestimentum
quod gerendit a tinea est quidem
tunc non durat tamen sint accepturi
stolam candidam et immortalem Unde
hortatur apostolus Colossenses 3 Expoliantes veterem
hominem cum actibus et induentes novum
sicut electi dei illud dicit cogitare et
ymaginari beatus gregorius in 20 ce
tuntur Tertia militia est exercitatio et
exercitium ista hominis in carcere obscu
ro existentis et incarceratum qui li
benter promittit talem carcerem tene
brosum frangi quem sperat et scit se solui
et venire ad palatium splendidum
et lucidum Unde augustinus de libero arbitrio de li
bero arbitrio Nihil homini inter tantam miseriam
liberi arbitrii est ideo naturaliter liber
tatem querit et de ipsa naturaliter meli
natur pro eo quod existens in carcere tamquam
libertatem mecum videre graue et de
siderant exire sic longi dei desiganter
huius habetur Genesis 39 de Joseph qui
dixit ad socium suum pincernam Me
mento mei cum bene tibi fuerit ut educas me de car
cere isto tenebroso est corpus meum
quod est quasi carcer anime mee Sicut
enim res incarcerata quamlibet libera
et nobilis non exequitur nec utitur sua
libertate Sed secundum leges carceris
tenetur et obstinetur Eodem modo spiri
tus noster qui est ipsa anima mea naturaliter est
esse liber et corpus dominari et non subici
secundum augustinum vbi supra Sed ideo sponsus no
luit deus subici debite corpori suo sub
ditus erat ideo de pullatio corporis car
cere fecit sibi in quo est ligatus pas
sionibus agitatur et deceptationibus
tenetur et obfuscatur quod non potest videre
et speculari alta et celestia nec
spectare sanctissime trinitatis propter
turpitudine corporis et obscuritatem ideo
dicit philosophus inter cetera me equidem dico de

tis sic ad videndum deum et divinam es-
sentiam sicut oculus noctue ad lumen
solis etc. Et hoc est quod conquerebatur Tobias
dicens Quale gaudium michi erit qui in
tenebris sedeo et lumen celi non video
Hec potest cogitare devotus pro 30 dietis
vel miliaribus Et servire ipse debet considerare
mortem et corpus suum proprium exponere
et permittere scalpi seu auferre tene-
brosum et recipiat palliam lucidam
quantum ad dotem claritatis Anima pe-
regrinat dietam huius temporis et miliaribus corporis
erit clarum sicut sol ut dicit Matthaeus Justi ful-
gebunt sicut sol in regno patris mei
Ita devoti peregrinantes debent cogitare
et devolvere in mente per 30 miliaria et ex-
ercitio ut eo libentius egrediatur
de congregatione scilicet corporis sic plures sancti
fecerunt ut a corpore separari desiderabant
quorum unus gloriosus apostolus Paulus
dicit Quis liberabit me de carcere
huius corporis ego infelix homo
Quartum miliare huius diete intelligo
devotus peregrinus cogitare debet quod sicut homo
vel rusticus habitans in villa libenter
permittit destrui domum luteam et casu-
ram ut posset recipere domum lapideam
auream etc. Domus lutea et
caduca est corpus nostrum de terra et luto
factum Gen. 20 unde Job dicendo deo
quia sicut lutum fecisti me etc. et ideo ad
deum propterea libenter deus domum illam
relinquere ut destruatur per mortem ut re-
cipiamus domum non manufactam sed
a deo factam per impassibile et non fra-
gibile quantum ad dotem impassibili-
tatis et immortalitatis Unde b. Thomas
Corpus nunc passibile et mortale erit
tunc impassibile et immortale sicut etc.
Corinthiorum 15 Seminatur corpus et moritur
in corruptione et surget in incorruptione
Item seminatur corpus animale et surget
corpus spirituale hec imaginari debet et
devolvere corde in quarto transitu seu
miliari et servire desiderare ut domus
lutea scilicet corpus corrumpatur per mortem ut
anima egrediatur Unde dominus sicut in do-
mo patris mei mansiones multe sunt
Quintum miliare est tunica recor-
dationis expressionis sanctissime anime Christi
qualiter egressa est in morte de corpore
suo de quo voluntarie recessit propter
naturalem et supernaturalem dilectionem qua ad
corpus habuit Que sicut b. Thomas dicit anima
de corpore exiens statim per omnes et inferiores su-
periores speculabatur et videbat divinam
essentiam quam absque magno gaudio vi-
dere non potest Sicut ipsa anima quievit
de corpore sanctissimo absque omni peccato sicut inha-
bitabat in corpore omnibus gratiis et virtutibus
plenissimo ideo invite recessit a corpore
tamen amarissima mors compellebat
eam pro salute omnium exire et dilectio
ferventissima utique illud sicut Maiorem
caritatem nemo habet ut animam suam ponat etc.
Et ait Christus In manus tuas commendo
spiritum meum Hoc cogitare debet peregrinus
et egredi de congregatione terrena corporis
exponendo pro Christo ut valeat peregrinari
ad eam celestem urbem et celestem pa-
triam Tercia dieta est egredi de
congregatione humana scilicet corporalibus
amicis et cognatis sicut ut parentes sunt propter
quos diligentius Augustinus Amandus
est cognatus sed propter deum est relinquendus Vi-
endum quod cognatio et etiam ut amicicia
de quibus hic speciali debet egredi scilicet
bona et mala Bona amicitia con-
sistit in multis Primo consistit in dilectione
ceterorum ut dicit homo qui dixit quod
sine tollit ab eo superbias et superbos ut
fertilius efficiat Et sicut ab ar-
boribus tollatur superflua et inutilia
ut magis fructum efficiat Joh. 15 Omnem
qui fert fructum purgabit eum ut
fructum plus afferat Sic debet amicus
veri amicum suum de suis defectibus cor-
ripere et monere Unde Tullius Monendi
nequaquam sunt sepe amici obiurgandi absque
tam acerbitate et contumelia 2o ad
veram amiciciam requiritur prudens discre-
tione ut exemplo mutuo proficiant
in virtute et honestate Unde Tullius
amicitia non est nisi in viris honestis et
in malitiosus hec qui existimant amiciciam
consistere in animalibus et in vigiis Unde
Aug. Ille vere amat et amicus est
qui deum amat in amico virtutes et non
vicia Sic neo potest esse verus amicus homo

qui non fuit amicus infidelis et indutus
Tercio ad ueram amiciciam pertinet
que gaudium quod dant veri amici co-
mmunicare scilicet omnia corporalia bona
et spiritualia sicut Jonathas dilexit dauid
sicut animam suam et expolians se tunicam
suam dedit ei j Reg 18 Quarto re-
quiritur fidele obsequium ut unus alteri
famulat seruitium tempore necessitatis sicut quo probatur
amicus Unde gregorius Exhibitio operis
est signum dilectionis ... non
tamen debet amiciciam ostendere lingua et
lingua opere et facto Unde j Joh Non dili-
gamus verbo et ore sed opere et veritate
Unde augustinus Vera amicicia inter bonos
tamen esse solet inter meliores perfectiore
inter optimos consumatam et inter amiciciam
bona dulcis inuenitur inter sanctitas apponitur
et inter fructuosas custoditur ut 3 et
8 ethicorum Quinto requiritur salubre
consorcium quia querit socii in bonis spi-
ritualibus et tamen in prosperis quod redducere
sicut consorcium habere stabile et ut unus
alterum non derelinquere Unde prouerbiorum
omni tempore diligit qui amicus est quamuis
... talis cognatio et amicicia sit bona
tamen quilibet peyus spiritualiter homo
deuotus debet egredi de ea ne scilicet
tales amicos siue propinquos nimio
diligat ex ordine caritatis Unde
math 11 Qui autem patrem aut matrem
uel tales amicos bonos plus diligit
quam me non est me dignus Super illud
Ier Maledictus homo qui confidit in ho-
mine et homo innuitur duarum thematis
Prima cognatio et amicicia est mala de
qua nos egrediendum est quia quidem
cognati et amici tamdiu diligunt quam
diu utilitas durat et diuicie et huius
(I)ujus rei exemplum patet de accipitre qui
quamdiu est ad predam aptus a domino suo
diligitur in manu gestatur portatur et
pectore repletur cum diligencia nutritur
Sed quando non valet amplius venari et moritur
non pascitur sed proicitur ut si numquam bo-
nus fuisset et tempore non recordatur
laborum suorum Alio ut seneca dicit
Amicus qui utilitatis causa assumptus est
tamdiu placebit quamdiu utilis fuit
non utilitate et facultate commota
contemptum et abiectum Item diligunt et amici
sunt in malis factis et verbis sicut herodes
et pilatus facti sunt amici in morte

christi Unde luce 23 Et talis cognatio mala
sed amicicia est quadruplex defectus
propter quos egrediendum est ab eis

Primum
2m
3m
4m
defectus est quod non est
vera
fida
firma
dampnosa

Primus defectus est quod non est vera amicicia quia
ille qui propter utilitatem diligit non ipsum
amicum diligit sed sui amici bonum
appetit Unde augustinus quodam sermone
Non propterea amare deos amicum ut
tibi aliquid prestet non enim illum amas
sed illud quod tibi prestat Secundus defectus
est quod talis amicicia non est fida Unde sicut
dicit ysidorus de summo bono non
fideles sunt amici quos munus et gracia
copulat Nam cito deserunt nisi semper
acceperint Tercius defectus quod non est
firma nec permanens diu Unde tullius
de amicicia Si utilitas aliquius rei
amicicias conglutinaret eadem commutata
dissolueret Quartus defectus est quod ma-
lorum cognatorum seu amicorum amicitia
est dampnosa Unde venerabilis
hubertus dicit omnis homo est exhor-
tandus per parentes et cognatos suos
ut caueant a malo et faciant bonum
ut possint peruenire ad celestem hereditatem
ad quam hereditatem creati sunt et dicere
deberent illud psalmi Declina a malo
et fac bonum Et illud ysa. Discite
bene facere Sed heu sunt nonnulli patres
et cognati de proposito facientes Quidam
namque suos de consanguineos uel pueros
impediunt et dissuadent ne ingredi-
antur viam dei primo iniquam dyabolo se
ne intret religionem uel sumet castitatem
Sed potius ut maneant in hoc mundo
... medicamentum ad peccare atque
ad gloriam pertinet potius quam christo
Unde Jeronimus deplorat quamdam puellam quod se
e sancta castitate impediuit et matri-
monium preferre christo Item quidam du-
cunt pueros suos ad tauernas et ...
Unde dicit eis mala exempla non docet
bona et salutaria primo auara et se-
cularia Et quod peius est diliguntur
eos inuste bona et male acqui-
sita plus diligunt eorum corpora quam
animas Et hoc est quod dominus conqueritur luce
21 tradidimus a parentibus et fratribus et
cognatis et amicis qui deberent

nos iuvat ad bona consule faciat opportune
Unde beda. Alia contra eum quos
pati abhorret de quibus confidebat quam et
omnino hortatur tales de mundo postpositis dicens
Septimo de signatione. Unde apostolus
ad cor. periculis fratrum in periculis a falsis
fratribus. Devotio ista etiam et quodque mi
litandi et experientia in quibus boni peregri
ni debent scrutari potest quintuplici
transitu primum militandi sed de opposito tran
situ debet primum magnitudinem peregrinationis pueri
ihesu quam fecit cum esset puer annorum
xij. luc. 2o. illa ascensione et peregrina
tione de templo cum parentibus debent devote
prudenter non peregrini et eum exemplo as
cendere et ambulare ad templum. Non
quod est triplex templum ad quod cum pueri debent pe
regrinari. primum celeste 2m spirituale
3m materiale. Primum est templum celeste
in quo est deus consulit. Unde psalmus. Dominus
de celo paravit sedem suam. Dominus de templo
sancto suo. Ad istud dirigitur peregrinatio per
altam contemplationem intus et desiderium
et amorem mundanorum effectuum de qua
contemplatione peregrinatione puer
dilectissimus nobis se aperiat et semper
nos ad salutem donat eum de toto
corde tamen quem cum adimplendo dicit
per prophetam ysaie. Dabo te sponsum
de mane speculativa salutem etiam ad
salutem nostram. Secundo debet peregrinari cum puero
Jhesu ad templum spirituale quod est
ipsa anima devota per devotam devotionem
et orationem ut veniat ad eam eam
gratiam eius infundendo. Unde apostolus
ad cor. 6. Vos estis templum dei
et spiritus habitat in vobis. Hic dicit eius
sed peregrinus de caritatis fervore cum
de medio corporis vehementer spiritualis
igne validum caritatis accendit. De
quo ysa. Ecce dominus in igne veniet
et dicere effectus est in corde meo quasi
ignis estuans clausus in ossibus
meis. Tercio debet peregrinari
ad templum materiale sicut salomonis in quo
templo nil erat quod non auro tegeretur
Ad quod templum ascendebat ihesus
cum parentibus nos de templo ut doceret
nos visitare loca sanctorum et ecclesiam
ut de esse domum quia quilibet christianus
debet visitare ecclesiam et missam sabbato
integraliter audire. Et ut semper

christianus debet esse promptus de peregrinatione ad
ecclesiam quod docuit se de auxilio
ad ... adiuvat ... fre
quentare. ... enim mittit ad
ecclesiam ambulare in pede devo
tione ... ambulans ut in
venit nos inquit illud ... 20 ... de
... dominus tecum est unde apostolus ...
est qui adiuvat nos infirmitatem
nostram. Ecce karissimi ista debet de
voti homines speculari et considerare in
primo transitu. Et 3 transitus vel mi
litandi ... est ... peregrin
... qualiter ista ... quod
... de exemplo
ut ... ut ...
est. Et ... et ...
... in ... est ihe
rusalem in qua ... fu
it fidelissima quod debet esse ... ihrlm
Unde de ihrlm tamen ... ad
que studere debemus ut sit anima nostra
sicut iherusalem et ... maneat

Primo est quod erat civitas montana
2o quod erat civitas munita potentibus
3o ... multis ...

Primum est quod erat civitas montana
et fortis ... difficilis ad expugnandum
Unde ... filie ihrlm non te
fecit de gladio vel lancea sed mo
tes defendunt sicut anima nostra liber de
voti peregrini debet esse situata de motibus
celestibus affectuum ut sit de expugnabilis
a demonis temptatione potius viri
liter agite et confortetur cor vestrum 2o
civitas ihrlm est in medio mundi po
sita in quo medio mundi ad ... sta
ihrlm ... anima mane et
nocte ... gratia eo quod medium po
... virtus 2o ethicorum ideo semper
debemus tenere medium ... facti
non laborare de extremis. 2o ihrlm
fuit 3bus muris septa. Unde ... io
sephus interior murus ...
habebat templum et domos regias in
quo et aliud habitabant presbyteri et
doctores. Inter 2m et 3m cives et
artifices sic anima devoti ... ista
tribus ... debet circum
sepire tribus muris primus mu
rus est devotio potentie prime ne

ardamus p nimia fremitate . Quarta
est adeptio sapie filii ne delin
quamus p ignorantie cecitate . Quinta
murus est acquisitio bonitatis spon
se ne peccemus p malitie pravitate
Isti enim sunt muri et unus quo
debemus petere a deo tamquam et
circumdari nos . Muro inex
pugnabili circumdantes nos domine et
armis tue potentie protege nos semper
. Et si indicat nos deus dicere pos
sumus cum propheta . Urbs fortitu
dinis nostre syon salvator ponetur
in ea murus ysaie 26 vel possumus
dicere quod isti 3 muri sunt custodia
cordis a prava cogitatione propter quod
. Omni diligentia custodi cor tuum
quia ex ipso vita procedit . Custodia
oris a mala locutione unde psalmus
Pone domine custodiam ori meo et
28 Impone frenum ori tuo et ver
bis tuis facito stateram custodiam ins
manus et pedes psalmus averte oculos
ne videant vanitatem psalmus dixi cu
stodiam vias meas propter quod . Prohibe pedem
tuum a semitis ipsorum anima sic dispo
sita ad instar velud manebat
opus dei . Hec tunica modo velud
appellamus unde velud dicitur in isto
pariete ad ferendum illius pdme paries
creata e ipsa anima . Et quod civitas
sic muratur decens est non preter
sine populo disposuit igitur deus con
ditor meus populum triplicis gradus
id est sapientes ad consulendum mili
tes ad defendendum artifices et
rusticos ad laborandum et ministrandum
. Spiritualiter sensus sensibiles et audiles
sunt anime tamquam rustici et artifi
ces qui corpori necessaria administrant
quibus propter labores manuum tuarum qui
Rationales sunt milites qui hostes
impugnant secundum illud Estote for
tes in bello . Intelligibiles sensus
sunt tamquam consiliarii anime dicentes
quomodo primum querite regnum dei . Tertio
tranquillitas anima sic disposita tamquam
velud opus lhesus manet de ea
Ergo sua quod homo debet considerare
et cogitare de 2o capitulo
huius diete 3a miliare est puerum

ihesum requisitio a parentibus dolorosa
unde illud luce 2o . Fili quid fecisti nobis
Ecce ego et pater tuus dolentes querebamus te dixit
virgo gloriosa . 14 peregrinus dei
considera cogitare de die o virgo mater
quam consumpsisti puerum tuum dolore cum
sciuisti eum esse deum et non clande
stine recessurum a te propter pudorem
eius . Timebat virgo secundum origenem ti
mebat ne ipsum deserens in hac
valle miserie ad celos redisset
2o timebat secundum alios doctores
ne longe ab ea abisset et de do
mo venisset 3o timebat secundum glossam
ne quoniam successorem herodis
devenisset qui puerum dulcem
odio habuerunt . 4to ut quilibet
homo qui peccando perdidit christum per peccatum
ipsum cum dolore et contritione requirat
Hic igitur considera quilibet peregrinus de
votus peccando in isto miliari vel cir
citer huius diete lacrimabiliter de
querere cum virgine gloriosa

Primo }
2o }
3o } ad lacrimas { devotionis / compassionis / contritionis / orationis et confessionis } ut ducat que amisit
4to }

Primo lacrimis devotionis nam devo
tio generatur ex recordatione benefi
ciorum dei secundum bernardum quia eius so
litam devotionem subtrahit et ad celum
vadit . Unde cum propheta psalmus Redde
letitiam salutaris tui . 2o ad lac
rimas compassionis per malitiam peccato
rum in hoc mundo psalmus iustus misere
tur . Gregorius ergo compassio affectum donum
largitatis in effectu unde apostolus
. Alter alterius onera portate unde glo
sa apostolum In hoc noverit se quisque
in caritate profecisse quando compas
sus est alterius miserie . Augustinus nihil
frangit potentiam misericordie et compas
sionis erga proximum quod christus transfixit
homo mala dixit . Iohannes 2o unde no
tant insignum compassionis 3o cum
lacrimis contritionis pro offensis quibus
deum offendisti . Bernardus . Dole quod
creatorem tuum offendisti cuius volu
ntate celestia et terrestria perire in
defesse consumit . Surgat tamen

dolor q offenderis prez qui mi[n]istr[abi]t
tibi sidereu cursus fecu[n]ditate t[er]re
fructu ubertate s[ecundu]m volu[n]tate acce
dat acerrima dolor qui p[ro]cedat
ca[usa] q[uia] t[a]m b[e]n[e]factore [con]tempseris
qui dulcore eius sustinuit ne do
lores inferni a[n]gustias sustineres
h[ec] B[er]n[har]d[us]. Quarto ad lacrimis
oculoru[m] effusionis [con]tere[n]dus e[st] u[n]de
Greg[orius] mens lacrimis lota limpidius
videt [con]te[m]platione B[er]nhar[dus]. Ubi
sunt lacrime ibi sp[irit]ualis accedit
ignis qui secreta m[en]tis illuminat
[con]terendus e[st] t[ri]stic[i]a mala d[e] ista tra
ctu. Item B[er]n[ardus] nil dignius ad q[ue]
rendu[m] ut dulcius ad inveniendu[m] vel
utilius adhibendu[m] q[uam] ip[su]m dul
cem ih[esu]m christu[m]. Quartidecim[o] l[oc]us
hui[us] dicte est deventio ip[s]i[us] christi
ex spectacul[is] et cogitac[ionibus] d[omi]ni devoti
peregrini quo[modo] b[ea]ta virgo devenit sal
vatore[m] ut tales eu[m] etiam devenia[n]t
Non enim invenit eu[m] de pallatio ubi
eu[m] querit stabe[n]s. Non in foro ubi eu[m]
queue amici. Non int[er] [co]gnatos et no
tos seculares ubi eu[m] querunt mundi
ales et carnales amici s[ecundu]m dici[tu]r Luc[e]
2[o]. Requirebant eu[m] int[er] [co]gnatos
et notos et non devenientes in signu[m]
q[uod] peregrini sp[irit]uales h[uius] peregrinaci[onis]
debent egredi de [con]gnatione ad terra[m]
mundana[m] nota[m] si cupiunt xp[istu]m inve
nire q[uia] int[er] [co]gnatos mala gra[ti]a
non devenit eu[m]. Item B[er]n[hardus]. Quo[modo]
ih[esu]m quo te int[er] [co]gnatos meos d[e]
veniam cu[m] gaudio qui int[er] tuos [co]g
natos minime es inventus quomo[do]
cu[m] gaudio deveniam que me[um] xp[istu]m
dolens devenit. Egrediam[ur] ig[itu]r
de [co]gnatione mea ut xp[istu]m deveniam.
Quintodecimo l[oc]us hui[us] dicte est
q[uia] puer ihesus de templo de medio
doctoru[m] deductio q[uia] peregri[nus] sp[irit]ualis
d[ebe]t cogitare et d[e]i[n]te revolvere q[uam]
cito se occupare in corde qualit[er] iste
dulcis puerulus docebat istos antiq[u]os
doctores q[uod] omnino inv[en]iat[ur] sup[er] pru
dentiam ei[us] Luc[e] 2[o] et non mirandu[m] q[uia]
et t[un]c prius sapiens est et d[e]i magi

na q[ui] gaudet virgo gl[ori]osa eu[m] in
templo devenit B[er]n[hardus]. Thesaur[us]
pr[eci]osus e[st] d[omi]n[u]s possessus non p[otes]t p[er]di
sine tristicia et deveni[r]e ad nu[n]q[ua]m
gaudio. Sz xp[istu]s fuit thesaur[us]
p[re]ciosissi[mus] quo[modo] b[ea]ta ad vollo[?]. 20 in
ipso enim plenitudo divi[ni]tatis et ideo
cu[m] magno gaudio mana eu[m] devenit.
Nota p[er] triduu[m] ferie e[st] illa deductio
Sic h[om]o [con]templativus d[ebe]t eu[m] q[ue]re[re]
in se p[er] p[ro]pria [con]siderac[ion]e an h[ab]eat
xp[istu]m in corde vel non et si non in
venit q[ue]rat 2[a] die ext[ra] se s[ecundu]m p[er] [con]side
rac[ion]e creaturar[um] vel in contemplo mali
Un[de] ips[e] d[omi]n[u]s est d[omi]n[u]s isto. Et si
non devenit q[ue]rat eu[m] 3[a] die sup[er] se
id est in celo p[er] ce[le]st[e] [con]te[m]pl[aci]onem u[n]de
Aug[ustinus]. Transcende et tempe ani
mu[m] non tibi[?] te d[omi]n[u]s n[ec] animu[m]
transcenderis quanto m[a]g[is] de carne
mas[?] sexus. Unde Aug[ustinus] in [con]te[m]platione
exhilerat[ur] [con]stra de oblivio[n]e vel dom[inum]
p[er]ditor[um] dolor[um] q[uia] nemo sapit seru[m]
et intelligit. Unde Richardus de s[an]c[t]o
victore. D[e]m [con]templatos dulcedine
sup[er] nos rapim[ur] quodda[m] q[ui] m[aio]re
suavitatis vinu[m] sumentes debriam[ur]
et humanu[m] q[uam] nos sumus excede[re]
in divinu[m] queda[m] affectu[m] et a nob[is]
ipsis alienam[ur] et toto deo asso
ciam[ur]. B[er]n[hardus]. Longa s[ecundu]m e[st] xp[istu]s
ad ministrand[um], cor[dis?] ad coab[it]itand[um]
d[ivi]n[u]s ad auxiliandu[m] potens ad
expugnandu[m]. Eos invenire d[e]b[e]m[us]
xp[istu]m p[ro]ditu[m] de templo cu[m] tota vali
ditate unde dici[tu]r p[h]ilippo. In tota
validitate e[st]. Et s[ecundu]m B[er]nhardu[m] ut q[uo]d
certe e[st] deu[m] velle id nos velim[us]
in q[uo]d certu[m] e[st] deu[m] nolle id nos
simil[ite]r excercet[ur] 29 nu[n]q[uam] [con]tendi e[st]
lex toto corde u[n]de Jo[hannes]. Ducerit
me et diomet[?] me tu[?] offerentis
in toto corde. Totalitas aut[em] cor
dis [con]sistit de 4[or] affectib[us] q[ui] sunt
amor gaudiu[m] timor et tristicia
de quib[us] B[er]nhard[us]. Toto corde
ad dominu[m] [con]v[er]tis si [con]v[er]ti[tu]r amo
tu[us] ut o[mn]i[n]o nichil diligas n[isi] deu[m]
Conv[er]titur et timor tu[us] quia

p(ro)p(ter) suo(rum) timor(e) tua(m) qui me tuis aliquid p(ro)p(ter) eu(m) (et) no(n) p(ro)p(ter) ipsu(m). Sic (et) gaudiu(m) tuu(m) (et) tristicia (con)gaudia ad ipsu(m). Hoc aut(em) ita sit ut no(n) nisi s(e)c(un)d(u)m eu(m) gaudeas (et) tristeris. Tertiu(m) miliare huius diete est ipsi(us) pueri Ihesu sapi(enti)a et etate p(ro)fectio. Luc. 2o. Descendit cu(m) eis i(n) nazareth (et) p(ro)ficiebat etate (et) s(apientia)? Dicit deuote (con)siderac (et) (con)tinuat ... in tra(n)situ huius miliaris p(er)exercitio et crescere ac p(ro)ficere cu(m) xpo. Dicit. p(ro)ficere (et) humilitate (et) obediencia (quia) dicitur subditus erat illis. Item dicit crescere i(n) sapi(enti)a (et) gr(ati)a ac virtutibus bernhardus. In bonis (et) ... (crescere) etate co(r)poris crescit (et) virtus ... In malis crescere etate ... decrescit. Gregorius qui declinat a malo ad bonu(m) adu(er)t no(n) suf(fi)cere a malo ... sed ... quiescere debeat nisi ... sic satis est de isto 2o dictu.

Quarta dieta egredie(ndi) est de (con)gregatione bellua(rum) carnis de liciis q(ui) sunt tamq(uam) (con)gregati (et) ... (et) impediunt p(er)egrinu(m) ... dei tamq(uam) mali (con)gregati qui dis suadent h(om)i(ne)s ... bonu(m) e(st) ... vnde robertus sup(er) libru(m) sapie(ntie): Delicie carnis sunt ... (con)gregate (et) alii q(ui) delicati (et) sumptuosi homines nutriunt carne(m) nu(n)c ta(n)libus ... nu(n)c electissimis carnibus ... domesticis quas ferimus nu(n)c vestibus mollissimis (et) suauibus nu(n)c lectisterniis plumatis no(n) vno ul' duobus s(ed) tribus vel 4or ne aliqua ... ca(r)o dure iaceat et in frigore stat ac si putresceret ... calore (et) igne ... naturalis p(er)petua(m) posset (et) ... d(e)b(e)re(n)t p(er)mittere (con)gregare (et) ... carnis ... vnde dicit ... sapie(ntie) 2o: Venite fruamur bonis vino p(re)cioso vngentis ... q(uod) dicit Job 3o: Dico carnis ... et ho(mo) ... gaudere.

Tande(m) cu(m) diuite epulone sepe lient(ur) in inferno Luc. 16. Job 20: Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Vn(de) inquit sunt p(ri)ncipes gentiu(m) qui in auibus ludunt ... determinati sunt et alii in loco eoru(m) surrexerunt. Ideo necessaria ... Dicit theu(m)is ... egredi de (con)gregatione carnis deliciis sc(ilicet) p(er) abstine(n)tiam ieiunii et castigationis ut ap(osto)lus dicit: Castigo corpus meu(m) i(n) ... Ga. 5. Sp(irit)u ambulate et desideria carnis no(n) p(er)ficietis. Sic e(st) ... nata est p(er)egrinu(m) egredi (et) abstinere a carnalibus desideriis (et) p(ro)p(ter) tria.

Pr(imo) p(ro)p(ter) { sterilem animo statu(m) ...
2o p(ro)p(ter) { ... pene et(er)ne
3o p(ro)p(ter) { ... a b(e)atitudine

Primo p(ro)p(ter) sterile(m) animo statu(m) q(uia) delicie (con)sueuerunt ac abundantia frucluu(m) generant sterilitatem p(ro)ficiendi ac p(ro)cedendi i(n) via dei. Job 24: P(er)uent sterile(m) q(ui) no(n) pepit et vidue no(n) b(e)n(e)fecit. Quanto enim plus nutrimu(s) de deliciis carne(m) tanto erit sterilior ab(bo)no. Gregorius ... ponit dicat quisq(ue) nunq(uam) p(ro)ficit sterile(m) et vidue no(n) b(e)n(e)fecit q(uia) desideriis carnis seruiens cura(m) ... ut ... eius (con)tempnit. Est enim caro delicata et in deliciis nutrita sicut ... qui no(n) valet qui no(n) ... sterilis ... vnde ... 3o ... tres p(ri)mo. Sic ... valet agrum liberu(m) ... frugibus silue ... ut ... 2o ... alias ... sterilis manet. Sic caro deliciis ... no(n) valet et deliciis ex ... sterile et ... fructuosa affert ... virtutibus et ... i(n) igne mitti quemadmodu(m) arbore(m) infructuosa(m) Math. 3: Om(n)is arbor qui no(n) facit fructu(m) (et)c. Vnde ... Sic ... e(st) ut ... ignis ... ita i(n) ... est ... ut ... tutum (et) deuora(n)t ... virtutis in

deliciis. Sic caro delicata quasi pratum feno sum illud ysaie quod omnis caro fenum. Glosa ibidem dicit quod fenum habet decorem in crescendo et viriditate sed tandem precisum et siccum est infructuosum non habens flores nec aliud fructum sed tantum est nutrimentum animalium. Sic revera caro nascendo divicitur et sanitate crescit habet viriditatem pulchritudinem sed pinguia venit ad maturitatem et senectutem replicatur vetus et precisum per mortem fit sterilis abhominabilis et est nutrimentum vermium. Ecclesiastici 10: Cum morietur homo hereditabit serpentes et vermes qui sunt fructus ipsius. Unde Bernardus super cantica: Hanc tuam preciosis rebus impinguas et adornas quam per paucos dies placidam consepultam [illegible] et fert pro foliis tuis pro floribus ossa et pro fructibus vermes. Aurum aut tuam domum opibus non adornas quod deo et angelis dividere est pretendum. Sive aurum tuum vilipendis et carni et pomis. Unde albertus de secretis mulierum dicit quod mulieres quae nimis diminetur [illegible] et pariunt [illegible] nimis [illegible]. Sic caro humana quae nunc tam venuste viret et floret tamen in pono adhuc [illegible] ceneatur de rore celesti ... Unde plinius in speculo naturali: Palma dum floret si inmasse viteos subito ecta [illegible] in serpentem rubeum mox transmutatur. Sic similiter [illegible] de [illegible] quippe qui sub flore carnis sue [illegible] sunt serpentes [illegible] infernalibus [illegible]. Sic est egredi de carnis deliciis [illegible] pene eterne calamitate, nam qui ambulat in carnis deliciis non veniet ad eterna gaudia. Unde augustinus: Impossibile est ut quis mereatur de deliciis carnis et ibi frui celestibus. Unde philaretus de [illegible] et quod lingua in ferventi et coleretur [illegible] inferni [illegible] dulcissimum est amarum estimat. Sic similiter alanus de dulcedine ait: [illegible] dulcedine delicias et [illegible] perpetuale [illegible] dulcedo eterna [illegible] nisi spida et amara et ad hoc habebit eterna amaritudine. Item

Plinius in speculo naturali: Sic de dulcedine heretica(?) et [illegible] sequitur [illegible] venenum sic similiter baymane [illegible]. Sic dulcedine [illegible] et carnis sequitur homines de deliciis exeuntes venenum et amaritudinem eternum supplicium. Sic ho[mines] pro divite epulone qui sepultus est in inferno et [illegible] de flamma [illegible]. Unde bernardus: Quanto plus in deliciis caro nutritur tanto pinguior efficitur et quanto pinguior tanto ardentius ardebit in inferno. Unde legitur: Fuit quidam dives et cancellarius regis francie qui dum affluxit deliciis cibis et potibus preciosis quod [illegible] pinguedo eius [illegible] poterat [illegible]. Cum autem eius qui cum magno studio [illegible] at cibaria preparabat dixit ei: O quam magna inflammatio erit domine quando iste pinguedo corporis vestri erit quidam ignis inferni. Sed ille [illegible] incepit dicere intra se: Verum est. Et dixit: Vadet caro mea erit cibus vermium et lardum demonum. Ideo sicut non [illegible] prima carne affluxit. Et deo per abstinentiam placuit et sic egrediebatur de [illegible] deliciarum. Et legitur de allexandro magno qui cum fuisset dominus totius orbis [illegible] luxuriosus superbus et delicatus, post mortem eius ossa in sepulcro recondita [illegible] de [illegible] [illegible] pedibus venerunt. Quorum primus eius dominium [illegible] dicebat: Heri allexandro non sufficiebat totus mundus, hodie sufficit sibi pro domo et habitaculo [illegible]. Secundus alius volens ostendere suas divitias et vanas dixit: Heri allexander thesauros fecit de auro, hodie terra facit thesaurum eius. Alius volens ostendere vanas delicias suas et sterilles dicit: Heri allexander nutrivit corpus suum de preciosis cibariis et deliciis modo corpus suum et carnem nutrit vermes et consumit a vermibus. Item exemplum refert petrus damiani quod quedam erat domina ita erat delicata quod noluit aquis communibus balneari sed aquis de rore celesti cum magnis laboribus congregatis. Nec ipsa nec dignabatur attingere cibum

precium Et habuit famulos et pueros
assistentes et ancillas que eis prestabant
potionibus aureis et argenteis nimis
delicatis Sed tandem per eadem pervers
sit quod statuerunt verberibus et in tan
tum ferebat quod nec poterat ei adesse Et
tamquam viuens sola et separata at
spersa ab omnibus miserabiliter expi
rauit Ecce egredere de congnatione car
nis per abstinentiam Ista duo exempla
scilicet de alexandro et ista applica ad
primum scilicet sterilitatem ut dictum est 2o
debent spirituales peregrini egredi de
congnatione carnalium deliciarum propter
ambulationis tarditatem nam delicie
reddunt hominem inertem et tardum Unde
Carnis delitie quanto magis cre
scunt in homine tanto plus ad bo
num opus et ad viam dei ambulandum tardum
reddunt et inertem Tercio Unum ne
cessarium est et non superfluum debent pere
grini quod nimis delicati non possunt
ambulare nec laborare sed statim
querunt dormire Unde etsi magnum do
mini et divites delicati possint splen
dida fercula tollere et stare in
eis vel cubilibus nec sed quiescere
et dormire et ideo non expedit pere
grino celeste premium quod non nisi laborando
acquiritur Unde licet habuerit plurima et
delicata secundum quod dicitur petrus de regno glori
osissimo et sapientissimo salomone de tan
to victu suo tribue nomen Unde
fuga habetur in scholastica hystoria quod qui quondam du
cendi erant ad terram promissionis non se
ducti propter terram delicatam si possent
in quo non aquam poterat Unde primo
tractatis de aliis quare propter peregrinus de
bet vivere modicum et vestitum secundum
illud i. thimotheum habentes victum
et vestitum his contenti simus et petri
pe. ij. Obsecro vos tamquam peregri
nos et aduenas ut abstineatis
vos a desideriis carnalibus ne scilicet
efficiamini inertes ad peregrinandum vera
tamquam volucres dulcedinem Illa volu
cris ero dabitur volens tandem
in infimo aspicit et per amorem tardi
ueris subtilitatem et serenitatem
aeris derelinquit etiam tardiorem

descendit ad fenendum et delectandum
de eo Et tamen maior difficultate ascen
dit propter multitudinem carnis tardi
volatilibus proprie Sic est aliquando
in mente suavitas carnis aggravat
eam ut descendit de aere celesti et
contemplationis suavitate ad ista in
feriora in signum depravatorum ideo
unusquisque vestrum ne mittas egredere de congregatione
carnis deliciarum Secundo quod ista
dicta etiam habet quidam tractatus seu
militandum et fuit quamquam cogitationes
vel ymaginationes contra abstinentiam dum
erant In primo militando huius dicte de
cogitationibus abstinentiam te fuerit ab omnibus
deliciis Christus in deserto in quo propria
rex glorie esuriuit et non habuit quod
comederet vel delectaretur de grossos la
pides loco panis unde illud math
3o Si filius dei es dic ut lapides
isti panes fiant Spiritualiter per lapides
intelliguntur qui duri sunt homines
peccatores duri qui non possunt ad
primam frangi et declinari Item homines
frigidi sicut lapis est qui non potest
ad amorem dei inflammari Item ho
mines aridi sunt sicut lapis est
sicci qui non potest rore divine
gratie humectari quos omnes esurit
pro cura quorum dicit phil 20 Convertimini
ad me dicentes corde meo et
strudere corda mea lapidea et
gelida in corda carnea Qui
eundem ostendit quod propria sepe ieiunauit
et esuriuit et nullum cibum habuit
in deserto nisi lapides melius egre
diebatur de carnis deliciis et abstinet
Bernardus Homo cogitans qui ad
creaturas prosiliit omnem cibum et
potum recauit nam cibus carneus patet
lapides duros et desibiles Unde
diabolus temptauit eum vicio gule dicens
Diabolus cogitauit nunc se dicens
Iste homo sicut homo videtur Videndo vult
est non invitatur vicio gule sepe
vir cunctatur Unde habebis Sic cogitat
homo devotus de celesta sobrius
in mensa non secundum appetitum cibum su
mas sed secundum necessitatem corporis Et
habetur de cons. dis. v. Quis tibi in
quinque non reprobatur sed aviditas
cibi et inordinatio Secundum

militie seu transitus est quedam esurie
Christi qua vehementer sustinuit quando am-
bulabat de terra in terram de civitate
ad civitatem predicando orando in fre-
quentia multos curando obsessos a de-
mone liberando mortuos suscitando
Unde dicitur Math. 21 Relictis eis exivit extra civitatem
in bethaniam ibi mansit et docebat
eos de regno dei mane autem rever-
tens in civitatem esuriit et videns fici
arborem unam secus viam venit ad eam et nihil in-
venit in ea ad comedendum nisi folia
Unde Augustinus Hic significat laudes et deb-
itores vinearum qui salvatori non fructum
sed tantum folia habent pro cibo Hec spiritualiter
corpus esurit perfectiorum operibus meis
Hic enim homo non pascitur de foliis
seu de floribus sed de fructibus sicut ne-
dum pascitur de bonis verbis hominum
nec de bonis cogitationibus si non
est ibi aliud neque de bonis volun-
tatibus que opere non complentur Sed de
bonis fructibus id est de bonis operibus
Cant. 2 fructus eius dulcis gutturi meo
Tertium militie seu transitus de spiritu
tristitie speciale est diligere spiritualis peregrinus
quod corpus suum legi nature subiectum
sit quod frigori estui vel plu-
vie vigiliis et expositum fuit sol-
is et Ihesus autem fatigatus ex itinere
sedebat sic super montem venit mulier
cui dixit da mihi bibere aquam Bern-
hardus De hoc in specie dixit qui
creavit et vineas plantavit ac-
cersita pretiosa pocula non habuit aliquid
delectabile de sua fatigatione et peregri-
natione ad bibendum nisi puram aquam
Hec spiritualiter corpus sitit et esurit
salutem meam Unde libro de tribula-
tione cibum manducare quem vos nescitis
Istum cibum et potum in tertio desiderat
quem etiam hospitari meditatur Apocal.
3 Ecce sto ad ostium et pulso quis
mihi ianuam aperuerit In ista tertia
peregrinus hic debet ponere tria fercula
scilicet contritionem confessionem et satisfactionem
Deus autem ponit aliud tertium scilicet remissionem
culpe collationem gratie et promissionem glo-
rie hec de spiritu debet dici Quartum
transitus seu militie est quedam esu-
rie Christi qua habuit in altera cena
dicens ad discipulos cupiebat pascha nob-

pascha secundum illud Luce 22 Desiderio
desideravi hoc etc. Postea tunc instituit ex
ordine sacramentum corporis et sanguinis sui et sic
in fine cibum et potum tradidit ut de
hoc dicitur Hunc cibum et potum quilibet
peregrinus in sua peregrinatione esurire et
sitire debet Quintum transitus seu
militie est quod dominus corporaliter tolerabat
de fame et siti quando pro nobis in cruce fuit
quando dixit Sitio et tunc fuerunt sibi data
fel acetum et absinthium mixtum
huius sitis corporalis causa esse potuit quia
tota illa nocte fuit vexatus et tribu-
latus ita quod totus eius sanguis est effusus
Unde cor eius totaliter exsiccatum fuit et
exsiccatum et ideo merito sitivit sed magis
ex sitivit eorum peccatorum Bernhardus videtis
quod non mirra mixtum esset passa sed
ligna potavit voluit felle et ut nullum
in ore debet manere sine passione
Ista omnia dominus spirituales peregrinos conside-
rare et tradidit eorum imprimere ut
eo facilius egrediantur de ignorantia
et delictis eorum ut dictum est Et
nam cibo et potu pascitur sicut dicitur ho-
mines qui elemosinam faciunt in
prima tales elemosine sunt tamquam
mel Orationes vero factae de prima sunt
tamquam vinum confortans vero de peccatis sunt
tamquam fel et acetum Ieiunia facta in
prima sunt tamquam balsamum facta vero
in peccato sunt tamquam absinthium et iam
ita ego esurii et sitivi propter spiritualiter et
in dulcedine devotorum de omnibus operibus
meis.

Quinta dieta huius spiritualis
peregrinationis in qua peregri-
nus debet egredi de domo propria et etiam
praesertim in qua quatuor diversi de domibus
maneat tanto tardius ad terram vel li-
mina sanctorum perveniat Sunt enim forte
magnam multi egredi domi de domo
propria ad decipiendum vel ne amore
uxoris vel puerorum vel edificiorum pulchri
domus et tristitia apposito bono vel pe-
regrinatione ideo dicitur eius cum quo Esto
sicut in uno die Sic fecit Ezechie (?)
Uria cum dominus rex egrediens eum ex
ercitu dixit ut reverteretur ad domum
suam ad quiescendum Respondit ei dominus.

viuit dominus quia in quocumque loco fueris
domine rex siue in morte siue in vita ibi erit
seruus tuus et non relinquam. 2° Reg. Sic
quilibet bonus peregrinus fortiter egredi
debet domum suam et nullius amore im-
pediri a proposito bono et dicere illud
Iere. xii. Reliqui domum meam dimisi
hereditatem meam. Ex hoc propter triplicem
fructum. Primus fructus est adoptio regni
celestis quod acquiritur per deuotam pere-
grinationem et id debet eum mouere ut egre-
diatur de domo sua lutea et ingrediatur
domum celestem. Unde dicitur j Mach. Phi-
neas zelatus zelum legis recepit testamentum in
celum. Secundus est acquisitio bone fame
quia omnes vicini dant sibi honorem.
Unde Mach. Nunc filii estote emu-
latores legis et date animas vestras
pro testamento patrum et accipietis glo-
riam magnam et nomen eternum. Et non glo-
ria sicut per bonum milites bene pugnan-
tes qui reportant magnum nomen.
Tercius fructus est multorum bonum exempli.
Unde 2 Mach. Adolescentulis for-
te exemplum relinquit si prompto animo
et fortiter ambulet de via dei. Ex
hoc plures edificantur et ad spiritualia
inclinantur. Ideo egrediendum est de domo
patris vel sed heu plures impediuntur
et retrahuntur ab huiusmodi sancta pere-
grinatione et de domo patria egressione.
Quidam sunt ita ligati amore circa
priuatam uxorem et domum patriam propter
bona que habent ibi quod retrahuntur ab ista
sancta peregrinatione. Unde vendibilis habentur
ingrediatur. Isti sunt sicut galline do-
mestice que nunquam elongant se tantum
a domo sua quin nocte redeant quia tan-
tum cum domum suam uoluerint
et gustate fuerint et pullos multos
fouerint tandem ponuntur in uerum. Item
isti sunt quos diabolus obsedit in propria
terra sicut olim iudei fuerunt obsessi
in ierusalem ita ut non possent egredi immo
fuerunt ibi ligati. Treno. 3. Circum
edificauerunt me et non egrediar ag-
grauauerunt pedes meos. Item diabolus facit
sicut pharao filios israel quos aliquali-
qualiter permittebat exire sed tamen
non usque ad terram promissionis. Unde
Exod. 8. Dixit pharao. Ego di-
mittam uos et sacrificetis domino deo

uestro uerumtamen longius ne abeatis. Ita
et diabolus bene permittit quod isti faciunt
interdum aliquam peregrinationem diuturnam
sed usque ad terram promissionis non per-
mittit. Non enim sunt isti ut abra-
ham cui cum dixisset dominus Gen. xii.
Egredere de terra tua qui statim obediuit
domino et exiuit de domo que nescibat.
Item apostoli relictis omnibus parentibus mundialibus
domibus et omnibus que habuerant et uiam
dei sunt ingressi. Sic et uere spiritu-
ales peregrini. Secundo modo sunt qui
spirituales et deuote persone in multiplica-
tione egredi debent de domo patris
scilicet relinquendo patris amorem et matris
proximo propter amorem domus celestis regni
et amorem eterni patris dei et matris virgi-
nis marie. Unde ad Hebre. Patres qui ha-
buimus eruditores carnis nostre et reue-
rebamur eos quanto magis studeamus ut
habeamus aliam domum et patrem in
celis. Scilicet Non habemus hic manentem
ciuitatem. Et Willelmus egrediendum de
domo patris et religiosorum intrare tempore
sunt in monasterio alio aut claustro de quibus
loquitur Psalmus. Obliuiscere populum tuum
labiis me honorat cor autem eorum
longe est a me. Et nolite obliuisci
domum patris cogitando quod fuisses
in domo patris cum isti voluntate li-
bertate et omnia ad nutum et libitum in
quem eos inclausura et ordinibus talibus
prouti quod obliuiscere domum
patris tui. Unde hugo de sancto victore est
adhuc ille cui patria uel domus patris
dulcis est et non perfectus. Unde verus
peregrinus seu discipulus christi non est
qui amorem parentum non obliuiscitur.
Unde Christus Luce xiiij. Si quis uenit
ad me et non odit patrem suum et matrem
fratres et sorores et animam suam non meus
potest esse discipulus. Habent enim cogitare impe-
dimentum ueniendi ad christum scilicet parentes
et eorum affectiones qui ideo odiendi sunt
in quantum nobis de via dei sunt et
impedimentum. Tercio odienda est
propter anime uitam quod secundum apostolum appella-
tiuo ad Gal. v°. Caro concupiscit ad-
uersus spiritum et spiritus ideo quantum
ad hoc est odienda. Gregorius. Sicut bene
animam odimus cum eius carnalibus desideriis
acquiescimus sed reluctamur et frangimus.

Ro expedit exredi de domo prius ad
iam dei ppt dampnacionem eternam vitz ne
participent boni filii et filie bonorum
iniuste acquisitorum Vnde aug nam est
diviciis iniuste acquisitos pueros
suos parentes dimittunt tot gladios
deos transfigunt Et hec est vna causa quare
qui heredes turpia lucra et usuras sol
uere sunt cogendi Scdo exredien
de domo prima illa thus pedem
in ignem non consulit an scit exhere
debeat Sic hic devotus in domo pa
tria quasi in igne est Tercio ppt inuencionem in ho
nestatis ut honestius viuat scz de re
ligione qui in domo patria per quedam
parentes mala exempla prebet pueris
Aug Cum ex conspectu malis viuit quando illo est cum quo atten
dit ostendit parentum illa quod uidet
a parentibus quem imitatur sive bonum
sive malum Sed heu magis mala
quam bona videt in domo patrie scz
superbiam a matre auariciam a patre dis
plicet a fratre luxuriam a suo et cum
la maledictores a familia Vnde in
canone dist. lvi c. 4 parentes filios
suos non exemplo a viciis ad utilitatem
studiam prouocare Quarto expedi
dint domum prius persone religiose
ad peregrinandum ad propinquos que mane
ret in vita religiosa potius et citius quam
in domo patria Et dicit Rob aug
nulo confessionum O domine ihesu venio ad te
quando det ut requiescat in te quis
dabit michi ut venias in cor meum
et illud inebries ut obliviscar ma
la et domum prius et vnum summum
bonum amplectar Et tales dicit
sic relinque domum patriam ut ma
neat in clausura monasterii et
non visitet corpore vel mente domum pre
prius obliviscere domum prius tui etc
per multa exempla nam luce patet angelus
exressus ad mariam que erat clausa
ra Sic iudith que clausa morabi
tur puellis suis Sic non hic sunt multa
tempora religiosarum mulierum que per mentem
distendunt interdum ex quo oriuntur
innumerabilia pericula Thr. y. Distin
aut et ociose circuire domos Sic ad
eum qui huiusmodi clausura de domo
prius vz quando pueri post Unde
cum possit dicere quod religiose mulieres
non de domibus parentum quas visitabunt
non de aliis locis per que discurrebant per
mundum huiusmodi pericula incideret ex
genti Et Egressa est filia dinalie ut
uideret mulieres regionis illius quam
cum vidisset filius emor principis
terre illius adamauit eam et rapuit
et oppressit eam quod certum non fuisset si
clausa fuisset Item valet ad habendum
dulcem patriam cum christo sequuntur in nu
merabiles consolaciones Vnde dicitur
Joh xx Venit ihesus ianuis clausis
et stetit in medio etc sic patet quod ista quarta
dieta in qua sunt et quidam milia
Vnde transitum seu milias dicit spiritua
les peregrini circuire ambitum et cogi
tare qualiter christus egressus est domum
patriam et dicunt ad circumcisionem et videre
non eius ihesum luce xx Tunc circumciso
ascendebat sit fieri cum altare ponebatur
z et sedes ameo et aspecto vnum donate
et vestibus pretiosis et parabatur deuotis
sime quam hoc in sede debet in medio
ponere ba puerum credendo in alia
sede credebat in sede enoch In
alia sedi Helias huiusmodi cum duo de
uotibus super circumcisione pueri in
media sede credebat de sede prude
abraham in sinum suo puerum tenere
et tradidit puerum quo facto non sibi
inuicem posuerunt De fide nam qua
habuerunt videri tunc per enoch intel
ligimus quod alius manifestat enoch
intelligitur virtuosus qui a precedentibus potente
omnibus omne bonum per helias intel
ligimus quod helias viuit spiritualis
Sic credendum est firmiter quod parentia
circumcisionis pueri christi erat pro
tota trinitatis persona in qua sepe
postea sanguine suo fudit preciosa et
devocione quod de uote huiusmodi peregrini
consideratur dicit et dicitur ad pe ne tercia
Nunc nona In xo transitu dicit deuote
vmaginari qualiter tres reges de parti
bus longinquis peregrinati sunt ex magna
devocione et feruenti desiderio de do
mibus patrum et patriis suis ad ado
randum christum et ei munera offerendum
vt matth 20 beenth O hic cogita
cum quanta devocione flexerunt genua

corporis et cordis coram puero in
stabulo iacente tres magni et glo
riosi principes et reges. Cogita quam
preciosa munera afferebant ei ut
tu similiter facias. Tercius transitus
seu miliare dum se circumcisum glo
riosus dominus exiit (?) de domo sua ad
templum se presentando. ut luce
2° Benedicta. Cogita et considera quam
devote puerum portatum est in templum
a beatissimis parentibus scilicet maria ioseph et
anna que peregrinabatur cum eo ad templum
et quam devote symeon suscepit
eum ulnas suas. Quartus transitus
est quando puer incarnatus qualiter (?)
expulsus est domum parentum scilicet iudea
et digressus est in egyptum propter metum
herodis ut mathei 2° Apparuit
angelus domini in sompnis ioseph dicens.
Surge et accipe et cetera. Cogita infelix
creatura quare tenerrimus puer stetit
unum devotissimum pulcerrimum
qui nunquam male tibi fecit nec
offendit. Cogitate boni quomodo
puerili etate oportebat peregrinari
et recedere de domo sua et patria ad
terram extraneam longinquam ubi non fuerat
notus sed alienus in loco aut deserto
manens thus de egipto quod distabat di
stat a bethlehem per 12 dietas et
habitabat inter duas civitates scilicet no
vam babiloniam et alcayre per septem
annos usque ad obitum herodis.
Quintus transitus seu miliare est quando
senciunt qualiter puer exiit
est de egipto et de loco ubi septem
annos morabatur. In quo loco est ortus
balsami non maior ut iactus lapidis
iactum in quo sunt septem fontes aquarum
cum quibus crescit et effluit balsa
mum ex virgis rubeis in modum ro
sarum et ad altitudinem ulne vel circa.
Numerum virgarum rubearum quibus habent
specialiter custodem propter paruum de cap
tivis soldani. Tamen prelatus est
ut semper custodiret vel
conceret sanctum rubeum accessit et puer
de quo loco puer egressus est ad
terram nazareth ut mathei 2°

nazareth mutantem florem aprilis
florem ubi beatissima ad quas
ambulandum est. Quintum thematis
Egredere de cognacione tua terra tua
et de domo patris tui sicut puer
fecit et veni in terram quam monstra
vero tibi et eligeione ut consequeris
plenariam omnium peccatorum indulgen
ciam. Amen.

Explicit feliciter

Generationem eius quis enarrabit. ysa. 53

Reuerendi patres magistri doctores letitia
omni inuoluere vbi xpm optimum
saluatorem nostrum diligendi Quam
secundum breuitatem sermonis scilicet sed tantum digno
rum fluminum et fontium est mare vir
tutum dauid et sanctarum doctorum. Con
tinentia namque tamen sociis industria
soliditatem rectitudo casta consilia
iusta iudicia ex ipso manant Si
quis enim callet ingenio nitet
si quis nitet eloquio si quis mo
ribus pollet inde est inde strenue
inde sapiens sermo vnde liquet quod
ad intelligentiam eloquiorum dei
respicere non potest nec pertingere nisi dilectione
lectoris conuergat eum audiendo virtute
dominus noster ihesus xpus. Cui congruit
huic verbo declamandi scilicet dicere ut
lucet scilicet Ecce veni mittere intendam
et quid volo nisi ut attendam glo
riam cordibus fidelium scilicet etiam vir
tutem dulcorandi propter quod et dominus
sapiencia prius dicit Ecclesiastici 24 Spiritus
meus super mel dulcis obi glosa
In cordibus electorum scilicet nisi super vir
tute illustrandi quia ipse est lux vera
que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. glosa
ibidem Sine illo nullus illuminatur
nec declamatur nec dulcoratur. Nam
est ut verbum qui verbum dei predicat
hoc est ex dono a deo illud fonte et
origine omnis boni postulet videlicet
ut sit declamatum igne caritatis di
uine ut possit predicare feruenter
Sic de helia dicitur ecclesiastici 48 Sur
rexit helias quasi ignis et verbum eius
ut facula ardebat Secundo ut sit sermo
dulcoratus melle deuotionis
ut possit predicare dulciter ut eum
admiracione de eo dici possit illud
canticorum. Fauus distillans labia tua
Tertio ut sit illustratus luce splendo
ris sapientie ut possit predicare sapien
ter verbum cordis verbum veritatis eructu
ando verbum oris dulciter proferendo
verbum operis exemplo vite in
proximos irradiando secundum illud

mathei 5. Sic luceat lux vestra coram
hominibus ut videant opera vestra bona
et glorificent patrem vestrum qui est in celis Cui
concordat beatus augustinus libro quarto de
doctrina xpiana c. 16 sicut dicit quiens
Sic corporis medicamenta que hominibus
adhibentur non prosunt eis nisi quibus
deus operatur salutem qui etiam sine illis
potest mederi et tamen illa sine ipso non
prosunt ad adhibentur Et si hoc offi
ciose fiat inter opera misericordie et beneficia
eciam deputantur Ita et adiumenta
doctrine tunc prosunt anime adhibita
per hominem cum deus operatur ut prosint
Cui etiam alludit ysidorus de summo
summo bono. Doctrina inquit sine gratia
ac gratia quamuis infundatur auribus
ad cor tamen nunquam descendit foris
quidem perstrepit sed intus nil proficit
Et ideo subdit beatus augustinus vt supra
Qui ergo nititur docendo persuadere
quod bonum est docet atque ita agat
ut audiant intelligenter libenter et
obedienter Audient intelligenter pertinet
ad veritatem Audient libenter pertinet
ad suauitatem Sed audient obedienter
pertinet ad vtilitatem Loqui autem
veram dulciam et vtilia non potest quis
in diuinis verbis hodie nati gratia me
diante venerabili ysidoro de summo
bono scilicet in 30 inquiente Nam ser
mo dei infusus auribus ad cordis
intima peruenit quod dei gratia mente
cuiusque ut intelligat tangit Bono
enim voci exteriorius frustra agit
nisi intus sit gratia quam mente inspire
at. Odor etiam bone fame et gratia
conuersationis ipsius predicatoris non parum
confert instructioni auditorum secundum
illud beati gregorii homelia super ezechielem
sicut inquientis Ad predicandum namque
bonus conuersationis sue odor aliorum edificat
quam exercitatio sermonis Sed quis
ego sum rudis ut comparandum obmediam
ad sol minimum exspectare audeam
quamlibet virum eruditorum tam potens
honorabilem huius alme vniuersitatis
cetum vir 3 doctorum magistrorum reuerendorum
Hoc aut vereor in illud obiciatur et
apperiam sequitur 9. In pelle namque con
textus Et tamen docere nos Sed dicitur
ecclesiastici 1. Noli verbosus esse in multi tudine

pbeorum tam et sipt hodierne festiui
tatis inenarrabile excellentia Et
qz petrus ravennas in quodam sermone
Mihi timeo intuitum oris Quia
tu enarras visitacias et assu tes meum
posttu Datoz eum de oraculis dei
querendo e in illius consilium sup
brec inquit b. gregorius in mor. li.
9 Vestra etiam q. morte tetigeret la
pidari iubet Herod. p. suos qd
etiam b. ambrosius q. vecianom in
uehit sic inquiens ad propositum d
hac castissima xpi natiuitate Secretum
nobis sit supna misterium licz quidem
scire q natus sit si non discutere quo
natus sit id negare non licz hoc enim
credere iubemur est ma ysa. 43 d Ge
nerationem eius quis enarrabit Sed quia
iuss scriptum sit de eterna dei generatione
Ipsa tamen ad equale eius generatione
virginis matris recte potest adaptari Vnde
b. aug. in sermone quodam pridie festi
uitatis eius in scrutabilitate admi
rando in hec uerba prorupit O mira et
in exquisita copulacio O noua et
inaudita commixtio deus qui est et
erat fit creatus et creatura qui im
mensus e capitur. conditor constituitur
paup efficitur In corporeum tunc ve
stitur videtur inuisibilis palpatur in
palpabilis Comprehenditur incompre
hensibilis Immortalis occidit. Et alibi
idem sic inquit Natus e xpus d patre
sine matre. de patre immortalitate
De matre egestate de patre sine matre
d matre sine patre de patre sine tempore
d matre sine semine D patre principium
vite D matre finis mortis D patre
ordinans omnes dies d matre consecrans
istum diem D feria sup ferias benedicta
q et Mariam non gignens sine viro suo
utero etiam decidit q concubitu car
nali non tangit Cetum d carnali prole
gratula. ut igitur d hac sacratissima et
venerabili ihu xpi natiuitate quid
exiguum qui palpitando incedunt
verba et dignationis promere valeam ad
ipsum thronum gratie dei genitricis ad
bto benedicendo sic dicere accedamus
Nos ad te suspiramus obtestamur virgo
magna dominum mundi regina celi ut ape
rias sup afflictos oculos tue pietatis
mestos foueas d gremio tue bon
itatis obsessos subueniens brachio
tuo excelso pauperibus effunde the
saurum gratie que quantumque ualeam
impetrare ipsam salutiferam angelicam
salutemque dicentes Aue gratia plena
Generationem eius quis enarrabit scribi
toto et ca lo quibus sup Honorabiles
precessores et doctores egregios ceteros
fecerunt et dominum in quam plurimis occurrimus
Verba ista loco thematis passim
in originalis de eterna filii dei generatione
a patre sunt conscripta Ipsa tamen ad pro
positum meum vt q ad equalem eius generatione
d virgine matre recte potest adaptari
Vnde qua venerabilis ysidorus in quodam
sermone pridie festiuitatis sic ait
Natalis domini dicitur ea de causa a
patribus votiue sollemniter institutum
est quia deus pro mundi redemptione
nudo nasci corporaliter uoluit procedens
ex utero virginis qui erat d patris
imperio Cuius suscepte carnis causa
est hec Postquam enim inuidia diaboli
parentes ille primus falso seductus
cecidit confestim exul et perditus
d origine suo radicem malicie et pec
cati transduxit Et subdit Volens ergo
deus tunc dare pctum consuluit per legem
prophetas signis plagis prodigiis Sz
cum nec sic quidem errores suos ad
monitis mundus agnosceret misit
deus filium suum ut carne indutus ho
minibus appareret peccatoresque saluaret
Qui ideo in homine uenit quia ipse ab
hominibus agnosci non potuit ut tunc
videretur. In carne factus est assumendo
quod non erat non amittendo quod erat Assumpsit
enim humanitatem non amisit diuini
tatem Itaque idem deus est et homo in natura
dei equalis e patri in natura hominis
factus e mortalis in nobis pro nobis
enim factus e homo manens quod erat
suscipiens quod non erat ut liberaret
quod fecerat Hec e ergo huius natalis
magna sollempnitas hec e dici huius
noua et gloriosa festiuitas Vnde ecce
leo papa in quodam sermone hodierne
festiuitatis Saluator noster dilectissimi

hodie natus est gaudeamus Nemo eum
locus probis est esse tristem ubi nata
lux est vite que consumpto mortalitatis
timore infudit nobis de promissa
eternitate leticiam Nemo ab huius
alacritatis participatione secernitur una
cunctis letitie causa est Quia dominus noster
peccati mortisque destructor sicut nullum
a reatu liberum reperit ita liberandis
omnibus venit Exultet sanctus quia
appropinquat ad palmam Gaudeat
peccator quia invitatur ad veniam Animetur
gentilis quia vocatur ad vitam Et
subdit Filius enim natiuitatis de
bitur dei virtute et dei sapientia quam
quanobis in plenitudinem temporis generaret
hominem assumpsit divinitate persellet
Christus enim esset deus verus non probet
exemplum Ab exultantibus enim
angelis nascente domino gloria in
excelsis deo cantatur et pax in terra
hominibus bone voluntatis nunciatur
venerandaque etiam ecclesia propheta
olim sponso sancto completus retinuit affir
mans quod modo de dei gentium
et virgine nativa fore constat ad im
pletandum cuius partus salutis quadre
getitur ex ordine Unde leo
papa in quodam sermone sic ait hec
singulariter incarnationis facienda quod futura
dixit nasceris salutis in nulla anti
quitate cessavit Ita quod predicaverunt
apostoli hoc prophete annunciaverunt quod
cuncti esse completum hoc semper est credi
tum nec minus adepti sunt qui credi
crediderunt promissum quam qui susce
perunt donatum hoc ipse precis salua
ti sunt in fide veteri sicut modo nos
de fide ipsius de carnati Cui et concor
dat beatus ambrosius dicens Ipse
qui tunc scilicet de ipso ex pectatoribus ob
umbrauit de virtute nunc scilicet partu
completo clamat dicere Quod tunc
umbram promittit nativitati nunc testi
monium perhibet veritati ad videlicet
in quo hic est filius meus dilectus in quo
michi bene complacui ipsum audite quod
quidem audire est credere dei filium et
cordibus fidelium quotidie adiu
gaudet Et sic patet spiritualiter passa
diligenti in qui sicut est trascendimus

nita carnis saluatoris et
pluribus nativitas videlicet divinam humanam
et spiritualem triplicem ipsius nativitatem
recipimus scilicet divinam carnalem et mi
sticam vel spiritualem ita ut nunc divine
nativitas vel generatio correspon
deat humane nunc carnali spirituali
vel mistica vel spiritualis Quarum
prima generatio mea saluatoris scilicet
divina est ex ipso patre quam generat sed
eternaliter Generationem eius quis e
narrabit Quam sic se habet de
notitione ad lumen dei ita se
habet ad mea intellectus adeo quod nec
sunt manifestissima et mea et in sp
corporalis est ipsam mea quam vita
et sensibilem corporaliter et temporaliter quam
etiam quis enarrabit quod deus
sine virili commixtione sed spiritus
ob umbratione lucis. spiritus
supervenit dicitur et ad quid est virtute
cuius et fidelis quia generationem humanam et
spiritualem quam et quis enarrabit
quam latens est et occulta Juxta id
eterni quod Nemo novit an odio vel
amore dignus sit De quo quidem tercia
nativitate Innocentius papa in hec
ita sic ait O nova nativitas o
novum et inauditum miraculum una
et eadem res nascitur ipsa nascitur quo
ad primam scilicet nascitur quo ad tertiam non
ipso sed super quo ad tertiam Et ex prima
hoc bona est mea saluatoris generatio quam
ex deo patre sic nascitur eternaliter
Juxta illud athanasii deus est ex
substantia patris ante secula genitus Et
illud quod etiam mater ecclesia hodie
cantat de sequentia de officio missali
scilicet natus ante secula dei filius invisi
bilis et interminus Et quidem in
divinis personis ipsius non separatur
posterius ipse tunc ad creaturas re
late precessit eius coperitur iuxta
id psalmo Ex utero ante luciferum
genui te Virgilius Ex utero coram
te et secreta mea substancia genui te
scilicet dei filium Ante hoc luciferum
ante omnem creaturam et ante omnia
tempora De qua filii dei generatione dicit
etiam psalmus Ab eterno ordinata sum
ex antiquis antequam terra fieret

deum erat abyssi et ego iam concepta
eram Et iterum eccl. 24. de filio dei
qui est incarnata sapientia precedit
Ego ex ore altissimi prodivi primo
genita ante omnem creaturam et in mi
chea qui In principio erat verbum et verbum erat
apud deum et deus erat verbum Omnia
per ipsum facta sunt et sine ipso factum est
nichil etc. In principio enim erat per pre
erat quod eterna scilicet a patre emanatione
Et verbum erat apud deum propter perso
nale distinctionem Et deus erat verbum
propter consubstantialem eius cum patre conditione
Hec enim generatio est mirabilis ineffa
bilis et inenarrabilis Mirabilis quidem
eam propter generantis singularitatem quia
solum a patre cum ex patre eius qui
generatur quod non nisi semel generatur Semel
loquitur deus Et 2o idipsum non re
petit Job 33 ubi glosa scilicet eternali
ter quod unum verbum genuit per quod
omnia fecit quod ipse propheta dixit et facta
sunt ipse mandavit et creata sunt
videlicet unica ratio Jo. 8 Et iterum
verbo domini celi firmati sunt et spiritu
oris eius omnis virtus eorum ps. 32 ubi
per verbum domini et eius filius intelligitur Et ex
parte modi proferendi quod non desinit
prolatum sed semel natum manet eter
num quod in eternum permanet verbum tuum
ps. 118 Ineffabilis quidem propter
generantis potestatem quod per ipsum creata
Joh. 1 per ipsum omnia facta sunt quod omnia
portat verbo virtutis sue ad hebre.
primo per ipsum omnia destruuntur nisi
enim verbum suum et sanavit eos
ps. 106 Inenarrabilis est propter
ipsius generati subtilitatem quia
non generatur a deo et ad aliam speciem
exterioris preparationis solum ad
simplicem emanationem Divinarum
personarum emanationes non actu tra
ductas sed inanes asserunt
Unde magi pharaonis in
3o signo ex tunc sancte trinitatis
defecerunt ut habetur 2 exo. 8 Et
quamvis plato qui palpitando de
eius divina generatione sit locutus
in principio erat verbum et verbum ut

b. augustinus in li. 7 confessionum et
b. tho. parte prima q. 32 articulo primo
in solutione primi argumenti dicit quod plato
deo dixit non secundum quod verbum sit persona
genita in divinis sed secundum quod verbum
mentis ratio idealis rerum per quam deus
omnia condidit hoc etiam sub nubilo vidit
trismegistus Nominans patrem deum
et filium quem quandam substantiam
sub deo posuit patrem mentem vel
intellectum Et sic hermes tri
megistus dicens monas genuit
monadem et in se suum reflectens
ardorem quo non voluit intelligi
trinitatem personarum sed quod deus unus
secundum b. tho. ibidem Fuerunt multa
enim obscuri ipsius bonitate Ala
nus cum de sua maxime de personis
divinis predictum exposuit propositionem
Hec petrus aureoli non videtur
in predicto cum b. tho. consentire na
(…) sed primum summarum d. 3 in fine ait
Quod plato et trismegistus eius discipulus
et scientia posuerunt in deo trini
tatem personarum non realem quidem
sed intentionalem quantum ad duo
supposita Et subdit et realem
posuerunt probabile est quod plato
descendens in egyptum hoc didicit
a Jeremia Sicut testatur b. aug.
2o de doct. xpiana ca. 20 dicens
quod beatus ambrosius ostendit quod plato
cum esset per Jeremiam fuit eruditus
ut illa posset docere vel scribere
que vere laudantur laudantur Tal
enim divina generatio per primo ac
mente non invenitur in similitudine Na
secundum magistrum in primo dist. 3 alle
gans ad hoc b. aug. in libro de tri
ni. li. 10 Hec inquit tria memoria
intelligentia et voluntas quando non
sunt 3 vite sed una vita nec 3
mentes sed una mens nec utique
3 substantie sed una substantia Ita etiam divine
persone quamvis persona generans
a genita et procedente sit personaliter
distincta alterum Credimus tamen et pro
fitemur generationem quandam rem esse incom
prehensibilem quidem et ineffabilem quantum

e pr(ater) et filius et spiritus sanctus. Tres sunt
persone ac sigillatim quelibet earum
Et tamen non tres dii sed unus deus, sola trinitas est et non
quaternitas quia quelibet trium personarum
est illa res summa videlicet essentia
seu natura divina que sola est omnino
principium preter quam aliud inveniri non
potest. Et illa res non est generans nec
generata nec procedens sed est pater qui
generat et filius qui generatur et spiritus sanctus
qui procedit ut distinctiones sint in
personis et unitas in natura. utz d(e) pa-
tre et f(ilio) et s(piritu) s(ancto) et de incarnatione etc.
Dixi 2o quod alia est generatio mediatoris,
mediatoris scilicet temporalis qua hodie
natus est ex virgine maria. Sed de eterna
pariter et temporali sermo in simbolo
Athanasii. Et homo ex substantia
matris in seculo natus. Et illud psalmo
86 homo natus est in ea quia exortum est in
tenebris lumen rectis corde. Post
Christum hanc etiam generationem commemorant prophetice
etiam vaticinium longe ante scilicet
in tempore legis reperiens et iustitie re-
tinent affutura primo enim david
prophetarum eximius in persona filii
ait: Dominus dixit ad me filius meus
es tu ego hodie genui te. Ad eandem affert
testimonium de eius virgini: Ecce virgo
concipiet et pariet filium. Deinde etiam
Jeremias: Ecce novum faciet dominus
super terram femina circumdabit virum. Je.
31. Postremo malach. 4: Orietur
vobis timentibus nomen meum sol iu-
stitie. Et idem baruch 3o post hec in
terris visus est et cum hominibus conversatus
est. Sunt etiam de tempore gratie et salutis
evangelistarum sanctorum quorum doctorum
non dissonum testimonium predicatur
fideliter ad implendum. Unde ille cele-
stis aquila sanctus Joh. Et verbum caro
factum est. Et iterum virginis glosse
cancellarius sanctus lucas evangelist-
ita promissum salutis videamus hoc verbum
quod factum est eiusdem 2o ca. Post
hunc vas doctor gentium sanctus paulus
ait de eo: Qui factus est ei ex
semine david secundum carnem ad Ro. 1.
Laude et leo papa in sermone

patris festivitatis ita loquitur: Exul-
temus in domino dilectissimi et spirituali
iocunditate letemur quia illuxit dies
redemptionis nove reparationis
antique felicitatis eterne. Reparatur
enim salutis nec annua revolutione
sacramentum ab initio promissum in
fine redditum sine fine mansurum
in quo dignum est nos superiorem
cordibus divinum adorare misterium
ut quod magno dei munere agitur
magnis ecclesie gaudiis cele-
bretur. Deus enim omnipotens et clemens
cuius natura bonitas cuius voluntas po-
tentia cuius opus misericordia est statim ut nos dya-
bolica malignitas veneno sue
mortificavit invidie preparata domino
mundi mortalibus pietatis sue re-
media indicavit ipsa mundi primordia
prefigurit denuntians serpenti futurum
semen mulieris quod noxii ca-
pitis elationem sua virtute contereret
Christum scilicet in carne venturum hominem deum
significans qui natus ex virgine vio-
latorem humane propaginis incorrup-
ta nativitate damnaret. Et subdit:
Operis fuit dilectissimi secretum dis-
pensationis complendi ut incommutabilis deus
cuius voluntas non potest sua benigni-
tate privari primam pietatis sue dis-
positionem sacramento occultiore com-
pleret. Et hoc diabolice iniquitatis
versutiam actus deus passa quod dei propositum
non periret. Ingreditur ergo hec mundi
infima filius dei de celesti sede de-
scendens et a paterna gloria non
recedens novo ordine nova na-
tivitate generatus. Novo ordine quia
invisibilis factus est visibilis in comprehensi-
bilis voluit comprehendi ante tempora ma-
nens esse cepit ex tempore universitatis
dominus servilem formam obumbrata sue
maiestatis dignitate suscepit im-
passibilis deus non dedignatus est homo
esse passibilis et immortalis mortis
legibus subiacere. Nova autem nati-
vitate generatus est quia inviolata virgi-
nitas concupiscentiam nescivit carnis
substantiam ministravit. Assumpta est domini mater

dum naturam non tulisset creatam est
sibi suum sine conditione similem et novus
homo sit temperatus e veteri ut et novi-
tatem susciperet nostram et vitam exclu-
deret vetustatis sicut ille. Unde
etiam b. augustinus in quodam sermone ho-
dierne diei sic dicit mei exultaverunt
angeli letati sunt miseri captivi
letentur ipso hodie ... quod
hodie natus est tunc dominus mundi
et delectatio ... hominis primi.
Natus est dominus de virgine ut eva et virum
est in hac nativitate nam ex ipso
concepit et peperit illibata et sicut de
me vera que primam ipso pre-
tia. Natus est hodie dominus redemptor
est mundus et elisus est diabolus. Et
videtur rem miram natus est hodie
agnus et ... natus est pastoribus
pastor bonus et agnus pastor ad cu-
stodiam agnorum ad victimam. In hac
enim domini nostri ... nativitate
humanitas despecta mirabiliter
exaltatur. Laudatur tamen in vestra singu-
laritate nostra et nativitas ipsa
utiliter ... Primo enim huma-
nitas despecta mirabiliter exaltatur.
Unde apostolus ad hebr. 2 Nusquam enim ap-
prehendit angelos sed semen abrahe.
Nomen miram exaltatio ut deus sit
homo et homo sit deus. Sicut ... vide-
mus ... ut possit dici quod
qui creavit celos et angelos propter
duarum naturarum scilicet divine et humane
in uno supposito mirabilem unionem.
Unde etiam b. bernhardus in quodam sermo-
ne. Ideo illi se debebant angeli ho-
mines quod se permittebant ab eis
adorari. Cum enim esset quod loth et ab-
raham angelos adorabant nec ipsi
prohibebant ante adventum ... Sed
nato domino tamen b. iohannes voluit ado-
rare angelum angelus non adorari se
debebat ... dicens unde ne fe-
ceris conservus enim tuus sum et fra-
trum apocalipsis 22. ...
eorum sicut ... Attendite fratres dilectis-
simi magnitudinem gratie et ... state
quod ... dei filius deus verus de

deo ... ... dignus
est ... deus qui semper
ex se ipso angelos pascit ... nam
angelicam dei filius non accepit ut
... sua ... deus ... de
nobis nam nostram suscepit ex nobis
et ut panem angelorum manducaret
homo. Creator angelorum factus est homo
utrorumque pastor et utrisque permanens.
O quam bonus panis qui et angelos
pascit per speciem ut de ipso faciet in
patria et nos pascit per fidem ne de-
ficiamus in via. Et qui factus est cum
... nobis factus est mediator.
Accepit utramque nam ... utramque
Et tunc utramque veram utramque ...
utramque mundam. Accepit quam mundam
sine iniquitate iustam per quam ...
meam iustitiam redderet. Accepit ta-
men meam ... mortalitatem ut per
ipsam mortem morte vinceret per ipsam
etiam ... per quam culpa mea susci-
taret. Ecce quanta gratia et nobi-
litas humanitati mee ostensa est per
nativitatem meam salvatoris ... et
per illud non est alia natio tam grandis
que habeat deos appropinquantes sibi
sicut adest nobis deus meus. Secundo etiam
exaltationem ... bernhardus alibi sic
exprimit dicens. Venit mediator ad
... ad ex-
... ad ... Deus
enim factus est homo ut homo fieret deus. Dominus
factus est servus ut servus fieret dominus. Deus
de celis ad terram descendit ut homo
de terris ad celos ascenderet. Deus
factus est filius hominis ut homo fieret filius dei.
Immortalis factus est mortalis ut mor-
tales fierent immortales. Dives
omnium factus est pauper ut pauperes fierent
divites. Obscurata est lux ut nos
illuminaret. Esurivit panis ut
nos reficeret. Sitivit fons ut nos
inebriaret. ... fiduciam ut
nos confortaret. Lassata est via ut
iter meum ad celestia dirigeret.
Tertio enim dixi et ... ...
quod laudatur tamen ... singularitate de-
monstratur ... ... et ait. Fi-

deus dilexit mundum ut filium suum
daret unigenitum. Et post pauca

In hoc apparuit caritas dei in nobis
quoniam filium suum unigenitum misit deus
in mundum ut vivamus per eum. Non
solum enim dilectio dei erga nos
apparuit quia super omnes creaturas nobis
dominium dedit iuxta illud Genesis
primo: dominamini piscibus maris
necnon etiam angelos in ministerium
nobis dedit secundum illud ad Hebreos primo:
omnes sunt administratorii spiritus in
ministerium missi. Et iterum Math. 18
Angeli eorum semper vident faciem patris mei
Verum etiam super proprium filium pro nobis
dedit in precium iuxta illud Johannis preallegatum:
Sic deus dilexit mundum etc.
Et subdit ut omnis qui credit in eum
non pereat sed habeat vitam eternam.
Ad hoc enim venit quoniam vita eterna
ut perderemus per eum tribulacionem mortalis
vite. Unde etiam Leo papa in sermone
de nativitate domini: Magnum divine
dilectionis indicium fecit dilectissimi
est hoc nam homo deum contempnens a deo
discessit, deus hominem diligens ad
hominem venit, dilexit impium ut
faceret iustum, dilexit infirmum ut
faceret firmum, dilexit pusillum ut faceret
rectum, dilexit mortuum ut faceret
vivum. Et subdit: Attendite frequens
medicinales gratie lineas divina
nobis benignitate monstratas. Ad
evam nullus angelus accessit ut peccatum
tolleret quo deus fecerat a deo separaret.

Venit ad mariam bonus angelus, venit
ut incarnacionem unigeniti
nunciaret. Venit ad evam diabolus
ut vitam nobis auferret. Venit ad
mariam gabriel ut vitam hominibus
reddi nunciaret. Per primi hominis cul-
pam cepit dyabolus hominem dominari, per filii
hominis gratiam cepit ab homine separari. Per
illum nos captivos tenuit, per istum
nos liberatos emisit. Ille de li-
mo plasmatus terrenos nos protulit,
iste de spiritu sancto natus celestes effe-
cit. Per illum prodigus gratiam perdere
per istum recepimus ampliorem. Ille quippe

nobis intulit peccatum maculam, iste quoque
nascens ad supplicium. Ille nobis
intulit iustificacionis gratiam ut re-
nascentes ad regnum. Per illum nos fi-
lios secundum carnem mortales effecit,
per istum nos filios dei nos spiritualiter
spiritualiter efficiat. Ille nos vicio
subdidit, iste nos flore virtutibus
fecit. Ille nos vitio decepit quo
primus cecidit, iste nos perducit et ele-
vat quo ipse ascendit. Ille quippe
plures tradidit in infernum, iste secundus
ascendit in celum. Hec Leo papa. Unde
etiam beatus Augustinus in sermone de festivita-
te hodierna nos exhortatur ad
gratiarum actiones sicut ut rogo vos
fratres karissimi ut libenti animo sermones
quos dominus dederit suscipiatis in hac
dulcissima die. Unde et compunctio etiam
in fidelibus venit, in qua misericordia
divina ingerit, in impiis veniam sperat con-
punctus, reditum non desperat captivus,
remedium desiderat vulneratus, in
nascitur agnus qui tollit peccata mundi.

In huius nativitate qui iustus est
tamen huius dulcius gaudet, qui misericordiam
attencius timet, qui bonus est affec-
tuose orat, qui peccator devotissime
supplicet. Dulcis dies tue dulcis
et tractus penitentibus veniam potens.
Et subdit: Promitto vobis filioli et
certus sum quia in hac die si quis ex
corde penitens et ad vomitum
peccatorum redierit non fuit quod terreatur
iuste peticioni dabitur ei tantum fide non
dubitet. Hec ille. Ad idem venerabilis
Anshelmus in suis meditationibus
sic inquit: Confessio inquit filius dei
deus verus deo patri et spiritui sancto co-
eternus et consubstancialis lucem inhabi-
tans inaccessibilem, potestas qua omnia
universitatis tue non despexisti huius
nostre mortalitatis ergastulo alti-
tudinem tuam inclinare utriusque
gratias et absorbens miseriam
nos qui respicis ad gloriam paravit
fuit karitatis tue ad consummandum
opus salutis mee cherubin et sera-
phin ad unum ex angelis destinare

Qz tu ipse ad nos venire dignatus
es p[er] mandatum prius non locutum mu
tando s[ed] promissam tuam nobis p[er]tinere
ostendendo descendisti a regali
solio glorie tue d[e] summis, oculis
tuis puellam voto virginalis casti
tatis sigillatam. In cuius sacro utero
sola spiritus sancti virtute venerabiliter corpus
fecit et nasci vera humanitate
natum. Ita ut nec maiestate di
vinitatis quicquam violaret d[e] inte
gritate virginitatis. Comparatio huius misterii
unde ait b[eatus] bernh[ardus] in sermone primo
de adventu domini sic dicit. Nemo
dubitet magnum et admirandum fuisse
ut maiestatis tante d[e] tam longinquo
d[e] loco tam indignum descendere
dignaretur. Plane magnum quod mi
sericordia maior quod miseratio multa
que karitas copiosa. Item 3o dixi mag
nitudinem quam per se per d[e] utilitatem ipsius eius
nativitas utilis extitit unde ad
gal. 4. Cum igitur venit plenitudo temporis
misit deus filium suum factum ex
muliere factum sub lege ut eos qui
sub lege erant redimeret et adoptionem
filiorum reciperemus. Unde bern[ardus] aug[ustinus]
Nulla causa veniendi fuit domino christo
nisi peccatores salvos facere tollere
morbos et vulnera et nulla cura
est medicine. Venit ergo de celo
magnus medicus quia per totum mundum
ubique iacebat egrotus grandis erat hu
manum totum perierat ex quo pec
cavit unus in quo totum erat. Co
venturus erat christus sicut peccato qui sal
vos faceret homines a peccato. Qui cum
d[e] celo ad terram venit a m[...] peccato
mea traxerit propter quod et d[e] simbo
lo dicitur. Qui propter nos homines et
propter nostram salutem descendit d[e] celis.
Quandoque b[eatus] tho[mas] 3 p[arte] q[uestione] 1 arti
culo 3o d[e] expositione principali pone
opinionem quorundam dicentium quod si homo
non peccasset nihilominus tamen dei filius
incarnatus fuisset. Sed cuius ulterior ...
incarnatione ad presens supersedeo. Item
et b[eatus] bern[ardus]. Unde ut incarnationis
eorum asseqamur fructus seu utilitates

dicamus. Maria de celo descendit
gaudeant esurientes quia omnia celi
botrus erupit. Gaudeant sitientes
oleum effusum est. Gaudeant egrota
tes lapis sine manibus de monte p[re]
cisus est. Gaudeant gementes et time
ant negligentes. Cum igitur ihesus christi
carnalis generatio mechanica multis
sit exaltatura singularis bonitatis
demonstratura utilitatis seu fructus
multiplices illatura. Ideo eam admi
rando cordis quod sinceritate exulta
do cum patribus generationem eius quis
enarrabit. Et tamen d[e] 2o. Dixi
3o et breviter sic quod alia est generatio
filii dei plena generatione d[e] mente cuiusque
fidelis gratuite et spiritualiter. Super
illud apocalypsis 3o. Ego sto ad ostium
et pulso. Si quis mihi aperuerit in
trabo ad illum et cenabo cum illo
et ille mecum. Modo cum [...] et
gratiam suam nobis gaudium quam nobis
gaudentem propter salvatorem me d[e] nobis
nasci declaravi. Et in illud apostoli
ad gal. 4. Filioli mei quos iterum parturio
donec per predicationem et doctrinam donec
formetur christus in vobis. Et quomodo vice p[er] gratiam
Et iterum ysa. 26. A timore tuo co
cepimus et peperimus spiritum salutis h[ui]c
nascitur generatio spiritualis et ne ... [...]
salubris a spiritibus generantibus
suis e diversa et primo in hoc quod salvator
meus deus nasceretur. Deus quo loco prima
homo non nasceretur homo et deus quo ad
secunda. Unde vicarius terra modo quidem
e contrario nos eum homo nascitur deus
et homo deus efficitur spiritualis potius
quam generatione ... appellamur illud
Joh. 3o. Quod natum est ex spiritu spiritus
est et venerabiliter dei filius quod homo
est appellamus secundum illud Joh. primo. Dedit
eis potestatem filios dei fieri. Et illud
apostoli ad ro. 8. Quicumque spiritu
dei aguntur hii filii dei sunt. Item 2o
a parentibus diversa in hoc quod prima generatione
salvator meus habet patrem sine matre
spiritualiter et secundum hominem matrem sine patre
In ista vero 3 habet patrem et matrem spiritu
aliter et secundum illud math. 12. Qui

vidz fecit voluntate patris mei ipse
sponsus meus est soror mea et mater.
De hac saluatoris nostri sponsali
generatione b. bernh. sermone 3o de ad-
uentu domini sic loquens ita ait Operatus
est salutem in medio terre filius
dei scilicet veniens de celo in utero virginis ita
quotidie ad saluandas animas descen-
dere dignatur. Et subdit dignum
est ut si nos vel in finibus longius
procedere non sinit tamen media saltem
tene erige caput et aliquatenus
assurge venienti Ita usque ad exces-
sum stupendum toti confessores ecce
ut si saltem exeat potentie te stigmi
tuos misere confrentie quam dignitatem
non est autore prudentis in tremore
cui delicie sunt esse cum filiis hominum
In quos quidem ueniet sponsus veniret
et uirtute quo modo per solos electos
videmus sicut quod videndo salue sunt
corde liberi in ipso ut consolatione repleti
erecti Vbi enim anima quam dominus
sic inuenit uigilantem ut cum veniret
ubi et pulsauerit confestim aperiet luc.
12. Talis est enim dignatio huius
sponsi tanta beniuolentia patris et in
excellentia maiestas sic composita ut quam sua
benedictione preuenerit sua etiam dig-
natione prudentia illustrare ut non modo
ad eam veniat sed et mansionem apud eam
faciat iuxta illud Joh. 14. Ad eum ve-
niemus et mansionem apud eum fa-
ciemus. Hec enim diuina et sponsalis
cum nobis generatio quid aliud est quam
occulta eius inspiratio qua bonum
committere ganimus de [illegible] nos per bona
opera spem salutis generamus Hec in-
diuina inspiratio nos ad omnia in-
ducit sed solum ad filios adoptionis
se efficaciter impartitur Secundum illud
Joh. 3. Spiritus ubi uult spirat et
uocem eius audis et nescis unde ve-
niat. A quo videlicet predictorum patrum
eius tam occultam inspirationem ait quod nec
uiuificantem bene dicit diuus thomas
Similiter eius quis enarrabit fuerit
ita rectius diceretur thema ter ipso ita
ex dicto quod ut audistis introductum

In quibus quidem meus talis in introductis
tria breuiter dicamus primo de filio Jesu
christo filio dei generatio est predicabilis
tum diuina generatio iuxta illud utinam
disrumperes celos et descenderes ysaie
64. Et iterum Inclina celos tuos
et descende ps. 143 psalmo 2m est generatio
singularis cum diuina Generationis domini
cum solus dux eius fuit scilicet specialis
eius generationem deut. 32. Et iterum
Tu es deus solus psalmo 85 3m est genera-
tio admirabilis cum gloria et immo
enarrabit Quis enim in nubibus
equabitur domino et similis erit deo in fi-
liis dei psalmo 88 Magnitudinis
enim eius non est finis psalmo 144 Pri-
mus duobus membris breuitatis
amore dimissis dixi 3o quod generatio
filii dei est admirabilis et hoc
ex parte tenui scilicet nescio virgine filio
dei et non generandi primo enim
ex parte nescio virginis quod vir de ex
corpore genuit patrem peccator
mulier ex conditione genuit deum
per creaturam Et virgo sine corrup-
tione genuit unicum per plenitudinem
nam secundum b. bernh. virgo fuit sine
pudore fecunda sine grauamine grauida
sine dolore puerpera Ibi enim pro-
tulit stella solem stipes vite ra-
mus florem filia patrem creatura
creatorem fuit in quam mater prius
filia plus fuit quod prole patremque
conceptionem matre et virgo fuit
et cum deo filium genuit male-
dictionem legis euasit ubi maledicte
fuerunt virgines virginitate virgines
quidem quia non genuerunt coniugate
non quia cum dolore pepererunt Sed
uirgo quod bene virgo euasit quia et
genuit et dolorem non sensit quia
secundum b. augus. Spiritualiter non recipit
radius solis in vitrum virgo in-
gressu ad egressum iniuriam non po-
tuit deitatis Vnde b. bernh. de quo
dicit sermone admirando ait O partus
sine dolore, solus nescius pudoris
corruptionis ignarus non reseras
sed consecras virginalem uterum templum

Ideo quod gaudium matris cum virgi-
nitatis honore nec primam similem visa
est nec habere sequentem et subdit
b. bernhardus nec decebat deum alia
matrem quam virginem nec virgine aliquem gene-
rare filium quam deum quia nec mater
virginis nec nasci [illegible] de filio
nasci potuit et fuit eius casta virgo
maria et virginea mater sicut testatur
b. lucas eiusdem primo c. et nomen virginis
maria. Castitatem autem virginea mente
ut ipsa nec ad angelum loquebatur
ipsi dicens Quomodo fiet istud quoniam vi-
rum non cognosco id est cognoscere non propo-
no secundum glo. Castissima virgo virgi-
nea prole sic angelus testatur de ea quod
dicitur per dicitur matth. i. Joseph fili david
noli timere accipere coniugem tuam. Quod
enim de ea natum est de spiritu sancto est unde
ex primis doctor albertus dicit li. de meritis
vi dei ad propositum mentis sic loquitur
Predicandum magis fuit ex dei spe-
ciali gratia quam ex meritis quod deus
elegit maximam de abraham et da-
vid quod ex eorum multis vivendi gratia
dei pervenire aliquo modo ad hanc
dignitatem fuerunt preterea posset
ut dignaretur deus etiam duxit amento
mediante ad illos promissiones facere
Ad abraham quidem ob insignem virtute
fidei et obedientie Ad david vero ob
singularem virtutem devotionis et clementie
Sic specialiter elegit nasci ex maria
virgine non solum ob virginitatis excel-
lentiam sed propter virtutes omni plenitudine
quam pervenienda dei gratia disponebat
dei effundit Et subdit Erat itaque
dei genitrix virgo nimia nobilitate
propria specie pulchra humilitate mi-
nima dignitate eminentissima.
Erat itaque castitatis sanctissima corporis
castissima mentis virgo prudentissima
et castitate pudicissima Et quod plura
Erat virgo ab omni vitio purissima et
ut evangelico approbatur testimonio omni
virtutum gratia plenissima Generatio
etiam filii dei fuit admirabilis dixi
2° ex parte prolis quod ut dixi fuit
ibi singularis separatio consolidatio signatio

audito dei filio ut dicere [illegible] eius
3 i. 2 et fecit et mutabit animam pro hoc et
ex virtute efficere scilicet sponsi Cuius
subito dominio successit opera sicut illud
lectio tacita molimina spiritus sancti
gratia Et quamvis mirabile corpus christi
fuerat de contexto completum et perfectum
usque ad suum receptionem speciale cum dispo-
sitio secundum aug. tam pura fuit et formatio
quod in quadragesimo visu vix subito potuisset
quod dictum fuit nimis corpus illud quam
alioquin receptum cum forma quam infra
xl dies augeri potuisset de utero
Non miraculose fuit quod deus proprio corpore
recepta fuit anima sed hoc factum est
ideo ut conceptio christi quantum ad tempus
manendi de utero esset mere corpori
dissimilis Ab instanti non sue concepti-
onis corpus suum statuit Dicam fuit in feminee
perfectum vivere quamvis adhuc non fuit multum
sed etiam comprehensor Et tandem fuit ab
utero perfecto et plenus erat gratia et virtute
Unde b. aug. admirando ait Quis
unquam estimare possit ut potuerit
de materno femineo pectore orbis
panis angelorum aleretur virgo celorum
in se firmaret ultra omnium morem
Confuit geminus desinit sacro sancta nativitas
utilis honesta et iocunda Quam eum
salute hominis iocunditas utilis et omnino
tamen non eius ihesus id est salvator ipse enim
salvum faciet populum suum a peccatis eorum
Quid honestius pura virgo de virgo
est quod generat deus et qui generat sponsus
et qui generat corpus Quid iocundius
ortu dei et hominis Gavisi nam sunt
qui precesserunt ut abraham unde exul-
tavit ut videret diem domini joh. 8 unde
et qui sequuntur secundum id apostoli Gaudete
in domino semper ad philip. 4to Item qui
presentes erant ut angeli dicentes
gloria in excelsis deo Et pastores
et magi domini querentes gavisi sunt
gaudio magno Dixi 3o breviter
quod huius dei generatio fuit admirabilis
ex parte matris generandi In prima enim
mundi constitutione nulla hominum produc-
tio legitur fuisse preter creatam Nec ulla
unquam sibi equa iudicari posse profa-

matur. Leccio iiij nadeß ipsorum christum
gex virgine matrem fuisse produc-
tionem. In quarum prima christus factus
est sine matre et secunda scilicet in ade
creatione. In 2o autem christus esse supposit
sine mulieris femina corrupcione scilicet
diffisig eve plasmacione. Tercia vero
est de qua nunc modo tractare videlicet
ut christus subiungat desse ex viri et femine
commixtione. Hec autem quarta quam solus
deo propria ex nulla seminali commix-
tione formam conceptum sed obumbra-
cione spiritus sancti dum mariam spiritus sanctus desponsata
stat consimiliter secundum illud matthei j. An-
tequam conveniret inventa est in utero habens
de spiritu sancto et illud luce j. Quod
nascetur ex te sanctum vocabitur filius
dei. Excipit pro modulo meo cum
virum nec vicio et aliquam ingra-
titudinis una cum sancta matre ecclesia.
Beatus nunc canto et dedicat domino deo
qui sua nativitate nos liberavit
de diabolica potestate. Christus nunc vero ut ca-
namus cum angelis gloria in excel-
sis. Quod nobis prestare dig-
netur christus filius hodie natus una
cum patre et spiritu sancto in eternum bene-
dictus. Amen.

Spiritus domini reple-vit orbem terrarum

Scribitur Sap. j. originaliter et ha-
betur et in presenti sollempnitatis officio
iniciale. Sumendi prius thema
docet ac dominum persuadere. Singula-
riter quod ab humano ingenio sunt per-
cienda prius intencione ordinata
sit deum singulariter ut opus bonum dete-
rum et perceptum laudabilem tanto co-
petenter perficiatur quanto domina actio
via aggrediendi operis consiliis prepon-
derat. Exceptis omnibus ergo quis est
deceptus pro secundum metricum propter
incepcio nimis sapiencium constat fore
quamvis dum sapiencium peritissimorum quod nunquam
afficerit copiosis vmo suissa de
excellencia sublimia sicut ma. Et ex-

thung dei teste non otreat per predicacionem evan-
gelizaturus dico non de merito. Anxi-
atus est in me spiritus meus et in me tur-
batum est cor meum ps. [?] Terret
enim me magnitudo predicatorum sapiencium
et peritia. Plures enim sermones sapientes
sicut dicitur Eccl. Vidi malum sub sole sicut
cum positum in sublimi et sapientes
sedere deorsum Eccl. x. Presertim neque
artem ut thaurg cop et taciturnitatem
prestans alios audiendo vero bestias
omnibus bestialis tanto discretionis
et persuasionis fecisse accedit quarto
ruinas vel virtutis tantum sine intellectu
est constare confidit. Terret desuper me via
b. gregorius super illud Job x. Ideo quod in
sede mediante. Sic inquit nemo qui
loquitur deo de verbis sermones audiendi et ex-
pectat sermo qui ex auditis supponitur
a quo audit. Cum igitur de verbis suis
exprobari metuit ipse prius debet exami-
nare quod dicit. Quomodo vel cor et lingua
equiquid de discretionis per alterius
deat subtiliter presumens sit tantum via
erroris offerat quam utilitate sustinet ad
auditorum auditum lingua producat
ergo aut vnius et nobis obprobrium
hominum et abiectio plebis ps. 21.
Non habeo quod apponam li. xj. Cum in-
peritos palas insipientes ceterum
impietas omnium qui vir pollutus
labiis ego sum ys. 6 et nescio loqui
Jere. j. Quia igitur ego qui sum nudus
pauper miser et miserabilis apoc. 3.
nudus quamquam scientiarum meditatus
ac dominum ad intelligendum pauper ex-
terius plurimis indignus adduci
enim miser ad operandum et miserabilis
ad loquendum quod non cognovi beatitudinem
ps. lo. Quomodo ego introibo de potenciis
domini et de altissimis latissimis profundis-
simus quod evangelizandi sentencias.
Cuius executio tria precipue secundum b.
augustinum li. 4 de doc. xpiana quod iuste debet
habere predicator evangelicus scilicet ut doceat
sapienter delectet suaviter et flectat
efficienter. Primum est necessitatis ut lo-
quatur intelligibiliter. 2m suavitatis
ut audiat libenter. 3m victorie tanto

ziat; ut suscipiat obediet. Hyeron.
zbz alia tria correspondet primu
e sufficiencia scie 2m placabilitas elo
quencie 3m eminencia uite. De quibus
dt vitas math. 12. Bonus ho de
bono thesauro pfert bona. Bonus
ho ecce uite sanctitas, thezauro bono
ecce sciencie claritas. pfert bona
ecce scie sufficiencia. Na Ambros. greg.
sup eze. omel. 10. Qui vbm dei lo
quit prius studeat qualiter uiuat. ut p
uita sua colligat q et qualiter dicat.
Ad pdicandu; nam plus gsciencia sctm
amoris edificat. quam excercitacio
sermonis. ysidor; et dt li. 3o. de
summo bono c. 38. Ita doctrina q
vita clarescit. Dz ecclesiasticus docto
ra doctrina simul uita ac ratione red
dit. uita sine doctrina inutile facit.
Sacerdotis enim pdicacio opibus confir
manda e ut qd docet uo instruat
exemplo. Nil enim turpius e quam si bon
quod quisque pdicat sermone ope ex
plere negligit. Crisost. etc. sup math.
ad idem loquitur. Qui bn docet et ma
le viuit veluti cereus est qui cu
alys pstat lucem seipsum mal con
sumit et extinguit. Greg. ll. etc. in
moral. li. 19. sic inquit. Hoc e pdi
catoribus positum ut viuendo compleat
qd loquendo studet. Nam loquendi
auctoritas pdit qn uox ope no iu
uat. Novi eciam neo sz dicitur
exhortatoris suscipe. qui ne satho
mines benevivendo precede. Nequi
ad hoc eligitur ut alior culpam corripi
at. qd resecare debuit ipse committat.
Pspicio igitur me omni pdicatori lau
dabilium morum expte aliquibus
eciam illecebris ac uiciis non in sorte.
Propterea autem in ho tpe sollemnitas
agitur celeberima memorande ordi
tacionis domine in ma; pdicantu
pspectu, mente obstupeo vox faucis
q mee timore raucescit. vanescit
consilium inciperet gremiu sermo
ne dum erubescit tepe ingenio tu
bbz intellectus et voce pusilla tu ex
facundiam impedit et scia impedit

Iuxa dicere tribularer sz nescirem
mi scdm dixiat dm. Consolari igitur
et conforari possum p eo qd in scriptu
ris reperi viros iuz leprosos sa
lutem sanitatis indicasse ut 4
reg. 7. Ipsorum exemplo dominam suam
ab illecebris eduxisse num. 22. Vos
igitur dm mei intelligentes et peritissi
mi sensibus ebetatis et propositis. petis
q; excusata insufficiencia mea grato
tolleratis. porro eum dignitatem ori meo
apponere nisi precepto et subiectioni
meorum maiorum essem inductus et
astrictus. Verbum paciens me de eo q
est spes mea a iuventute mea ps.
90. Desponsato in medium consurgo
qui nisi assit cordi audientis ociosus
est sermo loquentis. in q greg. omel.
30. Cathedram enim in celo tenet qui
corda docentis complet. ut igitur spons sit
compleat orbem terrarum. Dicamus cu
venerabili anshelmo quodam ser
mone sponsam scam invocando. O anime
omni potentis pulcherrima sanctarum vrio
pulcherrima spons thronum illustrato me
tua consolatione cordis mei penetralibus
potenti virtute illabere sanctitatis sermonis
igne succende qui dum diis singulis
ut uis qui scis apostolis omnem
seraz confulisti linguarum indulgenciam in eadem sermone
indulgenciam culparum tribue reseram
fidei misteria imple sancta gracia
surge instrue me amator vite
mee negocior opere ut eo sponsam
te imitatam te donante divine legis
sciencia pfectam utiliter compleam sc eadem
ut non torpeam sic loquar ut non sup
biam. Et sp et doctoribus et ubique tua vir
tute pueliare ut sic ornata te accipiat
hoc illi. Quod ut facilius impetrem
p o ad sponsam scam indicens recurro dicti
gracia dicendo devotius veni sancte sps
tandem ad mariam matrem gre de qua
ss. supveniente ipsamque copiose obum
bravit mirabiliter stendevient devote
accedimus salutantes eam salutatione
angelica dicentes ave maria gra plena.
Spus dm complevit orbem etc. u. s. supra
Venerabiles patres magnam dot. et

dum celebrares. Ad solemnitatem et
diuina uoce spiritus ad hoc tamen
ecclesie amenissima ad sonorissima
firmissimaque hac tota orbis armo-
nia fecerit ille totus ordo ille deuo-
tissimus animarum videlicet humanarum necnon
angelicarum secundum anagogiam metaphorice ex-
cessiua in secretis cordis iubilos ad
exultabundo quodam animo tripudio
quia hec est dies quam fecit dominus exul-
temus et letemur in ea ps. ||| Et tunc
dignum est ut cum solemnitate spiritus sancti
dies spiritus laudet deum laudet quidem
et modulet in organis hoc spiritualis
flatu, explet pulchra varietate sona-
tibus per distinctione donorum meritorum
et virtutum qui totidem fistularum flatibus
Itaque beatus populus qui scit iubilationem lau-
dem et exultationem ps. 88. propter nos
vel filios nostros exultare iubilationes
sed in medio ecclesie in presencia de-
[illegible] ut sit dictum. Vbi ascendens super omnes
celos sedens ad dexteram promissionem
spiritus sancti habuit a deo filius adop[illegible]
Et sequitur. Cum ergo effusus sit
die [illegible] de orbe terrarum mundus exul-
tat quod pleni sunt celi et terra gracia
spiritus sancti [illegible] totum laudibus
intonuit mundus exultans iubilat
gemens nisi [illegible] ululat quod spiritus
domini repleuit orbem terrarum. Spiritus
inquam domini qui mittitur a patre in nomine
filii replet et docet celeriter sine discur-
su argumentorum reserando spiritualia.
Nescit enim tarda molimina spiritus
sancti gracia ut inquit ambrosius super lucam
Replet et docet suauiter sine strepi-
tu disputationis manifestando intellec-
tualia. Replet de rebus et doctrina utilibus
sine gradu [illegible] insinuando spiri-
tualia. Vnde ipse deo quod spiritus sanctus quem
mittit a patre in nomine filii docet ce-
leriter sine discursu argumentorum re-
serando spiritualia. Vnde venerabilis beda
super lucam omnia que super illo ad [illegible]
[illegible] sicut inquit nulla dicendo
mora est, ubi spiritus sanctus doctor est sed
subito hominem mutat spiritualia sibi in-
fundendo teste beato gregorio in moralibus
qui sic dicit [illegible] de [illegible] aliam probat
intellectus sensus corporis contemplatiue aut
de alia spiritus sanctus probat intra spiritualis.
Aliud ex visu et auditu dinoscitur, aliud
vero ex sanitate et humilitate certis spiritus
virtutibus quas ipse docet secundum illud sap.
8 Sobrietatem enim et prudenciam docet
et iusticiam et virtutem quibus nil utilius
est in vita hominibus. Ad facies que
bonum de nobis spiritus bona opera perfecto
mouet et docet. Mouet memoriam
humilitate et docet [illegible] nec minimam
paleam [illegible] quod possidet contemplatiue
[illegible] in sede. Rome [illegible]
subtilissime circumspectionis exuit [illegible]
dulces et suaues. Vnde secundum b. Ieronimum
Spiritus sapiencie negligenciam pigros
repellit spiritus intellectus tenebrositatem dili-
genciam [illegible]. Spiritus consilii precipitationem
diuina prouidencia ducit. Spiritus for-
titudinis instigatores delictorum fortiter
vindicat. Spiritus sciencie omne lubricum
diu [illegible] integre non sinit. Spiritus pie-
tatis humane fragilitati clementer
indulget. Spiritus timoris dei in-
pudicam ignoranciam ardet decoquit
Sic enim sapiencia domum sibi edificat
intellectus gubernacula ducit. Consilium
bonum discrete facit [illegible] in patria
[illegible] possidet. Gracia dei diuicie et
salutis [illegible] pietate prospectans
presentes vite et future [illegible] timor
humilitatis [illegible] et omne peccatum expel-
lit. Vnde Ieronimus super [illegible] claret
de prelatis [illegible] et no. test. qui omnes
iuuenes et senes ad innouitates
laudationes [illegible] testes
sunt. Conspiceo inquit b. [illegible] super ex-
presso ve. et no. testam. dauid dani-
elem amos petrum paulum matheum
apostolorum [illegible] quos spiritus sancti
gracia impleuit puerorum citharedum et psal-
mistam facit. Impleuit puerum abstinen-
tem et iudicem senum facit. Impleuit pa-
storem armentarium et prophetam facit et
constituit. Impleuit piscatorem et pueri-
tiem apostolorum facit. Impleuit persecutorem
et doctorem gentium facit. Impleuit pub-
licanum et primum euangelistam facit.
Dona etenim spiritus sancti numero septe-
nario explicantur qui numerus secundum naza-

zamum in signum perpetue festivitatis ali-
quid sacrandum apud hebreos op-
timet. Nam festum eorum est quod de sex
diebus de quibus narratur huius mundi formati
ac perfecti quasi ipse discrevit. Septi-
mo die requievisse deus dicitur ab operibus
suis. Erit vero honor septimane apud
illos non solum in diebus observatur sed
etiam de annis. Unde quod ex diebus observatur
istud est sabbatum quod fecerit et de spi-
ritu apud eos custodit. Annorum
vero septimana annum facit remissionis
et non solum septimana annorum est septi-
mane septimana observatur. Dierum
quidem septem septimane generant quin-
quagesimum diem qui apud illos sanc-
tus dicitur. Annorum vero septem septi-
mane quinquagesimum annum faciunt
qui apud illos iubileus vocatur. In quo
etiam fit remissio servorum liberorum et pos-
sessionum restitutio que fuerant precio co-
parate. Erit ergo numerus septenarius die
pentecostes in sollempnitate introdu-
ctus quinquagesime. Septem enim sep-
ties multiplicati quadraginta no-
vem generant assumpta una die quam
ex futuri seculi nostri septima esse maiorem
tradit auctoritas. De honore ergo
septenarii numeri multa quidem testi-
monia in scripturis sacris referantur sed
nobis ex omni multitudine pauca
sufficiat. Primo enim septem spiritus dicuntur
sancti in quo virtutes vel operationes spiritus
sancti varias appellavit. Item et secundum di-
vina eloquia domini argentum purgatum sep-
ties esse dicitur. Et iustus quidem sep-
ties de cadentibus liberatur. In septies
at non attendit ad eandem culpam peccatum
vero non solum septies sed septuagies
septies si peccet veniam promeretur.
Et vero [illegible] malorum pena in
chaim septies vindicatur. Septuplicem
penam [illegible] luit Lamech vero
septuagies septies pro eo quod homi-
cidium post legem et post [illegible]
torum homicide prioris admisit. Super
septem quoque columpnas domus sapientie
collocatur. David quoque septies in
die laudem dicit deo. Et septimus

ab adam enoch a deo in paradisum trans-
latus est. Item et abraham [illegible]
[illegible] primus electus est triplicato septi-
nario numero ut et hoc ipsum quod tri-
plicatur formam a vero continet sacramenti.
Audebit fortasse aliquis eorum qui
valde vivaciter audeant verba possunt
pervenire etiam ad novissimum adam
dominum vero nostrum ihesum christum quod ab
illo priore adam qui factus est sub precio
numero septuagesimo et septimus invenitur
secundum computationes quas lucas enumerat
ab inferioribus ad superiora conscendens.
Conspicio quoque septem illas tubas
in iesu nave et septem diebus civitatis
sacerdotes quibus murorum iherico
fundamenta quassantur et propugnaculorum
moles ad terram dissoluunt. Helias
quoque septimo demum misso puero ad spe-
culandum [illegible] pedis nubem
invenit. Et claustra celi que verbi
sui perante fremuerat orationum
clavibus reseravit. Eius et ut oportet
sacramentum est etiam candelabrum quod
septem lucernis in templo velut
septem radiis micat. In septimo loco
naaman leprosus mundatur. In sep-
tuagesimo anno populus de captivitate
babilonica reducitur. Ihesus autem qui
est media perfectio suis in deserto quinque
panibus quinque milia hominum reficit.
Sed et de septem panibus pascere
quatuor milia et refectionis reliquias
ibi quidem in xii cophinis ibi autem
in septem sportis redonde quod utrumque
non sine ratione factum puto nec sine
spirituali sacramento. Illa nisi fallor
de unitate federis [illegible]
refectionis sacramenti [illegible]
per [illegible] non nisi apostolos
[illegible] congregat spiritus insufflavit
dicens. Accipite spiritum sanctum. Ioh. 20.
[illegible] non [illegible] super apostolos congregatos
in die pentecostes spiritus sanctus sedit
qui erat omnium [illegible] eorum loco. Et paulo
post. Repleti sunt omnes spiritu sancto
[illegible]. Una quidem unitate et con-
cordia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod sunt superbi et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in

Vanitatem
Contradictionem [illegible] Superbi
[illegible] Inflati

Sapiens superbiens ambitiosus multos
mobiles falsos fieri coegit aliud
[illegible] aliud [illegible]
[illegible] solet [illegible] per superbiam sua
destruunt. Unde [illegible] tibi gloriari si
[illegible] forma quod [illegible] sola superbia des-
truit omnia [illegible] De quibus
superbis scribit b. Bernardus in quodam
sermone de lepra naaman ita dicens
Conspexi eos [illegible] ita quod nullus
[illegible] acquiescere [illegible] sit omni-
[illegible] nimium [illegible]
[illegible] timentes placentes
sibi domi sue. Et subdit [illegible]
[illegible] superbia est [illegible]
[illegible] proferre [illegible]
[illegible] ipse solus habeat spiritum dei.
Talis velut [illegible] ordinat
ordinata [illegible] et quidquid ipse
non fecit vel ordinavit nec rectum
nec [illegible] ordinatum [illegible]
Vel aut quod vanitate vel contradictione [illegible]
[illegible] solet sui amator et seipsos nimis
amantes [illegible] dicere
et illud quod [illegible] est [illegible] ut
[illegible] libro de [illegible]
[illegible] vitam ageret [illegible]
[illegible] duo [illegible]
[illegible] tollere [illegible]
[illegible] esset [illegible] discipulorum
[illegible] actus 2. [illegible]
[illegible] temporibus de quibus
b. paulus predixit 2. thymo. 3. Erunt
homines seipsos nimium amantes in-
cipiendo a [illegible]
omnes [illegible]
sunt [illegible]
[illegible] ad phil. 20 [illegible]
[illegible] avaricie a [illegible] usque ad
[illegible] usque ad sacerdote
[illegible] Timor [illegible] ut timeo
[illegible] ommunitate [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Beatus [illegible]
[illegible] Sicut [illegible] Dilect-
[illegible] seculi [illegible] temporalibus
intenderent [illegible] non [illegible] in tem-
poribus fortes sunt in celestibus
debiles [illegible] temporali gloria usque

ad mortem [illegible] appetunt et [illegible]
[illegible] nec [illegible] in labore
subsistunt [illegible] quaslibet
[illegible] tolerant et [illegible]
etiam [illegible] frequenter melius
[illegible] Terreno [illegible]
et assistere fortes sunt in [illegible]
[illegible] etiam [illegible] mortem
[illegible] Sepe [illegible]
[illegible] acquirendis [illegible]
[illegible] tolerant. Superna autem la-
boriose [illegible] magis [illegible]
quanto magis [illegible]
putant [illegible] in [illegible]
[illegible] contradictione
sunt inflati et [illegible] nimium [illegible]
[illegible] Contra quos [illegible] b. gregorius
in suo pastorali dicens. Sepe [illegible]
[illegible] exigit a [illegible]
[illegible] Et quo
plus sapiunt eo magis [illegible]
[illegible] desipiunt. [illegible] crebro
accidit quod [illegible]
[illegible] discipuli [illegible] per [illegible]
militatem non fuerunt 2. q. 3. [illegible]
aut Contra quos [illegible] b. augustinus in
li. 2. de baptismo parvulorum [illegible]
Velut aliquid sepe quod [illegible]
[illegible] est [illegible] aut
[illegible] sua [illegible] melioribus
[illegible] ad [illegible]
[illegible] est diabolica [illegible]
[illegible] sepe melio-
ribus et doctioribus non credere
In hac insipientia cadunt qui ad ad-
[illegible] aliquo [illegible]
non ad prophetarum [illegible] non ad apo-
stolicos [illegible] non ad evangelicam
doctrinam sed ad seipsos redigunt
[illegible] non aut
[illegible] dei ascriberent [illegible]
[illegible] magnum [illegible] pote-
rit [illegible]
[illegible] minime [illegible]
[illegible] Dixi 20 [illegible] qui
[illegible] filii [illegible]
[illegible] sine strepitu [illegible]
[illegible] intellectualia [illegible]
leo papa [illegible] sermone [illegible] festivitatis

aut O quam uelox e sermo sapie et
ubi deus magr e cito discit qd docet
No est ad hibita interpatio ad au
diendum no qsuetudo ad usum no
spus ad studium Subdit ad ppositum
Sz cito et valde suauit dat valde
vtilia suo ppter etc d nunc in 6. bendic
quotiens sermoe sic inquiens spus
paclitus dat pignus salutis robur
uite sic lumen pignus salutis sit
intelug ipse spus sctus reddat testimo
nium spui nro q sumus filii dei iste robur
vite ut qd tibi p nat impossibile e p
graz eius redditur possibile si etiam facile
fiat Lumen scientie ut quicquid boni
dte duenerit illi tribuas a quo
omne bonum est Tercia ad salute
ptinent qa ipsi diuiebat eum dicit
Spus veritatis docebit uos omnez
veritatem Joh 16 annunctiabit uos oia
Joh x disponit oia suauit Sap
8 Ipse eum influxu spectu dirigit
filios dei iuxta illud apli Qui
spu dei aguntur hii filii dei sunt ad
Ro 8 Multi eum aguntur spu sed ma
ligno j. reg 16 Spus dei recessit
a saul et spus nequam agitabat eum
Ideo b. joh in canonica sua j joh 4
ait nolite credere oi spui sed pbate
spus an ex deo sint hoc eum ex
duobus possunt ppendere pro quo scit se
tunc spus humana adtopig iter spus
sctus ad spualem qualiter nro spus
qualiter aut rationalis q est for
ma corporalis homis dat quotupli
sic qd creat et informat sz sese
vim motum et statum Sic spus sctus
dat spualitatem in quo queritur ps
sensu ueritatis no carnalitatis ut in
uidie vim motus no falsitatis aut
maliae motum sanitatis no feditatis
et immundicie Statum firmitatis
no instabilitatis aut qstatie Jom
spus sctus facit amare ferue et loqui
uanit opari sapient pseuerare qtin^e
et qnotent Se primo dicit ad ro 4
Caritas dei diffusa e in cordibus nris
pspus qui datus e nob Sz 2o actuum
2. Repleti sunt omnes spu sco et

ceperunt loqui magnalia dei Sz 3o
ad Ro. 14 Non est regnum dei esca
et potus sz iustitia pax et gaudium in
spu sancto qui nos facit placere repo
deo Sz 4to dicit in ps 32 Verbo
dni celi firmati sunt Quintum
apphendit inuo vim apli sad thore
3 et joh 6 Spus e qui viuificat
Vita aut corporis pncipi^r cognoscere
ex sex indiciis primo ex cibi corpal
susceptioe 2o ex vocis platione 3o ex
sensus aptione 4to ex mbrorum mo
tione 5to ex extremitatum cale
factione 6to ex inspiratione et respi
ratione Ita vita spualis q e p spum
sctum sibi existens sex ppotionabi
cognoscitur primo ex cibi susceptione qn 1
quis deuote audit vbm dei aut
recepit et deuote suscipit corpus xpi
qd verus est aie cibus Non enim in
solo pane viuit homo Math 4
Et illud Caro mea vere e cibus
et sanguis meus ve e potus joh 6
2o ppenditur ex vocis platione ut si 2
libent de deo et spualibus quia loqr
signum e uite spualis et ego de
carnalibus et temporalibus math 12 Ex
abundantia cordis os loquitur 3o 3
ex sensus perceptione aptione vel manife
statione qn ho sz de spualibus bene sentit
et distinguit No se plerumque qui clare
uidet de spualibus par aut vel nil
de spualibus sad thore 2 Animalis
ho no percipit ea q sunt spus dei sz Spi
ritualis aut iudicat oia 4to ppe 4
ditur ex mbrorum motione cum qs mbra
sua mouet ad bonum opandum pedem
a malo retrahendo ad gal 5
Si spu viuimus spu et ambulemus
Quinto no ppenditur ex extremi 5
tatum cale factione quando sz ho e totus
feruens totus calidus ad opa dilectionis
et deuotionis ad ro 12 Spu feruentes
teo dno seruientes 6to ppenditur ex re 6
spiratione et inspiratione que e actus
attractio vel eiusdem emissio q fit p
deuotam oroez a p suspiria interiora
ps petro Non appetita Os meum
apperui et attraxit spm ps 118
Qui igitur sz sm carne sunt q carnis

Spus sctus q° dat hoi quo ihitat
Spus sctus facit q° i nob

sit sapit Tercio vero secundum spiritum
que spiritus sit sentiunt ad Ro. 8 Et
subditur ibidem Ita prudentia carnis
mors est prudentia autem spiritus
vita et pax est Quinto eciam
spiritu dei aguntur hii filii dei sunt Ita
eciam spiritus sanctus proprietate sue ductionis
secundum illud ps. Spiritus tuus bonus dedu
cet me in terram rectam ps. 142 Sexto
eciam spiritus secundum b. bernardum in quodam
sermone dicitur spiritus bonus. spiritus rectus
spiritus dulcis et spiritus fortis infirma
roborans aspera planans corda puri
ficans Et multa in hoc seculo videntur
difficilia et angustum leve facit et
latum Comprehendit gaudium indicat de
spiritualium exaltacionum et persuadet Ti
bia eciam et psalterium suavem faciunt
melodiam Et super utrumque lingua suavi
cetera quod habet eciam naturaliter mulcet
et exhilarat animum lingua autem sua
vitatis doctores pluris confortat intellectum
Ideo spiritus sanctus in specie linguarum super
apostolos descendit Et quamvis spiritus
sanctus in triplici specie visibili legitur
apparuisse scilicet in specie columbe in christo bap
tisato Math 3 et math. p° in
flatu apostolorum ordinatione eis dominus
insufflando dixit Accipite spiritum
sanctum Joh 20 Et in specie ignearum
linguarum apostolorum confirmatione tunc
solummodo spiritus sancti apparicionem solle
mpniter ecclesia suscepit celebrandam
quia non tunc inchoavit gradus perfecta
cione tunc perficiens ut dicta ꝑ et perfi
ciens per ea collata Secundo et sine
strepitu disputacionis suavem intel
lectualia ipsis manifestavit et
tunc d' 20 Dixi 30 quod spiritus sanctus
qui mittitur a patre in nomine filii replet
et docet utilia sine gravi strepitu dece
ptionis insinuando sacramentalia Secundo
ysidorus de libro de summo bono c. 14 Spiritum
sanctum pignus accepit ecclesia ut per
eum in bono corpore unum fierent
accedentes Et pro eo quod consolator sit
paraclitus nuncupatur Et eciam dum
dona sacramentorum tribuit consolatorem
eum prebet maiorem eciam leticiam
sentit qui aliquid spiritus dulcedine di
dicit Ipse eciam docet ineffabilia quam
quamvis sermo proferens sit ipse eciam
est de cuius persone dictum est Ego
dominus docens te utilia ys. 48 Secundo
quamvis ipse unus atque idem existens multi
plicat tamen corda hominum docet et eis
etiam inspirat Secundo divisit eciam singulis
prout vult 1 Chor. 12 Adhuc idem
eciam lo. b. bernardus in quodam sermone
Tamen Spiritus sanctus multiplicat dicitur
quod multiplicat filios inspirans Con
cedit eciam ad usum ad miraculum
ad salutem ad auxilium ad solacium ad
fervorem ad usum vite quidem gratia
bonis et malis gracia bona abunda
tissime tribuens Ad miraculum in
signis et prodigiis Ad salutem cum
devoto corde ad dominum deum convertimur
Ad auxilium cum eum de con[illegible] collucta[illegible]
adiuvat infirmitatem meam Ad consola
cionem autem cum testimonium perhibet
spiritui meo quod filius dei sum Ad fervo
rem quidem eum cordibus perfectorum ve
hemencius inspirans calidum ignem
caritatis accendit ut non solum in spe
filiorum dei sed eciam in tribulacionibus
glorietur Secundum vinculum glorie dispu
tatur Secundo corda hominum hic inflammat
quod ipse ignis missus est in terra Et quod
volo nisi ut ardeat et accendat lumine
lucis suce Secundo secundum hoc ab eterno pre
et filius per fecunditatem spiratiuam se
transfundunt in spiritum sanctum et parcius omni
simpliciter amoris mutui producunt
personam spiritus sancti Ideo non incongrue
amor sed ignis amoris dicitur et
nexus patris et filii quo se in persona
diligunt et omnem creaturam cogita
bonitate perfundunt Suggerit quidem
bonitatem quia caritate que diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus
est nobis ad Ro. 5 Et aqua flu
minis igneus rapidus a facie eius egre
sus dominum 7 a facie quidem eius scilicet
patris et filii procedit eciam spiritus sanctus est
eo quod natus est nec genitum Sed
quia solus de patre filioque procedit
Unde eius egressum spiratiui au
ctoritate habent pater et filius super egressum

t missioz in creaturam p noui effectu
ostensioz. Et ppt hunc egressum dicitur
abiturus 3. Egressus es in salute
ppli tui in salute cum xpo tuo dicitur
id est in salute ppli missus non solum apostolus
ppt seipsos s3 et ppt omnes per verbum eorum
venturos credituros Ioh 17. Et bis
in salute cum ppt duarum psonarum
divinas videlicet filii et spus sancti
missioz cum etiam ppt duplicem salutem
que vocatur salus gracie et per tercium
salutem glorie unde Rabanus in
quodam sermone. Spus sanctus ignis est
lux mel vinum et sol. Ignis quidem
in meditatione purificans mentem
a sordibus viciorum. Lux docens men-
tem veritatis claritate. Vinum
mel in gratiarum actione mentem dulco-
rans dulcedine divini novum benefi-
cium. Vinum in contemplatione mentem
inebrians suavi rorem delec-
tatione. Sol est in eterna beatitudine
mentem clarificans ex emissione luce
et per eterni iubilatione. Hec ille. Secundum
quod non spus sanctus a patre filio que procedens
pprietate distinctiva ignis sit novi-
tatis ordinis gracie illuminatione quo sit
ignis quod est in omnibus sensibus
2o quam precipue cum apostolis quod
fuit primitiarum quantitate teste b.
greg. in quodam sermone de festo penthe-
costes. Spus sanctus a patre procedens
largiori munere maiestatis in
apostolos supervenit tribuens eis
largitatis dona ut post magnifi-
cam resurrectionis post gloriam ascendisset
et post sublimitatem residet celi mu-
neribus celestes primitias spus
sancti latius impleret. Spus sanc-
tus sanctam apostolorum congregationem igne
amoris contexuit et subito quasi quod
tactu impetuoso et suavissimo sibi in-
corporavit. Ps 49 Ignis in conspectu
eius exardescet et in circuitu eius
tempestas valida. Subito namque
spus sanctus mentes hominum trahit rapit
et mutat super illud Ps 76 ... Ins-
tet dextera spus sancti et cito mutabis in virum
alterum. Sic enim rapuit helizeum

3 regum 19. Petrum et andream et filios
zebedei Math 4 paulum et math
eum actuum nono et math 9. Et tria
milia hominum traxit uno die actuum
2. Hic est enim ille ignis de quo nam
16 Ignis egressus est a domino et duo
rauit 250 viros de quo igne consumitur
apostolorum ymo quibus eum deuotionem dicitur
per illud ps 38 Concaluit cor meum
intra me et in meditatione mea exar-
descet ignis unde secundum b. bernh. quod
domine penthecostes apparitis linguis
igneis ut in ipsis facta sint corda flamma
que cum ignis visione eum sustineret
inter se amore suavi arescerunt. De
quo etiam igne b. augustinus in li. confess. cla-
mat et suspirat. O amor inquit qui
semper ardes et nunquam extingueris
caritas deus meus accende me. Hic
etiam ignis apostolos ad receptionem vere vite
disposuit cum quo ad proposituram volun-
tatis esse per xpo nomine offerendam cum
quo ad perfectionem vite esse cum etiam quo
ad expositionem sui pro aliorum salute. Nam
ante huius ignis adventum non fuerunt
sic tetigerunt immobiles ad omnem partem post etiam
Unde sic solum quod a uetro capit Iob 3
Ipse qui prius ad vocem unius mulieris
xpm abnegavit Math 26 post quod
repletus est spus sancto intrepide coram
scribis loquebatur et principibus. Adoles-
centes etiam qui prius relicto sindone
nudus profugit Marci 14 se post dignetur fervere
olei torqueri non expavit et facti sunt
post apostoli post receptionem spus sancti soli pro con-
stantiam. Recipit enim non terram tangebat
sed celum erigebat per spem et fidem per
caritatem aut per primos dei dilectioni
attendebat quia donum eam exiuit so-
nus eorum quia spus domini replevit orbem
terrarum fuerunt ita veri tenentes ppo-
sita. Et tales ut audistis introducta
In quibus quidem viis cum omnium per
huius domum excellentissimi diei penthe-
costes apostolis dati ostenditur sublimitas
que spus domini. Et eius domi utili-
tas qui replevit. 3o id est repletiva nobi-
tas et generositas quia orbem terrarum.
Dixi primo quod omnium huius domi excelle-
tissimum sublimitas quia spus domini per
videlicet et filii. Patris namque spus dicitur
iuxta illud math 10. Non enim vos

est qui loquitur in vobis sed spiritus patris vestri qui
loquitur in vobis. Est et aliud filius spiritus qui
illud apostolus ad galatas 4 misit deus spiritum
filii sui in corda vestra. Est ergo spiritus patris
et filii non duorum sed unus quia pater et filius
non duo sunt dii sed unus est deus. Dixi
breviter 20 et 30 quod de his premissis omnibus
huius doni utilitas et fructuosa os-
tenditur etiam ex plenitudine nimia et co-
piositate doni, quia copiosa replevit
enim orbem terrarum scilicet corda fidelium
potissime autem replevit apostolos quibus
christus spiritum donum de celo ascensurus pro-
misit dicens vos autem baptizabimini
spiritu sancto non post multos hos dies actuum
1. Cum quando apostoli donum spiritus sancti
plene accepissent, non solum ad eorum
corda personaliter sufficientem, sed per eorum
eruditionem etiam et prelatorum dilatationem non
modica plenitudine quia primos et
precipuos comministratores fidei fun-
datores et mundi triumphatores efficere
expediebat, unde dicit b. augustinus super
Joh. omelia 74 habebant apostoli spiritum sanctum
quem dominus promittebat, sed non sic ha-
bebant sicut dominus promittebat. Non enim dabatur
erat amplius habendum, quidem spiritum
sanctum occulte sed dabatur erat manifeste.
Et de hoc predixit eis actuum 1 dicens ac-
cipietis virtutem supervenientis spiritus sancti
in vos et eritis mihi testes in ierusalem
in iudea et samaria et usque ad ultimum
terre. Huius rei, quia spiritus sanctus varia sunt
dona quibus christus corpus a primo sue sancti-
ficationis tempore ita repletur erat ut de
eius plenitudine acciperent apostoli et
omnes fideles electi, que quidem dona
per ysaiam c. 11 enumerantur, scilicet spiritus sa-
pientie, intellectus, consilii, fortitudinis,
scientie, pietatis et timoris. Per hec enim
septem dona sufficienter regitur vita humana
tam activa quam contemplativa. De quibus
donis b. bernardus in sermone penthecostes
mirabiliter inquit: Spiritus sanctus hec
passus suos et carismatum dona quasi
sunt passus passus quos ad ponens
quasi quedam nobis impressa facit
credere et uti. Unusquisque gratiam suam
sibi habet vestigia sponsi de se re-
periens indubitanter credit quod sponsus
de eo abierit ipsum quem inhabitet. Que
sunt vero omnia gratiam esse ducentem, scilicet
quidem spiritum sanctum per se potest esse in
eo sed non per inhabitantem gratiam spe-
cialiter esse vocatur, quem mundus non
potest accipere Joh. 14. Contraria spiritus sancti illud
que in hominem ducit omnem veritatem Joh.
16 omnem virtutem necessitate vite doctrine et
iustitie. Sed revera nulla talis virtus
est in mundo in mundi amatoribus
quia omne quod est in mundo aut est concupiscentia
carnis aut concupiscentia oculorum aut super-
bia vite, 1 Joh. 2. In dicto dinumerentur
virtutes a filiis hominum adeo ut illud
ysaie 59 videatur esse completum: conversum
est retrorsum iudicium et iustitia longe
stetit, quia corruit veritas in plateis
et equitas non potuit ingredi. Nam
vicia modernorum temporum post solutem dua les
non modum apud inferiores verum etiam
quidem superiores, qui aliis exemplum
vite dare deberent, apparent nollentia
et veneris intendentes, nec non
habitu et vestitu deformi, immo a
mancibus in dicto excecati seculi
deserentes contra statuta patrum et prophetarum
corpus, sicut ex re dotes apparet de salute
sue peruenit quin delinquendo ut cre-
do possum nunc potest vix ad deo
declinantur sic inutiles facti sunt, non
est qui faciat bonum. Propter quod non
immerito ira dei in nos descendit et eius
flagella in nos dirimunt adeo quod etiam
sanctam matrem ecclesiam et sacramenta ecclesie
atque eius iurisdictionem a pestiferis
hominibus heresis hereticis afflictam et crucibus
nemo redditur. Et quod peius est spiritus fideles
et katholice ecclesie fautores contra
predicta attenderint quod deinde vehemen-
tem quia non dicitur sinus timendo pri-
oribus perpetrata sint peiora peccata inde
sceleris atque dissimulationibus. Hec iuste
cogitantibus nisi gratia spiritus sancti nos
adiuvare ad dominum toto corde con-
vertamur. Non enim sufficientes sumus
ex nobis cogitare aliquid a nobis tamquam ex nobis et
natura nil possumus in nobis ipsis ipse
potestis teste salvatore Joh. 14 qui
ait sine me nil potestis facere

Recedite igitur ad graciam supradictam servientes domino cum timore et exultate ei cum tremore. Apprehendite quoque disciplinam ne quando irascatur dominus et pereatis de via iusta cum exarserit in brevi ira eius beati omnes qui confidunt in eo. Pro eodem solum quod ad confidenciam primo [illegible] actione bona cum sancto spiritu in singulis directione quam tu karissimi diligencia qua possumus spiritus studeamus ut eternam gratia filiali adoptionis nostre terram viventium quam gloria [illegible] conpleat et dirigat atque perducat a terra infernali et tenebrosa quam horrescunt electi per terram quam [illegible] pervenire mereamur ad gaudium celestem terram viventium quam gloriam ubi sancti gaudebunt super se de dei visione infra se de celi taliter beatarum corporalium pulcritudine intra se de corporis et anime glorificacione. Ibi etenim se de sanctorum angelorum et hominum associacione. Ibi namque deus erit speculum visui, cithara auditui, mel gustui, balsamum olfactui, flos tactui. Ibi denique erit ardor lucis estivalis, abundancia autumpnalis, amenitas vernalis, requies yemalis, ad quam nos cum sponsus ecclesie cum patre et filio et spiritu sancto seculorum benedictus perducere dignetur. Amen.

Oremus dilectissimi pro quo bono statu sacrosancte apostolice et romane ecclesie in Christo velud lapide angulari solidate quam dominus totius orbis principem voluit obtinere magistratum ut eadem regere dirigere adunare et gubernare sub quo vinculo pacis dignetur conservare. Et pro beatissimo in Christo patre ac domino domino Paulo secundo sacrosancte ac romane ecclesie summo pontifice qui supradicta gratia de bono dominus de meliori ad optimum pervenerit qui toti orbi ipsum ut vigilem speculatorem preposuit quatenus omnipotens dominus conferat eidem vite sanctitate insinuet [illegible] agendis [illegible] sua benedictione prosperitatem ut tandem ad regnum [illegible] accedito ad gaudia sempiterna mereatur pervenire. Et pro reverendissimis [illegible] reverendissimorum in Christo patrum dominorum cardinalium aliorumque prelatorum spiritualium ecclesie dei regencium ut sit suis subditis mereatur possent in futuro [illegible] boni et fideles [illegible] dignetur appellare. Specialiter tamen oremus pro reverendissimo in Christo patre ac domino domino Talone [illegible] episcopo alme nostre universitatis cancellario dignissimo quatenus omnes sibi creditos in via morum sit exemplarem [illegible] dignetur ut cum ipsis bravium comprehensum feliciter consequatur quod adipisci.

Deinde pro felici statu principum secularium principue pro serenissimo ac christianissimo romanorum rege et domino domino Friderico tercio [illegible] cum aliis duabus ac regibus quibuscumque ecclesie romane tutoribus et advocatis quatenus divina [illegible] sit eis assistat ut rebelles ecclesie perfidosque hereticos zizaniique malicia ita valeat gladio [illegible] et eradicare quatenus ipsi a sua pertinacia desistentes ad unionem fidei sponte reducant ne tandem in igne inextinguibilem sunt exigentibus demeritis puniat. Insuper pro serenissimis principibus et dominis dominis Ernesto et Alberto germanis fratribus ducibus Saxonie lantgraviis et missnie marchionibus nostre alme universitatis fundatoribus magnificis ut deus gratia sua corda eorum inflammet quatenus animas suas ad plura [illegible] et [illegible] moveat brachium eorum [illegible] cum pondere inimicos eorum iuste debellando ut domino deo nostro subdiderant. Deinde oremus pro bono statu alme nostre universitatis quatenus super ipsam gratiam benedictionis dignetur stillare ut [illegible] et superiori [illegible] nodos [illegible] dissolvat et [illegible] pro domino nostro rectore doctoribus et magistris ut dominus illuminato cordium ipsorum assistat

ut statuti exemplum ... amoris dei
dedere duplici honore digni habe
ant ingenia quorum iuniorum ita predicando
et illuminando ut tandem cum ipsis ad
perfectorum vite gaudia pervenire de[beant]
perfidelibus defunctis qui magna lumina
conversatione vite sue dederat sa
lutiferis suis doctrinis placuerunt
atque ad incrementum perduxerunt ut eos
dominus de perpetua eternitate tamquam
stellas lucidissimas digne collocaret
in extremo iudicio meipsum recommendo
oracionibus. Quod donet nobis ihesus christus qui est
semper benedictus nobis. Amen

Verbum caro factum est

Sicut scribit altivolans aquila sanctus
Johannes apostolus et evangelista virgo
electus a virgine verbo de sui evangelii
initio descendens verbo super terram abbre
viato precor prestantissimi magistri et
doctores eximii, ceterique fratres et
domini perdilecti quod christo ihesu in spe sin
cerissimi. Quam iocundis et io
cunda est hodierna domini nati
vitatis sollempnitas, iocundis quidem
mirabili et maxima hodie mani
festata unione. Iocunda vero mirabi
lia ... ...
est hodie die verbi ineffabilis ad honorem
... ... iocundiose et sollempni valde
... ... indignum est ut eo die quod
est dies boni nuntii laudes ta
ceat lingua carnis, quo per incarnationem
nobis apparuit benignitas sal
vatoris. Gaudiose dixi quod non est
... ibi locum dare tristicie ubi
natalis est vite. Ubi consumpto mor
talitatis timore leticia nobis ingerit
de promissa hereditate. Et cum pro
hodierno sermone testante ... ...
... ... sollempne de verbo
incarnato abbreviato quod vellem
offerre quo possem singulis audi
toribus et prodesse et adesse et ...
... ... predicatori sunt nova lic
difficilia me deprecor sufficientem
quod ... ... non

est enim de domo mea panis sed vi
deri ad alios ... neque vesti
mentum sed ... ad me ipsum ...
... ...
timore vehementi ... ...
... debeam de ... ...
... ... excellentissima
... et ... ... quam se
... ... ad
quam ... ...
... et hominum et angelorum ... super
... et ... super cherubim
et seraphim et super omnes ... ab
... ut illud gregorii ... mo
ralibus libro ix ... Racio de
... dei ... non est nisi ... illius
... ... illud exodi.
Bestia que tetigerit montem lapidabitur
... ... illud ambrosii ... ar
rianos ... ... non
licet superna misteria licet quidem scire
quod natus sit sed non discutere quomodo natus
sit. Et ... non licet ... querere
... est ... et ... ...
cum quo ... ... thyo
... ... Maluissem tota
vestris reverenciis ... ...
ad ... ... mea
... ... Sed quod ... ...
predicationis officium fugere nego
net debeo de ... ...
no ... ... neque ... et ...
dederit plana ... aliquid
... ...
... ...
de ... ... seu de ...
... ...
obedienciam ... ut potero
impositum humeris ... ...
... ... qui
... est lumen et datur omni bono ...
dans ... evangelizantibus verbum
multa ... ... in
ipsum ... ... qui
... ...
... videntium et ... la
bia ... ... et linguas
infantium facit disertas. Rogo

nos omnes meam orat admoneo
continue intimans specialem deliciarum
digne revelare in tenebris qui sere-
nitatem aperire ut verum sicud sit certa
fide valeamus adorare sic firmiter
tolle sic tota despicare ut verum hoc
predicatum et predicandum posset cunctos
erudire ut dicere quam quilibet mens
factum est in verum dignitatem et letitiam
sere sit. Ad quod et quilibet
mens in tenebris et umbra mortis
sedens pedem dirigens cum beato
Augustino in soliloquiis exclamando di-
cat. O verum per quod facta sunt omnia sine
quo factum est nihil. Verum quod est ante omnia
a quo quod nihil verum quod creans omnia per quod
nihil verum regens omnia absque quo non
sunt omnia verum quod dixisti in principio fiat
lux et facta est lux. Dic in misero
fiat lux ut videam lumen et cognoscam
quia quicquid non est lux quod sine te
michi tenebre lumen et lumine
tenebre ponuntur. Sine qua tua luce
est non veritas sed error et vanitas
non discretio sed confusio non sciencia
sed cecitas. Non via sed devium non
vita sed mors. Illumina me domine
lux mea illuminatio mea. Ideo ut
supra potissimum in hoc die miseri-
cordiam obtineamus cum fiducia ad
thronum gratie accedamus ad thronum
inquam quem sibi ipsi et soli neque ille
Salomon et plus quam Salomon ipse
verum dominus noster Ihesus Christus fecit et
construxit. Fecit inquam grandem
et ebur vincens grande pietatis ne de-
coris: eburneum secundum vel trinitatem
in quo clausa noviter membris ipse
resedit ad virginem scilicet matrem eius
mariam. Stellam et immaculatam. Omnium
liberibus benedictam. Stellam et dominam et disci-
plinae doctricem que de immensitate
camino suo vestibus nobis ipsum ge-
nuit ebur carnis ut ipsa qui sunt
digne precio verum generare sit nunc be-
nigne per nobis exorare ut pro verum
ex ea natum et mereor predicatum
exprimere et lingua dicentis accepte
et affectum audientis erudire. Utque

tamque amo medio qui verum hoc impetre-
mus salutemque per angeli verum quem
de se protulit verum quod in acternam
dicentes voce pia mente serena
Ave maria gratia plena.
Verbum caro factum est. Ubi
loco et tubo quibus supra honorabiles
preces magna tenet. Exorcismi cerca
qui fecerit et omnem in complendum veni-
vanti lumine pede nobis supra tuum
sicut secundum catholicos appetit luce clarius
deum fore optimum sapientissimum
et iustissimum et qui optimus est de-
buit ut nulli non ad regnum eius
capax esset. Omnium humana natura
per peccatum primorum parentum lapsa esset
reparabilis debuit eam reparare. Deus qui
iustissimus est legem qui eius sanctitatem
ut nullum peccatum sine satisfactione
dimittat oportuit humana natura per ipsam
constitui qui per peccato totius generis hu-
mani satisfacere posset. Quod quia
nulla creatura valuit cum peccatum contra
deum commissum infinitatem quandam
contraxerit ex dignitate divine ma-
iestatis. Oportuit ut deus esset qui sa-
tisfaceret pro peccato generis humani. Item
quia est sapientissimus convenientissimum
debuit admirabilem redemptionis
modum qui est ut natura integre
reparetur. Debuit ut homo per se non per
angelum reparetur. Quem si per angelum
reparasset integritate reparatio non
habuisset. Sic enim homo angelo sa-
lutis sue debitor fuisset et quod digni-
tatem eius equalem nequaquam quod cum
constitutum esset si non peccasset sicut et
nunc consequuntur homines ut sint
sicut angeli dei in celo. Math. xxii.
Dilectio etiam dignitas et obediencia
hominis divisa fuisset ut hugo in gl
lio de sacramentis ut et duobus plus illum
diligeret diligeret quam a quo plus haberet.
Unde ne plus alii redemptori quam deo
qui in creato ab hoc amaret vel alias
quam homo persolveret verum oportuit quod
ipse creator esset redemptor cum
magnum vel non minus sit redemere quam
creare. Comonere igitur sapientie dei filius

et om̄ · creato͛ totiq̄ omūdi · ordīa
sic bonitat̄ sapīe t bonitat̄ sūme
volens p̄dcā ope ostende ueniat̄
ac p̄dict̄ p p̄ciū t̄robȝ p eisde se
negociatore̅ redemptore̅ q̄ co͛sti
tuens afferendo d̄ ultīmis celoꝝ
finibꝰ p̄cīū p̄cīo͛ · ₄ ulto ut eiꝗ
meretō esset ad eo et opꝗ illiꝗ co
ra illo y p̄ie lxiij ₂o ceīt p̄ad̄e
redmīc p̄cīo suī sapīe et saluā
faē q̄d p̄celat luc̄ sij ·Ille q̄
qui creato͛ t̄ham ab īnīo fuit
p̄gteīs ab aula et īn p̄cis egre
diens cadīs mec egēs sola n̄t̄ras
factȝ e redēmptā eoꝝdē · et ex
bn̄fitīo creatō et ex p̄cīo redem
p̄cōnis oīnez affecē thoīs sibi
vendicans sc̄ess sic celū t̄re co
formāt gn̄gās gnano luce sūmo
diuīco egeno p̄cīpua sāto om̄
factā d̄ cunatre creo quod n̄ esset
vereꝗ deꝗ n̄o afferret ōmē dud
t n̄ ipsi esset vereꝗ ho n̄o p̄beret
exemplū ·Cuiꝗ quide opis īn
carnatōs sȝ tāta est excellencia
ut n̄o dmerito p̄feca̅ opi creatōs
quo cāta desse p̄dicat̄ In ope
eniꝗ creatō p̄r n̄o sic sūu posse
euacuauit nec filiꝗ sic sūu nosse
nec sp̄us sc̄us sic sūu uelle qui
creatura facē posset alciorem
pulcriore̅ et cetera in infinitū me
liorē In ope aut̄ incarnatōs dīna
attributa sic uidet̄ euacuata ut
nec alciora fieri posse nec pul
criora nec meliora quā eīn p̄
sua poī̄ facē pt aliqꝗ deo quo
nil maiꝗ quā filiꝗ sua sapīēcia
pulcriꝗ dei uō q̄ e splendō
glorie sig̅ q̄ sube p̄cīo t p̄fca
p̄cīo ymago ·Et quā sp̄us sc̄us
sua clemēcia pt facē melius sūmo
bono q̄d p nob factū e creo ₂om
n̄o dīmīent ho opꝗ maxīmū
dīci̅ d̄ eo eniꝗ poī̄ infinita ide
oīm potencia ut n̄l limita̅ faciedo
opꝗ quo nequit gēe forciꝗ ·Sa
piencia dīuīta euacua̅ agedo
opꝗ quo n̄o d̄ telligi̅ pulcriꝗ filiꝗ

sȝ dei qui e specio͛ p̄ forē p̄filijs
hoīm p̄s xlv clemēcia gn̄ p̄ita
adequat̄ opando opꝗ quo nequit
fieri meliꝗ p̄ bonitate ergo īncarnatōe
que e tā excellentissīa opacō ūnā
tā maxīa oīm oīm · pꝗ ūnōne
d̄ona n̄a̅ tāta p̄sona ₄ īnt oīs
ūnitates tenente arce ·Reddaꝗ
adeo ecclesia katholica gr̄es dno deo
ipsi sȝ uō incarnato incarnato et
inspirato ·Explex naltȝ bīmī
ncpta b· bernhardi dictā inspirā
reperiꝗ uīm ul sc̄e ūnā trip̄
dictā ūnī sȝ creacionē ūnī in
carnacionē t ūnī inspiracionē ·Dꝑ p̄b
illud iohānis uō dictā · d̄ In p̄n
cipio erat vm̄ sȝ etrnā̅ de ₂o ·d
q̄d sc̄ q̄d e thema intelligī et u
verō factū est sȝ tpalit̄ d̄ ₃o q̄d
subdit̄ ex ppōi et habitauit ino
bis sȝ m̄ sc̄ualit̄ p̄mū e etrnū
₂m exterm ₃m internū p̄mū d̄
inuisibile ₂m visibile ₃m d̄ sc̄d a le
p̄mū d̄ p̄cmaste̅ natū q̄ e sep
t etrnalit̄ ₂m d̄ ūnē gignit̄ sel
t tpalit̄ ₃m ūnē gn̄ p̄it sepe et
sp̄ualit̄ p̄mū etrnalit̄ gn̄ p̄it̄
de diuinitatē adeamo ₂m tpalit̄
p̄cedit̄ ex uirginis vtero ₃m
sp̄ualit̄ cordibꝗ fideliū inscribi̅
n̄o attrando corrupt bili c̄ scit
digito p̄mū creat ūnī sa ₂m
reficit p̄udsa ₃m reducit ad sa
p̄mū hȝ n̄o d̄ saluandi potate ₂m
n̄os redimendi facultate ₃m n̄os
inhabitandi uoluntate ₃m e mi
rabile ₂m mirabiliꝗ p̄mū od ad
miracōe aliꝗ et q̄ delectabile
est q̄d e mirabile ₃o delectabiliū
maīpiaꝗ ppt admiraciō delectari
mooꝗ diuino p̄hilosophiā vide
q̄ t speculā thoz ūnī aug̅ illud
luce ₂· hodie lectū ·videamꝗ ho
ūnī ·Dixi p̄b q̄ e ūnī
etrnū increatū ·creacionē n̄os
saluandi gn̄s p̄tatem ho bensp
ūnī q̄ deꝗ e est in̄t oīa n̄o dclu
sū ex̄ oīa n̄o exclusū sup oīa
n̄o elatū In fra oīa n̄o d̄ p̄ssū

Ubique totum quo nil presentius nil
magis presensibilius non uile sed v-
tute dumtaxat unus virtute et presentia
sua et corporalem et spiritualem creaturam
continet. Attingens a fine usque ad
fine fortiter disponens omnia suaviter.
Est quidem verbum non temporale sed
divinum non temporaliter prolatum sed a patre
eternaliter generatum et genus in trinitate
magnifica secunda persona dei filius que
ut de patris substantia nata filius
ut intellectualiter dicendo emanat
dicitur verbum. eo quod verbum quo filius quod
est ad patrem ut ad dicentem ad quem
et filius relative refertur ut primo de
trinitate inquit augustinus. Velut o verbum vene-
rabile secundum beatum Johannem carne
enim fuit tactus in quam nec plus
credere non dat dicens In principio
erat verbum in proprio utens nomine ver-
bum filii ut plures significaret quod genera-
tio sua divina formaliter per modum nature
divine quantum ad eius intellectualem
et immaterialis sine corruptione et passione
est. Fuit quidem vere secundum altissimo
Johannes credidit non raptus de celo
tertio et paradiso ut paulus sed transfi-
guratus inter paradisum celestem et creatam
Audiens non de celo ita quod nolebat
homo loqui ut vas electionis sed ita
quam intime virtute inspectus vult
omne celum de paradiso paradisorum
enim elevatus audivit verbum omnia
per quod facta sunt omnia quod et haurit loqui
ostendens in lomine ipsum sua-
viaderatione fore venerabile et mi-
rabile tum propter ipsius a patre eterna
emanationem que exprimitur cum primitus
In principio et in patre erat verbum tum propter
personalem distinctionem quod ostenditur cum subditur
et verbum erat apud deum. tum
ob substantialem equationem que demon-
stratur cum concluditur et deus erat verbum. Hoc
quidem verbum mirabile est ineffabile
et inenarrabile. Mirabile quidem
propter plasmatis singularitatem et ex
parte perfectus quia a nullo nisi a patre
potest perferri Et ex parte eius quod per-
fertur quod non nisi solum potest dici Vel

ondologui deus et secundo non re-
petit idipsum Job 33° sed secundum glo-
et eternaliter quia unicum verbum genuit
per quod omnia fecit Et ex parte modi pro-
ferendi quia non desinit prolatum sed
semel natum manet eternum Ineffa-
bile est propter prolationis potestatem quia per ip-
sum omnia creavit Joh primo ad thoma per
ipsum omnia quasi causa que omnia verbum
sic producuntur ad esse. Primo per ipsum
omnia conformantur mittit enim verbum suum
et sanavit eos ps 106 Inenarra-
bile vero est propter ipsius prolationis sub-
tilitatem quia perficitur non adextra ut
in prolatis nostris audiuntur sed solum ad in-
terna intimitate huius verbi ad patrem ago
est coeternitas quia splendor eius glo-
rie et equalitas quia figura eius sub-
stantie et complexio quia portans omnia ver-
bo virtutis sue Est enim eius ad patrem conse-
quentia unitas Unde decenter dicitur in
principio erat verbum In personalitate alie-
tas secundum subditur et verbum erat apud
deum In maiestate equalitas unde
additur et deus erat verbum In dualitate
et unitas unde concluditur et hoc verbum
in principio erat apud deum Hoc verbum
non nisi lippientibus philosophus vidit
etiam dicens In principio erat verbum quod
augustinus platonicis attribuit Quod philosophus dixit
nos secundum quod verbum sit persona genita
in divinis sed secundum quod verbum intelligi-
tur ydeale rerum per quam deus omnia
condidit ut dicit beatus thomas prima parte questio 32
ar. I. ad secundum primi arg. Hoc et quasi
sompniando vidit porphirius ponens
patrem deum et filium quem quandam sub-
stantiam sub deo posuit paternam intel-
lectualem intellectum Et philosophus Hermes tris-
megistus dicens monas genuit
monadem et in se suum reflectens ar-
dorem quo non trinitate personarum
intelligi sed quod deus unus genuit
mundum unum ob sui ipsius bonitatem
voluit verbum beatus thomas dicit

Hoc vero quia quasi omnem creature
supergreditur capacitatem et lucem
inhabitans inaccessibilem et te-
nebram dicitur mea quia incomprehensibile

et incomitabile permisso. Dixi 2o
quod ex omni unitate mirabile nobis
factum visibile facultate. Unde nos
liberavit. Mirabile quidem tum propter
unionem ipsius immutatam factam
que ineffabiliter manet non dividitur et eo
quod una assumpta ex nobis valuit ad
prosequendam dei timorem quod super est
ad rivertatem super omne quod nomen
a quo omnis lingua confitetur ut auctor
de incarnatione testatur. Et quod a rerum ineffabile
quia in fine distantiam.
Item quod videtur mirabile prorsus bona
ad dignatione reciprocé quod fuerit videtur hac
sacratissima in carne. Item quod difficile
videtur et quod comprehendere et intelligere
divina natura humane unitam est eidem
non esse gravem quia cum omnes etiam
philosophi simpliciter et contra
simplicitate predicant. Item quod videtur
condignatae infirmitati ponere quod sit
utique magne quod sequi videtur talis possita
unione tum quod nulla confre-
hensio proprie maiestate sic nec
malitia proprie bonitate videtur de-
tere. Hanc mirabilitatem Crisostomus
attestans. Dico inquit quis Gladia-
omelia quod deum est factum carnis sed
quo nescio. Quomodo enim quod nescio
quia hoc creatura ignorat. Et
hoc mirabile quia mirabilis
et ineffabile. Propheta mirabilis
Stupendum et mirabilia facta sunt in
terra. Jere. v. Item Quis audivit
unquam talia aut quis vidit. Unde
Ysa lxvi. Interroga aliquos qui
fuerunt ante te a die qua creavit
deus hominem super terram si fuerunt
aliqui. Hinc Gregorius nazianzenus de
Qualis inquit res audi quod
est prius in fine natura et initium
abbreviatur deum infans. Unde Augustinus
ad scolas. Gemitis hodie nascitur
deum eternum sit expertum, poscitur ma-
nibus femineis a quibus portatur
orbis. Hic panis angelorum in fre-
natur. Vitam salutis suscipit a virtute
in firmitatis a maiestate humi-
litas. Ubi angustatur longitudo
brevis. Latitudo angustatur. Altitudo
subdita. Profunditas plena et
qui continebat sydera hodie pen-
debat a femineis ubera qui quod eter-
naliter processit volubilitate secu-
lorum in presepe sic repit cum pluribus
annorum. Ingressus mira. Egressus
mirus. Conversatio vite mira
res undique mira. Mira conceptio
mira conceptio mira conceptio. In modo qui conceptio
quidem quod sine pudore fecunda sine
gravamine gravida sine dolore puerpera.
Portavit stella solem. Pal-
mes vitem virgo fratrem. Filia parentem
creatura creatorem. Ibi virgo mater fuit
prius et filia postea. Mater plenior quoque
contento minor. Mater virgo quia virgo
genuit. Dolorem non sensit nec spe-
culum rupit radius solis integritatem
virginis virtus non potuit congressus
aut egressus derivatur. Ubi nil sem-
per. Ieronimus contra Iovinianum circa pre Pu-
tandum est quod est satisfacto semper conceptio est
nil ibi corporis sit quod virtus altissimi
adest nil de humana fragilitate
cogitandum ubi plenitudo divinitatis
versatur. Et si enim ipsa filia nascitur
adest cum beatissima adest et spiritus
sanctus ut et conceptio virginis sancta fiat.
Et pater et est trinitas ubique
latens ubique apparens. Personis
vocabulis distincta inseparabilis
divinitatis substantia. Item conceptio
In ipse res mira cum in conceptione
in augmentatione eius semper ea
in senectute quod fuit perfectum a primo
mundo plena veritate et gratia. Item
in generatione quod filius est sine matre in tempo-
ralibus et eterno sine matre. In humanis sine matre
genus. Sine matre in celis filius
est filius meus. Sine patre in terris.
Item in proprietate quod solum comprehen-
sibilis videtur incomprehensibilis palpatur impal-
pabilis et comedit immortalis. Item
coniunctione ex nobis sicut petra ratione
vicente ut substantia corpore ad
ministrum conditum activum creatore
passivum corpore paena et afflictionem neutrum
mirabilem vero quam conditionem supponens

in distributione. tercio de exemplari
qualitate. Unigenitus prodiit secundum complementi
promissa. Dicitur apparuit. primo plenitu
tudinem legem dando secundum prophetis promisit
plenitudinem tamen veniente plenitu
dine temporis quod scilicet opportunissimum novit
quando et ad secula disposuit corpus
mortale suscepit. Sed non quod mor
tale erat immortalitate induit
plus superplenitudinem veniet. Et quarto ad iudi
candum veniens futuri plenitudinem ex
hibebit. Hec omnia indicatio vere
est in doctrina et opere exemplari. Im
patiens in preceptis et miraculis. Opera
tivus de devotione et desiderio nostre
salutis. Conductio divinitatis nostre spiri
tualis copulat unica patronis. Infi
nitivus in distributione glorie celestis
et confessione laude ex terra propriis nobis
communis. Impersonalis sine per
sonarum acceptione omnes vocando.
Gerundivus ut pie mediatrix dolo
res meos gerendo. Supinus deo
patre marie et ioseph se subdendo
Fuit denique perfecte homine et secundum
naturam tertia natura deo et hu
mana et divina. Iterum de qualitate
singulis primum meorum completo nichil
aliud est gloriam beatitudinis eterne fre
quentare per sedulas orationes medita
tionis per sacras contemplationes. Fuit
super prime coniugationis de utero virginali
fere in flumine baptismali. Terce do
minus sacramentali. Tercie de aio spirituali
quorum omnium deductio brevitatis
amore supersedeo. Modus non fuit
mirus quod non ut adam sine viro et
muliere descendere processit nec ut eva
de viro sine muliere nec ut abel
de viro et muliere sed ad splendorem
unicum voluit deus eum modum
introduci ut scilicet de muliere sine viro
fieret virtute operatoris et auctoris
summi de viribus gaudebat de natu
ra humana pravus eius in fide mam
pudicam non aptans deus intrat
subito quod ratio non potuit perficiens
et quod mirum magis quam ipsum longum
est abbreviatum. Unde quod dicit

Celum et terram ego impleo. nunc
virgo scitur de agresto locutus est per se
prio. quod quam a seculis in seculum deus
nisi magnus unigeniti factus est ille quod
suo tempore nuncios temporum nostra suscepit
perduravit etate qui sine ulla sui
mutatione contexuit ordine seculorum
Hic si ergo quid non est mirabile si
exemplum posuit non est singularis deus
quid aliquid posse quod nos fateamur
investigare non posse. In talibus deus
tota ratio facti potentia est facientis
ut augustinus de epistola ad volusianum dicit
Hec omnibus patet verbum incarnatum mi
rabile ut dictum est fore visibile non
ut premissum est nobis hoc verbum factum est
quod deus visus est hominibus quod facti
est baruch 3o Cristus enim gemine
originis substantie quia secundum divinam
naturam est invisibilis alteram naturam ut secundum
illam a nobis possit videri assumpsit
ut sic visibilis mundo appareret in
humanitate qui erat et est invisibilis
apud patrem in divinitate. Unde gregorius
omelia 3 super ezechielem tractans de
canticorum 2o respiciens per fenestras
prospiciens per cancellos. Dominus
inquit per cancellos et fenestras
respiciat non totus videtur nec totus
non videtur. Sic nimirum redemptor
noster quia et divina et humana protuli
quasi per fenestras et cancellos ad
homines aspexit ut sic deus ex mi
raculis pateret et ex passionibus
lateret. Hoc verbum per mariam virgine
quasi per speciale habitaculum honora
bile quasi templum hodie hominibus
ministerium et adiutorium venit
et apparuit ex cuius pudicissimis sacrosanctis
visceribus tunicam sibi texuit filius artifex
summi nostre quam salutis togam induit
ut vestis lumen. Unde sicut
aer lucidus continens omnia continetur
hodie genuit celum et terram sua divi
nitate replentem. Item augustinus de adventu
et nativitate secundum bernardum sermone
de adventu domini. persona advenien
tis intuemur excellentiam maiestatis
non capimus. Sed ad quos venit at

terrenorum dignitatis magnitudinem
ex paruitate. Sic propter quos uenit
commendauit esse inuisibile latitudinem
caritatis. quod ad possumus amplecti
nunc. Sic modo cognoscimus exalta-
cionem humane nature cognoscimus. Venit
siquidem uniuersitatis creator et dominus
Venit ad hominem uenit propter hominem
uenit homo uenit medicus ad infir-
mos. Redemptor aduenit ad
captiuos … ad mortuos uita. Venit
medicus quidem uenit ut sanaret et
ostendendo bonitatem. ut dominus ut
coerceret ostendendo potentiam ut magister
ut instrueret ostendendo sapientiam
Venit deus ne pro se saluare ceci-
dere non liquet. Et quis dubitat
magnum aliquid in causa fuisse ut
maiestas tanta descenderet. de tam
longinquo in locum tam indignum. pla-
ne magnum quia misericordia mag-
na … multa caritas copiosa
et uere copiosa caritas que deum
de celo deposuit que quia celorum am-
bitus capere non potuit carnem …
… Apparuit
enim benignitas dei ad titum. Apparuit ap-
paruit … quo
celabatur sub umbra legis qua figu-
rabatur … in quo for-
mabatur plus quam apparet hu-
manitas latebat (non dico non exis-
tebat) benignitas. Sed humani-
tate. Sic potentia in creatione sapientia in
rerum gubernatione apparebat in
humanitate quidem unde benigni-
tas dei nosci poterat promittebatur
non sentiebatur unde et a multis non cre-
debatur. Venit ergo in carne diui-
nitas ut uel sic carnalibus exhiberet
et apperte humanitate agnosceretur be-
nignitas. Et in quo magis sua
poterat ostendere benignitatem
quam suscipiendo carnem meam quam
… eius declarat misericordia
quia … sic … miseria. Sed
ista pietate plenum quod filius dei propter
nos factus est fenum ut …
de … beneficium. Nil

enim est quod intimo meas indicet uel
exigere ab immutabilitatis … de spacie
liberare quia … nos fecit deus
ut dei filius inuisibilis homo … se-
manens quod erat et a nobis accipiens
quod non erat dignitatem meam immittere con-
siderans mala mea preferret proponens
quod potuit ut asseret quod oportuit
iustitia sed humilitatis temporis liberan-
do que sola potentia equisse liberare
potuisset uolens ne deo sua bonitate
sed et sapientia potentia et iustitia ut
damus. … unde
huius … incarnacionis
et humane redempcionis sacramentum
sacrum secretum et secretissimum
… de humilitate … apud
angelicos spiritus manifestatum de-
monibus occultatum fidelibus suis
misericorditer fuit declaratum. Istud fuit
ab eterno preordinatum … lege
prefiguratum a prophetis promissum a sanctis
patribus desideratum ab archangelo
nunciatum et in beatissima uirgine con-
summatum …
…
non … ut transferat … car-
ne indutum ut maneat non …
et mutatum sed incarnatum et …
non quod mutatis figuris motibus
motum in pellibus …
in forma humana …
… Non non decla-
matorie predicant. signale si-
gnatum … consummatum
sed plene in … personaliter
incarnatum … miseratum
unde quia … de celo descendit
gaudeat … quia de uinea
… gaudeat …
quia oleum effusum est gaudeat egrota
tes quia … de morte
… est timeat negligentes
… Gaudeamus igitur quia
uinum plenum fructu et ipso fructu
bonum que protulit arbor bona …
fructum … ger-
minauit … natiuitate colligebatur
… Ad domum …

in presepio cum sit flabellatus et despicit
vetulatus contectus ac cunctatus. commo
litus in passione pignatus in resurrectione
commendatur in quotidiana eukaristie
sumptione et in celesti fruitione. Cuius
fruitus in nobis fuit nobis scilicet mee exal
tatio quod in unitate hypostasis unitus
est verbo. Item filiorum adoptio ideo
enim filius dei factus est homo ut filios
hominis faceret deos. Item interna mentis
refectio quia sicut legitur homo enim positus
est in presepio ut nos sic cibatus sa
tiaret secundum in hoc tamen ut
ferculo proposito. tunc iucunditas
ad festa dilucentes nostras que etiam
nomine aliquid unita. Item eterne
beatitudinis augmentatio. Ideo enim sicut
augustinus scilicet deus factus est homo ut totum
hominem in se beatificaret ut et sen
sus carnis videret per carnem et sensus
mentis per deitatis contemplationem ut sic
homo ingrediens et egrediens pascua
foris in carne intus in divinitate in
veniret. Videamus ergo hominem hodie natum
in arte decoris pulchritudine quia
tanto est lux eterne summa hilaritate
quod dolor deposito posito pannorum
involutus in presepio ostendit incar
natio. Secunda amabilitate quia
speciosus forma pre filiis hominum primo
pre militibus angelorum ut dicit Jeronimus.
Tertia placabilitate quia patiens
et misericors et multe misericordie
dicit Joel 2o Videamus in hoc quia
non delectabile est plenitudo sua
vitatis plenitudine hominis habitu
conditorem videre. Videamus hoc
verbum dei quod assumendo corpus
ex virgine in mortalitate sua non
corrupit eternitatem non diminuit
potentiam non minuit administrationem
mundi non deseruit neque a sinu
secreto patris quo cum illo et in illo
semper est recessit sed cum secreto
manet quod est et ubique totum est
nos tamen venire non credendo
ubi erat nos tamen quia abire non de
scendendo quo venit. Sic ut hominem
hodie natum gaudeamus quia gravis pre

perdentes ut de Raba Joh 8uo Sed
sequentes ut apostoli dicentes Gaudete
in domino semper ad Phil. 4. Item presentes
ut angeli descendentes et pastores
videntes. Item iohannes ipsum deferens
suscipiens Symeon ipsum amplectens
et virgo mater ipsum gignens. Gaude
amus et nos quia christus hodie est natus
et nos renati qui quasi de preterito
omnes ordinati dicentes in hac gratia
sua offerat deus gratias reddentes
domino quia verbum est factum caro. Item in 2o
Dixi 3o et ultimo quia est verbum in spiritu
nos inhabitandi humanam voluntatem
de quo iohannes in themate et habitavit
in nobis. In nobis inquit quia in nobis
recepit per fidem et fidelem affectum
et nasc. per caritatem affectum et in
terit per continuam virtutis operibus perse
verantiam. Debet vero divini inhabitare
in nobis beneficio sermone 3. de adventu
domini scribens ita ait Sicut ad operandam
salutem mundi semel filius dei semel
venit in carne visibilitatem quotidie
ad salvandum animam spiritu venit invisibiliter.
Dignus est subdens ut si non valet
infirmus longius procedere occurrendo
tanti medici saltem conetur erigere
caput et aliquatenus assurgere ve
nienti quem ipse est verbum in corde et
in ore ad Ro. 10 10 scilicet ad condicionem
pudoris ore confessionem et cetera ut sic
saltem exeat patrie de sterquilinio
iniquitate gustare quam indignum est au
toritatem pudentis in tempore qui de
liciat pro filio hominum venire. In
quibus quidem venit non manifeste ut
venit ad hominem in incarnatione in carne
scilicet et infirmitate in medio visus ba
ruch 3o Et ut veniet ad homines
in iudicio et generali resurrectione de glo
ria scilicet et maiestate quo oportet vi
debit salutare dei lucis 3. Sic omnem
caro in spiritu et veritate in quem scilicet ipso
videt soli electi quem videndo salve
fuit eorum anime in ipso requiescentes
et consolationes. Item aliud quod Jhesu duce
nerit vigilanter laus . Ideo enim
dominus transibit illa sed stabit et loquitur

ei [S]z quis carissimi de nobis est adeo
vigilans sponsum advenientem ita
diligenter explorans ut cum venit
et pulsaverit confestim aperiat ei lucis
sit id super [C]erte eum debes visi
tacione deum vocitare ait divinae
sunt de virtutibus quibus suggestum sum
ait [I]tem si sentit igneum eloqui
um domini ex eo quod veri gratia de cono
datione petit quam ignis cum ipso pre
cedit ps 96 [E]t si tu de sermone illo
non solum compungit sed et totus ad
dominum convertit urans et statuens
custodire iudicia iustitie eius iam
adesse non dubites sponsum si in ardescere
faciat de amore eius [illegible]
qua hoc diminuitur et amore quo inflam
matur verbum pavens ait intelligit
ait inspiratum compunctus sum bernhardus
super canticum sermo 57 Deo te illius
lumine quam advertens de sponsa am
bulans circa [illegible] non patitur de suo
amore flagrare [A]lias exceptis sus
pirabis sine intermissione orati
sepe [illegible] desiderio affligeris devotum
desideratum ille miseratus erit
[B]z (?) contingit eum vigiliis observationibus
multo labore [illegible] lacrimarum
[illegible] quod subito deum teneri
putas elabitur et rursus lacrimanti et
sectanti se occurrens comprehendi patitur sed
minime teneri subito iterum quasi
de manibus avolando [illegible]
si institerit precibus et fletibus de
ninio (?) revertitur ut pro voluntate
labiorum eius non fraudetur nec
seducatur sed rursus ipse mox
vel statim disparente non
videtur nisi iterum toto desiderio
requirat ut hoc in corpore de pre
sentia sponsi frequens possit et
ceteris. Nec copiam etiam sunt ait
quam magnis devotio desiderium
vehemens et dulcis affectus spon
sam dignam esse probat [I]taque verbum
dei sponsus ait [illegible] ad eam
venit et iterum dimitti non vi
mutur sed ait sensu constat ut fidelis
eum absentem studiose requirat

revocet abeuntem qui forte se sub
trahit ut absens revocetur avidius
et revocatum teneat fortius. Nam ali
quando simulat se longius ire volens
audire mane nobiscum domine quo
periculose vult teneri abiens
revocari [C]erte illi quidem quasi
est de ipse satorum (?) [R]edire vero
semper voluntatis est [illegible]
plenum [E]t eo hora precipue
advenisse sibi fatetur bernhardus
super cantica sermo 74 Verbum dicens
tamen sepius intraverit non sensi
aliquotiens cum intravit adesse
sensi affuisse me (?) recordor et
presentire potui introitum eius
sentire numquam sed ne exitum quidem
nam unde ad animam meam venerit
quo ve eam deserens abierit sed et
qua vel introierit vel exierit etiam
me nunc ignorare fateor sane
non per oculos quia non est coloratum
non per aures quia non sonuit non
per nares quia aeri non miscetur
sed menti nec per fauces quia non est ma
ndi nec hauriri (?) non tactu comperi
illud quia non palpabile [Q]ua
igitur introivit an forte non introivit
quia non deforis venit porro nec de
intus me venit quia bonum est et
scio quia non est in me bonum [A]scendi
superius meum et ecce supra hoc verbum emi
nens [A]d inferiora quoque mea
curiosus explorator descendi et
inventum est infra [S]i foras aspexi
extra omne exterius comperi illud si
intus et ipsum interius erat [E]t cognovi verum
esse quod legeram quia in ipso vi
vimus movemur et sumus ac
sit [S]z (?) quis ... bernhardus [Q]uam
sunt investigabiles vie eius unde
adesse noverim [R]espondeo vivum et
efficax est moxque ut intus fuit ex
pergefecit dormitantem animam meam movit
et emollivit vulneravit cor meum
durum lapideum et male sanum cepit
quam evellere destruere edificare plantare
rigare [illegible] [I]lluminare illuminare te
nebrosa reserare clausa inflammare

Frigida mutando praua in directa
aspera diuinas planans vsa. q[uar]to
iterum ut benedicat anima mea d[omi]no et
om[n]ia q[ue] int[ra] me sunt nomini s[an]c[t]o eius po[st]
so 2 [I]ta intelligens adhuc ver[bu]m spo[n]
sus nullius introitum suis indiciis
in notescere fecit non voce non spe
nie incessu nullius denique suis mo
tibus c[om]pertum nullius sensibus meis
illapsum penetralibus c[...]tum ex mo
tu cordis intellexi p[rese]ntiam eius
ex fuga viciorum carnaliumque affectuum
adu[er]ti potentiam virtutis eius [D]e discus
sione et arguitione occultorum
meorum admiratus sum profunditatem
sapientie eius ex qualicumque
emendatione morum meorum expertus
sum bonitatem mansuetudinis eius ex re
nouatione spiritus mentis mee prepi
cuitudine (?) speciem decoris eius et ex co
tuitu omnium horum sum ex parui multitu
dine magnitudinis eius verum quod ubi
ista abcesserit verum quodam illico
languore torpentia tepere incipiunt
ac si tracto bulliente igne subtra
hat[ur] hoc signum abscessionis eius esset[ur]
sit necesse est anima mea donec iterum
redeat [E]t recalescat cor meum intra
me id quod sit reuersionis indicium et fami
liare mihi erit quod adnupcero per re
uersione reuertatur vim (?) quod est
reddite redite sunamitis. 6. [E]t quotiens
elabitur totiens a me repetetur nec
cessabo clamitare q[uasi] post tergum abeuntis
ardenti desiderio ut redeat et re
dat mihi leticiam salutaris sui ipsum
[R]eddat cum seipso mihi interim libet
dum non presto est quod solum libet [E]t ho
oro ut non veniat vacuum sed gratia et
veritate plenum [E]t subdit bernhar[dus]
[T]anta est dignacio huius sponsi
tanta beniuolentia prius et vix ex ga
brum (?) composita animam ut quam sua benedic
tione preueniendo preualerit sua
dignatione p[rese]ntia illustrat ut non mo
do ad eam veniat sed et maior apud
eam faciat [T]ranquillitas ex hac
mansione inter animam et verbum familiaritas
tanta orit[ur] quanta de facilitate fiducia

sequitur ut benedicit [H]oc verbum benigne ad
ueniens anime qui lux vera mentes illu
minat veritate curat cogitationes
sinceritate aperiens animam ad intel
ligendas scripturas 2o ut aug[ustinus] 10 con
fessionum ad hoc verbum loquens [I]ncaluisti (?)
quod et d[omi]ne vehementer coruscasti sple
nduisti et fugasti cecitatem meam quo
ad primum [E]t postea sero te amaui pul
critudo mea vocasti et clamasti et
rupisti surditatem meam quo ad 2m
hoc verbum metaph[or]ice de corde patris sunt con
ceptum quod ex sponsoris probat c[on]sequ
[ens]us illud leonis pape de s[er]mone de
p[rese]nti sollempnitate dicentis verbum p[rese]nte
festi c[on]grua diuinam humanamque ple
nius videre quod corpore c[om]peat [B]eati
qui sunt s[ecundu]m b[eatum] aug[ustinum] ecci[...] inspiciendo (?) fidem
qui tunc tempore pro hoc verbum c[on]templatiue
videamus dilectissimi et damatur
[V]ideamus vtique p[er] lumine fidei effu
gando tenebras per spem eleuando
interiores palpebras per caritatem re
pellendo animis illecebras dicat
quilibet illud exodi 3o [V]adam et
videbo visionem hanc magnam et om
nium dicamus singuli 2 videamus
hoc verbum 2 m (?) inqua quod carnem factum
non d[ici]t adhuc nutritum hodie e[st] natum
2m carnem factum est sicut vera p[ro]fundo
apposita [E]t videre ut audisti introduc
tu [I]n [T]alis quidem vir
talis introductus per gaudiose p[rese]ntis
festiuitatis c[on]ueniencia tangitur est ista
primum est p[rese]ntia fecunditatis qua p[ro]bat
emanatio filialis ut verbum in principio
erat verbum et verbum erat apud deum
et deus erat verbum [I]oh[annis] 1 et thema
2m est interna recreatio qua c[on]fert
manducatio spiritualis et carnem [C]aro
mea vere cibus Joh[annis] 6 3m est
superna commendatio quam infert ex
ultatio gratialis ut factum est et factum est
vespere et mane dies vnus gen[esis] 1
[I]ntelligendo per vesperae humanam per
mane diuinam naturam ex quibus
factum est vnum ut vnus xps non uniu[ersalis]
unquam non c[on]fusione diuinitatis
de natura sed assumptione humanitatis

in deo non confusione substantie sed
unitate persone equalis quidem patri secundum
divinitatem minor patre secundum humanita-
tem. Qui scilicet de invisibili existens vi-
sibilis secundum equalem patri divinitate im-
mutabilis factus est secundum cognata nobis
infirmitate secundum augustinum de epistola ad
volusianum per hominem tamquam persone as-
sumentis divinitas quia verbum quod
est non proprium persone filii qui solus
dicitur verbum secundum augustinum contra de trini-
tate. Qui licet cum tota trinitas comparande potu-
erit specialiter tamen naturam humanam proprie per-
sonalitate privata sua divine subsisten-
cia supposuit. Quod secundum expressum non
assumpsit infirmitas quia caro mutilata
est ut Ipsius quidem propter est caro
aut infirma quod tertium inveni tunc unius
naturae et assumentis et assumpte
ypostatica unitas quia factus est factus
est ei ex semine david secundum carnem
ad romanos primo. Item factus est de caput
anguli psalmo. In capite quidem quod
duos parietes coniunxit in fronte dissita
ta conjunxit. Ex quarum mirabili uni-
one factus est dies unus specialis scilicet
nativitatis dies utique sollemnissima
dies letissimus dies iocunde iubila-
cionis et iubilose iocunditatis. Dies de sole
lucidior tamen cuius nunc in scola spectaculis
de qua sollemni iocunditate loquens
doctor devotus bernardus de quibus ser-
mone quodam inquit sic. Sonuit
vox leticie in terra nostra vox exulta-
tionis et salutis in tabernaculis istorum
auditus est verbum bonum verbum consolato-
rium sermo iocunditate plenus dignus
acceptione dignus. Quid enim del-
ectabilius poterat annunciari quam quod v
factus secundum carnem qui secundum animas veri-
tate. Et potest carnem quia potest animas op-
ari super carnem quia non cogitabilius
... carnis animus propterea carnem quia ad
salvandam carnem omnino quidem suffi-
ciens. Fidelius efficacius. Non tamen
quia ad maiorem caritatis demonstrationem
factus est caro non propter confusionem nec
per carnalem commixtionem sed propter naturam
mirabilem unionem. Quid etiam

delectabilius potuit annunciari quam quod
nobis hodie natus est salvator in civi-
tate david. In quo ex nobis benig-
nitas et humanitas salvatoris nostri
apparuit benivolentia et reverentia
ut nos ei exhibeamus. Primi. Reve-
rentia in qua magna tamquam
pro nos ei inclinando a quo for-
mati reformati et educati. Maiorem
tamquam dominus genua ei flectendo
a quo redempti empti et reducti
maxima tamquam indicavi nos ei
prosternendo coram quo accusati
iudicati et confessi. Benivolentiam vero
ei exhibeamus. Magna quidem
in considerare mentem in diligere cor
extendendo. Maiorem in attendere
magnitudinis misericordie sue
cor aperiendo. Maximam vero pre-
cone diu desperante et gere sue cor ef-
fundendo. Magna tamquam pro
commissis maiorem pro dimissis max-
imam pro promissis. Magnam pro nostre
complendis maiorem pro gere adiu-
torium maximam pro donis exoptatis.
Deo quidem benivolentiam et reverentiam
exhibeamus qui nos totis viribus
inferioris ad obsequium parvum ad
necessitatem superiorem dedit in premium.
Qui filium dedit in consortem in
via in matrem in precium in redemptionem
in passione in cibum quotidiane
refectionis in premium. Dedit et
spiritum sanctum in signaculum ante premium
in privilegium ad possessionem animi
desponsacionis faciens per hoc animam
nostram suam amicam filiam et sponsam.
Quibus omnibus et singulis attentis
pariter et cordium nostrorum recepcionibus
re et extollendo gracias agamus domino deo
nostro cum angelis et spiritibus
venerantes ... laudantes
iubilantes dicendo gloria in excelsis
deo quia salus apparuit generi humano
eo quod verbum factum est caro. Cui cum
deo patre et spiritu sancto sit honor laus
et gloria per infinita seculorum secula amen.
Sed deus meus ihesus per vos ... natus
hodie natus sit ... ad ... nobis. Amen

Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo

Illa vba scribitur Mathei 22 capitulo
12mo et Deutro. 6to scripta originali
liter. Int(er)cetera Doctor evangelio
providenciam sui lectionalis per mea
ex hortatione instructione et sa
lute assumpta doctrinalis. Celeber
rimi preco doctores eximij ingenio
preclarissimi atque dum ac sceos p
fulgidi. In corpo abhuc sed imperi
tissimi. Quamquam omnibus et ethy
metrista teste quius sit dreptio
prima ipsa tocius sapiencie gestit
fore quius sit sapiencia peritissimo
qui hominum nunc affuerit copiose
convissa deinde sublata fuerit ex
cellencias que tria evangeliz au
rum tota cum celeberrima conatione
de excellentissime civitatis laude ga
udere video valido timore quatio
toto corde vereor et contremisco ani
mus in me spiritus meus turbatur quia co
niciat post tercio Terreor namque co
de magnitudine presencia conside
rans inter sapientes peritiam vereor
malum sub sole stultum positum in
sublimi et sapientes sede deposi
tum s. Stultum dixi peterem eum quod
istens pectoris insipiencia precipi
tis implicior vmlo ceptos follitum
labiis vita 6to quod nescientes loqui
scire. Quo lumine oculorum meo
existit post 3 Amo. Cedes peccati dus
dixerit. Quia ea enarras iusti
cias meas post 49. Verius etiam con
cui iniquitatibus compertis sum et pecc
post 4o. Tamen magis sum pauper mi
ser et miserabilis apoc 3o. Nudus
unquam de operis denudatum accu
mine ad intelligendum paupertatem
cormes provatus indagine ad vicem
miser ad operandum et misabilis ad lo
quendum Et loquens me comprehendo
post Amo. Quomodo in qua deum
vim eius providencia Ac alios in
formando laudibus quo uetra aliorum
dirigendo in probabo. Alios denique
in potencia altissimas videlicet latissi
mas profundissimas quia evangelizandi
sententias interiore. Cum ex electio
tecia exigit. Nec beatus augustinus 4to
de doctrina christiana quelibet predica
torem evangelicum generalia ponit ut
scilicet doceat sapienter delectet suaviter
et flectat efficaciter. Scilicet primum
venitatis ut loquatur intelligibilem
secundum suavitatis ut audiatur libenter 3m
victorie ut suscipiatur obediat. Quibus
alia tria sunt correspondencia videlicet suf
ficiencia sciencie placidius eloquentie
et eminencia vite. Videns igitur me
in omnibus predictis deceptum ymo omnino re
periens alienum quantum michi
merore obmutescere nisi athleto
dum peccatum in tristem mesticia erigeos
atque confortans qui in scripturis operis
vero scilicet leprosos salute samarie
indicasse 4ti regum 1mo cum
quia ipse deum sancto balaam ab illicio
revelasse num 22. Intelligentes
igitur et peritos sapientia eruditos pru
dencia cautos disciplina ornatos
daniel 1o. Michi sensibus obtentus
prius quod ex certatio ignis sit insufficiencia
quia mea pacienter tollerare
confidens me deo pio qui est spes
mea a iuventute mea post 70 docet
et docuit sapientibus insipiens locutus
Ad te igitur oro et accedo cum beato au
gustino in oracione quadam ad deum
qui est dux rectorum vox in fine mor
tuo videtur et vox fortem clama
do ut in pulsanti intimas dig
netur scripturarum delicias declarare
Intimorumque sermonum suorum aperire ut
vocem laudis eius audiam fonte quem ipse
sapiencie et amoris indeficientem bibam
michi quod ageret quod a prudentibus
tibus et magnis occultans sepe
parvulis revelat utque hoc consequi
possim devote vos rogemus ut
spiritus sanctus qui dilectio est patris et
filii huius vnam conceptum et colligacionem
nobis donet in quo unum principium et
dono et bono omnia bona et dona la
rgiatur qui nisi aspirat cordi audientis

ino sue est smo loquet sm gg
omie 60 ral Quiq sm aug.
kathedra in celo tenens corda
doctrina ret diccdo sec duote
corde devotiq veni sic sponsa
mea quia karitate et dilectione
plena amabile ad intuend de
lectabile ad amandu salutem
vote pia mete serena oculo dulce
mana opera plene domini tua
Dilig d. d. tuu ex t. c. t.
scribit lotus et in his glos sup.
Attendend preco mags dot. tertio
q dno i xpo in ppetuu et semp
honorada Kalitatis pcietatis
attente psiderent Quod quo ex
cellenq rpiet het enim paulo
teste una est excellencior pre ceteris
p fide et spe unde ibid p mo
plenitudo legis ad ro. b. finis
precepti pe ad thi i et vinculu
pacis ad eph 4 et pfectionis ad
colo. 3o In qua et lex et pphete
pendet math 22. Het sm au
gus. de laude karitatis est sponsa
sed donu excellentissimu dulce
et salubre vinculu mentiu que
sm eund de doctrina xpiana virtut
bia. sine qua nil valet oia qua
psente nil obesse qua absente nil
prodesse pt het nil suavius nil sub
limius nil dignius nil utilius nil
iocundius q dni tollit nulla res dulcis
nulla suavius invenit affectu
ex hu desiderabil expicata dulcis
Iocunditate plena sacietu et na sa
cians et esuriens nunquam fastidiu
generans het ut inquit psper in
libro de vita contemplativa et het
de pe. dis 2a Est voluntas recta
ab oibus terrenis et psentibus pversa
iuncta deo inseparabiliter unita ig
ne sco spus aquo est et ad que
est let refert ignitu inquina
tionis oibus extranea corrupti
nescia nullo vicio mutabilitatis
ob noxia sup oia q amant delight
excelsa divine contemplationis avi
da In oibus sp divina summa

actionu bonaru salus morum
finis celestiu preceptorum mors cri
minum vita virtutu virtus pugnantiu
palma victoriu anima sanctarum mentium
premiu pfectorum sine qua nullus
deo placuit ad qua nec potuit
aliquis peccare nec poterit sed
cu sa penitentibus leta pficientibus
gloriosa pseverantibus victoriosa
contrarias opposita dotibus fidelibus
ex qua quicquid e boni opis
vivit het radix e oium boni ag
ut aradix una exeunt plures
multe quasi rami multi In qua
nisi ramus boni opis ma seu
nil hz viriditatis ut gregor mo
ralissimus inquit ab hac ut a ma
dice pcedit medulla compassionis
flos bone affectionis folia bone
locutionis fructus bone operationis In hac
radice qui se ingerit a viriditate
te no desiccat a fructu no marcescit
het in sup sono e ppriu cui no
gaudeat alienus. sola discernens
int filios regni et pditionis ut
aug 9 sup epla joh dicit ppria cuide
pro testes adde virtutes et
bonis et malis queo esse possit
vtr in libro de vera innocentia
inquit Et ut brevit multa con
cludam pauci nulla res adversa
nulla contradabilis karitate Ita
nil pvidet dulcius nil oia salu
brius Sola e quam quam felicitas
no extollit quam contraria no pcussit
nil obprobria ferunt int odia
beneficia int iras placida int
infideles innocens int iniquita
tes gemens tolleras oia in
psenti vita et oia credens de futura vita
sufferens oia q hic dimittat q
spat oia q illuc pmittat Et q
het vera amoris ul veri vir
tutis mea radix forma et finis
tot tantis alys q mltis refulget
bonitatibus insigniis vera charitas
p hui sermonis exordio nos qui
resurgetur multorum karitas qui

sup abundauit iniquitas math
24 assumit sententiam quibus ad ka
ritatem actum amore videlicet dei deo
et singuli hortatur precepto quod di
uino prod et maior math 22 in
duarum et epistolarum prodictur secundum
origenem non ordine scripture sed
verum dignitate vel per iterationem
licet ultio consumatur ut primatiorem
maior non dicitur quod nil nunc tho
deo quasi se totum potest offerre quod sit
ad toto ex corde eum diligit uel
quia maioria et difficilima opera
facit maiora ad inquit opera enim mag
kantas si est si vero desinat opera
re karitas non est inquit gregorius de
omelia Difficilima dicitur quod secundum ans
helmum solus amor non difficultates
erubescit nil enim difficile amantibus
dicitur quod magnum karitas expetit
primum inquit iero Et vere mag
num quod summum bonum quod est omne bo
bonum quod dedit et obtinendum eius Nam tho
karissimi bonum quod deus est super omnia
totis viribus amandum Ultra perpe
nitatem nudam meritudo debemus
dilectionis dei exemplaritate nos
de ineffabili karitate attrahentes dei de
inde ad diligendum se familiaritate
nos mirabili specialitate efficientes
In super benefactionibus dei multiplicantur
in nos inscrutabili benignitate
afficientes hortatur hortantur et id
circo clamat quod oremus dili
ges dominum deum tuum ex toto corde tuo
Dixi primo et breuiter quod ad dili
gendum deum super omnia totis viribus
incitamur debemus dilectionis dei
exemplaritate nos ineffabili ka
ritate attrahentes de hac dilecti
onis exemplaritate aug^9 super io
hannem scribens de qua hac sensibilis
inquit est dilectio qua diligit
nos deus certe cernibilis non enim
est quo deo natalitas ei siue per sag
uine filii eius nos cepit diligere
Sed ad neduum constitutus dilexit nos
ut ad unigenito filio eius etiam nos
filii eius essemus prius et quam omnino

aliquid essemus Et rursus le q to de
rei Uidendum est inquit quantum nos
dilexit deus et quales quantum
quia proprio filio suo non pepercit qua
les quod nos peccatores quantum existentia
ne dispensatio quales nec superbia
dilexit inquit quod dicitur
sermone fulgentius ut faceret iustos
infirmos ut faceret sanos dile xit
perditos ut faceret rectos mortuos ut
faceret viuos Sed certe audi ut imi
tarem vestigia eius Exemplum dedit
nobis dominus et inquit ne ut que
admodum fecit nobis ita et nos
faciamus Ioh 13 Si amare piget
saltem redamare non pigeat Nimis
durus est animus qui dilectionem et
si non vult impendere nolit rependere
Unde est karitas non quia nos dilexe
rimus eum sed quoniam ipse prior dilexit
nos 1 Ioh 4 Diligit ergo nos ut
a nobis diligatur Cum amat nil aliud
volt quam amari inquit aug^9 in
de mandato non dei ad que redili
gendum subdit notandum Quia xpi
ana insignita dei ymagine re
dempta proprio sanguine desponsata fi
de dilige illum a quo es dilecta in
tende illi qui intendit tibi Ama
illum a quo amaris Cuius amore
puenta es Item Ber^9 de diligendo
deum quo inquit ferre primo quam sine
quo ad nobis amarus meruit qui
prior nos dilexit ipse tantus tantum
et gratis et nos tantillos et tales
Karitas quomodo amat de necessitate amat
eternitas amat superentiores sine
karitas amat deus cuius magni
tudinis nullus finis Cuius sapientie nu
merus Cuius pax omnem exsuperat intel
lectum Nequid pro hiis omnibus expectas
certe non habemus in tanto ut diligamus
Nec enim ex quo nos decernamus quam
per dilectionem rependit quod per dilectionem
dat et rependit Diligamus igitur et nos
dominum Nec etsi non possumus
gratis diligere non possumus tamen saltem
diligere Nec enim maior ad amorem
inuitatio quam preuenire amando

Vere dulci et obdurati sunt filii
adam inquit bernardus in li. de consi-
deracione quos non emollit tanta
benignitatis tanta flamma tam ingens
amoris ardor tam vehemens
amator. Et vere dulci. deus
qui nullum peccatum habuit tanto af-
fectu nos dignatus amare et nos
qui sine peccato non sumus qui peccata
mea per karitate redimere possem
eum perfecto amore non diligimus
inquit dicens de saluandis doctrinis
aug. non postulat a nobis aurum
non argentum nos querit de nobis qui
esse cupit. Nos ergo adeum atten-
damus ut vitam bonam habeamus de
nobis dilectorum et de plebis lege
dei karitate igitur dei ad nos moti
incendamur karitatis igne karitas
qua deo viuitur deo reddimur
similimi. Igne christi que dominus
mittere in terram ut arderet venit
lucas 12. Hunc de altari suo su-
accedere voluit leuitici 6 de quo
apparet. Quadeo tam eminencius
igniuntur karitate que se addet
et multa aquas extinguere non valet
cantica 8. Aurum deo omnes superat
virtutes igne omnibus virtutibus
formaliorem hinc ignis est qui solus
non materie sunt. qui nullus standibus
sit abeim lucens per exemplum
ardens per affectum. ab hoc gelu
attendit. Et more tuo per pellens
horrorem incendere humilitatis redi-
gens sursum ad celestia tendens sur-
sum. semper in motu existens nichil
penitus tollens vbique ducens tam
faciens vnde attrahens calorem
consumens virtute attendens ardor
ascendens porrecti huius ignis ne
extinguatur nutriatur recognitione
proprie vilitatis. memoria propter ste-
lleris. cordis gratie placitione et mul-
titudine. Confusiua non de motibus
superbis et potentibus seculi sed
de humilitatis vallibus. de diebus agon-
geandum de virtute per fectum reuigatis

Confusiua et obediencie vertute vos
non inquit saluator amici mei estis
si feceritis que precipio vobis Johannis 15.
Et de expositione gregorius de omelia O
quanta inquit est misericordia condi-
toris mei servi digni non sumus
et amici vocamur. Quanta dig-
nitas hominis esse amicum dei. Et
subdit audistis gloriam dignitatis
audite et laborem certaminis. Si
feceritis addit que precipio vobis at-
tende dicit gaudete de culmine
sed quibus laboribus ad culmen veni-
atis pensate. Si nos loquor delectat vel
studiosis plus vana exercitat laboris
per talia attingitur ad maiestatem di-
uinitatis via appetit quod domini luce
plus bibat quod dolet per amarum po-
culum confessionis puenimus ad gaudium
salutis hec gregorius. Hominis igitur ignis fla-
ma diuini inflamati deum toto cor-
de habeamus veneremur et diligamus
quia prior dilexit nos dilectione
in qua non temporali sed eternali karitate
inquit deus Jeremie 31 c. perpetua di-
lexi te ideo attraxi te miserans
dilexi te dei per gratiam predestinatos
attraxi te addit per gratiam vocatos
miserans gaudium per gratiam iustifi-
cationis. Attraxi inquit te extra
te ponendo in me. magis karitatis
eius amandi extra se trahit et
in amato ponit. Vnde aug. de
anima conquirit de concentibus
de spiritu. s. theologie. Amor magis facit
est alterum diuino amore debriatam
in deo quiescere quam in corpore permane-
re vtique anima ubi amat quam vbi
animat. Huius de aug. de tri-
nitate aliquid eternum quantum possumus
vnde capimus in non in hoc mundo
sumus. Attraxi insuper inquit te
ab aliis separando adme magis
perfectius amoris inquit aug. de
spiritu theologie 22 ut diuidendo a
temporalibus colloceris in spiritualibus vnde eum
ibi theologie 36 inquit lex amoris
in qua generando nos deo vertute habeat
sententia in nobis eo existens

magna fecit diuisio[rum] et vulnera
[rum]. Intendit ut per talem amore
cor meum studeam. Petrus transfigi
tho totaliter extra se extasim pa
ciendo ponam non enim sentit se
diuisum amatorem esse sui sed
amati. Huius amoris vinculo
trahebatur sponsa in canticis dicens vul
nerata charitate ego sum et ipso
colligabatur. Item augustinus ita loquens
libro confessionum ad deum vulnerasti
domine cor meum charitate et gestabam
verba tua transfixa visceribus meis.
Sic inualabat. Et petrus apostolus qui
sui oblitus inquit domine bonum est
nos hic esse si vis faciamus hic
tria tabernacula matth. 17. Illius
charitatis flamma magdalena inflam
mata videns christum stare existimans
quod ortulanus esset dixit domine si tu
sustulisti eum dicito mihi ubi posuisti
eum et ego eum tollam. Joh. 20. Vere
dulcis est amor ille sanctus castus et
suauis felix que inebriat qui
nouit quid sapiat nullam umquam
ex[tra] querit delicias inquit bernhardus.
Huius flamma ieronimo teste nihil est
quod incredulum mentibus subtrahatur nec
tanta amoris violencia, quia sub
ita forma modum enim nescit sed se
omnem modum sepe fuerit. Unde
et labores non computat. Propterea qui
valet affectat non causatur de im
possibilitate quia cuncta arbitratur
sibi licere posse nec pertes nec indi
cio persolam non consilio tempat. Amator
inquit hugo de bona gratia non
est onerosa paupertas non sentit
iniurias mortem lucrum computa
tur pretio nec modum putat immo magis
de morte ad vitam se ire senciat.
Dicit sic amor intensus tenet li
gatum frequenter in dio excessu patitur
frequenter a terrenis raptus circa deo
presentiam. Et dum pulchritudinem
dei gustat magnitudinem pulchri
tudinis attonitus deique admiratione
suspenditur. Dicit quod cum regis gloria
regni magnificentiam superne ciui

tatis nobilitatem et eius felicitatem
contemplatur. Et cum diu ibi stare co
natur subito labitur rediens ad se
nullum potest determinare quod vidit supra se
in visione. Unde anima in tanta incompre
hensibili claritate interne stupefacta sa
pore et illud intime quietis se
cretum. Sedemque tranquillitatis ar
chanum. In qua quidem contemplationis
dulcedine delectabiliter anima afficitur
et mirabiliter delectatur. Ad hunc modum
aut intrinsecum quietis secretum sedemque
gaudii archanum non nisi qui omni
ex toto attingitur quod habito hic tractatu
de decem preceptis ponitur diuinorum
scilicet beneficiorum remuneratione diui
ne excellentie consideratione temporalium
diuiciarum pretiorum vilitate. Sunt ibi
vera quia pauci vere audiunt. In cari
tate pauci perfecti reperiuntur. Et non
pauci quod fallunt. Heu multi qui
neglecto amore dei tam dulci
tudine suaui afficiuntur amore mundi
origine omnis mali non considerantes
illud Isidori dicentis exemplari. Crude
lissime mundus nos sic capulat qui
mundum amatissime possidebat sed quod
architector (?) pompeium mo
rientem magis amicorum consilio seculi
quam quod mori oportuit. Vere magis
est creatori iniuria dum quis plus
cupit mundana quam celestia. Et al
cuius fratris augustini ad iohannem de ome
et habetur de pe. dis. 2a. Est habi
tudo caritatis et cupiditatis sunt potest
esse non posse nisi quod vna penitus
euulsa fuerit alia plantari non po
terit quod ab amore temporalium cari
tas penitus euadit que perfecte ab
sorbuerit vt igitur in omne inquit
Dicit amor mundi totaliter amore
dei excludit odit quod et abhorret
fidem cristi celestia aug dilectionis
spargi ad mundana sub dei. Si
quis dilectione carnali estuauerit
omne quod salutis sue fuerit despiciens
apparebit. Et addit si mente habi
tat amor mundi non est quo intret
amor dei. Amor quidem est sed ple

ctum eo. funde quod habet. funde
amorem seculi ut repleatur amore
dei Non sinit ardor vere caritatis
vera cumistere cum amore etiam cupiditatis
spiritualia corporalibus. sed magna unio
habet breuis // Hic caritatis ardor
instar apostolorum quibus spiritus sanctus
in igneis linguis apparuit a clero
precipue fouendus est et nutriendus Sed
sunt heu multi qui extincto igne
caritatis nutriunt flammam carnis
et cupiditatis querentes non veritatis
euangelice sed vanitatis
pompatice Non fouentes ignem
amoris sed odii et iracundie Non
igne alentes persimonie sed gule
et accidie per quod it gladium iusti
tie et uia paratur iniustitie In hos
spiritus benignus caritatis non des
cendit sed spiritus malignus cupidi
tatis in linguis venenosis attendens
in eis venenum indignationis
quorum pars erit in stagno ignis
et sulphuris ardentis apoc. 21 et tantum
de primo // Dixi 2o quod ad
diligendum deum super omnia inuitamur
dei ad diligendum se familiaritate
eius mirabili suauitate refectis
sic enim Joh. 14 ex persona salua
toris legitur // Si quis diligit me
Ecce diligentium paruitatis. sermonem
meum seruabit ecce diligentium ve
ritatis Et pater meus diliget eum ecce
dilectionis utilitas et ad eum veniemus
et mansionem apud eum faciemus ecce
dilectionis fructus et securitas
Et vere magnus fructus quid enim
magis quam diuinitatem habitare et
manere in nobis // Veniemus inquit
pater scilicet memoriam ipsam inhabitando per
unionem recordationis et filius intelli
gentiam ipsam illustrando per veri
cognitionem et spiritus sanctus uoluntatem ipsam
inflammando per feruentem dilectionem
Sic igitur familiaritatem dei cupimus
quod in comparatione ex parte nostri ipsum dili
gamus et inhabitabit nobiscum nos [illegible]
eternaliter [illegible] et ipse
sit nobis singulis secundum Joh. 14 habet fa

miliaritas augustino teste de mu
nuali uo dei dat [illegible] gustu
gustus fame qua diuina tangit
nil aliud desideratur // Consistit
et familiaritas illa in unione mei
ad deum que caritate magis completur
ut enim inquit aug. in de actione in
theorum super spiritus sanctus theo. te. Jo // Quando
coniungimur deo et per sapientiam mentem
intellectum illuminante et per amorem
affectum mentem inflammantem magis
tunc dicendum est nos deo coniungi per
amorem eum diligendo quam per
sapientiam eum cognoscendo tum quia
tunc deus sub ratione boni ut in se est di
ligitur. sub ratione autem veri ut est in
nobis tunc cognoscitur intelligatur
per amorem eius secundum modum sue bonitatis
coniungimur // Tum quia cognitio nobis
in [illegible] nature unitur. tum quia unio
mea ad deum per intelligentiam inchoatur
sed per diligere in ipso consumatur tum
quia deum domine te diligimus sed non
nisi perfectum hic [illegible] cognoscimus
Hic igitur amor intrat extra sponsi
stare curat ut inquit hugo de sancto
uictore super angelicam hierarchiam hic
unionis nos transformationis quoque proprium
est quod diligendo deum deus per amo
rem efficimur talis enim secundum aug. super Jo
hanne // Unusquisque est qualis est di
lectio eius Et subdit terram diligis
terra eris deum diligis deus eris Non
audeo dicere ex me scripturam au
diamus Ego dixi dii estis et filii
excelsi omnes ps. 81 Sicut enim
[illegible] ad delectationem sensi
biles in quibus medium sapor papi
no [illegible] sed [illegible] appellantur
secundum hugonem de sancto victore // Est enim amor
diuinus secundum aug. in enchiridio ubi
super theo te [illegible] sic ponitur quia
omnia spiritualia in suum finem referuntur
ut ibi quiescant penitus quo fine fru
antur et eius suauitate satientur. Sit
igitur deus sit familiaris nobis eum
amemus et omni amemus [illegible]
non [illegible] alia [illegible] adhuc utendo
mundo ut fruamur deo ne ergo // Dixi

nunc amenum non sentiunt nec tepide
ut tarnum uelorum pueniamus ad
amenum leti · dum mea etiam ad gau-
dio pro eo tollerando / more aposto-
lorum qui gaudentes ibant a conspectu
concilij digni habiti pro nomine pati
contumeliam · ut patet actuum 5to · Amenum
desiderant dicentes illud psalmi
41 · Quemadmodum desiderat ceruus
ad fontes aquarum ita desiderat anima
mea ad te deus · ut scilicet similitudinem
eius consequeretur · Amenum in qua est
amor rabanus de quo dicit sermone
teste ignis est de meditatione pu-
rificans mentem a sordibus vicio-
rum lux in corde irradians mentem
claritate virtutum · mel de gustatu ac-
tione mentem dulcorans dulce-
dine diuinorum eloquiorum · vinum de
contemplatione mentem inebrians
sua condita delectatione · Sol in
eterna beatitudine mentem clarificans
serenissimo lumine et suauissimo calore
exhillerans in tam ineffabili gau-
dio et perhenni iubilatione · Vestis
denique est nuptialis qua frigus
pellitur quo frigebat calefaciens
se ad prunas petrus Joh 18 · qua
veste qui in fine non habebit ei-
cietur de nuptiis et in tenebras mit-
tetur manibus et pedibus ligatis mathei
22 · Hec vestis assiduo artificio et
magno est composita studio de quo
pos quo amicitate inter ceteras stu-
dia eius augmentans fit et docuit scri-
ptura et quod nobis sustinuit ex quibus consti-
tuitur vestis caritatis · Est insuper
ex nobilissima materia scilicet ex gratia
spiritus sancti et ex visceribus christi con-
texta iuxta illud Induimini ihesum
christum ad ro 13 · Est denique excel-
lentissimo colore purpura scilicet et bisso
colorata quia bisso et purpura vesti-
mentum eius prouerbiorum ultimo · Est insuper
mira fragrantia adornata iuxta
illud odor vestimentorum tuorum sicut
odor thuris can · 4 · Unde et
qui habet vestem domini patris benedic-
tionem consequetur sicut iacob gen 27

Est insuper amor iste triplex fu-
niculus qui difficile rumpitur eccle 4
· triplex dicitur quia ex 3bus exime-
moria scilicet beneficentie naturalis gracie
et glorie contextus est funiculus
in quo ligans tenatur amantes
ita quod nulla disparatio nulla impactus
nulla aduersitas eos separare potest quod
inquit apostolus ad ro 8 · Quis nos separabit
a caritate christi · Sed heu quam pauci
sunt qui huius caritatis vinculo
constringuntur · inquam isti hoc vinculo
proprietatis ligantur · in quibus pau-
citas crudelitatis inuidia · inflatio
et ambitio ceterisque huiusmodi conuenientur
certe non operatur hec caritas quod apostolo
teste 1 ad chor 13 · patiens est
benigna que non emulatur non
agit perperam etc. · Ad hec tractatus gregorius
10 moralium · Caritas inquit quia non
emulatur · inuidia corde fugit quia
patiens est illatam mala equanimiter
tollerat quia benigna pro malo bona
liberaliter ministrat Non emulatur
quia dum in presenti mundo nil appetit
inuidere terrenis successibus nescit
non inflatur quia cum premium eterne re-
tributionis anxia desiderat bonis
se exterioribus non exaltat Non
agit perperam quia ex quo se sola
in dei proximi quam amore dilatat
quicquid a rectitudine discrepat
ignorat Non est ambitiosa quia
quo ardet intus ad sua satagit
foris nullatenus aliena concupiscit
non querit que sua sunt quia cuncta
que hic transitorie possidet velut
aliena negligit cum nil sibi proprium
nisi quod secum maneat agnoscit
Non irritatur quia etiam de iniuria la- iniuriis
cessita ad nullos se ultionis motus
excitatur dum pro magnis laboribus
maiora premia expectat Non cogi-
tat malum quia de decore mundiciei
mentem solidans dum omne odium
radicitus eruit uersari in animo quod
coinquinat nescit Non gaudet
super iniquitate quia que sola dilectione
erga omnes inhiat de perditione ad-

confinaui non exultat. Congaudet
veritati quia ceteros ut se diligens
desiderat quod recepit ab aliis communicat qui
desiderat augmentum proximi profectum hilaresc[it]
Ex quo patet luce clarius quod ac vincu-
lum caritate pellitur. Qui tamen licet
actum peccati mortalis forte proprie ratione
continentiae ad se non vere dicendo non
essentia sed quia omnes virtutes defice
ab ea aliqualiter dependet in quantum
ad actum omnium per modum imperii sed quia
ultimum finem obiective respiciens
Audistis dilectissimi proprietates
funiculi. Consideremus ex effectibus
an ne vinculis illius simus astricti
illis vinculis quibus deus ligatus
de homine ad hominem et per hominem, primo
ipso vero ut augustinus in libro de salute
animae inquit. Sed multi timeo ex
nobis plerosque vincto remanenti qui nulla
astricta illius vinculi possunt detineri
sed rupto vinculo caritatis vinculis
ligantur iniquitatis quibus rapiuntur
funibus quia peccatorum constrictus est ut ulti-
mo dicitur. Constringuntur heu quidam
vinculo cupiditatis ut avari et
hoc modo mundanorum qui quasi sic
vinculo involvuntur ut etiam a multi-
tudine terrentur de quibus ecclesiastes quinto
dicit Salomon. Est et malum inquit
quod vidi sub sole. Homo cui deus
dedit divitias substantiam honorem et
nihil deest animae suae ex omnibus quae deside-
rat nec tribuit ei potestatem deus
ut comedat ex eo sed homo extraneus
vorabit illud. Isti sunt ligati sunt
concupiscentia carnis de quo Genesis
alii ligati. Qui captivi extermina-
tus cathenis vinctus in babilone
est ductus. Cupiditas enim ne se cog-
noscat excaecat ne prudenter deus omnis
exceat tenetur laqueis diaboli
vinctus in quo decidit qui divites
volunt fieri prima ad Thimotheum 6. Tandem
quia confusionis locum tenet scilicet in ... et
tenebrarum ducit et ligat alios
funibus libidinis ut luxuriosi
in suppositione de signatis iudicum 16 ...
cum suppositione per compedes mor-

bidas ligat per desperationem acediae tenebras
per obstinationem excaecat per consuetudi-
nem pravam inveteratam ligant alios
ligis tepiditatis ut desidiosi qui
more ligati bovis ad nullum bo-
num moveri possunt et flecti. Non
sentimus ligamen sed dicendo primum
vinculum cordis quod dicitur 2 Romanos. Male mi-
ligis non corporis sed animorum non
maledicti sed amicitiae non carnalitatis
sed caritatis. Scrupulum et murmur
invidiae omni vitio peioris omni
peste deterioris quia augustinus ad hec
remitur secum teste diversitate cum
sine refrigerio modis sine re-
medio. Nunc rodendo sic constit
in invido ut vermis de ligno
rubigo in ferro tinea de vestimento
et sugranus fera illa pessima
et virtuti contraria. Sola enim
misericordia caret invidia. Ligem
funibus forte caritatis contra
invidiam detractionem quae fugatur. Ca-
veamus inquit augustinus de epistola ad
comitem iulianum ne per invidiam
odium detractionem dicat vel rixa a
capite nostro scindamur. Et risca
caritatis sua membra ecclesiae unifi-
cat et unit. Si enim videt de alte-
rius ruina gaudet statim a corpore
praescindit. Et subdit Si forte de mali
proximorum non doleamus quod a corpore
praecisi sumus quod si non esset sine
dubio doleremus. Quod enim per-
num cuidecumque abscisionis a corpore
ecclesiae de mali ecclesiae sunt membrorum
eius non dolore. Deprecemur quia ecclesiae
sunt membrorum quia eius gaudent. Sicut gaudent
per prosperos ecclesiasticos amans
sunt heu plerique utinam
solummodo ... recipe. Et a deum videntes
membrum dolore quam deus gemunt
in corpore. Si autem abscisum fuerit
nec dolere potest nec sentire
Ex quo clare patet quod deum non
diligunt qui proprio eum male per-
tulerit non compatiuntur. Quamquam mo-
net scandala et contentiones et discessi-
ones cum alterutrum hoc est

cum deum diligere secundum hug. de sancto victore
gestia hec. peccata omnium mundi con
temptum proximum quam amat que
deus constituit diligendum. Pro amore
enim dei amor proximi gignitur
pro amore eius proximi amor dei
nutritur. Unde secundum ysidorum de summo
bono li. 2 ca. 3. Qui a fraterna
societate secernuntur divine karitatis
participes non sunt. nec potest deum
diligere qui nescit proximi dilec
tionem ad quam tenemur exercere
Tenemur inquam ad hunc secundum amo
rem quia ad ipsum ligat vinculum nexum
a quo non absolvimur inducit docu
mentum scripture quo non fallimur
Cogit preceptum a quo non eximi
trahit exemplum christi quo non
seducimur. Allicit karitatis premium cui
nil equatur. attrahit primum quod
ab omnibus desideratur. Movet faci
litas qua nullus excusatur. Quorum
omnium confirmationem brevitatis causa
permitto. hanc dilectionem proximi
secundum aug. de trinitate qui de semetipso
ad semetipsum intuendum vere
habemus si aliis prestamus quod nobis
ab aliis prestari volumus. aliis quod
non inferimus quod nobis a quo
cumque inferri pertimescimus. Con
quod manifeste detractores qui
heu multi fiunt. qui neglecta
cura suorum vitiorum et fama
aliorum vitia solum equaliter et
infirmorum corrodunt. Qui bestie
similes de qua dicitur per nomen decem
ordinis granarum contra dorce
comparantur. Solet namque bona occulta
proximi celare. Bona manifesta
minuere vel in sinistram partem inter
pretari. Et mala proximi propalare
Quod totum ex defectu karitatis
constat procedere. que deo fami
liarem facit. In que ...ia ... stone
teste non cadit. Et tamen de 2°
Dixi 3° et ultimo quod admirandum
deum super omnia provocat denique bene
ficiorum dei multiplicitate. nos
inscrutabili benignitate conspici
entis. Recensemus unumquemque. hug.
de sancto vic. Ad me omnia bona que
nobis deus tribuit. quot deputavit
constitutos. sepe clemens eripuit
nunquam peccatis quamvis nimis miserere
umquam potuit. aversos a se revocavit
advenientes ad se benigne re
cepit penitentibus indulsit delin
quentes patienter expectavit perse
verantes custodivit stantes tenuit
lapsos erexit qui peccatoribus
nunquam ut corrigerent et iustis ut
custodirent defuit. Apparuit
enim benignitas et humanitas
salvatoris dei nostri ad titum 3°
Apparuit dicto foredefecti peccatori
eius peccatum simulando. Cuius exemplum
habemus de paulo act. 9. Apparet
et revertenti viator eius penitentia
acceptando. De quo exemplum habemus
de filio prodigo luc. 15. Apparet et
pro pio salvatore securitatem ei per
seudimenta prestando. O qualem ingt
bendt. et misericordia per quam in con
tinendi deinceps prestitisti virtute
Conspirata firmitatem stantium radiante
perpetue continuitate propria infir
mitate hostes pertrahe cumulet
potereque ad ulterius qui huius vinea
non vinci est divine benignitatis
et clementie. Videmus luciferum
nobilissimam creaturam de celo ru
isse ysa. 14. Adam integrum de
naturalibus paradisum perdidisse gen. 3.
petrum tanto fervore dominum
suum negasse math. 26. Iudam
sub tali pastore tali quod scriptum
collegio dominum suum vendidisse
luc. 22. Et quis queso hyr uisio
non voluerit causam suam metuere
et precipuam dei benignitate ascri
bere que quidem benignitas in
peccatorum ad penitentiam et salutem
tractione in culpe dimissione et
benigna expectatione in pene alle
viatione in peccatorum a malo conservatione
In bonorum quidemque ut vere conspi
cione infusione augmentatione et in
eterna glorificatione credidisse

ut sponsa sponso. Tercia dilectione
qua scilicet quo studio quo fervore ad ima
dei sponsam deo fidelis debet diligere
deum unum pulcherrimum speciosum qui
nos sic amavit et salvavit qui
pro nobis tanta et talia fecit. Creavit deus
pro nobis scilicet ymnis pulcre faciendo uni-
versitatem suam nobis deputando angelos
eos in ministerium, celos dando cum
syderibus, aere cum volatilibus, terram
cum animantibus et serpentibus, aquam cum
piscibus. Nobis recepi misericordiam et
aliqua traditi dei fecit et dona
illic atti pio et dilectionis vicissitu-
dine non rependimus. Secundo tanta
beneficia deus exhibuit ut dilecti-
one sua nobis fecto manifestaret
suoque exemplo nos ad dilectionem sui
et proximi traheret. Recepit animam in
perditione traderemus quam tanto
precio redemit. Unde tanquam
celestis medicus veniens elongavit
meam sanavit miseriam qui doctor
altissimus meam turpem illuminavit
ignoranciam doctrinam nobis proposuit
verbis et factis efficacem quam nos a
terrenis et ad celestia et precipue
celestium terrestrium per auctoritatem sui
scilicet amoris traheret suo amore
exemplo dicto diliges dominum d.
t. ex t. c. t. quod fuerint causa in predicto
proposita et talibus verbis et documenti.
¶ In quibus quidem verbis tollit intro-
ductis tercia communiter supra actum proprie
volitatis nobilissime preponitur quo
amans amatum qui naturaliter transfor-
mat. Primo tamen ultima bonitatis
excellentissime subiungit que
ut diligibile primum dilectionis
actum primitus respicit. Tertio magnitudinem
actionis nostre obedientie addit quo
in opera actu habendo formaliter
explicatur. Ad primum declinat opus
facilitatis. Ad secundum trahit summe
utilitatis. Ad tercium allicit amoris
integritas primum tangitur cum premitti-
tur diliges. Diligam te domine fortitudo
mea. psalmus xvii. Beati enim qui

diligunt te. Tobie xiii. Secundum cum dominum
tuum subiungitur dominum deum tuum dominum
deum tuum adorabis et illi soli ser-
vies. Math. iiii. Dominus enim deus
tuus unus est. Deut. vi. Tertium intelligi-
tur cum concluditur ex toto corde tuo.
In toto corde meo abscondi elo-
quia tua. psalmus cxviii. Si toto corde quis
serviat eum invenies eum. Deut. iiii. Circa
primum diliges inquit non timebis
sicut servi quorum est timere sed nunc diligere
filiorum. Item timere est servitutis diligere
libertatis. Item timere est cum debitum
est diligere cum delectatione. Diliges
inquam quasi filius. Filius dicitur racione
apprehensionis filius racione ymita-
cionis. Diliges deum quia utili-
tas conducit dictando spiritualibus delec-
tat in morte custodiendo ab hostium
insidiis tuum post mortem suscipiendo
in eternis gaudiis. Diliges in super
quasi delectabile in quo maior
delectacio existit immo amicicia sine
scilicet defectione sine quacumque admixti-
one et sine interruptione. Diliges
inquit Hugo secundum Thomam qui
creatus ad esse qui servatus in esse
qui redemptus in bonum esse qui glorificatus
adoptivo esse. Circa secundum dominum
deum tuum inquit diliges domi-
num committit omnia scilicet per gubernacionem
deum addit omnia scilicet per creacionem tuum
concludit per eandem potestatem et premittitur
diliges inquit dominum propter eius
potentiam a quo omnia et hoc fore
sit iuste te disponat ad iusticiam
deum filius propter sapientiam per quem
omnia et hoc prudentem ne te seducat
sathane falsitas tuum deum et dominum
et hoc sponsum propter clemenciam quo
omnia et hoc dulcem ne te alli-
ciat mundi et carnis lubricitas.
Dominum diliges qui omnia operatur
deum qui omnia disponentem tuum quasi
pro te morientem. Deum diliges quasi
creatorem a quo esse habetur. Dominum
quasi gubernatorem a quo sine dirigi-
tur. Tuum quasi remuneratorem in
quo ut in fine sociamur. Diliges

In timore tuo quia sunt domine
Cum reuerencia quam debeas deum
singularis bonitatis affectu tuo ex
omnibus que possunt eum placere colas
quod deus summe sapiens non eius
vanus non affirmas quia tuus per
bonitate ei respondet Item dominum
tuum dilige quia omnia creauit Item crea
uit deus potens quia ex nichilo Item sa
piens quia sine vicio Item clementer
quia sine merito deus quia omnia no
uit Item nouit inquam eternaliter quia
a deo presencialiter quia a se ipso Item certi
tudinaliter quia sine dubio tuus
quia te et omnia talia deus preter te gerit
sine defectione Item benignus sine
seueritate Item iuste sine inordi
nacione dominum tuum diliges quia sum
ma est bonitate deus quia excelle
tissimus creatore tuus quia ad te
maximum habuit amorem Item diliges
dominum deum tuum insuperabilis
maiestatis et potencie incerte per
ductione Item inenarrabilis equitatis
et iusticie In merito distinctione
admirabilis pietatis et clemencie
conpassionis largitione Item circa 3m
ex toto corde inquit cui ex to
ta mente et anima a matheo et ex
tota virtute vel fortitudine a luca
et marco additur per que secundum augustinum
de doctrina christiana intimari ut omnes co
gitaciones tuas et intenciones et intellec
tum et totam virtutem et operaciones in
deum conferamus a quo habemus ea
quibus conferimus Item totum enim a nobis ex
igit qui totum fecit Item ex toto
corde scilicet firmi deum dilige principaliter
et ex toto intellectu sine errore
et heresi Item ex tota anima et voluntate
te vel affectu sine radice contra su
periores Item ex tota mente et memoria
sine oblivione contra lugubres
secundum hugonem sed lucas vel secundum glo-
sam linealem mathei 22 Item ex toto
corde et intellectu ut nullius confessi
one diminuatur relinquas locum
errori Item ex tota anima et voluntate
ut nil contrarium dei velis Item ex tota
mente et memoria nil commiscens
quo nunquam de deo senties Item secundum bernardum
Item ex toto corde dilige prudenter
ne deceptus Item ex tota anima dulciter
ne illectus Item ex tota virtute vel mente
fortiter ne depressus ab amore dei
auditus dulciter diliges peto et
commissorum percipiendo beneficia eius
Item dando eterna promittendo pru
denter dilige insidias dyaboli
preuidendo precauendo in
stabilibus precavens evitando fortiter
dilige et prudentiam et timore per compas
sione et zelo iam non fugiendo Item secundum
alios ex toto corde ut omnes cogi
taciones in deum dirigas tota
mente ut omnes affectiones ad eum
reducas tota mente ut omnia opera
propter eum facias Item secundum hugonem de
sancto victore Item ex toto corde et devotione
Item ex tota anima et discrecione Item ex tota
mente et prudencia Item ex toto corde
quia diligis Item ex tota anima quia deus est
tota mente quia tanquam Item vel secundum b.
tho. 2a 2e q. 44 a. 4to Item ex toto
corde tota intencionem ad deum ferendo
ex tota mente intellectum totaliter
deo subdendo Item ex tota anima appe
titum secundum deum regulando Item ex tota
virtute exteriorem actum deo subiciendo
Item secundum gregorium suum deum ex toto corde
anima mente et virtute dilige et ipsum
super omnia amas per hec enim modus
diligendi eius exprimitur qui est
ut super omnia propter se sine modo et
perfecte diligatur perfecte dixi et si
non ex parte diligibilis tamen ex parte
diligentis totum videlicet studium
adiuuando deo deputando vel
adminus totum cor in deo habi
tualiter etsi non actualiter ponendo
Item super omnia dixi Item deus enim diligendus est
et plus quam nos ipsos diligere et a nobis
Item cum quia omnis boni est causa
tius et conseruatiuus Item in quo eciam
bonum meum magis quam in nobis
est tamen quia est bonum totale in se
bonum vel continens totum autem
magis quam pars diligi Item vnde et.

dmostit appare(n)d Semp(er) inquit
aug(ustinu)s in quoda(m) s(er)mone recogita
quata(m) mi(sericor)dia(m) tecu(m) deus
fecerit Et in hoc ppende quantu(m)
ab eo diligeris qui eius b(e)n(e)ficiu(m)
nu(n)qua(m) defuisse cognoscis Subdens
sic certe m(ihi) videt(ur) cu(m) eius mise
racio(n)es circa me attendo q(uod) si p(ro)p(ter) hoc
est dic(tu)m · nil aliud agat nisi ut
mee saluti p(ro)uideat Ita eni(m) totu(m)
eu(m) video ad mei custodia(m) expo
situ(m) q(uas)i om(n)i(u)m oblitus in michi soli
vacare velit Hec b(e)n(e)ficia et mu
nera tu(a) innumera ad memoria(m)
reducamus et d(omi)n(u)m deu(m) ex toto corde
et toto posse et semp(er) diligamus
Toto posse dico qui eni(m) totu(m)
q(uo)d sumus et facimus sit dei b(e)n(e)fi
ciu(m) totaliter a nob(is) e(st) diligendus
Semp(er) dico Sic eni(m) nullu(m) est
momentu(m) quo no(n) vtimur dei mu(nere)
sic nullu(m) d(ebe)t esse instans quo eu(m)
p(re)sente(m) no(n) habeamus dilectio(n)e
et memoria Qualis aut benigni
tatis dei dona sit q(uas)i innumera in
tribus tu(m) potissime sunt relucen
cia p(ri)mo in eo q(uod) ex nichilo creauit
Id quia nos plasmauit vnde
eu(m) debem(us) dilige(re) et time(re) eccl(esiastic)i v·
In tota a(n)i(m)a tua time d(omi)n(u)m et om
ni virtute dilige eu(m) qui te fecit tu(m)
q(uia) mu(n)du(m) p(ro)pt(er) nos et ad nos vtili
tate creauit Vnde deo debem(us)
seruire mu(n)du(m) eni(m) inquit hugo
nos quasi quottidie allo(qu)itur dicens
Vide h(om)o quantu(m) te amauit qui
me p(ro)pt(er) te fecit Seruio tibi quia
tibi factus et p(ro)pt(er) te et tu s(er)ui ei q(ui)
fecit me et te tu(m) quia ad ymagi
ne(m) sua(m) nos formauit gen(esis) 1o
Consideremus inquit b(ernar)d(us) i(n) quo
da(m) s(er)mone quales nos deus
fecerit Fecit s(e)c(un)d(u)m corpus egregia(m)
creatura(m) s(e)c(un)d(u)m a(n)i(m)a(m) magis pul
chra(m) h(abe)ndo in ymagine crea
toris insigne racio(n)is p(ar)ticipe(m)
eterne b(ea)titudinis capace(m) Huius di
b(e)n(e)ficij excellencia(m) aug(ustinu)s i(n) ep(isto)la
ad comitem Julianu(m) recogitans

explanando loquitur ad ho(m)i(n)e(m) O
homo inquit intellige quantu(m)
debes co(n)ditori tuo tantu(m) co(n)dicio(n)e
mo(n)s(tra)t p(ri)uilegiu(m) dignitatis p(ro)stitit
ut tanto ardencius eu(m) amares
quanto amabiliore(m) te ab eo con
ditu(m) intelligeres p(ri)mo eni(m) dono dei
es viuus et p(er)fectus 2o grad(us) vna
gine conditoris exsistis 3o leg(itim)e
v(er)o appelleris tio(?) tu 3o habes
a p(at)re filio et sp(irit)u s(an)c(t)o dignitates
co(n)cessas Intellectu(m) memoria(m) et
voluntate(m) quib(us) dignitatibus
q(uas)i excellencioribus deu(m) dilige(re) vale(b)i(s)
Et in soliloquijs Miser ego
deus meus ostende quantu(m) teneo(r)
dilige(re) te d(omi)ne et collaudabo
te qui creasti me cu(m) nil esse(m)
diligam te d(omi)ne toto corde meo
quia prior dilexisti me et vnde
in hoc quia prior dilexisti me
Sic d(omi)ne p(ri)mo q(uia) me creasti et
ut me creares ab eterno p(re)ordi
nasti Et quo mea in(f)i(m)a ut pla
cuit an(te) co(n)spectu(m) maiestatis tue
nil eram et me aliqu(i)d esse voluisti
no(n) stipula(m) no(n) capillum sed pau
lo minus me paru(m) angel(is) creasti
faciendo racio(n)is capace(m) qua p(er)fice(re)
possem ut venire(m) ad equalitate(m) ange
loru(m) vt p(er) vnigenitu(m) tuu(m) heres
adopcio(n)e filior(um) Et vere in
hoc vitutur p(ro)pria vt filius dei
fieri possem q(uo)d alius no(n) possit ita
(tam)en d(omi)ne ut de hoc tibi gracias
referam acciones h(ec) aug(ustinu)s 2o
b(e)n(e)ficia dei co(n)tra nos exhibita
relucet i(n) filij sui in mu(n)du(m) missio(n)e
de quo Joh 3· Sic deus dilexit
mu(n)du(m) vt filiu(m) suu(m) vnigenitu(m)
daret ut o(mn)is qui credit i(n) eu(m) no(n)
p(er)eat s(ed) h(ab)eat vita(m) et(er)na(m) deus d(ebe)t
certe diligere i(n)mensitate(m) mu(n)du(m)
addit et ho(m)i(n)e(m) certe dilecti vti
litate(m) vt filiu(m) suu(m) om(n)i p(re)ferat daret
certe dom(ini) excellencia(m) ut h(ab)eat vita(m)
et(er)na(m) · certe s(er)uitutis magnitudine(m)
daret cu(m) quia ad incarnacio(n)e(m) ut
na(tur)am huma(n)a(m) assumeret ad passio(nem)

ut hoiez explari educet ad
morē dei ut q̄nq̄ quādiu redimet
d' hō bernh' i s̄mone p' d' aductu
dn̄i. Nimis inquit dubitari mag
nū aliqd' fuisse ut maiestas tā
d' tā longinquo d'gnaret' tā ddig
nū d'scende digñet' p'lne mag
nū quia misericordia magna
quia miseratio multa q' karitas
copiosa appet enī benignitas
et humanitas salvatoris nri.
Jd' tractatus d' s̄mone d' epi
phania dn̄i. In quo magis dgt
gnoscere potuit sua benignitate
q̄m suscipiendo carne mortalem
Nihilo in tm̄ eq declarat mi
sericordia q̄m ipsa suscepit
miseria. Rursus ea p'ticitur ple
nū q̄m qd' v'bū dei p'pt nos fit
e fenū q̄ ille. Et que aut ca
aduent' dn̄i nisi ut deus osten
deret dilectione sua i nob. luc.
aug' i li° d' rudibus cathezizandis
ut te eleuaret illuc ubi credas
ipe d'scende dignat' e p' iacebas
et ut iuste tibi reddere' quod
p'dideras ipe dignat' e pie pati
quod tollerabas. Cogita q̄ntu
dilexit te qui nō n' moriendo
a morte voluit liberare te. het
hugo d' arca aie. O dmsa pie
tas inquit aug' i li° suspiriorū
ut liberaret s'uū tradidit
filiū. Deus factus est homo ut
hō p'ditus d' p'rite eruet' demo
nū. Que sunt autē p'dita q̄s sunt
Et uenit t ducerius suus potauit
pij deus et multum misericors
passus. O karitas o pietas inquit
aug' li° suspiriorū quis umquā
audiuit talia quis sup tanta mi
sericordie viscera nō obstupescit
Quis nō colliget' p'pt nimia
karitate qua nos dilexit et o
munera dei nob' gratuite collata
Illucet in hois in eterna gloria
collocatioe. Que quide gloria
ōibus p'mitti' ut deu diligentibus
ut p'ts p' s. het' hō bn'fcaa

excellētissimū adductori' doctor
deuotissimus bernh'. ad maz sua
d' li° gtemplatione loqui'. Quā
mea inquit suspiria ardent de
p'cada vehemt' ut posse p'uenire
ad illa sup'na ciuitatem d' qua
tā gloriosa dicta sūt. Elige illū
p' oibus amicū tuū qui gducet te
in ignota regione atq' p'ducet ad
plateas sup'ne syon collocabitq'
te cū angelis suis ante facie maie
statis sue ut melos audit' angelicū
ubi e letitie cantus vox exultacionis
et salutis atq' alleluia p'petuū. Et
infra. O felix ingressus et iocū
da felicitas ser vide et vere io
cundissimū deū vide' et delitiam t
ultra habe'. O vita sempiterna sem
piterne q' beata u' gaudiū sine mero
re requies sine labore vita sine
dolo' p'ce abundantia sine defecti
one v' oia bona d' karitate p'statur
v' spes t visio facie ad faciez ubi
p'ma dei bonitas e' t' p' nos
maiestas dei gspit' et hō cibo
sine defectu mens satia' h' bernd'
hanc ho' het sūt tinī multa q'
alia ad amore dei nos allicientia
amantibus deū p'pata. O ceulis enī
nō vidit auris nō audiuit nec
i cor hois ascendit q' deus dili
gentibus se p'parauit. ysa 6 e et j
chor 2. Sed igit' a quo tanta bn'
ficia recepim' a quo maiora p'cipi
enda expectam' toto corde diligam'
ei creatore p'ceam'. Totū dico
qz d' nisi e dn̄s t sine m'sura d'z
amari a nob' quos p' cioso sāg'ne
suo redemit inquit aug' d' sup'
li° suspiriorū. Ecz ceningis heu
q' sibi hui' seculi noctis et tenebrarū
p'stationē ac p'ditio' valete atq' studio
diligit et q'rat perituras diui
tias et fugitiuas honores. q̄m
nos gemis t diligimus deū
p' quē facti sumus et redempti p'
quē et expectamus amari. Si
timi hō hoiez tanta dilectione di
ligit ut alt alterū ui' ab ce pañ'

141

ptibus lege hat na^r media vi
dem^9 q' piculose p defensione
tot^9 ej ponit Aliud q' peccata
est bon^9 tam pciā patione oīa
alia bona dicat^r Cum quodlibz
aliud q' no nisi illo bono e bonū
no nisi p relatōz ad id est amadū
Ex quo sz q' ho pcipit terni oco
trasire dicat^r qui dcutu tpaliu
lucri sz delectatōl ut honoris
diuina madata impleere negli
gut eligētes magis dmpso bono
carere quo offendit q' est gaudī
ab dgnuībili ad gmūbile bonū
Aliud sz p nili bono desercre
cui nllud bonū quātulūcūqz bo^m
est cpabile Hi v etiā qui amor
vl timore psone tumidaqz diui
na bnplacita negligut neqz
eidē psone displiceat eidē ve
gauebit vidite offendit et
iustitia Et gnalit qui madata
dei peccando mada lit quemiu
Omis ciudisa creatura creatōd
pferut sic q' deū toto corde et
sup oīa no diligut desercētes
eu qui est infinite pciosior
pciosa cū nulla fuit de gua
natz si. qua ducta pfideni
gpmta gulibz preudeno nego
ciato sic caria hec debet q' p
tpuidō : voluntarie nec e venit
deberet oīa q' lz tangua pgra
uata affectu afficiat ß non
saciabili ut ea lucrifaciat in
pmiū qz sempiternū habet ipsa
sine fine sufficietissime affectu
eu saciabilita Ad qua ut
ad dilectionis causā pmiū
z finē pducat nos digne ipa
eu margarita q' est deus
benedict^9 nec obtinui terminus
i secla seclo^z benedictus Amen

Nāē

Prefacio in laudez bndicte virginis marie mris dnj nri redemptoris

Tam etsi probatissimos atq clarissimos viros pspi-
cacissima exagitauisse sua conspicimus ingenia, nō
sine choruscis seraphica luminis radijs. et vires
omnes libasse suas, ut vel quantulibet glorie mag-
nificencie seu honoris intemerate atq piissime afferrent
virgini, et quid facient, qui latebras inhitant domos, q ob-
scurissimū colunt lumine, quibus nondum etiam racionis lumine
ademptū est. cū celestium spiritum vox nichilominus virginis promo
obtusa racitestat: nichil tamen tacuisse nichil iratum est. qd
ad glorie culmen immensum sublimatam virginis pertingere
queat. Recidit enim et incopabilis destruit. si pendere libeat gracia
numquam multifarium, quibus ante omnia tempora, inscru-
tabili digna iudicata est consilio. si immane atq inge-
tissimū cunctipotentis considerem opus, in quo et per quod
cuncta pati rubigine adiecta repararet: si dei virtutem,
dei sapienciam, si eum qui est ymago, et figura substancie
illius adiutamque. Ille nempe se totū pudicissime comen-
dauerat virgini: et intra sacratissima sui templi claustra
collegerat. Et cum initum incipio qui cuncta mouent entia
omnia. impetu iocundissimi sui fluminis. ciuitas dei letifica-
ta est. ita perfecto ut nec oculorum commouisset palpebras.
qui sane racionis incipio agente sancto spiritu, ad
ad gloriam conferret dei. O res stupenda, O res admiran-
da. Totam iam se deo dedicauerat. Omnia sibi ma-
ncipauerat, tota iam deiformis semper in deum mente purissi-
sima perhebat. Et si in sompnis gne primordialis adam, Adam
adhuc criminis insons, loco in amenissimo deum videbat,
audiebat, esset quod sumit raptus super illud quod erat, et si
moyses quod familiarissime ut fieri solet amicus confabu- Moyses
lets amico, diuino usus alloquio, angelorum misterio, et eum
qui lumen habitat inaccessabile, et tronis presidet altis-
simis in eisdem audierat, et rutilante facie clarior amo-
tis cacumine ad ima redierat, quid si eam, qui considerat
angelos adhuc seraphico igne forcius effervere faceret, et
longe supra cherubica perfectam intelligenciam, Ista tamen racio
tranquillissimo sibi omni parte collecta diuino tota luciflua
calore, pacatissimi diei sue parauerat tribunal, in quo
tande quietius residet deus. Illud si precelsa iacob Jacob
mutato nomine deum se vidisse gloriatur. Illud si dauid in David

extasi meritis omnem tulpasset hominem. et ut reor meditare
Tu assuerima lege plane exempta es. lex enim ponderis
non propter te posita est. tu inquam que veritate pares etiam
Quod si petrus iacobus iohannes in sacro monte iocundissima
illam atque omni gaudio refertissimam contemplabantur faciem di-
uinitatis sue persplendidam. Neque tamen tremientes oculi immensi
sui pondus ferre poterant. Et si paulus celestia pene-
trauerit alta gamata / immo deum illo actu arrepto clarius
perspexit audierit quam suauius / nil tamen ut debuit / effari po-
terat / quid de ea arbitramur que uetuste legis sigillum ex
titit que tenebrosam aquam in aeris nubibus detexit
Hec est principalis certitudo / simpliciter declarato veritatis
exhibito. Quod caliginosis perspiciebat umbris / isti dice-
bant obuolutis misteriis. Illi de proximo iam promittebat
festa non in terre deliciis solum uidit / aut tristitiam audiuit
hec spiritum nostro deum conspexit / quos tandem sine deo
fastidiuisset / nec uelud calamus altissimi scribe occulta rese-
rabat / nec in thabor montem euecta diuino fulgore
choruscante uultu semel ictu oculi umbram uidit / nec tan-
dem dubia si intra seu extra corpus in celum altissimum ele-
uata / aliquid non narrandum susrepit / sed certissime atque ple-
nissime lumine deum / de deo lumine / de patre eternaliter genitum
unico spiritus sancti ope concepit / peperit / umbra carnis sue
uestiuit alluit contrectauit. plerumque delicieque sue castissima
atque dulcissima omnem angelicam excedencia suauitatem
compressit oscula / illis corporalibus labiis in quibus pro gratiam
omnem diffuderat. Quociens ex vultu speciosi forma pre filiis hominum
clarissimi atque splendidissimi radioli tendebantur / qui ueluti sa-
gitte potentis acute / mente intimis iocundissima penetrabat
Considerans labia esse illa organa ueritatis / per que etiam uite
uim patri in excelsis coequale / mundum sanaret. Indignum ualde fuisset
nisi plusquam prophete / plusquam apostoli / plusquam angeli uerbum de se in-
carnatum cognouisset / cognitum feruentissime amauisset / amato
indesinenter eo tandem dulcius perfrueretur. Ita post hec deside-
ratissimis uotis quo ad potuerit prece ipsi laudis congessere
cumulum / et quantum lingua facultas obediendi omnibus nichil mansit
intactum / omnem intellectum in eius redigentes captiuitate / et
omnis creature gloriam in eius retorquentes gloria / ut sic
bene salte omnis obsequatur creatura / per quam cuncta condonata
sunt. Et post hec abortiuus ego / et omnium fere temere audeo
improbus laudator / balbuciendo solum ducam / quas asserta

laudes / quo magnificabo excelsam super sidera et super omnes ele-
nichil / nata celos / Nichil glorie / honoris nichil laudis et premii post
deum est quod sibi iure non debeat.

Epiphanius doctor grecus / inter ea que de laudibus beate
virginis matris ihesu christi / hoc ad eius magnificenciam intulit /
iuxta / Quod virgo beata / legis edictum / octuagesima die post eius
nativitatem / fuit ab anna matre sua iam purificata / cum hos-
tiis legalibus in templo presentata / Secundo completo trien-
nio / quo sufficienter fuit ablactata / cum hostiis fuit iterum in
templo presentata / et tunc per se solam quindecim gradus as-
cendit / et stupentibus cunctis ad aram venit / Et parentes
ipsam ad domum reduxerunt / Sacerdotes tamen rogaverunt / ut
cum esset perfectioris etatis ipsam ad templum reducere dignarentur /
quod et factum est tempore anno septimo / Et ecce tria
presentacio / In hac presentacione virgo concepit propositum non rece-
dendi / et a templo nunquam recedendi / Sibi igitur applicet illud
poetici / presentes maturos tibi largimur honores /

O carissimi ante et religiosissimo pietatis studio / carissi-
mi fratres / hac ad mirabilem et omni ecclesie celeberrima
festivitate beate dei genitricis / semper que virginis marie per-
agere congratulanda atque omni laude dignissima / in qua divina
pietas / et immensa bonitas / que amplissime contemplatur /
Hanc sibi ante omnia secula elegit deus / et in blandicioribus
puericie dulcedinibus / ut esset mediatrix dei et hominum / reparatrix
seculi / terminus exilii / via consilii / fiducia premii / scala
celi / ianua paradisi / Nemo enim est qui tanti misterii sa-
cramentum premium plene exprimat / ubi felix virgo /
singularis mater / templum domini / sacrarium spiritus sancti /
hodie domino sistit et in eius templo presentatur / Suscepimus
hodie pignus nostre redempcionis / et preciose salutis arcam /
Tota igitur fidelium ecclesia que eius quottidiano gra-
tulatur beneficio ingentes persolvat laudes / et in gracias prorumpat
devotissimas / Solum ille a virginis laudibus cesset / cuius
beneficii sui nunquam devote postulanti unquam negavit / Suscepimus
igitur deus vas plenum misericordia / vas plenum
gracia / vas omni carismatum virtute redundans / vas purissimum /
vas integerrimum / vas capacissimum / solum divinitate replendum /
Unde quem immensum celi girum comprehendere non poterat / sui
nam gremio contulit virgo / Suscepimus igitur misericordiam

laudibus virginis mariae

·111

tua deus / in medio templi tui / lex enim per moysen olim
erat / sed gratia et veritas per ihesum christum facta est / quod nobis si ita non
esset / nisi deus ex virgine homo natus fuisset / lex moysi ve-
tusta misteraue edidit servitute agarenos : sed sara mea / in adop-
tionis libertate filios protulit coheredes / Ita tandem templi
scisso velo / involuta templi patuerunt / Tunc quidam veritas
prestita facta est / cum umbrarum detegeret latebras / ut neque am-
plius neque hominum / pecudum in agnis placarent sanguine / nec
pecudibus vero in altissimis placaret precio / Alta post hec
miseratione / post graues nebulas / post tetras umbras / post
legis sarcinas / suscepimus per intacta virgine misericordiam / et
veritatem / que impetus virginis deitatis templo sibi obinanexerunt / dum
veritas de terra orta est / et iusticia de celo prospexit / Veritas
quidem in sacrorum velaminum mactatione / que olim prioribus
iustis tradita fuerat / prophetas predicta / insuetis representata
figuris / venit lux vera per mariam virginem temporis medio in mundum /
ut luce sue fidei / omnemque irradiaret hominem / et que patribus pro-
missa fuerant ut hac infantula credita complerent / Hec michi
misericordia suscepimus / quia terram reberat affluentissima sua
ydria / aridi accepimus / que terra irrigauit vinisam / et primum
dei unigenito / de unum et immetis potui hausit / tribuit quam fide-
lium populis / Hec namque terra / cum benedixit deus / ut sterilitatis
obprobrium aufferret / et virginitatis pudore non contaminaret / dum
promptissime / consensu sue voluntatis / intus apta / nullo concupis-
centie sulcata flagro / divinis rore facta uberibus / corporis
sancti pinguiori ubertate fructum germinauit suauissimum /
Inquit propheta / dominus dabit benignitatem / et terra nostra dabit dedit
fructum suum / Dedit quippe dominus benignitatem / quia humanum
genus a reatu prevaricationis per unigenitum suum liberare
disposuit / Dedit benignitatem quia in eius ingressu vir-
ginalis uteri templum / sponsus sancti gratia conseruauit / Etenim
terra nostra dedit fructum suum / quia eadem virgo / que de terra
corpus habebat / filium genuit diuinitate quidem deo patri coequalem
sed sibi carnis veritate consubstantialem / Unde est / quod absens
non solum divino usui / solumque altissimo conseruatum fuerat / in
nullos huiusmodi transire usus alienos / Hodie domino quod suum erat
quod sibi elegerat redditur / et presentatur fidelius / Gaudete igitur
et metum exultate presens nostra est festiuitas / et primordia
nostra introducuntur salutis / Magno cum tripudio et exultatione
nimia / electa hester / glorioso adducitur assuero / pro consistenti
populo deprecatura / Quis non obsecro tantis arbitret adesse
sollempnis / ubi occurrunt angeli / obsequuntur omnia ac assistunt
trenoni / Nulla pia mens / nemo fidelium / abstrahat se serenat

ad propositum hic festum laudat

festivitate / cuius crebriori intercessione / ab immanitate
absolvimur delictorum / ne nos profundum avernum sorbeat animis / Benefico
ditat fideli / pacto nempe pepigit deus / ut qua plenitudo
divinitatis inhabitaverat / area compensoriis gratie constituere
apothecam / Redolet vas balsami / quod tenuerat / et concha
margarite similitudinem qua conceperat clarissime exprimit /
Sit quicquid ad nos descendit / pietatis et clementie / venie et
misericordie hoc omne pietatis munus a supremo indutore
per marie affluit sinum / ista luna pulchra hec sub pedibus eius
circumdata sole / ut corpore et ipse veri solis radios / ave ab altissimo
in orbem diffundat universum / nec est qui se ab eius abscondat
calore / Satagite igitur fidelia esse membra / sic capitis vero
firmo herent corpori / hanc reginam sedulo devotius laudare /
huic immortales rependere grates / licet marcas / licet assessor deitatis
pinguedine pii affectus tenues / cuius perpetuo subsistitis benefico /
Rugat se pia corda sinceri / et trepidantibus membris virgini
iubilent / atque tamen primo celestes etiam destant virtutes /
Hec est illa veneranda domina electa et perfecta / que mater est virgo
esse non desinit / O miranda puella que salvo virginitatis pudore
suum genuit genitorem / O felix ancilla que creatorem et guber-
natorem genuit universorum / et virgo permansit in eternum /
O benedicta mater que infernj vastatorem / celi reparatorem / nostrum
salvatorem / mundi redemptorem / deum omnipotentem / dominum celi
et terre et omnia continentem suo protulit ex utero / Sed huiusque
digressi sumus / accedamus nunc propius ad letitiam presentis et gloriam
presentis festivitatis / Hec est illa sancta et super laudabilis virgo dei
genitrix / que sancta deo eterno / preinsito consilio predestinata / et
diversis ymaginibus prefigurata / ut divinis sermonibus per spiritum sanctum
significata / in predeterminato tempore ex davitica stirpe germinata /
et propter eas / que facte sunt ad ipsos repromissiones / ita quoque
celestibus prodigiis / insolitis creaturarum portentis / eventibus stupe-
dis / qualis futura esset / per quem deum deceret / et bonalis creaturam
carpere potens erat / ostendit / ut esset sancta et immaculata ante
mundi constitutionem / in conspectu dei / illi magno consilii angelo / cui
eternam firmavit rationem cuncta sunt presentia / et vocat que non sunt
tamquam ea que sunt / ordinabiliter reputata / Unde ille cunctipotens
faber / qui auroram fabricatus est et solem / ut sibi singularem in
tempore domaticam / et ingentem fabricaret archam / infinite re-
plendam secundi ea ratione asseruit / ordinavit sapientia / et tota compegit
voluntate Unde dicitur opus mirabile excelsi / et vita erat in
ipso / per quem facta est / Veluti noe dei iussu archa fabricatus
limpide preparavit / qua se gens vere sua in istie mentem abun-
dosis absolvere congregitudinis / ita et ab eterno hec archa in dei
conspectu relucebat / Unde ipse confidentes parietes et scoptos

de
baratri diluuialis voragine / Gaudebat noe / et exultabat / archa
sua anteq̄ fabricaret / exultabat tp̄e dete virgo / anteq̄ te
messe produceret / Hoc insuꝑ ~~[illegible]~~ opus nr̄e salutis / nunc vm̄ /
et ire alteri euidencius recumbens monstratu est / Nouissime
in postero ordine / celebs ille / et xp̄e diuinus aquila fami
liarissimus ihū amicus / reserati dei templi secretioribus
archa testamenti illuminatissimus aspexit oculis / no va
cua / no inane / sacro sanctis referta misterys / ubi xp̄ī hore
et sancte legis abdita / recluderat deus : signatam intel
ligat / ibi q̄ diuinu in anima / in quo thezauri omnes diuine sa
piencie et sciencie erant reconditi / ut eu ferret / qui virtutis
sue verbo omnia portat / Iubiat ad mirabili archa omnium
sanctorum merita / virtutum dona . beatitudines / spūs / fructus / et
quibus deus racionalem perficit creatura / sunt reposita / et q
multe filie syon accumulassent diuicias / ipa sup̄ egressa e
vniuersas / Libeat igitur paulisper virtutum amplissimos ingredi
campos / et in medium afferre iustos sanctosq̄ utriusq̄ sexus
homines / et inde sparsim colligere / quod totum simul in maria vir
gine amplius exuberat / gr̄a perfectius / In abel eius innoce
ciam / in enoch de deo confidencia [illegible] / in noe iusticia / in a
braham fidem in ysaac obediencia / in iacob simplicitate / in iob
paciencia / in ioseph pudicicia / in moyse mansuetudine /
in finees zelum / in caleph constancia / in iosue magnan
imitate in samuele fidelitate / in dauid pre alio humilitate /
in salomone ~~[illegible]~~ sapiencia / In helya / prude
ncia / in ezechia religiositate / in iosia domini timore / in ysaia
veritate / in ieremia puritate / in thobia misericordia /
in ezechiele diuinorum integram contemplacionem / in daniele sinceram
deuocionem / in tribus pueris / flammigere comissis fornacis / gra
cacione / in iuda machabeo dei fortitudine / Reliquis insuꝑ amo
lis dei ope / ingens virtutum mare congestum est / et horum
felicium patrum / integerrimos mores / sanctasq̄ virtutes
plenius imitata / de quorum radice sanctior descendit / Et
ne memorabiles mirabilesq̄ veteris sexus mulieres
simul et virtuosissimas silencio transeamus / in quibus
eo rarior virtus / victoria gloriosior / quanto et sexus fragi
lior / In sara nempe regine celi et mundi domine prefiguratus
est nobilis principatus / in rebecca / sua munificencia hu
milis / In rachele prudens simplicitas / In filia iepte intacta
suaq̄ illibata virginitas / In noemi sua speciosa pul

titudo / in rahele sua strenua fortitudo / in debbora sua animosa
magnanimitas / In anna samuelis orandi graciosa assidui-
tas / in abigail / consilii maturitas / In hester maiestatis sub-
limitas / In sareptena sua amica compassio: in iudith vidua
sua vetusta devocio / Ita nichil est virtutis / nichil splen-
doris / nichil gracie et candoris / nichil gloriose fame et me-
riti / quod in virgine gloriosa / non eminenciis / clarius re-
splendeat / Ad ipsam igitur virginem tamquam ad clarissimum spe-
culum ad exemplar perfectissimum aspicere debet / qui virtutum omni-
um et graciarum copiam se virtute concupiscit / Sit enim vero super
omne / quod deus non est longe superior: longe melior est / ut
nil supra / Hec est nubes illa preclara / que de tumido aste-
r in altum fretum / quam helie vermiculus conspexit / vestigium pre-
tendens hominis / Hec enim nubes que ut solem teget / in-
accessibile lumine obvolvet / trabea nostre mortalitatis / atque
radios divine ipse perstringet claritatis / mox quod diu poli
celsa contingens / dilassimos gracie diffundit ymbres / et digna
participavit maiestatem / rorat tellus et ardens libidinis
fornax mitissimi roris / suffocatur temperie / caliginosa nox
pressit / salutis lenior dies perdensas horridasque submovebit
nubes surrexit primo ut misereret sion / Tempus a patre diffi-
nitum / venit miserendi tempus / quo misericordie nostre / quo tem-
pli domina sanctum domini templum / in domini statuitur templo / Tem-
plum igitur domini nova annunciacione / templum domini / ut ecce clamat
propheta / templum domini / templo domini infertur / Venit vivum tem-
plum / et infigiali umbrosoque putatur templo / ibique ut pla-
ceat nunc quod ab eterno electum erat / opus suum ut probaret
altissimus / in conspectu gencium / non solum iusticiam / sed et mi-
sericordiam revelaret suam / contemplet in facto / quod
fieri ab eterno disposuit / Venite igitur et nos mentis post
eam passibus consequamur / ad domum dei iacob / et novam
oblacionem deo acceptissimam / que gracia plena / omnibusque
virtutibus serta deo obtulit in odore suavitatis / rem novam /
rem inauditam / admirandam / rem omnibus generacionibus totam
predicandam / ut ne quicquam felix virgo templi excederet lumi-
naribus / calcata victaque illuvie / et ne tactu unquam fedaret
lubrico / sanctus sue puritatis integerrimum altissimo
atque immortali deo de novercae flore / et iugi obsequio dei
se astringeret virgo / et iam recta mors illa deificata in deum /
virtutis deum preter spreta tota pergebat caritas / in adherere

deo bonum est/ ponere in domino deo spem meam/ Hoc quod
ardenti gerebat voto/ tenerrimo in corpore complere satagebat/
Elegit esse in domo abiecta dei/ magis quam habitare in taber-
naculis peccatorum/ Mansit itaque in voto viens iam firma
suo et ecce caminus ille flammivomus virginis/ divino ple-
ne succensus igne/ nichil nisi ardere sciebat/ et ita sancto
agitabatur spiritu/ ut nec moram gressui interposuisset suo/ et
conato malta conscendit gradu/ quorsum ut deum tremule
bases/ et mollia nequibat attendere ossa/ sulchar cum igne/
ignium primicie dedicarentur/ et pudicicie vota altissimo
grata redderentur/ Et ecce iam archa imputribilis/ ex sethim
extructa lignis/ de regum sacerdotumque sanguine propagata/ in
templum domini subter propiciatorium affertur/ unde lampas nobis
promittitur dimissio peccatorum/ Unde est o virgo maria/ quod nullum
despicis peccatorem/ quantulicumque fetidum/ non horres/ si ad te suspira-
verit/ et tuum interventum penitenti corde flagitaverit/ tu
illum si desperacionis baratro lapsus est/ pia retrahis manu/
spei medicamine aspiras/ in medio amplecteris affectu/ nec
deseris/ quousque tremendo iudici miserum reconcilies/ Placa igitur
supremum iudicem tuis meritis/ quem certius tua arcuit offensum nostris
delictis/ Igitur o tu summi sacerdotis unica sponsa/ et virgo in
templo es presentata/ ut christo pontifici futurorum bonorum assistendo
pro nobis interpelles/ Et quia intuemur sancte virginis/ exemplum per-
fectissimum/ saluberrimum/ potius amplius quam mirabile/ quam
imitabile/ statuere ante oculos rem omnium memorabilem erit/
Cum igitur ipsa virgo post ablactacionis sue annos templo
domini presentanda apportaretur/ velud alterum samuelem anne
filium/ sacris mancipandum laribus/ parentes eius ne dum ipsam
divina hostia et incontaminata oblaturi/ sed et legis ritum ex-
plere properarent dilectissimam infantulam/ iam spiritu sancto
plena/ in sanctam advexerunt civitatem/ Et quia domini templum/ loco
in eminenciori constitutum erat/ nec nisi gradibus adiri poterat al-
tis/ ut iuxta misterium cantici graduum quindecim ad illud patuit
gradibus iter/ Anna autem gaudens nupta salutaria sua vo-
ta/ letabundus ioachim de tanta amicantibus prole/ ut qui
de via venerant cultiori se ornarent apparatu/ virgine la-
redimita mundo ornatu/ festiva presentes ferentes gaudia/ in conspectu
celeste foris apparent/ quales intus deo teste mentis affectu/
mundo corde/ pura consciencia/ simplici animo/ recta intencione
semper astiterunt/ Dumque virginem infantulam/ ad graduum collo

l. mundiori

cassent / una aptius tandem humeris in alta deferendos /
hec autem virgine quo amplius fervebat / cunctis stupentibus /
nullo fulta adiumento mortalium / arduum hoc pergit iter / scandit
in alta / sacras ardens edes / corde depromens / Providebam
dominum in conspectu meo semper a dextris est michi ne commo-
vear / A dextris quidem dominus erat investigabili sue potencie
scuto / protegens eam contra mundum / deo soli innixa / A sinistris
etiam familiarissimas sibi celestes virtutes / qui obsequio-
sissimo studio omnem propulsarent nequiciam / sibi que inde-
sinenter assisterent / et ita non dedit affectus eius pedes commoveri
in eternum / Unde non lascivientium infancium more / quo se ge-
nitrix deserens / sua terga vertit / nec post eam querulos emi-
lans de illos / neque quia matrem aut patrem se dereliquisset
causatur / sed parentes dulcissimos abnuens / deum plus quam ipsos
servientes amans / eidem in eternum adherere statuebat / Oblivis-
cebatur populum suum et domum patris sui / quia concupivit
rex decorem speciem eius / Hoc unum erat / quod summopere nitendum
restabat / Hoc unum expetivit / ut inhabitaret in domo domini
cunctis diebus vite sue / Illos beatos credebat / qui inhabitarent in
domo domini in eternum / Ne asserto ex ardenti voto / iustoque commo-
veretur proposito intus plus solito graciarum fluenta degustans /
sensit uberius quam suavis est dominus / Grandi exultacione / non
numquam etiam in excessu mentis sue decantabat / Quam dilecta
tabernacula tua domine virtutum / Concupiscit et deficit anima
mea in atria tua / Cor meum et caro mea exultaverunt in
deum vivum / Neque mirum fratres / si cor hoc quod fide deum conceperat /
gesserat spe / caritate pepererat / et caro illa sancta et imma-
culata / que vere dei filium et genuerat et aluerat / exultaverunt simul
in deum vivum / Neque hodie sola virgo decore et mira dignam /
archa federis / ad domini delubrum defertur / sed et rex salomon
venit cum illa / Unde corporea illa massa / caro quoque incon-
taminata / quia sibi unigenitus dei ypostatice copularet in
virgine secundum divine predestinacionis consilium oblata est / sicut
in futurum matre filius / sicut in flore fructus portatur et conspicitur /
Pensate igitur fratres carissimi cuius sit ista festivitas matris
an filii / Cum non utriusque festivitas / Templi dei vivi in
templo dedicati / et ipsius qui sibi templi gloriam solium vendi-
cat / Adest qui dedicat illud / immensa trinitas / beneplacitum
erat deo patri in filio / beneplacitum est et ei in matre unigeniti /
Apparuit quondam in obscuriori nebula dominus / et maiestate
sua repleverat templum / sed qua nunc gloria repletum est /

11

templum dei vivum / uterus virginis / quod obumbrato lumine / vir-
tute altissimi spiritum unum lumine / de meo concepit lumine / um-
bra ut voluit carnis appigneus / ut et nobis carnalibus
sui luminis radios conuberet / Venit ergo hec miranda
virgo in templum / tonuerunt oculis omnium / Mirantur omnes / et
pontifex templi / quod nam hec tenerrima puella / infantilis
pueritia / que non sine adiutorio altissimi / et gratia ple- — palam
na / pla[m] sue sanctitatis preberat indicium / Refulgebat namque inin-
mediatum perclarissimi / et amatissimo virginis vultu radioli /
ut non solum foris hominum obtutus / sed et mentes permoveret
intus / Relucebat tandem inabilior operatio sui creatoris /
Jam ante opprobrio confectum indigne abiecerat templi
pontifex ioachim / eo quod non haberet semen in israel / sed hodie o-
stendit deus / quanto deum dotauerit semine / in quo omnes gen-
tes benedicentur / et tanta redimet hostia opprobrium suum / in-
telligat nunc pontifex / legis interpres / sciant populi quod non
nature sed vir ultor deus est / Suspendit non destruxit naturam /
quam gratia perficit inabilius / Conclusit uterum / ne lege sua
ageret / quod sibi virtute potentie reservavit / Cognoscet tandem
natura / suum conditorem / et quod non sit ei impossibile omne verbum / ita
in inabilibus intelligent testimoniis / quod faciet deus opera
inabiliora / Et ingressus templi inabilius tandem ostendet
templi dominam / dominum templi a deo paritura / Sed utinam mereor /
tumultuosiorque vulgus passim / omnes sacris suas donabat
edibus infantulas / sed neque hoc satis dignum / ut deinum
arbitramur / non nec omnes templi septa cepissent / neque conve-
niret misterio sed hanc dotabat / quod non ad propria gloriam virginis
pertinet / que de sacerdotum alto nobilique regum sanguine procre-
ate fuerant suscepit / hii enim inter se connubiis iungebant
legittimis / inde sibi hanc vendicabat prerogativam / Et quia
virgo benedicta de sacerdotum ut dyonius / et regum prosapia
erat / non sorte / sed sancti spiritus decreto / inter omnes templi vir-
gines / inclita david proles / et patriarche abrahe filia erat
prior / Hoc nempe pretendebat affabilis grataque voltus
sui species / ut quam omnium venerabilior et gratior / quod dignum erat tem-
pore aliquid productum ex castissimis purissimisque carne et
sanguinibus / spetiosum forma pre filiis hominum / summum sacerdotem /
qui secundum ordinem melchisedech / non alieno sed proprio sanguine in-
traret semel in sancta sanctorum / redemptione eterna inventa /
Nec dubium quin hec virgo inter omnes esset pulcherrima / quum
eius corpus / armonica disponente complexione optime fuit
inmaculose compositum ex sterili utero / ab eo formatum cuius ple-
na et perfecta sunt opera / et qui omnia bene fecit / malivolorum cohercuit

siderum aspectus / ne quolibet disturbarent opus artifices / quia quicquid ista ea agebat / hoc plus gratie erat quam nature / Consummato feliciter cursu huius labilis / presentibusque tabernaculi / uterum de celestibus / summo / que de se genuit pontifice / deducta omni ista arca / in illud non manufactum templum est presentata / ubi prefulgens ineffabili gloria / post suum benedictum filium sedens in prioribus regni domus / celorum excedens virtutes / ubi non tamen prefulgens gloria / sed pro nostra omni sublimata est salute / ibi unigenitum apud suum piissimum filium memor eorum in celis / quorum sui memoriam agunt frequentiore in terris / Nos enim interpellatum in hoc caduco misero seculo annuatim / ipsa tamen sine intermissione continue / unde digne credimus letari Mariam leticia inenarrabili / anima et corpore ubi in templo est presentata / de utatis presidium prebuit / et in proprio solio / nec ullam sequi debere corruptionis ruinam / quia tantum filium pariendo nulla secuta est integritatis corruptio / effecta est inde Maria ianua celorum / sublimatio apostolorum / laus martirum / iubilatio confessorum / commenda virginitatis / norma principio / iusticia christianorum / salusque omnium populorum effecta est Maria salus mortuorum / mors criminum / vita viventium / virtus pugnancium / palma victorum / excelsa super sidera / sanctior super omnes feminas / cuius vita inclita cunctas illustrat ecclesias / languentes sanat / perditos instaurat / spem quoque desperatis inspirat / Hec est que superbas pacificat mentes / illustrat turbatos / leta insipientibus / fructuosa impenitentibus / victoriosa in presentibus ad gaudia claritatis eterne / adque nos perducat suis benedictus uterus fructus ihesus amen

Explicit sermo ecclesiasticus de festo gloriose presentacionis dulcissime matris christi virginis Marie semper benedicte

Si quis pro devocione inertis atque simplicis vulgi / idoneum atque promptiore vellet habere sermonem / in hoc sermone modo subthemate primum christi primo obtulerunt parentes helij / ferme det ad primas tres partes et pro qualibet aptaret unum membrum principale / Sic enim Anna illa lacrimis obtinuit filium / uxor helchane / que flens amarissime eo quod conclusisset uterum eius deus / et affligeret eam emula eius ancilla / sic ad propositum / Sic Samuel ex sterili matre natus / Sic Maria scilicet utrobique Anna et sterilis

Tres est presentacio beate virginis / Primo ab eterno ipsi deo presentata / Secundo ipsi altissimo in templo oblata / Tercio hec et de celestibus in gloria presentata

Prima putacio est ineffabilis et grossa
Secunda admirabilis et prodigiosa — Benedicte virginis
Tercia contemplabilis et gloriosa
Super hiis tribus fundatur precedens sermo suo fundamento
sed si quis vellet posset et quartum super addere quam sedule
et quottidiana contemplacione in deum pergebat et mente
precia se presentabat

Pro ampliori magnificencia atque gaudiosissima festi-
uitate putacionis benedicte atque intemerate virginis
marie illud solerter occurrit considerandum quod presen-

Tria sunt
- Sacerdocio deputandi
- Milicie balteo tradandi
- Regali titulo decorandi
- Regali diademate coronandi

tari solent

Hec enim aptissime applicanda sunt benedicte virgini
Primo ad summum sunt putata ad summum amplis-
simum quam sacerdocium que de se sacerdotem maximum secundum
ordinem melchisedech deo patri genuit que
et sacrificium ipsum patri acceptatissimum animo obtulit gra-
tissimo unde quicquid habet perfectionis omnibus obla-
tum inde solidum contraxit et agnovit Nichil deo patri gra-
tum nichilque acceptum quod inde non meriti sui nancis-
cat effectum putabat et ipsa sponte filium suum unicum ve-
luti sacra dans sacerdos ipsum in ara crucis et maluit
ligno mori filium quam eterna morte genus prolitum humanum
Respectabat quoque non solum ut supplicio conspiceret sine se
optatissimo animo caritate quam perfectissima ut si mortem filii // filii
^ erat non suffecisset quod impleret tam sese crucifixo obtulisset
tare filium obtulit seque una cum filio corde deditissime
Secundo sunt putata ad summum proprium miliciam que ista
est virtute dei terribilis ut castrorum acies ordinata ad de-
bellandum aereas potestates divina que atrocissima nequi-
ciam et ad expugnandum insidias eius de dolosissimas Ita
egregia bellatrix et magnifica expugnatrix ex ea parte
divina vicit unde nobis maiores tetendit insidias et
acuciores paravit laqueos quia viciosum caput serpentis
et omnis mali fomentum quo eva supplantaverat expug-
nans viriliter aggressa est que ad claudum caput humilitatis
virtute forti pede contrivit Non igitur immerito Christi in sede

milicia spirituali / apud deum feminea sexu militare confessus est / Tercio virgo gloriosa putari debuit ad magisterii platearum / ubi doctrine apostolice atque evangelice veritatis plene erudita ingrediens / gradatim scandit / et cursum primo consummavit / Secundo cum gabriele solerter disputavit / respondit et opposuit / tercio in iucundas divinarum sentencias / non solum legit velud a pristinis ante descriptas dictavit / sed primordialiter eruditus spiritu sancto docente eructavit / et a magistris magnifice magnanima doctrix dinoscitur presentata primo incepit / nunc ut ipsa fatetur anima sese parturicanda / dominum precipue magnificat / in quo cantico sua omnium articulorum fidei unice comprehendit / sicut liquide intuenti patet // Adverte igitur dilectissimi fratres / quod virgo scolasticos transcensos cursu gradum divinis sentenciis rigo[?] ... vexit in arduus plenissima divinus doctrinis / nec mirum virgo que divinam et increatam genuit sapienciam / magnam contrahere debuit ex ea ductum contenta singularem notariam / sicut ex margarita contenta concha contingit consilem refulgenciam /

Presentanda insuper fuit virgo benedicta / ad regale diadema / quo imperpetuum coronata triumphata rege regum sublimata / Nam ad reginam sicut ad regem pertinet coronari / et eius privilegiis / sicut et imperator gaudet augusta / Unde cum alias virgines templi eius consodales / operis templi materiam / puta purpuram / linum / bissum / et sericum / in usum templi sorte distribuissent / cessit marie purpura / propter quod ab aliis puellis vocata est regina / Dicat igitur sibi filius / Veni de libano / veni coronaberis / Ecce qualiter ad huiusmodi regiam dignitatem debuit modis omnibus putari regina / que astat a dextris filii / investitu deaurato / et pomiis / et eorum consonancia / que dicta sit accedat illud salomonis / Accipe sapienciam et ea exaltabit te / et glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus / Dabit capiti tuo augmenta graciarum / et corona[?] protegat te etc.

Incipit tractatus de supsticiosis quibusdam casibus conpilatus in alma vniuersitate studii Coloniensis per venerabilem magistrum heinricum de Gorihem sacre theologie professorem eximium

Illacione nouissima vestris me obligaui dilacionibus super quibusdam mihi putatis casibus supsticionis ritum concernentibus quos absoluendo sic repete intendo. Ordinata aut dicendorum premittendum est tamquam primum sequendum et est verbum Augustini 21 de ciuitate dei et doctoris sancti in secunda secunde questionibus 94 96 quia Homines per committunt quicquid agunt demonum auxilio uel consilio per aliqua pacta cum eis inita tacita ut expressa. Hoc aut contingit quotienscumque homines in suis operacionibus ex falsa et vana opinione ad aliquid intendunt falsa inde et vana est omnis opinio qua quis ex aliquibus mediis intendit obtinere aliquem effectum qui ex eis non est natus prouenire. Verbi gratia aliquis venit ad pugnam stans in biuio et considerans motum seu volatum auium et garritus aut quoscumque gestus earum potest ex eis coniecturare super disposicione futura aeris quo ad serenitatem vel pluuia tranquillitate seu potestate. Nam corpora brutorum animalium subiacent disposicioni corporum celestium et ideo nichil prohibet aliquas eorum operaciones esse quorundam futurorum signa inquantum conformantur instinctum celesti et sic quando cornicula frequenter crocitat significat aduentum futurum pluuie. Quod si dictus stans estimet ex signis auium ponens sibi pro vna uia ambulandi quod per aliam ut quod pugnando obtinebit victoriam talis opinio falsa est et vana quia extendit motus et voces auium ad ea que nullomodo ad ipsas aues pertinet et quia sunt contingencia eorum prouenire dum pro quod lucri non potest. Ac per hoc demones preter peticionem hominis se occulte ingerunt ad cooperandum et contrahit quoddam pactum occultum hominis cum demone. Vel si quis scribit cedula heis notis et eam mittat sciendi legere dictam scripturam sicut ipse scribens ex hoc hunc effectum consequitur ut alius sua mente mutetur. Vel si per aliqua cedula insignita nominibus ignotis et per caracteres inpolitos credat animum alicuius allicere in suum amorem talis opinio est falsa et friuola et concedit demoni licenciam se immiscendi ac per hoc sic accio illi et supersticiosa. Pari modo licet nauite volenti per transire mare aduertere disposicionem celi ut proiectus super disposicione maris quod ad tranquillitatem

ffalsa opinio

primum supersticiosum quod

tempe [illegible] si ceteris paribus potius una hora ut die quam alia
Aut si velit ex premissis signis concludere aliquid infortunii
id est adversum aliquorum hominum super quae vult ex eo aliquid
consequi per media ex quibus consequi non potest / ac per hoc
illicite intendit / sit ut igitur demones se immisceant
et sit homo superstitiosus et ipso facto aut predictorum hec
est / quia adversarius noster dyabulus intendit incessanter
perdicionem hominum / et sic studet inducere in errorem saluti generis
humani nocivos / quantumque sibi permittitur / Hec autem permissio
sibi conceditur ex demerito eius / qui vanis et illicitis
seu falsis insistit / aut superstitiosis vacat / ad studia se con-
vertendo / que ad modum meroris premissis et pluribus aliis
tamquam principali premisso evidenter e casibus oblatis pali

Decima questio — quatuor questiones

Ceterum in die purificacionis benedictis in die agathe / dum
peragitur missa solempnia inscribere hec verba / Mentem sanctam
spontaneam etc. ac per hoc intendere consequi liberacionem incendii
habendo solam fiduciam ad dei honorem / et beate agathe / et eorum
pietate auxilium expectando / non videtur illicitum neque super-
sticiosum / Hec ipso patet / divina bonitas / volens sanctos su-
os tamquam carissimos amicos in honore habere / distribuit
eis diversa dona / ad diversos effectus / in subvencionem / contra varias
necessitates hominibus occurrentes / quod ex talibus amplius illici-
atur ad sanctorum suorum veneracionem Sic enim legitur quod deus fre-
quenter operatur diversa miracula / circa reliquias sanctorum / et in eorum
apparicionibus / Nec derogat pietati / alios et alios sanctos
institutos esse tamquam patronos / circa alios et alios morbos / ut
alia et alia hominum vota / ut sanctus anthonius circa membrorum
incendia / sanctus / cornelius circa morbum caducum / Teste autem
doctore sancto licitum est portare circa collum reliquias sanctorum /
et ex fiducia dei et ipsorum sanctorum et tali veneracione amplius
pie presumere de ipsorum auxilio / Et sic dicit in decreto 26 q 6 quod
licitum est penes se habere cedulas conscriptas simbolo aut
oracione dominica ut inde creatorem omnium honoret deus / legitur autem
quod ad commendacionem beate virginis Agathe angelus in tabulis
lapidis scripsit illa verba Mentem sanctam spontaneam honorem deo et patrie liberacionem /
legitur secundo / quod paganorum multitudo fugiens ad sepulcrum virginis
tulerunt / velum eius contra ignem ut comprobaret dominus quod a peri-
culo incendii meritis Agathe martiris sue eos liberaret Si-
gitur ad reverenciam divini officii dum missarum solempnia celebrantur

scribant perdita vana cum modis factorum pro ut dictum est ipso non videt in aliquo permitti aliquid supersticiosis nec tamen ex naturalis principiis assignat cum que ad pie presumendum consolacionem virginis tempore generacionis assumpta quasi quoddam intercessore

Agenda postercio

Credere ipam vana sit dicendum scripta litere corpori intra se virtutem vim in salutis perservandi contra incendium et ex tali opinione procedere ad aliquas operaciones est omnino illicitum et supersticiosum.

Hec ipso apparet ex primo probato Nam secundum philosophum primo perihermenias Voces et scripture usque ad hoc subiacent humane potestati quia per eas tamquam per signa possimus conceptus meos explicare Et si exeris vigorem preter eis collate a nobis attemptes aliquid amplius ex petere seu extorquere constat quod aliquid obtinere quaeris per illud per quod non est natum [...] et per quod ex falsa opinione et vana procedentes equivalent pactis implicitis cum demonibus Est autem notum quod huius modi verba ex tali scripcione non accipiunt aliquam virtutem ex divina institucione eis coassertam ad tale effectum sicut ad modum verbis sacramentalibus collata est virtus effectus sacramentales perficiendos Unde fictum est est dicere ipsis verbis in esse tale virtutem intraneam sicut herba hic virtute propria ad aliquem effectum naturalem sue fo proporcionatam Preterea quia divinitus dant non dant quibuscumque neque tamen observacione sed secundum arbitrium spiritus sancti secundum illud 1 Cor 12 Alii quidem datur per spiritum scilicet sermo sapiencie Et postea subditur Hec omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult Non est igitur ymaginandum quod indifferenter omnibus candet et semper illo die et eadem misse hora consecrat a deo regulariter talis virtus immanens tunc est perservare edificia ab incendiis qui primo contra tales observaciones studiose invehunt doctores Nam et ipse apostolus Galatas 4 de observantibus tempora dies et horas et annos ubi protinus subiungitur Timeo forte ne sine causa laboraverim Ex hac radice glosa Guilhelmi supra loco preallegato in decretis ait contra quosdam portantes super se brevia videlicet Quicumque portaverit super se istud breve non periclitabitur sicut est de illud bonum ut illud sibi contingerit Ubi cum subdit Procul dubio reprobandum est in portando Tribuitur enim quedam brevia cum quibusdam verbis sanctis et caracteribus aliquibus ex quibus quorundam error credit illis cedulis in esse virtute ad tales effectus consequendos sed totum est vanum ad talem intencionem

Propositio tercia

Deferre ad eccam stapulas porcinas vel alias escas aut pocula hac intencione ut sup eas fiat divini nominis invocacio et per quasdam certas oraciones benediccio deinde eis uti reverencius et in primo comestionis quam intencione per circumstanciis innata neque illicitum videtur neque supersticiosum Hec propositio patet quoniam dicit apostolus ad Thimotheum iiij Nichil est reiciendum quod cum graciarum actione accipitur Et iam statim subiungens ait sanctificatur enim per verbum dei et oracionem Unde nicolaus de lira amplius dicit quod sicut aqua benedicta confert ad delendum venialia pariter immo ciibus verbo dei sanctificatis valeat contra peccata venialia Quemadmodum igitur indubitanter laudabile est primitie benediccionem principiis prandiorum et quarundumque comestionum per oraciones sapcias sibi videtur comendabile ut quadam universali benediccione per determinatas oraciones huic rei proprias sanctificentur simul et semel victualia ex diversis domibus illata ne minister ecclesie gravetur per singulas domos discurrendo Quin hostie pacifice populorum consecrabantur deinde in tres partes distribuebantur quarum una incendebatur ad honorem dei alia pars erat sacerdotis tercia erat offerencium et ea vescebantur in eadem loco ut in cibum tamquam cibo consecrato ut habetur levitici Huic etiam attestatur consuetudo valde plurimus in diversis diocesibus ubi specialiter circa festum pasce obveniencia comunicacionis spiritualis cibi conferantur alia esculenta quibus occupacio magis assidua sit circa ciborum supra omnia precipient quandam spiritualitatem sicut eciam ea consecrat quod deserviunt circa sacra ut altaris vasa mappa

Propositio quarta

Verumtamen observancie predicta si eo modo fiat quo proposita est et illicita vana et supersticiosa Hec propositio apparet ex primo in capite huius materie premisso quia ea sunt vana et illicita quod ex sola fantasia aliquid precedunt secundum quam pretendimus aliquid consequi per aliqua media tamquam per causas ex quibus effectus non est natus provenire Sic autem accidit in practica huius secundo observancie Dicat enim quod in penali septimana ponuntur stapule porcina ad altaria vel inducuntur in altaribus et leguntur sup ea quatuor passiones in ewangelio scilicet in die palmarum feria 3 feria 4 et bona feria 6 sequentibus quibus sit lectis creditur quod huiusmodi stapulis acquiratur virtus talis quod cruces facte de carneis illarum stapularum habeant virtutem persuadi homines caputis malis et ab inimicis corporalibus scilicet raptoribus et ab omnibus infortuniis Hanc autem practicam esse supersticiosam unde facile est discurrenti per eius particulas Unde ipsa crucis signacula prout considerari uno modo prout sunt quedam forme

artificiales corporum aut ars artificum forme procedunt ex con-
ceptione artificis et tamen nichil aliud sunt quam compositio ordo et
figura ut dicitur I phisicorum non possunt habere naturalem virtutem ad a-
gendum Inde est etiam quod corpora artificialia ex impressione
celestium corporum nulla virtute sortiuntur in quantum sunt arti-
ficialia sed solum ratione materie naturalis. Propter quod Augustinus x de civitate dei
reprobat porphirium quendam ponentem quod quedam ymagines sub
certis constellacionibus fabricate ratione figure consequerentur specialem
virtutem circa rebus quarum formet ymagines. Non igitur cruces
ratione quod sint quedam forme artificiales sortiuntur aliquam virtutem
Cum non crux consideretur in ratione signi vere crucis sic predicat specie
virtutis contra omnium contra potestates spirituales nequicie in celestibus
sed tunc non refert in qua materia sit tale signum Neque ex lectura
alicuius evangelii confertur virtutis quam habuit ex hora passi-
onis Neque ipsi cruci sic facte inest aliqua virtus permanens
quemadmodum magneti inest virtus attractiva ferri
Sed propter ipsius ob reverenciam vere crucis ymo vere potius ipsius crucifixi
et intuitu devocionis fidelium deus interdum mira per signum
crucis operatur Sicut enim serre non inest virtus permanens
ipsius artis nisi quando artifex actu movet serram sic neque
sacramentis neque reliquiis neque signo crucis aut verbis
inest virtus inmanens nisi motus spiritualis artificis ad illos
effectus ad quos destinate sunt tunc spiritualiter generat Similiter
nec ipsa lectio passionis est instituta ad conferendum talem
virtutem contra quecumque pericula Velle igitur verba sacra extendere
ad virtutem que neque intente a christo ipsis est collata neque per auc-
toritatem ecclesie est superstitiosum et vanum Sic enim quidam phisici
putabant virtutem consecracionis eukaristie posse sanare regem
eo quod tussiebant pane in corpus christi non attendens huiusmodi virtutem
ad talem effectum esse destinatam ex virtute per ministerium ecclesie adeo
collatam Relinquitur igitur frivolum esse quod ratione lectionis dictorum
evangeliorum adveniat crucis signaculis tunc factis quedam
universalis virtutis que eis intimum fereret et per quam virtutem et
permanentem eorum portatores liberet indifferenter ab omni periculo Illo
enim deus contulit rebus sacris quicquid et quantum potuit sed
quantum placuit velle aut ad ulteriorem eas extorquere est extra
ordinem divinitus institutum exorbitare

Capitulo quinta

In aliquibus cedulis scribere nomina trium regum et collo suspendere

obreuerenciam dei et sanctorum regum et eorum fiducia sperare auxi-
lium non est illicitum. Credere autem ipsis verbis scriptis inesse ali-
quam virtutem sanandi quaslibet infirmitates est va-
num et supersticiosum

Hec propositio satis conformiter superdictis Nam obreuerenciam dei
et sanctorum licet portare in collo reliquias sanctorum ewan-
gelium oracionem dominicam et similia et obreuerenciam in talium portacione ex-
hibitam prudens est fiduciam concipere de adiutorio dei et sanctorum
Sed quia ipsis verbis nichil a deo neque ab ecclesia que ex auctoritate
dei est collata virtus sanativa si quis per talia verba inten-
dat consequi quascumque sanitates talis ex falsa opinione pro-
cedit et fit contractus quidam tacitus cum antiquo adversario
cum quo semper nobis bellum est indictum et nullius societatis pac-
tum igitur. Et pari modo videri posset ad observanciam scripturarum
quibus scribitur. Lutum fecit dominus ex sputo et ipsius per medium
illorum ibat. Unde quia diligenter observant ibi tempus
et horam scribendi superscripto satis apparens est quod opinantur
illis verbis tunc acquirere aliquam virtutem specialem que operatur
effectus per eos affectatos. Quo contra per suos pastores
debent informari ne talibus fantasiis fiduciam adhibeant
eo quod essent frivole et a malignis spiritibus parate qui
sub specie boni noverunt nequiciam suam palliare et diversis
laqueis animam non resistentem implicare igitur

Propositio vi

In die palmarum cruces facere in tali tempore quod de obseruancie
penitus supersticiosum est procedens ex ludificata mente

Hec propositio satis clara licet possit pie interpretando concedi quod tales
cruces obreuerenciam dei et sue amarissime passionis
ad sui memoriam ponerent in agris et corpore fiducia preser-
uacionis ex divino munere gratuito exhibito tamen credere quod ipsis
crucibus inquantum sic et tali tempore compositis insit virtus
per quam preservent segetes contra grandines et tempestates
vel pecus aut bursa delate preservent suos portatores
ab aura mala et ab tempestatibus Et ex eis velle consequi
effectus qui ex eis non sunt nati fieri et qui non sunt sui offi-
cii. Unde sicut in rebus naturalibus divina sapiencia prefixit rebus de-
terminatam virtutem ad determinatos effectus et ad tales licitum est
applicare tales virtutes et non amplius extendere pari modo eadem
ipsa divina sapiencia determinatam virtutem imposuit institutis rebus
et secundum tales virtutes licet procedere. Amplius autem extendere procedit
ex fantastica opinione mentium ludificatorum ex diabolica illusione

Verbi gratia missa ordinata est in memoria passionis christi confert vivis et defunctis pro laxatione pene et impetrande gratie. Si quis autem volens eam ultra trahere credat sibi inesse virtutem ad sanandum egritudines corporales ad fructuum ubertates tamquam ex virtute in missa existente cum illud non sit officium misse neque ei virtus collata legitur misse, incurrit sic credens vicium superstitionis procedens ex falsa opinione ymo abutens rebus divinis. Item cum homines sint variarum affectionum et indeterminatas habeant fantasias notorium est quod sequuntur tales credulitates est a rebus divinis conficere ordine divine sapientie que in omnibus habent observat regulam quod indidit rebus a se factis determinatas virtutes ad determinatos effectus. Sunt autem misse ad impetrandum prenominatos effectus non quidem quasi certis missis credatur indita virtus talium effectuum sed ob reverentiam dei et sanctorum ex fiducia eorum sperando auxilium prout noverit congruere ad salutem animarum nostrarum.

Propositio vii

Diversas fore observantias superstitiosas in diversis terris mirandum non est pensatis eorum originalibus radicibus.

Hec ex eo apparet. Nam constat christianum populum processisse ex gentili quondam populo qui ydolatrie dedit fuit plenus ritibus superstitiosis. Et quamvis populo erronea ydolatria expulit et alios errores directe contra fidem obviantes tamen forte eius non fuit ad liquidum examinata qui remanent quedam reliquie variarum observationum sic apparet expresse in observanciis circa novilunium et dies egipciacas tempus multi nolunt in die lune aliquid novum opus inchoare ut tunicam novam induere et sic de aliis diversis terris. Preterea homines negligentes bona spiritualia immoderate inherent bonis corporalibus circa propria corpora et res exteriores propter quod nimia sollicitudine semper scrutantur media proveniendi ad ea que diligunt. Sathanas igitur ex demeritis talium hominum novit se transfigurare in angelum lucis accipiens premissorum sub specie pietatis fallendi homines sic superstitiosos generando fantasiam quod divina via et alia misteria preter id ad quod divinitus ordinantur habeant virtutes ad tales effectus qui versantur in affectibus eorum. Ingerit enim se demon affectibus sic inordinatis ac per hoc sibi quod animo subduntur ut multiplicibus eos variis erroribus illaqueet. Nec obstat quod in principio in talibus observationibus aliquid veri homines experti sunt quia cum homines incipiunt huiusmodi observantiis animum suum implicare multa consequenter huiusmodi multa observationes eveniunt per deceptionem demonum ut cum observationibus homines implicati curiosiores fiant et sese magis inserant multiplicibus laqueis perniciosi erroris ut Augustinus dicit 2 de doctrina christiana [illegible] et Raymundus allegat Augustinus dicit quod sepe ex premissis observationibus talia inveniuntur accidere ex dei permissione

p̄missioe ut illi qui hoc audiunt t uident credent inqualis fide sint aput deum manque testimonio dicit deutro 13 Si surrexerit i medio tui pphetes aut qui sompnium se uidisse dicat t predixit signum atq portentum t euenit quod locutus e t dixerit tibi Eamus t sequamur deos alienos quos ignoras t seruiamus eis no audias uba pphe illius aut sompniatoris quia temptat uos dns deus vr t palam faciat utrum diligatis eu in toto corde t in tota aia ura Item sintque memoria digna certu est quod homines magnum trahunt argumentum ex hic quia pples obseruacoes plures compertu e ita euenisse t inchilominus fides adhibenda non est t im qr no numqz ad pbacoz fidei deus talia fieri p mittit Cum quia no numqz vanis assercionibz hoim demon occulte se ingerit illa queado eos pniciosis erroribz ut allegatu est igr etc

Cp̄o vii

Obseruancia post baptismum fieri in aliquibus locis ponitur onerosa pastorie dici qr illicita cupt esse pre interptacoinis

Hec cp̄o pz Nam in aliquibus locis post baptismum pbr baptisans portat corpus xpi in pixide t inde recipit vna hostiam leuans eam duobus digitis ut primi uideant hostiam postea abluit illos digitos aqua t illam ablucoem dat infantulo baptisato ut bibat eam qui tamen no du bibe pt Dicat igr cp̄o qr primo aspectu talis obseruancia uidet quia no uidet aliquid ualitatis s no uidet illicita quasi aliqd malu cotineat atq prohibitum qr no dat nisi pura aqua puero qui si bibat ul no bibat ut non bibat nichil refert est ergo qr aliqd indiuus Et qr baptismus e ianua sacramentorum t cogitacois spiritualis introitus p que fit adaptatio ad eucaristie sacramentum forsitan ad illius significacoem talis obseruancia potuit esse introducta Itaqz si ego essem pastor in aliquo tali loco ubi ex antiquo talis consuetudo inoluisset ego absqz scrupulo consciencie tolerarem nisi aliquid aliud emergeret qd ad prius possu- Baptismus

consideracoe

Cp̄o viii

Circa predictas obseruacoes informandus est pplus ne illas faciat sinistra intencoe qr si noluit ab impia intencoe supersedere nichilominus tlis ritus extirpari det penali execucoe ut sic est recta deuocoz tollere ut actum scandalum prebere

Hec cp̄o apparet quia multi ex ignorancia peccant parati se submittere informacoi suorum superiorz Et ideo tales tamqz bn sanabiles p informacoz simplicem reuocant ad uia recta Si uero mente erit plus suo sensui n desistere ab intencoe supersticiosa ualeat uti acriori medicina ut morbus cesset etiam in xpiana religione Nec aut impari procedendi in punicoe talium potius ad iura ptinet qr ad theolos Et qr in aiis moreo malus

mereretur dici deuotus seu deuocio sit actus religionis quis est quod
ideo errores periculosos eradicare non est tollere vera et recta
deuocionem Unde in omni sacrificio legis precipitur ut sal apponatur ut
significatur discrecio debita in cultu diuino Item prohibebatur illa offerri
propter ydolatriam et infidelium ritum ne illa fieret populi dei cum
infidelibus communio ut patet leuitici et exodi apparet quod prohibe-
ntes superstitiones non sustinent eciam propter aliquod scandalum Sed at
prauum accipiat occasionem scandali propter hoc veritas religionis
non debet pretermitti exemplo saluatoris qui non cessauit docere veritatem
quamuis phariseis scandalizabat ut patet Math. 15 igitur etc.

Explicit tractatus de super-
sticiosis quibusdam casibus

Incipit tractatus de celebracione festorum

Quia materia de festorum obseruacione sub practica occurrit quotidiana
Una tanto articulata eius discussio est magis necessaria
quanto est magis usitata et plures scrupulos consueuit inferre con-
scienciosis Itaque ad eius magis exquisitam examinacionem potest formari
titulus vnius talis questionis tenorem scilicet

Utrum diebus festiuis sit licitum insistere laboribus aut exercicio
operum corporalium

Ad questionis huius absolucionem premittendum est per quasdam proposiciones quarum
prima est

Proposicio prima

Institucio festorum potest partim dici moralis partim eciam ceremonialis
Hec proposicio in tres partes suas declaratur sic Item et partim iudicialis
eciam huiusmodi institucio sit partim moralis patet quia moralia dicuntur
aliqua precepta que pertinent ad dictamen racionis Inest autem homini
dictamen racionis quod ipse debitor est beneficiorum ut obsequium exhibendi
illis a quibus beneficia accepit Cum autem igitur occupacio per laborem corporalem
distrahit mentem hominis ne possit se conuertere ad deum in recognicionem susceptorum
beneficiorum ab eo preceptis referendo laudum preconia seu rependendo quorum
tum est debitor Constat quod recte racionis dictamine sit interdum cessandum
ab huiusmodi laboribus distrahentibus quatenus mens humana ascen-
dere valeat ad actus supradictos in quibus diuinus cultus precipue
exercetur Confirmatur racio quia hominum inest naturalis inclinacio ad hoc
quod cuilibet rei necessarie deputet aliquod tempus sicut corporali re-
feccioni sompno et aliis huiusmodi Unde eciam spirituali refeccioni qua mens
hominis in deo reficitur secundum dictamen naturalis racionis aliquod tempus
deputet homo Item sic dicit hec aliquod tempus deputatum ad va-
candum diuinis Hinc racionem Albertus magnus consideracionis sic dicit super

mat(eria)lis q(uod) in determinacione diei festivius p(ri)mu(m) attenditur quod e(st) ca(usa)
finalis Et hec e(st) quod cu(m) homo inope e(st) vel in negocio p(ro)p(ri)e utilitatis
occupacio(n)e ip(s)a trahit cor ad oblivisce(n)d(um) quietis que p(ro) dileccio(n)e
et gustu divinitatis in deo d(e)b(e)t h(ab)e(r)i Et io instituitur et determinatur
feriatus dies in quo ab occupac(i)o(n)e h(uius)m(od)i separatus redire distat
ad dei dulcedine(m) experienda(m) que postea in eius d(e)maneat
memoria h(ab)itu(m) utraq(ue) t(em)p(o)r(u)m sumitur a doctore s(an)c(t)o q(ui)a
p(ro)ma gr(at)is iustic(i)e debitu(m) in q(uo) tu(m) homo obligatur ad
gr(ati)a(rum) actos et obsequiu(m) rependend(um) suo factori Beda re-
spicit q(uo)d iam nostraq(ue) commoditate in q(uo) tu(m) mens reficitur
du(m) exonerata ab a(lii)s se transfert ad vacand(um) deo hic eni(m) pas
citur et sp(irit)ualiter reficitur ab eo qui invitando nos dicit
Venite comedite p(a)n(e)m et inebriamini carissimi Can(tica) v (et) Simi(liter)
ecc(lesiastic)i xx(iiii) Transite ad me omnes qui concupiscitis me Deinde
p(ate)z q(uod) festoru(m) institucio sit p(re)ceptum ceremonialis v(e)l q(uo)d ea
que sunt consid(er)ata p(er)tinet ad dictame(n) racionis et(iam) si det(er)-
minant(ur) ad sp(ec)ialia tu(m) r(aci)o(n)e ad divinu(m) cultu(m) dicuntur ceremonia-
lia sicut determinacio de celebracione sabbati e(st) ceremonialis
q(ua)ntu(m) ad hoc quod determinatur dies septimus et c(etera) in marg(ine) Ter-
cia est p(ro)b(acio) p(ate)z videlicet quod sit p(re)ceptum iudicat q(uonia)m ha(ec) huiusmodi
determinacio e(st) a(li)q(uo) (modo) r(aci)o(n)e h(uius)m(od)i q(ui)a ad res humanas ordinatur eni(m)
ad quiete(m) laborancium et sic p(er)tinet ad iusticia(m) co(m)mutativa(m) q(ue)
e(st) int(er) divu(m) et s(er)vu(m) Vn(de) exodi quinto di(citur) q(uod) in die sabbati no(n)
d(e)b(e)t fieri quidq(ua)m op(er)is ubi contrarie subiungitur ut requiescat
s(er)vus tuus et ancilla tua sic et tu Patet igitur ut re-
quiescat p(ro)p(ri)o quo ad omnes eius p(ar)tes verificata

Proposicio secunda

Conveniens est in festoru(m) ordinacione quenda(m) ordine(m)
haec p(ro)p(ositi)o p(ate)z Nam ad celebrand(um) diem festu(m) assignacio(n)e
p(ri)mu(m) occurrit ip(s)a causa finalis movens q(ue) tacta est inde
an(te) e(st) p(ri)me p(ar)tis p(ro)p(osici)o(n)is p(re)cedentis Secundo attenditur
aliq(ui)d divinu(m) emergens pocius ad determinand(um) pocius p(ri)m(u)m
die q(uam) aliu(m) sicut in v(eter)e testa(mento) determinabatur dies vii q(ui) re(pre)sen-
tabat quiete(m) dei id e(st) cessaciones dei a novis op(er)ibus co(n)-
dendis Et sic fuit figura quietis xp(ist)i in sepulcro que sunt septimo
loco cuius nunc celebratur dies octavus quo resurgens feli-
citate(m) quietis et(er)ne ostendit in plena gl(or)ia a(n)i(m)e et corporis
co(n)stituta ut ait venerab(ilis) albertus sup(er) math(eum) Et pari mo(do) s(e)c(un)d(u)m
e(st) sylogisac(ion)e aliquod divinu(m) sp(irit)ualiter occurrens circa cuiuslibet
festi determinacio(n)e(m) Consequenter aut(em) ip(s)i subditi regulantur
p(er) ordinacio(n)es suoru(m) sup(er)ioru(m) qui sunt p(re)l(at)i eccl(esi)e inferioribus que ad-
mod(um) sup(er)iores moventur p(er) dictame(n) racionis et obligant(ur) inferiores
eo modo illu(m) ad obs(er)vancia(m) festoru(m) sic p(er) sup(er)iores mag(is) eis

impon(un)t' sed in magis et min(us) p(ro)ut inferius distin
ctius specificabit(ur)

Posito tercia

Ro dictat circa festorum observanciam tam in p(er)sonis q(uam)
in locis q(uam) eciam temporibus pensare differenciam
Tercia subeat' concessione cadunt p(ri)n(cipa)le et accessoriu(m)
pot(est) sim hoc p(re)ferri iudicium de pluribus g(ener)ibus op(er)um

Proposic(i)o 13

Hec p(ro)p(ositi)o p(ate)t primo ex co(mmun)i condic(i)o(n)e h(uma)nor(um) actuum et
statutor(um) in quibus attendi consuevit varietas cir(cum)
stanciar(um) eo q(uod) p(ar)va diff(er)encia inducit d(iffe)r(enti)am obligandi De
inde p(ate)t in sp(eci)ali Nam ut dictum est ad quiescend(um) q(uam)vis
ab op(er)ibus corporalibus fatigati iu(benti)s monet homo ex
racionis dictamine ut mens possit liberius vacare divinis
Sed aliquociens et in quibusdam temporibus emergit aliq(ui)d
divinu(m) aliq(ui)d excitans nos insiste(re) divino officio et dei lau
dibus Vn(de) de die d(omi)nico dicat Sixtus appolonius illa die
nil agend(um) e(st) nisi deo vacandum nulla op(er)acio illa die
sancta agat(ur) nisi ut tunc in ympnis et psalmis et can
ticis spiritualibus die illa transigat(ur) Et m(agis) tam(en) scribit leo
papa quasi assignans ait Per dies tantis divinarum
dispensacionu(m) misteriis est consecrata ut quicq(ui)d insigne
adeo e(st) constitutum in t(er)ris minus dici dignitate sic sit gestu(m)
In hac mundus sumpsit exordium in hac per resurrectione(m) et mors
interitum et vita sumpsit inicium Similiter eciam de aliis festis
est advertend(um) Idem ostendi potest quia celebracio eiusdem
festi p(ro)fessatio ab op(er)ibus plus astringit(ur) divites q(uam) paup(er)es
et interesse divinis plus ecclesiasticis qua laycus t(ame)n
multimodis p(er)sonar(um) d(iffe)r(enti)is De locis idem p(re)pende no(n)
est difficile cum aliquibus p(ro)vinciis est unius loci qui non e(st)
p(ro)vinciis loci alterius r(aci)o(n)e m(agis) celebracio festi instituit Ad
vertend(um) aut(em) est p(ro) declaracio(n)e ampliori qualit(er) festoru(m)
institucio p(ate)t dici p(re)ter m(aterias) moralis tamq(uam) derivata a racionis
dictamine Item sicut o(mn)e iudiciu(m) racionis speculative p(ro)
cedit a n(atur)ali cognic(i)o(n)e p(ri)mor(um) p(ri)ncipior(um) ita eciam o(mn)e iudiciu(m)
racionis practice procedit ex quibusdam p(ri)ncipiis n(atur)alit(er)
cognitis Sed ex illis diversimode procedi pot(est) ad iudicandum
de diversis Quedam enim sunt in h(uma)nis actibus adeo expli
cita q(uod) statim cum modica consideracio(n)e p(ossu)nt approbari ut
reprobari p(er) illa co(mmun)ia p(ri)ncipia sic q(uod) parentes sunt hono
randi et q(uod) non est occidendum t(ame)n Quedam non sunt ad quor(um)
iudicium requirit(ur) multa consideracio diversar(um) circumstanciar(um) quas
considerare diligent(er) non est cuiuslibet s(ed) sapientum unt cora

tano constringere Et honorare personam eius Quedam uero sunt ad que
indicanda indiget homo adiuuari per instructionem diuinam sicut est ita
credenda Et hic modo precepta de celebracione festorum referuntur ad
dictamen naturalis racionis prout illuminata per fidem orthodoxam igitur

Proposicio quarta

Ad cognoscendum que opera in festis prohibentur fieri contingit ex diuer-
sis locis ueteris testamenti dirigi

Hoc patet Nam Exody 20 dicitur Memento ut diem sabbati sancti
fices Et in hoc tangitur finis obseruancie sabbati seu festi
qui est uacare rebus diuinis Illa enim sanctificari dicuntur in lege
que diuino cultui applicantur Deinde subditur in eodem loco Sep-
timo die domini dei tui non facies omne opus Deinde hec uerba
inde posita specificatur Leuitici 23 ubi dicitur Omne opus seruile
non facietis in eo Circa quod est aduertendum quod opus seruile dicitur
a seruitute Est autem triplex seruitus Una quidem qua homo seruit
peccato secundum illud Qui facit peccatum seruus est peccati Et secundum hoc omne
opus peccati dicitur seruile Alia uero seruitus est qua homo seruit homini
Est autem homo alterius seruus non secundum mentem sed secundum corpus Et ideo
opera seruilia secundum hoc dicuntur opera corporalia in quibus vno homo
alteri seruit Tercia autem seruitus dei Et secundum hoc opus seruile posset
dici opus latrie quod pertinet ad dei seruitutem igitur etc

Proposicio quinta

Non prohibent festa fieri opera seruilia tercio modo accepta etc
Patet quod illud prohibere repugnat fini obseruacionis diei fes-
tiue / homo enim ad hoc ab aliis abstinet in die festo ut ua-
cat operibus ad dei seruitutem pertinentibus Et inde est quod sicut dicitur
Johannis 7 circumcisionem accipit homo in sabbato ut non soluatur
lex moysi Inde eciam dicitur Mathei 12 Sabbatis sacerdotes in tem-
plo sabbatum templum uiolant id est corporaliter in sabbato operantur
et sine crimine sunt Et sic eciam sacerdotes in sabbato archam domini
deferentes non transgrediebantur preceptum de obseruancia sabbati

Proposicio vj

Nullus spiritualis actus exercitum est in diebus festiuis contra preceptum prohibitum
Patet quia exercicio talis actus non est contra preceptum de obseruancia
sabbati Puta si quis doceat verbo uel scripto Unde in 26 decreto
quod fabri et huiusmodi arti ornant in die sabbati lector aut diuine legis
ut de ab opere suo non desinit nec tamen contaminat sabbatum huius
autem causa est quia nullus actus spiritualis est proprie seruilis eo quod vnus
homo non dicitur seruus alterius secundum mentem sed solum secundum corpus igitur

Proposicio vij

In diebus festiuis opus primo modo dictum seruile pocius prohibetur
quam opus secundo modo dictum seruile quamuis foret corporale

Hec propositio patet sic Nam opera primo aut secundo modo dicta seruilia prohibentur
in quantum contrariantur obseruancie sabbati Contrariantur autem obseruacie

sabbati inceptum impediunt applicationem hominis ad divina Et quod
magis impedit hominem a rebus divinis per opus peccati quam per
opus licitum quamvis sit corporale ideo magis contra hoc preceptum agit
qui peccat in die festo quam qui aliquod opus corporale licitum facit
Unde dicit Aug in libro de decem cordis Melius faceret iudeus
in agro suo aliquid utile quam in theatro sediciosus existeret
et melius femine eorum die sabbati lanam facerent quam tota die
in neomenijs suis impudice saltarent Est tamen advertendum
quod qui peccat venialiter in sabbato contra hoc preceptum non peccat
quia peccatum veniale non excludit sanctitatem

Propositio viii

Opera omnia servis et liberis quibus corporalia in diebus festivis
fieri non sunt prohibita

Hec patet per doctorem sanctum Opera inquid corporalia ad spiritualem
dei cultum non pertinentia intantum servilia dicuntur inquantum proprie pertinet ad
servientes Inquantum vero sunt communia et servis et liberis non
merentur dici servilia quia scripture auctoritas prohibet solum opera
servilia patet igitur huiusmodi opera secundum se non debere dici prohibita igitur

Propositio ix

Multa opera omnia etiam corporalium in festis non esse prohibita potest
studiosus colligere ex propositione proxime premissa
Patet ubi circa Nam quilibet tamen servus quam liber tenetur in nonnullis
quidem non tamen sibi per etiam proximo precipue quidem et primo in hijs
que ad salutem corporis pertinet secundum illud proverbium Erue eos qui
ducuntur ad mortem Secundario etiam in dampno rerum vitando
secundum illud deuteronomij 22 Non videbis bovem et ovem fratris
tui errantem et preteribis sed reduces fratri tuo Hinc est quod opus
corporale pertinens ad conservandam salutem proprij corporis non violat
sabbatum Non enim est contra observanciam sabbati quod aliquis
comedit aut alia huiusmodi facit quibus salus corporis conservatur
Propter hoc machabei non polluerunt sabbatum pugnantes ad
defensionem sui die sabbati ut legitur i machab 2 Sic etiam Helias fugiens a facie Iezabel in die sabbati propter hoc etiam
dominus math 12 excusat discipulos suos qui colligebant spicas
in die sabbati propter necessitatem famis qua patiebantur igitur

Propositio decima

Consequens est ex propositione octava non fore in festis prohibita
corporalia opera statim enumeranda Verbi gratia opus corporale quod
ordinatur ad salutem corporalem alterius non est contra observanciam
sabbati Unde dominus ioh 7 ait Mihi indignamini quia totum
hominem salvum feci in die sabbati Et inde est quod medici licite
possunt medicare infirmos in die festo Et quia multo magis
est conservanda salus rei publice per quam impediuntur occisiones
multorum et innumera mala et temporalia et spiritualia quam salus corporalis
unius hominis ideo pro tuicione rei publice fidelium licitum est iusta bella
exercere in diebus festis tamen necessitas hoc expostulat sed necessitate cessante

no est licitu bellare in diebus festiuis Similiter opus corporale quod ordinatur ad imminentes dampni rei exterioris vitandum nec violet sabbatum Unde dicit dominus math. 12 Quis erit ex vobis homo qui habet unam ouem et si ceciderit sabbato in foueam nonne tenebit et leuabit eam pari modo dicatur de bladis metendis si periculum immineat de uastatione per hostium inuasionem aut temporis indispositionem non solum aut de bladis sed eciam de aliis fructibus colligendis et recondendis ad prouisionem sui et aliorum Similiter est intelligendum de captione allecium in festis quam et papa indulget super hic propter temporis necessitate communis vite utilitate Idem censendum est de fossatis faciendis pro munitione loci contra inimicos Et sic generaliter de operibus generatis ad dampnum uitandum et de similibus est intelligendum igitur

Proposicio xi

Eadem necessitas fert legem non habere contingit eadem opera licita et illicita censere

Patet per ponderant videtur aliquantum et non per eciam quedam supra tacta sicut de bellare de bladis metendis de faciendis fossatis pari pacto de molendinorum usu quorum propter instante necessitatem de extraccione aquarum in quibusdam salinis ne destruantur fontes ex quibus effluit aqua que est materia salis et sic non sillogisandum est igitur Eadem sub eadem concessione traduntur possunt esse consequentes et accessoria possunt similiter hic proferri iudicium de pluribus generibus operum –

Proposicio 12

Verbi gratia prouincie cetera que subuenerunt ad commodum corporum quodammodo uicinum possunt esse Eadem in diuersis locis alia et alia abundat una communitas diuersarum rerum humana indigencia supplere Unde Oportet igitur mercatores circuire diuersa loca eciam in festis urgente sepius necessitate qui quidem indigent nauigio quoque vel curribus in quadrigis Vel si habeant equos unde est equos ferrare Indigent eciam hospiciis et refectione corporali et huiusmodi Unde sit quod omnia similia opera possunt licite fieri in festis dum necessitas exigit omnia enim respiciunt finem concessum et ordinatum ad bonum humanum igitur

Proposicio 13

Contingit in festis nundinas et fora fieri et tamen obseruanda patet ex causis supra memoratis Aliquando enim propter festi non necessitat circumstancias uarias quas tempore ut situm locorum non possunt oportune institui alio tempore ut si loca aliqua sibi inuicem sint vicina et successio fiat temporum nundinarum contingit intervenire aliquos dies festiuos qui euitari non possunt Et sic omnibus utilitas cum necessitate excusat a violacione sabbati

Proposicio xiiii

In premissis sunt quedam remedia memorie conseruanda ut contra transgressione sabbati tucior sit consciencia

Patet verbi gratia Vitandum enim est ne cupiditas sit causa exercendi ipsa opera seruilia corporalia sed ut urgens necessitas aut rei publice utilitas aut aliquis alius finis per se honestus

ul laudabilis Scdm est remediu ut qui nimis possint intercedere
diuinis ppt predicta opa exercenda ipi suppleant in elemosinaru
largicionis datione et aliis piis opibus ut sic efficiant pauperes spu
aliud rependendo tēpalia Unde ad ppositu Extre ome ri Exponens
illud ysaie 41 Ponam indesertu abietem ulmum et buxum sil
sic dicit Quid p ulmu nisi secularium mentes expresse sunt
que dum terrenis curis ad huc inseruiunt nullum uirtutum spualium
fructum ferunt Sz et si fructu ppriu ulmus no h3 portat tn uitem
ad fructu sols quia et seculares nunc intra sanctam ecclesiam quamuis
spualium uirtutu dona no heant dum tn sanctos uiros donis spualibus
plenos sustentat quid aliud q uite cu botris potant

Tercium aut remediu e ut alio tempore qn cessat necitas im-
plicandi se negociis secularibus feruencius insistant diuinis ut
sic alio tempe recupent quod priori tpe uident pmisisse
Unus exm Regimus Num ix dequibusda uenientibus ad moysen
qui dixerunt in uidi sumus sup animam hominis quare fraudam
ur ut no ualeamus oblacom ferre dno intpe suo int filios isr
Et sequit ibidem ex consilio dni ut alio tempore comparet quod
facere no potuerunt tempe statuto Et psformit inpposito

Quartu remediu ut salte surgant tanto mane et audiant
una missam aut plus qn festum est solemne si oportunitas
assit ut si no satisfaciant ad totu salte pte recompensent phec
enim et silia remedia cauet iuuod hominis consilia no queunt in-
tentoris instituentis celebrari ferias aut festa igit

Propositio xv

Recte decretum est placita processus et iudicia regulariter non
exerceri diebus festiuis quibus intendu hmoi no fieri no sit illicitum
in casu necessitatis ul pietatis

Hec ppo apparet ex prius antea pbatis quia hmoi actus spu-
aliter distrahunt anim hominis ne possit uacare diuinis Turbacones
etia frequenter et contenciones induunt a quibus euade absque
pcto no est facile Et io dns math 5 dicit Siquis uult tecum
in iudicio contendere et tunicam tua tollere dimitte ei et palliu
Sz quia necessitas legem no het quia etia uacans pietati
uacat fini institucionis festoz hmoi e q in talibus casibus
fieri pnt no obuiando intencom festorum festoz igit

Propositio xvi

Ad sentenciandu que opa infestis fieri aut no fieri contingit licite
non sufficit considerare ipa opa absolute si nce e multiplicem dis-
tinctionem no ignorare

Hec ppo q summat contenta plurim ppom ptractatarum Et psta
quis potest dirigi ad discernendu obseruancia festi a eius transgressione
ubi diuisa sunt opm genera et eadem opa ex diuersis causis possunt
practicari a diuersis et scdm diuersa loca et circumstancias Ita quedam
per se accepta essent licita que admixto sunt illicita et econuer-
sa prout satis dearticulatu est pprius memorata Visis igit oibus

talis diversitas penset(ur) non potest assignari sufficiens sententia
super festorum transgressione aut observancia eorundem igitur

Propositio ix

Videtur potius expediens prava hominum attenta consuetudine quod
festis in aliud bonum commutare quam amplius ea multiplicare
Hec propositio apparet primo quidem quia occasiones peccandi sunt
amputande constat autem quod hiis diebus quibus homines cessant
ab operibus corporalibus tunc se convertunt ad comessaciones et rapinas
et ad alia exercicia corporalia quibus plura vicia sunt immixta propter
quod melius esset quod operibus mechanicis et licitis occuparentur ut
a talibus retraherentur Simile exemplum potest adduci aliud quod filiis
Israel legitur evenisse Cum enim proni essent ad peccandum et precipue
ad ydolatriam committendam quam eis natura permittebatur hinc pie
tas divine dispensationis providit remedium ut multitudine pre
ceptorum ceremonialium adeo occuparentur ut vix eis aliquod spacium
errandi indulgeretur et pari passu videtur in proposito censendum igitur

Propositio x

Observacio diei dominice in nova lege succedit observancie sabbati
que etsi sit celebrior tamen non oportet nunc sicut tunc esse ita arta quantum ad opera
Huius propositionis prima pars est satis nota quia dies sabbati operandi
iudeorum commutatus est in diem dominicam Est autem huiusmodi successio non
ex vi precepti legis sed ex constitutione ecclesie et consuetudine populi christiani Ista
autem quare non debet quantum ad opera fore ita arta est quia observacio sabba
ti fuit figuralis figura autem pertinet ad protestacionem veritatis que
nec in modico preterire debet Et ideo quedam opera nunc conceduntur tunc
prohibita sicut de coctione ciborum et alia huiusmodi Et eciam in quibusdam
operibus prohibitis facilius propter necessitatem dispensatur in die do
minica quam in sabbato iudaico Et conformiter intelligendum est de
aliis festis qui succedunt eorum festis Et

Explicit tractatus cancellarii
supra de celebratione festorum

Prima utilitas tribulacionis est quia ipsa est fidelis succursus anime
a fideli domino missus ad eripiendum eam de manu inimicorum eius
qui sunt falsa gaudia deceptorie proficientes huius mundi et isti sunt inimici
iuxta vulgare proverbium quos stultus cavet et non timet quia blandiendo
occidunt. Figurati per Joab qui tenuit mentum Amase ac si vellet eum
osculari et eum interfecit 2 Regum 20. De talibus dominus dicit Cum ipso sum
in tribulacione. Huius vnde signum quod nobiscum est in tribulacione ex eo utique quod
in ipsa tribulacione sumus nos. Tunc enim sustinet quis persistet sub eo.
Omne gaudium existimemus fratres cum inciderimus in varias temptaciones.
Non modo quia per multas tribulaciones oportet nos intrare in regnum dei. Sed
quia iuxta est dominus hiis qui tribulati sunt corde / ut ille /. Et notandum quod
licet actualiter non sentitur a tribulatis presencia domini tamen illis sociatus adest
per graciam ut secundum apostolum non permittit homines tribulari ultra quam sustinere
possunt. 2o adest deus in collacione consolacionis nove. Vnde apostolus 2o Chorinthiorum 1
Sicut habundant passiones Christi in vobis ita per ipsum habundat consolacio vestra.
Sed non dat semper sentiri huiusmodi consolacionem tribulatis propter eius probacionem
timorem humiliacionem et periculose securitatis expulsionem. Vnde Thobie 3o
post tempestatem tranquillum facis et post lamentacionem et fletum exultacionem
infundis. Et si queris de quibus manibus liberantur anime dico quod peccati
vexere vel mortis. Dicit quod per huiusmodi tribulaciones conservatur ne incidat
2a in manus inimicorum. Secunda utilitas est obstructio oris dyaboli ne animam
tribulatam audeat alloqui temptando eam. Timet enim repulsam. Vnde
Job 2o Nemo loquebatur ei videbant enim dolorem eius vehementem.
Loquitur ibi de perfectis amicis Job qui fuerunt demones animas purgantes. Nota
quod allocucio dyaboli ad animam non est periculosa nisi sequatur responsio
3a hoc est delectacionem et consensum. Tercia utilitas tribulacionis est quod animam tri-
bulatam purgat sicut ut corpus purgatur pocione et minucione. Item ut aurum
igne et ferrum lima. Item ut arbor ramorum amputacione et grana
purgantur flagellacione et uva torculacione. De primo Canticorum 5o Bibite
amici mei et inebriamini carissimi. Item potestis bibere calicem quem
ego bibiturus sum. Item quemadmodum aurum igne ita anima tribulacione. Vnde Augustinus
Quod igne auro hoc est tribulacio viro iusto. Vnde tamquam aurum in fornace
probavit electos. Item sicut purgacio vinee fit per ramorum amputacionem
superfluorum sic fit in tribulacione iustorum. Vnde Johannis 15 Omnem pal-
mitem in me non ferentem # fructum purgabit eum ut fructum plus
tollet eum et ferentem

afferat Item sicut granum per flagellum purgatur a palea Augustinus Quod
flagellum grano hoc tribulatio iusto Item psalmista Quia in flagella paratus sum
Tertio sicut vinum in torculari a fecibus sic dominus animam purgat in torcu-
lari tribulationis ut puta de morte amicorum de damno temporalium de inf-
irmitate corporis de persecutione hostium ad purgandam eam a fecibus malorum
affectionum et sic reponat eam in cellario celestium divitiarum Canticorum
Introduxit me rex in cellaria sua Augustinus martires in presenti vita positi
fuerunt quod glossa exponit quia anima corporis remansit in torculari et anime sic
vinum preciosum reposite fuerunt in cellario vite eterne Quarta utilitas tri- 4a
bulationis est quia illuminat hominem ad cognitionem dei et sui ipsius Ad primum facit
illud cognoscetur dominus iudicia faciens Iudicia vocat tribulationes et penalitates
Unde apostolus Cum iudicamur a domino corripimur ut non hic mundo dampnemur
cum amatoribus huius mundi Item tribulationes hominem revocant ad cog-
nitionem sui Cor enim quod gaudio humano plenum est se ipsum sentire non potest
Unde Implicata sunt dicens et lumine oculorum meorum non est mecum Et ideo 5a
conturbata anima mea in requiem tuam Quinta utilitas tribulationis est quia
accelerat iter tuum ad deum tuum Unde quot tribulationes habuisti tot nuncios
misit tibi deus ut ad ipsum venire festinares Unde psalmista multipli-
cate sunt infirmitates eorum idest tribulationes postea acceleraverunt
scilicet ad deum Sexta utilitas tribulationis est quia dant ad solutionem
debitorum quibus tenetur deo que non potest fugere quia debita sunt pene
quas homo tenetur pro peccato mortali post contritionem et pene etiam quas pro venialibus
tenentur quia licet in contritione pena eterna in temporalem commutatur
magna tamen pene post contritionem pro peccato mortali debentur que per tribu-
lationem voluntariam dimittuntur Septima utilitas est quia dilatat 7a
cor ad receptionem plenitudinis gratiarum quia martellus aurifabri dila-
tat aurum vel metallum Unde Formandus est vas frequenti passione
Sic deus fabricator humane creature ordinat tribulationem ad cordis
dilatationem ut plura donorum suorum possit in eo reponere Unde psalmista In
tribulatione dilatasti me Unde quanto metallum est preciosius tanto est duc-
tibilius sic et cor preciosum hominis sub tribulatione maiorem patitur Octava 8a
utilitas est quia excludendo solacia terrena que in fine sunt cogit
querere celestia que supra sunt hoc signatum est Iohelis Ubi di-
Bestie agri quasi arena sitientes suspexerunt ad te quia exsiccati sunt

fontes aquarum Desertas agri appellat afflictiones et carnalia desideria fon-
tes aquarum appellat mundana solacia in adversitatibus tunc cogitur cor suspicere
sursum et querere potius celestium solacia licet enim nonnunquam petentibus hec dul-
cedine celestium bona ipsa dulcedo ad tempus denegetur Unde psalmista Quid enim
michi est in celo et a te quid volui super terram quasi diceret domine Ubi sunt solacia tua
que de celo debebant in me venire tu bene michi quesieram atque quasi diceret nec enim
quero terrena solacia nec tu das celestia Et postea addit defecit caro mea
et cor meum / et hunc concludit deus cordis mei et pars mea deus in eternum
quasi diceret / deus solus cordi meo congruit et non aliud et pars quam peto quam cupio
ipse est deus qui in eternum permanebit Et recte quia secundum augustinum deus cordis
9 tui amor qui est laus gloria splendor preceptum caritas dulcedo (?) pax
et vita Nona utilitas est quod te ponit in memoriam dei sicut per tribula-
cionem ipse revocat te ad memoriam sui Unde exodi 3 vidi afflictionem populi
10 mei in egipto et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui presunt eis
Decima utilitas est quod reddit oraciones devotas in conspectu dei et magis
exaudibiles Unde salomon eccle deprecationem lesi exaudiet Unde Jonas
propheta clamavi ad dominum de tribulatione mea et exaudivit me Un-
11 decima utilitas est quod affert ad custodiendum cor et ad nutriendum
quia bona que in tribulatione frequenter custodiuntur que in prosperitate frequenter
perduntur Unde sapientia cordi salomonis defuit quia nulla disciplina illud
custodivit Unde sicut ignis custodit substantiam et (?) sic cor-
da amicorum dei sub tribulatione custodiuntur Unde de quibusdam dicitur Qui
in laboribus non flagellabuntur flagello temporali ideo tenuit eos superbia
12 Duodecima utilitas tribulationis quod reddit cordi humano (?) dei ti-
morem amoris Unde pater qui diligit filium assiduat ei flagellum
Unde dicitur in libro sapientie deus per partes corripe eos qui oberrant per partes
in particulari una tribulatione post aliam immittendo in presenti ut custo-
diant a malis futuris de quibus dicitur Deutero 32 Congregabo
super eos mala et sagittas malas meas complebo in eis et loquitur de
reprobis qui in presenti recipiunt bona in futuro vero mala Homines igitur electi
dei secundum christum dominum suum qui sapientissimus fuit et elegit per totam
per totam vitam suam adversitates et tribulationes multas et malas in intraret
in gloriam suam Sustinere debent et ipsi in presenti tribulationes (?)
ad christum ut tandem percipiant coronam vite quam repromisit deus dilige-
tibus se etc.

[illegible]

Sermo ad populum predicabilis In festo presentacionis beatissime marie semper virginis noviter cum magna diligencia ad gravem opus multorum sacerdotum presertim curatorum collectus Incipit feliciter :

Ponite archam in sanctuarium templi quod edificavit salomon
Scribuntur verba hec originaliter secundi paralipomenon 35 capitulo et pro
dicendorum congruencia exordio. Que quidem verba quam apte de
serviant materie hodierne festivitatis, infra modo patebit. ante
Que materia etc. ¶ Carissimi illuxit hodie preclara celebris
festivitas gloriosissime virginis genitricis dei marie. notate festivitatis
sue scilicet graciose ac salutaris presentacionis in templum prout scilicet eius feli
ces et sancti parentes Joachim et Anna eam in puericia post ablactacionem
omnipotenti deo publice et sollempniter obtulerunt et presentaverunt. in sanctum
eius templum Jherosolomitanum. ad inibi habitandum. et ei devotissime serviendum
die noctuque. Nec non pro aliis quibusdam piis et sanctis causis infra in corpore
sermonis tangendis. Que quidem laudabilis ac salutaris presentacio sanctis
sime virginis marie. a sanctis eius parentibus pro tam arduis et sanctis cau
sis infra dicendis facta. omnipotenti deo tam grata fuit et accepta et humano generi
tam utilis salutaris et proficua ut infra suo loco dicetur. Et haut dubium
merito conveniebat festive celebranda in sancta dei ecclesia. sicut cetera eiusdem
benedicte virginis festa prout in hoc sermone cum dei adiutorio sufficienter patebit
Et licet pridem in hiis terris non fuit populariter celebrata. Est tamen multo
tempore in multis eciam harum terrarum locis. cum festo saltem chori. in pluribus kathe
dralibus et aliis collegiatis ecclesiis pacata tenta et observata sollempniter et
devote. Quinymmo est eciam in multis aliis terris. ante annos multos cum popu
lari celebracione sollempniter observata. prout clare legitur in quadam famosa
Karoli regis francorum epistola. Que in terris nobilibus cathedralibus et
collegiatis ecclesiis scripta habetur circa lectiones que in matutinis in hoc presenti
glorioso festo leguntur ¶ Et nunc quidem est eciam eadem presens hodierna festivitas
per reverendissimum dominum coloniensem archiepiscopum in hac sua diocesi insti
tuta et mandata sollempniter et populariter festivanda. Cuius institucionis utique
laudabilis. magnam congruenciam in presenti sermone. domino dante audietis suffici
entissime. Et quia nos ut filii obediencie. pro gloria benedicte virginis ad festivan
dum quamvis. undique de principiis ad rite festivandum requisitis est. auditio pre
dicacionis verbi dei. ut patet de con. dis. i. ca. omnes fideles. et ca. sacerdote
Et iterum utique huiusmodi predicacio in festis. maxime fieri debet. de eorum pro
pria materia ut eo hic populus fidelis tunc ad devocionem provocetur. et in fide
ac moribus ut dignum est rite informetur. Ideo restat merito hodie. de hoc
festo presentacionis propriam et singularem materiam sermonis facere. Quam eciam cum dei ad
iutorio facturus. statuo in caput dicendorum verba mea iudicio ad hoc singu
lariter deservientia. hec scilicet. Ponite archam in sanctuarium templi quod edificavit
salomon. Que fuerunt verba iussionis Josie regis boni. ad sui temporis levitas
veteris testamenti. quibus iussit archam in templum dei poni. Nam cum secundum
nicolaum de lira multo iam tempore antequam ipse regnaret. archa testamenti
extra templum constituta fuisset. indignum ipse iudicavit quod in loco indig
niori poni deberet aut conservari quam in illo dignissimo sacrato dei templo
in iherusalem constituto. Ipse eam inibi deferri et reponi precepit. Quod
quidem factum queciens figura fuit eius quod hodie factum est in benedicta
virgine maria. que vera viva ac sacratissima dei archa extitit. in qua
eterni patris celestis. filius unigenitus incarnandum voluit. noveinque mensibus clausus

latuit. ut infra pro loco plenius dicetur. Qua dignissima viua archa v-
gine benedictam cum sui sancti parentes usque ad tempus ablactacionis in domo
sua. ecce pulcris templo sollicite nutriuissent. ideo nunc indicauit nullibi ita
digne reponendam et conseruandam. sicut in sanctissimo illo templo dei in Ierusalem.
Ad quod se eandem presentanda sicut pro voto dudum ante obligauerunt prout
infra plenius dicetur. ¶ Cui pro voto hodie publice et sollempniter satisfecerunt
ad adimplendo. iuxta quod scribitur per psalmo lxxv. Redde altissimo vota
tua. Et ecclesiastes v. si quid vouisti deo. ne moreris reddere. Sic ergo
fecerunt quemadmodum in verbis thematis sonuit. ponite archam etc.
De quibus ut vltra aliquid dicere valeam. pro gratia impetranda di-
camus voce pia et serena. Aue maria gratia plena etc.

Ponite archam etc. ¶ Viri karissimi ut in dicendis sit aliquis ordo
prout expedit omnino. sicut hec que sequntur dicendorum continebunt dispo-
no subtilis et curiosa. si omnino plana. et hoc ipso simplicibus audie-
tibus haut dubium magis proficua. ¶ Primo faciam introductionem radica-
lem pro intelligenda magna congruencia institucionis presentis festiuitatis
ex quo hec festiuitas pro sui nouitate in hijs terris specialiter. non parum
indigat. ¶ Secundo dicam de principali materia huius festi. vnde non
sonuit. a quibus scilicet et qualibus personis. et quomodo facta sit hodierna presentacio.
¶ Tercio dicam de racionabilibus piis et sanctis causis. presentacionis benedicte
virginis marie. ut magis pateat eiusdem presentacionis utilitas. ¶ Quarto
dicam de eiusdem persone presentate. mox post presentacionem conuersacionem. quo feliciter
se habuerit in illo statu. ad quem nunc deputata extitit. Iste michi videtur
satis conueniens ordo. presertim pro simplicibus. Et nec video quod precta ho-
die racionalius dici debeant quam ista. maxime huius festi exigenciam. Nam
per omnia precta laudem virginis beatissime generancia. inexpedita eciam spe-
cialis huius festi materia etc. ¶ Aggrediendo itaque primum membrum diuisionis
restat radicalem facere introductionem. et per eandem sic in luce ponere con-
gruenciam magnam institucionis huius presentis hodierne festiuitatis. ut satis
intelligi possit. quam merito racionabiliter atque laudabiliter facta fuerit. Ea
tamen in solitate presentis festi materia sed res gesta celebri festiuacione dignus
omnino inueniatur. si tamen bene et diligenter examinetur et discuciatur. et rite
satisque clare in luce ponatur. Ad merito in hoc sermone faciendum duxi pro-
posse. ut minus quispiam posterius occasionem habeat aliud quam bonum lo-
quendi de illa eadem noua festi huius institucione. in hac dyocesi nouissime
tempore per reuerendissimum dominum archiepiscopum coloniensem. Viri carissimi ut
talis congruencia huiusmodi institucionis fundamentalius intelligatur. Aduer-
tendum est quod festiuitates gloriosissime virginis marie. non sunt aliud. quam
quedam celebris annue dies commemoracionis quorundam precipuorum que in ea
seu circa eam gesta sunt. Que quidem pre ceteris magis digne fuerunt talis-
modi festiua commemoracione cum magna fidelium deuocione et gaudio celebrari.
Ob hoc seu hac de causa. quod hec eadem acta potest quod ei festiuantur. ma-
gis constat in salute et utilitate tocius humani generis prouenisse sine
cessisse. Ideo enim quod omnibus nobis contulerunt. Ideo merito ab omnibus quantum
cum debita gratitudine annue peragi et commemorari. ne ingrati inueniamur super
tantis beneficiis impensis. Ex hoc fundamento venio ad propositum. si modo inue-
nimus in veritate. eiusdem virginis benedicte presentacionem in templum. non minus
ceteris bone quidem sibi festiuatur. sicut ut premittitur se habere. hoc est quod in totum
humanum genus spiritualem profectum magnumque salutis beneficium cessit. ut in-
fra patebit. Cur non conueniret tunc. hac eandem virginis benedicte pre-

racioz salte hodie hijs nostris temporibus. festiue pagere et festiuanda in
stituere. licz huiusmodi factum non fuerit in hijs terris ¶ Nec tarditas hu
ius institucionis quolibet diminuit festiuandi racioz. aut huius festi magnitudine
¶ Capiatis huius iam dicti planam et optimam similitudinem in festo visitacio
eiusdem benedicte virginis marie qua visitauit sanctam elizabeth suam cognatam
Que quidem festiuitas visitacionis. minus se per eius festiuitates ubique cele
bris multum tarde et ulterius est instituta. et ob hoc noua dicitur festiuitas nun
cupata. Et tamen non ideo minus racionabiliter est instituta nec ideo minor
reuerencie est habenda. Quia in ueritate maior est non nulla alia eius festiui te
vetustiori utpote omnibus benedictis quorum fundamentaliter expaniare nouit. Si
igitur tarditas institucionis festi visitacionis nichil eius minuit magnitudi
nem. pari racione sit eciam de hoc presenti festo presentacionis. Nemine ergo nostrum
a festiuandi studio quolibet retrahat tam recens et nouissima huius festi in
stitucio. Sed diligenter aduertere curet. quam sufficiens subsit festiuandi racio. quod
in presenti sermone cum dei adiutorio pro paruitatis mee modulo in lucem ponere
temptabo. Et ut clarius quisque perpendere queat quod felix illa benedicte virginis
in templum presentacio. omnino digna sit sollempni et populari festiuacione
considerемus hoc per comparacionem ad eius natiuitatem. Cum enim hodierna eius presentacio
sit precipue notabilis magnificus graciosus et beneficijs actus. post eius
natiuitatem erga eam factus. Cur minus racionabiliter festiuari debet. quam
ipsa eius natiuitas. penseatur hijs tribus iam enumeratis. Nam primo. Si vir
ginis benedicte natiuitas sancta extitit non minus sancta fuit eius presentacio. quod
sic declaratur. Quia eadem beata virgo que in mundum sancta est nata. est postea
non minus sed eque ut magis sancta in templum presentata. a suis parentibus non minus sanctis
quam tunc essent cum ipsa nasceretur. Ecce sanctitatem tam presentate quam presentancium
personarum. Quo autem est presentata. ut eciam ibi sanctitas non deesset. Certe ad
locum sanctum id est ad templum tunc temporis in orbe terrarum sanctissimum puto sa
lomonis. Quare autem sit per quam causa est presentata ubi iterum haut dubium
sanctitas non deerit. Dico ergo quod non pro una tantum sancta causa. sed per plu
ribus. de quibus infra in 3o. diuisionis membro dicetur. ne hic introductio nimi
um prolongetur. Que cause eciam re quod parentes sancti non fuissent sanctam efficerent
et sponte testante. Secundo si virginis marie natiuitas. ad commune et salutem humani
generis facta credi tur. cum ipsa pariturа esset saluatorem mundi. Non minus eius in templum
presentacio. cum tamen ipsa in hoc materiali dei templo continue mansit magis esset
in futurum viuum filij dei templum. in quo per nobis incarnari voluit. sic aptata prepa
rata et dignificata. ut infra plenius constat deo dante ¶ Tercio et re ipso 2o. Si
virginis natiuitas etsi fuit graciosa. ac nobis beneficiosa prout bene audistis in eiusdem sue
natiuitatis festo. non minus eius presentacio. quicquid enim gracie meriti dignitatis ac
diuini muneris. benedicta virgo ipso illa eius in templum presentacionem. et subsequenti
inibi habitacionem atque conuersacionem consecuta est. totum nobis cessit in magnum salutis
nostre beneficium. Cum non propterea se tantum sit in templum presentata. ut infra in 3o
disposicionis dicetur membro. ipso hijs iam breuiter dictis. satis patet quod similis utrobique
subest racio festiuandi. Cum secundum beatum bernhardum. beneficium quod res est secundum graciam
festiuandi sit verum et radicalis causa. De re enim que sub gracia est. precium cum hic omnium
salutis nobis in salutis cessit beneficium. sollempnis festiuande. Ergo sicut. cum bene
dicte virginis in templum presentacio hodierna. talis sit ut iam breuiter enumeratum est
et infra adhuc plenius probabitur. Et hoc non minus quam eius natiuitas consequens est
ipsam merito per omnia fore populariter celebrandam sicut eius natiuitatem. Non
plus modo de harum duarum festiuitatum comparacione. Sed ultra presentem esse
hodierne festiuacionis congruenciam. alijs vijs et modis. Primo per veteris tes

tamēti figura · sc͞do ꝑ adhuc aliā noui testamēti similitudinē · De figura
legimus sc͞di regum 6to q̄ dauid reduceꝰ archam dn̄i de domo obedendo
i ciuitatē suā hoc fecit cū mag̃ sollempnitate · om̄i domo isrl' ad h^o cong
gata · Et erat ibi magnū gaudiū iubilacō et sollemꝰ pacificorū oblacō
Sic tūm si fiebat tāta sollēnitas · qn̄ illa lignea archa i domū dauid
portabā^r · Quāto racionabiliꝰ e eate sollēnisādū · in die portacōs bndī
te v̄gis marie i templū sc͞m domū omnipotentꝭ dei · cū tamē aliā archa
veteris testamēti figurā ess sctissime v̄gis marie · q̄ viua ꝛ scta illa archa
fuit in q̄ filiꝰ dei incarnādus debuit gn̄inari · verū sꝫ manna noui testa
mēti · Nā utiq̄ ꝑfectio ē veritas quā figura · lux qm̄ vmbra · Et q^d' pu
tamꝰ an exprimꝰ rex et pp̄hta dauid iubilass tū tāta sollēnitate an
archam · q̄ utiq̄ ligneā erat · quāqm̄ aūo īuitentu sꝫ nō in sp̄u pp̄hetico
signū honorass in sig^o · magꝭ sꝫ cordibꝰ ond ardens · verā viuā arch
am dei designatam et figuratam ꝑ illam sic tp̄is archam testamēti · Co
sideremꝰ karissimi · adhuc plenius correspondencia iā dc̄e figure ad figu
ratū · Sic. n. lignea archa ꝑdicta in se cōtinebat tabulas veteris tes
tamēti · ita nr̄a viua archa ad h^o erat fabricata · et ad h^o in templū port
tata · ut ydonea fiat gn̄inā duas tabulas noui testamēti h^o ē corpꝰ et
animā dn̄i nr̄i ihū xp̄i · q̄ ꝑ nostra salute i illa viua archa virginē
mariā assumpsit · et sibi vniuit · ꝑ hac itaq̄ viua archa haut dubiū scꝭ
pp̄hta dd' tm̄ iubilabat et sollempnabat · Certe huiꝰ arche v̄gis scilicꝫ
marie · in templū portacōꝫ et ibiđ mīstracōꝫ ꝑuidebat in sp̄u · Idem
dauid dicēs psalmo · 23 · Quis ascendet in montem dn̄i ā quis stabit
in loco scto eiꝰ · Et r̄spondet · Innocens manibꝰ ꝛ mūdo corde · quod uti
q̄ d' nullo puro hom̄ie veriꝰ pt̄ dici · qm̄ d' gl̄osa v̄gīe mariā · Quis
eīn sit innocēs · aut sit mūdo corde sic ipa · cū nēo sit mūdꝰ a sorde · Et
sc̄m augͥ^m · om̄i ꝑtē ipam sit dic̄e · Si dixerimꝰ q̄ pc̄tm nō habemꝰ ipsi
nos seducimꝰ et veritas in nobis nō est · prima Johis p^o · Nunc de scdo
x d' exemplo ꝛ similī^ne noui testamēti dicē aliq̄ brūt^r · et ꝑ ualde clarō
et intelligibili exº capiamꝰ festū eiusdē bndicte v̄gis marie ꝓximꝰ
post xp̄i dn̄i natiuitatē · h^o est purificacōs eiꝰ · Ob hoc p̄ncipue eīn
celebrat eccl̄a idem festū · q̄ ea die maria v̄go infantulū filiū suū ihm
portauit in templū · ut sisteret x offerret eū dn̄o · Cur g^o nō eciā similit^r ce
lebraret eciā die illū hodiernū · quādo ipā nō solū a parētibus suis ē
portata · s̄ eciā ipa semetipam portauit in templū ut sisteret se dn̄o · ꝑ
ut infra in sc̄do diuisionis mēbro ꝓtebit · Primo eīn debuit merito se
portarē dn̄o · tāquā virga floritura · postea eciā suo tp̄e portatura flo
rem · primo seipsam tāquā arborē · postea eciā fructū allatura · Ex hiis
omnibus sufficient^r ꝑpēsare possumꝰ · qm̄ congruetē ꝛ merito h̄ dies porta
cōis bndicte v̄gis marie sit sollēniter eciā ad popularē festiuacōe
ꝛ celebracōn festiuāda · Quā cogitāciā actēdēs modernꝰ sūmꝰ pon
tifex sctissimꝰ dn̄s paulꝰ 2^9 · ad instāciā p̄ncipis thuringie hāc festi
uitatem in eorū terris celebrandā · matur̄ adhibit cōcessit approbauit
et cōfirmauit · ac eciā indulgencijs specialibus dotauit · Quod ultra ante
dctēs reuerendissimi in xp̄o patres domini archiepi magūtineꝭ et
treuerēs p̄ncipes electores eand festiuitatē · eciā in suis dyocesibꝰ sil'
populariꝰ celebrādā instituerūt · Que om̄ia dn̄o ad aures reuerendissi
pris et dn̄i · dn̄i ropȓti archiep̄i coloniēsis p̄ncipis electoris · racionabiliter
sic delata · noluit ipe in benedicte v̄gis marie obsequijs tardiꝰ ceteris
inueniri · Ꝙre et ipe decreuit dictū festū in sua diocesi populariꝰ celebrādū

instituit. consensu cleri sui in ciuitate coloniensi ad id accedente prout de hoc
in sancta synodo futura in crastino Remigii celebranda. publicata fiet insinu
atio de singulari eius commissione. Cuius quidem festi res gesta in theatre
sit manifesta. Et tantum de primo principalis diuisionis membro etc. ¶ Nunc quo
ad 2m diuisionis membrum. procedo ad specialem huius festi materiam exequendam
ubi non possum nec debeo placere de parentibus benedicte virginis. qui ipsi sunt.
quod filiam suam domino deo hodie presentauit. Et credo non parum beatissime virgi
in hoc fieri complacentiam. quod tam dignorum et sanctorum suorum parentum quos optime
nouit honorare. celebris hodie vna secum habeatur memoria. Cum tamen
ipsi ad rem gestam vnde hodie festiuatur. plurimum cooperati sint. presentacionem enim
passiue sue filie eorum presentacio actiua causa fuit. verum de eis tamen breuiter
dicam et id precipue quod precise hinc deparuit ad huius festi materiam. Legitur in
aurea legenda. quod felices illi virginis benedicte parentes. Joachim et Anna
ambo iusti et sancti sine reprehensione in omnibus mandatis domini incedentes populo
omnibus in summo cohabitantes. prolem non habuerunt. Et quod tunc temporis obprobriosum
erat atque maledictum. ubi coniugati infecundi erant. et populo dei israhel non
augmentarent. ideo valde desiderabant prolem habere. Et rogauerunt in suis deuotis
orationibus et obsecrationibus altissimum. quatenus dignaretur eis fecunditatem
concedere et prolem dare. Nouerat enim bene quod preteritis temporibus. pluribus hones
tis felicibus personis. etiam omnino sterilibus. de speciali dei gratia proles tande
fuit concessa. Et ecce quid fecerunt. ut amplius mererentur exaudiri dicit
dicta aurea legenda. Quod vouerunt domino si eis sobolem concederet. eam eius serui
tio omnino mancipare vellet. hoc notate. quod plurimum huic deseruit. Nunc
ut abbreuiem valde contra fieri. audite quantam gratiam hii felices sancti co
niuges apud deum conuenerunt. Angelus a deo missus ambos eos consolatus
est. eorundemque preces exauditas nunciauit. eisque felicem prolem promisit.
filiam scilicet. ex qua mater non captauit, et quam digna sancta et gloriosa esset futura
intimauit. Adiecitque quod ipsam futuram matrem filii dei fieri deberet. Itaque fe
lices illi coniuges humiliter domino commiserunt. parentur et hilarius in bona spe ex
pectabant adimpleri. Et paulo post. concepit sancta Anna huiusmodi promissam
felicem filiam mariam. que in utero eius mox sanctificata est. Et demissis nouem
mensibus eam peperit. et mariam vocauit. prout angelus domini iusserat. hanc felicem
benedictam suam filiam. sancta Anna cum omni studio educauit. usque ad tempus ablacta
tionis. de quo infra plenius dicetur. Et ne dum hii duo felices coniuges. sed et omnes
eorum cognati. affines atque vicini. de domo tam nobilissime prolis. plurimum
gauisi sunt in domino. et congratulabantur. deum collaudantes. Nunc etiam. ad com
placendum virgini gloriose. conuenit aliquid hic dicere. de laude iam dictorum suorum
parentum. Sed quamuis de eorum laude plura legatur. volo tamen propter breuita
tem. eorum laude in summa. valde paucis verbis. et tamen satis nobiliter co
prehendere. sicut in quibusdam ecclesiis legitur in lectionibus matutinalibus
Sic iusti et sancti ipsi fuerunt. et ad tantam splendorem virtutis peruenerunt.
quod lucem veram. que illuminat omnem hominem. Iohannis primo. de eorum prole tunc su
mere voluit. Congruum enim erat. optimos eos esse homines. quos ille qui conditor
est vniuersorum. elegit ad corporum genitorum atque educatorum sue benedicte matris
hoc est genitaro de quo scribitur sapientie 8°. O quam pulchra est casta generatio
cum caritate. Et ideo dixi. ne placeretur hodie de parentibus virginis et eorum
laude. quorum merito cum sua prole. celebris debet haberi laudis memoria
Nos et vos omnes. qui ad hoc festum conuenistis hodie. cum sua benedicta
filia. honorare et inuocare debetis. rogantes. ut Christum suum nepotem pro
vobis fideliter exoret. Quis enim dubitet. quin Christus libenter hono

rare et exaudire velit. ita sanctos dilectos suos auum et auiam. quorum
utique ipse nepos est secundum humanitatem. ¶ Nunc ultra tamen veniamus prius ad
propriam huius festi materiam et rem gestam. unde festiuitas hec nomen
sortitur. Completo itaque per triennium ablactacionis tempore. sancti parentes
virginis benedicte ambo simul. eam in Jerusalem cum oblacionibus adduxerunt
ad ipsam domino in templo presentandam et offerendam. in contubernium virginum
que die noctuque in dei laudibus perseuerabant. ut sic voto suo predicto iam
satisfacerent. Et ecce quid ibi accidit audiui mirari. antequam ipsi ascende
rent ad templum. Erant autem templum quindecim ascensionis gradus. nam quia
templum in monte erat constitutum. altare holocausti quod forinsecus erat. ad
iri non poterat. nisi per huiusmodi gradus. In horum uno. virgine constituta.
volentes se et sua sacrificia preparare ad ascensum. quid accidit. nullius ho
minis conductione expectata. medio tempore. virgo benedicta cunctos illos gradus
sine adiutorio alicuius ita ascendit expedite et velociter ac si iam perfecte
etatis esset. non retrospiciens nec ut solitum est infancie. parentes requi
rens. Et ut epiphanius doctor grecus scribit. stupentibus cunctis qui aderant.
ad aram sine adiutorio aliorum venit. seipsam domino deo presentans et of
ferens. Unde bernardus canit quod negatum est natura tu virtutum agis iure. et
potens ex gratia. O grande spectaculum atque miraculum. non modo voluit
a parentibus presentari. sed eciam seipsam presentare. ymo preuenit parentes. In
quo apparet. quantum fuerit hec eius presentacio voluntaria et gratissima et
per consequens magis deo grata. O virgo virginum. ut quid sic properasti.
audisti ne ortre. vocem dilecti tui te inuitantis. Surge propera ami
ca mea. Si hanc non audieras. cur ita properabas. ut nec parentes
tantillo tempore expectares quousque preparati tecum ascenderent. respon
det pro te ambrosius. dicens in omelia. nescit tarda molimina spiritus
sancti gratia. Hinc haut dubium hoc miraculum in ipsa est operata. quod
utique non potuisset a natura. in tanta puericia. Nunc ut ait magister in speculo
historiali. parentes virginis sacrificio suo facto secundum morem legis. et voto
suo nunc perfecto filiam suam presentatam. intra septa templi. cum aliis virginibus
ibidem in dei seruicio educandis. dimiserunt. Et ipsum post grates deo red
ditas. in domum suam sunt reuersi. Et ecce iterum aliud miraculum. quod virgo
benedicta in tali eius puericia. nec tunc cum sic a parentibus recedentibus ibi di
mittebatur. neque eciam postea unquam more puellarum post eosdem parentes de
fleuit. Nunc carissimi est. hic racionalis questio. cur parentes virginis eam tam
mane presentauerunt in templum. cur non distulerunt quousque ad ampliorem annorum
numerum. competisque vigorem et magnitudinem peruenirent. respondetur quod ideo. Quia
senserunt iam in ea a deo graciam dei refulgere. et hanc etatem sic supple
quod non minus ymo magis esset ad presentandum ydonea et matura quam alia
triplicis etatis iuuencula. ut infra in quarto diuisionis membro plenius patebit.
Ideo non sunt diutius differenda voti sui adimplecio. Item ideo ut res ges
ta hodierne festiuitatis sue figure plenius correspondet. Nam huius ho
dierne presentacionis aptissima figura dudum precesserat in samuele propheta
qui a matre eiusdem nominis cum matre virginis. sterilis precibus et votis obtentus.
mox post ablactacionem in templum est deo presentatus et oblatus. et ibidem
dimissus. ut habetur. i. regum. i. Nunc tamen diligenter est hic aduertendum. quod
parentes virginis beate qui ex tam nobilissime pulcerrime et iocundissime
prolis sue cohabitacione cum eis. haut dubium. magnum cottidie habuissent
solacium. Sponte pro dei honore et humani generis utilitate. tali so
lacio se priuauerunt in hodierna filie sue presentacione et oblacione. O quam

gratum munus obtulistis hodie omnipotenti deo. vos felices parentes tan
te prolis. Sed revera munus per omnem modum datum est vobis a deo. here
tum donum et hoc ipsum fovere et reddere deo voluistis pro salute totius populi
ymmo pro primiciis totius generis humani. quis enim umquam ante tempora ista
obtulit deo munus tam sanctum. tam immaculatum et tam gratum. Hic trahitur
nobilis doctrina pro coniugatis. quod si quando senciant prolem suam ad religionem
anhelare. non debent hoc impedire. sed sponte pro deo se spoliare plus
quod ex eis habere possent consolacione privare. dei magis honorem
attendendo. eiusque voluntatem proprie sue voluntati in hoc preferendo. di
centes cum david psalmo. 21. Semen meum serviet ipsi scilicet deo etc. Et ut munus
gratum eis sit. debent memores esse exempli hodierni quod eis dederunt
parentes virginis benedicte in eius presentacione in templum. Alia doctrina utilis
traditur hic omnibus parentibus pueros habentibus. quidem videlicet pueros. saltem hoc
modo deo presentetis. ut quam cito ad annos discrecionis iam pervenerint. eos in diebus
et festivitatibus vobiscum ducatis in templum dei ad divina officia. misse
scilicet et sermonis precipue. Alioquin si negligentes et sine dei timore
erunt. vos eritis in culpa. quia non fecistis debitam vestram inductionem circa
et educacionem eorum ad cultum dei. Et tantum de secundo divisionis membro. Nunc
aggredior tercium divisionis membrum ad dicendum saltem breviter aliquas de racionabili
bus piis et sanctis causis. presentacionis benedicte virginis in templum. ut amplius
patescat eiusdem presentacionis utilitas et salubritas. Prima itaque causa est
ut sancti eius parentes. sancto suo voto de quo predictum est plenissime sa
tisfacerent. Nam quia devoverant eam cultui divino omnino mancipandam.
non potuit huic voto melius et plenius satisfieri. quam in officium tem
pli in contubernio illarum virginum. que specialiter cum multa diligencia ad huiusmodi
cultum dei instruebantur queque die noctuque in dei laudibus perseverabant
et in templo servabant. ad id specialiter deputate et institute. Secunda
causa ut parentes virginis benedicte. angelice iussioni in hoc obtemperarent
et satisfacerent. Nam ut legitur in Aurea legenda cum angelus domini eis
ut supradictum est. nunciasset de tam felice prole quod habituri essent. adiecit
inter alia. Nec forinsecus inter populares sed in templo domini morabitur.
ne de ea quispiam sinistrum aliquid suspicetur. Certe angelus domini bene
novit. quamvis pro adhuc dicendis causis expediebat. quod potius iam nunc
in templo educaretur. Cum igitur tam magnalia denunciarat ipsis de sua
felice prole. merito obtemperarunt ei tamquam fideli et predigno nun
cio dei. Tercia causa. Cum enim benedicta virgo pre cunctis puris hominibus
erat gracia plena. divinisque donis excellencius et habundancius dotata. Ita
ut secundum beatum Ieronimum in sermone. nullis iam operibus esset ipsa eadem
mancipanda nisi divinis. congruebat optime. ut in nullo alio loco habitaret
quam in illo. qui eciam non nisi ad divinos usus spectabat. ymmo ad huiusmodi
est factus ordinatus dedicatus et super alia loca sanctus. ubi est templum dei
de quo in psalmo. domum tuam decet sanctitudo domine. et iterum sanctificavit
tabernaculum suum altissimus. Hinc legitur in sermone. Nec dignum erat
futuram matrem dei alibi conversari et habitare. quam in domo celestis pa
tris. Nec conveniens erat alibi sacrarium spiritus sancti. quam in templo sancto dei
nec debebat habitare in loco ymo. cuius vita erat in excelso. Notanda quoque
presentatur in montem templum spiritus sancti in templum dei et domus viva quam sibi
edificavit eterna sapiencia. collocata est intra domum edificatam a sapiente
salomone ante plurima tempora. Quarta causa est. ut ipsa benedicta virgo.
in templo quasi in aptiori et convenienciori loco. indies magis magisque

disponeret aptaret et dignificaret. ad id quod erat futura. debuit
enim sicut et suo tempore esse dignissimum verum templum filii dei in quo
voluit incarnari. ideo digne in templum presentatur intus habitura et
conversatura ubi poterat in lege domini. et in divinis scripturis plenius eru
diri. et in maiori custodia haberi. ibi quoque de virtute in virtutem con
tinue perfectius ambulare. ibi etiam erat omnis eius gratia virtutum et sanc
titatis nedum cottidie conservanda. sed et continue adaugenda tanquam in lo
co ad omnia hec aptiori. tam conservacionis quam custodie. omnis virtutis eius et
gracie. hec ille in sermone. Separata proinde est maria ab omni non
solum alio homine intellige mundano. sed etiam a patre et matre. separata
a terrenis actibus. separata ab omni delectacione et concupiscentia mundi.
et in templum quietissime deputata. ut meditaretur ibi in lege
domini die ac nocte. et esset sub cura sacerdotali. sub visitacione angeli
et sub disciplina spiritus sancti. Sic nimirum decebat. virginem sanctam que com
mune cum deo patre habitura erat filium. segregatam esse ab aliis
hominibus et a mundo. et dicatam soli deo. ut supra terram ambulans quasi
sanctorum haberet in celis. et nutriretur cibis angelicis ut infra plenius habebitur
in quarto membro principali divisionis. Ecce carissimi. quomodo quamcitius bene
dicta virgo presentata est in templum domini. ubi in dies magis magisque aptata
et preparata est in futuram matrem nostri redempcionis. Quod utique omnibus nobis
cessit in profectum et salutis beneficium magnum. Quomodo ergo non digne ve
niret festivandum de illa tam felice et sancta eius presentacione in templum. ex qua
tantum bonum nobis est subsecutum. Et certe merito hodie deo nostro et matri eius
benedicte debemus esse bene grati super tanto beneficio. Hoc enim unum est. quod in maio
ribus festis principue fieri debet a bonis fidelibus. quod festo quod colitur
volunt cognoscere. ut scilicet. super beneficio ex re ipsa festivitatis percepto. de
bitas persolvere curent graciarum actiones etc. Ultima causa ad presens sit
illa ut tam nobilis thesaurus. et tam preciosum clenodium in loco magis sibi
congruo. reponeretur et conservaretur. Sicut enim digna et sancta sacramenta. et sancto
rum reliquie. ac sacra vasa et ornamenta pro divinis officiis. in sacrato dei
templo pro eorum dignitate reponuntur et conservantur. Sic debuit etiam virgo hec sanctis
sima. in sanctiori loco reponi et conservari. qualis locus fuit ipsum templum. Si
mile enim applaudit suo simili. Et locus debet proporcionari locato. Item
si rex iosias indicavit dignum fore. quod archa veteris testamenti ut supra
dictum est non extra templum. sed potius in templo deberet reponi et conservari.
multo dignius debuit viva archa dei. virgo benedicta atque sanctissima. in sa
cratum salomonis templum reponi. quod et sic factum est in hodierna eius presentacione
iuxta verba thematis. ponite archam etc. ¶ Et tantum de 3° divisionis membro
¶ Nunc aggrediens quartum divisionis membrum ad dicendum etiam saltem modicum
de conversacione beate marie virginis in templo. mox post eius presentacionem. ymmo
eadem die incipiendo. De hoc dicit quidam devotus doctor in sermone satis
bene. sed non minus nobiliter. Et legitur in ceteris ecclesiis in lectionibus matu
tinalibus. Erat mox maria in admiracionem omnibus. que cum trium tantum esset annorum
tam maturo gressu ambulabat. Ita perfecte loquebatur. et dei laudibus insiste
bat. ut non infantula putaretur. sed adulta et quasi iam .xxx. annorum esset. ita
in oracionibus persistebat. Et resplendebat eius facies ut vix potuisset in eius
vultum quisquam intendere. bene ergo de ea potest dici. illud ecclesiastici. l. quasi
luna plena in diebus suis lucet. et quasi sol refulgens. sic illa refulsit in te
plo dei ¶ Legitur etiam in lectionibus matutinalibus. quod dum ipsa hominis con
gruentibus operi manuum insisteret. sic cetere virgines omnia que antiquum mu

licet in huiusmodi virgo facere poterat. ista in teneritate complebat. Certe
tum in hiis omnibus iam dictis operata est gratia. quod non habuisset natura. Iõ
cantatur hodie in anthiphona. Radiat gratia iam in puella. et sapientia re
fulget in puella. ¶ Legimus etiam in sermone sic. In templo dei puerpera con
versabat virgo gloriosa tantum tua. similiter vehementia sui desiderij. fervens
devotionis. et puritate orationis. quibus virtute attingit. fonte illud sub
lime totius gratie. sic enim scriptum est. Oratio iusti penetrat celos. Et quis
iustus si non maria iusta. de qua sol iustitie ortus est nobis ¶ Legimus iterum
in alio sermone. virgo gloriosa in domini templo presentata. ad hoc principaliter vaca
bat. ut dominum magnificaret. et spiritus eius in deo salutari exultaret. prout
ipsa mater postea testata est in magnificat. quod in vesperis cantatur cottidie
De hac virginis in templo conversatione dicit etiam. Jeronimus in quadam epistola
ad cromacium et eliodorum. et legitur etiam hodie in lectionibus. quod beata virgo
hanc regulam sibi statuit. ut a mane usque ad terciam orationibus insisteret.
a tercia usque ad nonam. operi manuum vacabat. notate textrino vel ope
subtiliora ad templi ornatum vasa pparando. a nona ab oratione non re
cedebat. quousque angelus sibi apparens escam ei daret. Dicit ulterius Jheronimus
quod virginibus melius atque melius in dei amore proficiebat. Et ita fiebat ut ait idem
ieronimus inde vita eius. et legitur etiam hodie. ut in vigilijs inveniretur prior
in sapientia legis dei eruditior. in vera humilitate humilior. in carminibus
davitticis elegantior. in caritate gratior. in omni puritate purior. et in omni virtu
te perfectior. Erat enim constans et inmobilis. hanc irascentem nullus vidit ut
audivit unquam. omnis sermo eius ita erat gratia plenus. ut cognosceretur
in lingwa eius deus. semper in oratione ac scrutatione legis dei permanebat
. et erat sollicita circa socias suas. ne aliqua earum eius. nimio sermone pec
caret. ut in risu voce sua exaltaret. ut aliquis iniuriosa ut superba circa pa
rem suam existeret. Sine intermissione benedicebat deum. et ne forte in
salutatione a laudibus dei tolleretur. si quis eam salutaret. illa pro re
salutatione deo gratias respondebat. cottidie autem escam quam de manu
angeli accepit. ipsa tamen reficiebatur. escam vero quam a pontificibus templi
consequebatur. pauperibus dividebat. Sic ergo crescebat puella par
vula. suavis sine macula. prudens et decora. ut esset omnibus incom
parabilis et nulla sibi similis. fiatque caput virginum. excedens laudes
angelorum et hominum etc. ¶ Et tamen breviter de quarto diviso membro ¶ Sic
tamen audistis animo per ordine. de quatuor principaliter. primo audistis ho
dierne festivitatis magnam congruenciam. 2º huius festi singularem materiam et rem
gestam. 3º presentationis hodierne multiplicem racionabilem et sanctam causam. Et
quarto puritate persone laudabilissimam vivendi formam. Hoc hodie devote concor
sitadetis. necnon ut filij obediencie et tamquam veri amatores genitricis dei hanc
eius festivitatem libenter et diligenter cum bono devotione et gratitudine nunc
et in futurum sollempniter peragere et festivare. ut per hoc mereamur apud ipsam hanc
graciam quod ipsa tamquam fidelis advocata nostra se presentet pro nobis vultui iusti
iudicis in celis. prout non parum necesse est nobis miseris. tam in necessitatibus vite
presentis. quam in angustia mortis. Dicamus ergo eam devote invocantes. O hominum et
angelorum domina. advocata nostra potentissima. et sedmo meo iudici gratissima
. nobiscum suis tuis relapsa criminam. et mentes nostras illumina. corda nostra in bono
tepida. fac ut fiant in deo fervida. in tremendo iudicii te hodie presentans pro
nobis loquens bona. et averte indignationem suam a nobis. ut te conducente mereamur
hic in presenti eius graciam et post hanc fragilem vitam felicitatem eternam. quam nobis
prestare dignetur etc. Amen ¶ Explicit sermo de presentacione gloriose virginis marie

Incipit Conceptio beate katherine virginis feliciter

Fuit quidam magnus rex in alexandria nomine costus . cuius
regnum auro et argento habundauit infinito . et ornamentis innu
merabilibus . quibus alios reges et nobiles precellebat . hic
costus erat rex quorundam regnorum . Nam habuit sub se imperium .
grecorum . ciprum . alexandriam . damascum . et insulam rodis . sed
erat ydolorum cultor et paganus . Et licet hiis omnibus erat dotatus . semper
tamen tristis erat . quia suarum diuiciarum caruit herede . longo sic tempore elap
so aggregauit consilium regni sui . et ab eis consuluit . quem in heredem et regem
post eum eligere vellent . et pluribus consilijs enarratis . vnus militum
diuicijs excellencior et senia maturior . tale regi dedit consilium . ut statuto
die omnem populum regni sui . in suam ciuitatem per sentenciam capitale
citaret . et suis dijs presentantibus pro herede acquirenda munera ad
ymolandum deportarent . et placuit consilium regi . et alijs omnibus . Rex
igitur per regnum sui ambitum litteras anulo suo signatas . misit in omnes
ciuitates suarum prouinciarum . mandans omni plebi . ut in ciuitatem imperiale
nomine rodis in superiore parte alexandrie . 19 . die mensis Januarij co
uenirent . et vnusquisque secundum statum sui facultate portantibus dijs suis
secum munera ad ymolandum deferrent . Iurans per deorum suorum pote
ciam . quod si quis ob aliquam causam . preter mortem seu infirmitate
venire negligeret sciret se sine dubio deorum suorum indignationem et
suam incurrisse . Factum est ergo secundum regis imperium . et veniente die
prefixo conuenit hinc inde multitudo gencium cum diuersis munerl
bus regalibus ad ymolandum dijs iuxta imperium regis . Et rex rega
libus suis vestibus indutus atque dyademate coronatus . sedens in se
de regia imperiali sceptro . silencium fieri indicauit . sicque tubali vo
ce ad populum loquens hec verba . Non auri non argenti . nec alicuius
rei desiderabilis sumus indigni . Nec alicuius rei nos impugnat poten
cia . quia multitudinem militum robustorum habundanciamque habemus . Sed
nos cogit hic cum hac plebe nostris dijs tam sollempnem oblacionem fa
cere . quia heredem non habemus . qui post solutionem nostri corporis . istius
gloriosi regni teneat principatum . Ne ergo imposterum dum spiritus
noster in deorum nostrorum consorcium venerit . respublica pereat . mitis
dijs ut nobis de herede prouideant si fieri potest dignum duximus
maturo nostro consilio nouam oblacionem vna nobiscum facere specialem
Inde rex fecit vnam statuam nomine dei sui et eam erexit . omnique populo
sub mortis sentencia precepit . ut oblacionibus . clamoribus . genuflexi
onibus . statuam adorarent . et eam inuocarent per causa supradicta . Et
hoc per integram ebdomodam tuna vice . Statimque populus . regis imperio
obediebat in ea opera et innabilia faciendo . Quidam enim vllulabant .
Quidam plangebant , quidam clamabant . Alij alia mactabant . et sic vnus
quisque prout potuit demonibus ymolabat . Sed quia omnes dij gencium
demonia qui nec sibi . nec alijs in necessitatibus . subuenire valeant . Nec
suis cultoribus desideria possunt adimplere . Ideo licet pro fecundacione
regine fuissent inuocate et longum tempus expectando . regina tamen
ut prius infecundam inuenerat In diebus illis erat in grecia magnus
astrologus nomine alphonius . cuius fama in omnibus terre finibus . circulabat
Eandem puenit ad regis auriculas fama et sciencia eiusdem . Rex autem in men
te voluebat atque cogitabat . Si absque indignacione deorum mors fieri
posset ut iudicio prudentis astrologi . dies natiuitatis mee et regine indicaretur

foris sita ex astrorum intuitu nobis indicaret An ista infecunditas ex
aliqua dei indignatione uel naturalis esset in nobis. Ex consilio ergo suorum
scripsit ptholomeo in hec verba. Cosmus magnorum deorum munere et pru
dentia Cypri alexandrie rex et gubernator. Alphidio amico suo to
cius imperij fauorem et equalem benedictionem Scias magnitudinem scien
tie nos percepisse quam lympida cognicio tua de multis que facta sunt et fiunt
indicat ueritatem. Et quia nobis superhabundat quidquid mundi gaudium
audeat populare. Et nichil deest nobis nisi bonorum nostrorum heres
et possessor in futurum et cum ignota sit nobis causa An ista sterilitas
sit nobis naturalis. Ideo te per prescripta nostra rogamus ut nostri
doloris te facies participem. et mox visis presentibus cepto itinere
adueniendo non tardes. ne te longitudo vie pigeat. nec lassitudo
laboris retrahat. Pro hiis enim aput nos multiplicia accipies. Alpho
cius igitur perceptis litteris apertis et perlectis ad regem deductus est a quo
et tota curia sollempniter susceptus est et honorifice pertractatus. Trans
actis autem aliquibus diebus rex cordis sui secretum alphoncio aperuit
et ob quam causam eum vocauerit plenius enarrauit. Alphoncius autem
regem intuitus ex complexione et eius conditionibus per suam scientiam astro
logicam. ad diem natiuitatis regis et regine. retrogrado peruenit et dili
genti studio signis et planetis inuenit huius sterilitatis causam non esse na
turalem. sed supernaturalem. Quibus omnibus perscrutatis Alphoncius regi
tale dedit responsum Superioris nature cursum huius infecunditatis causam
te sciatis nullatenus esse sed estimo factum illud ex aliqua magni dei
prouidentia. quod antequam vobis concedat sacrificium precipuum hic sibi porrigatur
Et addidit alphoncius Scimus autem infinitum esse numerum deorum et magnam dif
ferenciam eorum Ideo si placet regi tue fiat vna ymago ex excellentis
simo et purissimo auro. cui magister fundendo imprimat hoc nomen. hic est deus
deorum. Rex alphidio assensit. et thesaurum suum aperire fecit. et aurum de
puratissimum largiter ad predictum opus perficiendum concessit. Quesitus igitur
eius operis optimus artifex. et ymago funditur. et hoc nomen. hic est
deus deorum. forme imprimitur. Et quia homo cogitat. deus vero disponit
Vnde limi congressio in quo ymago fusa fuerat non artificis intentione
sed dei prouisione corporis crucifixi. ymago dispositionem uidebatur habere.
Infima difulgatam rex admiratur. totaque regis curia. unde et gaudio
repleta. Tunc alphoncius dixit. Rex non negligencia artificis hoc fac
tum crede sed prouidencia superioris nature. Vnde si talis dispositio deo
deorum placet. nequaquam mortalibus tuis oculis displiceat. Edicto igitur
et conuocato regnorum populis nouo deo. ut prius sacrificia pagantur. Qui
bus peractis et aliquibus temporibus elapsis ymago noua proprijs
brachijs a rege in templum portatur. qua introducta alij dij fractis cer
uicibus de locis suis ceciderunt. Quibus peractis et aliquibus temporibus
elapsis regina feminee more grauida effecta est. Et completis
parturiendi diebus. elegantem puellam mire pulchritudinis peperit
Eadem nocte rex cum alphoncio in castro quod a pallacio regis ad duo
miliaria distabat causa solacij pernoctabat. Alphoncius ergo post
medium noctis astra intuitus est. Vnde ad cubiculum regis ingressus. no
ua gaudia sibi intimauit. dicens. domine rex in eternum viuat. quia hac ipsa
noctis hora nata est sibi filia. cui celi cursus. dona naturalia que multis parti
cularitur contulit sibi vniuersaliter concessit. Adhuc ipso loquente. ecce nun
tius felici cursu astando veniens vigiles castri inclamans intromitti

se petiuit. Cum ad regem ingrediens de noua prole sibi nata intima
uit. Rex ergo illa nocte amplius mollitiem lecti abhominans. tam ma
gnam deorum deos gratias referens. hoc unum ab eo petiit. ut nouam prolem
quam eis mirabiliter crearerat feliciter gubernaret. sed mox cito lucis side
re contine non potuit. sed ad aulam festinans ut nouam prolem videret. et vi
dit quod voluit. atque quod desiderauit inuenit. Et super hoc matrino consilio
habito quali nomine quod tam magnis deis. atque populo placeret
puellamque tam pulchram vocaret. Multis igitur consiliis transactis dixit
it alphonsus regi. Nosti rex bone et vidisti quod quam cito istius magni
dei ymago qui illius fecunditatis causa creditur fuisse. in templum
deorum portabatur. omnes dii tunc ruinam paciebantur. Recipiat igitur puella
nomen ab ipsa ruina. et sic nuncupetur katherina de vlis ruina deorum. Et
ille deus magnus qui alios deos cadere fecit. ipsam in virtute stare
faciat. Placuit consilium regi. Igitur tercio decimo die natiuitatis sue
more paganico puella tenera nomen accepit katherina. Et quia na
turalibus donis dotata fuit. Ideo plus moribus. sciencia et etate profe
cit. Unde post septenium sapientibus grecie datur artibus liberalibus
imbuendo. In quibus quicquid audiuit retinuit. et quicquid perlegit in
tellexit atque memorie commendauit. Et in tantum profecit in paucis annis quod the
saurum sapiencie tam excellenter congregauit. quod preeminens stella ma
gistrorum in grecia fuit nuncupata. Hec de conceptione beate Ka
therine. Sequitur exemplum

Quidam existens mediolanensis sabinus nomine. vir vite venerabilis. hic post gloriosam
virginem mariam sanctam katherinam in speciali deuocionis venerati
one habuit. ab infancia sibi eam in matronam elegit. preferens eam
omnibus aliis virginibus. Cum hic quadam tempore terram sanctam visitaret
cum theodoro abbate montis cassini cum duobus capellanis et sex militi
bus familiis suis tenderis transierunt mane ad sepulchrum domini. Et deinde
ad montem synay videre volentes sepulchrum beate katherine. Et cre
dens quidam turcorum hostis cristianorum cum multis armatis a soldano redi
ens in pede montis episcopo cum suis obuiauit. Et cum cognosceret eos
esse cristianos atrociter puniuit et occidit et dixit ad eos. Sic feci fa
mulis et simplicibus cristianis. sic faciam capitibus et prelatis. Quod au
dientes perditi prelati rogabant predictum ducem dicentes. liceat nobis
quesumus montem istum ascendere et sepulcrum gloriose virginis visitare. et quicquid
tibi deinde placuerit sustinebimus pacienter. Quibus ille necesse est hoc
vice ut mea non vestra voluntas impleatur. Et confestim precepit. ut
lingwa naso oculis auribus et manibus utrique priuarentur. deinde iussit
membra eorum igne cremari et sic semiuiuos in cabalibus ad sepulchrum
virginis producere. Dixitque nunc videbo quid vobis valeat huius se
pulchri visitacio. et adiecit. cum membra vestra redintegrata quod est impossibile
tunc absque dubio fidei vestre adherebo. Veniens abbas theodorus ad
montem expirauit. Spiritus autem ut potuit preces fideliter fudit. Et ecce
in noctis medio mons terribiliter totus tremuit et tantus terror ducem in
uasit quod inde fugere vellet. sed non potuit. Deinde vero per unam horam
spacium tanta luminis claritas ibidem resplenduit. ut non solum virum
sed eciam sarracenum in remotis partibus constituti. ea vigilantibus hora die
clarissimam crediderunt esse factam. et montem ardere in sole concepto
estimabant. Interea virgo de tumulo processit. et triste caput ecce sui
amatoris. tactu blando permulcens. primo oculos. deinde aures lingwam

et cetera membra perungens. pristine restituit sanitati. Cumque eam
corpus cerneret oculis corporalibus exultavit ineffabiliter. sed
pulchritudinem ferre non potuit. Cecidit ad pedes eius. Quem statim
ipsa presciente duo angeli mox eam stantes de terra levabant. Cui ait
virgo. scire debes mi care amate. quia sponsus meus Christus. hic et in futuro
omnes honorantes me paratus est honorare. Et quia perdidisti propter
me linguam tuam. vice ei in proprio ydeomate expeditam fore accomo-
dam tibi meam in greco et latino peritissimam. Preterea omnes anime
familie tue in meo perempte servicio noveris in sinu abrahe receptas
esse. Confectoque insuper die. cum missarum sollempnia celebraveris lecto ewan-
gelio singula membra abbatis de oleo quod de tumulo meo fluit per-
ungens. sospitati restituetur. Et antequam divinum officium compleas ad vigorem
pristinum. et ad statum suum conformabitur. Et hiis dictis virgo dexteram
episcopi apprehendit dansque ei anulum preciosum et cartulam litteris au-
reis scriptam. et disparuit et miram post se odoris fragranciam reliquit
Cartula autem has tres verborum lineas habebat. Continebat autem
prima linea hec verba. Sabine hee littere sunt inter me et te signa
dilectionis perpetue. Secunda linea hec continebat. conferat mentium ingens
dolor. faciat gaudium vehemens amor. Tercia linea hec verba continebat.
Ducem baptizabis et sanus ad propria remeabit. Sicque sermone mirabi-
liter completo. mentem eius in celesti pallacio. tunc episcopus immensas
graciarum actiones retulit deo. qui eum consolatus est per virginem sanctam Kathe-
rinam. Confecto igitur die dux montem ascendit. Et cum episcopum ad altare
procedere conspiceret. videntem et loquentem. et omnia membra ha-
bentem obstupuit vehementer. Et duce presente lecto ewangelio episcopus
membra abbatis sancti theodori qui in medio positus erat perunxit. Et
videntibus omnibus. redivivus apparuit. et insuper officiis plenarie
sanatus est. Quo viso dux miraculo lacrimis perfunditur. corde compungitur.
fidem amplectitur cum multis aliis et ab episcopo baptizabatur. Qui cum careret
heredibus seculo abrenuncians. terram suam vendidit. et pociora bo-
na fratribus in monte Synay degentibus tradidit. Post hec cum episcopo
et aliis romam perrexit. et pecuniam ibi pauperibus distribuit. De-
inde ad consilium episcopi monasterium quod aula dei vocatur in honore
sancte Katherine fundavit et multis privilegiis et possessionibus
ampliavit et postea ipse dux in monte cassini habitum accepit re-
ligionis. ibique deo et matri eius ac virgini Katherine quam diu vix-
it militavit. Episcopus vero sabinus cum post decennium ad extremam perve-
nisset horam. deo spiritum reddidit. et tunc lingwa in ore eius minutissima
apparuit. Et nulli dubium est quin beata Katherina hanc sibi tamquam acco-
modatam tulerit. quam eam pro devoto per decennii spacium mutuavit. In huius
miraculi memoria anulus et cartula prefata apud mediolanum usque
hodie conservantur. et ad devotionem servantur. Amen.

De conuersione sancte katherine.

Conuersio sancte katherine sic celebrata est. Cum pater eius rex alexandrie Costus nomine pro eo quod infidelis esset omnes cristianos per terram suam transeuntes occidit. Accidit una dierum quamplurimos transire per siluam iuxta castrum in quo rex frequenter habitauit. quos adduci iussit et cuius secte uel fidei essent requisiuit. Quibus respondentibus quod cristiani essent. et limina sanctorum quererent. Rex ait. qui sunt illi sancti. Responderunt pro eo passi. Et rex rursum ait. Quis est ille xpistus. Dicunt filius dei uiui et homo factus pro salute generis humani. Et rex ubi est ille. Cui dixerunt. in celis ad dexteram patris. Tunc iratus rex subsannauit eos dicens. tamen dicitis eum mortuum. et similiter eos facit quos martires nuncupatis. Dicunt ei resurrexit a mortuis tercia die et ascendit in celum. Voluit ergo rex occidere eos. sicut et alios occidi iusserat. Sed filia eius unica dicta katherina patrem mitigauit. et eis libertatem transeundi et redeundi impetrauit. Mortuus est autem pater eius Cum ipsa esset annorum. 12. quo mortuo totum regnum eius successit quod et ipsa prudenter rexit. Cum ergo cum principibus et militibus suis causa deductionis in silua venaretur. contigit eam errare et hinc inde alios ab ipsa sparsos. omnes ibidem prestolare iussit ergo katherina quendam de clientibus suis arborem altam ascendere. ut si forte ignem uel lucem uideret uersus hanc regionem declinaret. Medio tempore ipsa splendorem maximum tamquam radium solis uidit. quem nullus tunc uidit. ut omnes testificabantur. directaque per illum splendorem. tandem ad quandam heremitam peruenit. dixit ergo suis principibus. sustinete hic. donec reuertar ad uos. descendensque de curru ingressa est domum. quam intuens heremita. miratusque est eius pulchritudinem. et dixit. O pulcherrima creatura unde uenis. quid agis. Cui cum omnia per ordinem enarrasset. heremita aliqua sibi de fide cristiana proposuit. et postea an alicui esset desponsata quesiuit. Respondit non. Nobiliores quidem totius regni libenter ducerent me. nec talis in toto mundo possit reperiri. ut qui illas conditiones habeat. Ideo semper sola manebo. Ait heremita. que sunt condiciones quas requiris. katherina respondet. Qui esset adeo pulcher prudens nobilis diues et potens sicut ego sum. huic uellem copulari. et nulli alteri. et uno illorum deesse non consentire. Gauisus ergo hoc heremita. petiuit spacium orandi et orauit sic. Domine deus eterne qui hanc creaturam pulcherrimam creare dignatus es. et tanquam lumine palijs decorare dignare eam uocare ad fidem tuam per graciam spiritus sancti illustretur lumine gracie tue ne pereat. Oracione completa apparuit beata virgo maria gestans filium in sinistro brachio nimia claritate fulgentem. heremita foras egreditur. katherinam alloquitur dicens. velles ne nubere regi eterno. qui in omnibus que allegasti incomparabiliter et in infinitum te excellit. Cui illa libentissime. Introduxit ergo eam et ostendit ei beatam uirginem cum puero. Sed cum facie ad matrem se conuertit. territa katherina dixit. Quid sibi uult quod benigne me alloquitur. Sed puer faciem auertit. Respondit ille. aliquantulum iam credis ex sermonibus meis et quod permutauit uirginis. Sed quia non es in fide confirmata. nec digne mundata eum uidere non vales. katherina respondit qualis est ista purificacio. Respondit ille. ut baptizaris In nomine patris et filij et spiritus sancti. Credidit ergo et baptizata est. Prouideas ergo sic coram uirgine gloriosa. ipsam dixit ad katherinam. Iste est sponsus tuus pre filijs hominum. forma speciosus. et uerus spo

sub virginum. regis celi et terre. quam diu desiderasti. quem si amare
volueris. serva castitatem. et hunc solum adora. ut regnabis mecum in
gloria. Instruxit eam autem in fide cristi heremita informavit illam passum
ewangelij. quomodo cristus ductus fuit in templo in medio doctorum. Euntes
que ad oratorium deprecabantur beatam virginem et gloriosam. ut dignaretur
demum ostendere filium in ea etate in qua erat in templo. Et ecce ap-
paruit cristus quasi iuvenis duodecim annorum in inenarrabili pulch-
ritudine. quam oculi corporales vix aspicere valebant. Unde et ipsi
ceciderunt proni in terram. dixit autem dominus hec. illa katherina quam
elegi sponsam ut michi soli serviat et nulli mortalium corporaliter copuletur. quo
disparente surrexit cum gaudio. Et mansit cum heremita illo tribus diebus
et rediens ad propria totam familiam suam convertit ad cristum. et post tres
annos a maxencio passa est. laus deo in secula seculorum Amen.

Vita Beati Adalberti

Beatus adalbertus ex pijs et religiosis oriundus fuit. Qui a pueritia
in lege domini fuit eruditus Et tandem pro addiscendis liberalibus
artibus ad quendam archiepiscopum nomine adalbertum fuit destinatus
Quem archiepiscopus cum magna caritate suscipiens et sacro crismate
confirmans suo nomine eum adalbertum nominavit. Qui statim ut fuit
studijs applicatus cepit non segniter agere sed studijs pro viribus
insistere et negocia puerilia omnino devitare. Cum enim sui socij sic in
gerere huius seculi cursu et avibus se ludis occupabant ille psalmos
davitticos decantabat. Cum quadam die iret de scolis cum condiscipulis suis
socijs eum super virginem proiecit pro quo facto statim plures uberes lacrimas
fudit reputans se per hoc suam virginitatem amittere. Et et hijs
sola deo plenus puerulus tunc faciendo miserorum oculos ipse re-
fixit mirandum eius acta et dicta. Unde dicens benedixit huic puero
ihesus qui in sex annos sue pueritie adoptavit qui sic adimus sic ut
Toto enim tempore studij sui non est emulatus facientes iniquitatem
neque stetit in consilio eorum quibus erat inutilia negotia et puerilis
actus sed omnibus oracioni insistebat pauperibus et ceteris debilibus eam
solacia impendebat. Post hoc magister suus ad imperatorem abscessit.
Archiepiscopus vero adalbertum nomen debitum suo successori proposuit
Quibus peractis statim puer ad propria remeavit. Post mortem vero pre-
dicti episcopi factus est conventus plebis una cum principe illius terre et sit
diligens inquisitio quem pro illo ponerent Responderunt omnes una
voce celitus inspirati Adalbertus et non alius cuius actus nobilitas
divitie et vita cum honore concordat. Consecratus autem in episcopum
nudis pedibus pragam venit ab omnibus honorifice et cum gaudio
susceptus in episcopali kathedra est collocatus. Qui tunc diebus
sui episcopatus fuit omnibus sermones se fidelis suus et prudens Res
vero ecclesiasticas in quatuor partes dividebat primam partem in usus
ecclesie. aliam in canonicorum usus tertiam pauperibus quartam vero suis
et pauperum commodis deputabat. Singulis vero diebus xij ad
mensam suam solitus erat habere quos in apostolica honore nominis
recreabat. Ieiunijs et orationibus maxime noctibus tunc macerabat
episcopus lectus suus stabat ornatus in quo tamen ipse numquam se depo-
nens supra nudam humum lapide capiti supposito velut alter
patriarcha iacob quiescebat Infirmos in carcere positos visita-
bat animum suum nulli umquam voluptati dabat. Rigidum manu

superbiam extollens sibi victum tulit comedebat de completorio usque ad prandium
non exiit verbum ex ore eius post primam vero causas pauperum audiebat. Di-
vero exteriori tunica vacabat tunc usque ad missam psalmos David
cum depromebat chorum non locutus est verbum quando misse astabat consulatus
post missam ad laborem manuum se occupabat. Aut tamen suos capel-
lanos sacre lectioni insistebat. Et ipse cotidie omnes loquendo die et talibus
negociis totam solebat ducere noctem. Et ipse sibi morem hoc studium
hec erat meta vivendi. Inter hec tamen sancta opera non cessabat plures
predicationis via sic alta petens ut proximorum infirma non despiceret
sic infirmitatibus proximorum condescendens ut alta petere non desisteret.
Singulis compassione compatiens et proculdubio hic pluries suspensus sic ex
ecclesiastice arte sue novit ut licet in eo et iuste consulens mater
pie severitatis disciplina. Quos tamen suos suum pastorem sequi noluerunt
sceleribus suis peccatorum impliciti. Quod videns episcopus pia mi-
seratione commotus deflet eorum penam et amaro luctu prosequitur
dampna perdite gentis. Ad ultimum autem cogitat eos penitus re-
linquere et mortuo et sponte perdito populo operam perdere. Quod maxime
propter tres causas dicitur fecisse. Prima et principalis tamen propter plures
uxores unius viri. Secunda propter detestabilia coniugia clericorum.
Tertia propter captivos et mancipia christianorum quos auro redimere
non potuit. Apparens ei Christus in somno dixit: Ego Ihesus
vendar iudeis et tu adhuc stertis. Hec episcopus equa lance appen-
dens et longa suspiria trahens amplius stare timuit sed
Romam tunc deliberavit. Ubique a summo pontifice cessionem im-
petravit deliberans pro deo peregre proficisci atque velut sub ardo-
re solis inope senectam ducere. Omnia dulcia cassa pre dilectione Ihesu
sibi dulcia sit visa et pre divite Ihesu angustiam pauperie pati
non tamen labor quam ingens amor erat. Post hec sue mentis
deliberatione omnes suos pauperibus thesauros erogavit. Deinde
pueris in patriam remissis mutavit habitum et cum tribus sociis ad
Montem Cassinum venit. Quo instituto iterum Romam veniens
in monasterio sancti Bonifacii cui Leo abbas preerat monacha-
lem habitum assumpsit. Monachus vero factus obedientia et humi-
litate omnes precellens cepit credebatur tempore eorum in bonis operibus
proficiens et luce splendens et crescens usque ad prefatum diem
officium autem suum erat domo monasterii coquine adiuvare squaloribus
et omnia vasa mundare. Quod faciens valde hilariter et humiliter facie-
bat sciens quod humilem spiritum gloria sequebatur. Archiepiscopus tunc
Maguntinus pro suis gregem sine pastore nec conspiciens
pape instat ut ipsum ad suam sedem remittat. Qui ad precepta
venisset omnes ipsum pari voto et ardenti suscipiunt affectu.
Bohemie tamen suo iterum sua scelera repetente et priora monita
sui pastoris contempnente dulcis Rome iterum menia revisit. Cum
gauderent monachi eo redeunte omnes eum ipsum diligebant propter
precordia abbas suus cui etiam tale testimonium dedit quod de bono
statu perfectus erat ad magne et extra mentem plene socius valeo
aut dormiens suo suo cuique esset ... ei proximo
duos ordines in celo unum purpureo alio niveo amictu quibus
sub dextra specie singulare est ... et propria videbat ambobus tamen
est et post cede laus perpetua creatoris et vox ... eum

Inter ultro sese talem locum quievisse et aptissima hora Archiepiscopus
vero Maguntinus veterem querimoniam tangens dominum apostolicum de
reditu sancti hominis increpabat. Tristis homo dei hoc audiens quia
coactus est relinquere monasterium quod tam multum homines diligerent
perpetuo dolore pro iudicii etiam dignitate. Venit igitur sanctus secundum placitum
apostolicum ad apostaticam gentem prius recepit omnem autem scelera-
tissimam ad quam redire compulsus est odium sui. Petres eius nobiles
misero vulnere fratres etiam fratrum suorum pueros necnon
sceleratissime dampnaverunt. Civitates etiam eorum in captivitate rede-
gerunt. Sancto vero adalberto ista vice mandaverunt dicentes Pecto-
res sumus genus durae cervicis. Tu vero sanctus es dei amicus nihil
tibi que nobis sed. Nolumus te quia si venies non venies pro salute
nostra sed pro puniendis iniuriis quas fratribus tuis fecimus. Non
fuit qui reciperet sanctum non fuit usque ad unum. Hec audiens episcopus
exultanter dicebat. Disrupisti domine vincula mea. Cure pasto-
ralis confiteor me hodie o bone Jesu tuum esse totum tibi do-
minator laus et gloria. Relinquens igitur perfidam et induratam
gentem suam fines adiit Pruthenorum. Primo vero Gidanisc adiit
in quo multos homines baptizavit. Tandem cum aliquibus dictam
navem ascendens et suis novis filiis salutatis navigavit iuxta
Prutenia videndus ab ipsis. Intrans autem insulam quandam prius et
tempore ibi consedit per dies multos iniuriis ab incolis et verberibus
oppressus est. Transiens autem ad aliam partem fluvius ad villam quandam
pervenit ad quem homines loci occurrentes unde ipse esset inquirunt
interrogantes quare venisset. Sanctus voce mitis eis respondit.
Origine inquit sum sclavus nomine adalbertus professione monachus
ordine quondam episcopus officio nunc apostolus. Causa autem mei iti-
neris est salus vestra ut relictis erroribus verum agnoscatis crea-
torem qui solus est deus et ut in eum credentes vivatis in eternum
cum ipso. Pruteni hec audientes in furore succensi et blas-
phemias proferentes ipsos cum multis affectibus a suis finibus rece-
dere eos compulerunt. Qui navem conscendentes venerunt ad
quendam villam in qua quinque mansit quinque diebus. Inde nemora
et feralia lustra linquentes locum campestrem adierunt et pre labore
itineris pausantibus cunctis. Prutenorum furor irruit super eos.
Sanctus vero adalbertus socios suos videns ligatos fratres inquit
nolite contristari. Scitis inquit quia hec patimur pro nomine Jesu
cuius virtus ultra omnes virtutes pulchritudo super omnes decores
potencia inenarrabilis pietas singularis. Quid enim foret
quam eo pulchrius quam dulcius pro dulcissimo Jesu fundere vitam.
Hec sancto dicente presilit ex furentibus agmine lictor et ter viri-
bus ingens iaculum movens transfixit eius penetralia cordis.
Ipse autem sacerdos ydolorum et dux dyabolice cohortis prima
vulnera fecit. Deinde omnes alii currunt et vulnera vulneribus
miscent. Sanctus tamen oculis ac manibus in celum levatis
stabat orans deum. Exit rubens amnis divite vena et
extincte haste septem ingencia vulnera pandunt. Resolutis vinculis
solutis extendit manus in modum crucis et supplicat suppliciter pro
se suo et persecutorum salute ad deum clamat. Sic illa sancta anima
e carcere suo volat. Sic nobile corpus extensa cruce terram occu-

pat sic quoque inclito sanguine vitam finiens beatis sedibus et spiritu beatissimo
tandem presentatur cum Christo. O sanctum et beatissimum virum cui in vultu an-
gelicus splendor in corde vero semper Christus erat. O pium et dulce ho-
nore dignissimum qui crucem quam voluntate et animo semper por-
tavit etiam manibus et toto corpore complexus. Accurrit undique
dira barbaries et non dum completo sermone auferunt corpori nobile
caput et septem exagitata membra. Corpus vero loco dimittentes
caput palo fixerunt et leto clamore sua scelera laudantes
ad propria sua recesserunt. Claruit autem sanctus miraculis in vita
sua et post mortem. Nam cum monachus esset quedam femina
que duodecim annis panem non gustaverat ei panem tenuit in signum
porrigens et comedere mandans ipsa possione sanitati restituit
puellam etiam quandam quam febris gravissima adurebat tactu
sue manus curavit. Digitum etiam suum quem piscis devoraverat
in modum candele ardentem in suo ventre eius videntibus
in fluctibus exultabat. Quo attoniti miraculo piscatores
hunc omni tempore festinant quem ab eis captum mox exenterant atque
de illius ventriculo digitum sancti pontificis in modum candele ar-
dentis flammantem extraxerunt. Multis etiam linguam restituit sed pri-
mum illis qui ex eo quod sanctum virum deriserant et sibi viam indicare
noluerunt muti fuerant effecti. Qui sic muti primo ducti
ad sanctum attendentes et suum reatum quo non potant confitentes
officio lingue sunt restituti. Qui statim per signum confitentes baptisari
se postulaverunt. Baptisati vero et per sanctum dei in fide Christi con-
firmati rogaverunt sanctum ut pro decessu et scelere quae sibi te-
mere intulerant eis penitenciam dignet salutiferam. Ad instanciam
igitur ipsorum precepit eis vir dei ut novem septimanas ante
pascha ieiunii servent sic fideles quidam generali abstinencia septem
ebdomadas rite observant a carnibus dumtaxat abstinentes.
Quod illi devotissime suscipientes et invicem libenter custo-
dierunt et posteritati tradere curaverunt. Hec abstinencia usque ad
tempora legati Jacobi pro eo non incebantur et per universam poloniam
devote et unanimiter servabatur. Ad instanciam tandem aliquorum
venientes circa gentem predictam abstinenciam cum devotione per legatum
polonie memoratam nec ad laudem dei nec polonorum salutem
sed nec ad gloriam pontificis prefati et polonorum apostoli sed potius
in ipsius contemptum miserabiliter ut videtur. O genus miserum quod
propter veteres in gluttiem statuta tanti presulis et sui apostoli
dereliquit in hac parte quorum ex legem complecti tamen de
tyrannide eorum qui sentencie duo iuste permodere.)

Vita Sancte Gerdrudis

Beata Gerdrudis ex regali prosapia ex regno francorum
oriunda patre eius pipino et matre hucanna plurimum
dilecta. Cum esset in domo parentum sancta dei puella propter eius
prudenciam deo adhuc tenella esset peteretur a filio ducis austrie
in coniugem que tamen nullum mortale nisi dominum ihesum christum
sponsum elegit illa sic renitente rex et proceres valde mi-
rabantur. Post vero annos quatuordecim patre iam mortuo mater
sua tristis et sobrie vivebat donec hic tanta perquirenda cum

est inducta ad gertrudis monasterium sibi et filie sue sancte gerdrudi
ubi se deo cum filia sacro uelamine consecrauit Pro uirtutibus et preci
bus multas passe sunt iniurias qui uolentes rapere filiam conabantur
Beata gerdrudis pulchra facie pulchrior castitate ieiuniis ele
mosinis et orationibus uacans assidue / prouida circa pauperes et
infirmos summo studio [illegible] eius [illegible] in eodem claustro
quod Niuella dicitur suscepit regimen dominarum in quo regimine ita
strenue ministrabat ut etiam ea uiuente dominus multa per eam operatus
miracula Sed cum super eam sancta [illegible] sicut alias sorores domus orarent
prostrata spera ignea et plurima super caput eius apparuit unde
tota perlustrabat basilica Item de suis [illegible] orta tem
pestate periclitabantur in mari et monstro marino naui appropin
quante non restabat aliud nisi mors Nautis se suis ydolis committen
tibus unus ex illis clamabat virgo gerdrudis adiuua nos
hoc 3o repetito cetus in abissum se mersit et mare compescens
tranquille se applicarent ad portum quo voluerunt Ceterum cum
beata gerdrudis per reuelationem cognosceret sui corporis dissolutionem im
minere monasterium neptis sue regali [illegible] prosapia
et a cunabulis sub sancte conuersationis regula enutritam loco sui
preficiens anno etatis sue xxxiii° klñ aprilis migrauit ad
dominum deinde diuina odoris fragrantia tumulata In die
autem anniuersarii eius apparuit beata gerdrudis [illegible] cuidam
abbatisse quam adhuc uiuens dilexerat in eo habitu et specie
se ipsa uixerat dicens ei Scias soror modesta me gerdrudim
sororem quam plurimum dilexisti hodie migrasse a seculo Illius re
latu episcopo eiusdem ciuitatis qui instituit celebrare sollempniter
diem eiusdem sancte et venerande virginis Item anno decimo post mortem
beate gerdrudis cum niuellense monasterium tam vehementer arderet
ut ipse sancte [illegible] fugerent [illegible] et nulla spes li
berandi monasterium de incendio superesset visa est beata ger
drudis in habitu quo fuit sepulta stare in [illegible] et defen
sare monasterium ab incendio Nullus etiam homo sanguinis tempore
ausus est in lecto beate gerdrudis post mortem eius quiescere qui posi
tus est in basilica beati pauli ubi infirmis de eo positis prestat
gratiam sanitatis Plurimi etiam intercessione illius [illegible] sunt [illegible] captiui
a vinculis liberati et suspendendi a patibulo debiles sanati
et infirmi multisque aliis miraculis claruit Et cum [illegible]
in memoria et liquore sanguis videtur [illegible] unde infirmi sanantur.

Vita Sancte Barbare

Temporibus illius regnante impiissimo et dei tyranno max
imiano principabat autem marcianus sub quo erat magna perse
cutio christianorum Et erat quedam in regione orientali que voca
batur ciuitas solis et in ea quedam satrapas nomine dyascorus di
ues valde paganus [illegible] colens ydola habuit unicam filiam nomine
barbara Construxit autem pater eius turrem sublimem nimis in qua re
clusit eam ut non uideretur ab hominibus propter eminentem pulchritudinem
eius Contigit autem quendam de optimatibus patri eius de ea ut sibi
uxorem acciperet Ipse vero accedens [illegible] persuadebat eam dicens filia
mea quidam de potentatibus [illegible] sunt me de te ut acciperet

te in quantum. Quid ergo velis de hoc. Ipsa vero intuita eum cum ira dixit Ne cogites me hec agere pater. Ipse vero recessit ab ea et profectus est in regionem longinquam. Interea beata barbara illuminata spiritu sancto recepit baptismum et cepit colere unum deum patrem et filium et spiritum sanctum et ydola patris contemnere et detestari. Pater vero aliquo tempore reversus invenit deos suos confractos et comminutos. Requisivit a suis satellitibus quis tantam deis suis inferret violenciam. Illi vero responderunt quod filia tua que tulit fidem christianorum deos tuos confregit et dehonestavit. Tunc repletus pater eius furore tulit spatam suam ut occideret eam. Orabat vero barbara et scissa est petra et suscepit eam et eiecit eam super montem. Erant autem duo pastores pascentes oves in eodem monte qui et viderunt eam fugientem. Ascendens autem pater eius in montem quesivit eos de ea et quidem unus volens salvare eam iuravit cum iuramento quod non vidisset eam. Alter vero digito demonstravit eam et maledixit eum beata barbara et facte sunt oves eius locuste que permanserunt usque in hodiernum diem. At vero pater eius eam capiens flagellavit et tenens coronam capitis eius pertraxit eam de monte et reclusit in cellulam nimiumque tetram et instituit cathenas ut non aperiret ei quisquam constituensque custodes usque dum nunciaret presidi ut traderet eam ad tormenta. Audiens vero preses iussit eam sibi afferri. Ingressus vero pater eius cum ferocia animi eiecit eam de cella et tradidit eam presidi adiurans eum ut atrocibus tormentis eam consumaret. Tunc preses sedens pro tribunali et videns pulchritudinem eius dixit ei Parce tibi ipsi et sacrifica diis aut acerrimis tormentis traderis. Respondens martir christi beata barbara dixit ei Ego habeo sacrificare domino meo Jhesu christo qui fecit celum et terram et omnia que in eis sunt. Demones enim dii tui propheta dicit Os habent et non loquentur oculos habent et non videbunt. Tunc preses furore repletus iussit eam expoliari et carnes eius cum nervis de corpore et alionis textis defricare. Mox illic te sunt ei plage ita ut omne corpus inquinaretur sanguine et iussit ut retruderetur. Illa vero nocte circumfulsit eam lux de celo in qua apparuit ei salvator mundi. Confide atque confortare barbara quia copiosum gaudium fecit de celo et in terra super passione tua. Noli ergo metuere tyranni minas. Ego sum tecum et curam te ab omnibus plagis quas tibi preses intulit et statim omnes plage non comparuerunt de ea et hec dicens dominus signavit eam ut ascendit in celum. Gaudebat autem et exultabat martir christi barbara super consolatione dei. Mane autem facto iussit afferri eam et intuens preses tormenta sibi illata quod nusquam comparuerunt dixit ei Vide quomodo propiciati sunt tibi dii tui et diligunt te barbara quia plagas tuas sanaverunt. Respondens autem martir christi beata barbara dixit presidi Similes sunt dii tui lapidibus quia surdi et ceci et sine intellectu sunt et immobiles. Quomodo habebant plagas meas curare cum remedium sibi ipsis non possunt adhibere. Me autem curavit Jhesus christus filius dei vivi quem tu non vides quia cor tuum obduratum est a dyabolo. Tunc iratus preses et furiens ut leo iussit corpe

latera eius urere et lampades ardentes applicare ei et malleo super caput
eius cedi. Sancta vero barbara intuita celum dixit. Tu nosti cognitor
cordium christe quod amoris tui accensione patior non me ergo dereli-
quas. Propter enim has plagas fortiter sustinui. Et iussit preses gladio
abscidi mamillas eius. Christi martir barbara aspiciens in celum dixit
Ne priues me a facie tua. Cum autem plagas fortiter sustinuisset ius-
sit preses nudam eam cum aure omnes regiones illas et plagas inferen-
tes flagellauit in eam. At vero martir christi barbara intuita in celum dixit
Domine deus qui operis celum nubibus protector et adiutor meus esto et tege
nuditatem corporis mei ut non videar ab impiorum oculis. Et hec ea dicente
venit dominus sedens super cherubin et mittens angelum suum qui cooperuit
eam stola candida. Igitur milites reduxerunt eam in pretorium quod nominatur
sabasium de loco solis ad impiissimum presidem qui precepit eam gladio cedi.
Tunc furore repletus pater eius suscepit eam a preside et perduxit eam
in montem. At vero martir christi gaudens super hoc et properante veloci
festinabat brauium accipere. Adducta vero adorabat martirum co-
ronam dicens. Domine ihesu christe qui celos extendisti et terram funda-
sti qui abyssos conclusisti et mari terminum posuisti imbriferas
nubes pluere super bonos et malos qui super mare ambulasti et
pedes non madidasti qui impasti turbe ... omnia enim tibi obe-
diunt domine ihesu christe nunc presta mihi peccatrici hanc et da famule tue
graciam ut si quis recordauerit in nomine tuo nomen famule tue faciens
memoriam martirij mei domine ne memineris peccatorum eorum in die iudicij
et propicius esto peccatis eorum. Tu enim domine nosti quia caro sumus exaudi
me ut nullus in hora decessionis horribilis demonum terreat et
preciosissimi corporis tui particeps fiat et perhennis glorie tecum
beatitudinem percipiat sine fine. Et dicente ea amen facta est vox ad
eam dicens. Veni pulcherrima ac letissima requiescere in tabernaculis patris
tui qui est in celis. Quod autem postulasti donatum est tibi et multa
facta tenorem utriusque sexus audientes conuersi sunt ad dominum. Audiens
martir christi venit ad locum supradictum et illic truncatum est caput sanctum
eius martirium consummauit bona confessione cum sancta iuliana. In eodem loco descen-
dente patre eius de monte ignis descendit de celo et combussit eum ita
ut nec puluis eius inueniretur. Consummata est autem sancte christi martiris pas-
sio apud sanctam iulianam quarta die mensis septembris. Valentinus
quidam vir venerabilis sepeliuit venerandarum sanctarum martirum
corpora in loco solis in habitaculo modico in quo et sanationes
plurime celebrantur in gloriam dei patris omnipotentis. Martirisata
autem est barbara imperante maximiano augusto et preside mar-
ciano regnante domino nostro ihesu christo cui est honor et glo-
ria in secula seculorum Amen

Vita Beate Dorothee.

Gloriosa virgo et martir dorothea ex patre theodoro et matre
theodora parentum ex nobili prosapie senatorum illis temporibus
viguit persecutio persecutorum contra christianorum. Dorus beatus theodorus
spernens ydola cum relinqueret possessionibus agris vineis
castris ac domibus cum affectauit cum uxore sua beata theodora et
duabus filiabus criste et calliste perrexit in regnum capadocie per-
uenitque in ciuitatem cesaream ibi christianus genuitque filiam d

tuiq vita nuc intendiq loqui et ipsa gesta more xpianorum
occulte querens baptisata e a sco appollinari epo qui ei nom
imposuit ex re et nec cõposita sz dorothea Crescente
aut puella cõpleta s. s. virtutibus trec pat distiplina obuta fo
mosa valde sup omes puellas Cuius qz inimicus spes inimi
cus castitatis cõpa nõ sustinens gabricium pfectum terre d amo
rem gloriose virgis dorothee stimulat et ipsam carnali copula
venari appetens qui mittens p ea spondet thesaurum et eos
absqz cõputi detinuatore pdote ipsamqz in legitimo thoro pmisit
deducenda Audiens hec dilecta dorothea cũ ludibrio despi
ciens terrenas diuitias intrepida se xpo desponsatam fatebatur
Quod audiens gabricius furore accensus misit ea in dolium
feruentis olei plenum Itaqz adiutorio xpi illesa manens ac si
balsamo vngeretur Multi aut paganorum videntes hoc miraculum
intra se ad xpm conuersi Gabricius aut credens hoc magicis ma
gicis artibus fieri ipsamqz in carcere reclusit xiij diebus absqz cibo
alimento q nutrit a sctis angelis Dum duci ad tribunal pulchior
qz vmquam fuit visa apparuit Preses qz mirabatur qz tot diebus
absqz cibo tam formosa videtur Capitq nõ dixit nisi deos cõsenti
adoreres aculei penas nõ euades Dorothea respondit deum adoro
et nõ demones Dij enim tui demones sunt et cõstituta iuxta eam eleuatis
qz oculis in celum orauit ad dnm ut ostenderet ei ydolorum suam
qz ipse solus esset deus et nõ alius Post eam tercepit capitq columna
et desup ydolum et ecce multitudo angelorum cum impetu veni
entes cõtriuerunt ydolum ita qz nõ pticula vllaque cerneretur et
audiunt voces demonum p aera clamantium Dorothea cur
nos sic cruciasti Et multa milia paganorum ad xpm cõuersi
sunt qui etiam p palmam martirij celum ingressi sunt Ipsa namqz
aculeo suspensa pedibus eleuatis vnguis lacerata Corpus eius virgis
castigatur flagellatur demum ad mamillas cõmunales facte arde
tes posite sunt et ipsa semi mortua in carcerem usqz in crastinum in
clusa e Dum mane pducta nec ulla macula vel lesio in ea apparuit
de quo et ipse preses mirabatur dicens ei Adhuc cõsenti nobis o ame
na puella sacrificare castigata es et misit ad eam duas sorores
criste et caliste q metu mortis a xpo recesserant ut et ipse do
rotheam a pphas cõstans xpo euelleret Dorothea leniter inter
loquens ad pdictas sorores auferens ab eis teatitate cordis
et eas ad bonum cõduxit Quod audiens capricius ambas sorores
dorso ad dorsum ligari iussit et in igne proici et cremari et dixit
dorothee Quousqz in malefica nos pertrahis ad sacrificandum diis
et viuas ad capitali sententia pleteris Illa leto vultu respondit
Quicquid vis passura sum p xpo dno sposo meo In orto eius
deliciarum rosas cum pomis colligam et letabor cum ipso in eter
num Audiens hec tyrannus in sese frendebat et precepit ut
pulcerrimam faciem eius fustibus cederet et ut tortores fatigarentur
et qz nec vestigia facie eius appareret et firmata in crastinum de
mane producta illesa qz a saluatore curata e Tunc capi
tali sententia adiudicatur Et dum cõ duceretur duci Videns eam pthonotarius
regis dixit ei illusorie Quo ducens Respondit Ad viridarium
dni mei et sponsi mei vbi rosas et poma colligam Ati

Mitte nobis de rosis et pomis que crescunt in orto sponsi tui. Et
illa promisit. Illa autem venit ad locum decollacionis rogavit dominum
pro omnibus qui ad honorem nominis sui memoriam passionis sue pagerent
ut ipse de omnibus tribulacionibus salvaret. Et specialiter a vere-
cundia a paupertate et falso crimine liberaret et in fine vite contri-
cionem et remissionem omnium peccatorum obtineat. Mulieres vero parientes eius nomen
invocantes celerem eam sibi sentirent adiutricem. Et ecce vox
de celo audita est: Veni electa mea, veni sponsa mea, omnia que
petisti impetrasti. Illa autem inclinavit se ad ictum spiculatoris.
Apparuit puer amictus babaza (?) purpura et discalciatus et cri-
spo crine cuius veste stelle auree fixe fuerunt ferens in
manu sportulam plenam rosis et tribus malis. Cui dorothea
dixit: Obsecro domine mi ut feras ea theophilo scribe. Quod
fecit. Tunc decollata est et transivit ad christum VIII ydus februarii.
Theophilus vero sedebat scribens in pallacio presidis scribens
privilegium et ecce puer apparuit coram eo pulcherrimus quasi sex
annorum portans sportulam cum rosis et pomis dicens: Hec mi-
sit tibi dorothea soror mea de paradiso sponsi sui. Hec dicens
disparuit rosis et pomis ibi manentibus. Theophilus hec
videns cartam quam scribebat proiecit in terram et dimissis mundialibus
velut amens factus unum deum christum filium dei publice confessus
proclamavit. Ex odore autem rosarum multi debiles et infirmi
paralitici et leprosi sunt curati. Theophilus vero totam terram circuit et
per multa tormenta tandem in particulas minutas decisus et dimissus (?)
transivit ad christum. Cui cum patre et spiritu sancto regnat et vivit.

Vita beate Cristine

Tempore adriani imperatoris erat in ytalia civitate nomine
Tirus. Et in ea rex nomine urbanus. Hic habuit unicam fi-
liam nomine cristina quam propter nimiam pulchritudinem in excelsa
turrim cum XII pedissequis locavit deos aureos et argenteos secum
habens. Cum esset annorum XI dicebatur incensum ymolare. Sed ipsa a spiritu sancto
edocta incensa diis ymolanda de fenestra abscondebat et celestibus erat
intenta. Multi principes in coniugium eam postulabant sed pater eam virginem
fore volebat diis, sperabat complacere. Ista cristina a pedissequis
apud patrem accusata quod diis renuit ymolare incensum. Pater vero blandi-
ciis alloquitur filiam suam dicens: Filia mea dilectissima, quid hoc audio
de te quod diis renuis ymolare? Accede. Vade quero et sacrifica quod ego
et mater tua et omnis parentela tua fecerunt et adora deos meos immor-
tales et incensum illis offeras. Cui cristina respondit: Pater licet dicas
tibi debere esse obedientem tamen in hoc [illegible] me scias tamen esse obedientem
Ego solo deo vivo et vero sacrificium volo huic adoro huic timeo huic
soli offerre desidero. Cui pater: Filia mea dilecta, numquid deus meus Jupiter
Appollo non sunt veri dii? Cui cristina: Pater omnes dii gencium demonia.
De diis tuis dicit propheta: Os habent et non loquentur. Cui pater: Unum
deum adoras? Cui filia: Ego adoro patrem et filium et spiritum sanctum. Cui pater: Si
tres deos asseris cur non omnes tres adoras? Cui cristina ait: Tres
sunt in persona unus in essencia et ideo cui volo sacrificium offerre. Pater
hominem nil intelligens iubet deos [illegible] ipsa suas [illegible]
Ubi beata cristina christum obsecrat ut eam de [illegible] non [illegible]

Cui apparuit angelus dicens Gaude filia dilecta christo qui ipse te ele-
git et pre elegit ex omnibus puellis huius temporis sibi desponsam suam Conf-
ortare constans quia oportet te multa tormenta tyrannis dimittere et signans eam
signo crucis christi panem celestem sibi donavit et sic angelus ascendit
in celum cum multa luce Beata virgo cristina confregit omnes simulacra
et distendit de terra pauperibus dedit aureos deos et argenteos et
redijt ad domum Pater vero ad primo modo venit et vidisset deos
suos sic anichilatos et destructos filiam confracte tradit iugulat pu-
ellas Insuper de lanceis iubet filiam torqueri et duci in carcerem.
Tunc mater credens volens eam seducere sed non prevaluit pater consulent
dum eam de incredulitate magis deduxerit Cuius corpus a patre
iussum est radi ungulis Beata cristina carnes de rasas de vultu patris
proiecit dicens devora carnem quam ante generasti Cui pater ait cristina si non
adoraveris deos meos et incensum illis offeras amodo non vocaberis
filia mea Et illa benedicta fuisti quia non vocabor filia tua quia nisi ado-
ramus deum unum verum scilicet patrem et filium et spiritum sanctum nunquam fi-
am quod desiderares Tunc pater eius commotus iussit eam poni super rotam
et ignem supposuit rote et oleo supfuso filie incepit lettibusset
tenera membra Sed beata cristina deum invocavit ut eam non derelinquat
Tunc statim angelus domini descendit et rotam illam confregit et eam
inde liberavit Sed pater illud totum magicis attribuit artibus Mille
et quingentos incredulos flamma devoravit Tunc pater iussit eam in
carcerem et statim tres angeli venerunt ad eam in carcere et eius vulnera
sanaverunt Et illa laudans benedixit deum qui eam in suis mag-
nis tribulacionibus non dereliquisset sed eam per sanctos angelos suos
sanasset Tunc pater eius misit quinque iuvenes qui alligaverunt
circa collum eius grande saxum et in mare submerserunt Sed ipsa ab an-
gelis sublevata a christo ibidem sic dicente baptisatur Baptiso te in deo
patre meo et in me ihesu christo filio eius et in spiritu sancto et commisit eam mi-
chaeli archangelo qui eam ad terram reduxit quam pater in mane inveniens
suam frontem percussit et a filia de omnibus edoctus in sua malicia per-
severans eam iubet custodiri Altera die volens eam decollare vero
cristina orante et consolantibus angelis vehementer pater eius mortuus periit.
Cui successit dyon impius qui virginem tortam diu una fecea succe-
sa igne et sua pice et oleo fervientibus plena iubet immergi et
a quatuor militibus cuna agitari ibi nunc iubetur decalvari et nuda
per plateas duci Tunc matrone omnes iudicem increpabant et cristina
propterea laudabat Ducitur igitur ad templum appollinis ut adoraret ydo-
la sed ipsa imperat ydolo quod per spacium quinquaginta pedum ambulans cecidit
Unde tria milia hominum crediderunt et dyon exspiravit Cui igitur
successit tercius tyrannus nomine iulianus qui videns quod cristina fuerat passa
tortam se legere fecit et diu eam flectere non posset de camino mittitur
et per quinque dies illesa permansit Insuper et voces angelice ad eam sunt
audite totum magicis artibus attribuitur et sic duo aspides
due vespe et duo colubri in corpus virginis a malefico dimittuntur
Vespe pedes lingunt aspides nil nocentes ad ubera pendent
Colubri cuius vestigium a collo lingebat Incantatorem iudex increpat
sed diu ultra tempus eam derelinquere a venenosis permittitur Iussu ergo cri-
stine obedivit et de fidelis sufficit Premissa nunc celum cristina
Ergo sed tendet hic postulas impetrabis Tunc iudex

mas eius presidi iussit quod effluit lac pro sanguine et iterum in carcerem
est retrusa. Ubi multe matrone eam visitaverant e quibus septem credidit
Mancianus denique linguam eius presidi iussit. Sed virgo dei deum adorabat
ut eam non derelinqueret. Cui vox dei respondit veni electa mea
veni dulcissima sponsa mea. Demum linguam presidis post raptam in facie
medici spuit qui et obcecatus. Tristia adhuc eligius insultat iudicia
que lanceis perforata et latus transfixit et sic conplevit martirium
Sepulta est a quodam de sua progenie in templo appollinis locus
qui et adhuc cristine nomine a fidelibus intitulatur

Vita sancte Appollonie.

Erat in burgundia quedam nobilis valde ducens huius castrum
satis munitum ac preciosum hic una cum uxore sua ac tota fa-
milia sua habuit magnam devocionem ad sanctam appolloniam. Ita quod singulis
annis celebravit festum eius invitando pauperes ad mensam suam eis
ministrando ac eos largiter procurando. Huius autem uxor semper cum tempus
eius instabat pariendi habuit maiores dolores in partu ita quod pre
nimio dolore oportuit sibi duos dentes effodere quia magnam
paciebatur penam. Hoc vero accidit semel bis ter. Cum accidit quod in vice
una debuit parere instabat festum sancte appollonie quod iterum cum magna
devocione intendebat celebrare invitando pauperes ob amorem
christi et sue pro prosperitate necnon ac sancte appollonie. Videns vero
dies quidem ille ipse servivit pauperibus huius caldariam plenam
carnibus pendens cum igne. Accidit quod hospes ille aliquis in
forma peregrini advenit petens intromitti quo intromisso con-
sedit cum fornace cum aliis pauperibus qui se calefaciendo. Tunc mulier
illa nobilis huius in sancte diei ad in cum hostium adiit pau-
peres reficere dimisit puerum suum ex negligencia incustoditum quod
cum hospes senissimus vidisset habita hora competenti nullo ibi homine
presente iactavit puerum ad caldariam qui statim in particulas minu-
tissimas divisus est. Mulier vero ex nimio labore que habuit in servicio
pauperum oblita est pueri sui. Tandem cum debuit carnes recipere de
caldaria inveniens membra pueri modo digitum modo manum modo pe-
dem. Tunc tota tremebunda pro puero suo facta est quasi amens et exanimis
tamen propterea recipiendo carnes collegit omnia membra pueri sui et involuta
panno confracta ascendit in secretarium suum valde magnifice
plorando et invocando sanctam appolloniam et deum dicens. O deus
eterne nunc video quod omnia que feci ob amorem tui pro despecto tamen au-
divi sepius predicare. Quicquid uni ex minimis meis fecistis
michi fecistis et quare non attendas ad opera mea que ego feci ob reve-
renciam tuam ac sancte appollonie. Preterea querens se ad sanctam appollo-
niam dicens. O sancta appollonia. Tu ego servivi tibi multos annos
festum tuum celebrando et cum hoc dixisset cum lacrimis obdormivit. Vidit
quod iuncta sanctam appolloniam advenientem cum comitatu angelico
ac decore nimio decorata dixit ei. Noli desperare quia nullum bo-
num irremuneratum. Grates quod omnia que deo et michi honoris im-
pendisti pauperibus serviendo. Ideo deus et ego gratum in habuisti
serviendo et quicquid desideras obtinebis quia puerum tuum incolumem
recipiebis et dolore dentium quem habuisti in partu scilicet dentes tuos
effodiendo prius dolorem quem passa fueris amodo non patieris

et omnia que pecieris a me obtinebis. Et sic tu et omnes qui ob amorem dei et sue matris honore et mee passionis memoriam celebrauerint diem ac beate virginis et me coluerint sentient de dolore dentium adiutoriam. Tandem cum placens mihi conuenit puerum suum sanum et de dolore meo et se de omnibus doloribus sanatam quod statim postea omnibus volentibus audire enarrauit. Et ipsa cum marito suo ac tota familia festum eius quamdiu superuixit celebrauit ac omnibus volentibus celebrare ac inti-mauit. Vnde consulo nobis omnibus ut beatam appolloniam hec(?) atque in sedula memoria capiamus in uotis deo ac eius suffragium facientes ut a dolore dentium ac capitis ac omnium angustiarum mentis et corporis sani-tatem obtinendo. Quod ipse nobis prestare dignetur qui ui-uit et regnat in unitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum. Amen.

Vita Sancte Walpurgie

Legitur in uita sancte virginis walpurgis sancta quod fuit filia cuiusdam regis gentilis. Hec autem apostolos christi scilicet philippum et iacobum predicantes illud verbum dicentes: Si uis perfectus esse uade et vende omnia que habes et sequere me. Et etiam illud verbum: Qui vult uenire post me abneget semetipsum etc. Statim omnia reliquit et sequebatur apostolos christi et libenter eos quottidie audiuit loqui de verbo dei et ex auditu edocta est a spiritu sancto. Et audiuit a sancto philippo: Cum vis orare intra cubicu-lum tuum etc. Cessauit manifeste orare et in cubiculo continue orauit. Quadam vice ambulabat per ciuitatem. Tunc quedam chorea visa est philippo et iacobo. Dixit frater nil nobis non licet ambulare cum iuuencula quia homines scandalisantur de nobis quod opera nuditatis facit. Cum sic staret sancta walpurgis videns per eos cum baculo. Cui philippus: O pulchra filia nobis non licet ambulare tecum nec peregrinari. Ordinabimus te ad parentes tuos. O sancta walpurgis dixit: O dulcis-simi fratres nonne semper obediui vobis et libenter audiui verba dei a vobis dicentes: Si vis orare intra in cubiculum tuum. Hoc feci ne viderer ut ypocrite tristes. Testis sit deus quod feci in bono propo-sito et fixit baculum in terra et flexis genibus orabat dicens: O deus qui cognitor cordium et omnia tibi sunt manifesta. Ro-go ut non mittas me separari a fratribus meis. Sed da gloriam nomini tuo et fac ut baculus iste virescat si fui in bono propo-sito. Dicto statim baculus germinauit. Apostoli videntes ad pedes eius cecidemnt ut pro eis deum oraret. Et ex hoc venit quod adhuc tenent po-muma(?) ad domum. Et ipsa demansit cum apostolis post mortem apostolorum ipsa predicauit verbum dei et passa est pro nomine christi post quod deo cara ad gloria-nationem per beatum papam gregorium ascribitur(?) ac tracta(?) ad cultum veri dei quidam est ita ut multi relictis suis patriis ad fratrorum(?) con-uenerint imperium. Ex quibus sanctus bonifacius dum adhuc in pere-gre peruenisset prudenter quasi naturam adeptus est sibi pertinentiam ad magunciensis presulatus suscepit kathedram. Ex regno itaque anglorum due venerunt fratres sanctum bonifacium comitantes scilicet wu-nibaldus wilbaldus quorum prior wunibaldus eistadensis ecclesie sancte est episcopus. Vir beatissimus cenobita obiit in domino. Alter autem monachicam ducens vitam in loco qui dicitur heidinheym vbi feliciter obdor-miuit in christo. Post horum vero decessum soror eorum totaque fe-minei sexus decus sancta walpurgia monasterio videlicet hei-

de Heidenheym constituta est in suis familias et eadem quam proposuit a propo-
sito non obtinuit. Contigit autem vespertina hora ut quidam
custos ecclesie beate virginis lumen denegaret. Hoc autem absque lu-
mine dormitorium virginum adiit nocte mirandum modum tanta lu-
minis claritas emicuit ut omnibus miraretur quousque ad ma-
tutinam mansit hora. Stupentibus itaque sanctimonialibus ad eius
lectulum gaudentibus illius quod celestis fulgore irradiabantur. At illa
prorumpens in lacrimas dixit tibi ihesu christe. Qui ego humilis ancilla
a cunabulis servire decrevi. Dixit et collato munere gratias ago
et nequaquam meis sed fratrum meorum undique famulorum tuorum
ascribo meritis. Post obitum beatissimi episcopi wunibaldi contigit quod
[illegible] tempore non sicut ad ianuam cuiusdam divitis astaret cuius filia
dolore acerrimo cepit mori appropinquante quam cum canes [illegible]
dare ceperunt [illegible] atque latratibus pulsare cepisset ex domino
domus ut quis esset protinus inquireret. At illa ego sum walpurgia
dei famula que me ad domum tuam adduxit ad salutis reme-
dium percipiendum. At vir illustris audiens protinus surrexit et virgi-
nem statim ad domum suam suscipiens omne ei debite humanitatis offi-
cium exhibuit. Illa autem nocte cum languente virgine duxit excu-
bias cuius funebria [illegible] quam sancta walpurgis
suis precibus sanitati pristine reddidit. Mane autem preparato patre
largissima preberet premia. Illa autem donorum [illegible] refu-
tans [illegible] solum ad suum dilectum ad monasterium regressa est et
quanto magis [illegible] divina [illegible] tanto magis ad ar-
duum vite custodiam ad excelsam seipsam de die in diem cap-
tivavit. Itaque beata virgo in deo corroborata cum iniunctum sibi co-
[illegible] superasset [illegible] ex hominibus [illegible] adiit et ad
paradisum [illegible] brevium [illegible] adiit et de eo
quo corpus ancillabat monasterio ad magnam sepultura honorifi-
centiam. Post mortem eius [illegible] sanctissime virginis crebris visitatione
[illegible] dignatus est miraculis [illegible] tellure [illegible]
[illegible] equo [illegible] tradit quod [illegible]
et ossibus [illegible] ut [illegible] annorum usque eidem perdidit. Acci-
dit autem ut quadam nocte statim walpurgia ad se loquentem audiret
o [illegible] vade ad domum meam cum sinceritate fidei ibique sanita-
tem [illegible]. Ex [illegible] completis [illegible]
sibi [illegible] deo reserebat gratias et beate walpurge virgini.
Item accidit quoddam aliud miraculum. Quidam devotus sancte virgini
walpurgi qui cum [illegible] peregrinacionem visitaret monasterium eius et ut
in quadam silva [illegible] supervenit quidam [illegible] peregrinus
et illi se iunxit asserens se fore socium [illegible] peregrinacionis.
Cum autem in quadam hora [illegible] meridiana in [illegible] pausaret atque
dormiret ille qui supervenit [illegible] suum [illegible] et [illegible]
ut crimen celaret super dorsum suum accipiens ut de silva illud
absconderet. [illegible] ille se [illegible] vellet [illegible] illi glu-
tine adhesit ut a se omnino avellere non potuit. Heu quod fecit [illegible]
homicida [illegible] quo se [illegible]. [illegible]
[illegible] duxit [illegible] sibi [illegible] cadaveri [illegible]
lati pondere [illegible] acquireret sepulturam ad eius [illegible]

in illius abyssi voragine. Sed rex tanti timoris commotione pedem
suum non esse persentiens absque ulla hora perdendo ad suum monaste-
rium vivus ad litus commovit. Stupefactus autem nimium atque de
onere illius cadaveris aggravatus convocavit scilicet virginem Walbur-
gam cumque per eam dominum exoraret ut eum a pudore et pondere liberaret
conveniens ut eius monasterium provolutus et nudis genibus insisteret.
Mox miser solutus a pondere cepit in eadem subrepere per tria mi-
liaria ita ut eius sanguis per genua cruenta flueret. Sed cum
monasterio appropinquaret et intrare vellet, omnino non potuit. Confessus
scelus suum publice consentiens et per magnum ducatum. Hec et multa alia signa
operatus est deus per famulam suam Walburgam. Cui honor et pote-
stas, laus et imperium per infinita secula seculorum. Amen.

Vita sancte Affre

Affra paganica meretrix cum tribus suis puellis opi meretricio
dedita omnibus ad se cum peccandi recepit. Et ad unam dierum
Narcissus ierosolimitanus episcopus casualiter domum Affre intrasset et de
statu eius ignoraret, ad eam pernoctavit, quos Affra cum peccandi intro-
isse putavit. Eo autem per totam noctem videt eos orare nec quippiam aliud
temptare. Mox peccasse doluit et pedibus eius prostrata veniam peciit.
Deinde expressa puellas suas et matrem suam ad plenam penitentiam mo-
nuit dicens eis: Iste est episcopus christianorum qui ingressus est ad nos
et dixit nobis: Si deo christianorum credidero et baptisata fuero, ab omni peccato
mundabor. Quid igitur nobis videtur? Responderunt puelle: Tu
mea es domina, secute sumus te ad inquinandum, quo non sequamur
te ad medicandum. Nam episcopo orante super eas apparuit demon
in specie ethiopis ululatu magno conquerens se lucro suo per episcopum
in eisdem privari. Quem mox episcopus abire precepit ad quendam
fluvium unde nec bibere poterat. Sed quamdiu fluvium ut fore illud
attigit plurimi moriebantur eo quod draco ibi latitabat et habitabat,
ut ibidem dracone eundem interficere precepit. Demon licet invitus paruit
et draconem interfecit et fluvius usque in hodiernum diem usui hominum
patuit. Post hec autem plurimos episcopus eius amicos verbi dei ipsos
perduxit et Affra cum matre et puellis baptisata. Post hec Narcissus
pergens ad Hyspaniam in civitatem Gerundam perrexit, ubi per triennium
predicavit et multos populos deo acquisivit. Ubi cum Felice dyaco-
no suo martirium suscepit. Comperto vero quod Affra cum suis relicto
paganismo christiana effecta esset, iudex advocavit eam et eam
multis persuasionibus blandiendo et minis eam audire nequiret, data
sententia in insula quadam ubi spoliata vestibus ad stipitem ligata igne
cremata. Puelle cum eius reliquias ipsis a flumine ductas ad
aream eius sepelierunt. Et super eam domunculam ex lignis vilibus
construxerunt. Et cum ad sepulchrum illud una dierum sederent, ut
a iudice sunt tente, et ut ydolis sacrificarent compulse, quod
cum renuerunt, martirium super ignis incendio subierunt.

Vita sancti Livini

Tempore igitur quo Colomannus inclitus rex Scotorum christiane
religionis vere magnificus polleret virtutibus. Et sceptrum
regni et imperialis monarchie culmen summa prudentia
gubernaret. Erat quidam senator et dux Scotigena nomine Theag-
nius vir strenuus equalis quoque secretorum industria. Hic habuit co-
niugem Agalmiam nomine sororem regis Iosyhem Ybernensium qui
ambo erant iusti eiusdem religionis divinis preceptis legibus et
dominus plus ditavit eos sua gratia tali dignitate et copula gloria
nocte quadam dum dicta domina in stratu suo quiesceret nec vigi-
larent nec dormirent integerrime visa est columba celitus descen-
disse et super capitale stratum eorum quievisse et sereno vultu intuendo
dominos quos que expandens alas suas obumbravit eos et lac-
teolas stillavit guttulas in beatas labiis dilecte femine et celo re-
fusa evolavit ad ethera quod mox concepit et eundem stratum viro revelavit
quam in somnis viderat. Cui dixit hoc signum erit magne sancti-
tatis huius pueri indicium. Tempore igitur nativitatis huius pueri sancti
omnes regionis illius incolas tam mira iocunditas attigerat quod
nec de veteribus cronicis legisse nec aliquorum de puero se
audisse fatebantur. Eo tempore beatus Augustinus qui a beato Gregorio ro-
mana sede apostolica transmissus Anglicanorum primus antistes ad
regem Colomannum venerat et ipse tunc caritatis gratia dum ami-
rabatur que primus rex puerum et inclita regina ad deinde episcopo
Augustino et Menalcho archiepiscopo et Anglorum episcopo Scotorum de sacro
fonte levaverunt indicentes ei nomen Livinus ex [illegible] nomine Agalmie.
Qui mox ut susceperunt de fonte omnes qui aderant manifeste
viderunt columbam fulgidam splendore celitus descendisse atque capite
pueri in sede et ter ipsum in fronte sacrari sancte crucis signo
et tonitrum taliter intonasse. Dilectus deo et hominibus cuius memo-
ria in benedictione est. Et hoc fructo vocabulo ad etherea remeavit
palatia. Tempore igitur procedente cum puer ille predictus Livinus de die
in diem ascenderet gradus virtutum. Certo die Pentecostes presente
duce Theagnio patre beati Livini cum ipso puero ac ceteris optimatibus
circumfusus comitatu cum esset novem annorum et ad monasterium
ab eo dedicatum in honore beati ... divinorum cupiens refici
ministeriis procederet. Ecce incole regionis illius attraxerunt duos
homines ferreis kathenis ligatos quos nullus habitare ... ille
aliquis induraverat et humanos ... frustraverat quorum unus
virum et duas mulieres et alter quoque uxorem suam ipsius et duos
filios interemit. Quos venerabilis Livinus orationibus suis ac manuum
impositionibus dicens In nomine patris et filii et spiritus sancti cuncti dya-
bolice fraudis insidiis a vobis eradicentur immunditie. Signavit mox tantis
in tenebris fumus teterrimus atro per impetus terrore ex ore et na-
ribus eorum ebullivit nec non quoque nigerrima conglomeratio muscarum
effugiunt et stridenti sonitu in aerem evolando disparuit. Quorum
unus nominabatur Elymas et alter Simphronius. Et in fide sancte tri-
nitatis exponendo exemplo presentis infantis beati Livini pueri adherere
ceperunt vestigiis ac reliquum tempus vite sue in sancta conversatione sancta
perduxerunt. Exiit igitur eius fama ubique crescebat et presertim rex
Colomannus nec non optimates ipsius rogaverunt eum ut eum re-

mane dignaretur et eos saluberrimis monitis moneret instanti tempore
itaque flagitantibus amicis sancti livini nesciens quid vellet angelus
domini ei astitit et intulit Veni super livine nec sis sollicitus tempus
est ut consolationis recipias donum Recede hinc et vade ad sanctum
augustinum in angliam eum tuis doctrinis et informationibus nunc fieri
sublimaberis Hijs dictis angelus discessit Sanctus livinus tamen cum tribus
discipulis suis forllano kyliano et helia subsequente eos clementia
superna pariter illud mare magnum siccis pedibus transiens Hijs
ultra partes veloci cursu pervenit ad sanctum augustinum qui eum benigne
suscepit ac per quinque annos et 3os menses nutrivit erudivit eius
et ad honorem sacri sacerdotij consecravit ei quam tunicam purpuream
et stolam preciosam contextam ipso die ordinationis sue pro dote contradidit
Sed autem habet olim spiritus gratia digne complerent venerabilis sacer-
dos dei livinus ad discipulos suos explicavit In cuius adiectu rex
colomanna ad suis optimatibus gratiam fuit Interea contigit emal-
chium archipresulem sicut prius lumen de hoc mundo migrasse
Unde colomannus scotorum rex ac cuncti primates sui sanctum livinum
deo disponente sublimavit et in kathedra archiepiscopatus debito
honore collocavit Eadem hora qua episcopalem accepit benedicti-
onem ut consuetudo est vox superna delata palam omnibus concinuit dicens
Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo et Nec dum
vox finem erat Ecce supra caput venerandi pontificis corona preciosis
gemmis intexta apparuit Ac eum dignum summo sacerdotio patefecit
Gloriosus igitur livinus inter regimine susceptum contemplantes sibi
commissos fide spe et caritate ceteris quam dominice [illegible] insulanter
admonuit docuit correxit ac pacis vinculis subiugati [illegible] re-
fecit Inter cetera quendam nomine abdiaz paraliticum ac leprosum omnino quod
[illegible] [illegible] et destitutum [illegible] annos [illegible] misericorditer sana-
vit Preterea habet gubernatorem navis qui ex parte lepsum longe
in sua quadrante misso [illegible] mare in se [illegible] Venerabilis
pater in [illegible] incipientem [illegible] currit super fluctus ad eum et dextera
sua dexteram apprehendit et secum ad aridam duxit Sicque beatus
livinus totam quam super terram miraculis ac doctrinis sanctis irrigavit
[illegible] illa terra solum verum etiam et britanniam et yberniam intraret
et populum ad fidem vocaret Unde accidit quod quedam domina truphalde
dicta haberet filium nomine cuphilbertum qui iam 12 annos nunquam viderat
quem sanctus livinus signo crucis illuminavit Delijs et alijs suis
factis aliqui credi fuerunt aliqui obstinati permanserunt Inter quos
longe eorum diabolici instinctu crudelius estuans forcipe misit in
os sancti livini et abscidit linguam eius et proiecit in conspectu astantium
dicens Ecce lingua seductoris istius qua falsa loquendo gentem
meam avertit nil aliud moneret nisi ut nudis pedibus ad deum vaderet
Sed autem pertinet talia pueri lege flamma ex ore sancti livini egre-
diebatur que eum tam fuit in [illegible] et ex vij viros cum eo conflagrat
qui hoc sceleris appellati sunt ut nec cineres ex eis comparerent Eo
tamen ipso autem sancto corpore non est derelictus a deo restituta lingua
ad pristinum [illegible] [illegible] divina virtute [illegible] Sed hec fieret
quidam ex eis [illegible] nomine crudelius ceteris protendit brachium
suum ut pugno sanctum livinum percuteret sed iusto dei iudi-
cio ita inpeditus pro dicto 3o itaque extenso brachio rigidus et

confessi primus sit Cadse aut quosdam ad pedes sancti pervenisse est postea
et statim sanitati est reddita. Ubi nichil potiset pro amore christi mor-
tem pati decernebat. Cum autem hora dominice incarnationis sue appeteret
dominica nocte qua pleno more devotionis vigilaret apparuit ei dominus
cum magno exercitu celesti dixitque ei: Gaude dilecte mi confessor
hodie appares cum hora sexta recipiam te in regnum meum et gaudebis
mecum et cum fratribus meis. Mox cum hac visione consolatus mane
illucescente die convocavit plebem fidelium et que ad regnum dei perti-
nent eos docuit et finito sermone benedixit eos dicens: Fratres
[illegible] mortem temporalem emuli mei intulerunt ut cum
christo vivam in eternum. Sed paululum sustinete donec orem. Et
dato spatio orandi expansis manibus in celum sublime a terra le-
vatus in magna superna claritate perfusus oravit dicens: Domine
qui in utero matris mee me sanctificasti et splendore gratie tue
ortum meum perlustrasti et super mare dux michi fuisti, exau-
di famulum tuum domine ut me iniuste persequentes pro pace tua non
deleantur de libro vite. Sed qui sanguine meo sancti fuerunt de perditi-
one misericordiam tuam perducere recipias eos in numero electorum
tuorum et precor ut de loco quo patria reliquiarum mearum vel me-
moria mei nota fuerit sit semper incolumitas et abundantia pacis
et omnium bonorum plenitudo floreat et qui domum illam in-
quietus vel in vita sua in carcere vel in infirmitate seu aliqua pressura
angustiarum in nomine mei recordati fuerint exaudi eos domine
et [illegible] ut qui fideles tuos de operibus tuis
et si in peccatis sunt et te invocaverint per me tua clementia abso-
luti laudent nomen tuum in secula et perpetua domine quicunque diem pas-
sionis mee in devotione habuerint memoriam habeant totum annum
[illegible] gratie tue securitas nec eis dominetur infirmitas nec
molestia inquietas sed sit eis tranquillitas sanitatis et
sobrietatis qui eos letos perducat in regnum glorie tue. Qui vi-
vis et regnas cum filio tuo domino nostro Ihesu Christo et cum spiritu sancto per
omnia secula seculorum. Respondentibus autem discipulis eius et astan-
tibus fidelibus amen. Tunc vox insonuit divinitus emissa: Mi
dilecte super hiis omnibus que benigne exorasti scias te procul dubio
exauditum. Post hoc beatus [illegible] dixit: Ecce asto hostes regis mei
vocantes me ad gloriam quam michi paravit de celis assunt angeli
eius postulantes me. Estote fortes et si quid supplicat crudelitas in passione mea. Et suspiciens
in celum ait: In manus tuas domine commendo spiritum meum. Ministri
vero diaboli sevientes in eum et multa ingerunt tandem
ad ultimum decapitaverunt doctorem sue salutis. Et videntibus
cunctis anima sua suscepta ab angelis secreti sede celi cum
magna claritate celestis glorie passus est autem beatissimus pontifex pri-
die mensis novembris. Et cetera.

Vita sancti Materni.

Sanctus maternus fuit iudeus filius vidue a genelogia Christi secundum
originem ut sanctus testatur Lodlegit quod anna mater genitricis
dei sororem habuit nomine ysmariam que genuit beatam elisabet
et filiam eius eliud. Elisabet genuit iohannem baptistam. Eliud genu-
it emynum de quo natus est sanctus maternus qui materiam habuit
matris et corporis que inhabitante gratia spiritus sancti et apostolus ipse
de eius puer mansit. Cum mater (?) eius dominus ihesus resuscitavit et ip-
sum a mortuis resuscitavit in porta civitatis naym quando dicebat
Adolescens tibi dico surge et resedit qui erat mortuus. Post
hec vero resuscitatorem matrem relinquens populo dimittens ab re-
nunciatis divitias gratias fidem preceptis adherendo. Et cum di-
cere potuit Non relinquimus etc. Hic sanctus fuit domini quando de lxxii
discipulis fuit unus qui semper dominum post gloriosam ad celos ascen-
sionem domini matrem ihesu christi. Beatus maternus adhesit beato petro apostolo
cum esset rome. Et beatum maternum mittens unum discipulum cum
valeriano episcopo et eucario capellano ad quandam provinciam gallie
ad fidem katholicam exequendam propter domini in ventis (?) in multa
constitute. Illo autem tempore beatus maternus mortuus est et sepultus iacuit
ultra xl diebus. Tunc valerianus una cum eucario multum
dolens contristatus iter mittens veniebat sancto petro eo quod e-
o quod maternus coram eis mortuus et sepultus esset. Tunc sanctus petrus
recepto baculo suo et dedit eis mittens dicens
Ite vestis (?) ad valerianum et eucarium dic ut ponat baculum super
sepulturam sancti materni in nomine ihesu christi et de eo videbunt mira-
bilia dei. quod cum factum fuisset sanctus maternus resurrexit a mortuis
xl die obitus sui post eius resurrectionem morabatur eucarius cum
sancto valeriano episcopus ordinavit sanctum maternum in sacerdotem ita
supervixit xl annis de ordine sacerdotali. Post discessum sancti va-
leriani episcopi beatus maternus pontificales sustinuit apices penitentes
et questiones veram fidem que est christi confessi predicavit. Ut de
salute multa ipsa una anno mense ... vitam magis virtutibus magnos
quotidie celeste signis miraculis longe lateque clarescere et opera
quotidianos intendens multitudinem fidelium plus augeri
disperat (?) tanta diligentia multa sibi ministerium capitulare ordi-
nare studebat. Hic etenim quamvis esset vir magne auctoritatis
et prudentie nil tamen ex proprio impio qui libera utens potestate ex-
ercuit sed omnia humiliter et firmiter egit. Communis quam se sub dei stu-
dio sancte dilectionis se exhibuit. In omnibus etiam que prelatus gesse-
rat non sua sed Christi gloriam quesivit. Cunctis vero cetera sanctorum
virtutum speciali mitissimus existens consolabatur afflictos et pauci
nudos captivos redemit suscepit peregrinos errantibus viam
salutis ostendit misericordiam desperatis spem veniam confitenti-
bus... promisit currentes via mandatorum dei semper ad am-
pliora impellit ... remotiores non exhortatos instigavit
et nos exhortando nos suscitando nos in periculis obviando oribus
undique suis pro salute occidit. Hic itaque atque alius hugo
honorem operis studiis fideliter ad statum et laudabilem senectutem per-
venit et xl diebus iacuit de sepulchro ita etiam totidem annos
post de sacerdotali mansit ministerio. Is itaque solitus erat Pro clericis quere

ubi corpora sanctorum quiescunt frequenter et ibidem divinis devocioni solus
persistere. Verum cum quadam nocte iuxta morem eandem ecclesiam
intraret ibique prolixius divinas laudes celebraret circa mediam
noctem cepit sompno gravari et ab instancia precum offendere se pig-
ricia retardari. Et ille in subsellio quod ibi erat considens in-
flexis ad genua cubitis et manu utrasque maxillas sustentando caput
declinavit et paululum sompno cedens celeriter obdormivit. Statim
apparuerunt ei presules sancti eucharius et valerius clarissimis vestibus
splendentes sacerdotalibus insignibus coruscantes coronasque sin-
gulas rosis et liliis ac ceteris odoriferis floribus mirabili
arte intextas in capitibus gestantes quarum unam ei demonstran-
tes et dicentes: Ecce mercedem tibi olim promissam ita ut
dicere ob commonicionis tue visitandi gratia ad te venimus. Nunc ergo gau-
de et letare quia die tercio ex hoc seculo migrabis et ad inenar-
rabilia domini tui gaudia introibis. En eterne premii tui in-
corruptibilem coronam quam a paradiso presentes attendimus e superna
tanquam per nos famulos suos destinatam. Cuius flos nunquam
marcescet cuius odor nunquam a suavitate deficiet cuius pulchri-
tudinis finem non novit quam post corruptionem presentis vite incorrup-
tibilem in conspectu regis regum coronam laureatus et eternaliter possidebis.
Hec dicentes mox visio disparuit. Ille autem attonitissimo sompno
evigilans valde quidem letus de ostensa sibi visione extitit sed statim
adesse corporis molestiam sensit. Accersitis ministeriis cum eius iu-
vamine ad cellulam redijt secreciusque familiaribus disserebat que
sibi ostensa fuerant retulit. Die autem crastina quotquot ad se fratres
cepit eos studiose ad fidei integritatem monens atque ad
celestis desiderium delectabilibus verbis accendens ac per totam diem
salutaria monita eis non cessavit dare usque ad octavam horam
sub sequentis noctis perorat in tenuitate psalmis et ymnis cum fratribus
quem transcepit. Cumque pullorum cantu advesperascente iam die venit desuper
clara vox cantus qui iuxta cellulam erat audientibus dicens: Mater-
ne dilecte dei veni. Cui mox quam assueto noverat audiens co-
gnovit ad circumstantes fratres ait: Valete filioli mei et vi-
vite. Ecce enim iam migrabo de presenti seculo et amplius vobiscum non
ero. Et hec dicens quorumdam dominici sacramenti devote suscepit et
statim sanctum animam exalavit per eum absolutore. Hii qui presentes erant
condignas exequias compleverunt et corpus eius non longe a reliquiis sanctorum
eucharii et valerii honorifice posuerunt. Temporibus vero excellentissimi
karoli imperatoris qui ecclesiam beate virginis marie aquis-
grani construxerat et consilio ibidem accessit Leonis pape celebrata
consecratione ipsius pape consecrante dicte ecclesie presentes sancto eu-
stachio maternus cum tribus aliis a mortuis resuscitatus et postea in anno
supervixit opera misericordie pie exercendo postea vero in infirmi-
tate febris vitam consummando meruit a domino felicitatis coronam. Le-
gitur quoque de miraculis eius quod cum esset archiepiscopus trium ecclesiarum
coloniensis treverensis et tungrensis quod in tribus celebravit missas una
die in nativitate christi primam in gallicantu tungris secundam Colonie
tertiam treveris. Preter ea vero multaque alia signa et prodigia fecit
deus per eum que non sunt hic scripta causa brevitatis prestante domino nostro ihesu
christo qui cum patre et filio etc.

Vita sancti Erasmi

In anthiochiam civitatem sancta est persecucio christianorum a dyocle-
ciano imperatore ut qui non sacrificaret dyis variis suppliciis
interiret. Hoc audiens beatus erasmus heremum petyt et
habitavit in ea septem annis ut mirabilia multa ostenderet. In here-
mo de monte qui dicitur libanus die ac nocte deum deprecans. Esca veni-
ebat sibi de celo per corvum, nec non multas virtutes ostendebat. Nam et
angeli loquebantur ad eum et diverse fere veniebant ad cellam eius et pro-
nobat se ad vestigia eius adorantes eum. Et facta est vox de celo dicens
ei: Erasme descende ad civitatem tuam. Et cum descendisset ad civi-
tatem multi qui vexabantur a spiritibus immundis occurrebant ei. Quibus sanctus
imponens manum in nomine domini mei ihesu christi multi autem demones
et statim effugabantur. Multos etiam per baptismum curavit et gubernavit.
Hec cum audisset dyocletianus imperator iussit sanctum erasmum teneri
et cum adductus fuisset sedens pro tribunali interrogavit eum dicens:
Cuius [illegible] esse aut quo nomine es? Sanctus erasmus respondit dicens: sum
christianus et dei christi sum et ipsum confiteor. Erat autem beatus erasmus
in aspectu pulcher et vultus eius decorus, oculi eius tanquam radius solis,
loquela eius sine offensione. Imperator dixit: Acquiesce et sacrifica
dyis meis ne male moriaris. Sanctus erasmus dixit: Hoc imperator
nunquam facturus sum lapidibus et sculptilibus tuis quibus tu similis
es imperator. Ego non sacrifico sed adoro deum vivum et verum qui fecit
celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Illi soli servet anima mea.
Nam tibi nunquam consentiam. Tunc imperator furore plenus iussit
ministris plumbo calida eius tedi. Et cum tedere [illegible] aspexit ad
celum et dixit: Gracias tibi ago domine ihesu christe qui es via vitae
credentibus in te quia quod desideravit anima mea. Puer adiuva famu-
lum tuum ut ne absorbeat me abyssus mortis. Imperator dixit: Erasme
video te nobilem elegantem consule anime tue et sacrifica dyis meis
et faciam te nobilem in civitate mea et dabo tibi aurum et argentum
et vestes preciosas. Sanctus erasmus subridens ait: O lupe rapax
plenus iniquitate [illegible] promissa tua non terrent me
a veritate christi. Aurum et argentum et vestes preciose sint tecum in die
perditionis tue. Ego autem in nomine domini mei [illegible] quod nisi [illegible]
[illegible] non potest aut pater tuus dyabolus qui te lucratus est. Dyocletianus
furore plenus iussit eum fustibus mactari et tres [illegible] tortores
[illegible] de dorso eius [illegible] nulla macula videbatur ita ut omnis
plebs clamaret et diceret: vere magnus est deus christianorum qui
tantas virtutes operatur ad istum sanctum. Imperator dixit: Video quod plus
arte maleficiorum operatur [illegible]. Sanctus erasmus respondit: Certe
tu es dyabolus qui prothoplastum de paradiso proiecisti. Impie carnifex
maleficia me operatus que genuit virgo maria casta [illegible] preco-
que prophete predixerunt venturum qui solvit peccatum mundi qui
illuminat tenebras [illegible] que ligata fuerat quam tu crudelem sine in
inferno posuisti qui in perpetuum [illegible] te et patrem tuum dya-
bolum qui te lucratus est. Tunc imperator ira plenus iussit eum
[illegible] vinculari cum [illegible] carnes eius corrumperentur. Gratulans psalmum
david dicam deo canebat dicens: Posuerunt ihesum velut [illegible]

custodiam tuam et sanctorum tuorum bestias terre. Tunc iussit eum imperator
pice et resina et sulphure sed et cera perfundi. Stabat autem angelus
dei qui ei refrigerium prestabat. Tunc sanctus erasmus dixit: Ubi
est imperator ubi sunt mine tue? Fiunt tibi magnum refrigerium corpori
meo tradidisti. Tunc omnis plebs antiochie clamabat dicens:
Dimitte hominem iustum et episcopum civitatis quia deus christianorum operatur
cum eo. Et ecce subito factus est terremotus magnus et tonitrua et
choruscationes et pene hic hora tercia ut civitas periret ab ira dei.
Beatus erasmus baptizavit clericos et ceteros homines conducebat
ad lumen in nomine domini. Imperator autem fugit a civitate timens ab ira
dei perire. Tunc imperator locutus est ad populum dicens: Iustum quem
videtis deos blasphemavit. Ideo talis est tribulatio. Et iussit
sanctum erasmum in carcere retrudi et septem pondera ferri inter-
[illegible] vel in manibus eius poni et precepit ministris ut si quis inventus
fuisset qui cibum ei daret morte moreretur. Et fecerunt ministri sicut
eis imperator precepit et anulo suo signavit hostia carceris et circa
horam terciam noctis exclamavit beatus erasmus ad dominum dicens:
Domine accelera et eripe me ne glorientur inimici nominis tui
ne quando dicant gentes ubi est deus eorum. Et ecce subito carcer illuxit
et flagravit quasi aromatibus esset plenus et quasi duodecim candelabra
fuissent accensa ante sanctum erasmum episcopum. Deinde sanctus Michael
ingressus fuit ad illum dicens: Exsurge erasme ecce ego venio
ad te confortans te. Et sanctus erasmus sicut cera liquescens et stabat
in medio carceris videns deum dicens: Benedictus es domine
deus qui fecisti celum et terram cui assistunt angeli et archangeli
et multitudo prophetarum et apostolorum et martirum qui pro nomine tuo passi sunt
et qui fecisti mecum misericordiam tuam. Et angelus sanctum sic allocutus
ait: Erasme exsurge et ambula mecum usque in ytaliam ubi tibi dominus
vitam eternam paravit ibi tibi erit requies in secula seculorum. Et quasi
columba corpus sicut lucidum deportatus est. Alia vero die dyoclecianus
imperator intrans spectacula sua videns contristatus est et confusus est
et precepit ministris dicens: Adducite magum foras qui deos
meos [illegible] contempsit. Et cum ingressi fuissent carcerem non
eum invenerunt sed undique sicut [illegible] munita est. Et factus est clamor
magnus dicentium: Hominem non invenimus nec [illegible] et ipsa [illegible] nobis
[illegible] esse videtur. Hec cum audisset imperator alapas sibi [illegible]
dedit dicens: Ve mihi quia deus meus regnum meum confusum est. Unde
dictum est eo tempore venerunt cum quasi sex milia virorum et mu-
lierum ad spectaculum [illegible]. Turbata tota civitas in tremorem magnum
posita vocabant christianum genus [illegible] et [illegible] [illegible]
dicentes: Quid fecisti de homine isto? Tunc imperator pre nimio
timore dixit quia a deo ipsius raptus [illegible] fuisset angelicam
aut abstractione et [illegible] venisset [illegible]. Beatus eras-
mus baptismis et virtutibus operatur in nomine domini. Nam infirmos
et ceteros [illegible] sanabat. Erat quidam nobilis et primarius
civitatis anastasius nomine cuius filius mortuus erat et corpus eius ad
sepulchrum deferebatur. Iussio autem est a domino sancto erasmo ut eum
resuscitaret [illegible]. Et apprehendens corpus eius dixit patri
eius: Anastasi, si credis in ihesum christum qui natus est de virgine maria
de spiritu sancto, recipies filium tuum. Illa autem turba que conveniat

mirabilia miracula sancti erasmi Tunc anastasius dixit Tu potes
resuscitare filium meum Sanctus erasmus dixit Non ego sed dominus
meus ihesus christus cui ego deseruio Anastasius dixit Si filium
meum in sanum reddideris ego credo et domus mea tota et uni-
uersus populus Sanctus erasmus dixit deponite eum et sic seorsum
patrem et matrem eius fecit stare et flectens genua sua super corpus
eius clamauit dicens In nomine domini mei ihesu christi surge et cum
surrexisset puer stetit et clamauit uoce magna dicens ve-
rum magnus est deus christianorum qui tantas uirtutes operatur in eis
Tunc illis aspiciens dixit Pater mi erasme a deo quos cole-
bamus nil sunt Nam uidi eos in inferno quo est illis eternis a tor-
toribus denuo autem dominus erasmi magnus est Credidit anasta-
sius et tota domus eius uniuersus populus et baptizati sunt cl
milia hominum Tunc sanctus erasmus exclamauit et dixit Gratias
ago tibi domine ihesu christe qui tantum tibi populum congregasti in
uia ueritatis Tu ergo domine qui dixisti petite et dabitur uobis
querite et inuenietis pulsate et aperietur uobis In me licet famulo
tuorum minimo horum dictorum tuorum promissa misericordissime
misericorditer exequere hunc populum quem in ministerio meo tibi acqui-
siuisti benedictione perhennis conserua et statim est uox de celo di-
cens Erasme bone serue qui pro nobis laborasti in eis omnia
quecumque uis dabitur tibi Et benedixit de eadem hora populum qui cre-
diderat et omnia ydola que colebant ceciderunt precepto autem dicens
sanctus erasmus docebat populum confirmans nomen ihesu christi dicens
Custodite mandata dei que accepistis uidistis enim magna
que fecit in uobis deus Induite uos christum et loricam fidei
Jam filii dei estis Tunc audiuit maximianus imperator quod factum fuerat
de ciuitate lucida a nouo homine et iniquissimo et sacrilego
dicente Audi me pie imperator et intellige quod factum sit in lucida
Regnum tuum delusum est et dii mei subuersi sunt nescio a quo
homine antiocheno qui confitetur illum christum qui crucifixus est Hec
audiens imperator maximianus iussit sanctum erasmum teneri et se-
dens pro tribunali interrogauit eum dicens Dic tu scelerate
homo que tibi religio est Sanctus erasmus tacebat et celos oculis as-
piciebat Maximianus dixit michi non loqueris et iussit mamillas eius
gladiis Sanctus erasmus respondit dicens lupe rapax plene
iniquitatis quid perquiris nomen dei Maximianus dixit Cuius con-
fiteris Sanctus erasmus respondit dicens ego ihesu christi ser-
uus Maximianus dixit Talis sis qualis et ille et sic moriaris
Sanctus erasmus subridens respondit dicens Optime imperator bene
dixisti ut illius merear uestigia sequi illius effusio sanguinis
mea illuminatio est Si uelis consentire imperator qui est ihesus christus
filius dei Maximianus dixit Tu in ipsum credas agens tuum
totum Sanctus erasmus respondit dicens Plane sic credimus et
hostiam iubilationis offerimus ei qui saluauit populum suum a pec-
cato Maximianus dixit Consule tibi et sacrifica diis meis
Sanctus erasmus respondit Cuius dii iubes me sacrificare
Imperator dixit Si tibi dixero consentis Et sanctus dicens Si
uidero fore sanctum faciam Tunc gaudio repletus maximianus imperator
ad uniuerso populo usque ad templum iouis iussit hominem deduci

ad civitatem Sirmianam et precepit organa et omnia instrumenta mu-
sicorum in templo preparare. Et hec videns sanctus Erasmus corde
ingemuit et oculis in celum elevatis dixit: Ihesu Christe fili
dei vivi esto presens in ista hora et mitte angelum tuum qui me
auxilietur et confortet me in ista pugna dyaboli quam preparavit.
Et cum venisset ad templum sanctus Erasmus dixit: Quod est simulacrum
illud, est deus tuus quem iubes adorare? Maximianus apprehendit manum
eius et templum ingressus est. Et vidit sanctus Erasmus statuam mag-
nitudinis duodecim cubitorum. Cui imperator dixit: Hic est deus meus
cui ego deservio. Et ut subito aspexit [illegible] facie ad [illegible] ipso
statua cecidit et facta est sicut cinis, et exivit draco magnus ex illa
et occidit [illegible] ad partem populi. Imperator autem fugit et vidit se delusum et
cepit ad palacium fugam iniit petens suum palacium et draco [illegible]
confusio est vicinorum ab anthiocenis qui constituerat illud ibi. Christum
qui crucifixus est. Populus autem clamavit: Sancte Erasme serve dei
ora pro nobis ut non pereamus ab isto dracone. Sanctus Erasmus
dixit: Si credideritis in deum in quo ego credo salvi eritis. Noli ergo
seducere. Tunc sanctus Erasmus imperavit draconi ut neminem lederet.
Videntes autem omnes populi Sirmianorum clamaverunt voce
magna dicentes: Magnus est deus christianorum qui talia mirabilia
operatur. Cum sancto viro sanctus Erasmus dixit: Tales virtutes
fiunt qui in Christo credunt. In illa autem hora conversi sunt et baptisati
XX milia hominum. Erat enim certamen de celo ab expecta-
culo angelorum quo sanctus Erasmus pugnabat. Angeli autem clama-
bant: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone vo-
luntatis. Et omnes qui baptisati sunt responderunt et dixerunt amen. Et conturbata
est civitas Sirmiana et territus est Maximianus et misit armatos ut
omnes qui conversi fuerant ad dominum gladio punirentur et martirio co-
ronati sunt CCC et XX homines. Cum eos occiderent clamabant
dicentes: Ora pro nobis Erasme et commenda nos deo. Iste ait: Ite in nomine
domini ad civitatem quam preparavit dominus vobis. Ego post modicum tempus
veniam ad vos. Erant autem certes angeli per nubes celi et suscipi-
entes animas eorum [illegible] usque ad celos et audite sunt voces
in celo psallentium et dicentium alleluia in [illegible] facta est et iterum
[illegible] est. Et hec audiens beatus Erasmus gratulatus est ut bonus
pastor super oves quas deo commendavit. Tunc Maximianus furore reple-
tus iussit Erasmum teneri et [illegible] ferreis maceravit et iussit tunicam
eneam fieri secundum staturam eius et cum facta fuisset tunica iussit imperator
vehementer calefieri velut carbones et iussit eum vestiri dicens: Vi-
debo modo si deus tuus liberet te de manibus meis. Sanctus Erasmus
respondit dicens: Artifex iniquitatis filius dyaboli plenus fal-
lacia laudo frontem tuam [illegible] est melior te. Imperator dixit: Dixi
tibi quod non timeo minas tuas etiam si maiora facias non
trepidabo. Cum meum et facto signaculo crucis vestivit eum tunicam
ignitam psallens psalmum davidicum dicens: Transivimus per ignem
et aquam et induxisti nos in refrigerium. Et alio loco: Tamquam
aurum in fornace probasti eos et sicut holocausti hostiam suscepisti
eos qui in te crediderunt. Tunc facta est tunica que erat vestitus
frigida ita ut nulla macula super illum inventa fuisset. Tunc Erasmus
dixit: Ecce imperator confusus es cum patre tuo dyabolo eris in igne

et non assurgam. Adiuva me domine Ihesu Criste fili dei vivi libera
me. Populus autem clamabat: Vere magnus est deus christianorum qui
tantas virtutes operatur in illo. Imperator dixit: Artes maleficiorum
operatur ut ignem impediret et deos nostros deludit. Tunc beatus Erasmus
dixit: Stulte, que maleficia putas virtus est dei mei qui ignem
impedit et deos tuos deludit, lapides et trunca surda et ab
hominibus conflata quibus tu imperator sollicitus es. Vincat opus virtutis.
Imperator dixit: Quamdiu dimittis tuas decipere frustra opiniones?
Beatus Erasmus respondit dicens: Ego ipse miror frontem tuam quia
non erubescis. Imperator autem furore plenus iussit ollam per ad cubitorum
[illegible] et iussit plumbum et resinam et picem ad terram sicut quasi fuerant
fervere ministri sicut iussio eius fuerat et fervebat olla velut
unda maris. Tunc imperator dixit ei: Nunquid et ars tua potest tunc
prevalere? Sanctus Erasmus respondit: Illa olla iam refrigerata
est et statim spiritus venit, descendit de eam dicens: Vox domini super aquas,
deus maiestatis intonuit, dominus super aquas multas, et effecit se
unda de olla et insufflavit imperatorem. Clamabat autem imperator di-
cens: Credo Ihesu dei ora pro me. Beatus Erasmus respondit ut tibi liceat
rapere et filiis [illegible] quam tu deus [illegible] sed tu diabulo et ministre
eius. Credo quod tu tamen iudicatus es si [illegible] [illegible] tibi [illegible] et cessa-
vit dolor eius. Multi autem hoc videntes miraculum Christo crediderunt
hora. Imperator autem hoc videns se delusum esse iussit sanctum Erasmum
in carcerem recipi et deponi super collo eius magna pondera ferri
et custodes carceris custodire acriter ceperunt. Et circa horam mediam
noctis apparuit in inmensis et vocavit eum dicens: Erasme surge. Ecce ego
Michael angelus missus sum ad te ut tollam te de carcere et ducam te in
Campaniam de qua [illegible] dicatur Formiam ad docendum populum. Tunc appre-
hendens eum eduxit de civitate Sirmiana in [illegible] navicula
a domino parata transmigravit de provincia [illegible]. Alio vero die [illegible]
est magna quod eum non invenisset dicens: Vere quia deus eius eripuit
eum. Sanctus autem dei martir [illegible] pervenit et sedit secus
civitatem Formiam et septem diebus apud illam vixerunt cum angelis et populos
angelica [illegible]. Et statim est vox de celo dicens ad eum: Eras-
me veni et requiesce de civitate quam paravit deus fratribus tuis mar-
tiribus et prophetis et recipe laborem mercedis tui. [illegible] eum ho-
noratus simul de celo et vidit et aperuit beatus Erasmus de celo
et vidit coronam de inaudibili pulchritudine [illegible] sibi de thro-
no sanctorum apostolorum et prophetarum. Et inclinavit beatus Erasmus caput
suum et dixit: Domine suscipe animam meam et completa oratione red-
didit spiritum. Et visa est anima eius candida tanquam nix quam ab angel-
ducebatur ad magnam gloriam et ad illos celos penetrabat in nonas
Junii. Tunc beatus Erasmus [illegible] et [illegible] dicens: Domine
unigenite dei patris qui me fecisti [illegible] meo gestum. Concede
ut qui me [illegible] in nomine tuo [illegible] [illegible] sabbato et
dominica. Tibi est gloria in secula seculorum. Amen.

Vita sancti elogii

Cum beatus elogius in utero adhuc matris inclusus esset vidit geni-
trix eius visionem quandam de ipso huiusmodi videbat aquilam
valde pulchram super suum stratum volitare ac ter se vocem clamare
Quod cum explasset perterrita nimis cepit mirari que nam esset visio Inte-
rea venit tempus pariendi pre magnitudine dolorum mori in-
cepit periclitari Vocauit autem quendam religiosum presbiterum boni testi-
monii orans ut pro ea oraret Qui cum venisset ad eam quasi prophe-
tico ore ait ad eam Noli inquit mulier timere quia benedictum partum dominus
dignabitur tibi largire eterni enim sanctus erit et ad gentes sua electus vocabitur
et magnus in ecclesia sacerdos erit Postea elogius nutritus est in fide recta
atque katholica Tradidit eum pater suus honorabili viro albani
nomine fabro aurifici probatissimo qui eo tempore in urbe lemovicensi pub-
lica fiscalis monete officia gerebat A quo huiusmodi officio opere
plenissime discere cepit et inter vicinos ac propinquos laudabiliter hono-
rari et cum iam totam illam artem sciret in franciam venit et audivit qui
opera regis faciebant se coniunxit Erat autem statura procerus facie rubicundus
cesarie formosus tunc etiam natura angelice vultu simplex et prudens
curato in primis habitu utens et gemmatas coronas huiusmodi et cruces
ex auro et gemmis limatas metallis rutilantes Vestimenta eius omnia
preciosa erant plenaque serica [illegible] stellas utebatur que postmodum
despectum vanitatibus contempsit et vilibus indutus plerumque propter pauperes
omnibus expoliatus est Quadam tempore cum rex francie perquireret
quis pulcherrimam sibi sufferre sellam faceret equi Fuit inquisitus elogius se
invenisse fabrum qui regi faceret quod vellet et accepit a rege
equum valde dilectum annosum et magni valoris abscidit pedem
eius quem posuit in incudem ut eum sufferrat ibidem postea induxit eum
tybia sicut antea fuit et misit eum regi et rex eum copiose remuneravit
Quadam vero die cum sanctus elogius staret super fabricam suam et tractaret
fabricanda Apparuit sibi quasi puella decora valde offerens sibi pomum
quod cum eam cognosceret quod dyabolus esset accepit forcipa tenaculam ignitam et
[illegible] nasum eius valide constrinxit quod ringendi [illegible] et deformata
sicut dyabolus consueverat apparere Sanctus autem elogius deum et pauperes di-
ligebat ut corpus thesaurum potius usque ad mediatatem corporis eius retro-
[illegible] Accepit enim ideo eum rex francie multum conferrat erga
pauperes videlicet eos nutriendo vestiendo consolando eos verbo et ope-
ribus audiret et videret oportuno tempore contulit sibi episcopatum [illegible]
de civitate que dicitur [illegible] ubi multis annis illius prefuit hominibus eos
hortando docendo in fide sancta et cunctis operibus bonis exemplo tandem
divino nutu cepit graviter infirmari In infirmitate qua iacens
patientissime sustinendo omnes infirmitates corporis sine passionis
Qui propter [illegible] sanctus [illegible] virtutibus repletus in fide
bona et spe firma ac caritate perfecta migravit ad dominum
cuius animam mox angeli ad celos perduxerunt ubi gaudebit cum
omnibus sanctis in secula seculorum Amen.

De An[tiphona]. Salue Regina

Salue regina quomodo habet an[tiphona] initium tum ut inuentum fuerit.
Notum quod plures homines fuerunt ultra [illegible] plani
ciem infirmi scilicet egritudine [illegible] pena [illegible] tri
bulati corpore adstrictos quos pia dei genitrix per se ipsam curare
disposuit. In prefata autem patria ad gloriam eius domine nostre mona
sterium construere conuenerunt ergo plurimi predicta peste cruciati in
die dedicationis dicti monasterii sub ea spe ut per suffragia prefate
virginis recipere curarentur et disposuerunt ex deuotione vnius fa
mi per noctem dedicationis vigilare. In profundo ergo noctis silencio
excellentissima virgo talari veste induta presente [illegible] cum v
irginum comitiua ultra sequentium [illegible] pontificalibus [illegible]
cantabat dulci [illegible] antiphonam magnam plus audita Salue regina
Et totam. Interea beata virgo manu sua [illegible] infir
mos qui continuo sanati miram leticiam preferebant. Erat ibidem
adolescens bone uite et deuotus beate virgine predicta peste cruciatus
qui [illegible] ducitur et in prefata nocte hora qua [illegible]
beata virgo et hunc sanauit [illegible] ut predictus
iuuenis se uellet abscondere [illegible] dixit ei Regina celi. Si
vis liberari a peste antiphonam quam audisti [illegible] omnes audien
tes ad dei et mei gloriam [illegible]. Et cum [illegible] quod [illegible]
dare posset mox miraculose [illegible]
[illegible] moniales illius loci antiphonam ad gaudio [illegible] ad
honorem gloriose virginis ad horas singulas decantare. Sic quoque
deinde religiosi pro suis necessitatibus ipsam tempore predicte [illegible]
et plurimi suam liberationem per hanc deuotionem meruerunt etc.

De Nomine ihesus

Item refert petrus de palude [illegible] pallacy rome [illegible] cardinalis
in expositione [illegible] quod dominus hostiensis cardinalis publice predicans
in sermone dixit quod vidisset bullam apostolicam in qua concessa fuis
set indulgencia unius anni et quadraginta dierum flectenti genua
ad nomen ihesu. Iuxta illud apostoli In nomine domini omne genu flectatur
celestium terrestrium et infernorum.
Item dominus urbanus papa quartus omnibus vere confessis et contritis in fine
salutacionis angelice ihesus christus amen dicendo dedit xxx dies indulgen
ciarum. Ad quas dominus papa Johannes xxii addidit totidem faciendo
sermone [illegible] in die omnium sanctorum et sic sunt lx dies totiens quoti
ens quis dixit ut premittitur.
Item dominus clemens papa quintus in concilio viennensi dedit unum annum
indulgentiarum de sacro euangelio Johannis In principio erat verbum quicumque
legerit uel audiuerit post benedictionem sacri officii in memoria et
reuerentiam [illegible] ex qua fluxit fontale salutis hu
mani generis. Et quicumque in fine cum dicitur Et verbum caro factum est ge
nuflexerit et crucem [illegible] osculo [illegible] xl dies consequitur. Item in sym
bolo misse cum dicitur Et homo factus est.

Quicumque dixerit uel legerit [illegible] tres annos indulgentiarum quos cle
mens papa [illegible] ob rogatum ludwici [illegible] regis francie [illegible]
Benedictum sit dulce nomen domini nostri ihesu christi et gloriosissime virginis marie matris eius in eternum et ultra
Amen. Nos cum prole pia benedicat virgo maria

De Ortu Sancti Laurencii

Legitur in hystoria quadam quod erat in hyspania dux quidam habens
uxorem nobilem sed sterilem. Hyi cum quadam nocte essent simul
in lecto illa dixit ad eum Audiui quod deus xpianorum sit potens
et bonus Rogemus eum ut det nobis filium quod si fiet volumus fieri xpiani
cum omnibus qui spectant ad nos placuit consilium duci et mox ipsa concepit
contra morem filium quia sterilis erat. Dyabolus tamen huic saluti inimicus
de bono voto inuidebat et puero nato mox puerum rapuit in cuna-
bulis iacentem et portauit romam sub lauro collocauit Et rursus in locum
pueri spiritum quendam difformis infantuli posuit et clamoribus et in-
mundiciis omnes qui aderant continue vexauit Audiens hec pater
dux et visa difformitate et immundicia ipsius pueri nimis tristis
effectus est et cepit contra deum xpianorum blasphemias exercere et xpianis
maximas persecutiones et penam inferre et quotquot suis ex xpianis
comprehenderunt iussit mox interfici Sed autem mane die dyabolus pue-
rum illum ante romam posuerat papa qui tunc erat exiuerat per spacium
dicendo horas suas Et ecce vidit sub lauro puerum pulcherrimum
collocatum auferens illum inde baptisauit et laurencium vocauit
quia de lauro tulit eum et optauit eum sibi in filium et datis expensis
dedit nutrici ad nutriendum cepit esse bone indolis iuuenis appo-
situs quod breuis super omnes preferat bonitate sua et moribus Et ex hoc
pape familiaris erat omnibus Postea uero alii insidiantes ei de successione
sua eum prospero eum sepe viis et factis molestarunt Et inter alia dicentes
puerum [illegible] Quod audiens sanctus laurencius nimis de hoc dolens
venit ad papam et parentibus suis et quomodo romam venisset conquerit Ad
hec ergo sed pro tuo fili bone Cessa ab hiis modo Ait laurencius pro
dum michi licenciam ego autem non quiescam donec parentes meos inue-
niam Sed autem cum eum detinere non posset licenciauit eum exponens quomodo in
lauro repertus esset dans ei benediccionem et necessaria per viam et misit eum
abire Et cum iter arripuisset oportuit eum in quadam silua pernoctare
et ne deuoraretur a feris ad arborem ascendens Media autem nocte
quandam turbam multorum hominum equestrium audiuit venientem Sub eadem
arbore principi suo tribunal ponentes deinde princeps venit te-
nebrarum racionem ponens cum suis satellitibus volens scire quomodo quisque
negociatus esset Vnus narrauit quantam discordiam qualiter multos
luxuriantes fecisset Alius de homicidiis Et sic vnusquisque negocium
suum per ordinem enarrauit Tandem vnus venit in specie pulli dicens
O domine mi multas sustinui molestias in curia ducis hyspanie
antequam eum vero seruicio subiugaui incipiens narrare de voto ducis
et ducisse quomodo puerum detulisset et sub lauro possuisset et qualiter
se in locum posuisset Hys vero dictis princeps illum pre aliis congratulauit
et iterum quemlibet ad suum negocium misit Beatus laurencius de arbore
sedens hec omnia audiuit mane facto querens hyspaniam magno la-
bore et ciuitatem in qua dux cum vxore morabatur intrauit Et
nomen dei predicauit Quo audito aduocatus eum comprehendit et occidere
volens sed de pulchritudine nimium mirabatur Et die quodam
absente duce nunciauit ducisse quomodo pulcher iuuenis esset comprehensus
qui xpianum predicaret Et illa indignata vix audire voluit sed tamen
iussit eum adduci Que cum fuisset intuita ex toto corpore dilexit
eum et dixit quod vsque ad aduentum ducis seruari deberet Dum autem

dux venisset scilicet ipsa precibus obtinuit ut iuvenis ad presenciam eius
venire posset Tunc eum videret aliquantulum mitigatus et furorem quem contra
ipsum habuit deponens Statim laurencius peciit ut liceret eum loqui et im-
petrata licencia dixit Audite omnes quia deus per sanctam mortem suam pius et
omnium exauditor ipse eum exaudivit dominus et ducissa mea tu ro-
gareris consilio et filium eius dedit pulcerrimum Set dyabolus invidia generis
humani de hoc valde doluit et permittente deo puerum abstulit
et se in locum collocavit Nam ego sum filius ducis et ducisse et ipsi parentes
mei et ille qui in cunabulis iacet non est homo sed dyabolus Et ut me verum
dicere comprobetis puer huc adducatur Et cum puer foret adductus dixit
laurencius Sicut ego sum verus filius ducis istius et uxoris sue et tu
scis dyabole humani generis deceptor precipio tibi in nomine ihesu cristi
ut evanescens ad locum consuetum et amplius ista predicamus in terris
Statim dyabolus evanuit et amplius visus non est nec fuit Quo facto
verus laurencius predicavit per predicationem et preces et miracula totum ducatum
convertit et baptisavit Et quo a dyabolo se tanquam deberet educavit
Deinde dux omnia bona sua dedit ad manus filii qui edificavit
ecclesias et hospitalia pauperum construxit et eisdem multa providit
Hic vero itaque gestis deo disponente romam rediit et motivo pape
ad quo fuerat sixtus papa invenit Cui omne adventum declara-
vit et cum sixtus mori deberet laurencio thesauros ecclesie com-
misit Sic enim se habet in passionali qui

Sobrii estote et vigilate

| petri ii ca v pe et de Quam-
tumlibet gloriosa foret et munita sit civitas si tamen intus habet tradi-
tores fortes oppugnatores eterne astutos ingeniis et acceleratores
sollicitatos in malo magnis eius indiget prudentium consiliis ne talis
destruatur bellatorum auxiliis ne vi opprimatur custodum vigiliis
ne inopinate capiatur Talis ego sollempnis illa civitas dei scilicet militante
scilicet sancta mater ecclesia militantium de qua dicitur in psalmo 86 Gloriosa dicta
sunt de te civitas dei Astutos iam habeat traditores et fortissimos
oppugnatores et sollicitos insidiatores iuxta illud 2 thimothei 4 foris
pugne intus timores Nec forent viri prudentes ad astucias obvi-
andum potentes et bellicosi adversariis resistendum Custodes non
desides ad insidias declinandum Set quia nec prudens consilium nec
fortis auxilium nec vigil presidium prestare potest in ebrietate vel sompni
consuetudine Ideo sobrii estote et vigilate Dixi primo quod gloriosa dei civitas
scilicet sancta mater ecclesia astutos habet traditores nec forent viri prudentes
ad obviandum astucie Nonne enim non videt quomodo serpens ille malignus
callidior cunctis animantibus genesis tercio veneno suo primum parentem infecit
quot simplices seduxerit quam multos eorum qui videbantur sapientes
excecavit quot nobiles et potentes corrupit ita quod merito ad eos apostolus dicebat
eventum dicens 2 chorinthiorum xi Timeo autem ne sicut serpens seduxit euam astucia
sua ita corrumpantur sensus vestri et excidant a simplicitate que est in cristo
ihesu A simplicitate quidem exciderunt qui dicentes non secundum cristianum esse vo-
luerunt et tamen ab unitate ecclesie romane recesserunt Et videte hunc quibus
dolis et fraudibus mendaciis et decepcionibus cunctos decipiant et fabu-
lat antiqua tale scisma in ecclesia sustineret quot adiutores et
traditores conciliant et per hoc dolo adiuvit hoc Olim unum iudam inter discipu-
los suos cristus habuit iam multos et ut ita dicam innumeros iudas habemus
cristi et ecclesie et fidelium traditores et fidei corruptores extinctores hii

sunt qui corpus Christi indigne suscipiunt / et de corpore Christi patrimonia male vivunt /
corpus in sacramento vendunt / et pro precio illo hostes Christi de altari non vivunt /
De primis loquitur beatus Bernhardus in sermone de cena domini / Judas inquit
infelix / qui dominicum panem manducas / et contra dominum calcaneum levas /
Heu quanti hodie / qui dominicum panem manducant / et contra dominum de operibus
suis calcem protendunt / Quanti de altari vivunt / qui altari non serviunt /
ymo dominum altaris per multos dicunt / heu quod magis dolendum quam
sacerdotes sed falsi sacerdotes qui panem Christi corpus Christi sumunt ore /
et corpus conculcant pede / putridi fetore luxurie infecti / veneno nequicie
infecti / Isti sunt iudas scarioth / qui nisi se in melius commutaverint et
venia nati non esset hec ille / videat et respiciat an hoc tangit illos qui ecclesiarum
beneficiorum percipiunt / sed ecclesie nil serviunt / nec horas quidem dicunt / sed exercent
superbiant choreas congregant / venatoribus insistunt / hoc utique non est altari servire /
sed demoni / nisi forte per hoc altari sufficiet servire se reputet quod [illegible]
bona ecclesie bene defensat / et atque promovet / et multiplicat / sed hec atque
eque vel plus facit miles vel rusticus iudeus usurarius vel paganus / Alii sunt
qui adeo diligunt munera / secundum retributiones / ut nolunt baptizare pueros /
contritos absolvere / infirmos procurare et ungere / nubentes copulare / vel missas
legere nisi pacto de certa summa pecunie precedente / ita ut videatur implicite dicere
quodammodo illud verum blasphemie vere sacrilegii / Quid vultis mihi dare et
ego vobis eum tradam / De talibus loquitur idem bernhardus sermone 50 / Quanti inquit
hodie de Christo qui iudas esse ceperunt / sed quod sine miserabili gemitu dicendum
non est / pro Christi opprobria / sputum / flagella clavos lanceam et crucem hec omnia
sonante avaricie conflat in acquisitione turpis questus et pretium [?] suis
marsupiis includere festinant / hoc solo sane a iuda scarioth differentes / quod
ille horum omnium emolimentum tot denariis computavit / isti voracitatis influente
lucrorum infinitas exigunt pecunias / hec ille / hos autem non solum corporis sed et
ecclesiam et fideles suos esse deceptores et traditores diffinivit / Sunt etiam qui
magnas indulgencias predicant pro modica pecunia / de magnis usuris
rapinis et furtis audacter absolvunt / pro magnis sceleribus et peccatis tanquam
nulla sunt modicam et nullam penitentiam iniungunt / et sic facilitate venie ad
peccandum homines provocant / Quid aliud sunt tales quam fidelium proditores
falsi vel seductores et ypocrisis confessores ysa. ait populus meus qui te beatum
dicunt ipsi te decipiunt et viam gressuum tuorum dissipant eiusdem / Tales
enim multum deceperunt homines ut [illegible] sed vivificant animas que non
vivunt et mortificant animas que non moriuntur / [illegible] venia promittunt quos nec
absolvere habent / nec pro eis deo satisfactione absolvere possunt / sed in multitudine
[illegible] traditorum et deceptorum absque dubio non est multitudo sapientum / quorum
doctrina consilio diriguntur populus ut sciat quid tenere / quid credere / cui se committere
vel cui debet adherere / multitudo namque sapientum sanitas est orbis terrarum / sap. 6
et pro. 24 / de ubi fit salus ubi multa consilia / Sicut enim ait tul. in libro de senectute
Non viribus non velocitate aut celeritate corporum res magne geruntur sed
consilio et sententia aliquorum / Sed quale consilium queso habebit populus quod qui
sciunt nolunt / et qui volunt nesciunt / Erubescunt enim et dedignantur vel saltem
attedianturm maiores prelati et viri scientes predicare confessiones audire et ad
simplicium indigentes occupari contra quos loquitur b. ambrosius in libro officiorum de
Quid tibi prodest habere sapientiam si consilium neges / Si consulendi copiam includis
dicens / clausisti fontem ut nec tu nec alius prosit / Committitur autem dum pro eorum
regimini curatorum / qui nedum ignari sunt / sed quod peius est commessationibus
ebrietatibus cubilibus et impudiciciis sunt intenti / ita quod si quis de extrema
necessitate positus consilio indigeat / quo dyaboli laqueos et penas eterne

Iudas quomodo [?]

de sacerdotibus [?]

horas non dicentes

Avari qui pro [?] nolentes

Indulgencias magnas pro parva pecunia predicantes [?]

Qui consilium prestare [?] et nolunt consilium [?]

de curatis

dampnatione euadat oportet consilium querere in ludo vel taberna prostibulo vel chorea /
O deus terribilis in consiliis super filios hominum quo qui talis est pauper homines
in articulo mortis positum bonum expedire preuidet consulere et facturum dicere
preterea ad ualebit et quod modicum talis ei ualeat consiliare testatur beatus ambro-
sius preallegato Attendendum inquit quod in inquirendis consiliis plurimum
valet uite probitas / uirtutum prerogatiua / beniuolentie vsus / facilitatis gratia /
Nemo enim in ceno fontem requirat / quis de turbida aqua potum petat
Itaque ubi luxuria / ubi intemperantia / ubi viciorum confusio / Nemo inde sibi
ad hauriendum aliquid existimet / Nemo vtilem iudicet aliene quem
videt in utilem uite sue / Quo enim potero eum iudicare consilio superiorem /
quem video moribus inferiorem / An eum ydoneum putabo / qui mihi det
consilium / qui non dedit sibi / et mihi eum vacare credam / qui sibi non vacat / cuius
animum uoluptates occupant / libido deuincit / auaricia subiugat / cupi-
ditates perturbant / hec ille / Ideo multi obsecro incidunt periculum qui
non habent directorem et bonum consilium / et non minus dampnantur qui malo con-
siliario sequuntur / Nam si cecus ceco ducatum prestat ambo in foueam cadunt
Matth. / xv Omnis qui tanta pericula euitare et saluari cupit / Iuxta consilium
Thobie iiii° capitulo Omni tempore petite deum ut uias vestras dirigat et consilia vestra
in ipso permaneant ut si non potestis bonos consiliarios habere possetis ex
deo vobis ipsis consulere / Et obsecro uidete ne corda vestra grauentur crapula
et ebrietate / luce xxi / Omnium enim et ebrietas aufferunt cor / Osee 4 sed
potius sobrii estote et vi[gilate] Ideo dixi quod quamuis sancta mater ecclesia fortes
habet oppugnatores / necesse foret uiri bellicosi et potentes ad insultibus
resistendum / quod a fortibus et quod fortiter oppugnatur ecclesia non cerne pro dolore /
ad oculos meos videamus episcopos expulsos / fugatos canonicos /
incarceratos abbates / plebanos occisos / et tamen in aspectum quod ecclesias
spoliatas / et quod heu iam amplius est tam ipsa bona ecclesia a regibus
et principibus cardinalibus et episcopis acerius impugnatur / ita ut possit
querulose dicere / Cant. 4 / filii matris mee pugnauerunt contra me / In quo
vos sufficienter datur intelligi / unde origo persecutio et impugnatio
ecclesie tanta peruenit / eam dicat filii / quod sine dubio persecutiones apostolice
et discessionis ab ecclesia / et aliorum malorum que fuit prius clericia
sunt in causa / quis enim hostis crudelissima sustinuit / reges et principes corru-
pit / et populum seduxit / nisi clericia / quis vnquam tyrannorum clerum
inuasit / cum non aliquis de clero fauit consulit vel adhesit / nunquam enim
tam audacter tyranni clericos inuaderet si non de clericorum auxilio
vel defensione vel fauore vel consilio vel saltem dissimulatione sperant / aut de
eorum peruersa uita magis excusatos et tutos haberent / Vnde beatus bernardus in ser-
mone de conuersione sancti pauli / Nunc inquit quidem opus est / isti enim persequuntur /
qui a beo uique copidam? dicuntur / Nam tu deus qui primum aduersum te appro-
pinquant et steterunt contra / quidam ipsi uirorum te vniuersitas populi perdant /
egressa enim est iniquitas a senioribus iudicibus / qui videbantur regere populum
tuum / iam non est dicere / sicut populus sic sacerdos / nec sicut populus ut sacerdos / heu
heu domine deus quia ipsi sunt in persecutione tua primi / qui videntur in ecclesia
tua primatum habere / gerere principatum arcem syon occupauerunt apprehenderunt
munitiones vniuersa deinceps libere et potestate tradunt incendio ciuitatem /
Misera eorum conuersatio / tue plebis miserabilis est subuersio / vnde sponsa ad
regnum et radicem malorum respectum habens merito et solos filios meos
accusat qui soli sunt in culpa / Est attendendum quod signanter dicit non
fecerunt non filii patris / sed filii inquit matris mee / eo videlicet quod non habeant
patrem deum / sed sunt ex patre diabolo / querentes sola bona mea temporalia

q[uod] h[abe]nt h[abe]nt ut deus / no[n] aut[em] bona terra p[ro]p[ri]a q[uam] ecclesie p[ro]pt[er] t[em]p[or]alia eorum tam
fortit[er] pugnat et tam studiose laborat / Nunc ig[itur] karissimi iux[ta] c[on]siliu[m]
ap[osto]li ad ephe. 6. / Induite vos armatura[m] dei / ut possitis stare adu[er]sus insi-
dias et hostes ecclesie no[n] solu[m] resistendo / s[ed] eos etia[m] victoriose debellando /
q[ue] sint arma mea quib[us] p[re]d[ic]ti hostes vinci ap[osto]lus ibi t[ame]n palliatiue
... describit multa[m] gra[ti]a[m] sp[irit]ualiu[m] armoru[m] / quib[us] debet se ho[mo] munire
ut p[ro]p[ter] loricam iusticie / scutu[m] fidei / et galea[m] / Subiunxit p[ost]q[uam] h[abe]t ea quib[us]
debemus hostes invadere dicens / Et gladiu[m] sp[iritu]s assumite / q[uo]d e[st] v[er]bu[m]
dei p[er] omne[m] orac[ionem] et obsecrac[ionem] omni t[em]p[or]e in sp[irit]u in ip[s]o vigilantes in
omni instancia / Arma t[em]p[or]e milicie mee no[n] sunt carnalia 2o chor[inthiorum] 10 s[ed]
potentes deo et devote orac[ion]es vnd[e] et b[eatus] ambros[ius] sicut allegatur
in canon[e] 23 q[uestione] 8 sic ait / Non p[ro]pria quit[ur] ferrea arma q[uo]d milites curat
tos s[ed] repugnare no[n] novi / S[ed] dolo[re]s fletus orac[iones] lacrime fuerunt michi
arma adu[er]sus milites / talia enim sunt munimenta sacerdotis aliter
nec debeo nec possu[m] resistere h[ec] ille / Et ut ne boe[cius] 1. de conso[lacione] p[h]ilo[sophie]
sed ... dei supra talia nob[is] d[e]derat arma / q[ue] no[n] p[ro]p[ri]e abiecissemus
in vita nos firmitate tuerentur / S[ed] quia p[ro]h dolor h[ec] arma abiecimus
et eorum neglig[enci]a / adiutoriu[m] dei no[n] q[ue]rimus / s[ed] sp[er]amus in p[ri]ncipib[us]
in filijs hominu[m] in quib[us] no[n] e[st] salus ps. 145 / in venerunt nos h[ec]
mala / Et sup[ra] dorsu[m] meu[m] fabricaverunt peccatores / Scriptum
enim e[st] maledictus ho[mo] qui confidit in ho[mi]ne et ponit carne[m] brachium
suu[m] / et a d[omi]no recedit cor eius Iere. 17. P[ro]pt[er] hoc enim nobiles potentes
et divites etia[m] p[ro]p[ri]u[m] p[ro] moneri / qui nec sciunt nec volunt / vnio eru-
bescunt orare / p[ro]pt[er] hoc clerici invicias p[ri]ncipu[m] tam studiose sequu[n]tur [q[uod] hos q[ui] orac[iones] p[ro]p[ter] t[em]p[or]alia p[er]sequu[n]t[ur]]
ubi nec possunt orac[ion]i vacare solu[m] ut bona t[em]p[or]alia defendent / Et
quamuis bonu[m] sit humanu[m] q[uer]ere auxiliu[m] ubi possunt haberi ne dominu[m]
temptare videamur / oportet tamen illud facere et illud no[n] obmittere / p[er]ma-
nere in orac[ion]e ad deu[m] q[uon]i[am] in p[er]more homi[num] confidere / tam bonu[m] e[st] melius
sit confidere in d[omi]no q[uam] confidere in p[ri]ncipib[us] / ps. 117 / Primo p[er] orac[ionem] debemus im-
petrare a d[omi]no ut h[ab]eamus adiutoriu[m] a p[ro]p[ri]e et p[ro]p[ter] sit quod sine dei gra[ci]a
nec h[ab]eri potest nec p[ro]desse / non enim in multitudine exercitus victoria
est / s[ed] de celo fortitudo e[st] 1. mach[abeorum] 3 / Cuius figura h[ab]emus exod. 17 / vb[i]
dicit[ur] q[uod] moyse levante manus vincebat isr[ae]l / Si aut[em] paululu[m] remisisset
superabat amalech / Ergo amalech p[o]p[u]lus p[er]uersus no[n] vincit / hoc vi[detur]
p[ro]venire ex remisso manuu[m] et tepidis orac[ion]ib[us] sacerdotu[m] / qui enim
intelligere de sign[ific]ato p[er] moysen iux[ta] illud ps. 98 Moyses et aaron in [defectus a... i[n] clericis invenit[ur]]
sacerdotibus eius et sine dubio seu certe et sine dissimulac[ion]e p[re]tendere
voluimus in nullis tam defectum sic in hijs q[ue] ad clericos p[er]tinet
invenimus / Sicut enim p[ro]pugnant nos tales nobiles milites ut no[n]
inimici invadant / laborant rustici ne fame moriam[ur] / op[er]antur artifices
vene[n]t mulieres / adducunt ..a mercatores / ut in terra ista q[ui] in orbis abu[n]-
demus / Sed quot quo[que] in sp[irit]ualib[us] sunt defectus / quot sunt contra veram [de diversis effectibus]
vitam p[re]dicatorib[us] / quot h[ab]ent sedula[m] t[er]minis vel malis confessoribus /
quot simplices p[ro]fessi exemplis sacerdotu[m] corru[m]punt[ur] / quod boni p[er] eoru[m]
orac[ion]es impetrat / quod mali p[er] eoru[m] diligencia[m] impedit / Et ut in b[eati]
greg[orii] verbo omel. 17 Qui nu[n]quam plurimu[m] eoru[m] quasi sunt qui de p[ro]fesso suo
op[er]e eoru[m] inceptatio[n]e corrupti penitencia[m] exeunt / quis luxuria[m] ex
eoru[m] erudic[ion]e deseruit / quis avaricia[m] quis superbia[m] declinavit / Nos
ergo / p[ro] empto p[o]p[u]lo lucro res nichil sumus / tam esse debemus ducere ad vitam
et eo p[er]fecto p[o]p[u]li turba p[ro]strata e[st] / q[uia] p[er] facere eoru[m] diligencia[m] / ad vitam
erudita no[n] e[st] h[ec] ille / Eu karissimi metamus illor[um] t[em]p[or]alia / semine eis

spualia / et illis labrantibus et pugnantibus pro nobis compalit / induam armatura
lucis et pugnemus spualiter predicando bona exempla dando / et deuote orando / quod
quia non pot fieri in ebrietate / Et obliviscitur anna orare volenti dum eam reputaret
ebriam hely dixit / digere paulisper vinum quo maddes / regum j. Nec etiam in pi
gricia et sompni grauitate / Unde saluator in statu sue tribulacionis suis et
discipulis eius dum eos ad oracionem tamquam ad pugnam spiritualem incitaret spiritualem vigilia
premisit dicens / Vigilate et orate ne intretis in temptacionem ut sitis ad hanc
pugnam expediti et habiles non vobis ebrietate nec sompno aggrauati sed
sobrii estote et vigilate. Quarto ad idem dixi quod ecclesia in ecclesia
hostes sollicitos in sidiatores / naturaliter foret custodes non desidiosos ad insidias preca
uendum / ita si fuerint prudentes ad consiliandum fortes ad bellandum / pariter providi
misit eis fuit diligentes ad custodiendum / ut ait hec. Sicut in vno quoque opere magna
est diligencia ita vniuersis bonis nociua est negligencia / Nequaquam in domibus
tam copiose zizania sua seminasset / nunquam sic ex semine suo mala multi
plicata esset / nisi tempore in sopore negligencie dormiuisset dicente saluatore
Math 13. Cum dormirent homines torpent sunt gloria ipsi qui ad tutela
et ad custodiam hominum sunt deputati / venit inimicus et superseminauit
zizania in medio tritici / Cum autem creuisset herba et fecisset fructum tunc
tunc apparuerunt zizania / quis enim est locus aut status in quo euidenter
non appareat zizania viciorum et cuius non videat quam multa sit abhomi
nabiles sodomia / quam moderna reputetur symonia / quam quod sit vsura / quam de
gmitta adultria fornicaciones et stupra / quam leuipendia medita fraudes
des et periuria rapine furta / oppressiones pauperum / pompe vestium
superfluitates ciborum / addiciones secularibus nimium dissipancia et abhominabilium vo
luptatum / et quis contra hec vigilat / quis saltem clamat / dormitauerunt
pastores omnes et dormierunt Math 25 / facti sunt etiam canes muti / non
valentes latrare ysa 56. Math 24 / Si sciret paterfamilias qua hora
fur veniret / vigilaret utique / et non sineret perfodi domum suam / Nunc
iam mors ingressa est per fenestras et fur iam venit ut furetur et mac
tet et perdat / lupus rapit et dispergit oues Joh 10. Moritur impius in im
pietate sua / cuius sanguinem de manu spoliatoris requiret dominus ezech 22. Immo
multo vero iustus perit et nemo considerat Et ysa. 57. Dormiunt interim
vigiles qui custodire deberent ciuitatem prelati et curati dulces capiat sompnos
nos induat bysso et purpura et epulantur quottidie splendide luce 16.
ut probent se non pastores / sed mercenarios / ad quos non pertinet de
ouibus / Joh 10 / ut de ipsis merito dicere cum Jacob / Nunquid fratris mei custos
sum ego / ad tu sentiunt / totum pondus plebis versum est in sacerdotes / Ecclesiastici 31 / Sic
culpe subditorum maxime vertuntur in ignauiam prelatorum / Jeronimus in canone dist.
86 c. 9. Insipiens videndum est ne ad illos magis referende sunt quam ad negli
gentes desides rectores / qui multa sepe nutriunt pestilencia / dum austeriorem
dissimilat adhibere medicinam / et quod grauius est / et sine dubio nimis horrendum
nec rectoribus excusatis / Non enim solum rei sunt in istis / qui negligunt / sed etiam
in istis qui salliant / quam solum peccatores non dicuntur / Ideo augustinus / ait de pastoribus /
Attendit inquit omnis prepositus suus enim male viuentem / Et declinet oculos
a regula domini et intendit homines et in capite dicere de corde suo / Si prepositus meus
sic viuit / ego quis sum qui non faciam quod ille facit / Ergo occidit ouem in
forte / quod de illa que non moritur sciuntur / Vnde dico caritati vestre et si viuunt
boues et fortes sunt in re domini / tamen qui in conspectu populi male viuit / quantum
de eo est eum a quo viderit occidit / Non ergo sibi blandiatur / quod ille mortuus
non est / Sed ipse homicida est / Omnis enim qui male viuit in conspectu eorum
quibus prepositus est / quantum de se est occidit et fortes / quia ergo imitatur male prepo
situm moritur / qui non imitatur viuit / tamen quantum deo est in prinicipio ambos occidit /
Unde dicit glosa tractans illud exodi. 28 Applica ad te aaron / si quis

de preposito male viuentibus

subditorum est qui ex proprio vicio caueat sibi non tamen suo casui sicut minus imputetur
prestito | est enim in ipso quod omnis cadat | Audacter dico quod quomodo p inuideo debet a nobis
tot mors horida est totum ergo periculum metuendo | salte quelibet cuidam quod primum 6. sic
hortatur fili mi si sponderis pro amico tuo defixisti apud extraneum ma-
num tuam | fac ergo quod dico fili mi et temet ipsum libera | quia in manus manum
proximi incidisti discurre festina suscita amicum tuum | nec dederis sompnum oculis tuis
nec dormitet palpebre tue | pro alio namque spospondit qui officium vel benefi-
cium suscipit ad curam proximo vel orandum pro eo se astringit apud extraneum
manum defixit et in manus proximi incidit qui se pro alio laborare tenetur
quod non suum sed eius periculum illius de manu sua requiratur | Discurrat ergo mente ad
deum deuote orando nunc et illum diligenter exhortando festinet nec ipsius suum
commodum illius saluti nullatenus preponendo | suscitat amicum ut si ex misericordia
periculum incideret deo tamen gesta et iacere non permittat | Sed quia somnolentus
bonum suscitat | contrarie subinfert | Non des sompnum oculis nec dormitet pal-
pebre tue | glossa | Sompnum dat oculis qui subditorum curam omnino negligit |
dormitat autem qui reprehensibilia gesta eorum cognoscit | sed propter tedium
digna increpatione non corrigit | Cum ergo vigilare debeant ebrietas autem
semper sompnum inducat | cuius exemplum habemus in holoferne qui iacebat nimia
ebrietate sopitus | Judith 13 | ergo nec ebrietate nec sompno vacare sed sobrii
estote et vigilate | In quibus quidem verbis docet clerici et prelati quo se de- Supra thema
beant habere ad seipsos et temporalia | et quo ad proximos et spiritualia | et quo ad primum
tenendo mensuram viuant modice | et quo ad secundum in habendo curam videant
vigilate primum innuitur cum dicitur | Sobrii estote ad titum et sobrie et pie et
iuste viuamus in hoc seculo | secundum cum subiungitur vigilate Math 13 quod
vobis dico omnibus dico vnde ad thi 2 | Tu vero vigila in omnibus labora
et pro ambobus dicitur primo | tess. 5. Non dormiamus sicut ceteri sed vigilemus
et sobrii simus | Dico primo quod docet clericos et prelatos quo se habere debeant
ad seipsos et temporalia ut videlicet tenendo mensuram viuant modeste | ad dicitur
Sobrii estote Sobrios in greco mensuram latine designat Omnes enim sacer-
dotes et clerici sic moderate viuere et iuxta illud | petri 2 cum modestia
et timore conuersationem habere bonam | ut modestia eorum nota sit omnibus hominibus ad
phi 4 et quamuis omnibus ad mensuram viuere debeant | et modum tenere debe-
ant istorum tamen immoderantia specialiter clerum confundit | et populum scandalisat | Si
videantur clerici diuicias cupide vel auide aggregare | vel eas dissolute
dilapidare | ad dignitates ambiciose anhelare | vel se ad vanitates
scandalose applicare | Debent ergo clerici diuicias non cupide et auare con-
gregare | nam secundum apostolum qui diuites volunt fieri incidunt in laqueos et tem-
tacionem dyaboli et desideria multa inutilia et nociua | thimo 6 | Audi quantum
malum facit auaricia audite cum horrore | petrus enim tamen tractatum
illud exod 32 quod aaron aurum dederat et proiecerunt illud in ignem processitque
ex hoc vitulus sic inquit | Unde ergo sacerdos auare aurum tibi datum est | De Auaricia clericorum
non ex tuo illud habes primo vel labore | sed ex oblatione fidelium | sed
acceptum in ignem mittis | est in ipsa tamen tua voluntate in flammas | Ignis enim
auaricie sit ardorem | et consequenter ignem ab eis aurum mittitur quorum exem-
plo agitur ut ardeant auaricia | quis est enim subiectorum maxima non auaricia
sacerdotum habet ille | et ideo optime subditur | et egressus est hic vitulus
per quem secundum glossam sit sonctas gentilium ydolatrie deditorum | abhor enim
hodierni instar vituli lasciuiunt | et quasi seruus gentilium gentiliter
viuunt | quia sacerdotes mercenarii propter auariciam omnia mala permit-
tunt | Dico enim habere lucrum petrimia | nichil curant pro deo vel periculum
animarum vnde b. gregorius omelia 14 quasi gregem inquit lupus dissipat
dum populum fidelium diaboli per temptaciones necat | Sed auari habent mercenarii

nullo zelo attendit, quod dum sola ex decima deputat commoda, ministeria ecclesie
divina negliget pati et dum honorem amplectitur temporalibus commodis
leta opponere se contra periculum trepidet ne hoc quod diliget amittet. Sunt
enim sacerdotes clerici et prelati ea que sunt de ecclesiis non se sinunt vel male
dilapidare. Premonitum enim certissime est quod ipse tempus pro sacrilegiis sibi
nos meruit. Audiat quantum malum sit et quanta pena dignum de
pro sacrilegiis quod dicitur hystriones meretrices vestre de eleemosynis lupinis
presentium superbie et vanitati et illud pauperibus quibus debetur sacrilega
impietate surripere. Unde beatus Bernhardus in epistola ad Fulconem: Dignum in quit
est ut qui altario servit de altario vivat; non ait ut de altario luxurietur
aut superbias; non ut inde tibi compares frena aurea, aureas sellas, de
pictas calcaria argentea, varia griseaque pellicea a collo in orbes or-
natum purpureo diversificata. Denique quicquid preter necessarium victum aut sim-
plicem vestitum de altario retinens tuum non est, rapina est, sacrilegium est.
Idem in libro de vita clericorum: Res inquit pauperum non pauperibus dare par
sacrilegii crimine esse dinoscitur. Eme premonitum sit pauperum facul-
tates ecclesiarum et sacrilegia eius impietate surripi quicquid ministri altaris
victum accipiant et vestitum. Sunt quoque clerici et prelati ad dignitates non am-
bitiose anhelant, qui enim tales sunt audiant cum tremore beatum Bernhardum in libro de
vita clericorum sic dicentem: Age ergo quem sepe [illegible] fiet nihil eos qui presunt et po-
tentes potenter tormenta patientur. Ascendat superbia tua super sidera regere tuum
sicut dyabolum omne sublime videat oculus tuus. Festina multiplicare prebendas,
inde ad archidiaconatum evola, deinde aspira ad episcopatum nec ibi quiescas.
Habitu quem ego [illegible] itur ad astra; quo progrederis miser an ut a bal-
tiori gradu casus sit gravior. Licet enim sic paulatim decides, sicut tamquam ful-
gure vehementi impetu quasi alter Sathanas cito decideris. Debent enim
clerici prelati et sacerdotes non se ad vanitates scandalose applicare. Pro
tho enim quod sacerdotes tam boni fore sunt, quantum vix est tam vile officium vix opus
tam abiectum in veniam sacerdos qui non acceptet. Quidam namque est parrochus
coquinarius, alius raptarius theolonarius, alius camerarius, vel forte pressor
vinarius mulierum, ille distendit mediator per tabernas, iste seductor pu-
ellas prebet virginum et filia ad tantum despectum clerus pervenit sic vilium
sacerdotium quottidie quod vilescit, ut multi Thodeos sic clericos fieri vel
suos permitte clericari nisi in quantum hi divites et prepinguis plebe
des consituunt pauperes quod meliori modo se nutrire nequeunt. Audiat in
hoc culpabiles et etiam non culpabiles quod etiam boni propter malos sunt
contemptui. Audiat sicut pudore sit in ut Gregorius Nazanzenus in libro de urba-
na vita. Videat etiam hi qui honesti et religiosi videantur in plebe adversa
quepiam de sacerdotibus culpabile vel reprehensibile ab his qui super dorso
ut in fabricant audiret execrabilique quod criminantes accipiunt, et quod de
vino ita cecidissent proclivibus ita sentiunt, et sancti fiunt theatrorum et abiectis ho-
minibus indignis, et ut dixerim more scenis et belluis per omne tempus et in co-
loro in plateis in quivis in conviviis et usque ad ipsa cenam, quod cum
laceramus dicere deducamur et atrocissimus et impudentissimis hystrionibus
sicut fecidem. Igitur tot malorum que et [illegible] demodemini [illegible] mem-
tote et sic moderati et sobrii estote. Ut [illegible] dixi quod in vita presbyteri donat
quo sic debeat clerici et prelati ad sermones et spiritualia hec ut intelligimus
hinc do curam meditatione ad quartum et vigilate. Ubi advertendum quod quadruplex
hi do curam ... totaliter vigilare et vigilat hora debet et instituit psallere et orare
totaliter vigilat et vigilat horas debet et instituit psallere et orare
sine pigricia et somnolencia omnis suos dei [illegible] spiritualis tam vigi-
lantia nullus perpetua qua omni tempore vigilare tenemur de qua dicit beatus Gregorius
omnem curam tuam ... Vigilat inquit qui servat oculos quod credit, qui

de [illegible] clerici

q[uod] offi[cia] sacerdotum [illegible]

vigilat quod duo

ad aspectum [illegible]

ad aspectu luminis mentis oculos apertos tenet | qui a se torporis expellit neglige
tenebras Et haymo sup apoc. Vigilat qui bona desiderabiliter providet et ma
la pollere timet | qui ex hys que egerit non humanam laudem sed dei gloriam
requirit | Sed adhuc ad ampliorem vigiliam obligantur prelati | ut possent non ipse tantum sed
etiam pro suis subditis redditurj racionem quorum officium dicitur in glo. super illud luce
2o et erant pastores et cetera spiritualiter doctores non dormientibus alys celestia
contemplando | subeunt nos tastra fidelium | lustrant per bitalli officio | ex quo credo
veniunt | et non ad publicum pastoral officium docendo redeunt | ut quod in privato
contemplati fuerint alys predicando exercuerint | Quanta aut diligentiam in custodi
endo grege debeant in sequentibus sponsa can. 3o dicit | Invenerunt me vigiles
qui custodiunt civitatem | Debent enim non expectare quousque redeat ovis
morbida | sed exemplo illius summi pastoris vide quod dicit | diligenter querendo
nec inveniat | et propriis humeris deportare | Unde b. bernardus sermone q sup
cantica tractans verum predicatum non sit inventi | sed invenerunt diligentiam con
in hoc grande dicuntur pigri custodes | et mali fideles | nulla in hoc adhibent di
ligentiam | non circueunt non querunt | sed si quid inveniunt non gaudent sed potius molestie
ducunt sed si appellantur ab ipsis non nisi interrogati presumunt verum solacium |
Alia est plane custodis eo preveniendo et non tantum respondere | exspectare magis
quam expectare hec ille Sed utinam non nullo modernis temporis vigiles et cu
stodes se inveniri permittent | vel venientes benigne suscipere ut quasdo
hiis non perderet nunc aut si quid attemptat intrare clausa est ianua sed
quis intrauit neque audierit ut tale sibi dicatur exemplum ut beatus sit qui non sunt boni clerici propter w[...]
scandalisati in nobis | Repergunt prelatos et clericos qui de bonis vel
de divinis loqui voluerit | expelluntur contempti recedentur | Unde beatus gregorius
omelia circa 24 sed nullum inquit magis preiudicium quam a malis sacerdotibus
tolleratur deus | quando eos quos ad aliorum correctionem ponit | dare de se pravi
tatis exempla cernit quando ipsi peccamus qui peccata compescere debemus | plerumque si que
cumque si que committimus vivere compescimus | recedit | Non sic agamus karissimi
non sit hec post meam penam cum reportent sic illius pigri servi qui ait luce
12 Moram facit dominus meus venire et cepit percutere servos et ancillas
comedere et bibere et inebriari Sed vigilemus quia nescimus diem neque horam
propterea quia dominus non facit moram sed festinat et taliter adveniat iuxta
illud apoc. 3. Si non vigilaueris adveniat ad te quasi fur quod ad oculum
videmus multos valde cito mori Vigilemus in quantum beati sunt servi illi
quos cum dominus invenerit vigilantes et in quacumque vigilia venerit et ita
invenerit beati sunt servi illi Sic ergo vos sunt vigiles tam clerici et prelati domini
in quos vigilare et vigilat vide sermo sancti b. gregorij l. pastoral ad al
men regiminis qualiter quis perveniat et recte perveniens qualiter vivat
et bene vivens qualiter doceat et bene docens infirmitatem suam quottidie
quanta consideratione cognoscat ut deum hic fidelis mediator fuit in gratia et consi
tuit super omnia bona sua et audiret illam vocem leticie exultacionis et gaudij
Euge serve bone et fidelis super multa te constituam intra in gaudium
domini tui quod nobis omnibus concedat qui sine fine vivit et regnat Amen.

Incipit Prefatio Sermonis beati Augustini De assumptione beate virginis. : dni

Ad intercessionem virginis et matris domini ac resolutionem temporalem et assumptionem perhennem quod intelligam respondere te deus omnipotens noto supplici exoro ut qui madidis nubibus ut plu- ant ymbrem et qui tempore motes et fumigat qui aperis terram et germinat quod dicam subeas. quod proferam prebeas. Ad quod sermone dirigam aperias. Venialem est michi domine et patribus meis reuerendissimis de matre filii tui loqui et de stupendo eius corpore lingua sermonibus occupare. que sola meruit deum et hominem pari- turam suscipere sicut thronus dei et aula regis eterni. sicut tu nos do- cuisti per sanctos tuos predecessores prophetas et apostolos figuris et signationibus quibus nos credimus et certi sumus quia nunquam fefel- listi qui nec falli nec fallere voluisti ostendens filium tuum coeternum tibi et consubstantialem coniunctum et incarnatum per virginis uterum. De qua tamen assumpsit qui cuncta corporalia terrarum creauit. Quem ministerio ad deus ab hac factus homo ab ea naturam sumens non ordine. Et sic fuit sponsus sanctum dea virginitatem et pudicitiam atque mundiciam conci- peret filii tui cuius dignitatis ac gratie effectum nec cor concipere nec lingua valet exprimere. Non enim talis concepit talis quod partus deum decuerat quod veniat redimere humilitatem. humilitatis naturam sumens stetit de corpore sanctificato et immaculata de immaculato. Inestimabile enim sanctificationis gratiam quam gapiendo prebuit, conceptum et natum non abstulit. Quod quanta in corpore valuit virginis illi soli notum est qui de eius natura naturam suscepit quam condidit. Propterque te oro domine qui per illa bona cuncta tribuis que ut tribuas eligis ut me in offensa de tanta sanctitate loqui tribuas. Et si non totum quod implere non lingue humane est. tamen ex parte ipsum quod est dicam ut est. Donet ego pio- sissimus ut sui pietate et sanctissimus sua sanctitate inestimabilis- simus mundissima virtute quia que humanam totam excedunt sponsus tuus lustrat qui suo sancto spiramine inducat nos in omnem veritatem docens virtute et quam de eius corpore et vita loquendum est quod ipse post naturalem vsum sanctificauit et gratiam contulit non aliena nos dicere patiatur. Sed propria ad laudem et gloriam tuam deus omnipotens pater et ad honorem eiusdem filii tui per virginem nati et eiusdem spiritus sancti et domini mei cum quo est tibi regnum et imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Sequitur Sermo Beati Augustini de assumptione

Quia profundissime et sua dignitate altissime sunt respensurus homi[ni] Lectorem meum obsecro ut pro me deprecetur et si quid a me plene compleuit donis dei gratie ascribat. Sin autem minus mee im- paratie humilitati quod si minus valeamus vada tamen procul dubio volumus. De sacratissimo eius corpore preclare virginis marie eius quod sacre et assumptione quod deus donauerit suscipientes hoc primum dicimus quod inuenimus scriptum pagina deus in cruce mecum discipulo hinc dauit ut castitatis testis tueretur obsequiis nil de ea reperitur preter id quod lucas commemorat in Actibus apostolorum commemorans narrat

dicens. Hii omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria
matre Ihesu et fratribus eius. Hoc dixerim quia ex toto quamvis magna sint tamen
tractanda existunt quantum specialium auctoritatum testimoniis non pos-
sunt ad liquidum roborari. Sed quia scriptura sancta veritatis indagacionem
studiis querenda reliquit, quod non sit secus estimandum dum veritas in-
dagacione fuerit patefacta, concedendum est. Etenim veritatis auctoritas et de-
diligentia constituitur, per se cognicione quod ipsa est agnoscitur. Sepe enim diffusa
veritas conveniencia patet, quam manifestis sermonibus abscondit, et sepe
sermonibus apertis insinuat, in quibus nil nisi ut sonant querendum
invenitur, ut est illud: Abraham genuit Ysaac, Ysaac genuit Iacob,
Iacob genuit Iudam et fratres eius, et talia in quibus sola tenenda est li-
tera. Quedam sic gradiuntur ut per lumen et misticam intelligenciam in-
serviat, ut transitus maris rubri et manna celesti et tabernaculo
dei atque archa testimonii, ubi futurorum signa baptisma scilicet Christi
et ecclesie ostensa est prerogativa. Quedam tamen in statu ut deum in-
sufflasse in facie Adam spiraculum vite, qui oris ad spirandum non habu-
it, manus ad operandum, quamvis dicat propheta: Manus tue domine
fecerunt me et plasmaverunt me. Sunt et quedam quamvis co-
mmemorata ex toto omissa sunt, veritatem racione creduntur, ad quod ipsa
conveniencia rei quodammodo ducit et per ea creditur. Nil enim de Melchi-
sedech sacerdote dei excelsi instruccio loquitur, tamen ipsa precessisse tantum
laudis meritum cognoscitur. Nichil de Enoch et Helia post quam rapti sunt,
vite felicitate commendat certius, liquide sanctitatibus eos laude vivere quos
dominus tenuit in futurum respectandos voluit rapere. Quid ergo de Marie
morte? Quid de eius assumpcione dicendum est? Unde divina scriptura
nil continet nisi querendum racione quod conveniat veritati, et fiat ipsa
veritas auctoritas, sine qua nec est nec valet auctoritas. Memores
enim condicionis humane morte illam temporalem subisse dicere non metuimus,
quam idem eius filius eius qui deus et homo lege satis humana susti-
nuit, et hic ex homine susceptus et profusus de eius est utero. Sed si dicatur
eam morti communi teneri, resolutam in quem putredine vermem
ac cinerem deliberandum est, tante sanctitati conveniat tante aule dei pre-
rogative. Scimus enim dictum primo parenti: Quia pulvis es et
in pulverem reverteris. Sed si de morte dicatur generalis est sentencia. Si de
resolucione in pulverem, hac quodammodo propria caro Christi de carne Ma-
rie sumpta corrupcionem non sustinuit. De hoc enim scriptum est per
prophetam dicentem: Quoniam non derelinques animam meam in inferno
nec dabis sanctum tuum videre corrupcionem. De quo autem sancto dictum
sit, archangelus predixit quia ad Mariam ait: Et quod nascetur ex te
sanctum vocabitur filius dei. Et verus sanctus et sanctus sanctorum. Unde et illa sancta
sanctorum dicta que illa servabat quibus ille figurabatur qui vocatur
solus sanctus sanctorum dictus. Hic enim idem est de quo archangelus
idem Gabriel Danieli loquitur: Sint certa confirmata, ostendit dominus, et im-
pleatur visio et propheta et ungatur sanctus sanctorum. Hic enim sanctus corrupcionem
non vidit, quia tercia die cum templo de inferno rediens
resurrexit. Caro enim que de Maria assumpta est et si mortua est
ex infirmitate recepit ex dei virtute. Sed hic ille qui quod voluit
mori quod voluit resurgere potuit. Excipitur ergo ab illa generali sententia
de virgine sumpta natura. Et si non Marie gerit tamen filio que ge-
nuit Ihesum vocabulum Ihesu glorioso omni ornatu cultuque dig-

f.

nissimum non quod est super omne nomen non dictum ab hominibus appellari
neque ab eis efferri in mundo sed ab excellentiori quadam maiori quam nature
Post hec quidem dicta sunt de quibus excipitur maria filius concedendum est
que ante dicta sunt sunt tamen secundum generalia etsi in aliquo excipiatur maria
Preceptum quoque est Mulieri quoque dixit deus Multiplicabo erum-
nas tuas et conceptus tuos In dolore paries filios et sub viri po-
testate eris et dominabitur tui Erumpnam maria sustinuit cuius animam gla-
dius passionis christi pertransiuit sed conceptus non multiplicavit nec sub
viri et mariti potestate degunt que in teneris visceribus de spiritu
sancto christum suscepit et virginitatis integritate mansit usque permansit
que quia sine peccati pollutione et sine viri commixtionis detri-
mento suscepit sine dolore genuit et sine integritatis violatione pudoris
virginitatis integra permansit Hoc enim efficere potuit dominus in eo qui se deus
elegit nasci de homine maria ergo a se quidam tam etiam penis ante non quam
parturiendo cum dolore premeruit tamen hec singularis status eius
et singularis gratia qua susceptione dei singulariter cumulata est dig-
nitas Non in multo ergo excipitur a quibusdam gradibus nec estimare
quam tanta fuerat gratia et attollit dignitatis prerogativa Quantum
enim corporis potest nemo ostendit ad visitans quantum gratie marie
monstrat integritas que dedicata sit est a nativitate sua dedicata est ab usu Sed
ergo utitur dei sanctitate si eam quamvis humane sortis morte subisse nec
tali vinculo eius retineri per quam deus voluit nasci et carnis
substantie quantum ad quidquid in purum erit Sumus enim christum eam posse
qui de seipso ait Data est mihi omnis potestas in celo et in terra Si ergo voluit
integram marie virginitatis servare pudorem cur non velit eam corrup-
tam a putredinis servare fetore Dicat qui cognovit sensum domini
et qui consiliarius eius fuit nunquid non pertinet ad benignitatem domini
matris servare honorem qui legem non solvere venerat sed adimplere Lex
enim sic honorem matris precipit ita et inhonorationem damnat qui non
in vita preteriens illam gratiam conceptus sui honoravit pudor est credere
singulari salvatorem etiam in morte speciali gratia honorasse potuit
enim a putredine et a pulvere alienam facere qui ex ea nascens po-
tuit virginem derelinquere Putredo enim et vermis opprobrium est humane
conditionis a quo opprobrio cum ihesus sit alienus natura marie
excipitur quam de ea suscepisse probatur Caro enim ihesu caro marie est
et multo specialius quam ioseph iude ceterorumque fratrum eius quibus dice-
bat sed enim et caro mea est Caro enim christi quamvis gloria re-
surrectionis fuit magnificata et potest super omnes celos assumpti-
one glorificata Eadem tamen natura carnis mansit et manet que suscepta est
de maria Ipse enim est qui conceptus genitus atque a mortuis susci-
tatus est per gloriam prius sic perfecte ipse testatur post resurrectionem cum
apostolis dicit Videte manus meas et pedes meos quia ego ipse
sum Quid enim est ego ipse sum nisi quia alter non sum quam qui tunc eram
cum passus sum Et hoc siquidem cognoscere poterunt qui in manibus
et pedibus clavorum signa cognoscunt Ipse ergo est qui celos as-
cendit et carnem quam de matre suscepit super astra transvexit
honorans omnem humanam naturam et multo magis maternam Si igitur natura
matris est filius congruens est ut sit et filius matris non quantum pertinet ad equa-
ad administrationem sed quantum pertinet ad eandem corporis substantiam ut homo
de homine caro de carne mater a filio filius a matre non ad unitatem

personae sed ad unitatem corporalis naturae et substantiae. Si enim unitatem
facit pater gratia sine proprietate specialis naturae quanto magis cum gratie
unitas et corporis et specialis nativitatis unitas utraque gratie est ut
discipulorum in Christo de quibus ipse dixit Pater sancte serva eos in nomine
tuo ut sint unum sicut et nos. Et iterum de eadem unitate non pro his tantum
rogo sed pro his qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum
sint et tu pater in me et ego in te. hoc enim ut ipse per gratiam quod nos
sumus per divinitatem. Hanc quippe gratie unitatem que tantum cum Christo cre-
dentibus fuerit. Si marie nec minus sapientum estimatione non tollitur
quanto magis ad gratie unitatem ipsa specialitas nature unum efficit
meum et filium et filium et meum. Videndum est etiam quod de hiis quos
secum per gratiam unum esse voluit convenienter adiunxit. Ait enim pater quos
dedisti michi volo ut ubi ego sum et illi sint mecum et videant claritatem
quam dedisti michi. O magnam et inestimabilem bonitatem dei qui hec secum
suos in gloria vult ut sua claritate fruantur qui hic sua fide videri unum
cum eo esse digni iudicantur. Si ergo eos secum habere vult ac pro hoc quam
qui cum patre. Quid estimandum est de matre ubi digna sit haberi nisi
in presentia filii. Quantum ergo intueor quantum intelligo quantum credo
matrem autem fruitur claritate Christi et gloriosis conspectibus eum videns semper
sitiens et semper sine inspiciens deum inestimabiliter pascitur. excellentiori qua-
dam specialique prerogativa a filio honoratur possidens in Christo corpus
suum quod genuit clarificatum dextram patris et si non suum per quod
genuit tamen suum quod genuit. Et quam non suum per quod genuit
si non obviavit nec dum perfecta auctoritas. Vere credo et per quod
genuit quia tanta sanctificatione dignius celo est quam terra thronum dei tha-
lamum domini domum atque tabernaculum Christi dignum est ubi est ubi ipse
est. Tam precioso thezauro dignius est celo suam quam terra tanta
integritate multo incorruptibilius non putredinis ulli resolucio
sequitur. Illud ergo sanctissimum corpus de quo Christus carnem assumpsit et di-
vinam naturam humane univit non amittens quod erat sed assumens
quod non erat ut verbum caro idest deus homo fieret. Esca vermibus traditum
quia sentire non valeo dicere pertimesco. Sanguinem sorte putredinis
subiacuisse communibus pulverem de quo si nil aliud sentire quam
de proprio nil dicere nisi quemadmodum de proprio. Quod absque ulla am-
biguitate pluendum est in morte per vermem morte futurum est putredo
post putredinem vermis post vermem ut dignum est abiectissimum sepulchrum
pulvis. Quod de maria credendum non videtur consentiabile quem estimatione
excellentie precellit inconparabilis gratie munus. Quod me dicere vilitas considerationis
verum invitat quarum et quedam est illa quam suis alibi ministris
veritas ipsa ait. Qui michi ministrat me sequatur et ubi ego sum ibi
et minister meus erit. Si enim hec est generalis sententia omnium perfide et bona
operatione Christo ministrantium quanto magis quod domino et specialiter est matre
maria utraque opus exhibitione et fidei credulissima virtute Christo mi-
nistrasse omnis qui sane sapit intelligit. Absque dubio enim
opere ministratrix existit que hunc dum gessit pariter quem professo fovit
atque ut etiam genitum aut in presepio reclinavit et a furie herodis
fugiens in egyptum abscondit et omnem in infantia eius per materna affectum
prosecuta fuit ita ut usque ad crucem in qua vidit filium pendere
tam virum presentem ab eius non dubitavit non excessit consecutum. Non solum
gressibus pedum tamquam per eminentiam dei vel tamen eius dominum unum etiam

imitantes affectum. Maria ergo ministratrix Christi specialiter opum continuati
bus se devotissimam exhibuit. Itaque absque dubio religiosus fidei ac
vere credulitatis sanctitate sectatrix fuit. Non enim potuit nisi divi
nitatis eius credula esse que se noverat Christum non virili semine secundum
ordinem nature sed divino spiramine mediante angelo concepisse. Videns
semper familiaritatem angelorum frequentiam adesse ut concipiendo et nato
ministrando. Videt factum est cum angelo multitudo celestis exercitus lau
dantium et dicentium: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus
bone voluntatis. Et in Egiptum fugitivum et inde iterum rediturum quibus
liquide cognoscere potuit quod talia obsequia non nisi deum decuerant.
Vidit et stelle indicio et magorum de longinquis partibus inspectam
adductionem quam maximum illi exhibetur iudicium veritatis. Audivit Symeon
atque Annam prophetali dignitate in Christo ceteris et huic specialis omnis
que procul dubio omnia Maria conservans haec conferens ad fidem roboratum
pio corde conferebat. In tantum ut omnia non incredibilia sed cum filio dei
pro certo cognita deus deo iam virtute deficiente diu pro eius vino dixit vi
num non habent. Sciens non plane hoc ipsum potuisse quod cum contigit divino
miraculo implevisse. Erat ergo Maria fide et opere sibi admodum conjuncta
et devota usque ad mortem sectatrix non plus expressius imitationis
afferam ut credendum est si ibi non fuit ubi Christus suos vult esse. Ubi
ergo est? Et si ibi inquit est illa gratia ubi equa dei censura unicuique
reddit secundum merita. Si ergo meritis premia redduntur Marie debita
est gratia morte sed minuenda absit quia si omnium mors sanctorum est
preciosa Marie est preciosissima quam tanta commendata est gratia ut mater dei
diceretur et sit. Considerans ergo viventis huius vel voce conferendam esse Ma
riam in Christo apud Christum esse. In Christo quia in Christo movemur vivimus
et sumus. Apud Christum gloriose ad eternitatis gaudia assumptam be
nignitate Christi honoratamque susceptam ceteris quia hanc gratiam honoravit
pre ceteris atque ad omnium humilitate non esse ad durum pergit mortem
putredinem vel cibum vermium et pulverem que suum et omnium genuit
salvatorem. In cuius si preda est secundum de capite capillum non periit
est et illam animam et corpore integram posse servare de cuius preda si
nullus dubitat ecclesiasticorum qui posset sine corruptione mecum servare
Sine dubitacione et voluisse quod pertinet ad tantam benignitatem gratiam. Qui
elegit divina voluntas sola gratiam inter crepitantes vehementium ig
nium flammas non solum puerorum corpora servare illesa verum etiam ipsa
vestimenta servare inusta. Sine abnuat in matre propria quod elegit
in veste aliena. Ionam servare in ventre ceti preter naturales usus voluit
incorruptum sola misericordia. Mariam incorruptam non servabit gratiam preter
naturam. Servatus est Daniel ab intemperantissima fame leonum; non servanda
est Maria tantis dotata meritis dignitatum. Scit etiam quod diximus quia
natura vel usus servatum non cognoscimus in Maria integritate plus
potuisse gratiam quam naturam non dubitamus. Divinitatis enim sunt opera que
dicam et ea possibilia quia sunt omnipotentia. Christus enim dei virtus
est et dei sapientiam cuncta omnia quia patris ipsius sunt sua sunt ut velle. Velle
autem omnia quia iusta et digna sunt. Per hoc digne videtur letam Mariam le
tari venerabili anima et corpore in proprio filio cum proprio filio per proprium
filium nec illam sequi corruptionis erumpnam quam nulla secuta est
pariendo tantum filium integritatis corruptio ut sit semper incorrupti
quam tanta perfudit gratia. Sit integra vivens que omnium integram vitam

et perfectam genuit. Sed tamen eo que in spiritu gessit utrum. Sed apud illam
illa que fecit aliud illud nunc dei genitrici dei nutrici dei ad
iutrici et dei fautrici de qua ut iam dixi quod aliud sentire non
audeo aliud dicere non presumo. Suscipiat hanc ipsam sedulam laudem que
spontaneum spiravit offensa sint excepte que talem hortatam sum me dicere.
Si enim reservare quis elegerit tamen non vult dicere tamen hoc non
posse proferat quam non convenit velle ac presumo non esse. Et tamen ve
ratur consilio de hiis non nosse se manifestavit incipiam recedere de quibus
non possum aliud sentire. Mirabor et illam altitudinem divini consilii in
vestigasse quam me cum apostolo dignum reverentiam video debere admi
rari dicente apostolo: O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei quam
incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius. Et quod
fratrum eundem apostolum excepte gnosticum et excepte prophetarum dixi de
hiis. Et si non quemadmodum tamen me debuisse credidi. Si ergo iam
sit quod scripsi tibi ago gratias excepte quod de sancta virgine mea tua
nisi quod puro digna vivisset et scire sentire non potui. Si ergo dixi
ut debui approba excepte obsecro tu et tui si autem non ut debui ignosce
tu et tui. Qui tamen deo prece et sponso tuo vivis et regnas deus
per omnia secula seculorum. Amen.

Incipit epistola sancti Anshelmi Archiepiscopi Cantuariensis ad coepiscopos Anglie de conceptione virginis Marie.

Anshelmus Cantuariensis archiepiscopus et pastor anglorum
coepiscopis suis | Salutem et perpetuam benedictionem a domino. | Con
ceptio venerande dei genitricis marie dilectissimi fratres
quemadmodum per multa experimenta signorum in anglia et in francia ceteris
que climatibus celebranda sit olim declarata me enarrante au
diat dilectio vestra. | Tempore autem illo quo divine placuit vo
luntati anglorum gentem de malis suis corrigere suique
servitutis officiis arctius astringere. Gloriosissimo normannorum duci — t. norberj
Willelmo eandem patriam subiecit. | Qui scilicet Willelmus cum tempore
rex anglorum dei virtute et sua industria totius ecclesie dignita
tes et honores in melius reformavit. | Audientes autem daci angliam — t. demeraret
normannis esse subiectam graviter indignati | eo quod suo iure here
ditario iniuste privaret. | Arma parant classes aptant ut eos a dextris
a data sibi divinitus patria expellant. | Hoc comperto rex prudentissimus
Willelmus Helsinum quendam abbatem religiosum Ramasiensis cenobii
in daciam direxit | ut huius rei veritatem inquireret. | At ille ut vir
sagacis ingenii strenue misse negotia domini regis exequi. | Cumque
fideliter peracto ad angliam reverti cupiens | recreatus abbas navem
ingreditur | et iam maximam partem maris prospero cursu transierat. | Cum
subito de spiritu surgentibus undique ventis | horrida tempestas celum
operuit | et undis fatigati itaque naute nec ultra valentibus remigare
fractis remis | funibus ruptis | cadentibus velis spem salutis amittunt. |
Cumque de salute corporum desperati animarum curam solicitius magnis
clamoribus peccatorum suo devotius commendarent | et gloriosam dei genitricem
mariam devote acclamarent | Ecce subito conspiciunt quendam vene
rande habitudinis virum pontificali infula decoratum quasi iuxta

mediasque vndas naui proximum qui aduocans ad se abbatem Helsinum ait
Vis tu maris huius periculum euadere | Vis tu in patriam sanus redire
Cuique se id toto corde desiderare et id solum expectare respondere(t)
ait illi angelus Scias me ad te a domina dei genitrice maria
transmissum quam sepius dulciter ac deuote acclamasti Et si dictis meis
acquiescere volueris tu saluus cum tuis comitibus imminens maris
periculum tibi euadere promitto At ille respondit se illius de omnibus ob
temperaturum si hoc euaderet naufragium Tunc dixit ei angelus promitte
deo et michi quod diem conceptionis et creationis beate marie matris christi
de cetero celebrabis et celebrandum predicabis At ille quo tempore
celebrabitur festum illud Sexto ait ydus decembris hoc festum
celebrandum tenebis Cuius officio inquit abbas vtetur ecclesia
in ecclesiastico obsequio Omne obsequium inquit quod dicitur de eius
natiuitate dicetur de eius conceptione excepto quod non natiuitatis nomen
sed conceptionis His dictis ille disparuit In breui sedata tempesta
te abbas cum suis comitibus sanus et incolumis cum prospero flatu angli
canis applicuit littoribus et ea que viderat omnibus quibus potuit
notificauit Statuitque diem festum in Ramesion cenobio ce
lebrari et ipse quousque vixit deuotissimis obsequiis illud
celebrauit Rursum huius sollempnitatis alibi miraculo declaratur
Tempore namque regis francorum karoli illustrissimi Clericus quidam
ordine leuita vngarie (?) germanus beatam dei genitricem
mariam toto corde diligens cuiusque horas solitus decantare petitu
suorum consilio nubere volens cum quadam adolescentula pulchra Ac
cepta a presbitero nuptiali benedictione quadam die etiam missa celebrata
recordatus quod eius beate virginis horas illa die more solito
non decantauerat sponsam domum mittens omnes ab ecclesia reiecit
et ipse ante altare beate virginis solus remansit Cumque ipse horas do
mine mee decantaret et hanc antiphonam Pulchra es et decora
filia iherusalem diceret subito apparuit ei beata virgo dei genitrix
maria cum duobus angelis dextram eius manum et leuam tenentibus dicens
ei Si ergo sum pulchra et decora quare me dimittis et sponsam
aliam accipis Vbi vidisti tam pulchram Cui ille stupefactus ait domina
mea dulcissima claritudo tua omnem mundi pulchritudinem excellit
et claritatem quia tu es super omnes choros angelorum exaltata et super
celos celorum eleuata Quid vis domina mea ut faciam At illa dixit
Si sponsam carnalem cui adherere vis amore mei dimiseris me spon
sam in celesti regno habebis Et si conceptionis mee festum annuatim
sexto ydus decembris sollempniter celebraueris et celebrandum predica
ueris mecum in regno filii mei laureatus eris | His dictis
beata virgo disparuit | Clericus non domum adire renuit | et absque
petitu suorum consilio ad abbatiam quandam extra patriam pergens ibidem
monachali habitu decoratus | et post tempus extollitur (?) meritis
beate virginis Aquilegie patriarcha factus | festum de conceptione beate virginis
die prefato quamdiu vixit annuatim cum processione etiam octauis diligenter
celebrauit et vbique predicauit celebrandum Aliud etiam
miraculum huius festiuitatis alibi diuina inspiracione nobis gratia declara
tur de pago consistit (?) Canonicus quidam ordine sacerdos solitus
beate marie virginis horas nocturnas decantare a villa quadam
vbi cum aliqua re de fornicatis fuerat rediens ad oppidum in quo morabatur

tenderet circa se et pelagus stare tamquam siccam terram conspiceret solus navi digressus
dominice matris horas cantare cepit. Videns quoque ... Ave maria
gratia plena dixisset et in medio fluminis esset. Ecce turba magna
demonum de profundo pelagi una cum eius navicula eum precipitavit
et eius animam rapuit ad tormenta. Die autem tercia ad locum quo demo
nes eum tormentis afficiebant venit beata dei genitrix virgo maria cum
magna angelorum societate dicens eis: Ut quid animam famuli
mei tam iniuste affligitis? Illi autem dixerunt: Nos eam habere debemus
quia in nostris operibus capta est. Beata virgo dixit eis: Si illius
debet esse cuius opera faciebat ergo mea debet esse quia matutinas meas
dum vos eum permisistis decantabat. Contra magis rei facti estis quia iniquie
erga me egistis. His dictis demones huc illucque dispersi fu
gerunt. Et beata maria animam reduxit ad corpus et hominem ab utraque parte
resuscitatum pre beatitudine accipiens aquam a dextris et a sinistris
quasi murum stare iubens de profundo pelagi ad portum incolumem
reduxit. At ille gaudens pedibus beate virginis prostratus ait: Ca
rissima domina mea et virgo speciosa, puerpera beatissima, quid tibi re
tribuam pro tantis beneficiis que michi fecisti? Liberasti me de ore
leonis et de tormentis inferni, salvasti animam meam. Beata virgo ma
ria dixit ei: Precor te ne deinceps ad ulterius peccatum tradaris, ne
fiat tibi novissimum tuum peius priore. Precor te iterum ut de cetero
festa conceptionis mee devote celebres annuatim 6to ydus decem
bris et ubique celebrandum predices. Mox ut hoc dixit beata virgo maria
eo vidente ad celos ascendit. Et ipse heremiticam vitam ducens quod
sibi acciderat cunctis audire volentibus narravit. Et postea quam
diu vixit illud festum conceptionis sollempne celebravit et celebrandum
predicavit. Nos igitur fratres dilectissimi imitatores et intercessoribus
beate virginis indigentes cum tota mentis devocione simus solliciti ut
nullus nostrum ita sit rebus temporalibus occupatus aut propriis delictis
detentus quin beatissime virginis marie conceptionem pro posse suo celebret
annuatim. Sic enim in sancta ecclesia eius extollitur nativitas sic debet
extolli eius conceptio, nisi enim concepta fuisset nunquam nata fuisset. Sic enim ad
salvandum genus humanum olim fuit nata eius nativitas sic fuit nata eius
conceptio. Nisi enim concepta fuisset mundi redemptor ex ea non nasceretur. Iussu
dei concepit et nascitur, immo si divina ratio perspicitur spiritualis eius conceptio
dicitur magis fore approbanda quam eius nativitas. Eo enim magis extitit accepta
deo creatori quia filios ade de matre nasci. Non enim minus sit homo a deo creatus
nascitur de matre. Erubescant ergo insensati qui tam negligunt tantaque mi
steria ac sacramenta tenebris ignorancie excecati. Ideo despiciunt celebrare
hic viri ac mulieris copulatio in conceptione extitit. Verumtamen si enim
eius conceptionis ideo quod carnalis extitit stulte hodie non placet celebrare tamen
diem illam et noctem digna quamvis multis sit ingenium et tempus et horam
spiritualis conceptionis eius hodie celebrare delectet, qua ipse auctor creator
animam sue matris dignam et sanctissimam corpori eius virginali angelicis mini
sterialibus copulavit. Quia eam prima die nostre reparacionis et salutis
dispositor nostre salvacionis inter ceteros dies fecit preelegit et sanctifi
cavit. Nam duas esse conceptiones hominum omnibus notum est peritis. Una que
carnali copula viri ac mulieris agitur. Alia qua spiritualis natura et
pura deo operante corpori divinitus adunatur. Si ergo non placet illis
celebrare eundem meis conceptionis carnalem placeat ergo celebrare diem eius

spiritualem creacionem corporis quam eius anime copulacionem | O quanta dies illa qua
mee conceptionis digna cunctis creaturis et gloriosa et sanctissima apud deum | Non
est verus amator virginis qui respuit colere diem eius conceptionis | Sicut
bestiam ceteram immanem qui huius diei colere noluit | Sed et quia aliorum sanctorum et de
corporis minime colere consueverunt sancta ecclesia | Maxima quippe distinctio
est ea aliis sanctis in hoc corpore | In qua deus carnem humanam assumpsit
quam et super omnes angelos et archangelos in celis sublimavit | Quam-
uis enim ceteris sanctis dies conceptionis eorum non sit concessum ut celebrentur
Illi tamen a spiritu sancto concessum est quia maior et excellencior cunctis est pulchre
et digne creacionis super ceteros sanctos illa scilicet huius per quam omnes sancti sancti-
ficati et beati et [illegible] cum ipsius sancti sanctorum et ipsa sanctarum sancta | Et
sicut absque more sentencia dispositus super omnes sanctos et sanctas illam digni-
tatem illi concedit ut cum virgo facta virgo conciperet et pareret et post
partum virgo permaneret | Sic ipse pre omnibus aliis absque mora hanc digni-
tatem illi tribuit ut conceptionis et nativitatis eius sollempnia sacro
in sancta ecclesia celebrentur | Quid dignius quam deinde meis carnis vel Christi colere
creatorem et genitricem ad conceptionem nam eius conceptio Christi creatori est liricam que
per evangelium liber generacionis habet dicit sed natali domini ante nativitatis
laudes more bono decantamus et ad missam legimus | Merito ergo colitur
et filii creatio et matris conceptio quia conceptio et nativitas matris ge-
neratio est filii | Celebremus igitur alacriter hodie digno officio eius
veneracionis honorabilem conceptionem spiritualem videlicet et humanam et ipsius
meritis et precibus a secularibus curis et a culpis vicius mereamur eripi
et ad eterna gaudia paradisi pervenire presidente domino meo Jhesu Christo filio
eius qui cum patre et spiritu sancto et mea sancta virgine Maria vivit et regnat
deus per infinita seculorum secula | Amen

Incipit Sermo sive tractatus eiusdem beati Anshelmi de sancta conceptione virginis Marie

Principium quo salus mundi processit michi quandam iam dudum uolenti pertractare hodierna sollempnitatis que de conceptione beatissime matris dei marie multis in locis recolitur in quibusdam prioris temporibus frequentiori usu celebrabatur ab eis precipue in quibus pura simplicitas et humilis in deum vigebat devotio | Et ubi et maior scientia et pollens examinatio rerum mentes quorundam imbuit et erexit | eadem sollempnitate spreta pauperum simplicitate de medio sustulit | et eam quasi ratione vacantem redegit in nichilum | quorum sententia eo magis in robore excrevit | quod hii qui eam protulerunt | secularis et ecclesiastice auctoritate divitiarum que abundantia preminebat | Sed tamen ego priscorum potius simplicitate | et modernorum ingenii sublimitatem meam devolvere tendit animum quedam divine scripture via in medium ponere | et quid undique de singulis generat iuxta meum sensum pia consideratione perpendere | quo sua auctoritate probetur | quid cui attribuendum | quid in ea pluribus sit certa magis ratione sequendum | De simplicibus equidem in ipso viro innuere | quod ad eos sit sermocinatio aut | Illi non quos mundi scientia sine caritate plus extrahit fecundum eadem sententia in flatum potius quam vi boni moris intus solidati | Sed tamen illos dei sermocinatio instruat et istorum pia scientia quadam venustate distendat | qui eque in distractione non vacui | tamen magis parati sunt credendo precordiali colloquio videlicet dei inherenti

cum de sui cordis perspicacia ultra equum tenderit. Et huius quidem ut nulla memoria de conceptione virginis matris dei ecclesia filiis eius fiat, non sibi sine ratione videtur affirmat, eo quod nativitatem illius que ubique festive recolitur conceptionis eius exordium satis in corde Licet enim aurum natum esset si conceptum non fuisset, sic in lucem mundi veri secreto prodivit clarum fuisse quod impetu concepta in humana forma [illegible] Cuius ita corpus eius spectandum composito et [illegible] latitudine exhibitum vendet et audent super naturae illa adhuc informis [illegible] colorem que in nonnullis sepe plus quam plene in humana effigie [illegible] deperit [illegible] Hec animi sui sagacitate perspiciunt quod antiquorum simplicitas et prosternendo rerum constituerat laudibus festum scilicet conceptionis ipsius [illegible] dicere sicut quam se posse gloriabantur auctoritatis revocabile non timuerit.

Ipsa quidem eo sed nostrorum virorum in abolitione festivitatis matris dei effectasset videamus laudare simplicitatem de tanti gaudii gemmam assoc simpliciter sit et profundis rationibus philosophantium responsa quam expetunt fortassis reddere nesciunt. Sicut enim via dei laudare fidelium non magni ponderis sibi videtur omne quod dignitati eius ad honorem humana laude defertur sed meritis illius et insignibus [illegible] Conditor deus ipsam insignitam suam ut dignum est devote ubique veneretur quod sic quod suprema ordine non per oraculo intuetur non nil mirum tantorum enim bonorum [illegible] que per ipsam dominum mundi toti creature pervenerit Vide admoneri omnem mentem humana pietatis affectu [illegible] suum consilium et utique eam venturam at dei [illegible] futura tota veteris testamenti serie pandit. Scimus etiam [illegible] nascituram quomodo oraculo aut angelo nuntiata sit sicut dominus ipse filius eius ad beati Iohannis precursoris et baptiste eius filius eius. Aut illi [illegible] de quibus ut pene ordo liquet sacre historie plenissime narrat. In divina pagina non habetur In canonica scriptura non [illegible] in quo quidem dispensatori omnium rerum sponsi [illegible] placuit non satis digne me posse consideranti Ob hoc enim et [illegible] fidem non est [illegible] exordium conceptionis ipsius tanti a simplicibus ecclesie filiis censitur et tam sublime quam divinum tam ineffabile fuerit. Verum ad illud mens humana nulla perspicacitate assurgere possit nec minus [illegible] siquidem et quasi quoddam sacrarium [illegible] civitatis et [illegible] summi boni in ea ponebatur et magis lucis eterne et corporalis quod corporaliter inhabitaret ille incorporeus et incircumscriptus et tecum sit et [illegible] spiritus parabatur Quod forte aliquo quidem enim maius et excellentius est future conceptionem videlicet matris dei Conceptio nascitur in earnandi filii dei ab angelo preofferte evangelica reliquit pronuntiata et humanis intellecta est Ergo aliquid excellentius et quod humanum intellectum supervolat conceptionem beatissime matris virginis designasse existimandum est excellentia gloria et maius dignitatis eius quam de ipso deum conceptione eminuisse dicimus Quomodo sola ratione vi non homo dico sed filius dei candor lucis eterne et ipse lux inaccessibilis formam servi accepturus semetipsum exinanivit. [illegible] adductum ita humanis oculis comparuit ut capi possit et intelligi via sed divinitatis sue essentia veniens apparet nemo capit nemo sustineret Beata virgo maria, radiante dei futura sit enim qui super omnia est et [illegible] sibilis verum erat hominem et [illegible] non de sua substantia virgo parturiat ut per hoc de deitate illius tractantium non absurde credi potest pronuntiari conceptionis eius tanta divinitatis sublimitate perspicuam ut humanam

conceptio nemo eam plene penetrare non valeret. Hec et ita pura simpli-
citas simplex exemplar deum et indulcissima mens eius puritas dilectionis
existimare de conceptione ipsius genitricis dei non vereretur. Et ideo eiusdem
conceptionis diem festivis laudibus a cunctis fidelibus suo iudicio merito
celebretur. De qua quippe multis seculis ante ortum vel conceptum eius ysaias
spiritu afflatus dixisse constat: Egredietur virga de radice yesse et flos
de radice eius ascendet et requiescet super eum spiritus domini, spiritus sapiencie et
intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus sciencie et pietatis, et replebit eum
spiritus timoris domini. Hec et itaque virga que talem ex se protulit florem
nullo disseminante virgo maria fuit, et flos qui de eius radice ascen-
deret eius benedictus filius, super quo et in quo omnis plenitudo divinitatis
corporaliter requievit. Hec et igitur virgo tanti filii dignissima parens eum de alvo
sue pene naturali lege conciperet, quis non crederet dei sapienciam a fine usque
ad finem pertingentem, cuncta conplentem, cuncta regentem, novo quodam et
ineffabili iubilacione pro sui dominio intercessione quod per illam sibi creaturam divina
et occulta inspiracione providebat plus strasse? Sed ad ipsam conceptionem fun-
damentum ut dixi fuit habitaculi summi boni si peccati alias ex
prima prevaricationis origine maculam traxit, quid dicemus ad utique
divinam dei vocem ad Ieremiam: Priusquam te formarem in utero
novi te, et antequam exires de ventre sanctificavi te et prophetam in gen-
tibus dedi te. De Johanne quoque angelus qui eum nasciturum prenunci-
abat asseruit quod spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue. Si igitur
Jeremias qui in gentibus propheta erat futurus dumtaxat est sanctificatus,
Et Johannes domini in spiritu et virtute helie precessurus spiritu sancto est dumtaxat
repletus, quis audeat singulare totius seculi propiciatorium et
unici filii dei omnipotentis verum ac dilectissimum reclinatorium mox
in sue conceptionis exordio spiritus sancti gracia illustratam non constituat? Testa-
tur namque sancta scriptura: ubi spiritus ibi libertas. Constitute igitur omnis peccati
liberam fuisse quam omnium peccatorum propiciatorum aulam, in qua et ex qua persona-
lis fieret spiritus sancti presencia et operacione conceptum? Quia si quamvis eam prime
originis peccato non omnino expertem fuisse providebat eam illam ex legali
coniugio maris et femine verissime conceptam constet. Si sancta catholica
est ergo a catholica et unius ecclesie unitate nullam volo bone dissentire.
Magnificenciam tamen operacionum virtutis divine quandam quasi multitu-
dine pro posse considerans. Videor mihi videre quam si quod originalis
peccati de propagacione mea dei et domini mei extitit propagatum et non pro
parte prolis fuit. Castaneam nunc attende cuius semen generis arbor
prodit nascitura, involutum illud totum hyspidis et densissimis aculeis
undique septum apparet; intus castanea corpus primo quidem et primordialiter lactei
liquoris vel hyspidis vel asperum vel aliquibus aculeis non expertum in
se tenens nec tamen se aliquatenus senciens, illius in forma lenitate nutritur,
fovetur et alitur ac formatur in sui specie et habitudine. Iam adultum
rupto involucro omni spinarum punctione tandem libertatem nunc egreditur.
Attende si deus castanee confert ut infra spinas a spinis remota
tempore alimentum forme, non potuit dare illud quod ipse sibi templum in quo
corporaliter habitaret, et de quo in unitate sue persone protinus ipso fieret,
ut licet inter spinas peccatorum conciperetur, ab ipsis tamen spinarum aculeis omnino
expertem redderet? Potuit plane. Si igitur potuit, voluit. Si voluit, fecit.
Et quidem quicquid dignum ullius umquam de aliquo creata persona
voluit sed eum de te obtatissimam fieri voluisse. Voluit enim fieri

Castanea

merces sua et quia voluit fecit quod dicitur. Merces sua te fecit ille rerum
omnium creator dominus et gubernator rerum quem omnium non solum intelligi
bilium sed et omnem intellectum transcendens tuus et factor et dominus te dominam
et imperatricem instituit, tu celorum itaque terrarum ac marium ac omnium ele
mentorum tu orbis que improprie domina et imperatrix vocabaris. Ita et bona
domina et gaudeamus ita esse. Sed quid ego dulcissima domina, nequit tua
tanta sublimitas summi vix bonum inveniri; et omnia que fuerunt sunt ulterius
prudentior et nobiliorem filium tuum imperatrix, nequit de exordio tuo
talis esse debuisti et omnium quorum te dominam genere certissime
novimus aut puritati ad subiectionem potuisse reddi. Ille asserto
virtutis et a filio tuo in celo presidere vas electionis cognovimus omnes
homines peccasse in Adam fateri. Verum virginis sua et tua generatione nefas esse
pro mittitis. Sed tua eminentia gratie dei item gradus scis te non inter
omnia sed super omnia que facta sunt inestimabili modo gradus. Ita te non lege
nature aliorum de tua generatione pro se devicta fuisse opinor. Sed singulari
et humano intellectui impenetrabili divinitatis virtute et operatione
ab omni peccati adiunctione liberrima. Solum etenim peccatum fuerat quod
homines a pace dei dirimebat. At ut illud filius dei enervaret sic
quod ad pacem dei humanum genus reduceret homo fieri voluit et talis ut nihil
contraheret de eo aliquatenus ei unde homo a deo disiunctus erat. Itaque ergo
ita fieri oportebat mater de qua talis crearetur munda esse ab omni peccato
debebat. Alias enim quo peccato ille sine puritatis tanta coniunctione uniretur
ut homo assumptus ita esset unum ut que dei sunt dominus homo esset et
que hominis dei. Sed si aliquis ipsam dei genitricem usque ad hec penitus
atque originali peccato obnoxiam asserit, at sit fide qua angelos cre
didit inde mundata. Sed tamen quod dicitur fide purificans corda eorum
catholicum est non nego. Sed alius consideratio mentem meam ad hoc dis
suadet. Nam ut dixi matrem domini super omnia pensare perpendens sublimiorem
gratia dei quam apostolos. Et aliud quidem ex deum filium suum [illegible] asserit
ipsam [illegible]. Et tristis igitur si primordia [illegible] illius alio [illegible]
[illegible] aliorum de propagine Adam a se procedentium [illegible] nemo vultum subsa
[illegible] audit [illegible] quod pietatis et quod deus puree deus [illegible] affectu
[illegible] dei genitricem permotus de suo [illegible] aliqua animositate ductus
emittere temptet nisi fidei [illegible] penitus [illegible] esse certus
existat. Ad hoc videas potentem sibi pallatium quod specialiter suis
usibus aptum existat construere volentem in quo et ipse omnibus [illegible]
et festiviori [illegible] et omnibus opere eius atque consilio [illegible] digestis
mitiori et lectiori vultu et vere respondeat [illegible] patet
nequaquam ipsius pallatii fundamentum [illegible] fieri vel luculentum
et structure quod foret [illegible] et non coherens. Non puto
si sapit et propositum suum ad effectum producere vellet. Ergo sapientia
dei ante omnia secula proposuisse sibi habitaculum quod sibi [illegible] inhabi
taret constructuram indubitanter fide tenemus. Sed an ipsum [illegible]
fuerit in [illegible] nudo [illegible] notabili. Hoc enim habitaculum aliud [illegible]
sacrarium esse fatemur. In quo et per quod eadem sapientia dei humane nature
[illegible] voluit et [illegible] et omnibus ad se [illegible] conspectibus
parere et misereri. Quod sacrarium aula videlicet [illegible]
[illegible] illius [illegible] primordium [illegible]
beate Marie virginis [illegible] ipsa non [illegible] fuit habitaculi
sapientie dei [illegible] structure non [illegible] non coherebat et quod fieri

potuit ut peccati corruptio eius et idem esse haberet ad peccatum quam etenim
societas lucis ad tenebras, pro iustitia nec fuit, et in potens sapientia
dei et virtus inde sibi habitaculum condere remota omni labe condicionis nostre
conservavit. | Angelos alios peccantibus a peccato servavit, | et feminam inter suas
futuram ab aliorum peccatis exceptam servare non valuit in necessitate gaudii
sui fixa esse maluerit statuit et dignum fore angelorum. Et nunc domina flore
terram angelis natam in tam serenam conceptam ab hominum peccatorum. Respice in me
hoc qui volet | argumentis suis probet qui volet, hoc dat adversare qui
volet. Ego donec deus ostenderit michi aliquid dignius excellentie
domine mee posse dici, quod dixi dico, quod scripsi non muto. Ceterum me et
intentionem meam filio eius et illi committo.

Domina mea, terra domini mei, immo illuminatrix cordis mei, nutrix
recordationis et reparationis totius sub celo vite mee, dote cor meum quanto
te diligere debeat, quod de te digne sentiat, quo affectu te veneretur,
qua dulcedine in te delectetur, qua suavitate in te recondetur, qua dilec-
tione te amplectetur, qua spe tibi gaudeat, quo famulatu deserviat, qua
devotione complaceat, qua via ad te perveniat. Nichil enim tibi o domina
mea equale, nil comparabile. Omne enim quod est aut supra te est aut subter
te est. Et supra te est solus deus, et infra te est omne quod deus non
est. Notata itaque excellentia tua quo aspiceret, quo pergeret, et certe
ut hanc excellentiam intueamur, hoc est in utero matris tue purissima con-
ceptionis. Nam si tali non concepta et ordinata non fuisses, in tanta
celsitudine non succrevisses. Tamquam igitur de tanta tua magnitudine
gaudet et letatur de ordinatione ipsius accendi eque est exultet et
hylaret. Qui ergo a die conceptionis tollit celebre dei aut non atten-
dit bonum aut attendere negligit, ut nescit bonum quod in conceptu ordi-
natum dei. Sed [illegible] boni ipsius quod explicabit [illegible]
non esse longe enim ante. Et a [illegible] hoc est peccatoribus tota
salus [illegible] ut [illegible] dignitate [illegible] aliquando potest
a malo in quod nam [illegible] a de [illegible] oculos
[illegible] et ita in ipso mali contrarium bonum sed quod per hanc dominam
mundi pervenit animo considerare volentibus significat. Omne quippe
bonum ad quod homo conditus fuit perdidit Adam et id ipsum bonum
multo excellentius [illegible] nam recuperavit per Mariam.

Duas siquidem beatitudines et duas miserias esse novimus, scilicet unam beatitudinem
et unam maiorem, et alteram miseriam maiorem. | Beatitudo a qua
regnum celorum. | Minor qua plus homo poterat [illegible] peccatum. | Maior mi-
seria pene infernales. Minor in quibus vivimus quotidie et tribu-
lationes. | Et nos ipsam beatitudinem experientia cognovimus ignora-
re experientiam miseriam, sentimus nos capiat formidinem. | Consideramus
etenim maioris et vigilanti animo studium adhibemus aliquando que
sit malo miseria comitem valeamus | porro in ea qua sit | celsi-
tudine vel beatitudinis maioris vel minoris nisi per gratiam miserie
in qua sumus non facile [illegible] possumus. | De maiori autem beatitudine
dictum existimo quod oculus non vidit nec auris audivit nec in
cor hominis ascendit quod preparavit deus diligentibus se. | Ab hiis beatitudinibus
ad nos [illegible] sumus per [illegible] primi parentis et utrique miserie
infeliciter obnoxii facti morte nam per peccatum Ade intravit in mundum
et ita in omnes homines pertransiit, nec aliquis an adventum filii sancte
Marie inde poterat liberari. Et que mors per [illegible] anime primo

Beatitudines due

Miserie 2x

quia homo perdidit vitam eternam deum videlicet ad cuius similitudinem factus fuerat in-
felix perdere quod sue est vel et sine quo nil unquam boni habetur ul
est hanc miseram mortem et omni malo incomparabiliter mores quidem corporis
sequebatur per quam anima que adhuc degens vite celestis naturam amiserat
nullis numeris claustris inferni submissa deperiebat hanc destinabi-
lem dampnationem nemo qui euaderet nemo qui inde liberaret erat
Liberandi potens in toto creatura nulla res aderat soli deo qui hominem fecerat
et contra quem homo deliquerat tot liberandi potestas superat Et quid ipse offensus
Ipse despectus ipse ut parceret a nullo digne petebatur Sed dum indies
scelera multiplicabantur et ira dei ad puniendum potius quam ad parcendum
prouocabatur Sed ille cuius pietas non exhaurit cuius misericordia non
exinanit cuius bonitas nunquam deficit cuius maiestas ad quod vult effi-
cit hominem ad sui similitudinem creatum ne totus in eterna dampnatione periret
liberandum instituit et ordine quo gratius esse non potuit Ipse videlicet
qui habet et posse assumpta humanitate in vna persona esset perfectus deus
et perfectus homo ex anima rationali et humana carne subsistens Sed tota
humana natura in radice sui viciata fuerat atque corrupta nec deus cor-
ruptioni vel vitio posset sociari Necesse igitur fuit ut natura de qua se hominem
facere volebat et humana et munda ab omni peccati contagione esset quod
ubi inveniretur ut tamen dixi nil in corrupta natura tale reperiret
sed qui humane perdicioni subuenire disponebat dei virtus et sapientia
dei nichilominus Itaque ad omnia que vult posse suppetit illi nec sapientia
illius est minus que pertingit a fine usque ad finem cuncta disponens potuit
ergo de massa peccatrice naturam humanam ab omni peccato inmunem facere unde
in vna persona sibi sociaret ut homo integer esset et diuinitati sue nil
minueret predestinata fuit et preordinata in hoc amplius et mira-
bilius donis omnibus dei pollens et inenarrabilis virgo scilicet illa
magni maris nobilissima stella Hec est totius seculi illustratio
et in tempestatibus huius mundi et procellis cassum titubantium indeficiens
leuamen et consolatio nemo ab eterne mortis interitu percunctatur(?)
sub cuius presidio confugientium tui iuuamine atque adeptio
Hec domina mea quam in tam culmen predestinauit et extulit
diuina potentia quam tot prerogatiuis dotauit cuncta disponens sapientia
quam sibi nimirum elegit ad mundo subueniendum ipsa omni salua donorum
infallibilis misericordia credo quod nequeo te morte peccati quod prius mundum
dyabolo occupauit orbem clarum in tuo conceptu potuisse preiudicare(?)
ne itaque iterum ac iterum ipsas quas superius gratiosarum(?) considerare
quam homo inuenit in terris abhorreret lingua fateri non audet Respondiatur
te cum patrem beatam filii cum puerum corpus morte fuisses originalis peccati
legem alio et amore euadere non potuisses In certe dicatur nec tamen est
ut respondeatur Qualis enim mater dei futura preordinata fuisset si ad hec
que te preordinauit deus non prouidisset Illa in deo non est est et
non sed semper est est in illo In nouo valeas posse te in deo de
cuius numero videlicet quamquam rapere neque per mundum quia tanta apud
deum preexistens creatura eo et in eas eius dignissima sed meruisses
si ipse non tamen solum castus sed et mundus sed et ipsa castitas solum Ipsa quod
sibi mundicia est fore ut quod illa ipsa mundicia de tua carne verum
hominem paritura eo et munda per omnibus intra esse debueras Pro modica itaque
decoratus tue mundo filii sancte ecclesie debet venerari si casta si sancta si
a corrupcione et peccato ruga illa credunt esse districta Qui alii sequunt

et melius approbare credunt Ergo piissima domina ego tuus qualiscunque famulus
Ergo credo et confiteor quia virtute ex radice Yesse pulcrior es pro hoc omni
quod te aliquatenus decoloraret peccatum velud aliena prodiisti et integer-
rima florem permanens. Speciosissimum protulisti florem virginea protulisti
et non qualemcunque sed super quem septiformis spiritus requievit et odore vi-
te perhennis odore salutis eterne omnem creaturam gratia divinitatis
sue respersit atque implevit Per hunc a peccato primi hominis liberavit et
morte que per illud intravit in orbe terrarum euademus miserias
quibus opprimebamur. Hoc tamen obmittamus ipsius delicti Iam aliquatenus in re
aliter in spe gaudeat quia tanto redempta tenore ipsius floris omnia
filius tui dilecti. Per hunc quoque non in paradiso unde Adam fuit expulsus
restituimur. Sed regno celorum quod nunquam habuit sed habiturus erat si
non peccasset multo felicius illo et dignius trahimur. Nam si deo inobediens
non fuisset nunquam filius dei homo fieret in quo vel per quo mediante patiens
et resurgens regnum celorum conscendens nec adhuc domina [illegible] pene-
traret. Nunc autem quanta gloria quantus honor quanta iubilatio cordis quanta io-
cunditas mentis quanta securitas et nec beatitudinis erit humane nature quando
videt illum sibi coequalem quem omnis militia celorum adoret super se unum
deum cum patre et spiritu sancto [illegible] omnibus in patre et eterno pro suo
consubstantialem [illegible] potentem hanc gloriam et hanc tantam bonorum possessionem
nunquam humana adipisceretur si deus ipse per expulsionem peccati Ade
in carne humana non nasceretur. Multo felicius et dignius in regno celorum
erimus quam si homo non peccasset futuri essemus et quod est Ef[f]orte re-
dicat aliquis de memoria malorum pro quorum interfectione abolitione
eternales gratias agent illi quem patrem semper habebunt suo piissimo
redemptori qui adeo ibi fuerunt. Constat enim quod omnis omnium conscientie
singulis patebunt non solum homines hominibus sed et angelorum et hominum
et angelis et hominibus. Videlicet cherubim et seraphim throni et dominationes
aliique celorum virtutes in conscientia singulorum cognoverint peccata illorum sed
talibus viderint dei visionem in sonis quod fieri poterit ut eos non com-
puteret viliores ex inde quod si nunquam ei aliqui tales domati
non fuissent errores. Quo igitur felicius erit et dignius in societate an-
gelorum quos vilitas non exiguitate peccati Ade estimat ipsorum peccato-
rum infelicitatis et indignitatis non peccatum ergo felicitas et dignitas
gaudent. Hoc si quis dicat dicuntur quidem ratione videtur. Sed humana ita
si celestia conspexerunt alia ab istis occultent quod predicto Non enim illi an-
gelica sunt [illegible] quo confusionem [illegible] premisso dum adeptum sunt
[illegible] hoc [illegible] qui [illegible] iusti in celo [illegible] qui fuerit sed
si qui sunt [illegible] memoria sua habeat qui fuerit ad laudem
et gloriam salvatoris sui. Et insuper ad glorificationem nostri sui sine dubio
quia per adiutorium [illegible] facti sunt victores dyaboli et sui. Certe si
aliquis in hac mortali carne constitutus postea aliquando [illegible]
[illegible] lepra percussus toto tempore [illegible] sanies et cadet cum
[illegible] horrendum [illegible] faceret sed quid [illegible] ut potest me-
dicorum [illegible] ut recepto mira faciente divine misericordie integre
sanitati restitutus fuisset et reos cito [illegible] cum noverat de notum esset
[illegible] illi qui cum [illegible] abhominabar si [illegible] eius superna [illegible] ipsum
videre ipsum alloqui in ipso gratias dei [illegible] venerari
ipsum quod duplici honore dignum sed habendum. Item nichilominus sine infir-
mitatum memor. Alio et cum ignorantibus velut et quod quando sui [illegible]
no

gaudiat. Et ideo coefficit ut primo principue dei gratia inde seu mediorum penitencia
seu pia loquacitatis quam vel ductorum precum ad honorem apud divina
exhibitione instancia vel vivere tam in secula a specialiter a salute peccato
effectu non deflexerat predicaret. Sed ipsi hec iam gerunt humanis quod pu-
tans in honorem quam non pluribus gerit in divinis. Quidem peccata quibus
deus vero offendit miseri humane voluntatem atque putredinem eo et non no-
scunt quid vnde procedit nisi ex sue gloriationis ingenita concupiscencie que
concupitus tam transierit in corruptionem nichil vlterius est quod doleat nil
quod aliud pretendat quod contra timorem dei ordo offendit. Pax est
tunc deum hominem qua nec firmo includit nulla occasio scandit nulla
offensa obnubilet. Videbit cum ipse qui est ut est et gaudebit de eo
de eo ipso et ad ipsum qui ab eo quod est aliud omnino esse non potest. Deus
meus deus meus doce me meum intelligere quid ibi studium sit omnibus
qui de hoc dilexerunt qui modo tam videlicet vitam suam in directione
mandatorum tuorum compleuerunt qui tibi nisi quadam voluntate tua perennia
ductorum tuorum custodia adheserunt. Vere bone domine magis veterem
beatam apostolum tuum tu summe omnium bonorum prestantissima existo et naturalis omnibus
et quod boni poterit adesse aliquid cum te habuit qui fons est et perfectio
omnis boni. Eris itaque illi tui dilecti tecum diligentes ad intuitum glo-
rie tue plenissimi iocunditate gaudentes. Angelicis spiritus dico quos nequam
potest inter eos principuo honore dignos non iudicare eos in semetipsos
non amare quos tibi coequales quos in forma humanitatis tue viderit
tibi conpabiles quos eos non de nostra dulcedine amplecteret quorum mi-
ra vis tam diu viveret de carne mali tam in divinis voluptatibus
suis pro tuo amore in se valuit ut patebat omni creature et pro eis non
fuisse hominem secundum naturam passos motum sed qua tibi hac laudem permit-
tit quando eos in terra hec facta requisisti te audirent te diligerent tuis
monitis acquiescerent et ad te leti peruenirent. Hic quippe et de tuo consilio
decepti nec et ociose pro eis passus eos passe fuisse ostenderet. Non
igitur eos omnino non irrationabiliter dixi domine ut estimo dignos atque fe-
lices in regno tuo esse quod futurum esset si Adam non peccasset.

Sed hec alia dignitas aliaque felicitas sese ingesserunt gradatim
Et humana natura mihi plenius aliena existeret si deus mundum pro
sui primus hoc paradiso non perdidisset virgine natam quam super omnes mu-
lieres beatam hodie et benedictam colit et predicat quia fides et omnipotens
deus sibi de matre assumpsit et mundo que prius se fuit secundum dimaci
constituit tam in dextera ipsius omnia beatitudines filius sui intelligendo videre
hominum in regno illo beatitudinis adunatorum consistere nonne felicem
nonne vltra quam quivis estimare queat statum plenum iudicabit. Imaginis
consideratione caret penitenciam honoratam virgine in qua de sua imagine carnem
sibi per gratiam vnigenita nec corporalem potest habebunt angelis et archa-
gelis presidere erat ut pote regina cum tam filio suo disponente secum
dulci affectu amplexante sibi de collata gloria congaudere et fieri
potuit adhuc in mundo secundo exultaret non se ineffabili iocunditate glo-
rificatos iubilet. Et quidem ad hac dignitatem et beatissima vir-
ginum nec vniuersitas hominum electorum nunquam ascendisset filius
dei ad destructionem peccati ade et de seruitute priorum hominum et ex ipsa
virgine assumptus non descendisset. Igitur propter peccatores mater facta
est mater dei que ideo quod castior ea sanctior ea studio deo gratie
humanitatis nulla potuit reperiri tanto decuit de tanta excellencia assisti

et in quod excellentia assisti valeret quam ut in perpetua virginitate per-
manens deum de sua carne tamen sanctum generaret hanc excellentiam
contulit deus virgini marie eo quod illud pudicitiam tantus cordis et
corporis sibi pre omni creatura intellexit adherere O felix herere o
herere felix herere illi qui solus ille est qui solus solus est qui numquam
deficit illi qui numquam decipit illud si non fuit tantum de herere tem
tamen pia domina quando ut dixi adhesisti adhesit et ipse tibi et non quo
nec dulcius potuit adherere Tuus enim nec deus dulcius aut dig
nius potuit esse quam esse meus ad filium ut filius admirem et hoc utrumque
modus est ut omnibus liquet Hos autem honores has dignitates hec
gaudia quibus totus hominum cetui ad nuptias angelorum presentium
ob prevaricationem primorum hominum illis ascribere aut illi ex natura de iure
debeat gratiosi existere non puto nec enim ab ea intentione preceptum dei
prevaricati sunt ut tanta bona inde perderent sed ut modum conditionis
sue spreto deo superbi excederent In eo quippe quo dyabolum audirent
ut deus fieret non attenderet ut ad deitatem quam se sublimia dos sperabat
extenuando filium dei admittere sua stirpe hoc fieret forte magis se putavit
Eva deam illud fore et adam sibi consentiretur divinitatis sue futuree
consorte O superbia intollerabilis O stultitia destinabilis O vanitas
omni vanitatum incomparabilis O eva quam proximus ut ac fieret deitati
extitisset adam sicut ait apostolus In prevaricatione sua seductus non fuit Quod
serpens pollicebatur mendacium esse intellexit Eva misere seducta
vestigio multiplicium peccatorum cupiditatum sua nudata illecebrosa su-
adela illud ad tibi consentiens allexisti prosequens de hoc ope tuo vera
forte summa futurum veri dei mulieres a posteritate fateri et sapientes
nec deum enim tibi proprius fuit ex summa dei et non in perditionem tui et sui
et omnis posteritatis nec illi feminea pollicitatione prevaluisti obe
divit neque vocem tue propositam obedientiam vocis dei O de obedientie
ve non obedientie ve voti mulieris contra voce dei obedientie O de pro voto
mulieris voti dei non obedire. malum hoc malum hoc. Hinc enim omnes
tribulationes quas passus est mundus quas patitur quas patietur ex ore
sunt hinc demum sorte sunt hinc labor et pro sudantia venerit
hinc ignorantia dos fuit hinc sua et excecatio mali hinc dei
contemptus hinc de moribus plebs simulatorum spe nefandissimus
cultus hinc mos vite perditus hinc illi miseria morum dispendia
vite sequens non ergo debet nos tantum gratias agere et sic de filio dei est
exaltata et honorata Et nobis utique debet hec dona mala et
de gemina matre corporis et ac c dicta et perpetua nec ulla esset
spes tamen tanta mala aliquando evadendi si flos ille speciosissimus et
gloriosissime virgine in radice yesse nobilis orta non supposuit immane
nascendi sed ipse de nobis natus obedivit quo voluit spiritus sanctus super
se in gratiam et suam plenitudine quiescens suis auditoribus dona di
stribuit et nunc ab ignorantia veri boni et aliis malis inde ma
nentibus quae invenerit pacem potest reduxit atque ad amissam regni ce-
lestis gaudiorum ad aliquos iure ad aliquos in spe invisibiliter reddit re-
duxit Placet igitur quod scindebat gaudium tuum cui in summa humilitate
atque potestate cui quod summa est exaltatus et glorificatus Vos igitur
o adam et eva vos scilicet qui gaudium vos accusat vos enim progenitores,
vestra mala que sustinet mundus putat se pro vos paradiso exclusa se misere

gemimus per nos intrusa. nisi sola tua clementia deplorat et nos de multo
quidem cum euidens est nec cessatura pena. Quid ergo deus omnium quid
facient opera manuum tuarum ex preuaricatione horum percussi suorum peccatorum
penis et eterni iudicii subire pondus si non veniret si non subueniret quo
fugient delitescent quo euadent utique consilium nullum domine deus nullum re
fugium nullum nusquam protectio ulla. Sed vere tu qualiter hec omnia adip
adipiscere efficaciter ostendisti. Sed hic qui per aduentum tuum domine venerit
non saluari non habebit propter ipsos tamen quos equo iudicio iuste condempnaret
quid ergo faciet ut michi quidem domine videtur vel tu vel unicus consilium
est ordinis qui voluit saluari ut primo tibi intimas ex corde promoueat
tandem fietque tuus gratias soluat et te diligat ac inde propter tuum
obediat scilicet ad te venturos secundum fiduciam sperat. Sed adhuc pro quo
ydoneus utique nos nisi tuo filio adiunctus tu enim summum omnium bo
norum es quod et ipsi summum bonum es nec bonum potest esse vel fieri vel haberi
nisi aut a te nisi per te aut de te nihil itaque boni sine te valeat consequi
facere. Redemisti nos domine deus virtutum ne propter scelera mea exercitias
tamen nos iudicium tue seueritatis voluisti hoc fieri pro nobis. Intende
ut esse possimus quod ut essemus facti es unus ex nobis. Quod petimus
honor tuus est ut fiat nam si non fit indeberis a proposito tuo quadammodo
desciuisse unde nulla dispensatio nobis tecum ex dominus es et unus unum
tuum validius meis mille. Cum enim omnis iusticie mee sint sic pannus
menstruate alius quid erunt iniusticie mee a seipsis et a meis inimicis
an facie tua diiudicatis ve ve quis hinc procedit portabat mihi
confusiorum quis terrificas errorum explicare poterit condempnatos. Sed si
confessionis horroris hoc residens confusionis immaturus et non nobis ex
plicabit distincta malorum expeditio in futuro examine tuo erit intol
lerabilius. Heu peccatores homines quos hec mala ouum ex ada sathe
conspiciunt quid faciemus in isto omnino peribimus. Absit. Quid tui
oculi domine faceremus in ablucione menstruate fuit ad nos et consule
quid expediat nobis. O pietas ne bone bone domine video video
gaudeo gaudens. Amplector consilium quod per singulare misericordi
am tuam prouidisti saluberrimum fore nobis. Et quod vel quale nimirum
inde velut vere ad carcedine tuum super meritum dilectissima mea
tua pyssima scilicet domina mea a tua iusticia contemplare a tua
dignitatis consideratione a tua sublimitatis speculatione in has angustias
quodammodo non abolendo gratiorandi deuenias ipsarum plurimum deuote
interpellare ut nobis consulat nobis super eminenciam qua eminet apud te
gratiam subueniat procul dubio namque scimus eam talem esse penes te ut nihil
eorum que volet efficere aliquatenus possit effectu carere. Sola igitur mea in
tua voluntate consistat quod totum quod volet poterit efficiat. Illa itaque
consilium salubre nobis quos inuoluunt frimos seculi dabit filius eius firmis
tutorum que tradere ad ipsam que de carne sua generauit eundem
ipsum sine quo non fit ulla remissio peccatorum vere bona vere pia vere volens
misericordia est et tu domina ad tuum subsidium nos mittit filius
tuus quod dedit nobis. Ipse enim misericordia mea est et tu eius mi
sericordie mater es quod nunquam dedit nobis posita domina ut sub alarum tuarum
protectione confugimus unde et licet mea illius sit decet amplector tu iusticiam
eius non parum formidans. Nec igitur gementibus nobis misericordia atten
das iusticiam sed pietatem. Adesto nobis et age causam nostram pro nobis. Ipse mater
magni consilii summa angelis consulit nobis venire ad te. Certe peccatores

nos esse gloriosam et dampnandi meriti et iuste quidem non negamus Sed
eque iustum est potentem ut voluntatem eius faciat qui voluntatis sue contrarios
que ait concordare non detrectant Et quis unquam voluntati illius
magis concors quam tu cuius tota substancia ab impletione voluntatis eius nunquam
ociosa fuit Dicis itaque fili mi domina ut ille iustissimus iudex nobis
misereatur presertim iustum erit nulla racione obsistentie ut velle tuum perficiatur
noli propter misericordiam tuam mihi esse probaris nos esse eam natura quam vel-
le tuum non postponet saluti mea qui ut salvemur factus est pater suo me.
Maria compatio genitoris in nostra consolatio peccatorum Et o domina si
filius tuus factus est pater suo me nunc et tu per illum factum eo mihi mca
habitum in mortem pro nobis subiturus In tenere de Johannem utique homi-
nem aliud quam nos in via sue gloriacionis christi Ecce inquit mihi tua o
peccator homo gaude et exulta non est enim unde desperes non est
quod formides quia iudicabitur de te totum dependet ex summa fiducia
misericordie tue Sit ego audacter curre cordis accepto illorum iudex tuus ius-
sio tua docuit te fugere ad subsidium meum sue et ipsa eadem mihi tua mo-
nuit te protectione alarum filii sui fiducialiter inhereris sequi ta ne cum
iustiam gravaris non negavit affectum Nam quid dicemus quali
organo vocis vel quali iubilo cordis exprimemus quantum tibi debemus utique
domina quantum intelligimus quantum mente concipimus quantum ore proferimus mi-
nimum est et quam nichil aliud quod tibi ex equo debemus tu nunquam ante
omnem creaturam in mente dei preordinata fuisti ut omnium foderum confessa
deus ipsius omnibus hominibus ex tua carne procreares ut omnibus per ipsum filium
regna celorum essent gloriosa regnares ut perdito mundo redemptionis
aditum et vite perhennis emolumentum reparares Tu genus humanum etiam
tanta gloria mutatum per bte fecunditatem tue virginealis partum in pristinum
statum reduxisti Tu leges inferni devicto per mortem filii tui hominibus pe-
cudasti Tu denique cunctis ac deum et dominum que ignorabat visibile
ac pacatorem exhibuisti per te ad eternam gloriam quandoque sumus per-
venturi perveniemus Nec est si quid boni possumus seu sumus seu
habemus Tu post deum summa et singularis consolatio mea tu felix
atque beata gloriatio mea tu ad regna celorum dilectrix ac sublevatio
mea Tu quod est in ipso beatitudinis regno susceptrix et perpetua ex-
altatio mea ergo summi bonitatis et misericordie consilium specialis misericordie
mee dulcissime sit plus tue Ad te confugimus tu patrona ne dimittas
hos servulos tuos Recte quia si defeceris nobis nil erit tutum Ne
igitur tamen attendas in iusticias meas ut quibus usque huic predita potius
fuisti proponas meas tuas Et que summa est omni misericordia
ne abeo quam est mutuum aliquatenus pie eterna et hec ut ea requiem pre-
ne in largicione misericordie qua tu omnes hactenus usa eo alia-
stis quam te sancta extitisse Utique domina non decet te a filii tui voluntate
discrepare qui ad miserendum quoniam habuit se natum mihi consortem
vultum patris sui non cessat perhenniter demonstrare Et ipsa natura mee
demonstrato quid aliud est quam ad paucos etiam super nos misericordia sua
quedam ineffabilis pietatis instaco In ipso enim sibi complacuisse pater
ipse testis nec fieri potest ut quibus ipse vult misereri non misereatur Eum
mihi igitur probabilis filii tui vult misereri et ipse filius eos iungeret pro se co-
spectum misericordie patris sui Et tu domina mea eius domina
filii dei repelles ab uberibus misericordie tue quos ut dixi pro

filii tui et idem ipse filius tuus vocatur et Christus tuus, dum singuli sic tu ex as-
perareris contra nos propter iniquitates meas, tamen filius tuus quem maxime
offendi, morti se tradidit pro delendis iniquitatibus meis. Extende
vero illo amore super nos tuam custodiam; conditionis sicut tuus unus naturam tuam domina
extendens. Sed fortasse tunc amas iustitiam dei contra peccatores, dum eum ut
malles illud exercere vindictam quam exhibere misericordiam. Absit; tibi est
sine domina tuamque olim opera tua magnopere indigeret et quod essent nesci-
entiam meam te potius misericordie dulcedine respondisti quam iustitie ad
filius tuus non minus sit una et incommutabilis iustitia quam una et inseparabilis mi-
sericordia. Sed fortassis considerare quod sit te iustitie meae dicere magna
non solum et quam maxima perpetui operis nostra proposita iustitie severitate
opus habere sciebas. Unde etiam nobis pauperibus tuis spem venie tollere
et sine eius refugio hostem crudelem humani generis peccatore fugientibus
quodammodo inimici occludens, quoniam eum ad iustitiam dei iudicium sciens
non ut vestimentum contra te non deterius quam a tinea devorari. Pia ergo propter pia do-
mina dulcis et clementissima domina mea. Attende fragilitatis nostre grave
utilitatem et omnem de super nos effectum te esse quod iocundo affectu te esse co-
gnovisti quod si severus ad nos salvatorem filio tuo tempore suo patrem dubio
gerens exiret. Benignissimus quidem filius tuus desiderat salutem meam et intima
ut quod incommutabile et eternam faceret et unitate sua momentanea in mobilitate
mea induceret. Verax quoque et iustissimus pater filius ita sibi per omnia com-
placet ut nil eorum velit quod illud nolle intelligit velis itaque solum quod
ipse volet nil restabit quod possit obsistere saluti mee. Sed te non velle quod deus
volet nephas est vel inopinari. Gaude igitur et exulta Christiana anima, quippe
Christi cooperante filius stetit nunc parat deum se ex ea propter te in fide tue
veritate creavit.

Domina domina quid ergo qualiscumque ~~[illegible]~~ homuntio et de magno cor corde
in primo de te meditari fecit de ore efferre polluto digitis aut sterile.
Parce queso parce et miserere. Noli enim pia domina habet me ita presumpsisse
quam talem me cognitum esse et Deus nimis anxius vellem si quo modo
valerem eniti quatinus aliquo miserationis intuitu super me deus intenderet
quatinus sua ineffabili gratia vel modicum sui amoris effectum ergo benig-
nitatis sue dulcedine in me accenderet. Confido enim in hoc fieri ab
his quas merui penas inferni sua miseratione tua quoque subventione me
forte redimet. Tua propter domina mea dignitatis quidem audaciter et presumptu-
ose quod sit quod hora in istis esse videtur mea quoque necessitas compulit et
tua gloria et omni seculo prestita benignitas suasit. Volo ergo a summa vestro-
rum iniquitatum ut vel extremo examine iustissimi filii tui non me re-
motam meam severa sententia crudeli tortori condempnandum tradiderit sub-
venias et me ad inferos rapienti studeas ac meo iusto miseriarum
depresse defensionis tue protectione me inerme condempnet eripias. Et quid
domina quodammodo puellis et fere in sicut non fallor hec a matronis cui ad ver-
bera rapiunt a pedagogo in persona timore. Et hic alius in vili valle
gratiosus fuit ac pietatis vestra quibus de eorum pia liberacione vos sit magni-
ficere predicavere. Si ille igitur per tantilla gratia numquam predicandam meruerit
quibus quos patronis a celi civibus qui de peccatorum salvatore gratulandum pro-
dicaberis tu meum magni peccatoris ut dixi iniusta fuerit. Utique bonus et
bonus filius tuus dominus Ihesus Christus propriis dixit. Gaudium est in celis angelis
dei super uno peccatore penitentiam agente quam super 99 iustis qui non indigent
penitentia. Sed ego per penitere fiat gaudium in celis quod quam illud malorum

suorum pondere tendit ad salutem. Quale gaudium erit domina quando aliquis
liberatus ab omni malo pervenit ad ipsam salutem. Si igitur mihi spene libe-
ratio eterne salutis propter ipsum feceris nimirum tota curia regni celorum ex-
hilerabis. Tua igitur pyssima domina ne tu dependas enorme inmani-
tate criminum meorum ut primo magnitudine gaudiorum per missionem illorum
gratulancium angelorum.

Domina domina quid studeam sed penitus ignoro et ideo quippe de te sit eventurum
prudentem postulatum ne oblivioni tradas. Obsecro per dulcissimam dilectionem
qua diligis unicum filium tuum Ihesum est ut erutum a morte eterne transferas
me in sorte vite eterne. Et tu singularem possidens animum ad te confugientium
vere et unice filii Ihesu Christi ipse virginis domine mee. Rogo per dilectionem
qua diligis eam ipsam meam tuam dulcissimam sentiam quo ipso perfectum quod in
peccatis pyssimam genitricem tuam opere impendi tepido licet tamquam qua li-
cumque affectu. Etsi multitudo scelerum meorum iusticiam tuam ad me dampnandum
magis excepit quam pietatis meis tue maiestatem tuam ad patiendum inclinavit.
Tu qui ubique presens et nullo loco eque potens es aliquid tue protectionis
quo ab inimicis meis abscondar abstrahendum durum. Ne preda demonum
factus detrudar in profunditatibus malorum inferni. Sit si in hoc merear ex-
audiri saltem in inferno constitutum memoriam et gemitus scelerum nostrorum tuum pri-
mam non sinas ne sathane scilicet et ceteris iusticiam reprehendant si et equitatis
tue examen post nimium abstinacionem conclusi ferant. Bone domine si in his pro
omnibus aures misericordie tue non concludas profecto audeo quam amplius
rogem plenitudine misericordiarum tuarum non impendas. Et hec ignorancia
nimirum ex multitudine iniquitatum mearum in provenit. Ita si denso illarum
tenebris obvolutus non essem tu qui lux es indeficiens non me deficeres
si ignorancie mee tenebras radio tue claritatis procul abigeres. Sic ergo
in lumine tuo constitutus viderem te non esse deum volentem iniquitatem et tu
nosse et posse hanc tuam piam voluntatem inestimabilibus modis subveniendi lapsis
et oppressis miseria et iniquitate. Et hec domine sit te fecisse credo.
Nec prorsus intimo corde taceo et ore profiteor quam quippe domine me feceris
quando liberaveris videlicet malorum pondere pressum nullo iniusticie livore tur-
batus in hiis protraheris. Sic igitur delectat ac dimissis peccatis meis tu
erga nos Christe dulcem amorem dulcissime matris tue ut re ipsa ex-
periar te misericordia illa matre esse qua ipsa propria ore confessa est
se ob salutem generis humani corporis tui substantiam vim homine genuis-
se. Amen

Tractatus sive Sermo beati
Anshelmi Cantuarien
archiepiscopi de conceptione beate virginis
marie finit feliciter etc.

UNIVERSITEITS BIBLIOTHEEK UTRECHT